

१११

म. न. कापराज.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૫૨૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બીજી •

વિષય ૬૧૧૧:૩

ની ના.

એક વારતા.

(ઇંગ્લેન્ડ ઉપરથી)

ખતાવનાર

બહુમનજી નવરોજજી કાબરાજી,

“કુરસદ” તથા “નવરાસ”ના અંગ્રીજીની; “ટેલેગ્રાફ દફતર,” “સિપાહી અગ્નિની સંજ્ઞા,” “ધાર્મિક ધન,” “પાકીજો પ્યાર,” “ફરમાન,” “કાચા કાનની ખગમી,” “ગુગાર,” “કાવજાની કાંકાણી,” —ભાગ ૧ થી ૪, “સંસાર,” “વફા પર જફા,” “અંધારી રાત્રે મગ કાચા,” “બેહેરા બેહેરાકાકા” “એક પથરના પ્રતાપ,” “સુખજાણનાં સંકટો,” “જુલો પડેલો ભીમભાઈ,” “ગામરેની ગોરી,” “સદગુપ્તી શીરોતનાં સંકટો”—ભાગ ૧ થી ૪, “રસીક વારતા સંગ્રહ,” “બેલી ગુલ,” “કાગજુગ,” “જુલના ભોગ,” “એક પરણેલરનો પ્યાર—પછસા ?” “તડકામાં એક વાદળી,” “બેદીક કે બેવફા ?” “કાલુ સરસ-નાહરયાની વીલુ કે પટેલની પીલુ ?” “વમળમાં કમળ,” “દોરંગી દુન્યા,” “બાગે બેહેરા,” “દીલસોજ કે દીલપર ?” “સંકટની સુલમાં ફસેલું ફુલ,” “મીઠો કે મુઠ્ઠી,” “નુરે નેહી,” “પ્યારનો એક પુલ”

છ ત્યાં દી ના

કરતા.

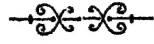
૧૯૧૫.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાત કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૫૫૨૦ ૪૪૪૪:૩

આ પુસ્તક ધી જમશેદજી નશરવાનજી પીતીત પારખી ઑરફનેજ કેપતન
પ્રિતોગ વર્કસ નંબર ૧૪૧, લાલબાગ, પરેલ, મુમ્બાઈ મેહેરજી
એરામજી મીસાઇવાલાએ છાપ્યું છે, અને મીં બહમનજી
નવરોજજી કામરાજીએ ૭૧, ક્રીયર રોડ, ફાટ, મુમ્બાઈ
પોતાને માટે પ્રગટ કર્યું છે.

“નીના.”

અર્પણ.

—અશો યાદ.—

માહરો બાળક બેટો

જાંહગીર.

જનમ :—

તા. ૨૧ મી જુન ૧૮૯૪.

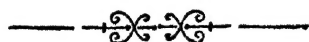
મરણ :—

તા. ૪ થી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૫.

ઉંમર માસ આંક.

બ. ન. કા.

“ But what strange art, what magic can dispose
The troubled mind to change its native woes ?
Or lead us, willing, from ourselves to see
Others more wretched-more undone than we ?
This books can do : nor this alone; they give
New views to life, and teach us how to live ;
They soothe the grieved—the stubborn they chastise,
Fools they admonish, and confirm the wise ;
Their aid they yield to all ; they never shun
The man of sorrow, nor the wretch undone ;
Unlike the hard, the selfish and the proud
They fly not sullen from the suppliant crowd ;
Nor tell to various people various things,
But show to Subjects what they show to Kings.”

દી બા ચો.

“નીના”નાં ન્હાનાં ને સાદાં નામની આ માહરી એક મોટી વારતા સાથે ‘પ્યારના એક પુત્ર’ની માહરી છેલ્લી ન્હાની વારતા પછી એટલો જન્મી પાછો વારતાનાં શોકાન વાંચનારાંઓની ખીદમતમાં રમ્મુ થઇ શકવા વાસ્તે હું ઘણો ખુશી છું, અને એ પુનઃપ્રતાપ બધા માહરી અદના વારતાઓને સદા પ્રેમની શુદ્ધતાથી ઉત્તેજન આપનારા એક બોહાવા વાંચનારા વર્ગનાજ હું સત યકીનથી માનું છું. માહરે ખ.સકરને ખુશી થવા ને સંતોષ માનવાનું એ સંમધમાં એ છે કે માહરી વારતાઓ પોતેજ પોતાની સીધારશ રમ્મુ કરતી રહી છે, અને માહરે માંગીતાંગીને એવી કોઇપણ જાનની સીધારશો મેલવવા કે મોટી ખરચાણુ જાહેરખમરોના ચાણુ ધમધમાતમાં આશરો સોડોધવાની દયાણુ ખુદાની મક્કેથી કોઇ જરૂરજ રેહતી નથી. ખરેખર તો, મને માહરી મગરૂરી માંદ કરવામાં આવશે કે, માહરાં પુસ્તકોનું ખીડીવરાવનઃ લાંબુલટાક લીચ્ટ ખાત્રી જોવાનુજ છે. ઘણાખરાં તે માંહેનાં અધાંજ પુસ્તકોની એકએક પ્રત ઉચકાઇ ગઇ છે, અને જુનીપુરાણી સેક-ડાઉન્ડ નકલો નવીનાં અસલ દામથી પણ ચાર ને પાંચ ટણી કાંમને પાછી ખરીદવાને એક કદરસનાસ વાંચનારો વર્ગ ઉત્સાહી રહે છે. આ માહરી ઘણી પ્રાણીક ખુશાલી છે. ગઇ કાલનીજ વાત છે. “શાહીનનાં સંકટ” ને “કાવનાની કાંદાણી”ની વારતા દરેક રૂ. ૨૦ ના ભાવે અને “પથ્થરના પ્રતાપ” ને “દેલજંગ દલેર”ની વારતા રેક પુતક રૂ. ૫) ના ભાવે—એટલે અસલ કરત ચારથી પાંચ ઘણાં રેકાંડ દામે કાલંઓ ખાત એક માનવંત પારસી બાંનુએ મંગાવ્યાં છે, ને એવું તો ખુદાની દયાથી ચા જ છે, જે ગુજરાતી (પારસી) સાહીય કેટલું કુદક ને ભુલકે આખાદ થતું આગલ વધે છે તેના એક ખીનીનાલ પુરાવા તરીકે સાહીયના તનામ સાચા સેવકોને ઘણો સંતોષ આપશે.

એટલાપરે આ નવું પુસ્તક વધતા સંતોષ ને એવડી ખાત્રી થકીજ શોકાન ગુજરાતી વાંચનાર ઓની મેહરમાનીમરી મુખારક જનામમાં હું રમ્મુ કરી શકું છું. એ વારતા આગળ દસ વરસ પર માહરાં “કુરસદ”માં રમ્મુ થયલીજ અત્રે એમની એમ પાંચી પુતક આકારે છાપી પ્રગટ કરવામાં આવી છે, ને તે આગલી માહરી તમામ વારતાઓ જેટલાજ ઉમંગથી

વંચાશે ને વેચાશે એમ માનવાને હું લેશ માત્ર પણ વેહેમ કરતો નથી. વારતા ખરેખરી દીલ્લસીર છે. તેમાં કશુંજારસ નથી છે ને ધણેક કેટલે જેમ તે આંસુઓ વગર વાંચી શકાતા નથી, તેમજ વાંચી કેલેક કેકે છે હાથ પણ પુરતું હોવાથી એ ન્હાનકડું પુસ્તક અધી પ્રકૃતિનાં વાચનારાંઆને મનરંજન માત્રમ પડશે એવો મને મુતરામ ભરસો છે.

એ વારતા મેં તેનાં અસલ (ઇંગ્રેજ) સ્વરૂપમાંજ રચી છે. એ મને વિશેષ પસંદ આવે છે, અને એ સંબંધમાં ઇંગ્રેજ સંસારની માહરી આગલી વારતાઓની પ્રસ્તાવનામા મેં જે કહ્યું છે તેજ અત્રે પાશું કહવાનું યથાર્થ થશે કે એ ઇંગ્રેજ ઉપરથી મેં ઉપજાવેલી છે, ને વારતાનો અસલ જેસ ને મીડાસ બીગડા નહીં દેવાની મતજાવવા તે મેં મરડી-બચડીને દેશી સંસારને લાગુ કરવાને બદલે તેનાં અસલ ઇંગ્રેજ સ્વરૂપમજ જાહેરમાં મેલવાને વધારે લાયક માન્યું છે. એમ છતાં જેઓ આ દુક સદામાં સહેલ કરશે તેઓ જોશે કે વાંચતાં શીકે આવે એવું આ કાંઈ ઇંગ્રેજનું કંટાલાઈપ બાષાંતર નથી. એ ત્રગભગ માહરાજ આદેશમાં ને માહરીજ દપછપે મેં એક અસલ વારતા જેવા જેસ ને ઝમકથી રચી કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, અને નામો રથજો વિગેરે સધળું સધળાંને સહેલથી સહમજ પડે એવી સબાતથી લખેલું રાચાનાં કારણથી માહરા તમામ ઉત્તરમંદ વચનારા વર્ગને, એક બી અપવાદ વગર, એ વારતા ગમશે એમ માનવાને હું કશોજ સદેહ ધરાવતો નથી.

આ વારતાની ઇંગ્રેજ અસલની મને ભક્ષાંમણુ કરવા વારને હું માહરા ભણા મિત્ર મીં શીરોજ ગુન્તાદજ દીવ-દો (બી. એ.) નો ધણો ઉપકારી છું. એ બાધના વાંચવામાં એ આવી હશે અને અમને લાગ્યું કે માહરી મીરકીન કાશેજ જેવો ધનસાઈ બીજા કાંઈ કેમક માઈ એ વારતાને કદાપી આપી શકશે નહીં. અને હું એમના એ વિસ્વાસ ને રૂઝા મતને આ બાષાંતરમાં સાચ્યો નિવડ્યા હોઈ ને એ બાધન સપુરું સતો.પ આ ૧૧ શક્યો હાઈ એજ માહરે આહવાનું છે.

બ. ન. કાબરાજ,

માર્ચ, સને ૧૯૧૫.

રચનાર.

જાહેર ખખરો.

પ્રજા વિશ્વાસ પામેલો એક ઉમદા સ્ટુડીયો !

તીક્ષ્ણ હરીફાઈ છતાં અમારે ત્યાં ઘરાકોનો મેજખરોજ
ચાલુ પધારો જોવામાં આવે છે એ અનીશય ઉમદા કામ ઘણા
કીકાયત સાવે કરી અપનાવી સામેતી છે.

દરેક ઘરાકોને સંતોશ એ અનારી કત્તેહની ચાવી છે, અને
સંતોશ પામેલું ઘરાક એજ અનારી મેટી જાહેર ખખર છે.
આ હરીફાઈના જમાનામાં ટુંક મુદ્દતમાં હમોએ શું શું કીધું છે
તે અમાના શો-રૂમમાં પધારવાથી ખાત્રા થશે.

એજ વાર સીટીંગ આપણ વીનંતી છે.

એક્સેલસીયર સ્ટુડીયો.

૭૦, મહમતી માહુડન સામે, કાલખાદેનો રોડ, મુંબઈ.

માત્રેકો-ફરામજી ત્યાં રસતમજી નવરોજી ફોટોગ્રાફર,
એસ. હારમસજીના આગત્રા ચીફ આપરેટરો.

જાહેર ખખર.

લુશીઅન કુર્કો કાં-કોનેક.

૧૨ વરસનો જુનો ચોખા

દરાખનો આંડી

જાણીતાં વૈદક ચોખાન્યાં “ લેનસેત ” નો
ભલામણ કીધેલો.

અસલ ભાવેજ સરવે ઠેકાણે મળશે.

કીમત રૂ. ૩-૮-૦

“ હની-કીમ ” આંડી.”

૧૨ કુપનપર એક ભરેલી વધારે ઉચા આંડીની
ડીકાનટર ભેટ મળશે.

ઉપલાજ મેદરનો “ હની દય ” આંડી

ખાટલાના રૂ. ૩-૦-૦.

એની ઉપર પણ ૨) કુપને એક ભરેલી
ડીકાનટર ભેટ મળશે.

SOLE AGENTS:—P. C. SHROFF & SONS.

Telegram:—‘Shroffson’, Corner Grant Road,
Bombay. Bombay.

જરીકામ ને બનારસી કામ તેમજ રેશમી કાપડની
જુની, જાણીતી અને ધોકતી દુકાંણ—
વોઠલદાસ ચુનોલાલ જરીવાલા.

૪૦—નંબર ૬૫-૬૬, ૩૭૭ લોધવાડા લેનને નાકે,
ભુલેશર માડીટની બાજુમાં
મુંબાઈ.

 પ્રમાણીકપણું અને એકજ ભાવ એજ
અમારો મુદ્રાલેખ છે.

અમારી દુકાંણ ૪૦ વરસોથી તમામ હિંદુ વર્ગમાં પુરતી જાણીતી
અને માનીતી છે, અને પારસી બાંતુઓને બાંતુ પાત્ર હરે કામ
આતુ થઈ ચુકેલું હાવાથી પારસી તમજ દરેક માનનાં લોકોનું અમે
અમારાં નમ કામ તરફ ઘણી નમનતાઈ સથે તાકાદતું ધ્યાન ખેંચવાની
રજા લઈએ છીએ. એક કાર્ડ લખવાથી અમારું માણસ માંગશે એ
નમુના અને માલ લઈ હાજર થશે.

અમારે ત્યાં બનારસી તાસ સાડીઓ, સેત્રા, ફેટા, ઓઢણી, ચીનઈ,
જાપાનીસ તેમજ ક્રેન્ચ તરેક તરેહનું રેશમી કાપડ, ચોખ્ખી ચાદીનું જરી
કામ, છક, કસમ, પટા, લેસ, જાતર, ઇસ્તમખોલી ફેનની નેટ, ફરમાસુ
છકતીની, તથા લાકડી કસમનાં બરતકામની કોર, ખુદા, ઝમઝાં તેમજ
સાડીઓ, ઉચી ફેશનનાં કોક, પોતકા વિગેરે જે જોઈએ તે જોઈએ
એવું તૈયાર મલકા અથવા ઓરડર મુજબ બનાવી આપવામાં આવશે.

ફક્ત એકજ અજમાવશ ખસ થશે, અને બીજી દુકાંણોના ભાવ
ને માલ સાથે અમારે ત્યાંના ભાવ ને માલની સરખામણી કરવાને અરજ
કરવામાં આવે છે.

સાવચેત રહો!

આજ કાલ મેંઘવારીના વખતમાં બે પછંસા બચાવવા તે ચાર પછંસા કમાવવા બરોબર છે, અને જો તમે તમારી સકમાઈના પૈસા બચાવવા માંગતા હો તો

અમારી દુકાણની મુલાકાત લેવા ભુલતાં ના!

અમારે ત્યાં તમારા ઘરમાંની દરેક ચીજ કીફાયત ભાવે મળશે.

એક પોસ્ટકાર્ડ લખવે દરેક ચીજ ઘેરબેઠાં પોંચતી ક શું.

બહારગામ વી. પી થી મોકળશું.

અમારે ત્યાં—દરેક જાતનો સુકો મેવો, વિદાળતી તથા ચેરીસની ખાંડ, દરેક જાતનું ધી, તાજે દળેલા મસૂરો, મલવા. તથા ગામડી સુખડ, કોઈનું તથા રસનું લાખાન, ઉચો ઇસત બોવનો ચુવાન, ચા ફાફી તથા દરેક જાતનો ઇમજ સામાન વીગેર વીગેર દરેક ઘરમાંસારી ચીજો મળશે.

એક વખત મંગારી ખાત્રી કરશો.

તમારા માણસ પાસે મંગાવો તો અમારો કુલમો તરફ મંગાવજો.

માણેકીઆ પ્રધર્મ,

૨૦૬, ચીરાબજાર, મુંબઈ.

પોસ્ટ નં ૨.

જાહેર ખબર.

તમારી વહુ દીકરીઓ માટે લગનનાં વાસણો ક્યાંથી ખરીદશો ?

લગનસરાને બરનો તેમજ ધર-
સંમારના ઉપોગનાં “શ્વેશ વડા
જરમન મીઝવર”નાં વાસણો કે
જે હમેશા ચાલે તેવાં સફેદ હાથે
છે અને જેની ગેરતી આપવામાં
આવે છે તેવા માલ આ વાસણોમાં
આપેલા હમારા છાપને જોઈ તપાસી
લેવાની બચાવણી કરવા છીએ.

હમારે ત્યાંનો
માલ વાપરનાથી
ખીજી દુકાન કરી-
ય જવા માંગશો
નહી, કમકે વાજ-

SPECIALLY MADE
FOR M.N. SHROFF & CO

ખી બાવ તથા ચોખ્ખા સફેદ માવની ગેરતી
આપ્યે છીએ.

જામદા તથા ચીનાઈ પસેન તેમજ
નક્સીનું બેટ આપવા લાયક રૂપાંકામ માંગો
તેવું મલશે.

નવરોજી નશરવાનજી શરાશની કુંપની,

૩૫૮, ૩૬૦, બગરગેટ સીટને નાકે, કોટ, મુંબઈ.

જાહેર ખખર,

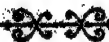
સોડા લેમોનેડ

વીગેરે બનાવનારા

ડયુક એન્ડ સન્સ.

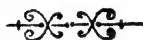
આ પુરાણાં ને પ્રસિધ્ધ કારખાનાંનું નામજ તેના
માલની લેહેજત અને ઉમદા બનાવતની જમીનગીરી
છે. એ જાતનાં પીણાંને લગતી હરીફાઇમાં ડયુકનું
નામ આજ સૌથી પહેલી હરોલમાં છે. ટેકાણું ચાકસાઇથી
ધ્યાનમાં રાખજો.

નાં ૧૪, હમમ સ્ટ્રીટ, ડાટ, મુંબાઇ.

નીના.

એક વારતા.

પ્રકરણ ૧ લું.

વિશાલ ન્યુયૉર્ક શહેરના “રીડન સ્ટ્રીટ” નામના એક ગરીબ એકાંત મોહલ્લાની સાત મજલાની મોટી ચાલીના એક નિરધન ઓરડામાં આપણી આ નવી વારતાનું મંડાણ થાય છે. તે એક ન્હાનો—અરધો અંધારો ઓરડો હતો, અને તેનાં એક ખુંણમાંની એક ખાટલીમાં કોઇ મધ્યમ ઉંમરનો ઇંગ્રેજ મરવા સુનો હતો. ખરેખર તો મોહતજીવતની એક જેહમતભરી લડાઇથી તે હાતમાં હવે લગભગ ફારેગ થઇ ચુક્યો હતો, અને હાંદેસાઓ, જંગલ અને ખરી જેહમતની તેની છેલ્લી અરધી જીંદગીની સફર ખતમ કરવાના ઉંચર ઉપર તે હવે આવી ઉભો હતો. તેની ઉંમરનાં વરસોજ નહિ, મહિનાઓજ નહિ, દાહાડાઓજ નહિ, પણ જાંણે કલાકો અને ધડીઓ વડીક આ “સરાએ ફાની”માંથી તેની જીંદગી ફના થતી હોવાની છેલ્લી ગવાહીઓ રમુ કરતી રહી હતી!

તે મોહત-જીવતની ખુનખાર લડાઇઓ પોતાની ટુંક જીંદગીના છેલ્લા અરધા અરસા દરમ્યાન લડ્યો હતો, અને તેમાં તેણે સખ્ત શિક્ષત મેળવી હતી, કે બ્યારે આયંદા જીત તેની નહિ પણ જાલેમ જમની થતી હતી, કે જે તેને ભર જવાંન વચે, નાઉમેદ અને નામુરાદ, તેનાં સર્વ દુઃખોથી રીહાઇ બક્ષીને પોતાની ગોદમાં લઇ ચાલતો થયા હાલમાં તેનાં ખારણાંમાં આવી ખોટી થતો ઉભો હતો! એમ છતાં, તે જવાંન મરવાને કોઇ તરાંહ ખીહતો ન હતો; ઓર તે મરવાને ખુશી હતો, કેમજે એ રીતે એક જીંદગીમરના હાંદેસાઓનું અંતે સમાધાનીમરયું સેવદ આવી જતું હતું.

તેનું નામ મારટીન ચૅચર હતું, અને લંડનના શ્રીમંત પાર્કમેન લતાનાં એક મેહલ જેવાં મકાનમાં તે જનમ્યો હતો. કુશીન માઆપનો તે બેટો હતો, કે જે માવીતરોની અતીથણી પૈસા-પાત્ર હાલતના આગ્રેસથી લંડનનાં એક આગેવાન અને નામાંકીત કુટુંબ તરીકે તેઓ મશહુર હતાં. તેણે કેળવણી પણ ઉચ્ચ પ્રકારનીજ લીધી હતી, અને ઇટન અને ઑક્સફર્ડ જેવી નામાંકિત પાઠશાળાઓમાં અભ્યાસ કરેલો હોવાથી સામટી રીતે જોતાં તે એક એવો દામાદ હતો કે જેને હાથ કરવા ઝીપલાવાને વારસે ધણીક દાહાડેવારેની દીકરીઓની ફકરમંદ માતાઓ એકે પછે તૈયાર થઇ રહી હતી; અને તેવો એક મોટે અને સારે ઘેરનો સપુત તે હાલમાં આ રીતે નિર્ધનતાની છેક છેલ્લી પાયરી ઉપર ગમડી પડી, અમેરીકાનાં એક ખુણામાં, નાચારો-બદ્ધે બિસ્ત્રુકોની એક ગરીબ ચાલી ઉપર પોતાનો છેલ્લો દમ ખેંચતો પડેલો હતો !

અને તેનું કારણ શું હતું ?

ફક્ત પચીસ વરસની લગભગ છોકરવન વયે મારટીન ચૅચર તેના આપની ખફગીમાં આવ્યો હતો, કે જેનાં પરીણામમાં પોતાનાં કુટુંબ કમીલાથી અને તેજ રીતે તે આપની બેશુમાર દોલત અને તમામ કૌમતી માલ મીઠકતથી તે સદાનાં ઓવારનીવારપણાંનો નતીજો પામ્યો હતો. તે બુદ્ધો આપ ધણાજ કરડા સ્વભાવના, મુસ્તકીમ એરાદાના અને બોદ્યો બોલ જીંદગીભર પાલે એવી હઠીલી કીસમના જે જીંદી બુદ્ધાઓ આવે છે તે રકમનો એક આસામી હતો. તેનો એક બોલ તે તેનાં ઘરમાં તેનાં કુટુંબ માટે એક સરકારી કાનુન જેવો હતો. તેની ખાન્દાની ગરૂરી અને પૈસાનું અભીમાન પાર વનાનાં હતાં, અને એમ હોવાથી આપણે અજબ થઈશું નહિ કે કશી બી દયા અને એક બી દરકાર વગર તે બેરહેમ આપે પોતાના એ એકનાએક દીકરા ઉપર ઇતરાજી ઉતરતાં તેને એમ હકેલો મારી ઘરમાંથી બહાર ઢાંકી કાઢ્યો, અને તે પછીથી વરસો તક —બદ્ધે તે બેટાની જીંદગી આખર થતાં સુધી બી તેણે તેને કદી માફ ક્યોજ નહિ.

મગર એ બધી ખફગી અને ઇતરાજીનો ભેદ શો હતો ?

એ બધાંનાં બાતેનમાં “બેરી” હતી. જર, જન ને જમીન એ મધ્ય જે આખી દુન્યાના ફેલાયેલું મુગ કેહેવાય છે તેમાંથી જન (આત્મા)

આ મોટે ઘેરના તે બાપ બેટાના એ ગંભીર કબ્બાનો મુળ પાયો હતો. મારટીન હાલમાં મરવા સુતો તેની બરાબર સત્તર વરસ આગમ્યની એ વાત છે, કે જ્યારે તેનો બુઢો બાપ પોતે બનીઠનીને બીજવર પરણ્યા નિકળ્યો હતો. તે એક ગરીબ ઘેરની અઢાર વરસની મનોહર મુંઢરી પર મોહીત થયો હતો, કે જે તેની પોતાની ઉંમર કરતાં છેક ચાલીસ વરસ ન્હાની હતી ! પણ કાંટાનું કટેસર તો એ થયું કે મારટીનનાં તે બેવામાં આવી ત્યારે મારટીનને તે ઘણી ગમી, અને સૌથી બુરં—તેણીને પોતાને પણ તે ધરડા બાપ કરતાં તે બુવાંન બેટો જસ્તી પસંદ આવ્યો; અને ખરેખર તો જ્યારે આંઠ દિવસ પછી તે બાપ જેવા બુઝોર્ગ સાથ પરણી જવાની તે છોકરીને માટે મધી અંદોઝસ્તીઓ પાછી થઇ ચુકી હતી ત્યારે —છેક એવી અણીપર ધીક આવેલા વખતે તે બુવાંન્યાંઓ એક રાત્રે છુપાછુપ ન્હાસી ગયાં, અને પછીથી તરતજ લગનની પવિત્ર ક્રિયા કાયદા કાનુનો મુજબની એક દુર દેશાવરનાં દેવળમાં કરાવી લેધીને પરણીને પાર પણ પડી ગયાં !

આથી તે ધરડા બાપનો, જેમ થવો જોઇએ તેમ, લોકોમાં હદ વનાતો હુરયો, રકાસ ને ફરતો ફજોતો થયો. લોકોની તમામ દીલસોજી તે બુવાંન્યાંઓ તરફ ખેંચાઇ ગઇ, અને તે ડોસા વિરુદ્ધ મોંઢે ભાવતા દીકરા કરવામાં લોકોએ કશી એ બખીલાઇ કે તાંગદસ્તી થવા દીધી નહિ. તે ડોસો ધરડેધડપણ વરસ વેચતો હતો, અને પોતાના પૈસા બદલ પોતાની દીકરી જેવી એકને વેચાતી લઇને પોતાનો બુઢાપો ધુલ મેળવતો હતો તે માટે સમજદાર વર્ગ પુરતો ઉત્કેશ રહ્યો હતો, અને તે બધાંને આ બુવાંન્યાંઓએ તેને હાથતાળી આપવાનાં લીધેલાં પગલાંથી ભલેમલું થયું, એટલે ધરડા ચેરટરતું જે હદ સુધી પાકાને પ્રસેડર થઇ ગયલું હોવું જોઇએ તે બ્યાંન કરીને કહ્યા વગર સહેલથી કદી લઈ શકાશે. તેણે કરડા કસમો લીધા, અને તે પોતાની ધારેલી મોહરદાર ચોરી જનાર તે નાકાયક ફરજદને સદાનો નિવારપાતો આપી તેની સાંમે પોતાના મેહેલના દરવાજા હંમેશ સુધી માટે બંધ કર્યા.

આ રીતે તે બે બુવાંન્યાંઓ પરણીને ફસી પડ્યાં. તેઓ પાસે ન તો કંઈ જીવ જેવું પોતાનું હતું, કે ન તો એક પાનપાવલાની કમાઇ કમાઇ કરવા જેવી બ્યાંન મારટીન ખેતે હાલતમાં હતો. તેણે ઇચ્છામાં

પોતાનું ટટુ આલે એવું જોયું નહીં. લોકનાં બોલવાને ઢંગઢડા ક્યારે હોય છે? કોઈ તેની દયા ખાતું, કોઈ તેને શાખાશી આપતું, અને કોઈ તેની ધારેલી સાવકી માએને નહસાડી લઇ જવા માટે તેનાં મોંઢાપર તેની જખરી હાંસી મસ્કેરી કરતું; અને એ બધા બેદંગ અસથી બચવાનો એકજ ઉપાય તે જવાંન મારટીનને તેની ચેહરેનમુન મોહરદારને લઇને ઠેક અમેરીકા નહાસી જવાનો અને અગ્નિમાં લોકો વચ્ચે વસવાત કરવાનોજ નજરે આવ્યો.

એ મુસાફરી ખરચાણ હતી, અને જે જીજ્ઞાસી તેઓ પાસે હતું ને બધું એ મુસાફરી દરમ્યાન તે નવાં પરજોલાંઓએ ખરચી ખાધું. ખરેખર, જવાંન મારટીને એ એક મોટી હેમક જીવ કીધી કે તે અમેરીકા નહાસી ગયો. જે તે ઈલાંડમાંજ રહ્યો હતો તો કદાપી તેની તરફ દીક્સોજી ધરાવનાર ધણીકામાંથી તેને કોઈ સારી જેવી નોકરી અપાવી રસ્તે ઉતારને, મગર આ અગ્નિમાં લોકો વચ્ચે આવીને તો તે સાંમે સરયામ ફસીજ પડ્યો. પોતાના કરોડપતી પીતાને આશરે તેણે અત્યાર તક એવાં સુખ-ચેનમાં જીવંતી ગુજરી હતી કે કોઈ બી દલદેશરીની નોકરી કરવાની જાણે તેનામાં કાચનાતજ નહિ હતી, અને ન્યુયોર્ક જેવાં લોકોથી કંકડી જતાં શહેરમાં જ્યાં હજારો ખીનરોજગારી ગરીબો રોજનાં ધકેલાં ખાતાં હતાં તેઓમાં તેણે આવીને માત્ર એક નવાં નંખરનો વધારો કર્યો હતો !

તેણે ગુજરાંજીએયું પેદા કરવા છેક જીવતોડ પછાડ માર્યા, અને જ્યારે કાંઈજ નહિ વળ્યું ત્યારે બાડે ફરવવાની ગાડીનાં એક મોટા કારખાનાંમાં તે એક ગાડી બાડે ફરવવાની મજૂરીએ લાગ્યો, અને તે ગરીબ વર-બધેર ફક્ત પેટ પુરતું ગુજરાતું એ રીતે પોતાને માટે માંડમાંડ ઉપજાવી શક્યાં !

એ પછી એ વરસ આખેર થતાં સુધીમાં તેઓને ત્યાં એક બેટીનો જન્મ થયો, કે જેને જન્મ આપતાં સાથે તે જવાંન માતા મરણ પામી, અને કમબખ્ત મારટીનનાં સર પર તે બાળક બેટીને ઉધારવાનો એક નવો ને નહીં વકી રાખેલો બોજ આવી પડ્યો ! તે ખરી જેહમત અને ખરેખરી મોટી જંજાલતું કામ હતું, અને તે મોહરદાર કે જેની જેડેની ટુંક કારકીરદીને ખાતર જવાંન મારટીનને પોતાનાં સર્વસ્વનો બોમ આપવો પડ્યો હતો તેનાં મરણ પછીનાં સોલ વરસ તે એકનાંએક બચ્ચાં સાથે

તે કમખખત જવાને જે હઠ વનાના હાથસોસારમાં ગુજરયાં તે કાઢને બી દયાથી દઢાડી દીએ એવાંજ હતાં. તે કાઢ બી દાહાડે પોતાની અસલ સ્થિતી કે કેળવણીને જવાબ કરતી એક બી નોકરી મેળવવા પામ્યેજ નહિ એ ફર સરજતનો એક ધણો અભયબળેવો ખેલ હતો.

તે પોતાનાં બચ્ચાંને આવા હલકામાંહલકા અને અમણુ વર્ગ વચ્ચે ઉધરતું ને દાહાડેતું થતું જોતો તેજ તેતું જીર જખમાવી મેળવાને વાસ્તે બસ હતું. એમ હતાં, તેણે પોતે તે કુલ ફરજંદની તાલીમ અને કેળવણી માટે પોતાનાં તન પર છેક જીવતોડ જેહમતો ઉઘાડી. તેને એવોજ કાઢ ધખારો બેસી ગયો હતો કે મોડે વહેલ્લે જરૂર તેનો કરોડપતી બાપ પોતાના તે દીકરાની દીકરીને પોતાને આસરે બેશે, અને તેથી ઉંચ ઇંગ્રેજ સોસાયટીને દરેક રીતે લાયક કરતી કેળવણી પોતાની ગરીબ ગીરો ને ગુંજસ મુજબ એ બચ્ચાંને આપવાને એ સોલ વરસના લંબાણુ અરસા દરમ્યાન કમનસીબ મારટીને કશી કચાસ રહેવા કે થવા દીધી ન હતી.

તે એ બચ્ચાંને વાસ્તે જખજ મગરૂર હતો. તેણીની મોહક સુંદરતા કાંઈ એરી છક કરી નાંખનારી ક્રીસમની હતી, અને તે ન્હાની ઊકરવન ઉંમરમાંથી વધીને સ્ત્રી-વેશમાં આવતી હતી તે વખતનો તેણીનો જવાની ને જોખનનો બાહાર કંઈ એટલો બધો તો ખેંચાણુકારક હતો કે ગમે એવી સ્થિતીનો કાઢ બી બાપ તે માટે જાણે મગરૂરી માન્યા વિના રહીજ શકે નહિ. તે સીધી, પતલી અને ઉંચી એક તારણી હતી. તેના દેખાવમાં તેણીની આટલી રંક સ્થિતી ને ગરીબાઈ છતાં એક તોર અને દમામ બીલકુલ મોટે ધરનોજ નજરે આવતો હતો, જે જાણે ઉંચ ખાન-દાનના આધે ઉતરી આવેલા તેના એક વારસાની સ્વભાવિક તાસીર હતી. તેના બાલ કમ્મર તક વીખરાઈ પડે એવા બરાવદાર, લાંબા, કાલા અને ઝગકતા હતા. તેની આંખ કોલી અને ખરેખરી ચતુરાઈનોજ અભ્યાસ કરાવે એવી અતીધણી તેજસ્વિ હતી. ગાલ આસુડા અને ભરેલા હતા, જે તેણી જે ગરીબાઈ અને કંગાલ્યત વચ્ચે ઉધરી હતી તે તરફ જોતાં એક અભયબળી હતી; અને જ્યારે તે પરવાલાં સમાન લાલ હોઠ ખુલ્લા કરીને તે હસતી ત્યારે એકામતી મોતીની રાનકથી ગોઠવાયલા કુંધ સરખા હારખંધ સુંદર હાંતોની ખુબસુરતી તે બંને ગાંભોમાં પડતા મનોહર ખાડા-ઓ સાથે જાણે ફરીફાઈમાં ઉતરતી ! વળી તે બંને મીઠા ખારા હોઠોમાંના

નીચલા કોઠપર એક બજોજ ખુબસુરત તલ હતો, કે જે જાણે તે ખંને પ્યારા રોડોને અજાનજેવી હદ સુધી વધારે દીલકસ દેખાડતો હતો. તેની ગરદન હંસ જેવી ઉચી અને મરોડદાર હતી, અને, સામટી રીતે, તે નાજનીન એક જોવાજોગ સુંદતા માત્ર હતી.

પ્રકરણ ૨ જી.

તેનું નાહાતું પણ મધુર નામ “નીના” હતું, અને એવી એક મધુરીને ગરીબાઈમાં અવત્યાં મેલતી અને કંગાલ્યતના હાલહવાલ પોશાકમાં—ફક્ત દીલ દાંકવાની હદ સુધી—સજ્જ થયેલી જેવી તે હેતવંતા બાપ માટે કેવળ દુઃખકારક હતું. એક કરોડપતી બપાવાની તે એકનીએક દીકરી—એક્ષરદર્શ અને ઇંટનની પંકાયેલી પાઠશાળાઓમાં કેળવણી પામેલા બાપનું તે એકનું એક ફરજદ—અફસોસ કે કેરી અવદશા વચ્ચે ઉતરવા ને મોડું થવા પામતું હતું!

રાંચવા પકાવવાનું તે પોતાને હાથે કરતી તે તો કોઈ તાજુબી નહિ હતી. એ તો અમળાઓ માટે ખાસકરીને એક હોનર છે, કે જેથી પોતાની એટીઓને બીનમાહિતગાર અને નાવાકેદ રાખવાવાલાં માઆપો એક બણી ગંભીર ને હેમક લુલનાં જવાબદાર લેખાવાં ઘટે: પણ ગરીબ નીનાને તો એ ઉપરાંત પોતાનાં કપડાંચપડાં વડીક પોતાને હાથેજ ધોઇ લેવાં પડતાં, અને એ મુજબ ઘેરનું દરેક હલકામાંહલકું કામ ને લડોડું પણ તે એકલીનેજ શીર અને તે એકલીનેજ ફાલે આવ્યું હતું, જે જોતાં તે હેતવંતા બાપની આંખમાં બાજો વખત ખુંન આવતું! તેણે કાકલુદીમરી વિનંતીઓ એકથી અનેક વખત લખીને તે સંગદીલ ડોસા ઉપર રવાના કરી હતા અને તે કુલ બચ્ચાંને ખાતર તેની દયા માંગી લીધી હતી, પણ તેમાંથી એક બી કાગળ તેણે સિંકારયો કે વાંચ્યો ન હતો. તે બધા દસ્તાવેજ તેણે એમના એમ તે લખનાર પર પાછા ફેરવ્યા હતા, અને ત્યારે ગરીબ નીનાને એ તેનાં મોટાં દુઃખમાંથી રીહાલ આપવાનો એકજ રસ્તો તે તેનું પોતાનું મરણ હતું. તે, એટલાવાસ્તે, ખરાં દીલથી મોહત માંગતો હતો. તેની તદ્દન ખાત્રી હતી કે તેના મુવા પછીજ તેનો તે સંગદીલ બાપ ન્હાની નીનાને પોતાનાં સ્વાધીનમાં લેશે, અને, તેથી, નીનાનાં મુખ સાર તે હેતવંતા વાંચીદ મરવા

તેયાર હતો, અને દયાલુ ખુદાએ જાણે તેની એ રાજની અરજ ને કાકલુદી સાંભળી અને સ્વિકારી હોય તેમ આપણે આ વારતાની શરૂઆતમાં વાંચી આવ્યાં તે રવેસે કમઅમ્ત મારટીન બર જવાંન ઉંમરે હાલમાં મરવા સુતો હતો । તેનો બાપ તેના પોતાના મરવા પછીથી પણ તેની જવાંનીના શુનાહ યા શરકશીનું વેર તે નિર્દોષ બચ્ચાં પર લેવાનું ચાલુજ રાખશે એમ તો તેણે ધારયુંજ નહિ, અને વળી બચ્ચું બી એવું કે જેની ખુબસુરતીનો મુકાબલોજ મળવો મુશ્કેલ ને માહલ હતો ।

અને મારટીન મરવા સુતો હતો । ડાકટર તે સાંહજે છેલ્લો આવી ગયો હતો, અને તે કાહેલી બિમાર તે રાત નહિ કાઢવાનું ખાતરીપૂર્વક નીનાને કહી ગયો હતો.

તે એકલો તે અરધા અધારા ન્હાના સાંકડા ઓરડામાં એક ખાટલી પર પડ્યો હતો. તેની આસપાસ ન્હાની નીના સિવાય બીજું કાંઈ ન હતું, કે જ્યારે નીના તો આ ગળખ સાંભે બીલકુલ હીંમત હારી જઈને હોસદ્રામોશ, બેઅખત્યાર તોપણ ખામોસ, તે મરનારનાં પાસાંમાં બેસીને રડ્યા કરતી હતી. તે સાત મજ્જાની એક મોટી ચાલી હતી, પણ તેમાં વસવાવાલાંઓ બધાં અધર્મી, અજ્ઞાન, છેકજ ઉતરતા વર્ગનાં અને કુછંદી હતાં, અને એવી સોસાયટીથી નીના જેની એક પરીસુરત રૂપસુંદરીને બચાવવાને મારટીને વરસો તક ખરેખરો પરીશ્રમ આદર્યો હતો. તેણીને કાંઈની બી સાથે ઓલખાણ પાડવા કે હોઠ ઉંધાડીને વાત વટીક કરવાનો તેનો હુકમ ન હતો, અને એ બીલકુલ અજોવજો હાલતમાં તે બાપ બેટી રહેલાં હતાં તેનાં પરીણામમાં હાલમાં મારટીનની છેલ્લી ધડીએ તેને મદદ કરનાર કે જેનાર ન્હાની નીના સિવાય ત્યાં બીજું કાંઈ હતું નહિ.

એવામાં બાહરના તે મોટા ભાગાં ભરતાં જેવા દાદર ઉપર થઈને કાંઈનાં બારી પગલાં તેણીના ઓરડા તરફ આવતાં સંભળાયાં, ને નીના ચમકી ઉઠી.

તેણીએ બારણાં આગળ જઈને બારણું ઉઘાડ્યું અને જોયું તો તે ધરવાલાનું બાડું ઉગરાવનાર મુકદ્દમ હતો.

“કમરે ધોરી, હવે આજે બી તહારે બાડું આપવું કે નહિ ?” તેણે આવતાં સાથે સખ્તાઈથી તકાળે કયો.

નીનાએ તેને બે હાથે પગે લાગીને ઇસારતથી તરત ચુપ કર્યો, અને પછી બાજુમાં એક ન્હાની ચાલ જેવો પંસેજ હતો તે તરફ તે તેને તેડી ગઇ.

“મારી પાસે કંઈજ નથી,” તેણીએ ધસાંધસ રડીને કહ્યું—“કે જ્યારે પેલો તુમાખી મુકાદમ ટોપી અરધાં માથાં તક ઉંચી ચઢારી દઇ અદબ વાલીને જાણે શુંએક હુશયારી મારતો હોય તેમ તેની સાંભે લાહેરીભર્યા દમામથી ઉભો હતો; “મારા પપા બિયારા મરી જાયજી, અને ડાકટર કેહી ગીયાછ કે આજની એવણની રાત નહિજ જશે.”

“હુશયારીમાં છે કે?”

“ધણીજ થોડી,” નીનાએ ધણી ગમખારીથી રડતાં રડતાં કહ્યું. “ખોદાને વાસ્તે હમણાં અહીં તેથી કાંઈ ગરબર ના કરો. એવણ પોતાની છેલ્લી ધરીઓમાં મારે વાસ્તે વધારે થયરી જશે.”

“ત્યારે પછીથી વરી તું અમારું એ દેવું કાંઈથી આપવાની છે ને?”

“મારી આય જે ટેબલ ખુરસી ને થોડું હાલહવાલ ફરનીયર છે તે બધું વેચીસાટીને હું તમારું ભાડું ભરી આપશ,” નીનાએ મીનતજનીથી માંગી લીધું—અને તે સાંભળતાં તે માંગનાર જરીક ઠંડો પડેલો જણાયો.

“વેલ, હું મારી તરફથી એવે વખતે ખાસકરીને કશું દબાણ ચલાવા માંગતો નથી,” તેણે ઠંડો પડી જતાં રડેજ નરમીથી કહ્યું. “હું તો ચીઠ્ઠીનો ચાકર. ફરમાવેલો બંદો. ખુદાને કૃથી ખમર પરી ગેઇછ કે ત્હારો આપ જે વખત જાયજી તેમાં અતરેથી ઉઠાંગરી કરી જવાનો છે, ને તેથી તે વધતો ગભરાયો, ને મને તેરાવી મંગાવીને એકદમ અત્રે તકાજો કરવા તેણે મોકલી આપ્યો. તે જખરો ખાધરો છે. તેની પાસે લખખો છે પણ એવા બે પાંચ ડુબી જાય તે ખી તેને મન તો પાહાડ ગખરી આવે તેવો ગજમ છે એટલે હું નાચાર છેઉ.”

“તોખી હાલ તો તમે તેને જરા સમજનીને થોખાવી શકશે?” નીનાએ વધતો કાલાવાલાથી માંગી લીધું.

“હું મારું બનવું કરશ,” તેણે કાંઈક નરમાશથી જવાબ કર્યો,—અને નીનાને દુરકે દુરકે રડતી જોઇને વધતી ઓછી દીલસોજીથી વધાર્યું.

“ ના રડ, છોકરી ; એમાં રડવા જેવું શું છે ? એવાં દુઃખીઓ મુવેલાંજ ભલાં. અહિં બિચારો ઢંકેલા પછારાથી બી પોતાનું પેટપુરું પેદા નહિ કરે તો એવી દલદેસરીમાં તે જીવેલોજ કામનોજ શું હતો ? વાસ્તે જ્યાં દે એ વાત.—વારૂં, કંઈ હોઠ બીજવવાનું છે કે ? ”

નીના આવા જીવસતોસત વખતે તે નાતરસે કરેલી એ માંગણીથી દધાઇ ગઇ, પણ આવા સંજોગો વચ્ચે તેને રાજી રાખવાનું તદ્દન જરૂરનું હોવાથી પોતાનાં આંસુઓ તુટી નાંખી તેણીએ નરમીથી જવાબ કર્યો, “ હા, મારાં થોડાંક કપડાંપડાં ગીરવી મેલીને પપાને વરે હું થોરો કાંડી લેઇ આવીતી તે એવળુના ઉપયોગમાં તો આયોજ નથી, ને એમનો એમ છે. હું તે લઇ આવું. ”

તે ગઇ, અને એક મિનીટમાં એક બાટલી અને એક ગ્લાસ સાથે પાછી ફરી; પણ ગ્લાસનું તો કામ પડ્યુંજ નહિ. તે દારૂ તે કમનસીમ બિમારને વાસ્તે ફવી મુશ્કેલીથી ને કેવા સંજોગો વચ્ચે તે સુંદરીએ મેલવ્યો હતો તેનો દયાથી જરા બી ખ્યાલ કર્યા વગર તે છાકટા બદમાશો અધીરો પડી તે પ્યારા હાથોમાંથી તે બાટલી છુટી લીધી, અને પછી એમનો એમ કાચોજ તે ઝોટી ગયો; પણ આથી તેને તે ગરીબ છોકરી પર દયા એકદમ જસ્ટીજ આવી.

“ તું નિરાંત કરજે, ” તેણે રમાલ કાઢી મોઢું તુછતાં ખાતરી આપી. “ તું જાંઘાંવેર બાડું આપી શકે તાંઘાંવેર હું તુંને સતાવશ નહિ, ને પેલા ઢાંખરાને તરેહવાર બાહણાંઓ આપીને ઉમેદમાં નચાવ્યા કરશઃ વારૂં પણ પછીથી—અહીં બધું ખલાસ થઇ રહેશે ત્યારબાદ તેં કાંઘાં જવા ધાર્યું ? ”

“ ખુદા જાણે; હું કંઈજ જાણતી નથી. મેં તો બધું ખોદાને સોંપ્યુંછ, ” તેણીએ ઉંડી ગમખારીથી આંસુઓનો પાછો એક દરવાવ રડીને જવાબ કર્યો.

“ તારાં સગાંબહાલાં કે દોસ્તઆસના કોઇ નથી ? ”

“ કોઇજ નહિ, ” નીનાએ જવાબ કર્યો. “ એક મારા બપાવા ઇન્જાંડમાં છે. તેવણુ એમ તો કરોડોપતી છે. મારા પપા કહેછ કે બધી બે-કોના ને રેલવેઓના આગેવાન શેરહોલડર છે, અને બેશુમાર બોંડ, સરકારી કાગળ્યાં અને કીમતી મીલકતોના માલેક છે, પણ મારા બાપા

સાથે બેઝનાવ હોવાથી અમોને છેલ્લાં વીસ વરસથી તેવણે તદન નિવારી મેલેલાં છે. ”

“ એ વાત ખરી હોવી જોઈએ, ” પેલાએ દારથી બેહક બેહક થતું મોહું મચમચાવતાં કહ્યું. “ આપ એલીમાં જે આખાં શહેરનો અજીઠો કચરો રહેછ તેમાંનાં તમે બેહ બાપ દીકરી નથી એમ મારી તો પહેલેથીજ ખાતરી થઈ હતી. હું તો સારાં નરસાં લોહીનાં આદમીઓને જોતાંની સાથે પકરી આપું ! એ બાબદની મને કુનેહ ને આવડ ધણી છે. હું પોતે બી મોટો ખાન્દાની આદમી છેલ્. ”—અને નીનાને પોતાના બાપ આગલ પાછી દોડી જવાને વાસ્તે દેખીતી રીતે અધીરી પડેલી જોઈને પોતાનાં એ “ નામીયાં ” ખાન્દાનની કાંહણી એકદમ ટુકડી કરી નાંખતાં તેણે વધારયું, “ વેલ, વેલ, હાલ તો તું જ ને મેં કહ્યું તેમ નિરાંત કર. ”—અને એમ કહીને તે લપેરા ખાતો દાદર ઉતરી ગયો, કે જ્યારે બીજા હાથપર ગરીબ નીના દુઃખી દેમાગ સાથે પોતાના મરવા સુતેલા બાપનાં સેવટનાં બિહાણાં કને પાછી ફરી.

“ એ બાહાર કોણ હતું ? તું કોણ સાથે વાત કરતીતી, નીના ? ” તે મરવા સુતેલા આદમીએ તેણી જ્યારે તે ઝોરડામાં પાછી ફરી ત્યારે દખાતા સાદે પુછ્યું.

“ ઘેરવારનો મુઠાદમ હતો, પપા, ” નીનાએ સાદાઈથી જવાબ ક્યો.

“ શું કહેતોતો ? ”

“ ફક્ત ઘેરવાર તરફથી તમારી ખબર પુછવા આયોતો, ” નીનાએ જીહું કહ્યું. તે પોતાના વ્હાલા વાલીને મરતી વખતે કર્શુંજ દુઃખ આપવા ચાહતી ન હતી. તે બાડાંની ઉધરાંણીએ આવ્યો હતો એમ સાંભળીને પોતાની છેલ્લી ધડીઓમાં તે તેણીને માટે ફકરમંદ અને તે અચલું જોવા તે મુતવ્રગ ચાહતી ન હતી.

તે બાપ એ પછી પાછો ચુપ થયો, અને તે એટલું બોલ્યો તેની થાક અથવા અસરથી હોય તેમ તેને આંસાંની એક મજબુત ને મોટી ગુચ્છ આવી, જેથી તે વધારે નિસોસ થયેલો ને થાકેલો બિહાણાંમાં ચુપ પડ્યો.

હવે શત થઈ, અને નીના તે ઝોરડામાં એક બીજી આંચની બતી સળગાવીને બિમારનાં બિહાણાં આગલ દુઃખદાયક વમાસણા વચ્ચે એકલી બેસી રહી.

તે બિમાર મુગે મોઢે પોતાનું દુઃખ ખચ્ચો જતો હતો. પોતાનું એકલું પડેલું બચ્ચું ગભરાય નહિ માટે દુઃખદરનો એક બી નિસાસો તે નાંખતો નહિ, અથવા દુઃખ નહિ ખમાવાની એક બી દરયાદ કરતો નહિ. નીના વખતોવખત તેને દુધ અને દવા આપવા તેને પુકારતી નહિ ત્યાંતક તે પોતાનાં બચ્ચાં સાથે હોઠ ઉઘાડીને એક વાત વટીક હવે કરતો નહિ. તેણે દુન્યા પોતાને મનથી અકારી કરી મેલી હતી, અને તે શાંતી સાથે જન્મ અને તેમ જલદી મરી જવા ચાહતો હતો.

છેક રાત્રે નવ વાગે ડાકટર પાછો આવ્યો. તે મ્યુનીસિપલ ડાકટર હતો, અને સરકારી ખરચે આ કીસમનાં લાચાર અને મુશ્લીસ ગરીબોને ત્યાંથી તેડું આવતાં તેમને ત્યાં જમીને મુક્ત સલાહ અને દવા આપવાનો તેનો અધિકાર હતો. તે ન્યુયૉર્કમાં ચાલતો આવતો એક રીવાજ હતો. ગરમીની મોસમમાં બિમારી જેસથી ફાટી નિકળતી, અને મુશ્લીસ ફલીફો સેંહેકોની સંખ્યામાં કુતરાંને મોહતે મરી જતાં, વારને મ્યુનીસિપાલીટીએ એટલી સંખ્યા જોવાનો કાયદો પસાર થયો હતો.

હાલ તેજ સપ્ત ગરમી અને સપ્ત બિમારીની મોસમ ચાલતી હતી, અને એવા અધિકાર માંહેલા ડાકટરોમાંના એકના હવાલામાં મારટીન ચેસ્ટર મેળાયેલો હતો. તે તખીબ તેને બપોરે જોઇ ગયો હતો, અને વળી હાલમાં રાત્રે નવ વાગે તેની પાછી ખબર લેવા પાછો આવ્યો હતો.

“બિચારો ધણો જલદી પાસ થતો જાયછ,” તે તખીબે તેની નાડ હાર્ટ વિગેરે તપાસીને અધીરી પડેલી નીનાના કાનપર પડી કહ્યું. “આખી રાત એની એમ ને એમ જવાની નથી. એમ ને એમ શાંતીમાંજ બિચારો આખર થશે.”

“તમે કલાક બે કલાક પછી પાછા ખબર લેવા આવશો?” નીનાએ હાથ જોડીને માંગી લેવાની ઢપે પુછ્યું.

“મારું આવવાનું હવે કશીજ રીતે કામ આવે એમ નથી, છોકરી,” તે તખીબે તદનજ નિરાસા ઉપજાવનારો જણાવ્ય ક્યો. “હવે દવાદાર કોઈ બી મદદ કરી શકે એમ છેજ નહિ. હવે તો જ છે તે એ. ખુદાપર સખર માનજે ને હોંમત રાખજે.”—અને તે ચાલ્યો ગયો.

પ્રકરણ ૩ જી.

તે (ગકટર) આ બાપ બેટીના સંબંધની આગલી પાછલી કશીજ જાણતો નહિ હતો. જાણતે તો કદાપી માનતે પણ નહિ. અમેરીકનો મોટા તોપચી ને ગપ્પીલ્લસ હોય છે, માટે એક કરોડપતી બાપ બપાવો હસ્તીમાં હોવાની તેમની દૈન્યત તે તખીબ કદી ખરી તરીકે સ્વિકારી કે માની શકતે નહિ. માનતે તો સારું જ થતે. તે એ વાત જાણતે ને માનતે તો કોઇ લાયક ઠેકાણાંઓમાં ભરબલામણુ ચલાવતે, અને તે મરનારને નહિ તો મરનારની એકલી પડેલી બેટીને કોઇની દયાની ઓથ અપાવતે; પણ અફસોસ કે તેવું કશું જ થયું નહિ. આવી કીઝમનાં મોહત તે બાળુએ જમા થયલા શેહેરના કચરાકુતા વચ્ચે તેને એટલાં ઉપરાસાપરી જોવાનાં ને અનુભવવાનાં હતાં કે તેની છાતી એવા દેખાવોના સંબંધમાં પુરતી ઘાડી થયેલી હોવાથી તેને એવો ખ્યાલ કરી જરૂર થઇ શક્યો નહિ, અને તેણે, તેથી, તે બાપે પુછપરછ કરી કરી નહિ. તેણે આવતાં સાથે ફક્ત એટલું જ જોઇ લીધું હતું કે કેસ બીલકુલ જોખમનો હતો, અને દરદી બચે તેવું હતું જ નહિ. એટલામાટે તેણે ફક્ત એવી દવા આપવી જારી કરી હતી કે જેથી તે બિચારો શાંતી સાથે આખર થાય !

છેક રાત્રે અગ્યારે વાગે નીના ઉઠીને બારી આગલ આવી. રાત છેક બયબીત હદ સુધી ડરામણી અને એકાંત હતી, અને તે મરવા સુતેલા બિમારનો શ્વાસોશ્વાસ કેટલો વખતથી વધતાં જોરથી ચાલતો હતો તે સિવાય તે ઓરડામાં આસપાસ સઘળું બયાનક હદ સુધી શાંત અને શુષ્ક હતું !

નીનાએ તે સાતમા મજલાની બારીએથી અરધું અરધું બાહાર ઝોંકાવીને નિચે રસ્તામાં ડોકાવ્યું. આખી ચાલીનું લોક બજરીને ત્યાં બાહાર નિચે રસ્તામાં ઉતરી પડ્યું હતું. સખ્ત ગરમીના બાએસથી ઘરમાં કોઇ સુધ શકતું ન હતું, અને બૈરાં માટીડાનાં ટોલેટોલાં પગડી-ઓપર અને રસ્તાપર વેરવાર પડેલાં ઉપરથી એક તગકે નજરે આવતાં હતાં.

તે એક કમકમાતની કંપારી પેદા કરે એવો નિર્લજ દેખાવ હતો. અંદ્ર પુર બાહારમાં પ્રકાશતો હોવાથી નિચેનો તે એબલગામણો ચિતાર

સાતમા મજલાની તે આકાશી ઉંચાઈથી વટીક ગરીબ નીના નિહાળી અને જોઈ શકતી હતી.

હવા તદ્દનજ પડી ગયલી હતી. ઝાડતું એક પાંદડું પથ્થુ ફિલતું ન હતું. રાત શિથિલ અને શાંત હતી. રડતાં રડતાં તેનાં દુઃખવા માંડેલાં માથાંને કે સુજી આવેલી આંખોને રાહત આપવા માટે એક ધીમી લેહકા વટીક આવતી ન હતી. ફક્ત નિયેની બનબન થતી ગટરોમાંથી અને કચકચ થતા કચરાના પેટારાઓમાંથી સખ્ત ગરમીને લીધે મોટા ગંધારાની દુર્ગંધ ઉપર તક ખેંચાઈ આવતી હતી, અને તેવા નજીસાત વચ્ચે અરખાં નાગાં બેમહલા જે ભૈરાં માટીડાનાં ટોલેટોલાં વાત કરતાં, મોટે સાદે હરતાં બોલતાં, કજ્યો કરીને મરાતાં પીખાતાં, અથવા તો નિડર ખાખ કરતાં પડેલાં હતાં.

તે આખું ધામ ગંધીલી ગલીચીતું અને તે બધો દેખાવ ખરેખરી કંગાલ્યતનો હતો. ગરમીના સખબે કોઈ પોતાના હાથમાંની ફાટીદુડી ટોપીઓથી હવા ખાતું, તો કોઈ કોહેલાં ફેળનાં પાતરાંથી અથવા પોતાના દીલમાંના ચીડેહાલ ક્રોડા ઉચકાને પોતાને પંખો કરતું હતું. તેઓમાં એકમેકને માટે અદ્ય કે મહલાળ જોવું તો કથુંજ હતું નહિ. ગટરોની લગોલગ ઉંઘાડી છાતીએ પર પુરેણી સમક્ષ ધાવતાં બચ્ચાંઓને લઇને ધવાડતી જવાંનું માતાઓ લગભગ નગ્ન સ્થિતીમાં બેમોક્ષ પડેલી દેખાતી હતી, અને સુંદર નીના એ બધું શરમભરેલું બેમહલાળપણું જોતાં પોતાનાં પ્રમાણીક જીગરનાં છેક અંતર સુધી કમકમયા વના રહી શકી નહિ.

તે કમકમીને અંદર હડી ગઇ. એવાં તેનાં સાથીઓ અને એવો તેનો પડોશ હતો, અને તેવાંઓ સાથે ઓળખાંણુ નહિ કરવા દેવાનો તે વહાલા બાપનો દુરઅદેશ તે અભાગની છોકરી આ એકાંત રાત્રીએ પથ્થુ પોતાનાં મનથી વખાણ્યા વના રહી શકી નહિ.

એવામાં બાજુમાંની ખાટલીપર પડેલા બિમારનાં ગણાંમાંથી કંઈ અજમજેવો અવાજ થયો, અને નીના ધુજતી લખલખતી તે તરફ દોડી ગઇ. તે ગરીબ બિમારનો જીવ ગભરાતો હતો. તે છેલ્લી તાણુતોડ કરતો હતો, અને બીહુધેલી નીનાએ “ઓ બાપ ! મારા બાપ !” કરી પુકારતાં તરત તેનું માથું ઉંચકીને પોતાની જવાંનું છાતીપર દેકાવ્યું,

અને અફસોસ—બીજી પક્ષે સઘળું ખત્રાસ થઇ ગયું ! કરોડપતી બાપનો તે હીણાયલો તબીબલો એકપુરો ખેડો દુન્યાનાં આ એક દુરનાં ખુણામાં, ફક્ત કળત લોકથી વસાયલી એક ગરીબ એકીનાં ઉપલાં એકાંતમાં, પોતાની એકનીએક બેટીની છાતી ઉપર મરીને મોહતનો મીઠો કરાર પામ્યો !

મીઠો કરાર ? હા, મીઠો કરાર ! જેઓ જીંદગીમાં પુરતાં દુઃખી છે અને જીવવાને માટે નારાજ કે નાસખર છે તેઓને માટે મોહત જેવો મીઠો કરારજ ક્યાં છે ? એવાં જેઓ મરે છે તેઓ જીવે છે; બાકી એવાં જીવેલાંઓ તો મુવેલાંથી બી બહુતર છે. તેવાં દુઃખીઓને મોહત ખરેખર કેટલું પ્રિય હોય છે તે એ દુઃખીઓજ કહી શકે, અને મોહત એવાંઓ માટે એક ખરેખરો મીઠો કરાર છે એ, તેથી, બીલકુલ બેતકરાર સાચી વાત છે.

“તું તારા બપાવા પાસે જઈને,” તે મરનારે આગલી સાંહજો પોતાનાં બહાલાં ફરજદને પેટમાં ચાંપીને કહ્યું હતું. તે પોતાનો અંત નજીક આવેલો સમજી ગયો હતો, અને પોતાનાં બચ્ચાંની એકલવાઇ હાલત માટે પુરતો ફકરમંદ થયો હતો. એટલામાટે તેના મુઠા કંઠે તે બચ્ચાંએ શું કરવું તે મરવા આગમ્ય આગલી સાંહજો પોતાની બેટીને મારટીન ચેસ્ટર સમજીવીને કહી ગયો હતો.

“તું તારા બપાવા પાસે જઈને,” તેણે કહ્યું હતું. “તું મારી એક નમુનેદાર દીકરી ઉધરેલી છે એમ તે ડાસાને જાણવા દેજે. તેનું નામ નિશાન ને ઠરઠકાણું વિગતવાર મેં લખીને મારી નાખલી રાઇટીંગ ડસ્કમાં રાખેલું છે. તેને કેહજે કે તમે તમારા દીકરાપર તો એક જીંદગી બરતું વેર લીધું, પણ હવે તારીપર તો તે ખુદા ખાતર કયા કરે. તે તુંને એકલી રહેવા દેવા જેવું બવીસપણું કરી શકશે નહિ, અને મારા મરવાથી તું મારું ગાયગોલાબ જેવું ફરજદ એર બી સુખીજ થશે એવી મને પુરેપુરી ખાતરી છે.”—અને મારટીનનો જીવ ગયો ત્યારે એ બોલો દુઃખી નીનાના કાનમાં ઉપરાસાપરી પાછા અને પાછા વાગતા રહ્યા !

તે બાળકીએ મોહત કહી આ આગમ્ય જ્ઞેયું, જાણ્યું કે અનુભવ્યું ન હતું, પણ સાદી સમજથી તેનો બાપ તકન આખર થયલો હોવાનું તે પામી ગઇ, અને તે પોતાની છાતી ઉપરનાં જીવ વગરનાં માથાંપર પોતાનું દુઃખી માથું નમાવી તે રક્તી બાળાએ હદ વનાવું કહ્યાં કર્યું.

તેની બાબાવસ્થા, તેની બચગી, તેનું ઊંઠવણપણું અને તેનું સ્ત્રીવેશ જેની પાક પનાહ ને પવિત્ર ઓથમાં અત્યાર તક યુગ્ગરમાં હતાં તે પોતે આખરે તેને રડાવી રડાવી સદાનો અત્રેથી ચાલ્યો ગયો હતો. તે બિચારીને હવે કોઇની ઓથ કે કોઇની પનાહ ન હતી. આ બોહોળી દુન્યામાં તે નાચાર, નિરાધાર—કોઇની બી પનાહ કે ઓથ વગરની એકલી અને એક બી દિવસ જોગા ખરચપાણી વગરની નિર્ધન ફસી પડી હતી ; અને અરે, ખુદ સિવાય હવે તેને માથે ત્યારે કાણ હતું ?

તેણીએ તે લાશને પાછી બિછાણમાં સુવાડી, અને તે પર એક ફાટી ટુટી ચાદર ઓઢાડી. તે આ હરીહાક એકાંત ઝોરડામાં એક શય સાથે એકલી હતી, પણ જરા બી બીહધી નહિ. તેણે આખી જીંદગી તક પોતાના બાપમાં એક બી એમ જોઇ ન હતી, અને તેથી એવો નેક અને ખુદાઈ રાહે ચાલનારો વ્હાલો વાલીદ મરીને બેહસ્તના ફિરેસ્તાઓમાં મલી ગયો હતો એમ માનવાને તે બીલકુલ વહેમ કરતી ન હતી, અને એ તેના નેકાબરયા ખ્યાલથી તેને પોતાને કાંઇ અજબજેવી હીંમત ને ધીરજ મળી.

નિચેની પગડીઓપર જમા થયલાં નજસ લોકોનાં તાહેલાંદખા અને કન્યાકંકાસની ગાંધડસડખડના અવાજો અવારનવાર તેને કાને હજી બી આવ્યા કરતા હતા, અને તે પણ આ બીહીધરાવનારાં એકાંતમાં તેને હીંમત આપવાને પુરતું હતું. તે રડતી રડતી એક બાગીટુટી ઇઝીઝરમાં બેઠી, અને ઘણી કાકી ગયલી ને રંજ પાંમેલી હોવાથી ખુદાની બેહદ દયા વચ્ચે જલદીથી ઉઘાઇ ગઇ; અને સ્વપનામાં બી તેણે એમજ જોયું કે તેનો હેતવતો બાપ જે તેની બોરદુમાં લાશ થઇ પડ્યો હતો તે હજી જેવી ને તેવી ખંત, વ્હાલ અને કાળજીથી તેની ચોકી અને પાસબાની કરતો રહ્યો હતો. એમજ છે. જેઓ નેકાની રાહે ચાલીને મરે છે તેઓ ફક્ત અશોષમાંજ મલી જાય છે, ને મરીને બી અતરેનાં જીવતાં વ્હાલાંઓની શીરેસતાઇ ખ્યારમાંજ પાસબાની કરે છે. એ અકકલમાં બેસતી આવતી વાત છે.

નીના એ પછી જ્યારે પાછી ઉડી ને જાગી ત્યારે સહવાર ઘણી આમળ વધી ચુકી હતી, અને સૂર્યનાં ફિરજો ને સુવેલા બાપના ફિકકા ચેહરાપર આરી વાટેથી ઉતરી આવીને તે ચેહરાની અસ્ત પાંખી ચુકેલી

નુરાંની ટેકરી રાખવામાં ગોયા મદદ કરતાં હતાં. એ દરમ્યાન જગતાં સાથે પોતાની બચબીત કમનસીબીનો તે નૌજવાંન નાજનીનને ખ્યાલ થયો, અને ત્યારે હવે શું કરવું અને કોણની મદદ માંગવી તેનાં ગંભીર વમા-સણામાં તે ઉતરી ગઈ. ગરીબ બિચારી તે! ઓ, શું એ બનવાજોગ ને માનવાજોગ હતું કે તે શીરછત્ર આપ જેણે આપ તેમજ માતા એ બંનેની ગરજ સારી હતી—જેણે તેને કાળજીથી ઉછેરીને હેતથી ઉધારી હતી—જેણે તેને હદ વનાનાં હેતથી ચાહી હતી, કેળવી હતી, નિતીમાન અને સદ્ગુણી બનાવી હતી અને આ દલીદ્ર દુન્યાની લડત સાર દરેક રીતે તેને લાયક કાઢી હતી તે તેને એમ હવે ખીલકુલ અનાથ અને એકલી મુકાને સદા માટે ચાલતોજ થયો હતો? તેણીએ તે લાશની રૂબરૂ ઉભી રહીને તે સદાની બંધ થયલી આંખો તરફ મિનીટો તક ટકટક જોયા કીધું, કે જ્યારે અસંખ્ય આસુઓ તેના ગોરા ગાલપરથી ગમડી પડતાં રહ્યાં હતાં!

છેલ્લે, જખમાયલાં જીગરે ને દુટલાં દીલે એક ઉંડા હાથ નિસોસા સાથે તે પછીથી તે ત્યાંથી ખસી ગઈ, અને થોડાંક દંડાં પાણીથી હાથ-મોંહ ધોઈને થોડીક તાજગી પાંખી. તે પછીથી તે થોખી નહિ. નજ-દીક એ દિવસની તે બાળા બુખી અને અપવાસી હતી, પણ એક ચાએનો ગોટ વટીક તેજી લીધો નહિ. તે વ્હાલા આપની લાશની વ્યવસ્થાને લગતી જરૂરી ગોઠવણો થયા વગર આત્મેદાના તેને માટે અકાફ અને જેહેર જેવું હતું! તેણીએ એક બે અગરબતીઓ જે તેની પાસે સારાં નસીબે મલી આવી તે સળગાવીને તે લાશની આંખુઆંખુ મેલી. એવી વખતે હવા ઓખખી રાખવા માટે મુગંધીઓ જળાવવાની શાણપતમાં તે માનવવાક્ષી હતી, પણ અરે અફસોસ, તે મુગંધીનું બળતણ ખરીદવા જોગાં બી તેની પાસે સાંધણ કે પૈસાજ ક્યાં હતાં?

તે એક તડકે પોતાના નિર્ધન પોશાકમાં તૈયાર થઈ, અને પછી ખારણાંને બાહારથી સાંકળ દબને, રડમસ અને દુઃખી, સરસર દાદર પરથી નીચે ઉતરી ગઈ.

તે સાત મજલા ઉતરીને તે છેક ભોંયતળાએ આવી, કે જ્યાં એક ડોસીની દુકાંજી હતી. તે લાકડાંની બારી, તેલ, તંબાકુ અને એવી એવી બધી ઘેરસંસારી સસતી સસતી ચીજો વેચવાવાલી હતી. ત્યાં મોંધું લીએ કોણ ને ખરીદે કોણ? તે લગામાં રહેવાવાલાં બધાં, ઉપર કહેવા મુજબ,

તદન સુફલીસ અને કંગાલ હતાં, ને તે કંગાલ્યતને જવાબ કરતીજ આ એક દુકાંણ હતી. નીના તે દુકાંણની જથુકની ધરાક હતી, અને તેથી તે દુકાંણવાલી ડોસી તેની દોસ્તદાર હતી. નીનાને, એટલામાટે, હાલમાં તેજ યાદ આવી હતી, ને તેનીજ મદદ ને આશરો સોહોધતી તે એમ ઉપરથી નિચે આવી હતી.

તે ડોસી સપોતે ને દપોતે હતી. તે બાબુનાં બધાંજ રહેવાવાલાં જેમ અરધાં ઉધાડાં ફરવાવાલાં હતાં તે માંહેલોજ આ પણુ એક નાદર નમુનો હતો.

“ઓ મીસીસ ઓપહૅમ,” નીના તેની આગળ જઇને ફસડાઇ પડતાં ને રડી દેતાં બોલી, “મારા પપા બિચારા મરી ગીયાછ! તમે મને કંઈ મદદ કરશો?”

“આવ, આવ, છોકરી, ગભરા ના ; બેસ,” મીસીસ ઓપહૅમ એ સાંભળી તેને ધીરજ આપતાં કહ્યું. તે એક બેંસ જેવી જાડી ને કદાવર આંગની અખળા હતી. તેણીએ તે સહવારે તરતનીજ દુકાંણ ખોલેલી હતી, અને સહવારના સકુનમાં આ સનાનના સમાચાર તેને ઝાઝા ગમ્યા નહિ. એમ છતાં વધતી ઝોઘી બસાઇથી તેણીએ તેને સધ્યારો આપ્યો ને પુછ્યું, “ક્યારે મરી ગીયો જે?”

“રાતના મધરાતે બિચારા ખલાસ થયા,” નીનાએ તનમદનમાં ધુજતાં જવાબ કર્યો.

“હાલની ગરમીજ એની કાફર છે! ટપોટપ જનવરો મરેછ તો આદમીના શા બાર?” મીસીસ ઓપહૅમ કહ્યું, અને પછી ‘મેરી અઢેલી મત જુદયો’ નો ખ્યાલ થતાં તરત વધાર્યું, “ક્યારે દાટવા ધારેલું છે? આજેજ કેની?”

“આજેજ?” નીનાએ કહવાઇને પુછ્યું.

“હા, જેમ જલદી થઇ જાય તેમ સારું,” મીસીસ ઓપહૅમ જવાબ કર્યો. “આવા બિમારીના વખતમાં બેડે આદર હૅથવાલાઓ બી લાશને ધણા દાહાડા રાખવા દેવાની રજા આપતા નથી. એક દહન કરવાવાલો મારો દોસ્તદાર છે તેને તું કેહ તો હું બોલાઉં. મને બે પૈસા દલાલી મલશે ને હું તુંને દુવા દેવશ.”

“પણ મારી પાસે કંઈ ખરચમાં આપવાના પૈસા નથી,” નીનાએ હડી ગમખારીથી કહ્યું,—અને તે સાંભળી મીસીસ ઓપહૈમની છતી ખેસી ગઇ. તેને શીફર નહિ થઇ આવ્યું તેજ એક અળયખી હતી. તે થોડોક વાર વિચારમાં પડી. સાંપ ખી મરે ને લાઠી ખી નહિ દુટે એવી તરફીબથી તેણે કામ લેવાનું હતું. તેને તો કાંઈ ખી કરીને આમ મોહતમાંથી કમીશનના બે પૈસા પેદા કરવાના હતા.

“કંઈ તારાં વાસણુકુસણુ કે ફરફરનીચર હોશેની, હોકરી?” થોડોક વાર વિચાર કરીને તે ડાસીએ પુછ્યું—અને નીનાએ તરતજ તેને પોતાનાં વાસણોની અને જુજવી ફરનીચરની એક તપસીલ લખી આપી.

“એટલું તો ત્યારે ઠીક છે ને બસ છે,” ને તપસીલ એક સપાટે વાંચી લઇને તે ડાસીએ કહ્યું. “જરીપુરાના સામાનનો લેવાવાલો મારો એક દોરતદાર છે તેને હું ખપોરે લઇ આવશ, ને માંગેટાંગે એ બધા અસખાખ આપરે કાઢી નાંખશું.”

તે પછી નીના સાથે તે ડાસી ઉપર આવી. નીનાને હીંમત કે સંધ્યારો આપવા આવવા કરતાં તે ફરનીચર કે વાસણુકુસણુમાં કંઈ ખી વજુદ હતું કે કેમ તે જોઇ લેવાની તે ડાસીની મતઝખ વધારે હતી. તેમાં ખી તેણે ચાસણીની ચાંસ મારવાની નૈયત હતી. એમથી અને તેમથી બેહ બાજુથી તેને તો ખાવાનું હતું.

પણ તે નાકોમેદ થઇ. નીનાને ત્યાં ધરસંસારી જે થોડો ધણો સરસામાન હતો તે એટલો તો હાલહવાલ અને કંગાલ હતો કે ડાસીને એક બપઝામરેલી પાચદસ્ત બનાવવાનો, અને વળી પોતે તેમ કરીને સારું જેવું કમીશન ખાટવાનો જે લોભ હતો તે એટલાંની ઉપજથી બર આવે એમ નજરે આવ્યું નહિ.

પ્રકરણ ૪ થું.

“કંઈ દમ નથી,” તે ડાસીએ તે સામનચુમન જોઇ લીધા પછી કહ્યું; “નીના, તારા સરસામન ને વાસણુકુસણુમાં ખરચુંજી શું? એમાંથી તે કેંચ પોલીસનું કોરીન તું કેમ લેવાની ને કાલાં પીજના મોઝા કાલા મોઝા કેમ બાડે મળવાના? ખરું સસ્તું સસ્તું ને સાદું સાદુંજ આટોપી લેવું પડશે.”

“મારે ભપકો કરવોજ નથી,” નીનાએ લગાર તીખાસથી જવાબ કરતાં કહ્યું; “ભપકો મારા બિચારા બાવાજીની લાશને શું કામ આવવાનો છે? હું ફક્ત એવણને સાંભળી અને માનથી કબરવાસ કરવા માગું છું.”

“એ ઘણી ડહાપણની વાત છે,” ડોસીએ નાખતીથી કહ્યું. “એવી સાદી સાદી રીતે કામ લઇ શકાય એટલા પૈસા તો, મારી ખાતરી છે કે, મારો દોસ્ત જરીપુરાના આય બધા અરખાખના આપણને જરૂર આપશે, ને જે હું ધાંદલો તેટલા પૈસા આવશે તો પછી આય બધી ગોડવણ હું કરી શકશ.”

“પૈસા મારા હાથમાં આવે તો ધણું સારું, બધાં મીસીસ ઓપહૅમ,” નીનાએ ગરીબાઇથી સુચવ્યું; “હું કરકસરથી કામ લેવશ, કેમજે મને તેમાંથીજ ચાર અઠવાડયાનું બાહું બી ચુકવવાનું છે.”

“એમ હોય તો હું તારાં કામમાં માંથુ મારવાની નથી,” મીસીસ ઓપહૅમને ગુસ્સામાં ધરડોક એકદમ ફફડાવી મુકીને કહ્યું; “વરી એવડું તે શું છે જે વાસી પર ને કુતરા ખાય?”

“પણ ત્યારે બાહાનું કેમ?”

“બાહું જાએ જાહનમમાં! બાહું આપવુંજ જોઇએ શું?” મીસીસ ઓપહૅમને ગુસ્સો કર્યો; “કાંહા તે લુચ્છાને ખોટ આવવાની છે?”

નીના જવાબ કરી શકી નહિ. તેણીનાં પ્રમાણીક જીગરને આ અપ્રમાણીક અને બેઇજતીભરી સલાહ રચતી ન હતી, પણ આ એકજ ઠીકું હતું કે જેની મદદથી તે પોતાના મુરખ્ખી બાપને કબરવાસ અપારી શકે, અને ત્યારે તેવી એકને છોડી કે નારાજ કરી તે બિચારી ક્યાં જાય!

સહવારે નવ વાગે ડાકટર પાછો આવ્યો, અને તેણે લાશને તપાસીને મરણની સરેસ્તાની સરટીશીકેટ ચીત્રી આપી.

“લાશ ઘણો વખત રાખવાની તો નથી કેની?” તેણે તે પછી પુછ્યું.

“નહિ; અચ્ચાર વાગતા સુધીમાં અમે ઠેકાણે પાડવાનાં હૈએ,” નીનાએ આંખોમાં આંસું લાવી કહ્યું.

“ઘણી સખત ગરમીનો વખત પસંદ કર્યો,” તે ડાકટરે ટીક્કા કર્યો. “તે વખતે કબ્રસ્તાનમાં તો નરી જાણે બહી સગગેલી હોશે!”

“ ગરમી કે શરદી હવે બિચારા મારા ગરીબ આપને શું સતાવવાની છે ? ” નીનાએ ઉડી ગમખવારીથી કહ્યું—અને ડાકટરને તે છોકરીની અદા અને તેનો આ જવાબ કાંઈક ગમેલાં દેખાયાં, કેમકે આજે પેહલીજ વાર તેનું તેણીની તરફ ખાસકરીને ધ્યાન ખેંચાયું, અને તે આંધીમાં વસ્ત્રાત કરનારા કચરાકુટાને મળતીજ આ કાંઈ છોકરી ન હતી એમ તેને પેહલીજ વાર લાગ્યું.

“ તું ધણી હીંમત હારી ગયેલી લાગેછ, ” તેણે કાંઈક દીલસોજીથી કહ્યું. “ હું ત્હારે વાસ્તે થોડીક શક્તીની દવા મોકળશ તે એક બે ડોઝ લેજ. હું જે ગરમીને વાસ્તે બોલ્યો તે કંઈ ત્હારા આપને વાસ્તે નહિ, પણ ત્હારે વાસ્તે; તું કબ્રસ્તાન સુધી જવાની છે કેની ? ”

“ ખચ્ચીતજ, ” નીનાએ મોટા જુસ્સાથી કહ્યું.

“ ત્યારે તું બેશક બિમાર થશે, ” તે ડાકટરે કહ્યું. “ તું જાંઘને તારા આપને શું મદદ થવાની છે ? હુ પુ લાગી જશે તો ઉઘટી હેરાંન થશે ! ”

નીનાએ કશો જવાબ કર્યો નહીં.

“ હું એ હાંબગની વિરૂધ છું, ” તે ડાકટરે જારી રાખ્યું. “ એ લાશની પુકે જવાનું ને ભપકાભરેલી પાયદસ્તો કાઢવાનું ખરેખર શરમભરેલું છે. ”

“ ભપકાની હું હિમાયતી નથી, ડાકટર, ” નીનાએ ગરીબાઇથી જવાબ ક્યો;—અને ડાકટર ખભાં હીલવી તેને વાસ્તે માઠો કરતાં કાંઈક સારો વિચાર વધારે લઇને ત્યાંથી ચાલતો થવા ગયો, પણ તેજ વખતે ઓરડાનું ફરનીચર મજુરો લઇ જવા આવ્યા હતા તે જોઇને તે થોળ્યો.

“ શું આએ બધું તારું વેચીસાટીને તારા આપની પાયદસ્ત તું બનાવવાની છે, છોકરી ? ” તેણે તાજુખીમાં પુછ્યું.

“ હું શું કરું ? ” નીનાએ ધણું દુઃખથી જવાબ ક્યો; “ અત્રેનાં તંદરોસ્તી ખાતાંને હું અપીલ કરું અને ઢેઝને હાથ વગર ખરચે મારા ગરીબ આપની લાશ ઠેકાણે પારવામાં આવે તે ખ્યાલ હું ખમી શક્તી નથી. ”

“હમઅગ !” તે ડકટરે ગુસ્સાથી જવાબ ક્યો. “તારી શુંજસ નહિ એટલે તારે એ કરવુંજ નહિ જોઇએ. એ રીતે પાયદસ્ત બનાવ્યા પછી તારી પાસે કેટલુંક બચશે ?”

“એક પધ બી નહિ,” નીનાએ ગમખ્વારીથી જવાબ ક્યો.

“એક પધ બી નહિ ? એક પધ બી નહિ ?” તે ડકટરે પાછું અને પાછું ગુસ્સા અને તાજુબીમાં પુકાર્યું; “પછી ત્યારે તું શું કરશે ? તું કાંઠાં જશે ? તારાં કોઇ સગાંબહાલાં છે ?”

“કોઇજ નથી,” નીનાએ રડી દધને કહ્યું; “હું કંઈ મારે વાસ્તે મજુરી કે કામકાજ પપાને કબરવાસ કરાવા પછી સોધી લેવશ.”

તે ડકટર કમકમ્યો. તેણીના ચેહેરામાં કાંઈ એવું ખાન્દાની ખમીર હતું, કંઈ એવી જાતનું જોતાં સાથેજ ગમે તેવું હતું કે તેને આ છોકરીના હાલપર ધણી તરસ આવી.

“આએ લે,” તેણે, તે ઉપરથી, પોતાના ખીસામાં હાથ નાંખીને પાંચ પાંચ ડોલરની એ નોટસ ખેંચી કાઢી તેણીને આપતાં કહ્યું; “વધારે આપી શકું એવી મારી હાલત નથી. તું કંઈ કામકાજ મેળવી શકે ત્યાંવેર એ દસ ડોલર તારા ખરચપાણીને વાસ્તે ચાલશે.”

નીના ખંચાઈ.

ઓ, શું તે બીખ લીએ ? શું આ કીસમે મુકતના ને હરામના પધસા તે કપ્પલ રાખે ? તે બીખ નહિ તો બીજું શું લેખાએ ?

“એવકુદ્દ છોકરી,” તેને આનાકાની કરતી જોઇને તે ડકટરે કાંઈક તીખાસથી કહ્યું, “તું દીવાની તો નથી થઈ ? તું શું એમ ધારેછ કે તારા આપને કબરવાસ કરવા પછી તુને તરતજ કામ મળી જશે ? તું કહેછ તેમ જો એક પધ બી તારી પાસે બચવાની નહિ હોય તો તારું ચાલજ શું ? વાસ્તે લે !”

નીનાએ, ત્યારે, તે બંને નોટો લીધા. તે ડકટરની તકરાર ને સદ્લાહનું વાસ્તવિકપણું તેણીએ એકદમ જોઇ લીધું અને મનથી તેમજ માનથી સ્વિકાર્યું; પણ તે લેતાં તેની આંખો આંસુઓથી આંધળી થઇ ગઈ, અને હેસાનના જે શબ્દો તે બોલવા ચાહતી હતી તે બંધા તેનાં ગલાંમાં ખૂટી બેઠાં !

તે ડાક્ટર તે જોઈને તેણીની લાગણી પાંખી ગયો, અને પ્યારથી તેના ગાલપર એ આગલાં અક્ષરોને ત્યાંયા ચાલતો થયો.

તે કાંઈ દેખીતો ધણો બલો આદમી હતો. બોલવામાં તેજ અને લાગણી વગરનો તે લાગતો હતો ખરો, પણ નીનાએ જોયું કે બાતેનમાં તે બલો અને ખરેખરો ફાળો હતો.

તે દલગીર થઈ કે તેણે સગાબહાલાંને વાસ્તે પુછ્યું ત્યારે પોતાના બપાવાની વાત તેને તેણીએ તરતજ કહી દીધી નહિ. કહેને તો સારું જ થતે. તે વખતે તે બીહીધી કે ડાક્ટર એ વાતમાં વશુદ્ધ માનવાનો નથી, અને કદાચ તે તદ્દન જુડી માનીને હસી કાઢે; પણ હવે તે વાસ્તે ખ્યાલ કરવા કે પસ્તાવો કરવાને માટે બી ધણું મોડું થઈ ગયું હતું. તે ડાક્ટર તો ધસારામંધ દાદર ઉતરી ગયો હતો, અને તેથી હવે તો તે બંને નોટો પોતાનાં બ્લાઉઝમાં છાતી આગલ છુપાવી દઈને તે સુંદરી પોતાના કમનસીબ બાપને કબરવાસ કરવાને લગતાં ગમખાર કામકાજે વળગી.

તે એક ધણુંજ સાદું સરઘસ હતું. ફક્ત એક ઘોડાની ગાડી કે જે ઘોડાને કાંઈબી શોગનો સણગાર સળવ્યો ન હતો તે મારટીન ચેસ્ટરનાં કોશીનને વાસ્તે આવી હતી, અને બીજી એક ખડયાખડખડ બાહુની ગાડી નીના અને મીસીસ ઓપહૈમને “ મોરનર્સ ” તરીકે ખાચદસ્તે લઈ જવા આવી હતી.

તે આદમીઓએ કાંઈ બી દરકાર વગર ગરીબ મારટીનની લાશ કોશીનમાં ફેંકી, અને એક કાંદા પપેટાનો ટુલો દતારી જતા હોય તેમ અક્ષાળગ્રીકની જરા બી દરકાર વગર તે કોશીન લાવીને તેઓએ નીચે ગાડીમાં ગબડાવી મેલ્યું.

મોહલ્લામાં એ વખતે “તમાસો” જેવા લોક જમા થઈ ગયું હતું, અને બારીએ બારી લોકોનાં ડોકાં ઉમાઈ તણાઈ ગયલાં જણાતાં હતાં. આખો મોહલ્લો જાણે શું એક રંગરાગ જેવાનો હોય તેમ બમરી નિકળ્યો હતો !

નીના રડતી રડતી દાદર ઉતરી, અને ગાડીમાં બરાબને બેસી મઘ.

તેની પાછળ મીસીસ ઓપહૈમ બેઠી ; પણ ગાડીએ તરત ઉપડી નહિ, અને રડતી નીનાએ તાજુબીમાં ગાડી ઉપડવાની વાટ જોઈ જોઈને તેનો સખખ પુછ્યો.

“બધાઓ સામેનાં પીઠાંમાં જરા છાંયે લેવા ગીયાછ,” મીસીસ ઓપહૅમને હસીને કહયું;—અને અરે, આવા સંજોગોમાં બી લોકો એવાં નફકરાં ને દયાહીણુ કેમ થઈ શકતાં હશે એ સુંદર નીનાનો દીલોભન સંતાપ હતો !

દાટવાની ક્રીયા બી તેટલીજ બેદાદીબરી અને દુઃખભરી હદ સુધીની નફકરી હતી. ગરીબોનાં રવાનો માટે અદ્ય અને લાગણી ખુદાએ જાણે તે તરફ કોઈને સરજી નહિ હોય તેમ ત્યાં કામ લેવાયું. કમળત પાદરી વટીક દાટવાની ક્રીયાનું બહુતર મનભાવતાં ગાપચાં મારીને બડબડી ગયો; અને છેલ્લે તે વહાલાં રવાનપર પોતાના ધુજતા હાથોએ છેલ્લી મટી નાંખી—મટીસે મટીની મિલાવત કરી—લખ્ખો આંસુઓ વરસાવતી નીના ત્યાંથી ઘણી ગમખવાર પોતાનાં ઘર તરફ પાછી ફરી.

ઘર ? હવે તેનું ઘરજ ક્યાં હતું ? એ તો પેલા એક વાર પીધેલા પેટ ભરતા દારૂની તે ઘેરવાલાના મુકાદમે શરમ કરી કે તેની પાસે જોરજુલમથી બાડું વસુલ કીધા વગરજ તેને ત્યાંથી જવા દીધી. તેને બી ગરીબ નીનાની ખરેખરી દયા આવી, અને ઘરવાલાને કાઢ બી રીતે સમજતી લેવાનો જોખમ તેણે થોડી ઘણી બનાઈ સાથે, તેથી, પોતાને શીર ખેંચી લીધો.

અને, એ રીતે, આ બોહળી દુન્યામાં ગરીબ નીના નિરાધાર રવડતી થઈ. તે ફક્ત થોડાંક જીજીરી કપડાંચપડાંની એક ગાંસડી અને પેલા છાતીમાં છુપાવેલા દશ ડોલરની માયાપુજ સાથે નીચે ઉતરી, ને મીસીસ ઓપહૅમની દુકાણુમાં તુરત વેલા જરા આસાએસ કરતી બેઠી.

મરીબ બિચારી તે ! તે હવે ક્યાં જશે ? તેનું શું થશે ? લખ્ખો ને કરોડોની રેલછેલમાં લહેર કરતા લખ્ખો સુખી જીવડાઓ આટલી હદ સુધીની દયાજનક દળીદ્રતાના એક બી વસવસા વગર જ્યારે મોજમાં મહાલતા હોવા જોઈએ ત્યારે એક કરોડપતી બપાવાનું આ એક બચ્ચું નિર્ધનતા ને કંગાલ્યતાનાં સૌથી છેલ્લામાંછેલ્લાં પગડ્યાં પર ઉતરી પડેલું હવે ક્યાં જશે ? આવી જવાંન, આવી દેખાવલી, આવી સુંદર નીના—હવે તેનું શું થશે ?

પ્રકરણ ૫ મું.

તે છોકરી દુન્યાદારીમાં બીલકુલ નવી અને બીનઅનુભવી હતી, અને તેના મરનાર બાપે તેને તદ્દન એકાંતમાં અને કોઇની બી ઓલખાણ પિછાંણ વગર ઉધારેલી હોવાથી, બની શકે તો, વધારે નાચારીનાં સકડાં-મણમાં તેણે પોતાને આ વખતે ફસી પડેલી જોઇ. તે સુધ્ધ ટેચ્ટની ને સુધરેલા આચારવિચારની ઉધરી હતી. નીતી સંબંધી ને પોતાની પાક ઇજ્જત બાબેની તેની ઝેહેન એટલી તેજ અને બુદ્ધિ એટલી બધી શુદ્ધતા-ભરી હતી કે નમુનામાં જાણે તેણીનો મુકાબ્લોજ મળવો મહાલ થઇ પડે! એટલામાટે એ કોઇ અનન્યબી ન હતી કે નીનાની આસપાસ ને અડોસપડોસમાં રહેતાં તે સેંહુંકડો નિર્ધન નિર્લજ્જે વાસ્તે તેનામાં એક જાતની દયા, કમકમાટ અને તિરસ્કારજ વ્યાપી રહ્યો હતો. તે તેઓની વચ્ચે રહી હતી ખરી, પણ તેઓના જેવી જરા બી બેશરમ ઉધરી નહિ હતી. તેટલીજ ગરીબ ને તેટલીજ મુશ્કેલ તો હતી, પણ અમર્યાદ-શીલપણાં કે અનીતીનાં ઝેહરથી તે બીલકુલ નિરાલી હતી. તેઓના એકમેકના બાળ પીખીને મરાવાના ફેસાદ, રોજની ચાલુ મારામારી ને ગાળાગાળી અને ચીસચીસારા, તે બધું એવું હતું કે જે તેણીને હબતાવી મારીને તેઓથી તેણીને અલગજ રહેવાને લલચાવા વાસ્તે પુરતું હતું.

પરીણામ, તેથી, એ થયું કે તે બલા અને વ્હાલા બાપનાં ગુજર પામવા પછી તેણીએ તે ચાલી છોડીજ દેવાનો દરાવ કર્યો. તે જો ચાહતે તો જે દસ ડોલરની “માયાપુંજ” થોડુંક સુધી ચાલે એવી હાલમાં તેની કને હતી તેથી તે તેજ મકાનમાં આગણું ચઢેલુ બાડું અદા કરીને એકાદ માસ હજી બી આસાની સાથે રહી શકતે; પણ તેને હયાં રહેવાનું હવે ગમતુંજ ન હતું. તે કોઇ એટલાજ ગરીબ પણ વધારે આબરૂદાર લતામાં જવા ચાહતી હતી, અને, તેથી, પોતાનાં નજીવાં કપડાંચપડાંની એક ન્હાની ગાંસડી વિગેરે મીસીસ ઓપહૅમનાં સ્વધીનમાં સોંપીને કકડતી ગરમીની તે મધ્યાંન બપોરે તે ગરીબ છોકરી પોતાને વાસ્તે કોઇ નવું મકાન જોઇ કાઢવાની જેહમત થકી બાહાર નિકળી. કોઇ બાઇ માણસનાં પેટાંમાં કંઇ થોડાં ધણા ફરનીચર સાથેના એકાદ ચોરડો સસ્તામાં ખાડે આપવાનો હોય તો તે એ લઇ લેવા ચાહતી હતી, પણ તે ધારતી હતી તેમ એ કારણ રહેલ પુરવાર થયું નહિ. પહેલાંજ ધરમાંથી તેને જે

હડધુત મળી તેથી તે બીચારી માથાંના બાલ સુધી લાલ થઇ. “માય નહિ, બાપ નહિ, ભાઇ નહિ, કોઇ મરદ નહિ—તે છોકરી બટકતી ને રખડેલજ હોવી જોઇએ,” તે કોઇ દયા વગરની ડોસીએ તેણીનો ખુલાસો સાંભળીને તરસે મુક્યો, “અને એવાં આખર ઇજ્જત વગરનાઓનું મારાં ઘેરમાં કામ નહિ.”

બીજું ઘર જે તે જોવા ગઇ તે એટલું ગલીય અને અધાર્જ હતું કે તેના દાદર પર ચઢતાંજ તેને ઉપક આવી. ત્રીજાં, ચોથાં ને પાંચમાંમાં બાહુ પોસાય તેમ ન હતું; છતાંમાં ઘરવાલી એટલી છાકટી કે જ્યાં બતાવા તેની સાથે તે ઉપર ચઢી તો ધણીમુઠ ઉભે દાદરે ગપડી ગઇ, અને તેનો ખાર ગરીબ બિચારી નીનાને એક ધમકો મારીને તેની ઉપર તે દદાએ કાઢ્યો. સાતમાંમાં ડુચ્છા જેવા દેખાવનો કોઇ ઘરવાલો હતો; તેની ધરવાલી કોઇ હતીજ નહિ, અને તેથી નીનાએ તે બી પડતું મુક્યું. આઠમું, નવમું અને દશમું જે પહેલું મળ્યું હતું તેજ તોરનાં હતાં—એટલે કે તે બધાંઓએ છડી છોકરીઓને રાખવાનો ધારોજ નહિ રાખ્યો હતો; અને એ રીતે, બહાલાં વાંચનારાંઓ, નજદીક વીસ ઘેર ફરી વળ્યા પછી બેકર સ્ક્રીટ નામના મોહલ્લામાં એક ઘરને ઉપલે મળલે એક ચોરડો તેને મળી ગયો, જે તેની હાજત અને અગતને ઠીકઠીક રવેસે જવાબ કરતો પુરવાર થયો. તે ઘરનાં વસવાવાલાં બધાં ગરીબ અને કંગાળ હતાં પણ દેખીતી રીતે પુરતાં ઇજ્જતદાર હતાં, અને તેનું બાહુ તેણીએ દર અઠવાડયે દોઢ ગલરનું નક્કી કરીધું.

એ રીતે અંતે થર પડવાથી નીના, થાકેલી પરાકેલી, રીડજ સ્ક્રીટમાં મીસીસ ઓપહેમને લાંથી પોતાનો જુગની અસખાય લાવવા પાછી ફરી. તે એ પછી રાત થવા આગમ્ય પોતાનાં નવાં ઘરમાં આવીને થર પડી, અને પોતાનાં કપડાંયપડાં આજુમાંની એક ટાંકાખારીમાં ગોઠવીને, પરવારેલી સરવારેલી, પોતાના બાપની નાધલી રાઇટીંગ ડેસ્ક લઇ દીવા આમળ બેઠી.

તેમાંનાં તે બહાલા વાલીદનાં હાથનાં લખાયલાં કાગળોની નકલ ને અસલ વાંચતાં તે વફાદાર બેઠી ફરી એક વાર રડ્યા વના રહી શકી નહિ. ધણીખરાં એ કાગળો તો તેણે આગળ વાંચેલાંજ હતાં, પણ એક સીલ કરેલો દસ્તાવેજ હતો કે જે ફાડવાથી તેની માથા

સાથનાં તે મરનાર બાપનાં હકદાર લગનની સરટીશીકટ અને તેણીના પોતાના જન્મની સત્તાવાર સરટીશીકટ વિગેરે અગત્યનાં ઓચરયાં હાથ આવ્યાં. એટલામાટે તુરત વેળા બીજી સહવારે પોતાના બાપા ઉપર પોતાનાં દુખની વિટક વાત લખવાનો ઠરાવ કરી નીના રાતોરાત તો સુઈ ગઈ.

તે કારણ, બીજી સહવારે, ધારવા કરતાં ઘણું વધારે મુશ્કેલી પુરવાર થયું. શું લખવું ને કેમ શરૂ કરવું તેજ અવલ તો તે મધુરીને સમજાયું નહિ. પેહેલાં તો એવો એક બેકદર બાપાનો કે જેણે પોતાના જણેતા દીકરાને પોતાની કને કુરોડોની દોલત છતાં ગરીબીનાં માહાભારત સંકટોમાં રીબી રીબીને મરવા દીધો તેની તરફ ખુદશીનાં જોસમાં તે બહાલી એકમ ઉરફેરછ ગઈ; પણ અંતે મન શાંત અને સામાધાન કરીને તેણીએ લખવા માંડ્યું—

“માહુરા બહાલા મોટાબાવાજી—”

પણ તે અચકી ગઈ. “બહાલા?” બહાલો ક્યારે થયો? તે ડોસો તેને જરા બી બહાલો હતોજ નહિ, ત્યારે એવા ઢોંગ કરવાનો સમજ થયું! તેણે જો ચાલે તો તે એમ લખે કે ‘ખારીલા ને કપટી મોટાબાવાજી; પણ તે બી તેને દીક પડ્યું નહિ, ‘મેહરઆન સાહેબ,’ એ બોલોથી તેણીએ શરૂ કરવા માંડ્યું, પણ તે બી તેને ઝાઝું ગમ્યું નહિ, ને તે કાગળનાં બી તેણીએ ચીરયાં ઉતારયાં. ટુંકમાં, એ કાગળની શરૂઆત કેમ કરવી તેજ સવાલે તેણીને એટલીબધી શુંચવાની ને ગભરાવી કે કાગળ લખવુંજ નહિ એવાં સેવટપર એક વાર આવી જવાને વટીક તે જરા વાર લલચાઈ. ‘એવણે ખુદસેખુદસું મારા ગરીબ બાપડું ખુન કરેલું છે;’ તે જુસ્સાથી પટપટી; ‘ખુનથી એ કમતીજ શું છે? અને એવા એક મારા પોતાના બાપનાજ ખુનીને હું લખું તે બી શું ને લખું તે બી કેમ?’

પણ લખ્યા વના ચાલે એમ ક્યાં હતું! તે તેના મરનાર મુરખી-તું તેણી જોયું એક સેવટતું ફરમાન હતું, અને તે ફરમાન અદા કર્યા વગર ચાલેજ કેમ? ફક્ત એક અરધો કલાક શાંતીથી વિચાર કરી શાંત થવા પછી તે ઉરફેરયલી બાળાએ લખવાનાં ઓળખે પાછાં પોતાના લખવાં લીધાં. તેણીએ વળી પાછા તરફવાર ખરડા લખ્યા, અને છેલ્લે

અંતે એકજ નહીં સેવટ પર આવીને નિચે મુજબ તેણીએ કાર કર્યું ને લખ્યું:—

“ મોટા બાવાજી—તમારા એકનાએક દીકરા તે મારા બહાલા બાવાજી ગઇ કાલે ગુજરી ગયા છે, અને એક કુતરાની લાશને બી શોભા નહિ આપે એવાં એક ગરીબ કફનમાં તે બિચારા તમે કરોડોપત્તી બાપના એકનાએક દીકરાને દફન કરવામાં આવ્યા છે. કોઇ પાપદસ્તે આવ્યું ન હતું. કોઇ એવળુનાં મોહતથી દલગીર થયું નથી. ઘેરવાલાનાં ઘેરનું બાકું ચઢી ગયું હતું, અને તેથી એવું એક બાકુત તેનું બાકું ઘેર સદાનું ખાલી કરી ગયું તેથી તેણે બી બિચારાએ છુટકારાનોજ દમ ખેંચ્યો હોશે. દફન કરવાવાલાઓએ પણ જમીનના ખાડામાં એક કુતરાની લાશ ફેંકી દીધી એટલી બધી ખેદાદી અને ખેદરકારીથી કામ લીધેલું છે, અને એ એવી હાલહવાલ ક્રિયા કરાવી લેવાને ખાતર બી મને ઘેરનો અમારો તમામ સરસામન વેચી નાખવો પડ્યો છે.

“ મને મારા બાવાજી ફરજ આપી ગયા છે વાસ્તેજ આપ કાગળ લખીને હું તમોને તસ્દી આપું છું. તેવણે તમોને જણાવવા કહેલું છે કે તેવણ પરનું વેર તો તમે તેવણની જીંદગીની આખેરી તક લઇ લીધું, પણ હવે મારી પર તો ખાતરે ખુદ દયા કરજો. હું અત્રે નિરાધાર એકલીજ છું. મારી ઓયે કોઇજ નથી. હું ફક્ત સોલ વરસની ઉંમરનું બચ્ચું છેઉં. મારા કોઇ દોસ્તઆસના નથી, અને હું પ્રમાણીકપણે મારો ગુનરો કરવા ખુશી છેઉં, પણ મને કોઇ કામ અપાવનાર બી નથી. મને પપાના ડાકટરે બિચારાએ દયા કરીને ફક્ત દસ ડૉલર આપેલા છે જે સિવાય મારી પાસે બીજું કંઇજ નથી, અને તે દસ ડૉલર પુરા થવા પછી જુએ મરી જવા સિવાય મારો છુટક હોય એમ જરા બી દેખાતું નથી.

“ તમારામાં દયા હોય એ તો હું માનતીજ નથી. દયા હોતે તો તમારા એકનાએક દીકરાને તમે એમ રીખાવી રીખાવીને મારતે નહિ. તેવણ બિચારા અત્રે બાકુતી ગાડી હાકવાનું હલકું કામ કરતા હતા, અને એ જાતની સખત મજુરીના સિતમ અને હાડમારીને વાસ્તે સરખાવલા નહિ હોવાથી એક રાત્રે “ ચીલ ” લાગી ગઇ, ને તેમાંથી ન્યુમોન્યા થવાથી ગુજરી ગયા છે.

“ મેં મારાં પ્રમાણિક દીલની ઉરકેરણીથી આય કાગળમાં જે કાંઈ તીખાસથી લખ્યું હોય તો મને માફ કરજો. હું ધણીજ મોહતાજ, કંગાળ અને દુખી છેઉ. અહિંનાં લોક એક છોકરી એકલી રહે તે ધણું બેઠ-જીતીભર્યું ધારે છે, વાસ્તે મારી પર દયા કરીને મને જરૂર તમારે આસરે તેડાવી લેજો. મને કંઈ તમારા પૈસાટકા કે તમારે ત્યાંનાં એશ-આરામ બેઠતાં નથી. એક બીખારીને આપે તેમ મને ફક્ત એક દુકડો રોટલીના રોજ આપજો, અને હું મારે એક ખુણામાં મરી રહેવશ. મને ફક્ત બેઠજીતીમાં જીવવાનો ડર છે, વાસ્તે તમારા એકનાએક દીકરાનાં એકનાંએક બચ્ચાં પર દયા જરૂર કરજો, ને તમારે આસરે મને જરૂર જહદીથી તેડાવજો. મારી પાસે મુસાફરી ખરચના પૈસા હોતે તો હું પોતેજ પગે પડતી તમારે ઘેર ચાલી આવતે. હું આવશ તો તમે મુર-બીજનો ખુદાપો ખી સાચવશ, અને મારા તમારે વાસ્તેના અણુગમા છતાં તમારી જૈશીમાં તમે સુખચેનથી રેહો એવીજ રીતે હું તાબેદારીથી વરતશ.

“મારાં ઘેરબારતું કંઈ ઠેકાણું નથી, તેથી મને નિચલે સરનામેજ લખજો:—

મીસ નીના ચૅરટર.

જૅનરલ પોસ્ટ ઑફીસની કૅરમાં,
ન્યુયૉર્ક.

લા० તમારી દુઃખી દીકરી નીના. ”

તેણીએ સરનામું કર્યું:—

હારકૉટ ચૅરટર એન્કવાયર.

લૅક્સીંગ્ટન હાઉસ.

પાર્કલેન, લંડન, ઈ.

તે પછીથી તે કાગળ પોતે પોતાને હાથે ટપાલ ઑફીસમાં લઈ જઈને તે પોસ્ટ કરી આવી—એક કાગળ કે જેના સારા માહા જવાબ ઉપરજ તેની આખી જીંદગીનો આધાર લટકેલો હતો !

પ્રકરણ ૬ હું.

એજ દિવસથી ગરીબ નીનાની વધતી હાડમારીનો જાણુ પાચો પાચો. તે એ કાગળ પોસ્ટ કરીને ઘર આવ્યા પછીથી તે આપડીએ

કાંઈક સૂકું પાકું બુકબાચકો ખાઈ લીધું; અને રૂપીય સેવક પર થોડીક કુમલી જેવી ચાએ બનાવીને પી લીધી, જે બાદ બ્રાહ્મણો બોલ્યા શ્રીમંત લતા તરફ પોતાને બરનાં કંઈ કામની શોધમાં તે નિકળી પડી.

તેણીએ ત્યાં જઈને એક મોટાં દરજીનાં ખાતાંની મેનેજરને મળવાની અરજ કરી, પણ તેની અરજ સાંભળે કોણ? દરવાજા પર ઉભા રહેલા ઇન્ચાર્જ ને દમામદાર પોશાકના (ઇનામની ત્રણ ત્રણ શીટ પામેલા) એક ચોકીદારે અવલ તો તે શું કરવા મળવા માંગતી હતી તે કામ જાણવા માંગ્યું, ને બીહતાં ધુજતાં ગરીબ નીનાએ જ્યારે કંઈ નોકરીની ઉમેદવારીની પોતાની મક્કસદ તેને કહી સંભળાવી ત્યારે ચુકદો, અલગત, તે હેમક ચોકીદારે પોતેજ તડ ને ફડ રોકડો પરખાવી દીધો.

“એક બી જગા ખાલી નથી,” તેણે તોરથી કહ્યું. “નોકરી માંગવા તાહરા જેવી છોકરીઓ તો રોજની અતરે દળનમંધ ધકેલા ખાએછ, ને હું તેઓને મોટી મેનેજર આગળ લઈ જઈને હાજર કરેછ તો મનેજ સાંચો ખાસડાનો સરોપાવ ખમવો પડેછ.”—અને નીનાએ થોડી વધતી કાંકણુદી કરી તો પછી તેનાં નેણુ એવી ક્રીસમે નિકળી પડ્યાં, અને તેને ત્યાંથી એકદમ ચાલી જવા તેણે એવો તો તરારો મુકીને કહ્યું કે તે ગરીબ છોકરી ધુજતી ધપકતી, ખસ્યાણી જેવી, એકદમ ત્યાંથી ચાલતીજ થઈ.

તે પછી, એમ છતાં, તેણીએ બ્રાહ્મણોના રસ્તા ઉપરની પરી અને મીલીનરી ખાતાંને લગતી દરેક દુકાણુમાં હીંમતથી પાછું માથું ખોલ્યું, અને છેક યુન્યન સ્કવૅર સુધીના રસ્તાપર આગળ વધીને એ એકનીએક અરજ રજુ કરી—પણ ફાકટ. કેથેથી બી તેણીને ઉત્તેજન આપનારો કે હીંમત પેદા કરનારો કશોજ જવાબ મળી શક્યો નહિ, અને યુન્યન સ્કવૅરના જાહેર બગીચાના એક બાંકપર બેસીને તે કમનસીમ રૂપસુંદરી ઠાક અને નાઉમેદીનાં હજારો આંસુઓ છુપી છુપી રડતી રહી. ત્યાર પછી તે પાછી ઉઠીને હીંમત કરી ફરી એક વાર બધા જુદા જુદા મોહલાઓ ફરી વળી, પણ બધેથી જવાબ નહીર અને નાઉમેદીમાંજ તે અભાગનીને મળતો રહ્યો.

એ આખો દાહડો અરમીનો હતો, અને એ ક્રીસમના રવડાતની તેણીને તબેહ ન હોવાથી તે બેહોશ થઈ પડે એવી તેને લાગણીઓ થઈ.

તે દાહડે તેણીએ અત્યાર તક આ ખીરકોતથી બ્યાદા કાંઈજ લીધું ન હતું, ને તે થાકથી તેટલીજ જુખથી બેબર થયેલી હતી, તેવામાં સાંહાંજનું પેપર વેચનારા એક ફેરીઆ છોકરાએ પોતાનાં પેપરને લગતું સાંભળતાં કાન થાકી ને પાકી આવે એવું માહેલમ જારી કીધું. “આએ સાંહાંજનું આશીર્વાદક !—તાજી ખખરો ! કરોડપતી શેઠયાનું ખુન ! ઉમરાવે લીધેલા તલાક ! નવી નોકરીઓની જાહેર ખખરો !” વિગેરે વિગેરે તે પોક મુકતો ગયો, અને નીનાને ત્યારે બે સેન્ટ કવડ કરીને એક નકલ ખરીદવાનું સ્વાભાવિક મન થયું, સમય તે માંહેથી જાહેરખખરો તેને ખરની એકાદ નોકરી અપાવાને કદાપી તેને મદદ કરે એમ એકદમ તેને ખ્યાલ થયો.

તેણી, તે ઉપરથી, તે પેપરની એક નકલ ખરીદીને તે બાજુનાં એક સ્ટેશનનાં ખુણામાં ગઇ, અને “ખાસ દુકાની જાહેરખખરો” ની કાલમમાં નોકરીને લગતી બધી જાહેરખખરો છપાવેલી હતી તે તેણીએ ધ્યાનથી વાંચવા માંડી. તેને એ જાહેરખખરોપર મુતલબ વિશ્વાસ ન હતો. તેના બાપે તેને આગળ સમજાવ્યું હતું કે એવી જાહેરખખરો બાજે વખત લણાંક કાલે મોઢેના બદમાશો મોહતાજ બોલાંઓને ધુતવા અને લુટવાને વારતેજ આપતા રહે છે; અને તે વાતની યાદ થવાથી તે આ જાહેરખખરો વાંચતો હાલમાં જાસ્તી શંકાશીલ થઇ હતી. ઓ, તે કેમ જાણે કે એ જાહેરખખરોમાં સાચી કંઈ હતી ને ઠગબાજીમરી કંઈ હતી ? સોલ વરસની તે કાચી કળી—તે બીનઅનુભવી બાળા કે જોને માંથે આજ વેર તો એક વ્હાલા બાપનો પાસબાનીબરયો સાહેબો ને હેતભરી ચોકી હતી તે—કેમ હવે પોતેજ સારઅસાર પીગાળી અને કહી શકે ?

એમ છતાં, તેણીએ કેટલીક જાહેર ખખરો જે પોતાને ખરની માલમ પડી તે નોંધી લીધી, અને પછી તે પેપર બંધી વાલીને ખીસામાં મુક્યું.

તે કંઠે ખાઇ લેવા કોઇ હલકાં ઉતારખાનાંની શોધમાં આગળ વધી. ઠાક, જુખ અને તરસથી તે બેબાખરી બની માર્ગ હતી, અને જોકે આએ રીતે હોટેલો કે ઉતારખાનાંમાં જઈને જમવા જોઈ તેની શુંજાસ નહિ હતી, તોપી તનમનની નાચારી આગળ તે બિચારી પોતે બીલકુલ લાઇ-લાજ થઇ પડી.

બાજુમાંજ એક હોટેલ હતું, જે કાંઈ એક ઉતરતી પંક્તીનું ઉતારા-ખાનું ન હતું. એ બાજુમાંની શ્રીમંત દુકાણામાં મોટે ધરની મેમ સાહેબો

ખરીદીએ આવે ને થાકી જાય ત્યારે તેમને રાહત આપવા જોઈું તૈયાર ખાવા પીવાનું પુરૂં પાડનાર તે એક ખરચાણુ ખાતું હતું: મગર નીના એટલી બધી આજેજ થઇ ગઇ હતી કે કશા બી વસવસા વગર તેમાં તે ધુસી ગઇ, અને દંડક શોધતી, પંખા નિચે, એક ખુંણાંમાંની એકાંત ટેબલ આગળ બેસી ગઇ. તેણીએ ત્યાં બેસીને પાંઉ, પપેટા, મટનચાપ અને ખારાં કીધેલાં તાંમોટાની એક ન્હાની પ્લેટની, ઉતાવળી નજરે મીતુ જોઇ લઇને, વરદી આપી, અને પરીણામ એ થયું કે જોકે તેણે ભરીજીએ પેટ ભરીને ખાધું તોપણુ તે ખાધા ખરચનો એક આખો ડૉલર કાઢી આપતાં તેને તેના જીવનેજ પુછવું પડ્યું ! તેની ખરચી આ મુજબ ઉતાવળે ખુટતી ચાલતી હતી, અને તેણીની ધીરજ તેજ પ્રમાણમાં ઉઠતી જતી હતી.

તે આખો રેસ્ટોરાં બરાઇ ગયો હતો, અને દરેક ટેબલ રોકાઈ ગઇ હતી. ધણીખરી ટેબલ પર ખાનુંઓજ હતી, કે જેઓ આપસઆપસમાં હસી બોલતી, ખુશમિજાજ મગ્નહ મસ્કેરીઓ કરતી, દબ્બુસાઓ દબાવતી જતી હતી—જાણે તેઓને આ જંગલી દુન્યામાં એક બી જંગલ કે એક બી ફકર હતી નહિ; અને નીના ખાઇ રહેલા પછી તે પોતાની ખુરસીમાં અધેલો મારીને તેઓ તરફ જોતાં મનથી અજાણ્ય થતી કે તેણીને દુઃખી હાલ સાંભળી તે આટલી બધીમાંથી શું કાંઈ બી તેની વ્હારે આવવા જેટલી દયાણુ નહિજ થઇ શકે? તે પુર બપોરમાં સજ્જ થયેલી ખાનુંઓ ઉંચા વાઇન, તરેહવાર વાણીઓ, લેહજતદાર મીઠાઇ મેવા અને દંડાં પીણાંઓપર બેખોઈ મારો ચલાવતી હતી ત્યારે તે પોતાની ફર સરજતની તેમના જોડે સરખામણી કરીને અફસોસની એક હાય ઉડાવ્યા વના રહી શકી નહિ કે ખુદા જે સદા ન્યાયી ને ઇનસારી કેહવાતો હતો તેની નજરમાં એવાં સુખ ને એવી રાહતને નાલાયક થવા જેવો તેણીએ તે શો અપરાધ કીધો હશે? પૈસા લગભગ તેના અખત્યારમાં હતા—તેનો બપોવો પૈસાની રેલછેલમાં એકલા જીવે લેહર મારતો હતો, ત્યારે તે પોતે બિચારી આટલી બધી તંગીનાં આટલાંબધાં સંકટમાં રહે એ ખુદને ઘેરના દેખીતા જીવભાતભર્યા એક ગેરઇનસાફનો બાએસજ શું હોવો જોઇએ ?

તેજ વખતે એક ઉંચા હારની સુંદર છોકરી કાંઈ જૈફ જેવા આસામી સાથે તે પોહોચખાનાંમાં આવી, અને નીનાની પાસેનીજ એક ખાલી થયેલી ટેબલપર બેસી ગઇ. તેઓ એકમેક સાથે ધણાં હેલથી વરતતાં નજરે

આવતાં હતાં અને પેલી છોકરી પેલા ગ્રહસ્થને “પપા” કરી બોલાવતી હતી. ખરેખર, તે બાપ દીકરીના એખલાસમાં કાંઈ એવું તો ખેંચાણુકારક ને અસરકારક હતું કે નીનાને પોતાનો બાપ વધારે કડવાસથી તરત હૈયે ચઢ્યો, અને આંસુઓ તેની આંખમાં એકદમ ધસારો લઇ આવ્યાં. તે જાણે અદેખી પડી. આખી દુન્યામાં જે કોઈને બી એક ખરેખરા હૈતવંતા બાપના સાહરાની અગત હોય તો તે તેને હતી, અને ઇનસાફી ખુદનો એ સે કેવો અન્યાય હતો કે આવી તો લખ્ખો છોકરીઓ પોતાના બાપ સાથે લાડ કરતી હશે ત્યારે તેનાજ બાપને આએ કીસમે તેની પાસથી વગર દયાએ અને એટલી ઉતાવળે છીનવી લેવામાં આવ્યો હતો !

વળી, એજ વખતે તેણીનું ધ્યાન ખેંચાયું કે બાગીચમાંની ટેબલ-પરના કોઇ એ એરકા જવાન્યાઓ પગથી માથાં તુલક તેને ધારી ધારીને જોતા હતા, અને ઘણા તુચ્છકારથી તેના બાબે આપસમાં વાતચીત કરતા હતા.

નીનાએ નગર ફેરવી નાખી. તેઓ તેણીને કોઇ ઉતરતી પંક્તીની કે હલકી આખરની છોકરી ધારતા હતા એમાં સંદેહ ન હતો, અને નીનાની છાતી એ ખ્યાલ થતાં એકદમ પ્રમાણીક જોસમાં ઉઠળી આવી. શું તે કાંઈ કુતરી બીલાડી હતી કે આ બે બોધી નીતીના હેમકો તેને માટે આપસમાં શરમબરેલી તકરાર ને ટીકા ચલાવે ? તે ઉડીને ઉભી થઇ, અને ગુસ્સાથી ફડકતાં નેણા સાથે પેલાઓ ગમ કંઈ એવા તો તોરથી જોયું કે તે હીચકારાઓ એકદમ થથરીને શરમાઇ ગયા, અને પછી નીના તે પોહિંચખાનાંમાંથી આઢેર પડીને પોતાને રસ્તે ઉતરી ગઇ.

પણ હવે તે ક્યાં જાય ? હવે તે શું કરે ? પેલી જાહેરખખરામાં ઘણીક એવી બી હતી કે જે નાટકતખ્તાને લગતી હતી. નાટકમાં રહેવાને ખુશી હોય એવી સુંદર, જવાન ને દેખાવલી છોકરીઓની તેમાં માંગણી કરવામાં આવી હતી, એને તે પોતે સુંદર અને દેખાવલી હતી એ વાત વગર અગતે નાકખુલ કરવાને તે ખુશી ન હતી. પોતે સુંદર હોવા છતાં, ને તે વાત જાણુચા ને માનવા છતાં, પોતાને કાલાં ને બદસુરત બતાવનારી જે ચીચીચાખીઓ આવે છે તે વર્ગમાંની આ મધુરી નહિ હતી, અને ત્યારે તેણીને લાગ્યું કે તે કાંય નહિ પોતાને વાસ્તે સ્ટેજ અજમાવી જાય ?

તે ગઇ. ગામેગામ ફરવાવાળી એક નાટક ટોળીની જાહેરખખર તે છાપામાં હતી. તેનાં આપવામાં આવેલાં ટેકાણાંની સરહદે તેના મેનેજરને તે મળવા ગઇ, અને તેણે શું જવાબ દીધો ?

“મારે ત્યાં જગા તો ઘણી હતી,” તેણે કહ્યું, “પણ તે બધી નામાંકીત એકત્રેસોથી હાલમાં પુરાઈ ગયેલી છે. એકજ જગા બાકી છે, ને તેમાં તમે કદાચ ચાલશો. પગાર બી ઘણો મારો છે, અને પાર્ટ ઘણો નામીયો છે. એક ઉમરાવની બનીશો સાંખા પાનસો ડોલર આપીને એ પાર્ટ પોતે કરવાની મરજી બતાવી, પણ તે તેની અદામાં જોઈએ એટલી એસપ્રુલ અને એહેરામાં અગત જેટલી ખુશસુરત નહિ હોવાથી મેં તે અરજી સ્વિકારી નથી: પણ તમે તમારી સારો ચાલની જમીનગીરીમાં જો અઢીશો ડોલર મારી પાસ જમા રાખો તો હું એ નોકરી તમોને આપવા ખુશી છું.”

નીના એટી ગઈ. આ કાંઈ ચોરાંટયું કરખાતું હતું એમ તરત તેની ખાતરી થઈ, અને તેના બાપનો એતવણીનો અવાજ તાબરતોખ તેણીના કાનમાં વાગ્યો. તે બિચારીની પોતાની પર્સ (કાફી) એટલી તો ગરીબ હતી કે અઢીસો ડોલર ડીપોઝીટના તે લાવીજ કીધા ચુલામાંથી શકે?—અને જો તે એ રકમ ફાજલ કરી શકતે તોખી તે આપી દેતે એવી તો તે બોલીબાલી કે કાચીપોચી નહીંજ હતી.

તેણીએ ના કહી.

“મારી પાસે એટલી મોટી રકમ હોયજ કાંઈથી કે હું આપી શકું?” તેણીએ નાચારીના દેખાવથી કહ્યું—અરે ત્યારે તે સાહસીક કુન્નીવાલો અઢીસો પરથી તાબરતોખ દોઢસોપર, દોઢસોપરથી સોપર, અને સોપરથી ફક્ત ચાલીસ ડોલરની ડીપોઝીટ પરથી ગમડી આવ્યો! તે તો બિચારો ગમડતો ગમડતો પાંચ અથવા તો એક ડોલર સુધી બી ગમડી જતે, પણ તેટલામાં તો એક જવાંન આયરીશ છોકરી ત્યાં ધસી આવી, ને નીના સાંભળે તેમ કહેવા લાગી, “હું તમારા માગવા મુજબના ડીપોઝીટની ગોઠવણ કરી શકીશ. ચાલો, રસીદ લખી નાંખો અને લખત પર મારી સહી લેવો.”

એટલુંજ બસ હતું. આ એક ખરેખર ચોરાંટયું ખાતું હતું એમ નીનાની ખાતરી થવાની જો કંઈ બી બાકી હોય તો તે હવે સંપૂર્ણ રવેસે થઈ ગઈ, અને તેથી પેલા કાંઈ લક્ષ્મણને તે સીસામાં ઉતારેલી બોલી-બાલીને વેતરવાના તેના પાપી પેશામાં પડતો મેલી નીના તેઓની નજર છટકાવી બાહર ચાલી ગઈ.

બીજે અને ત્રીજે ઠેકાણે જ્યાં જાહેરખમરો મુજબ તે જઈ આવી ત્યાં બી એવોજ કહેલો સડેલો કારમાર હતો, અને ચોથું ઠેકાણું તો તે ફરતાં બી નખેતર હતું!

તે મોહતાજેને નોકરી મેળવી આપવાનું એક ભપકાભરેલું ખાતું હતું, જ્યાં ઉમેદવારોનાં નામ ઠેકાણાં નોંધી લેવામાં આવતાં, અને તેના બદલામાં પાંચ ડોલરની શી આંગપરજ વસુલ કરવામાં આવતી; જે પછી “તમારે લાયકની નોકરી મેળવીને તમેને પાંચ સાત દિવસમાં ખબર આપશું” એમ કહી ઉમેદવારોને રૂખસદ કરવામાં આવતાં.

નીનાએ તે માટે વાંધો લીધો. ફક્ત નામ નોંધાવાની શીના પાંચ ડોલર પટ દધને કાઢી આપવાને વાસ્તે તેણીએ હીંમતથી અને ઠરાવથી સાફ ના કહી. “તમે મને નોકરી અપાવો, ને તે મારે બરની આબરુ ધજ્જતભરી માલમ પડે તો હું તમેને એ તમારી શી આપવા ખુશી છેલ્લું,” તેણીએ ગરીબાઈથી વધાર્યું.

“અમારે ત્યાં ઉધારનો સોદો નથી,” તે નામ રેજીસ્ટર કરનારે દમામથી કહ્યું. “વિશ્વાસ હોય તો શી આપો, નહિ તો સાંખો રસ્તો.”

“એટલી શી આગમચથી આપવા મારી શુંનસ નથી,” નીનાએ ધણી ગરીબાઈથી પાછું કહ્યું.

એ વખતે તે નામ નોંધનારા ક્લાકનો વડો જે શુંએક મોટાં કામમાં ગીરફતાર હોય તેમ ચોપડામાં માંથું ખોસીને તે ઝારડાને નાકેની એક ટેબલ પર અત્યાર તુલક ગુપચુપ ખેસી રહ્યો હતો તેણે એ હોળતોજ થતી સાંભળીને હવે માંથું ઉચકીને ઉંચે જોયું, અને નીનાની સુંદરતા અને જવાંનીનો બધો ઉછલતો બાહાર જોઈને તે લુચ્છો એકદમ છક થઈ ગયેલો દેખાયો.

“તું ધણી સુંદર છોકરી છે,” તેણે પોતાની બેઠકપરથી ઉઠીને જાણે કેવોએક એખલાસ હોય તેમ છુટથી બોલતાં આગળ વધીને નીનાને કહ્યું. “તારા જેવી એક દીલરૂઆને વાસ્તે મારે ખચ્ચીતકરીને કંઈ કરવું જોઈએ.”

નીનાની આંખમાં એ બધી પાક બેલાઈથી એકદમ અગ્નિ પ્રજળવા લાગી, ને તે બે કદમ પાછળ હતી. તે લુચ્છાનું બોલવું ને રીતભાતજ માત્ર નહિ પણ નજર વટીક ગલીચ હતી એમ એક નજરે દેખાઈ આવતું હતું. તેને એટલો અપમાનભરેલો થવાને હકજ શો હતો ? તે સુફલીસ ને મોહતાજ હતી ખરી, પણ ઈંગ્લીઝનાં એક મોટાં નામીયાં ખાન્દાનના વંશવેલાની તે એક કળી હતી.

“મારે તમેને કંઈ વધારે તસ્દી આપવાની દરકાર નથી,” તેણીએ મોટા થરસાથી કહ્યું.

“અરે એમાં તસ્દી શાંતી જો !” પેલાએ વધતી બેલાઈથી જવાબ ક્યો. “તારા જેવી પુટલી અહિં રોજ થોરી આવેય જે તેની વાત !”—અને એમ કહેતાં તે આગળ વધ્યો, અને નીના સમજી શકે તે આગમ્ય તો જઈને તેણે તેને કંઈરમાંથી પકડી લીધી. તે કમીનાની આરજી એક બોસો મેળવી લેવાની હતી, પણ નીના તાબે થાય એવી હતીજ ક્યાં ? તેને એક દેકેસો મારીને મોટા તુચ્છકારથી તેણીએ બાજુએ ફીધો, અને એક લખવાની મેજની પછવાડે પોતે ભરાઈ ગઈ.

તે હેમક ફ્રગ્રેટ જેવું હત્યો. તેણે પોતાનો બોળાઈ ગયેલો ટાઇ સરખો ક્યો, અને પછી નીનાને પાછી પકડ્યા તે તેની પુઠે આવ્યો. નીના, તેથી, હાલ વગરની ઉરકેરાઈ ગઈ. તેણીએ તે ટેબલ પર પડેલો એક ચીકર ભરેલો કાચનો સાહીનો ખડ્યો ઉઘડી લીધો, ને એવી તો આખાદ નેમથી ટાંકીને તે હીચકારાનાં મસ્તકમાં માર્યો કે તે ખડ્યો તરાર દઈને તેનાં મસ્તક પર ટુટી ગયો, અને સાહી અને લોહીથી લપટાયેલો તે એક દયકાં સાથે પાછો પડ્યો !

એટલુંજ બસ હતું. બીજી પળે નીના ધસારામંધ તે હંગાઈભરેલી આંશીસમાંથી બાહાર પડી, અને પોતાને રસ્તે ચાલતી થઈ.

પ્રકરણ ૭ મું.

તે ઉરકેરાયલી, ખિન્નચાયલી, ઠાકેલી આગળ વધી. પરસેવાથી તેણીનાં કપડાં અને બદન ખેઉ ટીપાતાં હતાં. તેનું ગળું સુકાઈ જતું હતું, અને કાલ્ડફ્રોન્કની એક મોટી બપકાભરી દુકાંણ આગળ તે ખાહેશ કરતી થોબી. સેલ્ફેકડો આસામીઓ અંદર જઈને પોતાનાં કલેજનું ટાઢાં કર જેવાં કરતાં હતાં, અને કાંઈ બી પોતાને માટે લેવાની લાલચ નહિજ છીમાવી શકાવાથી તે બી બીહીતી બીહીતી અંદર ગઈ, અને એક ટેબલ આગળ બેઠી.

એક વેટર તેની આગળ તેનો હુકમ સાંભળવા દોડી આવ્યો.

“સોડાકીમનું એક ગ્લાસ,” તેણીએ બીહીતાં બીહીતાં હુકમ આપ્યો. ત્યાં ઠંડક ધણી હતી. વીજળીકે પંખા ચોપાસ ચાલતા હતા.

જો વખતે સાંજના પાંચેકનો અમલ હશે, અને સોડાકીમ પીવાથી

અતી ઘણી ઠાકના બાએસથી ઉધ તેની ઉપર ગલભો લઈ આવી. તે છુંકણુ તેણીએ અનેક મરતમા ખંખેરી કાઢી, પણ તે દીક્રપુત્ર ઠંડક અને ઠાક આગળ જલદીથી આગેજ થઇ, ને તે પોતાના ખોળામાં હાથ વાળી દઈ, દેવાલસે માથું ટેકવીને, ગરીબ બિચારી ઉંઘાઇ ગઇ.

એ ધજ્જતદાર નહિ હતું. હજારોની આવજની એક મોટી મચેલી દુકાણમાં એવી એક જવાન છોકરી એવે કદંગે વખતે ખુરસીમાં ઉંઘાય એજ શું બતાવતું હતું ? પણ તેની ખીદમતમાં રજુ થયેલો વેટર કોઇ ભલો આદમી હતો. તેણે ગુપચુપ તે ખાલી ગ્લાસ ઉંચકી લીધું અને ટેબલ તુડી નાંખી, પણ તેણીને જગાડવા કે ઉડાડવાની પોતાની ફરજ બજાવતે તેનું દીલ થઇ શક્યું નહિ. તે હતીજ એવી સુંદર, અને ફિક્કા પડેલા ગાલો અને ઉંઘમાં રહેજ છુટા પડેલા હોઠો સાથે હાથમાં હાથ અને દેવાલસે માથું અડકવીને તે ઉઘતી ખુમસુરતી કંઈ એટલી તો મનહર દેખાતી હતી કે તે વેટરે તેને સુવાજ દીધી, અને પોતે અદબથી બાજુમાં ખસતો ઉભો રહ્યો.

“ગરમીથી બિચારી બેતાબ બની ગેઇય,” તેણે પોતાના એક ગોઠ્યાને કહ્યું. “છેક ખુણાંમાં છે. સુવાજ દેઉં કેની ?”

છેક એક કલાંક પછી નીના જંગી ઉઠી, ને તેણીએ જંગલમાં સાથે ગમરાઇને આસપાસ જોયું. તે ક્યાં હતી ? તે એકદમ સઘળું યાદ કરી શકી નહિ, અને જ્યારે તે આખા દાહાડાની પોતાની નાઉમેદીની ને અપમાનની બધી વાત યાદ કરી શકી ત્યારે તે ઉઠી નાઉમેદીનાં એક જેવાજેગ ચિત્રનોજ જાણે અબ્યાસ કરાવતી હતી. પેશો વેટર તેની આગળ એ વખતે સોડાકીમતું એક બીજું ગ્લાસ લઇને હાજર થયો, અને પોતે તે માટે કશેા હુકમ નહીં આપેલો હોવાથી નીના ઘણી અજબ થઇ.

“તમે ઘણાં થાકી ગીયાંછ, મીસ,” તેણે પુરતા અદબ સાથની ઠાળણથી તે ગ્લાસ ટેબલ પર મુકતાં કહ્યું. “આજ બે ચાર દાહાડા થયા ગરમીજ એવી જાલેમ પરેછ ! આએ એક ગ્લાસ મારા જેવા એક ગરીબ તરફનું છે—તે કયુલ રાખશે ?”

નીનાએ તાણુબીમાં તેના બણી જોયું. તે કોઈ દેખીતો મુશ્કેલ વેટર હતો.

“શું આએ તમે મને તમારે ખરેએ આપવા માંગોછ ?” તેણીએ અજબબીમાં પુછ્યું.

“હા બાંનું, મુજ ગરીબ તરફથી—જે તમે ખુશ નહિ માનતાં હોવો તો,” તેણે વિનંતીથી કહ્યું. “તમારો ચેહરો ઘણોજ ફિક્કો છે, અને મને લાગેછ કે તમે જે પુરતાં રીફ્રેશ થયા વગર પાછાં ગરમીમાં બાહાર જશો તો બેહોશ થશો.”

“તમારું કહેવું તદ્દન ખરૂં છે,” નીનાએ ઉડી દીલગીરીથી કહ્યું; “મારા પગ એટલા સખત થઇ ગીયાય કે હું ધારૂંય જે હું ચાલી શકવાની નથી.”

“ફક્ત પા કલાક પછી મારી ડ્યુટી ખલાસ થાયછ,” તે વેટરે કહ્યું. “જે તમે બાઇ સાહેબ તેટલો વખત અહીં બેસી રહેશો ને મને રજા આપશો તો પછી હું તમોને તમારે ઘેર સુધી પોંહચાડી જવશ.”

નીનાએ ધણી ‘ઠંકસ’ સાથે એ અરજ મંજૂર કરી. તેને લાગ્યું કે આટલીબધી નાઇમેદી પછી તેને એવા કોઇના સધ્યારા ને સાહેતાની ખરેખરી જરૂર હતી, અને પેલા માલોતુજ્જર બદમાસો સાથની સરખામણીમાં આ મુશ્કેલ વેટર કોઇ ખરેખરો દયાળુ સદમહત્થ જણાતો હતો.

તે વેટર એ પછી પોતાનાં કામેકાજે ખસી ગયો, એટલામાં કોઇ અધોર જેવી, બપોકમાં ડૂસ કરેલી, એક બાંનું નીના બેઠેલી હતી તે ટેબલ આગળ આવી, અને ત્યાં ખુરસી ખેંચતાં નીનાને પુછ્યું, “હું અહિં બેસું તો તમોને કંઇ અરચણુ છે?”

“નહિજ,” નીનાએ સાદાઇથી કહ્યું.

“મજેહની આએ જગ્યા છે,” તેણીએ પાછું કહ્યું. “તમે અવારનવાર અહિં આવતાં હોશો?”

“નહિજ, હું તો આજે અહિં પેહેલીજ આવી.”

“ઓ કેમ? ધણું દુર રહેતાં હોશો?”

“નહીજ, હું તો એટલાંમાંજ રહેજૂં.”

“અને ત્યારે તમારાં માયબાવા અત્રે આવવા નહિ દેતાં હોશે?”

“મારાં માયબાવા કોઇ છેજ નહિ,” નીનાએ ગમખારીથી કહ્યું.

“ઓ કેવું દલગીરીબરેલું!”

તેની આંખમાં દયા વંચાતી હતી, અને નીનાનાં દીલમાં ઉલ્કા ઉત્કેશક કે કદાપી આ કોઇ ભલી બાંનું તેના હાલપર તરસ ખાએ ખરી;

પણ તે આખા દાહાડાના કડવા અનુભવની યાદ થતાં તેણીને સ્વભાવિક રૂંધેર થઈ કે આ બી કોઈ ધુતારીજ હોય તો ?

“ તમારો ચેહરો ધણોજ ઉદાસ છે, ” તે બાંનુએ પાછું કહ્યું. “ તમારાં માથાપા કંઈ તરતનાંજ ગુજરી ગીયાંજ શું ? ”

“ મારા પપા બિચારા ગઈ કાલેજ ગુજરી ગયા, ” નીનાએ ઉડી દીલગીરીથી કહ્યું.

“ અને ત્યારે તું બિચારી એકલીજ છે ? પૈસા ટકા બી કંઈ ધણા નહીં હોશે ! તારી ઉંમર શું ? ”

“ સોલ. ”

“ સોલ વરસે તું બિચારી એખલી અટુલી ? ” તેણીએ ધણી દયા ખાધને કહ્યું. “ મને તારું ધણુંજ લાગેછ. મેં તુંને અહિં એકરી બેઠેલી જોઈ ને જોઈ મને લાગ્યું કે તું કંઈ ધણું દુઃખમાં છે. કોઈ દોસ્તઆસનાઓ અત્રે હોશેની ? ”

“ કોઈજ નહિ; હું તો ઈંગ્લેન્ડ માથાપાવતું બચ્યું છઉં—અહિંની નથી. મને મેહનત કરીને ગુજરો કરવાનો છે, પણ મને કામ મળતું નથી. ”

“ કંઈ રૂંધેર ના કર; હું તુંને કામ અપાવશ. હું તુંને મદદ કરશ, ” પેલીએ મોટી ઉકમાઈ લાઈને સધ્યારો આપ્યો. “ મેં તારા જેવી ધણી નાચાર લાઈલાજોને મદદ કરેલી છે. ચાલ, હાલ તો મને તરસ લાગીછ. બોલ, તું શું લેશે ? ”—અને એક વેટરને તે તેડવાતું કરતી હતી તેટલાં તો અત્યાર અગાઉ જે વેટરે નીનાની ખીદમત કરી હતી તેનુંજ તેની ઉપર ધ્યાન ખેંચાયું, અને તે ધણા ગુસ્સામાં તેની તરફ ધસી આવ્યો.

“ ચાલ નિકળ અહીંથી ! વળી કેમ તું અહીં આવી રે ? ” તેણે પોકાર કર્યો—અને તે ઓરત થયરી રાયલી દેખાઈ.

“ અમે જઈએછ—જઈએછ, તું એટલી ગરબર ના કર, ” તેણીએ કાલાવાલાથી ફેહતી હોય તેમ કહ્યું.

“ એક મિનીટ બી નહિ ! તુંને અત્રે બેસવા દેવાનો અમેને હોકમજ નથી, ” તે વેટરે પાછો ગગડત કર્યો.

તે ઓરતે પોતાની પર્સ કાઢીને પાંચ ડોલરની એક નોટ ખેંચી કાઢી.

“અમેને એકઠી પાંછટ ચાપીનની લાવી આપ, ને બાકીના પૈસા તું પોતે લેજે,” તેણે તે ગરીબને લલચાવ્યો.

“હુત ! તારી લુચ્છાગીરીના પૈસા તું જ રાખ,” તે જુવાન માણસે મોટા તિરસ્કારથી કહ્યું—અને પછી તેનો હાથ પકડીને ખેંચી કાઢતાં વધાર્યું, “હવે અહીંથી તારે આખર ઇજ્જતમાં જવું છે કે પોલીસને બોલાવે?”—અને નીનાની ભારે અન્યયથી વચ્ચે પેલી કોઇ અહરથ દેખાવની ઓરતે નોટ કચડી ભચડીને પાછી પોતાના ખીસામાં ઠેસરી દીધી, અને ઘણી ગુસ્સામાં આવી ગઇ હોય તેમ, ફગેત અને શીકકી જેવી, તે એ પછીથી તે દુકાણુમાંથી પાછી બાહાર નિકળી ગઇ.

“એ કોણ છે?” નીનાએ તેના જવા પછી ખીહીતાં ખીહીતાં પુછ્યું.

“લુચ્છા વર્ગની બદમાસ છે, બાંતુ,” તે બલા વેટરે જવાબ કર્યો. “તમારે જેની તેની પર વિશ્વાસ મેળા દેવો નહિ જોઇએ. એ ગુનેહગાર એવી ખુરી મતલબથી અવારનવાર અહીં આવેછ, અને એનું તરકત પકડાઈ આવ્યા પછીથી એ મુજબ એને હડધુત કરીને અમેને હાંકી મેળવી પરેછ.”

“ઓ બોદા, ત્યારે દુન્યામાં કોણ પર વિશ્વાસ મેળવો?” નીનાએ હબતી જતાં કહ્યું. “શું આખી દુન્યાજ ઠગારી ને લુચ્છી છે?”

તેણીને લાગ્યું કે તેના બાપે તેને એકલી રાખવામાં ખરેખર ઘણી ગંભીર જીલ કરી હતી, ને તે ઉંચ ખાનદાનની હોવાથી ગરીબ વર્ગમાં બેલાવાને લાયક નથી એ પોતાના હેંકરાઇબરેલા વિચારમાં જીલબરેલું ગોઠું ખાઇને તે ઘણી ખરાબી કરી ગયો હતો. ગરીબ અને મુદ્દલેસ વર્ગમાં ખી કોઇ સાચાં અને સારાં માણસ તો હોવાંજ નોઇએ, અને તેવાં થોડાં સાથે ખી જો તેણે તેણીની ઓળખાણ કરાવી હતે તો આજે તે આએ કીસમે કદમે કદમ ઠોકરાવા અને ઠગાવાના જોખમમાં રહેતે નહિ.

તે તો એમજ સમજ્યો હતો કે એ રીતે ઉતરતા વર્ગની સોસાયટીથી તેને તદ્દન અળગ રાખી મેળવાથીજ તેને જે ઉંચ વર્ગની સોસાયટીમાં બેળાવાનું થશે તેને માટે તેને લાયક કરી શકાશે! એ એક જાતની મરડી અને હેમક હેંકરી હતી, જેનો દંડ તે અનાથ અચ્ચાંને તેની એકલવાઇ હાલતમાં હાલમાં બરવો પડતો હતો.

તેણે તેને સ્કુલમાં વડીક જમા દીધી ન હતી. મોટી શી ખરચીને ઉંચી પંક્તીની સ્કુલમાં મોકળવાની તો તેની અંજાસ ન હતી, ને હલકી

પંકતીનાં છોકરાં જય તેમની લગોલગ સ્કુલમાં જમને તે તેનું બચ્ચું બેસે ને બેળાય તે તેને ગમતું ન હતું. એટલામાટે જે કંઈ ફળવણી માટે તે આભારી હતી તે, આપણે આગળ વાંચી આવ્યાં તેમ, તેના બાપ તરફથીજ તેણીને મળેલી હતી.

છેક સાડા છ વાગે પેલા વેટરની “ડ્યુટી” પુરી થયેલી હોવાથી તે તૈયાર થઈને બાહાર આવ્યો, અને નીનાને ઘેર પુગાડી આવવાની મરજી બતાવી, અને નીના તેને ખરેખરો મહત્ત્વ માની લઈને ખુશીથી તેની સાથે ચાલી.

“તમારાં શું માયબાપ નથી ?” તે ગરીબ વેટરે રસ્તે જતાં ખરી દીલસોજીથી નીનાને પુછ્યું.

નીનાની આંખો આંસુથી ભરાઇ ગઇ. તે જરા જરામાં રડી દીએ એવી ચીખીચાખી ન હતી, પણ છેલ્લા એક બે દિવસના હાંદેસાઓથી તે એટલી બધી આગેજ થઇ ગઇ હતી કે તેનાં મગજ ઉપર થયેલાં દબાણનાં સળબથી તેનું બેચું ધણું નબળું પડી ગયું હતું.

“મારાં માય બાપ કોઈ નથી,” તેણીએ રડીને કહ્યું. “મમા તો બિચારાં મને જન્મ આપતાંજ ગુજરી ગયાં હતાં, અને મારા પપા બિચારા ફક્ત ગઇ કાલેજ ગુજરી ગયા છે.”

“કોઇ બાઇબેહન બી નથી ?”

“કોઇજ નહિ.”

“તાહરે શું કોઇ દોસ્તો સાથે રહેછ ?”

“હું એકલીજ રહેજું; મારાં કોઇ દોસ્તઆસના બી નથી.”

“ખરાબ—ધણ્જ ખરાબ,” તે બોલો આદમી પટપટ્યો. “તમારાં જેવી જવાંન અને—માફ કરજો, હું નેક નિષ્ઠાથીજ કેહુંછ—આવાં સુંદર બાલુએ એમ એકલાં રહેવું ધણું જોખમભરેલું છે. તમે કંઈ નોકરીએ છેઓ ?”

“કંઈ નહિ,” નીનાએ દયાજનક જવાબ ક્યો. “મને નોકરી કંઈ મળતી નથી.”

“ખરાબ—વધારે ખરાબ !” તે પાછું પટપટ્યો. “તમે કેંઈ જાતની નોકરી કરવા ખુશી છેઓ ?”

“પ્રમાણીકપણે કોઇ બી,” નીનાએ જવાબ ક્યો. “મેં ધણી દુકાણોમાં અને નાટક મંડળીઓમાં બી તદ્દાસ કરી જોઈ, પણ મારું કંઈ વધ્યું નથી.”

“પણ તમોને કોઇની ભરબલામણ કે સરટીરીકટ વગર રાખશે બી કોણ ?” તે વેટરે ફરે બતાવી—અને ત્યારે નીનાએ પુરા વિશ્વાસમાં પોતાનો તમામ હાલ વિગતવારે તે બલા આદમીને કહી સંભળાવ્યો.

તે ધણો અન્યથા થયેલો દેખાયો. એક કરોડપતી બપાવાની દીકરી આ રીતે તંગદસ્તી ને મુશ્કેલીની છેલ્લી પગડીપર હતી એ અન્યથા કાઢાણી સાંભળતાં તે અક્લથી હેરત રહ્યો.

“તમોને ત્યારે તમારા બપાવા હવે જરૂર તેડવી લેશે,” તેણે હાંમત આપતાં કહ્યું. “તમોને જો ડોસો નજરે જોય તો જરૂર પીગળી જાય.”

“સખબ ?”

“તમારી આંખે અન્યથાજોવી ખુશસુરતી.”

નીના શીકાસથી હતી.

“મારી ખુશસુરતી મારા રસ્તામાં તો સાંખી એક કુદુઆ જોવી છે,” નીનાએ કડવાસથી જવાબ કરતાં કહ્યું. “એ તમે લોક કેહવોછ તે બળી ગેઇ ખુશસુરતીના સખબેજ તો હું વધારે જોખમમાં છેલ્લે ને હું વધતી હાડમાર થવાની !”

“ખોદા મદદ કરશે,” તે બલી મનસનીના ગરીબે દુવા કરી. “હું પોતે ધણો ગરીબ ને મુશ્કેલીસ છેલ્લે એટલે હું તો કંઈ કરી શકતો નથી. હું મારી ધરડી માયની એ આખે સલાહ લેવસ. દીલગીરીભરેલું એ છે કે પરમ દાહડે અમે અત્રેથી જતાં રહેવાનાં છીએ. હું મારા માય ને મારા ભાઇને ગામ મુકાને પાછો આવવાનો છેલ્લે.”

“તમે ધણા બલા આદમી છેઓ,” નીનાએ હેસાંનથી કહ્યું. “તમે જતા રહેવાના છેઓ તે સાંભળીને હું દલગીર થઇ.”

“કાલે તો હું અહિંજ છેલ્લે,” તે વેટરે કહ્યું. “કાલે સહવારે તમારે ઘેર તમારી ખચર લેવા આવવા અને રજા છે, બાઇ !”

“બેલાસક આવજો,” નીનાએ ખુશી સાથે રજા આપતાં કહ્યું—અને એટલામાં નીનાનું ઘેર બી આંવીજ લાગ્યું, એટલે ઇજ્જતથી અને

અહમ્મથી પોતાની ટોપી ઉઘડી સલામ કરી, નીનાના ઉપકરણોના તેના કબજામાં વાગતા ખુશ ગણગણાતની મગ્ગહ મેળવતો, તે પોતાને રસ્તે આગળ વધ્યો.

બીજા હાથ પર નીના પોતાનાં કંગાળ મથકપર પાછી ફરી. તે હેરાન પરેશાન થયલી, થાકીને લુસ થઇ ગયલી, પસીને ગરકાવ, નાઉમેદ, બિમાર, કાહેલી જેવી પાછી ફરી હતી. સારી આશાનું એક બી કિરણ કે સુખનું એક બી સાંધણુ તેણીની નજરે હજી આવતું ન હતું, અને ત્યારે, અરે અફસોસ, હવે પછી તેણીનું શું થવાનું હતું? આ બોહોળી દુન્યામાં તેનો ગુનરોજ કેમ ચાલવાનો હતો? તેની પાસના દસ ડોલરની ખરચી ઉતાવળે ખુટતી આવતી હતી, અને તે બધી ખરચાઇ રહેવા પછી શું તે બિમારીને રસ્તે રસ્તે બીજા માંગવી પડવાની હતી?

પ્રકરણ ૮ મું.

તેણીને ઉંઘ આવી નહિ. તે બહો વેટર, તેને તેનાં ગરીબ ઘર સુધી પોંદ્યાડી ગયા પછી નીના પાધરી પોતાના ગરીબ ઓરડામાં ગઇ, અને ત્યાંની એક ન્હાની ઝુફ્તીઝુફ્તી બતી સલગાવીને એકાદ નૉવેલ વાંચવા દીલ લગાડવાની કોશિશ તેણીએ કરી જોઇ, પણ વ્યર્થ.

તે જઇને બારીએ ઉભી. રાત આગલી રાતો જેરીજ ગરમ અને બફારાભરેલી હતી, અને તે ગરીબ લતાનાં મુશ્કેલીસ રહેવાસીઓ, આગળ ખ્યાંન કરવાં મુજબજ, ટોળેટોલાં મોહલ્લાની પગડીઓ અને એટલાઓ ઉપર નિકળીને બેઠાં હતાં, જે જોતી અને તપાસતી તે ઉભી. આસપાસની દુકાણો અને ધીકતાં પીઠાંઓ માંહેલી ઝળઝળતી રોશણીનાં કારણથી આ મોહલ્લો તે પોતે આગળ તેના બાપ સાથે રહેતી હતી તે મોહલ્લા જેવો ડરામણો નહિ લાગતો હતો, અને તેથી નિચેની તે ધમચકરી જોતી જવાંન નીના કલાકો સુધી તે ન્હાની બારી કને ઉભી રહી.

તે પછી તે સુવા ગઇ. બિછાણું ગરમીના સખમથી તદન ખખડી ગયું હતું, અને તેથી તેણીએ ફક્ત તે પાટયાંની જમીન પર એક ફાટોફાટો ચારસો બિછાવીને પોતાનાં થાકથી અડી ગયલાં હાડને આસાએશ આપી; પણ, ઉપર કહેવા મુજબ, તે ગરીબ છોકરીને નિરાંતની ઉંઘ આવી નહિ, અને અંધારી કપરની સૂઝ મટી વંચે સેવટનો આરામ કરી પડેલા

પોતાના બહાલા આપનાં રહેને યાદ કરતી, અને પોતાના સંગદીલ અપાવાના બપાવની આરજી કરતી તે કલાકે તક જાગતી પડી રહી.

અંતે અરધી કાચીપાકી ઉંચે ઉંધાયા પછી બીજી સહવારે ૬ વાગે વળી પાછી તેને, નામુરાદ અને નાસખર, આપણે તેની બારી પર પડેલી જોઈએ છીએ. તે નિચાંણમાં ટીકતી બારીની બેરપર માથું નાંખી નાઉમેદીતું એક પીકચર પડેલી હતી. તેનું બિચારીતું માથું દુઃખતું હતું. આગલા દિવસના હાંદેસાઓ અને તે પછીની રાતનો ઉજાગરો એ બંનેની બેગી અસરનાં પરીણામમાં તે બિમાર અને કાહેલી જેવીજ ઉઠી હતી, અને તેથી સહવારની તે તાજી હવાની એક ઘણીજ ધીમી ઠંડી લેહકા તેનાં તનને ને મનને કાંઈક તાજગીનો તેજા પુરો પાડતી હતી. ખરેખર, સહવારે તે ઉઠી ત્યારે તો જીવવાની તેને આરજીજ ન હતી; એવું અકાશ જીવણ જીવણ કામનુંજ શું હતું? જીવવા જાણે તેને ગમતુંજ ન હતું. શુભરાનાં એક બી સાંધણુ વગર—કોઈના બી બચાવજોગ આસરા કે સાહરા વગર, એકાંત, એકલાં, અનાથ જીવતરે જીવવાનું તે જીવતરમાં મળહજ ક્યાંથી આવે ?

‘જો મોટાપાવા બારી દાદ નહિ લેશે તો મોહત સિવાય બીજો મારો છુટક કે ચારોજ નથી,’ તે બેખુદી વચ્ચે પટપટી—અને તે બારીની બેરપર પોતાના બરફ જેવા સફેદ સુવાલા ગાલો ટેકરીને તોણીએ ખરાં દીલની બંદગીમાં માંગ્યું કે ખુદા તેના નાચાર હાલપર તે જૈફ આસામીને તરસ ખાતો બનાવે, અને તે તેની કોઈ કીસમે જલદીજ દાદ લીએ !

તોણીએ ઠંડાં પાણીએ નાહી લીધું, અને તે ગરમ સહવારે ઠંડાં પાણીએ આંગ ધોવાનું ન્હાની નીનાને માટે એક મોજ પુરવાર થઇ. તેની પાસે પાણી ગરમ કરવાનું એક ટબ તેની બાપીકી મીલકત તરીકે અસલમાં હતું ખરું, પણ તે તો લુચ્છી મીસીસ ઓપહંમે બીજા અસખાબ સાથે બેમુલ વેચાવી નાખ્યું હતું, એટલે તોણીને હાલમાં તો ઠંડાં પાણીમાંજ સખર માનવાની હતી, અને ઠંડું પાણી આંગપર લઇ શકાય તેવી હવા પુરતી ગરમ હતી એ શુકરચુખર થવા જેવુંજ હતું.

તોણીએ દુધ અને પાંઉ લઇ રાખ્યું હતું. માખણ લેવાનું પણ તેનું થાણું મન થયું, પણ તોણીએ પોતાના જીવને માર્યો. એ જાતની જીવ આહે એવી મોજ કરવાને તોણી પાસ પૈસાજ ક્યાં હતા ? તે બિચારીએ દુધમાં પાંઉ બોલીને ખાઇ લઇ પોતાની જુએ કઠળતી આંતરડીને આસુદગી

આખી, અને દસ વાગતા સુધીમાં કાંઈ કામકાજની શોધમાં તે પાછી તૈયાર થઈ રસ્તે ઉતરી. તેના ખ્યાલમાં હવું કે ફક્ત એક મહિના તક નિરવાહ ચાલે એવી બી જો કોઈ એકાદી નોકરી મળી જાય તો ખસ, કેમકે તેના બપોવાને કાગળ મલે અને જો કદી તે કાગળથીજ વળતો જવાબ ફરે તોખી તે એક મહિનાના દરમ્યાનનાં તે કાગળ પુગી જવાનો ને જવાબ પાછો ફરી વળવાનો પુરતો અને જોઈતો સંભવ હતો.

તે બપોર સુધી જુદે જુદે ટેકાણે રખડી, પણ તે બધી આગલા દિવસ જેટલીજ બીનહાંસલ જેહમત હતી. છોક બપોર પછી તે પોતા સાથે બીજવાયલી, નારાજ થયલી ને હાડમાર થયલી ધરમાં જુખી તરસી પાછી ફરી.

તેને કોઈ હાંટલમાં જઈને ગઈ કાલની પેઠે પેટ ભરીને જમવા ગમ્યું નહિ. તેની તેને લાલચ તો જખરી થઈ, પણ વળી તેણે જીવને માર્યો. વાંચનારને રોશન છે તેમ તેની ખરચી ખુટતી આવતી હતી, અને તેથી એવાં ખરચાણું ખાણું ખાવાની તેની ગુંજસ નહિ હોવા છતાં તે બાપડી તે માટે હીંમતજ કેમ કરી શકે ?

એક વાચ્યા પછી જુખ નહિજ સહન થઈ શકવાથી અખની અને પાંડે કે જુજેલી કલેજ અને પાંડે એવું કાંઈક સાંમેનાં પીકાંમાંથી ખુક-ખાંચકો લાવીને તે ખાઈ લેવાનો ખ્યાલ કરતી હતી, તેટલાંમાં તેણીએ બારીએથી પેલા ગઈ કાલવાલા વેટરને હાથમાં એક મોટી બારકેટ સાથે સાંમી ગલીમાંથી ઉતાવળે તેનાં ધર બણી આવતો જોયો.

“હું કેહી ગયોતો તે મુજબ સહવારે અત્રે ફેરો ખાઈ ગીયોતો, મીસ,” તેણે હસ્તે ચેહરે ઉપર આવી લાગતાં સાથે કહ્યું. “મને જરા મોડું થયું, અને તમો બાઈજ તેટલાં ઘેરમાંથી નિકળી ગીયાં હતાં. એમ છતાં મને ખાતરી હતી કે અત્યાર સુધીમાં તમો ઘેર પાછાં ફર્યાંજ હોશો, જે ઉપરથી મારાં ગરીબ માયજ તરફથી હું આજે થોડુંક ગરીબ ગરીબ લઈ આવ્યોજ, જે મારા પર મેહરબાની ફરમાવીને કબુલ રાખો.”

“મારે સાર ?” નીનાએ તાજુખીમાં હસીને પૂછ્યું.

“જી હા,” તેણે તે જમીન નીનાના પગ આગળ પોતાનાં પ્રમાણિક દીલની મોટી ખુશાલી વચ્ચે ઉતારતાં કહ્યું.

નીનાએ તે ખુશીથી ધુન્તા હાથોએ ખેલી જોઈ, અને પોતાની

ગરીબ ખાટલીપર તે જમીનમાંનો અસખ્યાળ ખાલી કરવા માંડ્યો. તે બિચારો ગરીબ વેટર તો જાણે નહાની નીનાને સારું એક ગાંધીની આખી દુકાણુજ ખરીદી લાવ્યો હતો ! તેમાં ચાએ, કાશી ને કોકોના દાખડા હતા; ખાંડ સાકરનાં પડીકાં હતાં; પુરતાં પ્રમાણમાં વેણાતી પનીર હતું; સારડીનના દાખડા, ખીસ્કોટનું એક મોટું દીન, મોટી સાઈઝનાં તાળાં અને તરતનાં બઠ્ઠીમાંથી કાઢેલાં ગરમ ગરમ બે પાઉ, એક દળન છંડાં, મીણુખતીનું એક પેકેટ, અરધી દળન મેંચ બોક્ષ, એક ન્હાતો સ્પીરીટ લેમ્પ અને તેને લગતી જલાવાની સ્પીરીટની ખાટલી, ચાએ ઉકાલવાની એક ટીપોટ અને અરધી દળન સોડા લેમન હતો !

નીનાની આંખ આંસુઓથી ભરાઈ ગઈ.

“ આએ બધું શું મારે વાસ્તે ? ” તેણીએ તાણુખીમાં પુકાર્યું. “ નહિ, નહિ, એ મારેથી લેવાયજ નહિ. તમે બિચારા પોતે આટલા મુશ્કેલીસ અને ગરીબ છેઓ, અને તમારે વળી એક જૈંદ માતાનો યુગ્ગરો કરવાનો છે, અને તે છતાં એટલા મોટા ખરચને વાસ્તે હું બી એમ તમારે માથે પડું તે બનેજ કેમ ને શેલેજ કેમ ? ”

“ એ તો ધણું તુઝ છે, મીસ, ” તે વેટરે લાયજીથી જવાબ કર્યો. “ મારી જૈંદ માતા આગળ મેં તમારી બધી વાત કીધી, અને તેવણુની આંખમાં દયાનાં આંસુ આવી ગયાં, અને તેવણુજ પોતે એ બધા અસખ્યાળ ખરીદીને તમુને પુગાડવા જોગા પૈસા મને કાઢી આપ્યા. એથી કરીને કદાચ તમારા મોટાખાવા તમોને તેડાવે તાંહાંવેર થોડા ખરચ-માં તમારું ગાડું ગખડયા કરશે. શું કર્યે—અમે ધણુંજ ગરીબ છીએ. અમારી પાસે પૈસા હોતે તો તમોને તમારા મોટાખાવાને મુલક મોકળા આપવાની બી મદદ કરી છુટતે. ”

“ હું જતોજ નહિ, ” નીનાએ હસીને કહ્યું. “ જાંહાંવેર તેવણુ મને તેડાવે નહિ તાંહાંવેર ત્યાં ચાલી ચલાવીને જવામાં મારી સલામતી કે શેખા નથી. કદાચ મને ઘેરમાં દાખલ કરવાજ ના કેહે ! ”

“ એટલા બધા તેવણુ કડક અને કરડા છે ? ”

“ મને પોતાને તેવણુના સખત સ્વભાવનો જરા બી અનુભવ નથી થયો, ” નીનાએ સમજ આપી, “ પણ મારા ગરીબ પપા પર જે યુગ્ગર્યું છે તે ઉપરથી તેવણુ જરા બી દયાળુ હોય એ હું માનીજ નથી શકતી. ”

“તમે સહવારે કેઠે બાહાર જઈ આવ્યાં હોશો ?” તે વેટરે હવે એ અણ્ણમળી વાત ફેરવવાની મક્કસદથી પુછ્યું.

“હા, હું કંઈ કામકાજ મેળવવા વળી પાછી ઠેકાણે ઠેકાણે રખડી આવી,” નીનાએ જવાબ કર્યો.

“અને પછી ?”

“કંઈ કામ મળી શકતું નથી,” નીનાએ મોટી દીલગીરીથી કહ્યું. “જો મને શોર્ટહેન્ડ કે ટાઇપ રાઇટીંગ આવડતું હોતે તો કેઠે કદાચ નોકરી મળી શકતે, પણ મારા પપાએ એવું એવું કંઈ નહિ શીખવવાની ધણી ગંભીર જીલ કીધી, ને તેનું પરીણામ હવે મને ખમવું પડેછા.”

“ખુદા સૌ સાફ કરશે ” તે વેટરે વળી પાછી ધીરજ આપી. “તકલીફનો એકાદ મહિનો યુજરી જશે તેટલામાં તો કદાચ તમે મોટે ઘેરનાં થઈ જશો, અને એવી કોઈ નોકરી ચાકરીની તમોને પરવાહ બી નહિ રહેશે.”—અને તેણે હસીને વધાર્યું, “તે વખતે મને ગરીબને માફ કરશો કે જીલ્લી જશો ?”—અને, ટુંકમાં, એ મુજબ તરેહવાર, વાંચનારને વગર અગતની, બીજી ત્રીજી દમ વગરની વાતચીત કરીને તેઓ છુટાં પડ્યાં. તે વેટર બીજી સહવારે તો પોતાની માય સાથ બીજે ગામ જવા ઉપડી જવાનો હતો જેથી તેઓ પાછાં મલવાનાં નહિ હતાં, અને નીનાએ તે ગરીબ પણ સાદા અને સાચા માણસની એ ખંધી અસરાણી પોતાનાં મનથી ધણાં માન સાથે સ્વિકારતાં તેને શેકહેન્ડમાં તરત પોતાને હાથ આપ્યો; અને ત્યારે તે ગરીબ વેટર તેને એટલું બધું માન મળવાનાં પરીણામમાં ઓશક અને શરમથી એકદમ લાલ થઈ જઈ તરતજ શુંહણુ પર પડ્યો, અને તે પોતાના હાથમાં પકડેલા ન્હાના નાણુક હાથપર ધણાં હેત ને માનવું મહોળતબરયું એક ચુંબન કર્યું.

એ રીતે તેઓ છુટાં પડ્યાં. દરયામાં અચાનક બે બારકસો એકઠાં મળે અને પાછાં જીલ્લાં પડે તેવીજ મીસાલનો આએ એક મામલો હતો. જેમકે ખાધખોરાકી વગર તોફાનનાં વમળમાં ફસી પડેલાં એક બારકસને બીજું તેટલુંજ ગરીબ પણ ઓછાં સંકટવાલું બારકસ કાળજીથી ઘોડી ધણી મદદ કરીને પોતાને રસ્તે ચાડ્યું જાય, અને પેલું વધતાં સંકટનાં વમળમાં ફસેલું વાહાંજી પોતાની કમતાકતી સાથે મોટાં તોફાનના જેખમમાં પાછું ધસાયા કરે તેવી કીસમનો તે ગરીબ વેટરનો ને ન્હાની નીનાનો હાલ હતો.

નીનાએ તે બહા વેટરનાં ત્યાંથી રૂબરૂ લઈને ચાલતો થવા પછી તે બધી ખાધખોરાકી વગેસગે કરી નાંખી, અને તુરતવેલા પોતાની જુબને તૃપ્ત કરવા જોગું થોડું ઘણું ને સુકકું પાકકું તેમાંથી ખાધ લીધું.

તેણે મોજથી ખાધું. જે ખાધું તેના તેને પૈસા આપવા પડવાના ન હતા એ સંધ્યારો તે આપડીને ઘણો મોડો હતો.

એ મુજબ વળી જમી રહ્યા પછી પાછી તે નોકરી અપાવનારી એક બીજી એજન્સી ઓફીસમાં પોતાને ભરતી કોઇ જગ્યા માટે પરપુછ કરવા ગઇ. તેનાં રેજીસ્ટરપર કોઇ અગળા ખેડેલી હતી.

“અમારી પાસે એવી ઘણી જગ્યાઓ છે,” તે ઓરતે મોટા દમમથી કહ્યું; “અમે તમારું નામકામ નોંધી લઇશું અને નોકરી નક્કી કરીને તમોને ખજર આપશું. અમારી શી એક ડૉલર છે.”

“શી નોકરી મળવા પછી આપું તો નહિ ચાલે ?” નીનાએ કરગરીને પુછ્યું.

“બધી શી આંગપરજ લેવાનો અમારો ધારો છે,” તેણીએ વધતા તોરથી કહ્યું.

“તમે વારં નોકરી આપવાનું ગરંટી કરશો ?”

“ગરંટી ફરંટીની અહિં કોઈ વાતજ નથી, અને અમે ખાતરી વગર શી ભેતાંજ નથી,” તેણીએ કાંઈક સંધ્યારો આપતી કાસમે જવાબ ક્યો. “તારા જેવી દેખાવળી ને મજબુત ખાંધાની છોકરીઓને નોકરી અપાવવાનું અમોને કદી બી મુશ્કેલ થતુંજ નથી.”

નીનાએ એ સાંભળતાં અંતે ઘણી આનાકાનીથી તેટલીજ નાચારીથી પોતાની પર્સ કાઢી, અને તેમાંથી એક ડૉલર ખેંચી કાઢ્યો, અને જેવો તેણીએ તે ટેબલ પર મુક્યો કે એક ચીલની ઝડપ ને તડાપ સાથે પેલીએ તે પોતાનાં ખાણાંમાં સેરવી દીધો.

“તારું નામ ઠેકાણું હવે લખાવ,” તેણીએ હવે મોટા મિનમજથી હુકમ ક્યો.

નીનાએ લખાવ્યું.

“કહે દસ વાગે અત્રે પાછી ખજર લેજે,” તે ઓરતે એક એ જુદા જુદા ઓપડમાં જેવું તે લખી ભેતાં કહ્યું.

“ મને તો તાબરતોબની જગા જોઈએ,” નીનાએ જુસ્સાથી જવાબ કયો, —અને તે ઝારતે જરા બેચેની સાથે નીના બણી જોયું. તેણીને લાગ્યું કે આ કાંઈ ખરતું કરી શકાય તેમાંનું નમળું પોયું કુલ નહિ હતું, અને ત્યારે તેણે ચોપડાઓનાં તરેહવાર પાણાં ઉડાવીને બે ત્રણ ઠર ઠેકાણાં એક કાગળની કાપળી પર ઉતારી આપતાં નીનાને કહ્યું, “કદાચ આમાંથી કોઈ તારે ખરની નોકરી પુરવાર થશે. એ બધી ધરમાં કામકાજ કરવાની નોકરીઓ છે—ઝાડુ કરવાનું, વાસણ સાફ કરવાનું—એવું.”

નીનાએ સરદ હાથ ખેંચીને તે કાપલી લીધી. તેણીએ તે જુદાં જુદાં સરનામાંપરથી જોયું કે એક નોકરી એવાર તો બીજી પેવાર હતી, અને પાંઉખાદી તે બધીની ખખર લેવા જવાનું ખરેખર ને દેખીતી રીતે ધણું મુશ્કેલ ને જોહમતભર્યું હતું !

પ્રકરણ ૬ મું.

બીજા ચાર કલાક વહી ગયા પછી નીના ઘણા ગુસ્સામાં, પીસેલા દાંત ને બીડેલા હોઠ સાથે, તે રેંજસ્ટર ઓફીસમાં પાછી ફરી. તેણીએ જોયું કે રેંજસ્ટર પર બેઠેલી અબળા પાસે હાલમાં બી બે ત્રણ ઉમેદવાર છોકરી ધરાકો ઉભેલી હતી.

“આએ તે આપેલાં બધાં શરનામાં ખોટાં અને દગલબાજીભરેલાં છે,” તેણીએ બધાં સાંભળે તેમ ખોટા ગુસ્સાથી તે હાથમાંની કાપલી તેણીનાં દીલપર ફેંકતાં બરાડયું. “એક બી ઓડરેસ ખરું નથી, અને એ ઠેકાણાં પ્રમાણે કોઈ બી તાંહાં રેહતુંજ નથી. એવી ઠગમાજી મારી પાસ ચાલવાની નથી. અત્તર ધરી મને મારો ડોલર પાછો આપ !”

“એવી ગરબડ અહિં નહિ ચાલશે રે,” પેલીએ બી એ સાંભળીને સાંમો તારો મુક્યો. “સાંખેના બાંકપર જઈને બેસ ને તારે કંઈ ફરયાદ કરવી હોય તો હું કુરસદ પામું ને બોલાઈ ત્યારે આવજે.”

“એક મિનીટ બી હું થોબવાની નથી !” ગરીબ ગાય નીનાએ એક ગોધાની માફક હેડાઈ પડીને એકદમ ઘોંઘાટ મચાવ્યો ને અફડાતફડી કીધી ; “લાવ મારો ડોલર પાછો ! મને લુટી તેમ આપ બિચારી બીજી. જોને બી લુટવા બેઠેલી છે ! મારો ડોલર લાવ, નહિ તો અત્તર ધરી પોલીસ બોલાઈજી !”

પેલી તોરવાલી તુમાખી હવે તુરત તરખાયલી દેખાઇ. તેને આય રીને આજ તક કોઇએ ઠકરાવી ન હતી, પણ આએ પરીસુરત ચેહરાની કોઇ ન્હાની મટુકલી તો એક વીચ્છળ કે વાઘણ છેડાય તેવા તોરથી ખાઉ ખાઉ કરતીજ આવી હતી ! એમ છતાં, પેલી બીજીઓનાં દેખતાં તે દમી જાય તે કેમ બને ? પોતાની બાકી રહેલી બધી હીંમત, તેથી, એકઠી કરીને તેણીએ એકદમ ભવાં જમાવ્યાં, અને બીજી કોઇ કાચીપોચી થય-રીજ જાય તેમ ટેબલપર હાથ થોકીને તેણે નીનાને એકદમ ત્યાંથી ચાલી જવા કહ્યું ; પણ નીના જરા બી ડરી કે દમી નહિ. “તારે કોંઈકું જેવું લંઆયું મોહતું ચહરાવીને તું કંઈ મને દેખાવાની નથી.” તેણીએ પાછો ગગડાટ કર્યો—અને નીનાએ કરી મુકેલા એ ઘોંઘાટથી પેલી બીજી ધરાકો જે અકેક ડોલર આપવા તૈયાર થઇ ચુકી હતી તે લોકોએ તરતજ પોતાના હાથ ખાંચી લીધા, કે જે જોઇને પેલી રેજીસ્ટરવાલી વધારે બડકી. તેણીએ તરત જોઇ લીધું કે ગુંઠણ જેટલી એક દુકતીના ઘોંઘાટથી નજદીક ચાર ડોલર તેણીના હાથમાંથી સરી જતા હતા, અને તેથી તે ઘણી નારાજ થઇ, કે બ્યારે ચાર ખોહી ખેસવા કરતાં એક ખોહવાતું વધારે રહેલ હતું એમ માનીને તેણીએ એક ડોલર પોતાનાં ખાણાંમાંથી કાઢીને તારાર કરતો નીનાનાં મોંઢાં પર છુટો માર્યો.

“લઇ જ તારો ડોલર, જુદી લુતરી,” તેણીએ બખાલ્યું. “આએ ધજજતદાર ઓફીસ છે, ને તે તારા જેવો કોકટને નોકરી અપાવવાની કદી બી મદદ કરશે નહિ.”

“ધજજતદાર ઓફીસ કે ચોરાંત્યું ખાતું !” નીનાએ જીભ અરધી બાહાર કાઢીને તેની સામી ખીજ પાડતાં કહ્યું—અને પછી એ જંગમાં આખું અમેરીકા જતી લીધું હોય તેવી મોટી ફતેહ અને મગરરી સાથે તે વ્હાલો ડોલર પોતાની પર્સમાં પાછો નાંખીને મીસ નીના ચેસ્ટર મોટા કમામ સાથે તે ચોરાંત્યાં ખાતાંમાંથી બાહાર પડી; અને કહેવાને અન્ય જેવું છે કે તેનીજ પુઠે તેનીજ મીલાલે, પોતપોતાના ડોલરો પોતાની મુઠ્ઠીઓમાં તાઇટ પકડીને, પેલી રેજીસ્ટરવાલીના અતી ઘણા ખીજવાટ ને ખજળખાટ વચ્ચે પેલી ચાર ઉમેદવારો પણ તે ઓફીસ છોડી તરતજ ત્યાંથી ચાલતી થઇ ગઈ !

મગર ગરીબ નીના રસ્તામાં ઉતરીને હવે પોતાને માટે વળા શું કરવું તેનાં દુઃખી વમાસણમાં પાછી એકલી ઉભી. તે ખટકે ખટકે વિચારવું

ઉભી રહેતી અને વળી થોડુંક ચાલતી, અને એમ કરતાં તે એક ઠીએતર આગળ આવી ત્યારે વળી પાછું તેનું તેમાં ધુસવાનું અને તલાસ કરવાનું મન થયું. આગલે દિવસનો એ બાએનો કડવો અનુભવ, અલબત્ત, તેને આ વખતે બી ચાદ તો આવ્યો, પણ જો હયાં બી કોઇ નોકરી મળી જાય તો ઝાડુ કાઢવાવાલી કે વાસણ માંજવાવાલી થવા કરતાં એ કામ તેણીને માટે વિશેષ ચટ્યાનું અને વધતું માનમરેલું નહિ હતું ?

તે પછ્યાડેના દાદરપરથી સ્ટેજ પર ગઇ, અને પરડાઓ કપ્પીઓ ને દોરડાંઓ વિગેરે નાટકને લગતા અસ્થાઓ વચ્ચે થઇને તે મેનેજરને શોધતી અને પુછતી સ્ટેજના અંદરના ભાગમાં આગળ વધી.

“મેનેજર છે ?” તેણીએ ટેબલ આગળની ખુરસી પર અરડાઇ પડેલા એક ઇંચકી ને બાયલા જેવા દેખાતા જવાન્યાને પુછ્યું.

“મેનેજર સાહેબ તો બીજે ગામ કંપની લઇ જવાનું નક્કી કરવા ગયાછ,” તે જવાંને ટેબલની તળે પોતાના લાંબાલટાક દીવાસળી જેવા પગ વધારે લાંબા કરીને વધારે અરડાઇ પડતાં જવાબ ક્યો, “પણ ક્લાર્ક, ચીફ એક્ટર અને મેનેજર જે કાંઇ કહેશે તે સેવક પોતે તમારી ખીદમતમાં મોજુદ અને હાજર છે.”

નીના ખંચઇ. આ બી કોઇ દેખઇતો સારો માણસ ન હતો, અને ત્યારે એવા એકની પાસે તેણે નોકરી માટેની પોતાની આરજી રજી કરવી કે નહિ ?

“કેમ, શું કામ છે ?” પેલાએ પાછું પુછ્યું.

“મને કંઈ નોકરી જોઇએછ,” નીનાએ બીહીતાં બીહીતાં કહ્યું.

“તમારે તાંહાં મને કંઈ મારે લાયકનું કામ મલી શકશે ?”

“તમે કોઇ દાહરે ફુટલાઇટ આગળ નાચેલાં છેઓ ?”

“એટલે—તે શું ?”

“કોઇ દાહડે તખ્તા ઉપર આવેલાં છેઓ ?”

“તમે એમ પુછવા માંગોછ કે મેં આગળ કદી નાટક કીધેલો છે ?”

પેલાએ હાનું ડોકું કીધું.

“નહિ, નાટક કીધેલો તો નથી, પણ તેથી શું કંઈ ધણો ફેર પડશે ?”

“તે તો અલ્પવત પડશે,” પેલાએ જવાબ દીધો; “અમુને કાયાં અને ખીનઅનુભવી આદમીઓની ગરજ નથી.”

“મને કંઈ નોકરીની ઘણી જરૂર છે,” નીનાએ પોતાના એક નહાના હાથ ટેબલ ઉપર મુકીને કાલાવાલાની ઢપે કંબરમાંથી તેના ભણી વાંકી વળાતાં કહ્યું; “ફક્ત મારો ઇજ્જતથી ગુનગરો થાય એવી કુંક પગારની નોકરી હોય તો—”

“હું કાંઈ કરી શકું એમ નથી,” પેલાએ પોતાનું આઇસાસ નાક પર ચઢાવીને તેને પગથી તે માથાં સુધી ટીકતાં કહ્યું. “ખરી વાત તો એટલીજ છે જે નાટક કંપનીઓમાં તારા જેવી ખીનઅનુભવી અને કાચી છોકરીને પગારદાર કોઇ રાખતું જ નથી.”

“નહી ?”

“નહિ. જે લોકો પગારદાર રાખવાના તકાકા મારેછ તે લોકો તદ્દન ગુઠા ઢોંગ કરેછ,” તે મેનેજરે સમજાવ્યું. “તારા જેવી છોકરીઓ તો સાંખી કાલાવાલા કરીને વરસ છ મહિના શીખાડી તરીકે મફત રહેછ, ત્યારે પગાર આપેજ કોણ ને આપેજ શું કરવા ? હું કમુલ કરું કે તારી ખુબસુરતી ઘણી અસાધારણ તોરની છે, અને તે એક લાલચ છે ખરી, પણ હું કાંઈ કરી શકું તેવી હાલતમાં નથી. ગમે તો આવતે મહિને અહિં પાછી ખપ્પર લેજે—તેટલે કંપનીનો માલેક અતરે કદાચ આવી જશે, અને તેવણું ધ્યાન પુગશે તો તુંને થોડા પગારની એકાદ જગા આપી બી દીએ.”

“ત્યારે શું તમે એમ કહવા માંગોછ કે મને કોઇ બી ઠેકાણે કોઇ બી કંપનીમાં પગારદાર નોકરી મળીજ નહિ શકશે ?” નીનાએ ફકરમંદ પુછ્યું.

“હું તો ધારતો નથી,” તે મેનેજરે ખાત્રી આવે તેમ કહ્યું. “મને તો તારી કાકલુદી ને તારી અરજગુનગરી પર ઘણી રહેમ આવેછ, તેથી હું તુંને ચેતવણીનો એક અવાજ કહી સંભળાઉં કે નાટકવાલો વર્ગજ બધો ઘણોખરો લુચ્ચો આવેછ, ને તેમાં તારા જેવી ઇજ્જતદાર છોકરીઓનું કામ નથી.—” અને સીગારનો ધુમાડો કાઢતો ઘણી મોટાઇના દેખાવથી તે નાવારેસ છોકરી તરફ તે જોતો હતો. ખરી વાત તો એટલી હતી કે તે એક જુખરીખારસ કંપની હતી, અને તેમાં તે પોતે એક કુંક પગારનો એકટર હતો, પણ તે આચારવિચારનો નેક અને પ્રમાણીક હતો,

અને નીના તરફ તેની દયા અને દીલસોજી અજબ જેવી રીતે ઉરકરાઈ આવ્યાથી હાલ તે તેને ખરી અને વાજખીજ સલાહ આપતો હતો. છેલ્લે, નીના વધારે નાસખર અને વધારે નહિ મત ખનેલી તે નાટકશાળામાંથી પાછી બાહાર પડી.

એ રીતે પંદર દહાડા ગળી ગયા, અને નીના વધારે અનુભવી અને વધારે ધડાયલી થઈ, પણ કમાઈમાં તે હતી તે કરતાં વધારે ખાલીજ રહી ને ખાલીજ થતી ચાલી. તેણીએ અનેક તરેહના પછાડા મારો જોયા. એક જણાએ બેરાંઓએ કંમરના ટેકાવ થકી પેહેરવાનાં નવી જાતનાં કોરસેટનું પેટંટ લેવાની જાહેર ખબર આપી તો તે તેને જાંઘને મલી, અને ફરી ફરીને કમીશને તેનાં “કોરસેટ” વેચી આપવાનું તેણીએ માથે લીધું; અને જોકે પેહેલાં તો તે પોતાનાં બે ચાર કોરસેટ વટીક તેને એમ કશી બી જામીનગીરી વગર ધીરતાં પુરતો બીધો અને ફકરમંદ થયો, તોપણ પોતાની કાકલુદી અને નિર્દોશ ચેહરાની ગુલાહીથી પોતાનાં પ્રમાણીકપણા બાબે તે તેની ખાતરી કરો શકી, અને ત્યારે તે એ ફરી ફરવા ઉલટમંદ થઈને બાહાર પડી, પણ સંધ્યું ફાકટ! ધરેધર તે ગઈ, પણ કોઠને તે કોરસેટમાં નવું કંઈજ જણાયું નહિ. કંમરની મજબુતી અને ટેકાવ માટે બજારમાં વેચાતાં સેંહેંકડો જુદી જુદી જાતનાં કોરસેટથી તે કોઈ બી રીતે ચઢ્યાતું કે જુદું પડતું નહિ હતું, અને મડમો સાંમી તેનાં પેટંટ લેનારાની ને તે ફરી ફરનાર છોકરીની હસી મસ્કરી કરીને હસવા લાગી. અરેખર તો મોટે મોટે ઘેરે તેને કોઈ મળતુંજ નહિ ને મળવા માંગતુંજ નહિ, જેથી એ કાલખ્યા કોરસેટની કમાઈ કે કમીશનમાંથી બે પૈસા કુટી કાઢવાની કમનસીબ નીનાની ઉમેદ એક આપ્પા દાહાડાની જેહમત પછી બીલકુલ નિરઅર્થકજ પુરવાર થઈ.

તે પછી તેણીએ કોઈ કોઈની ચોપડીઓ કમીશને વેચી આપવાના તેજ ધોરણ પર પછાડા માર્યા, પણ વ્યર્થ. ચોપડીઓનો બોજ ઉપાડીને તે ઓશીસોમાં જતી, અને ત્યારે તેની ખુબસુરતી ને સુંદરતાના સમખથી કલાકોમાં ખુશીનો એકદમ ગડબડાટ થઈ રહેતો; અને અનેક આંખો તે મધુરીના મીઠા ચેહરા પર ખુશીમાં ખેંચાતી અને ટીકતી, પણ કોઈ એક બી પુસ્તકનો ખરીદદાર મળી આવતો નહિ. ઓર કેટલાક હિમતવાન બેઅદમો તો લાજ ઝૂકીને તેને એમ બી કેહતા કે “ચોપડીઓને નાંખ

બહીમાં અને જોઈએ તો બે ચાર આના લઈને અકેડી ચુમી લેવી જા," કે જ્યારે નીના ગુસ્સામાં ફડકતાં નેણો સાથે તે બેશ્વરભો આગળથી હસીને અલગ થઈ જતી.

તે રોજ પેપરો અને પેપરો માંહેલી જાહેરખબરો તો, એમ છતાં, જોયાજ કરતી હતી, અને તેમ કરતાં એક દાહાડે તેણે નિચે મુજબ એક જાહેરખબર વાંચી :—

“તરત જોઈએ છે.—જીવાંન, સુંદર, ખેંચાણુકારક ચેહરાની છોકરીઓ. બીજીઓએ અરજી કરવી નહિ. કામ થોડું અને પગાર સારો. સુંદર, ભરાવદાર બાલનાં માથાં અને જોતાં તબીએત ખુશ થાય એવા ચેહરાની વરસ બારથી વીસ સુધીની ઉંમરની સુમારે એક દજન છોકરીઓને નોકરી મળી શકશે. હેમીલટન એન્ડ કુંઝની જાણીતી બાલ કાપવાની દુકાણુ—સીક્સ એવન્યુ સ્ક્રીટમાં એવી જવાન છોકરીઓએ પોતે તાકીદે આવીને મળવું.”

થોડો વખત સુધી તે જાહેરખબર વાંચીને નીના તાજુબ થતી ખસી રહી. એ જાહેરખબર ખરેખર ઘણા અજબમ તોરની હતી. તેનાં લખાણમાં અસમ્યતાનો તોર વધારે કરીને હતો. ખેંચાણુકારક ચેહરાની, સુંદર ગાલ અને બાલની છોકરીઓને નોકરીએ બોલાવવામાં આવે એજ શું બતાવતું હતું? એ નોકરી કઈ જાતની હોવી જોઈએ? જો નોકરીમાં સઘળું પ્રમાણીક અને ઇજ્જતદાર હોય તો બેશક તે પોતે એ જગ્યા મેળવી શકે. તે પોતાના એજ જાતના ચેહરા માટે પુરતી માહિતગાર હતી. તેના બાલ ભરાવદાર, ચળકતા, જથ્થાયાંધ અને કમ્મર સુધી વીખરાઈ પડે તેવા લાંબા હતા, અને જ્યારે તે છોડતી ત્યારે તે પાછા ચોટલા વાલીને બાંધી લેવાનું ને સુંદર ઇંડાંના પોરા જેવા અંબોરામાં એકલા જમાવવાનું તેને માટે એક ખરેખર જોહમતનુંજ કારણ થતું. એટલા માટે એક દજન ઉમેદવારોમાં તેને બી એકાદ જગ્યા મળી જાય એ સંભવ બેશક વધારે નજર આવતો હતો એ તો ખરૂં.

કોઈ બી રીતે તપાસ કરવામાં કંઈ ગયું નહિ, અને તેણીએ, તેથી, હેમીલટન કુંપનીની દુકાણુમાં એક ફેરો જઈ આવવાનું પોતાનાં મનથી તાબરેતોજ નક્કી કર્યું, અને તે ગઈ.

તે ગઈ, અને જ્યારે તે દુકાણે આગળ પોહોંચી ત્યારે તે મોટી મચેલી પ્રખ્યાત હળમતી દુકાણના દરવાજામાં તેણે ઝુરાળ ધરીય વર્ગની છોકરીઓને, તે જાહેરખબરના જવાબમાં, ત્યાં આવીને જમા થયેલી જોઈ. દેખીતી રીતે તે બધીઓ પોતાના બાલમાં ને ચેહરાની સુંદરતામાં ઘણું માનવાવાલી હોવી જોઈએ.

તેમની તપાસની ગોઠવણ ઘણી સંતોષકારક ક્રીસમે કરવામાં આવેલી નજરે આવતી હતી. બધી છોકરીઓને બાહારનાં બારણાંમાં મેજર વાળીને ઉભી રાખવામાં આવી હતી, અને એકેકને તેઓનાં નંબર પ્રમાણે અકેક પછી સાઇડમાંનાં બારણાંમાંથી દાખલ કરીને મેનેજરના રૂમમાં લઇ જવામાં આવતી, જ્યાં તેને ઘટવું પુછવા પરછવામાં આવતું, અને તેને નજરે તપાસી લેવામાં આવતી, જે પછી તે ઓરડાને લગતા બીજે નાકેનાં બારણાંમાંથી તેને પાછી બાહાર મોકળી દેવામાં આવતી.

એ મુજબ જ્યારે નીનાની વારી આવી, ને તેને તે ઓરડામાં દાખલ કરવામાં આવી ત્યારે તેણીએ જોયું કે તે ઓરડો મોટો, ઠીક રીતે સાલુગારેલો અને કાંઈક સુખદાયક હતો, કે જ્યારે વચ્ચેવચ્ચમાંની એક ટેબલ આગળ એક કોઇ અધોર ઉંમરની અબળા અને જૈફ દેખાવનો મરદ બેઠેલાં હતાં.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

“હું બી તમારી જાહેરખબરના જવાબમાં આવીછ,” નીનાએ બીહીનાં બીહીતાં કહ્યું.

“સારું કીધું, બેટા,” પેલા જૈફ આદમીએ પોતાની પડોશમાં બેઠેલી અબળાને નીના નહિ જુએ તેમ “બીલ્લી ટપકાવી” (આંખ મારી) ને કહ્યું; “મહેરબાની કરીને ટોપી કાઢો ને તમારા બાળ છોડી નાખો.”

તે આખો ઓરડો મોટું જોવાની આરસીના મોટા મોટા તખ્તાઓથી ઘેરી લીધેલો હતો, એટલે કે એક આદમી પોતાને પીઠેથી અને આખાં તન બદનમાં જોઈ શકે; અને નીના, તેથી, એ હુકમને અનુસરીને પોતાના

બાલ છોડતાં પહેલાં તો થોડીક ખંચધ, મગર તેણીએ જોયું કે આ માંગણી કરનાર પોતે એક જૈન આસામી હતો એટલુંજ નહિ પણ તેણે પોતાની સાથે એક અખળાને પણ બેસાડી હતી, જે આ દરખાસ્તમાં કશુંજ ગેરકાયદે નહિ હોવાની જાણે એક વધતી જમીનગીરી હતી, અને તેથી એકાદ પણ વિચાર કરી લીધા પછી તેણીએ ટોપીમાંથી મોટા સુધઓ ખેંચી કાઢીને ટોપી કાઢી નાંખી, અને પછી પોતાના મોટા અંખોડા આસપાસની રીબન છોડી નાંખીને એક ઝટકે તેણીએ ઝગકતા બાલોનો એવો એક દરવાવ પેલાં બેની સાંમે રજુ કર્યો કે પેલો જૈન આસામી તો ખુશીમાં તાલી પાડીને પોતાની ખુરસીમાં ખુશાલીથી અરધો નાચ્યો.

“ખરેખર ઘણાજ સુંદર બાલ છે,” પેલી અખળાએ હવે તેની આગળ જઈને તે તાણી ખેંચી જોયા પછી કહ્યું. તે ઘણીમુઠ બીહીધી હતી કે રખેને ખોટા બાલ પહેડી આવીને તે પોરી તેમને હથેલીમાં ચાંદ બતાવતી હોય !

“એવી જે બીજી ચારેક છોકરીઓ આપુને મળી જાય તો આપરો દાહારોજ ફરી જાય,” તે અખળાએ પેલા ડોસાને કાંને લાગીને કહ્યું.

તે પછી તે ડોસાજી ઉઠ્યા, અને એક દીવાદાંડી પેઠે ગોળ ફરીને તેઓ નીનાની ચારે બાજુની પ્રદક્ષીણા કરી ગયા. “ચાક્રશે—ઘણી મહજેની ચાલશે,” તે બધી બારીક તપાસ કીધા પછી તે ડોસાએ મત ઉચાર્યું. “હવે, છોકરી, તું ત્હારે વિષે અમુને કંઈ કેહ કે આપરે પગાર વિગેરે નક્કી કરી નાંખ્યે.”

નીનાએ ટુંકમાં પોતાની સઘળી વિટક વાત કહી.

“ઠીક છે, તું રહી જા; તુંને આએ બાધ સાથે ન્યુ એવન્યુની એક દુકાણમાં રહેવું પડશે. હું તુંને મફત બાવાનું ને રહેવાનું આપશ અને દર અઠવાડયે સાત ડોલરનો પગાર આપશ; કયુલ છે?”

“હાજી, એ તો બધું બરાબર છે, પણ મારે કામ શું કરવાનું તે તો તમે મને કંઈ કહેતાજ નથી?” નીનાએ પોતાનાં આએ નહિ ધારેલાં સુભાગ્ય માટે મનથી કંઈક તાજુબ થતાં પુછ્યું.

“શું કામ તે હું તુંને કેહવશ, પણ ત્હારે તે અમારો ભેદ કદી બી કાંઈ આગળ ખુલ્લો નહિ કરવા અને અમોને ઉંઘાડાં નહિ પાડવા

વચન આપવું જોઈશે,” તે ડાસાજીએ કહ્યું; “પછીથી તું અમારી નોકરી છોડી જાય કે નહિ કયુલ કરે તોખી ત્હારે એ અમારો બેદ તો સાચવવોજ પડશે.”

“કાંઈ અનિતીતું કે ગલીય છે?” નીનાએ ફરમદ પુછ્યું; “તેવું હોય તો મહેરબાની કરીને મને કહેતાજ ના, ને મને જવા દેઓ, મને તેવા કસમ લેવા કે લેવરાવાની દરકાર નથી.”

“એવું કશુંજ નથી,” તે ડાસાજીએ ખાતરી આપવાને ઉતાવળ કરી. “ફક્ત અમારા હજમના ધંધાને લગતું છે, અને તે બેદ જાહેર થાય તો અમારા ધંધાને ધણું નુકસાન પોંહયે.”

“ઓ, ત્યારે તો હું કયુલ ચાઉંછ,” નીનાએ ખુશી સાથે કહ્યું.

“એમ નહિ-કસમ લે,” પેલી અબળા બજદ યઇ-અને ટેબલ ઉપર એક બાઇબલ જે ખાસ એજ મકસદથી મોજુદ રાખવામાં આવી હતી તે ઉચકીને નીનાના હાથમાં આપતાં તેણે કહ્યું, “આએ ધરમપોથીને કીસ કર અને કસમ ખા !”

નીનાએ, એ ઉપરથી, વગર આનાકાનીએ કસમ લીધા. હવે આનાકાનીનું કામજ શું હતું? તે ફક્ત તેઓના ધંધાનો એક બેદ હતો, અને તે પેલા ડાસાજીએ હવે નીનાએ કસમ લેવા પછી નીચે મુજબ સમજાવ્યો:-

“અમે લોકોએ બાલ વધારવા અને તે નરમ ચળકતા અને સુંવાળા કરવાનું એક ચોકકસ જાતનું તેજ શોધી કાઢ્યું,” તેણે કહ્યું: “તેથી બાલ ખરી જતા નથી અને કચખતે સફેદ યઇ ગયલા બાલો અસલ રંગ પાછો પકડે છે. અમે એ તેલનું નામ “જાંદગીની જરૂરીયાત” આપ્યુંછ, અને તેનાં વેચાણને વાસ્તે ન્યુ એવન્યુ સ્ત્રીતમાં અમે પરમ દાહાડેથી એક નવી મોટી દુકાંણ ખોલવાનાં છીએ. અમે ચેહરાની ચમક વધારવાનું ખી એક જાતનું ક્રીમ તૈયાર કીધુંછ, અને એ બધાંનાં સંમંધમાં ત્હારે જે કરવાનું છે તે ફક્ત એટલુંજ કે દુકાંણમાં સલંગ કાચના મોટા તખ્તા આગળ ત્હારે ગમે તે તાફ કામ લાઇને આપો દાહાડો બેસી રહેવું. અમે ત્હારા બાલને અને ત્હારા ચેહરાને અમારી દવાઓથી ફાયદો થયલો જાહેર કર્યું, ને ત્હારી સાથે ત્હારા જેવી બીજી ત્રણ ચાર છોકરીઓ ખી બેસશે.”

“જો કોઇ ટુંને પુછે,” હવે પેલાં ડાસાં વચ્ચે પુરાયાં, “અને ત્હારા બાલ કે ચેહરાના સંમંધમાં કંઈ સવાલો કરે તો એ બધું અમારી દવા-

નાજ ફાયદાથી થયલું ત્યારે હીંમતથી જાહેર કરવાનું છે. હું તુંને મારી બેહેનની દીકરી તરીકે ઓળખાવતી રહેવશ, ને ત્યારા કરતાં બે ન્હાની છોકરીઓને અમે રાખી ચુકેલાં છીએ તે લોકો મારી દીકરીઓ તરીકે પાસ થશે.”

“ત્યારે તમે મારી પાસે એમ જીહું બોલાવા માંગો છ કે હું તમારી બેહેનની દીકરી થાઉં છ, અને મારા બાલ ને ચેહરામાં જો કંઈ પસંદ કરવા જોગ હોય તો તે બધું તમારી દવાઓનાં કારણથીજ થયું છ ?” નીનાએ તોરથી પુછ્યું.

“હાસતો,” પેલા બુઢાએ જીસ્સાથી કહ્યું; “નહિ તો ત્યારે અમે તુંને પગાર શાંતો આપ્યે ?”

“ત્યારે તે મારાથી બનવાનું નથી; મને માફ કરો,” નીનાએ દરાવથી કહ્યું. “મને પાનપાવલો કમાવાની ખરેખર ધણી અગત છે, પણ તે જો હું સાચી રાહ ને પ્રમાણીકપણે નહિ કમઘ શકશ તો હું ખુશીથી લુખે મરશ. મેં તમોને કહ્યું તેમ હું આખરદાર માયબાપનું ફરજંદ છેઉં, અને એવું જાણીબુજીને જીહું બોલવાની કે એવાં ઠગબાજનાં કામમાં મદદ કરવાની મારી તબેહ નથી.”

“ચાલ, હવે ધણી ચીખી ના થા,” પેલી ડોસીએ સમજવ્યું. “એમ કર્યે તો જીવાએ ખી નહિ. ચાલ, તું ત્યારે કોઇને કંઈ કેહતી ખી ના ને બોલતી ખી ના. ત્યાં જીગર ચાલતું ખી નથી તો જ તુંને કોઇ કંઈ પુછેજ નહિ અને ત્યારે જીહું કંઈ ખી બોલવું પડેજ નહિ એવી તરકીબ બધી અમે કામ લેઇશું.”

નીના હસ્યા વિના રહી શકી નહિ.

“સાચીજ થશે ને સાચાંનેજ વળગીને કામ લેવા માંગશે તો કુતરાંને મોહતે રવડી મરશે,” પેલા બુઢાએ તીખાસથી કહ્યું. “મારાં તેલમાં ઠગામાજી નથી, પણ હું જો એવી કોઇ તારીફની તાવીજથી કામ નહિ લેઉં તો લોક એટલું હેમક છે કે કોઇ તેની અસર અને અગત કપુલ રાખેજ નહિ.”

“વેપારમાં એ કીસમની લભાંસ અને ઠગમાજી વગર ફાવત કદી થતીજ નથી,” વળી તે ડોસીએ સમજવ્યું. “દુધવાલા પાણી નહિ બેળે તો તે લોકોનો ધધોજ નહિ ચામે, ને દારવાલાઓ હલકા દારનો બેળ કરીને

ખાટલીઓ નહિ ભરે તો ભુખે ભરે! દરેક ધંધામાં એમજ છે, અને દરેક જણને પોતાનો માલ મસાલો બજારમાં ચાલુ કરવાને વાસ્તે આવી કંઈ ને કંઈ તરકીબ કરીજ પડેછ. એમાં ઠગાઇ જેવું ખરેખર તો કંઈજ નથી, વાસ્તે હવે તું જે તે નક્કી કર.”

નીના હજી આનાકાની કરતી રહી. તેને કોઇ પુછે તો જુહું નહિ બોલવું હતું એ તો નક્કી થયું, પણ તોખી તે જાહેરખખર રૂપે તે લોકની દુકાણમાં એસે એ શું તેઓને તેઓની ઠગાઇમાં મદદ કરવા જેવું નહિ હતું?

પણ ત્યારે કરવું શું? શું સાચું થવું ને ભુખે મરવું? તેની પાસે પેલા દસ ડોલરમાંથી ખરચતાં ખરચતાં હવે ફક્ત એ ડોલર બાકી રહ્યા હતા. તેને નોકરી મેળવવાની ને પોતાનાં પેટનો ખાડો પુરવા જેટલું ધજ્જત સાથે પેદા કરવાની કેટલી જરૂરીઆત હતી તે હાલ ફક્ત તેનાં જીગરને ને એકલા તેના ખુદને રોશન હતું. જે એ ડોલર બચેલા હતા તે તો આજ કાલ ધરનાં બાડાંમાં આપી દેવાના હતા, અને ત્યારે કરવું શું?

અને ત્યારે કરવું શું? સધ્યારો માત્ર એટલોજ હતો કે હવે દસેક દિવસમાં તેના બપોવાનો જગ્યા પાછો ફરી વળવા જેવો સંભવ હતો, અને, તેથી, તેટલા દિવસ પોતાના જીવને મારીને આ ઠગાઇની નોકરી મંજૂર કરવી એજ માત્ર એકજ રસ્તો તેની સામે હાલ તો મોકલો હતો.

“હું આવશ,” તેણીએ કાંઈક દીલગીરી સાથે ને ધીમે અવાજે કહ્યું. “સરત એ કે કોઇ મને કંઈ પુછેજ નહિ, અને અઠવાડ્યાનો સાત ડોલરનો પગાર. એ સરતપર મારે મંજૂર છે.”

“ત્યારે કાલથી કામપર આવજે,” તે ડોસીએ દેખીતી રીતે ખુશી થતાં કહ્યું; “દુકાણુ તો પરમ દાહાડે ખુલશે, પણ કાલે તે ગોઠવવા ગાઠવવામાં મને મદદ થવા દસ વાગે હાજર થજે. કાલથી ત્હારો પગાર ચાલશે.”— અને નીના આ નોકરી મલગાથી થોડી રાજી થયલી અને થોડી દલગીર થયલી તે દુકાણુમાંથી ઘર જવા બાહાર પડી.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

તે દુકાંણુ સારા સકતમાં ચાલુ થયલી પુરવાર થઇ. જે દહાડે દુકાંણુ ખોલવામાં આવી તે દહાડે ન્યુયોર્કનાં તમામ આગેવાન વર્તમાન પત્રોએ લંબાણુ ફકરાઓથી તેની નોટીસ લીધી. “પેરીસ અને લંડનની જાણીતી માદમ કારેલુ” પોતાના મોટી વિખ્યાતી પામેલાં બાલનાં તેજ સાથે અત્રેનાં બાંનુઓની ખીદમત કરવા “ખાસ દુકાંણુ ખોલી અહિં સુધી પધારયાં છે” એમ તે “માદમ કારેલુ” વાસ્તે છાપાવાલાઓએ લાંબી લાંબી લખાંસ છાપી મારી હતી !

એમજ છે. જેઓનાં કામમાં સંગીનપણું હોય, જેઓનાં કામમાં વચ્ચુદ યા કીંમત હોય તે બધાં બિચારાં ઢંકેલાં ખતાં રેહ તે ભલે, પણ બેવચ્ચુદ બેકીંમતદાર આસામીઓ છાપાવાલાઓને જાહેને એક સત્તામ ભરે અને માખણુ ચોપડે તો તેઓના કામનો બેડો પાર જાયવો ! ખુશામદનીજ આ દુન્યા છે. નાસ્તીકો સમજાવે છે કે ખુશામદથી ખુશ બી રીઝે છે તો બિચારા છાપાવાલા તો ખાટી આદમ છે, ને તેઓ એમ ખીન્ને કે રીઝે તેમાં આપણે અજાજ કેમ થઇશું ?

પેપરોમાં લાંબી ખરચાણુ અને મોટી લખાંસમરી જે જાહેરખખરો છપાવવામાં આવી હતી તેમાં માદમ કારેલુ જાહેર કરતી હતી કે તેણીને બાલના નિભાવ, દુટાવ, ટેકાવ, વધારા સુધારા વિગેરે વિગેરેનો છેલ્લાં છાસડ વરસથી અનુભવ હતો. તેણીએ બચગીથી એ હુન્નર પોતાનો કાઢેલો છે, અને જે બાનુંઓના બાલ ખરી જતા હોય, જવાનીમાં સફેદ થઇ જતા હોય, બાલની વધ નહિ હોય, બાલમાં ખોરા થતો હોય, અને, દુકમાં, જેણે ખભાંપર માથું ઉગાડવું હોય તે બધાંએ આવીને માદમ કારેલુને એકદમ મળવું !!

પેલાં ચેહરાની ચમકનાં કીમતી બી તેટલીજ વાખવાખી ગાવામાં આવી હતી. બધે ખાટલી અધીપતીઓને ભેટ મોકલવામાં આવી હતી, અને અધીપતીઓએ પોતાનાં “ઘેરના ગવરનરો” નાં મત છાપ્યાં હતાં !

દુકાંણુ બી તેવીજ ભપકામાં ખોલવામાં આવી. સીફક ને સેટીનના પરડાઓ ટાંગવામાં આવ્યા, જમીનપર તરકીશ ગાલીચાઓ પાંથરવામાં આવ્યા, ભપકામરેલા સોફા વિગેરેથી ડ્રાઇંગ રૂમ આરાસ્તે કરવામાં આવ્યો, સીફીંગ અને દેવાલોપર ઉંચા ટેસ્ટનાં ચિતારો પાડવામાં આવ્યાં, અને કાંઈક

ચોક્કસ ખુશખોથી દુકાંણુ ઓટલી બધી બેહક બેહક થતી કરવામાં આવી કે મેડમ કારેલુ કોઈ મોટી કીસ્મી અબળા હતી એમ કોઈને બી ખ્યાલ થયા વિના રહેજ નહિ.

મેડમ કારેલુનો “ કનસલટીંગ રૂમ ” બી તેટલોજ બદકે જરા વધારે બપકાબરેલો હતો. તેમાં તો મોટા આરટીસ્ટીક ટેચરથી ઝાડપાનનાં શોભ-યતાં કુણં વિગેરે ગોઠવી દીધને તે ઓરડો વધારે રમણ્ય કરી દેવામાં આવ્યો હતો, અને ખુબસુરત સીનરીના પીકચરોની મોટી ક્રેમો ખાસ ધ્યાન ખેંચતી નજરે આવતી હતી.

રાત્રે વળી આખી દુકાંણુ વિજળીક બત્તીઓથી ઝળકી રહેતી, અને વિજળીના પંખા આખો દાહાડો ને રાત ગબડ્યા કરતા હતા. માથાના બાલ છેક તેની જડમાંથી તપાસવા મોટા મોટા માછકોસકોપ અને ઝીણી ચીજો મોટી દેખાવાના કાચો મડમ કારેલુની ટેમલપર પડેલા રહેતા, અને, હુંકમાં, મૉશ્યૉર ને મેદામ કારેલુએ પહેલેથીજ ઉંડો છાપ બેસાડવાને ખરચ કે જેહમતની કશીજ કસર યા કસુર થવા દીધી હતી નહિ.

પણ સૌથી સરસ ખેંચાણુ તો દુકાંણુની એક મોટી કાચની બારી આગળ હતું, કે જ્યાં તમાસો હોય તેમ જોવા સેંહેંકડો નવરૂં નકાસું લોક આખો દાહાડો જમા થતું રહેતું હતું. ત્યાં વચમાંની મોટી બારી આગળ એક પ્લેટફોર્મ ઉભો કરવામાં આવ્યો હતો, કે જેની ઉપર ચાર ચેહરેનસુત રૂપસુંદરીઓ ઘણીજ ખેંચાણુકારક કીસમે ડ્રેસ કરેલી ગોઠવાયલી હતી. તે બધીઓના બાલ છુટા હતા, અને તેઓની સુખકારક રીબલવોર્ગ (ફરતી) ખુરસીઓમાં બેસતાં તે બાલ જમીન સુધી વેરવાર નીખરાઈ પડેલા નજરે આવતા હતા. ન્હાનામાંનહાની તેર વરસની એક ઉધરતી ખીલતી કાચી કળી હતી, કે જ્યારે મોટામાંમોટી અને ઉંચાંમાં ઉંચી નીના હતી. ખરેખર, આવી પરીસુરત મનોહર મધુરીઓનો મેલ (સુપ) આવી રીતે એકઠો મલેલો જવળેજ જોવામાં આવ્યો હશે, અને તેઓને જોવાને રસ્તાપર લોકાનાં ટાલેટોલાં એકઠાં મળતાં હતાં તેમાં અજબબી એક બી નહિ હતી. તેઓની ફરતી ખુરસીઓ ફરવીને કોઈ વખતે તેઓ રસ્તાને પીઠ કરીને બેરતી, જેથી તેઓના મોટા બાલનો બેસુલ ખજનો ખુલ્લો જોવામાં આવતો; કોઈ વખતે તેઓ સાઇડનો દેખાવ આપતી, અને કોઈ વખતે તેઓ રસ્તા બણી ચેહરો કરીને બેસતી.

તેઓ ઉપર ને તેઓના પોશાકપર પણ ખારીક તુચ્છાતીવપણાંથી મડમ કરેલુએ ધ્યાન આપ્યું હતું—એવું કે નીનાના પ્રમાણીક ટેચ અને સભ્યતાભર્યા આચારવિચારની તે વિરૂધ્ધ હોવાથી નીનાએ તે સ્વિકારવા પહેલાં તો બંડ ઉઠાવ્યું હતું. ખરેખર તો તેણે તે સ્વિકાર્યું ન હતું, કેમજે જ્યારે બીજી પેટી નૌજીવન કુમારીકાઓ આખા ઉંઘાડા હાથ અને ગળાં આગળથી નીચે ઉતારેલા પોશાક સાથે પોતાની બેઠકોમાં ગોઠવાયલી નજરે આવતી હતી ત્યારે નીના પોતાના પોશાકમાં વધારે સંભાળભરી, વધતી ટેચપ્રુલ અને ખરેખરી આખર ઇજ્જતનો અભ્યાસ કરાવતીજ નજરે આવતી હતી !

દુકાંણની બાહાર બે મોટાં પાટયાં લગાડેલાં હતાં, કે જેની ઉપર નિચલી વિગતે લખાંણ કરેલું હતું :—

“ આ જ્યાં બાંનુઓ મારી દીકરીઓ અને બાણેજો છે. તેઓના બાલની જે અજબજેવી વધ અને ખુશસુરતી જોવામાં આવે છે તે ફક્ત મારાં ‘જીંદગીની જરૂરીયાત’ નામનાં તેલતુંજ પરીણામ છે. તેઓના બાલ ઉદરપુછડીઆ અને ટુંકા હતા, ને મેં એ લોકોપર મારું તેલ અજમાવ્યા પછીજ આજે જે છે તે થયું છે. એ લોકના બાલ રેશમ જેવા નરમ અને સુંવાળા છે. ચેહેરો બી જે ગુલેગુલામ જેવો ગુલાબી અને મખમલ જેવો સુંવાળો છે તે અમારાં કીમતું પરીણામ છે.

“ હજારો સરદીશીકેટો તેલની તેમજ કીમની વખાણમાં વગર માંગવે લખાઈ આવેલી છે, જે દુકાંણમાં જોવાને માટે ખુદશી મુકવામાં આવેલી છે.”

ધરાકોનો અલખત જલદીજ રેલો ચાલુ થયો. પહેલો ધરાક એક બરમુછયો બાયલો હતો. તે ગુંગણો હતો અને નાકમાંથી બોલતો હતો. તેને મુછ નહિ ઉગતી હતી તે તેનો બળાપો હતો, અને મુછ ઉગાડવાને વાસ્તે તે “જીંદગીની જરૂરીયાત”નું તેલ લેવાને આવ્યો હતો.

તે સખકતે પગલે આવ્યો. તેની પછી જરા વારે બે ડોસીડગરીઓ હાખલ થઈ. તેઓને બી જીવન દેખાવાનો અભખરો થયો હતો. તેઓએ તે ચારે છોકરીઓને ધારી ધારીને જોઈ, અને વળી એકે તો નીનાનાં લટયાં હાથમાં પકડીને વાહાણનાં દોરડાં ખેંચે તેમ જોરથી ખેંચી બી જોયાં !

નીના તે ઉપરથી તરત ફૂંડી ઉઠી. “ કેમ તમે એ બેઅદખ્ખીની હીમત કરો છો ? ” તેણીએ ગુસ્સાથી કહ્યું.

“નહિજી, માફ કરો, અમે જાણ્યે જો ખોટા બાલ હોશે,” તે બાલ ખેંચનારે ફજેત જેવું હસી પડીને કહ્યું.

તે પછી તેઓ જ્યારે કન્સલ્ટાંગ રૂમમાં મેડમ કારેલુ સાથે મત કરતી બેઠેલી હતી તેવામાં એક ગામડયો બોલ્ય તે તેલ લેવા દાખલ થયો.

“હું તારું તેલ ચોપરે તો બાલ ખરેખરા આવા થાતા છે?” તેણે નીનાને પુછ્યું—પણ નીનાએ તો જવાબ દીધો નહિ, કે જ્યારે તેને બદલે બીજાં નંબરે જવાબ દીધો, “હાસ તો.”

“તીવારે તો હું એક બાટલી લેવા. મારી ઘેરવારીનાં માથાં પરથી રૂનાં પુમરાં ખરી જાય તેમ હપોહપ બાલ નિહરી આવેલા, ને હાલમાં તેનું માથું બોઈ બાંડું છોલેલા બોકડા જેવું છે તે મને તેની ઉપર ઘણું હેત નહિ આવતું છે, તીને કરીને જો તાહરાં તેલથી ફાયદોજ થાતો છે તો બેલાહક એક બાટલી આપજો.”

ટુંકમાં, “જીંદગીની જરૂરીઆત”ની બાટલીનું તે દાહાડેતું વેચાણ જોઈએ એટલું સંતોષકારક હતું. જાણે અત્યાર સુધી એ તેલ વગર દુન્યાને ચાલતુંજ નહિ હોય, અને મેડમ કારેલુના ત્યાં આવી લાગવાથી શું એક મોટી રાજદવારી ઉઠવપાઠવ જેવો બનાવ બની ગયો હોય તેમ ન્યુ-ચોર્કનું લોક ગાડરયાં ટોલાંની માફક ગાંડું પુરવાર થયું. ખરી રીતે શરૂઆતમાં તો દુકાણને મુખે બેસાડવામાં આવેલી કુમારીકાઓના બાલની સચ્ચાઈ વિષે ઘણુંકો શંકાશીલ થતાં, પણ તે તદ્દન ખરા હતા એમ ખાત્રી થતાં એક કાનથી બીજે કાન તે તેલની તારીફ પસરતી ચાલી, અને મેડમનો વકરો તે પ્રમાણમાં એકદમ વધતો આવ્યો.

પણ આપણી વારતાની નાયક નીનાને તો એ કામ થાકવી નાખનારું, કંટાળો પેદા કરનારું અને ઘણી ખેજલત ઉપજવનારું પુરવાર થયું. આખો દાહડો લોકોનાં ટોળાંથી ટીકાતી બેસી રહેવાનું એક એવી ખેજલત હતી કે જેથી નીના જેવી એકને બરડે પાણી ઉતરે તેમાં અન્યથા કંઈ નહિ હતી. તે આએ એક જાહેર ઠગાઈમાં ભાગ આપનારી ને ભાગ લેનારી હતી એજ તેનાં પ્રમાણીક દીલને માટે પુરતું દુઃખ ઉપજવનારું હતું. દર પાંચ ખરીદદારમાંથી બે તો એવાં નિકળતાંજ કે જેઓ તેના બાલ ખેંચી જોયા વગર રહેતાંજ નહિ, અને બાલની ઉપરાંત આપરી એ ઘાટકી ખેંચાખેંચથી બી તે પુરતી નારાજ થઈ ચુકી હતી.

રાત્રે છેક આંઠ વાગતે દુકાણુ ખંધ થઇ, અને ત્યારે તે ગરીબ છોકરીઓ છુટકારાનો દમ ખેંચતી ઉપર પોતપોતાના ઝોરડાઓમાં ચાલી ગઇ.

તે રાત્રે મેડમ કારેલુ તે છોકરીઓને લઇને એક જાહેર જલસામાં ગઇ. તે બી એક જાહેરખબરજ હતી. તે છોકરીઓની શી તેને ખરચવાની ભારી હતી ખરી, પણ તેઓ પોતાના છુટા બાથે તે કૉનસર્ટ હોલમાં મેડમની સાથે જલસો શરૂ થઇ ચુક્યા પછી દાખલ થયાં, અને તે વખતે હજારો આંખો તેમના પર ખેંચાતાં ત્યાં જે “સેનઝેશન” અને ગણગણાત થઇ રહ્યો તે મેડમના ખરચેલા પૈસા દશ ઘણું પ્રમાણમાં જલદીજ પાછા ઉગી નિકળવાની એક જાહેર જામીનગીરી હતી !

“પૈસા એ રીતે પેદા થાયછ, ” બીજી સહવારે તેઓને તેમની બેઠકને વાસ્તે તૈયાર કરતાં મેડમ કારેલુ હસીને નીનાને કહેતી હતી; “જાહાં મુરખાંઓ વસે તાહાં ધુતારાંઓ ભુખે નહિ મરે. જે હું એવીજ કાંઈ ગરખર સાથે હમણું એમ જાહેરખબર છપાઉં કે જેનાં મોહનાંમાં દાંત નહિ હોય તેનાં મોહનાંમાં હું ખુદરતી દાંત ઉગારી જાણુ છું તો મારી ખાત્રી છે કે દીવાનું કોઠક ને વાત પર બી એવોજ ઇતખાર લખ આવે ને લોખાએ ! ”

“પણ એ રીતે પૈસા પેદા કરવા એમાં ઇજ્જત કે ઇમાન નથી,” નીનાએ તીખાસથી કહ્યું.

“તું તો ડાહી કાગડી થઇને ત્હારુંજ રદન રડ્યા કરજે,” તે ડોસીએ મિજાજ ખોહી દેતાં જવાબ કર્યો—અને નીનાએ તુચ્છકારથી ખભાં ચલાવ્યાં.

તેને આખો દાહડો એ બેઠંગી નોકરીનાં દેખીતાં નાલાયકપણાં માટે વિચાર કરવાને પુરતો વખત મલતો હતો, અને જેમ જાસ્તી વખત મલતો તેમ તેની વધતી ખાત્રી થતી જતી હતી કે આ તેની નોકરી કોઇ બી રીતે તેનાં પ્રમાણીક અંતકરણને જવાબ કરતી નહીં અને નહીંજ હતી. તે નોકરી બલેને સુખની હતી—ખાવા પીવાનું બિસ્થાર હતું, રૈલ્વેનું સુખનું હતું, નાટકોમાં અને જજસાઓમાં જવાનું મળતું હતું, પણ સામટી રીતે આએ એક તેમને માટે કેદખાનું હતું. તેઓને એકલી અને છુટી કદી ફરવા જવા દેવામાં પણ નહિ આવતી હતી. આતવારે બી નહિજ. રખેને તેઓ ખરી વાતનો કેઠે બડકો ફાડી દીએ

ને આએ ધીકતો ધંધો ચુંદ્ર જય તે શીકરથી મેડમ કારેલુ તેઓને જરા પણ વીહીલી મુકતી ન હતી, અને તે પણ નીના તામોશ કરી શકે તેથી જ્યાદા હતું.

આંડમે દાહડે પગાર મલ્યો, અને નીનાએ પોસ્ટઓફીસમાં પોતાનાં કંઈ કાગળો આવ્યાં હોય તો તે માટેની તલાસ કરવા જઈ આવવાની રજા માંગી. મેડમે, અલખત, ના કહી. તેણીએ દુકાંણના છોકરાને મોકળવા કહ્યું, પણ નીનાએ તે માન્યું નહી, અને જ્યારે તેણે રોકડું પરખાવી દીધું ને ‘જો તમે એમ માહરાં છુટાપણાં પર આંકોશ મેલશો તો હું મારે કોઈ બીજી નોકરી જેમ લેવશ’ ત્યારેજ તેણીને, ઘણી નારાજ વચ્ચે, રજા આપવામાં આવી.

નીના, તે ઉપરથી, આશાવંત ને ધડકતી છાતીએ પાધરી પોસ્ટ ઓફીસમાં ગઇ, અને પોસ્ટમાસતરની ફેરમાં આવેલાં કાગળો રાખનારા પાસે જઈને બીહીતાં બીહીતાં પુછ્યું, “મીસ નીના એસટરને નામનાં કંઈ કાગળ તમારી પાસે આપ્યાંય વાઈ?”

તે કલાકે તેના જવાબમાં પોતાની ટેબલના એક વકારામાંથી દોરીએ બાંધેલાં ધણાંક કાગળોનું એક બંદલ ખેંચી કાઢ્યું, અને બધાં સરનામાં એક પછી એક સંબાલથી તે વાંચી ગયો. નીના તે વખતે આશાવંત અને ધડકતી છાતીએ તેની સાંમે ઉભી હતી. ઓ, શું એ બધાં કાગળો વચ્ચે તેને નામનું એક કાગળ હશે? શું તેના જઈ બપવાને રહેમ આવી હોશે? શું તેની રખડા અને હાડમારીઓનું આજે સેવટ આવનાઈ હોશે! પણ નહીં.

“કંઈ નથી,” તે આખું બંદલ જેમ રહીને ઉપલા વકારામાં પાછું ઠેસવી દેતાં તે કલાકે કહ્યું, અને નાઉમેદીનું એક જોવા જોગ ચિત્ર—કમનસીબ નીના—ત્યાંથી તુટેલાં જીગરે પાછી ફરી.

હવે તેણીએ શું કરવું? શું તેણીએ પેલીજ દુકાંણમાં પાછું જઈ અને પોતાનો ઠગાઇનો પેશો પાછો અખત્યાર ફરવો! એ સિવાય બીજો ઉપાય કે રસ્તોજ શું? તેથી કાંઈ નહિ તો તેણીને ખાવા રહેવાનું અને દુક પગાર—એટલું તો હાથ આવતું હતું!—અને ગરીબ નીના, તુરત વેળા તો નાઉમેદ, નાસખર ને રડમસ, અંતે મેડમ કારેલુની દુકાણ તરફ જવાજ પાછી ફરી.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

તે બેરહેમ બપાવાનો કાગળ કશે આવ્યો નહિ. તે આવવા જોગો જોષ્ઠો ને પુરતો વખત, અલખત, વહી ગયો હતો. નીનાએ ઉમેદો રાખી હતી તેમ તેણીનાં તે કાકલુદીભર્યાં કાગળના જવાબમાં જો તે સંગદીલ બુદો કાંઈ ખી લખતે તો અત્યાર સુધીમાં તો તે કાગળ એ છોકરીને મળ્યા વના રહેતેજ નહિ; અને જ્યારે તે જવાબ નહિજ આવ્યો ત્યારે ગરીબ નીનાને ફરજ્યાત પોતાની એ નોકરી ઉપર, ધણી દીલગીરી ને આનાકાની છતાં, પાછું ફર્યા વગર ચાલ્યુંજ નહિ.

તેણીએ એ નોકરીમાં સરખસર એક ઠગાઇનોજ ભાગ ભજવેલો હતો, કે જે સાંમે તે મધુરી પોરકીનું પ્રમાણીક જીવન બંધ મચાવતું રહ્યું હતું. “જીંદગીની જરૂર્યાત” વાલાં મેડમ કારેલુનાં તેલ સાથે તેને કશુંજ લાગતું વલગતું ન હતું, તે છતાં તેના બેમીસાલ બાલ એ તેલનુંજ પરીણામ હોય, અને મેડમ કારેલુ પોતે તેની કાઠ ધણી અતલગની ખેશી થતી હોય એવું બધું સરયામ જીવું, કાચની મોટી પારી આગળ બેસીને પોતાનું એક નજીસ પ્રદર્શણ બાહરનાં લોકને બતલાવતાં, તેને જાણે બેઅજાજ બોલવું પડતું હતું ! આ સમયથી તે રોજ પાણી કરતાં વધારે પાતલી થતી જતી હતી, મગર હાલ તો બીજો ઉપાયજ ન હતો; અને, પરીણામમાં, નિર્દોશ નીનાને તેજ અધર્મી કારજની ફરજમાં હજી આપણે રોકાયેલી જોષ્ઠએ ધીએ. તેણીના બપાવાનાં બોલાવણાંના સુખમર્યા સ્વપનાનો સમુજગો છેડો આવી ગયો હતો, અને જ્યારે મેડમ કારેલુ પોતે એ છોકરીઓની મદદની બરકતથી આબાદ થતી જતી હતી, ત્યારે બીજા હાથપર સુદર નીના પોતે દર્દમંદ, બીમાર, કાહેલી અને નાસખર બનેલી નજરે આવતી હતી !

એટલામાટે છેડો ધારવા કરતાં વધારે વેહેલો આવી ગયો. મેડમ કારેલુએ એક સહચારે તેના દ્રેસમાં કાંઈ ખાંખી કાઢી તે ઉપરથી કળ્યો થઇ પડ્યો. તે ડોસી તેને ગલાં આગળથી જરા વધતો ઉતરતો અને ધીલો પોશાક પેહેરવાની ફરજ પાડવા જોશું કેહતી હતી, કેમકે નીના હજી સુધી અરધી ગરદન ઢંકાય ત્યાં સુધીનો અદ્યવતોજ પોશાક પેહેરતી રહી હતી—અને તે ઉપરથી મેડમ કારેલુએ ઉધરો લીધો.

તું કોઇ બી વખતે મારાં ઘરાકો સાથે એક બોલ બી વાત કરતી નથી, બાલ તે લોકોને ખાતરી આવે તેમ બતાવતી નથી, અને તેલની તારીફમાં કશુંજ બોલતી નથી,” તેણીએ ગુસ્સામાં બખાલ્યું.

“પણ એ તો આપણી પેટેલેથીજ સરત છે?” નીનાએ તરડાઇને જવાબ ક્યો. “હું એ કીસમે અપ્રમાણીક ને જુડી કદી બી થવાની નથી. તમોને નહિ પાલવતું હોય તો મને રજા આપો. કાલે તમારે ત્યાં મારું ચોથું અફવાડયું પુરું થાયછ, અને—”

“હા, ત્યારે હવે સાંખો રસ્તો !” તે કારેલું કંટોડું બી કંટાલીને છેલ્લે પાટલેજ બેઠી. “એમ તો તું બીજીઓને બી બગાડશે ને તારા જેવી નાફરમાન ને બેઅદબ થતાં શીખવશે. તું એ અમારી નોકરી છોડી જવા પડીથી બી અમોને કદી ઉઘાડાં નહિ પાડવાના કસમ લીધાછ તે યાદ છે ?”

“મને એ યાદ આપવાની કંઈજ જરૂર નથી,” નીનાએ તોરથી કહ્યું. “હું મારાં વચનને ને નિમકને હંમેશ સાચી રહેવાની.”—અને એ રીતે ગરીબ નીના પાછી એકદમ રવડી પડી ! સારાં નસીબે જે મકાનમાં તે છેલ્લી રહી હતી તે હજી તેનાજ હસ્તકમાં હતું, અને તેથી પોતાના જરૂરી અસ્થાબની પેટી લઇને મેડમ કારેલુને ઘરથી ખાસ કરીને તે ત્યાંજ રહેવાને પાછી ફરી.

હયાં બીજે દાહડે તે સકાળે ઉઠી, અને બુકખાચકો નાસ્તોપાણી કરીને વળી કોઇ નવી નોકરીની ત્રેવડમાં પાછી બાહાર પડી. અલબત્ત આજ ને આજ નોકરી નહી મળે તો તેને ભુખે મરવું પડે એમ કાંઇ હાલમાં ન હતું. છેલ્લી નોકરીમાંથી તેણે જે અઘણીસ ડોલર પેઢા કર્યા હતા તે માહેલા વીસ ડોલર હજી તેના પાસે અનામત અને એમના એમ મોજુદ હતા. પણ તે ઉપર આધાર રાખીને ગરીબ બીચારી તે આજસુ ક્રમ બેસી રહી શકે ? તેણીએ પાછો પેપરોની જાહેરખબરોનો આશરો શોધ્યો, અને અલગારનીઅલગાર જાહેરખબરોમાંથી એકજ તેને અતુકુળ થાય તેવી લાગી, જે આ મુજબ હતી :—

એક ઘણાંજ ધર્મચુસ્ત ખ્રિસ્તી કુટુંબમાં એક વરસ સોલથી અઠારની હંમરની તંકરોસ્ત અને મહેનતુ છાકરી બચ્ચાંને લગતાં ને ઉપરનાં બીજાં

કામકાજ સાડે જોઈએ છે. પાક્કી ધર્મચુસ્તજી જોઈશે. સકાળે ઉઠવું પડશે. બપોરે દશથી બાર સુધી ઓડવેના ૪૩ મા મોહલ્લામાં મીસીસ જોઈસને જાતે મળવું.”

આ જાહેર ખખરનો જવાબ કરવા નીના જાતે ગઈ. તેને એમ કરતાં પેલી નાટકશાળાનેજ રસ્તે જવું હતું, કે જેનો જવાબ મેનેજર, કોઈ દેખીતો ઇત્તર ને વહેલ છતાં, નીના સાથે અજાણ જેવી હદ સુધીની દીલસોજી અને દયાળુપણાંની ગ્રહસ્થાઈ સાથે વરત્યો હતો. વાંચનાર યાદ કરશે કે તે વખતે એ કંપનીનો માલેક દેશાવર ગએલો હતો, અને તે મેનેજરે, તેથી, એકાદ મહિનો રહીને ત્યાં પાછી ખખર લેવા નીનાને વરદી કરી હતી. નીનાએ, એ ઉપરથી, હાલમાં તે રસ્તે જવું થતાં હીએટરમાં પાછું ડોક્યું ખોસ્યું, અને ત્યાં હાલમાં બી પેલાજ મેનેજરને તેણે તેની ડેસ્ક આગળ બેઠેલો જોયો. તે તેની નજદીક ગઈ.

“કંપનીના માલેક પાછા ફર્યાછ ?” નીનાએ તેને સરેસ્તાની “ગુડ મોરનીંગ” ઇચ્છીને નમનતાપથી પુછ્યું.

“તેવણુ તો આ એક મહિનામાં બે ત્રણ વખત આવ્યા ને ગયા,” તે મેનેજરે જવાબ કીધો; “હવે આએ અઠવાડયામાં કંઈ આવવાના નથી. કંઈ કામ છે ?”

“હું ગીએ મહિને નોકરીની અરજ કરતી અતરે આવીતી ત્યારે તમે મને એકાદ મહિનો રહીને પાછી ખખર લેવા કહ્યુંતું,” નીનાએ ગરીબાઈથી યાદ આપી.

“ઓ, હા, મને હવે તમારો ચેહરો યાદ આવ્યો,” તેણે તરત યાદ કરીને કહ્યું; “કેમ, હવે તમારું ટકુ કેમ ચાલેય ? હજી બેકારજી છેઓ ?”

“હા; હમણાં બી મને નોકરીની ઘણી ગરજ છે,” નીનાએ નાચારીથી કહ્યું.

“હું નથી ધારતો કે તમારું અમારી કંપનીમાં કંઈ બી વળી શકે,” તેણે પ્રમાણીકપણે ખુલાસો કર્યો. “હાઉસ કંઈજ આવતાં નથી, અને અમારું કામકાજ અતી ઘણું મંદુ છે. કંઈ બીજી જગા કંઈ તમને નથી મળતી ?”

“ મેં આ જાહેરખબર વાંચીજી તેનો હું જવાબ કરવા જાઉંજી,” નીનાએ ખીસામાંથી તે જાહેરખબર કાઢીને તેને બતાવતાં કહ્યું. “ તમે શું ધારોજી એ વિશે ? ”

તે મેનેજરે તે જાહેરખબર ધ્યાનથી વાંચી, અને પછી એક ન્યાયાધિસની અદ્યયી ખુરસીપર મોટો અઢેસો મારી, પોતાના દીવાસલ્લી જેવા લાંબા પગ ટેમલની તળે બન્યું એટલા લાંબાવીને તેણે ચુકાદો આપ્યો.

“ મને તો એ જાહેરખબરનો તોર ગમતો નથી,” તેણે કહ્યું. “ ધણાં ધર્મચુસ્ત હોય તેને અવલ પોતે ધણાં ધર્મચુસ્ત હોવાનું એટલી પતરાજી સાથે એક જાહેરખબરમાં જાહેર કરવા જેવું છેજી શું તે હું જોઈ શકતો નથી. પગે માછલાં મારે ને મોંહને રામ પોકારે તેવો મને તો કંઈ આએ મામલો દેખાયજી ! ”

“ ત્યારે તમે મને એ જાહેરખબરના જવાબમાં જવાની અને તલાસ કરવાની બલામણુ નથી કરી શકતા ? ”

“ વેલ, છેક તેમ નહિ. હું ધારંજી કે જાઓ તો ખરાંજી,” તેણે સલાહ આપી; “ તલાસ કરવામાં કંઈ ગીયું નહિ.”

“ મારે તો ફક્ત પ્રમાણીકપણે અને આખરે ઇજ્જતથી મારો ગુજારો કરી લેવા જોગી એક નોકરી જોઈએજી,” નીનાએ કગલી પડીને કહ્યું.

“ મને લાગેજી કે એ તોરનાં આદમીઓ કામ ધણું સખત લેવાવાલાં હોશે,” તે મેનેજરે સમજ આપી. “ તેઓ સાધુનો સાહો પેહેડીને ધણી ગંભીર આંખો કરી શકેજી ખરાં, પણ સો વસા બાતેનમાં તે બધાં ધર્મઠગ, ઢોંગી ને મતલબીજી પુરવાર થાયજી. તે છતાં હવે હાલ તો તમે જાઓ ને કેવો રંગ છે તે જોવો. તમારામાં હું કંઈક એવો તોર જોઉંજી કે તમારો આએ હાલ ટકવો નહિ જોઈએ. હું તમારે વાસ્તે તલાસ કરતો રેહવશ, અને તમારે બરની કંઈ વધારે સારી જગ્યા કેઠે બી હું જોવશ તો જરૂર તમોને લખીને તેડવી લેવશ.”—અને તે બલા આદમીએ એક નોટ બુકમાં તેણીનું નામ ઠેકાણું લખી લીધું, કે જે પછી નીના તેની એ બધી બલાધ મારે તેનો ધણો ધણો ઉપકાર માનીને ત્યાંથી રવાના થય.

હવે તે નવી નોકરીની જગ્યાપર તે પુગી તે આગમચ ફક્ત એકજ છોકરી ઉમેદવાર તરીકે ત્યાં આવી ગઇ હતી, પણ તે ધણી તોરવંતી ને તુમાખી હતી એટલે તે “ધણાંજ ધર્મચુસ્ત” કુટુંબમાં તેનો ગુજારો થઇ શક્યો નહિ, અને તેથી નીનાનેજ ચાન્સ મળી જવાનું વધારે સંભવિત થઇ પડ્યું.

તેને એક ચીરડાઉ દેખાવની, કાકાટઉવા જેવાં નાકની, બેઠેલાં દાયાંની, દીવાદાંડી જેવી પતલ્લી ને ઉંચી એક મડમરી પાસે ઉભી 'કરવામાં' આવી. તેજ શેઠાણી હતી. તેણીએ નીનાને પહેલાં તો પગથી માથાંવેર ટીકાટીકાને અને ધારીધારીને જોઇ--જાણે નીના વેચાતી લેવાની એક ગાય કે બકરી હોય !

“તું મારી જાહેરખખરના જવાબમાં આવેલી છે ?” તે મડમે પૂછ્યું.

“હાજી.”

“ત્હારું નામ શું ?”

“નીના ચૅરટર.”

“તું ધર્મચુસ્ત છે ?”

“મને મારા ધર્મને વાસ્તે ધણો ખ્યાર અને માન છે,” નીનાએ સાદાધથી કહ્યું.

“તું કોઇની બલામણુ લેતી આવીછ ?”

“નહિ; મેં એ જાતની નોકરી આગળ કેડે કોઇ દાહારો કીધીજ નથી,” નીનાએ જવાબ ક્યો “મારા પપા ખિચારા છ અડવાડયાં થયાજ ગુજરી ગયાછ, અને હું તેવણુ ગુજરયા ત્યાં સુધી તેવણુની સાથેજ રહેતીતી.”

“તે શું ધંધો કરતોતો ?”

“તેવણુ ભાડુતી ગારી હાંડતાતા,” નીનાએ ગરીબાધથી કહ્યું.

“ધણાંજ હલકો ધંધો !” તે અખળાએ મોટા તુચ્છકારથી જવાબ ક્યો. “એવો ધંધો કરનારાં આદમીઓ ઇજ્જતદાર કે પોતાના ધર્મ ઉપર ખ્યાર રાખનાર થઇ શકતાં નથી.”

“તમારી જીલ છે,” નીનાએ જરા તીખાસથી કહ્યું. “તેવણુ ધણુ ખાન્દાની ને ગ્રહસ્થ આદમી હતા, પણ મારા મોટાબાવાએ તેવણુને ઓચા-રનિવાર કીધાથી તેવણુને બિચારાને નાચારીએ અમારા ગુળરા થકી એ ધંધો હાથ કરવો પડ્યોતો. મારા બપાવા ઈંગલાંડના એક ધણુ આગેવાન ને શ્રિમંત શેહેરી છે.”

“અસ, અસ, એ જાતનાં ખેંમાન મારી આગળ ના બોલતી,” તે શેઠાણીએ તરત તરડાઈને તરયાપાવ ફેંક્યા. “નોકરનફરો એવી ટેહું-કરાઈની ને મોટાઈની વાત કરેછ તાહરે માફ લોહી ધણુંજ ઉકળી આવેછ !”

“તમાફ લોહી ઉકળાવા મેં કહ્યુંજ નથી,” નીનાએ જવાબ કર્યો.

“એવા સાંખા જવાબો આપે તે આદમી મને ગમેજ નહિ,” પેલીએ હજી ગરમ થતાં ને ગરમ રહેતાંજ કહ્યું. “ધણુ અદમ, ધણી નિતી, ધણીજ નમનતાઈ.”—અને પછી જરા નરમ થતાં વધાર્યું : “છ ને સાત વરસનાં એ બચ્ચાંઓની તું સંભાળ લઈ શકશે ? એ ઉપ-રાંત ઘેરનું બધું કામકાજ કરવાનું, અને અમે જમ્યે તાહરે જરૂર પડે તો ટેબલની પછવાડે બી ઉભું રહેવાનું. એ બધું ત્હારેથી બનશે ? વળી બધું ફાટુંડુંડું સીવવાનું, અને દર આંક દાહાડે બધાં મેલાં કપડાં ધોઈ સુકરીને ગડી વાલવાનું !”

“હું એ બધું કરશ,” નીનાએ એક છુપી હાથ ખેંચીને નાચારીનો જવાબ કર્યો.

“ત્યારે મુશ્કેલી ફક્ત ત્હારી બલામણુ કરનાર કોઈ નથી તેનીજ છે,” પેલી મડમરીએ યાદ આપી.

“તમે ગમે તો મારી ઘેરવાલીને મારે વરે લખીને પુછાવો,” નીનાએ યાદ થતાં કહ્યું. “તે મારાં પ્રમાણીકપણાં ને આબરૂ ઇજ્જત વાસ્તે તમેને જરૂર સારીજ ખાતરી આપી શકશે.”

“એ તો એક ઢેર ને બીજો કસાઈ !” તે ચોરતે પાછો તુચ્છકાર કર્યો. “એ હલકે વાંધેનાં લોકો રહે છે તે ઘેરનાં ઘેરવાલાંઓ બાબે મને કશુંજ સારું મત નથી.”

“પણ બધાંજ કંઈ દુન્યામાં લુચ્છાં થતાં નથી,” નીનાએ આમ કયો; “અને એમ છતાં જો તમારી ખાતરી નહિજ થતી હોય તો આપણો બેઠનો ફેકટ તાહેજાંમાં વખત ગુમાવવો ફાયદાબરેલું નથી.”—અને તે પાછીજ જવા પાછી ફરી.

“થોબ, થોબ, એમ ઘોડે ચઢીને શાની નોકરી રેહવા આવીછ ?” પેલીએ ધમકાવી—અને નીના થોબી ગઈ.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

તે મડમરીએ જોયું કે ઇજ્જત અને પ્રમાણીકપણું તે સુંદર મીઠા ચેહરામાં પ્રગટ વંચાતું હતું. વળી તે ચતુર અને ખડતલ દેખાતી હતી, અને તેના જેની એકં નોકરો મેળવવાની જે મુસ્કેલી પડતી હતી તેનો ખ્યાલ કરીને તેણે, તેથી, નીનાને હાથથી નહિ જવા દેવા કરૂં કયો. વળી તે કોઇની બી ભરબલામણુ વગર આવી હતી તે તેણીને વધતું ધી કેલાં એટલા વાસ્તે હતું કે તે બાહાને તે પગારમાં વધતી કાપકુપ કરી શકે એમ હતું; અને તેણે, તેથી, તે વાતનો લાભ લઇને આટલાં બધાં કામનો ફક્ત પાંચ ડોલરનો પગાર આપવા કહ્યો !

અને નાચાર નાવારેસ નીનાને તે પણ કપ્પલ કરવો પડ્યો. તેણીએ મનથી વિચાર કયો કે કામ ઘણું અને પગાર તુચ્છ હતો ખરો; વળી તે ઘેર બી કાંઈ ઘણું સુખકારક હોય એમ દેખાતું ન હતું એ પણ ખરું, પણ તેને જે કરવાતું હતું તે બધું ઇજ્જતદાર અને પ્રમાણીક હતું, અને શુદ્ધ આચારવિચારની નીનાને માટે કાંઈક બેહતર મળી શકે લાંસુધી એજ બસ હતું.

તેણીએ, એ ઉપરથી, તે નોકરી કપ્પલ રાખી, ને ત્યારે બીજે દાહાડે સહવારના છ વાગતે હાજર થવાનો તેણીને હુકમ મળ્યો.

“તું નીએ મારથાને મળતી જા,” મીસીસ જૅમ્સ—તે નવી શેઠાણીએ હુકમ કયો. “મારથા અમારે તાંહાં પકાવવાવાલી છે. તેને કેહતી જળે કે જો હવે પછી કોઇ અરજદાર આવે તો તેને કેહે કે જગ્યા પુરાઇ ગયેલી છે.”—અને નીના એ હુકમ બળ લાવવા પાછી

ફરી ત્યારે બારણાંમાંથી બાહર જતાં તેનું ધ્યાન ખેંચાયું કે મીસીસ જૉન્સ તેને વિદાય કરીને પાંધરી બાજુમાંના એક તીરક્સ આગળ ગઇ, અને ત્યાંથી એક ડીકાન્ટર ને ગ્લાસ લઇને તે ગ્લાસ ભરી બપ્પો તે ધર્મચુસ્ત બાંનું એક ટાંસે ગટગટાવી ગઇ.

નીનાથી એ મામલો જોતાં હસ્યા વના રહેવાયું નહિ આગે ધર્મચુસ્ત તો ખરી ! તેની કીસમના ધર્મચુસ્તો દરથી બીજાકુલ પહરેજ રહેવાની પતરાણ અને ધર્મબોધ કરે છે, કે બ્યારે આ તો કોઇ છેક દીસાદીસ અને સહવારને પ્રહર પણુ જેહસારણાં વગર રહી શક્તી ન હતી, જે કેવળ રમુજ હતું.

નીના નિચે બાવરચીખાનાંમાં ગઇ. ત્યાં પેલી બેંસ જેવી જડી મારથા પકાવનારી હતી. નીનાએ જાંધને તેને મીસીસ જૉન્સનો પેગામ કહ્યો.

“ત્યારે તેં એ નોકરી કયુલ કીધી કે ?” મારથાએ પુછ્યું.

“હા, ને હું કલથી આવનાર છેઉં,” નીનાએ ખુલાસો કર્યો.

“ચાલ, પાર પડી ગઇ !” તે દખરીએ દ્યક દ્યક પોતાનું મોઢું પેટ હીલે તેમ હસીને કહ્યું; “એ હુકતાઓ તો એવા છે કે આસમાનના તારા માંગે તો આસમાનના તારા બી લાવીજ આવવા પડે !”

“એટલા બધા ચીખાવલા.”

“જેતું નામ ચીખાવલા !” મારથાએ નાક ચહડાવીને કહ્યું.

“પણ એ તો ઘણું ધર્મચુસ્ત ફેમીલી છે !” નીનાએ અભયથી બતાવી;—અને ત્યારે કોઇ આવતું જતું ન હતું અથવા આસપાસ કોઇ સાંબળતું ન હતું એમ ખાતરી કરીને મારથાએ ધીમે સાદે કહ્યું, “ધર્મચુસ્ત તો જખડે ! તું બધું જોશે તાહારેજ જાણશે. ખેઉ વર ખેયર બાટલી ને ગ્લાસ સાથેજ આખો દાહાડો કામ લીએજ, ને સારી રીતે બીણામલાં ને બીણામલાંજ રહેજ. કેહજે તખીએત ચાલતી નથી તે એ તો ઝકટરની દવા છે !”—અને તે મોટે સાદે હસી.

“ત્યારે એવી હાલતમાં તો એ લોકો વધારે ચીરઘઉં ને પાણી થતાં હોશે ?” નીનાએ શીકર બતાવી.

“એ તો બધું ત્હારી પર પડશે તાહારે તું જાણુશે,” મારથાએ કહ્યું. “આખું ઘેર છાકડું છે, અને તેથી આપુને બી તે એપ લાગુ પડેછા”—અને એમ કેહતાં તેણે રાંધણીમાંની ટાંકાચારી ઉઘાડીને પોતાનું દારખાતું બતાવ્યું, જે એક દેખીતું પીકુંજ હતું, અને તે ગરીબ છોકરી ત્યારે કમકમ્યા વગર રહી નહિ. ખરેખર તેણીએ આ “ધર્મચુસ્ત” કુટુંબના સંબંધમાં અત્યારતક જે જોયું ને અનુભવ્યું હતું તે તેને બીહીધરાવી મેલવા ને બેદીલ કરવા બસ હતું, અને તેની ઘણી મરજી થઇ કે એ નોકરીનો ખ્યાલ તેણીએ પડતોજ મેલવો; પણ તેણીને લાગ્યું કે કાંઈ બેહતર હાથ આવી શકે તેટલાં આ ખોહી બેસવાનું સીફ મુખાંધ હતી, જેથી બીજે દાહાડે વાયદા મુજબ તે ટકોરાખંધ છને ટકોરે પોતાની એ નવી નોકરીની જાનના ને જુસરીમાં આવીને હાજર થઇ.

તે એક તદન વચલે વાંધેનું ઘર અને કુટુંબ હતું, અને ખરેખર દરેક ચોરડો પીઠાં જેવોજ બેહક બેહક થતો હતો, કે જ્યાં ઇગ્લાડના કરોડપતી સદ્ગ્રહસ્થ મીઠા ચંસ્તારની એકનીએક પૌત્રી નોકરીએ લાગી હતી! સારાં નસીબે વેલા તોફાણી બારકસ છોકરાઓને તે ગમી.

“આએ મગ્ગહની નસ છે, મમા,” વડાએ તેનો હાથ ખેંચીને કહ્યું. “તમે પેડો આપ્યો તેના કરતાં આએ વધારે સારી છે.”

“પેડો આપ્યો નહિ બોલ્યે,” તે માતાએ ઘણી ગંભીરતાની આંખો ફરીને કહ્યું.

“હા, વરી પેડોજ આપ્યો,” નાધલાએ વચ્ચે તાપસી પુરી. “તે અમુને કહી ગઇ જે તમે તેને પેડો આપ્યો.”

“હું તમો લોકને ગમુંછ ?” નીનાએ હસીને પુછ્યું.

“હા, જે તું અમુને મારશે ધમકાવશે નહિ તો,” વડાએ કસર ક્યો.

“મગ્ગહની પોત્તી છે,” નાધલાએ પોકાર્યું;—અને તે ધર્મચુસ્ત માતાના ડોળા નિકળી પડ્યા !

“વીલી, તું કેમ એવું નજીસ બોલી શકેછ ?” તેણીએ ધણા ગુસ્સાના દેખાવથી કહ્યું.

“તાહારે પપા કાંએ એમ બોલેછ ?” તે પોરથાએ બચાવ કીધો. “પપા કેટલી વખત કોઇ બી છોકરીને જોઇને કેહછ કે આએ ઘણી મગ્ગહની પોત્તી છે !”

“તું જુદો છે—જુદા હુતરા !” તે માએ ચીરડાને પુકાર્યું.

“પપાને પુછજો,” વીલીએ બચાવ કીધો “કાલે બી મીસ રેનાલ્ડને જોઈને પપા બોલ્યા જે ઘણી મજાહની પોતી છે.”

“એમ કોણને કહ્યું ?”

“પોતે પોતાનાં મનથી બોલ્યા; હું સાથે હતો તે તો જુલોજ ગીયાતા,” વીલીએ ખુલાસો કર્યો.

“ઘણી મજાહની પોતી છે,” પેલા બીજા દુકતાએ પોતાની માતાનું પાકવતાં પાછો તેજ પડ્યા ક્યો.

“ઘણાજ ખરામ દુકતાઓ !” તે માતા ખીજવાઈ. “નીના, તું એ લોકો સાથે ઘણી સખત થજે ને એ લોકને જરૂર સગ કરજે.”

“ઘણી મજાહની પોતી—ઘણીજ મજાહની,” તે બેડએ તાલી પાડી અને નાચીને એ એકનું એક બોલ્યા કરતાં પોતાની માતાનું ખુમ તરેહસે પાકવ્યું;—અને ત્યારે તેણીને ગુસ્સામાં તે ચોરડો છોડી જવોજ પડ્યો.

નીના હંસ્યા વગર રહી નહિ. પોરવાઓ દેખીતા ઘણા મસતાન હતા, પણ અપલક્ષણ જેવું બધું તેઓ દેખીતી રીતે પોતાનાં માઆપથીજ શીખ્યા હતા. સંધ્યારો એ હતો કે તે પોતે તેઓને ગમી હતી. જે તેઓ તેણીને માટે અબાવ લઈ લેતે તો તેણીને ત્યાં ટકવાનુંજ ભારી પડી જતે, પણ આ તો એમ થયું કે દોસ્તીથીજ તે તેઓ સાથે મળી જઈ શકી, અને તે, અલખત, તે બચાંઓના સુધારા માટે હાલ તો એક શુભ અને સમનવંતીજ શરૂઆત હતી.

તે પહેલો દાહાડો પસાર થઈ ગયો, અને છેક સ્થાંજે મીંઝ નૅંઈસ પોતે તે છોકરાઓના ચોરડામાં તેમને બંદગી કરાવવા આવ્યો. તેણે તેમને પોતાની સાંમે ચુંડણુપર બેસાડ્યા, અને પછી પોતે ચુંડણુપર પડીને તથા માથું જમીનપર ટેકવીને એવું એક કાંઈ લાંબુલટાક લપસીનહર શરૂ કીધું કે પોરવાઓ ચુંડણુએ બેસતાં જલદીજ કંટાળી જઈને એક એકને ધસારત આપી પાળણાં પછવાડે સટકી ગયા, અને, પરીણામમાં, મીંઝ નૅંઈસે જ્યારે માથું ઉંચકીને જોયું ત્યારે મીંઝ નૅંઈસનો કાંદો, જેમ થયું નેંછએ તેમ, સ્વભાવિક એકદમ ખીલી ગયો. અલખત, એ બધો વખત નીના તેમને પાળણાં પછવાડેથી બાહર આવવાને ધીમે રહાદે પટાવ્યા કરતી હતી.

“એકદમ બાહર આવો,” તે બાપે હવે એ સડેલા મામલો જોતાં ને નીના સામે તેને ધણું નાસ લાગતાં તરત ગગડત ક્યો;—અને પોરયા-ઝોઝે શું જવાબ કર્યો? તેઝોઝે આગમચથી મત કરીજ મેલ્યું હોય તેમ પાળણાંને અકેક છેડેથી ડાકું બાહાર કાઢીને પોતાના બાપને નીના બતાવતાં તે બનેઝે કહ્યું, “આઝે ધણી મળહની પોત્તી છે, પપ્પા; ધણીજ મળહની પોત્તી !”

મીઠ જોઈસે તો પાણીકિતાર થઈ ગયો ! નવી નર્સ રહેલી હતી ને પેહેલેજ દાહાડે તે પોરયાઝોઝે તે ધર્મચુસ્ત પાદરી બાપનાં પાખંડ એ કીસમે ખુશ્લાં કર્યાં તેથી તેને ખુદરતીજ ધણો ગભરાત છુટ્યો. સંધ્યારો એ હતો કે મીસીસ જોઈસે તે સાંભળ્યું ન હતું. તે તો બબ્બાની બાહરમાં અત્યારમાંજ લાંબી થઇને અરધી ગરોથમાન બેહસ્તને રસ્તે પોંહચી ગઇ હતી !

તેને વધતું ખસયાણું એમ લાગ્યું કે પોરયાઝોની આ મસતીથી નીના, તેણે જોયું કે, ધણી મુરકેલીથીજ પોતાનું હસવાનું દાખી શકતી હતી, અને તે જોતાં જ્યારે તેનું નીનાપર બરાબર ધ્યાન ખેંચાયું અને તેણે તેણીનું ઉગતું સૈદ્ધ્ય અને ઉધરતું જોખન જોયું ત્યારે તેને લાગ્યું કે આવી એક ખુબસુરત છોકરી તેણે પોતાની આખી જીંદગીમાં જોઈ ન હતી ! તરતજ, તેથી, હવે તે ખુદાની બાવરી ચરકી, ને છોકરાઝોને પડતા મેલીને તે ત્યારે નીનાની વધારે નજીકમાં આવ્યો.

“તમેને એ છોકરાઝો ગમેછ ?” તેણે તેની છેક નજીકમાં જઇને કાંઠાથી વાત કરાવાની મકસદથી પુછ્યું.

“હાજી”.

“હું ઉમેદ કરુંછ કે એ લોકો તમેને સતારશે નહિ”.

“મને એ લોકોઝે આજે આખો દાહાડો કશીજ રીતની હેરાનગતી આપી નથી,” નીનાઝે હસીને જવાબ ક્યો.

“જરા એ લોકો પર વધારે ધ્યાન આપજો,” તે પાદરીઝે કહ્યું. “એ લોકની માયને, તમે જોયું હોશે તેમ, તખીએત હીક નહિ રેહવાને લીધે અવારનવાર દવા લેવા કરવાની ટેવ છે, જેથી તે એ લોકોપર જોઈઝે એવું ધ્યાન આપી શકતી નથી, અને હું ખી આખો દાહાડો રોકાયેલા ને રોકાયેલાજ રહું છું, વાસ્તે એ લોકની તાલીમ થકી અમે તમારી

પરજ બધો આધાર રાખ્યે છીએ.”—અને એમ કેહતાં હેસાંનમાં હોય તેમ તેણે પ્યારથી નીનાનો ગાલ પસવાયો, કે જ્યારે નીના ચમકીને બે કદમ પાછળ હઠી ગઇ. એજ પળે પાળણું પછવાડેથી પેલા પોરયાઓએ પેલો પુરાંણો ને જાણીતો કોરસ ગાયો—“ઘણીજ મનહની પોતી; ઘણીજ મનહની પોતી !”

હવે ઘરડો જોઇસ ગભરાયો તે તો જવાંન ને સુંદર નીના સાથે કાંઇક વધતી છુટ લેવાનાં જતી પગલાં બી લેને, પણ તેણે જોયું કે પેલા બે ઢેડાના આધેલા સેહતાનજાઓ હજી સાંમેજ ઉમેડા હતા જે શોક તેવો કાંઈ મામલો જોતાં જખરો ઘોંઘાટ મચાવવાના, અને જઇને વળી માયને પણ બધું કુંડી આપવાના ! એટલામાટે હાલ તુરત તો સેહતાન દાબોજ કરવામાં તેણે પોતાની શાનપત ને સલામતી જોઇ, અને “પછી મલથું” એટલાજ બોલો ગભરાયથી નીનાના કાનમાં કહી દઇને તે પાછલે પળે પાછરે આરણું તરફજ પાછો હઠી ગયો, કે જ્યારે આરણુંની બાહર જતાં બી તેણે વળી નીનાને એક ખાસ્તી મનહની “બીસ્તી ટપકાવી !”

નીના ઘણી ગભરાઇ. તેણીનો આ પેડેલ્લા દીવસનો અનુભવ ઘણો બીહીધરાવનારોજ હતો. શું આ ધર્મચુસ્ત આદમી કોઇ ખરેખરો ધર્મકંજ હતો ? તે નેની મોહરદાર કરતાં ઉંમરમાં કમમાંકમ વીસ વરસ વધારે હતો, અને ત્યારે એ શું બનવાજોગ હતું કે તે સાહક ઉનાળા જોઇ ચુકેલો ડોસો હજી એ ઉંમરે બી એવો પાખંડી હતો ?

મીં જોઇસ ઓરડામાંથી બાહર જવા પછી છોકરાઓ પાળણું પછવાડેથી નાચતા કુદતા બાહર આવ્યા, ને તે પછી નીનાએ જે કાંઈ દરમાવ્યું તે સઘળું તેઓએ ઘણી તાબેદારીથી તરત ખમવ્યું.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

બીજે દાહાડે આતવાર હતો, ને તે દાહાડે તે ધર્મચુસ્ત કુંડુંમમાં વધતી ગંભીરતા અને વધતું શોકાતુરપણું સાચવવાનો કાયદો હતો. તે દાહાડે મીસીસ જોઇસનો “દરદનો હુમલો” હંમેશા કરતાં વધતો ઉઠાવ્યો આવતો, ને તે બિચારીને તેથી જતી “દયા” પીવી પડતી. છોકરાંઓને

બી એ દાહડે કાળાં કફન પેહેરાવવાનો કાયદો હતો, ને તેથી તે બાળક છોકરાઓ ધણા સુગાતા ને ખીખતા હતા.

એ દાહડે નીનાને ધણું વધારે કામ કરવાનું હતું. તેણીને ધણું સકાળે ઉઠવું પડ્યું, અને પાદરી સાહેબ સાત વાગ્યામાં દેવળમાં જાય તે આગમય તેવણનાં બુટ સાફ કરી રાખવા પડ્યાં, તેવણની ટોપી બ્રશથી ઝાડીઝીડીને સોજી બનાવવી પડી, ઇત્યાદી. મારથા કેહતી હતી કે આગળની બધી નસા સાથે એ બધી તૈયારીઓમાં કંઈ ને કંઈ ખામી કાઢીને “પાદરી સામ” પુષ્કળ ચીકડાં ફાડતો; મગર નીનાનું કરેલું તો તેને બધુંજ ધણું ગમ્યું—એટલે સુધી કે તે તૈયાર થઇને બાહાર ગયો ત્યારે વળી તેણીની સાથે આંખસે આંખ મળતાં મીસીસ જોહ્નસ નહિ જુએ તેમ તે લુચ્છો ધણા મીઠાસથી પાછો હસ્યો વટીક !

નીના ધણીજ કચવાઇ. આ ધરડું ધ્રુવડ આપંદા તેને સતાવશેજ કે કેમ ?

શેકને વીઢાય કરીને હવે તે ગરીબ છોકરીને પેલા સાહેબજીદાઓને તૈયાર કરવાના હતા. તે છોકરાઓ નીનાએ તેમને જગાડ્યા ત્યારે ધણીજ ખુશાલ ઉઠ્યા, અને તેણીની સાથે હસ્તા ને ખુશમિજ્જજી મસ્તી કરતા નાહવા ગયા. તેઓ એકમેકપર પાણી ઉડારીને એવા તો ચીસ પાડીને હસ્તા કે અતે મીસીસ જોહ્નસની મોકળેલી મારથાએ ગબરાતમાં ત્યાં દોડી આવીને તે મેમસાહેબના પેગામ તેમને કહ્યો.

“તેથી શું જે આતવાર હોય તો હસે બી નહિ કે ?” મોટા છોકરાએ બરાડ મારી.

“ચાલો, નહિ તો અમેને પાછા સુઇ જવા દેઓ,” ત્હાના વીલીએ તકાળે કયો.

“આતવાર હોય તાહારે લાંબો વખત સુવાય કે ?” મારથાએ ધમકાવ્યા.

“ત્યારે આતવારે મમા કાંય દેવળમાં “સરવીસ” ચાલતી હોયછ ત્યારે ઉંઘઇ જાયછ ?” જીમીએ ચતુર જવાબ કયો;—અને પછી વીલી ને જીમી કોઇની બી દરકાર કર્યા વગર પાણીમાં પાછા છપક છપક રમવા ને ચીસ પાડીને હસ્તા પડ્યા.

“ધણી મજાહની પોત્તી—ધણી મજાહની,” નીનાને જોઇને તેઓ

પાછા ને પાછા બોલતા, અને પોતાના બાપનાં પાખંડની યાદ કરતા. મળ્લની પોત્તીને દાળમાં નાખવાની કે દોધીમાં, તેનું રાષ્ટ્ર કરવાનું કે ભરત તેનો તો તેઓને સ્વપ્નો બી નહિ હતો, પણ તેઓનો બાપ એ હંમેશ કાંઈ દેખીતી ખુરીજ નિષ્ણથી બોલતો હતો એમ ખાતરી થવાથી પુરતી નિર્દોષતા વચ્ચે તેઓ હાલ તે વાક્ય ખાલી બકાબક કર્યા ગતા હતા !

અંતે નીનાને જાણે તેમને પકડવા પડ્યા, અને તે તેઓને ધમકાવીને પાણીમાંથી બાહાર લાવી, કે જ્યારે પેલાં કાળાં કંઈન જે તેઓને રવીવારને સપ્તમે પહેરાવવાનાં હતાં તેનો તેઓએ એકદમ પુટબોલ કરવા માંડ્યો. તેઓએ તે કપડાંના દુધા કરી નાંખ્યા, અને લાતે લાતે તે દુર ફેંકવા માંડ્યા, કે જ્યારે ગરીબ નીનાને તેઓની પુઠેપુઠ દોડીને ધણો નાસોગોસો રમવો પડ્યો. એથી ટેમલ ખુરસીની અફલ ઝીંક સાથે ત્યાં એટલો બધો ગડગડાટ થઈ રહ્યો કે જાણે આતવારને દાહડે ખોદાયજીને સુતેલા ને આશાએસ કરતા જાણીને આખું દેવસ્થાનજ મસ્તીમાં ઝપટી ઉડ્યું હોય ! પરીણામમાં, મીસીસ જોઇસને પોતાને હવે ધણા ગભરાતમાં નર્સરી રમમાં દોડી આવવું પડ્યું, કે તરતજ દુકતાઓ ધોલ્યા તળે બરાબ જાળે અંદરથી “બાહુ રે !” કરવા લાગ્યા.

“એ આતવાર જેવે દાહડે શું દીંગામસ્તી !” મીસીસ જોઇસે મોટા ગભરાતમાં આવતાં સાથે પુકારીને પુછ્યું.

“છોકરાઓ આજે મને બદલા નથી,” નીનાએ ફર્યાદ કરીધી. “ધણા મસ્તીમાં ઉતરી ગીયાહ. મને ટક્યા ને કપડાં છુટાં મારેહ !”

“ત્યારે એમ કેહેની જે તું ત્યારાં કામને વારતે લાપકળ નથી ?” મીસીસ જોઇસે નેણ ફેરવીને કહ્યું.

“તમે તો બધીજ નસોને એમ ગણે પડ્યા કરોહ, મમા,” હયાં જીમીએ ધોલ્યા તળેથી અવાજ કર્યો.

“તમે તો તમે બધીજ નસોને એમ ગણે પડ્યા કરોહ, મમા,” વીલીએ પડધા કર્યો.

“એકદમ ધોલ્યા તળેથી બાહાર આવો !” તે માતાએ હયાં પાછું પોકાર્યું.

“અમે આએ દલદર જેવાં કપડાં પેહેડવાના નથી,” જીમીએ કહ્યું.

“પેહેડવાંજ મડશે.”

“ ત્યારે અમે ઘોડ્યા તળેથી બાહાર આવવાનાજ નથી,” વીણીએ તરત મોઢા બાંધને ટેકા આપ્યો.

“ તું કેમ નથી એ લોકોને ઘોડ્યા તળેથી બાહાર લાવતી, નીના ? ” પોતાનું કાંઈ વળ્યું નહિ ત્યારે તેનો ખર નીનાપર કાઢતાં મીસીસ જોઇસે ગુસ્સામાં બખાલ્યું.

નીનાએ, એ ઉપરથી, પાછી તજવીજ કરી, અને જરા ગુસ્સામાં અફેકો નાંધશે પણ પોતાના હાથોમાં મળ્યુત પકડીને તે બે બાંગડોને ઘોડ્યા તળેથી તેણીએ જોરાવરીથી બાહાર ખેંચી કાઢ્યા, જે પછી મીસીસ જોઇસે આગળ રહીને તેઓના ચીસચીસારા વચ્ચે તેઓના તે એવજ-ગામણા પોશાકો તેમને સજવાની ફરજ પાડી.

“ બોદાયને માન આપવા આત્યારે એ કાળા પોશાકો પહેડવાજ જોઇએ,” તે માતાએ તે બચ્ચાંઓને સમજવ્યું.

“ ત્યારે બોદાએ આમુને કોયલા જેવાં કાળાંજ કાંચ નહિ કીધાં ! ” જીમીએ પુછ્યું.

“ હા, કાળાંજ કાંચ નહિ કીધાં ? ” વીણીએ તેની માયની ખીજ પાડીને પડખા કર્યો. “ તમે પોતેજ કાંચ નથી કાફં કાફં પહેડતાં ? શું બોદાએ એમ કેલુંથું જે આત્યારે છોકરાઓને કાળાં કાળાં કપડાં પહેડવજો અને તમે બેરાંઓ બધાં એરકીમેરકી કપડાં પહેડજો ? ”

“ બોદાયજી તો આજે સુઘ ગીયા હોશે ત્યારે તેવણુને ખમરજ કેમ પડતી હોશે કે વીણી ને જીમીએ કાળાં કપડાં પહેડ્યાજ કે નહિ ? ” જીમીએ તકરાર ઉઠાવી—અને આ બધું અંધર્મી બોદાતું સાંભળીને “ ધાર્મિક ” મીસીસ જોઇસે કમકમીને તરત કાને હાથ દીધા, કે જ્યારે તે બે બોલીદરાજ બદમાશોની તકરારને પુગી નથી વગાવાતું એમ જોઇ ગુપચુપ તે ઝોરઝમાંથી બહાર સટકી ગઇ.

છોકરાઓને રકુતમાં મુકેલા હતા, અને તેઓને રકુતમાં લાવ લઇ જવ ફરવાતું કામ પણ નીનાનુંજ હતું, ને છોકરાઓની ગેરહાજરીથી નીનાને જો કાંઈ પરવાર મળતી તો તેની પાસે બારીના કાચ સફા કરાવવા અથવા એવાંજ હલકાં કામ લેવા પણ કમીની મીસીસ જોઇસ જરા થઇને ચુકતી નહિ. એ બધી કરાજ હતી ખરી, પણ છોકરાઓ તેની સાથે અજળ જેવી

હૃદયધી હળી ગયા હતા, અને તે તેણીને ખરેખર ગમતું હતું. તે ખરેખર તો ગાયા તેની એક રમુજતું ને સુખતું સાંધણ હતું. છોકરાઓ તેનું કહ્યું ખાસકરીને માનતા હતા. તેઓ તોફાની ને નાતાબેદાર ઉધ્યા હતા ખરા, પણ નીના જે તેઓને ધમકાવતી તો તેઓ ધણી વખત તેના ખોળામાં તરત કુદી આવતા, અને તેનાં ગદામાં ધણાં હેતથી હાથ નાખીને, જાણે તેની જોડે પ્યારમાંજ પડ્યા હોય તેમ, તેના નરમ સુવાલા ગાલો ઉપર તે બાંગડો દાખી દાખી ચુમીઓ લેતા. એ ઉપરાંત વળી મીસીસ જોઇસ જે નીનાને કોઇ ઘેરનાં બીજાં કામકાજપર મોકળતી કે રોકતી તો તેઓ એકસંપ થઇને તરત ઘરમાં બધું બાંજડાડ કરવા લાગી જતા, અને નીના તેમને પાછી મળે અને તેમની આગળજ રહે તોજ પાછા શાંત થતા !

વળી તેઓનાં તેણીને માટેનાં હેતના બીજા બી પુરાવા મળતા રહ્યા હતા. નીના દેખાવળી અને મનહર હોવાથી છોકરાઓને લઇને સ્થાંજે ફરવા જતી ત્યાં જે કોઇ તેના ઉપર જરા જસ્ટી ધ્યાન આપતો જણાતો તો પોરયાઓ તરત તે માટે અદેખા થતા, ને તેમનાં ભીંગ ફરી જતાં. નીના એક વખત તેઓને લઇને એક ચકરીમાં બેઠી કે જ્યાં પાસેના બાજડપર બેઠેલા એક જવાને પોતાના દોસ્તને કાને લાગી કહ્યું, “ પેલી નર્સ જોઇ કે ? કેટલી સુંદર છે ! ” અને તે જમીના સાંભળવામાં આવ્યું એટલે તેણે જવજ કાઢી નાંખ્યો. “ સુંદર છે તો અમારી છે—તમારા બાપની તો નથી ? ” તેણે બધા સાંભળે તેમ પોકાર કયો—અને પેલાને તદ્દન પાણીકિતાર કરી મેલ્યો. એજ મુજમ, વળી, દ્રામવેમાં એક વખતે એક જવાન્યો પોતાની બેઠક છોડીને નીનાની બરોબર લગોલગ સાંમેના બાંકપર આવી બેઠા, અને આસ્તેથી નીનાના પગના અંગુઠાપર જાણી જોઇને પોતાનો પગ મુક્યો.

“ મેહેરબાની કરીને તમારા પગ એકદમ હટાવી લેઓ,” નીનાએ ગુસ્સામાં નેણ જમાવીને કહ્યું;—અને વીસી તરત સમજી ગયો કે પેલો નીનાને સતાવતો હતો, એટલે જોરથી પોતાનાં બુતની લાત તેનાં ગુઠણમાં મારીને કહ્યું, “ તમેને તાહાંથી ઉડીને અહિં આવવાનું થું કારણ હતું ? ” એ નીના અમારી છે—કોઇની નથી.”—અને આખી ત્રામવેમાં પેલાની એ ઉપરથી જે હસી થઇ તે પેલો પોતાની આખી જાંઘી તક જુલ્હી

જા સક્યો નહિ હશે ! એ રીતે જાણે નીનાની પાક ઇજ્જતની રક્ષા માટે તેને ખુદાએ આ એ પ્યારા પાસગાન સપુર્ણ કરી દીધા હતા !

નીના પ્રગટ જોઇ શકતી હતી કે મીં જાંબસ તેણીની સાથે દોસ્તી કરવા અને કાંઈ છુટ લેવા ઘણાં વળખાં મારતો હતો, પણ એ પોરયાઓના ડોળાના દાખથીજ તે બીહીધેલો રહેતો હતો. તે, એમ છતાં, છોકરાઓના ઓરડામાં પુરતો આવતો જતો હતો, અને નીનાને વાતચીત કરાવ્યા કરતો હતો, કે જ્યારે ખરેખર તો તેટલું બી છોકરાઓને ઝેર જેવું લાગતું હતું !

મીં જાંબસ તક સાંધીનેજ આવતો હતો. તેની મોહરદાર દારૂના બાહરમાં બેખુદી વચ્ચે પડેલી હોય તેજ વખતે ખાસકરીને તે એવી તક હાથ કરવાનો લાભ લેતો, અને આવીને નીનાની સુંદરતાની એવી બેમહ-લાજે વખાણ કરતો કે તે સુંદરી અતી ઘણી કંટાળતી ને કમકમતી. એક રાત્રે એ મુગ્ધ છોકરાઓને સરેસ્તાની બંદગી કરાવીને સુવાડ્યા પછી તે જરા વધારે થોભ્યો, ને ત્યારે તે એક જવાંબ્યાનાંજ જોમ અને ઉઝટમાં આવી ગયલો દેખાયો હતો.

“ આજ રાતના જેવી સુંદર ને ખુબસુરત તું મને કદી દેખઇ નથી, નીના,” તે કેહવા લાગ્યો.

તે ખામખા ઘણું આસ્તેથી બોલતો હતો. રખેને ઢેડના ખાધા દુકાઓ સાંભળે ને તેની લેવડી બનાવે તેની તેને ઘણી ગંભીર ફકર હતી. “ મારી પક્ષી ખાતરી છે કે ત્હારા જેવી સુંદર અને દેખાવળી બીજી કોઇ આખી દુન્યામાં કેંઈ નહિ હોશે.”

“ વીલી, સાંભળેછ કે પપા આપણી નીનાને કેહછ તે ! ” હયાં તે ડાસો ઉભો હતો તેની બરોબર લગોલગ પછવાડેથીજ એક અવાજ આવ્યો. તેણાણી બારકસ જામી કેડો અલગસેથી ધોડ્યાપરથી ઉતરી આવેલો હતો, ને તેના બાપની પછવાડે છુપ્યો ઉભો રહીને તે જે બોલતો હતો તે કસા-રીના કાનથી સાંભળતો હતો. “ પપા તો કેહેછ કે આપણી નીના જેવી ખુબસુરત આખી દુન્યામાં બીજી કોઇ હોશેજ નહિ.”

તે ડાસો ગભરાતમાં પાછળ હડી ગયો !

“ પાતું આપણી નીનાને ચુમી લેવાતું ઘણું મન છે,” વીલીએ બિજાણાંમાંથી તસ્તજ અભીપ્રાય આપ્યો, “ પણ તું આગળજ ઉભો રહેજે—જોજે, એને એક બી ચુમી એવણને લેવા દેતો ના.”

“ એકદમ જમીને ઘોંટાઈ જા ! ” તે બાપે ધણા ગુસ્સાના દેખાવથી જમીને દમ કર્યો.

“ હા, અમે ઘોંટાઈ જઈએ કે તમે અમારી નીનાને ચુમી કરો; ખાસ્સી વાત ! ” જમીએ તેટલાજ ગુસ્સાથી કહ્યું—તે તાજુબ કે એ ગરબડ સાંભળીને બેબુદીમાં પડેલી મીસીસ જાંઘસ પોતે પોતાની અરધી છાકટ હાલત વચ્ચે તે ઝોરડામાં તેજ પળે ધસી આવી.

“ પા અમારી નીનાને કેહછ કે એના જેવી ખુબસુરત છોકરી આખી દુન્યામાં કોઈ નહિ હોશે,” જમીએ તેની માતાને જોતાં સાથે પોતાનો મુકરદમો રજી કીધો; અને આગમાં તેલ નાખવા વીલી બી વળા ધોલ્યા પરથી ઉતરી આવ્યો.

“ પા અમારી નીનાને ચુમી કરવા માંગેછ,” તેણે ગુસ્સાથી કહ્યું—અને ગરીબ બીચારો મીંઝ જોઈને તો તેની મોહરદાર સાંમે પોતાના બચાવ માટે તદન તોતરોબોબરો થઈ ગયો !

“ હું તો—હું તો અમથો હસતોતો,” તેણે બચાવમાં કહ્યું.

“ તમેને શરમાવું જોઈએ ! ” મીસીસ જોઈસે ગગડત કર્યો—અને પછી તે ઝોબ બખી ખાય તે કીસમે નીના તરફ ફરી. “ એ બધો ત્હારો વાંક છે,” તે છાકટી ઝોરતે તે બિચારી પર ખાર કાઢતાં કહ્યું.

“ નીનાનો વાંક છેજ નહીં,” જમીએ ખુબ પાડી.

“ નીનાનો વાંક છેજ નથી,” વીલીએ ચીસ પાડી.

“ એ લોકને ઘોંટારી દે,” મીસીસ જોઈસે નીનાને ધણા ગુસ્સામાં કહ્યું—અને પછી તે દમામથી બાહાર ચાલી ગઈ, જેની પછવાડે મીંઝ જોઈસ પોતે પણ ફજેત પોગલી જેવો નિચી ધુસે ચાલતોજ થયો.

“ હવે મમા પપાને ધોલ્યા પર નાંખીને ખુબ ગીપશે ને નખરયાં દેશે; હી-હી-હી ! ” વીલી ખુબ હસ્યો.

“ મમા પપા પર ખીજવાએછ ત્યારે એમજ કરેછ,” જમી તરત એકમત થયો. “ હવે પપા મોહનાંવેર ઓઢીપોઢીને સુઈ જશે, અને પછી જેમ એવણુ પોતે દેવળમાં પુલપીટ પર ચઢીને બકમક કરેછ તેમ મમા મહવાર સુધી એવણુ આગળ બોલ્યાજ કરશે.”—અને નીના

પોતાનાં ગમે એવાં દુઃખ છતાં આએ દુકતાઓની તે વાતચીત ને અનુ-
માનો પર હસ્યા વના રહી શકી નહિ.

તેણીને તે આખી રાત, એમ છતાં, પુરી પાધરી ઉંઘ આવી નહિ.
તે જાગતી ને વિચાર કરતીજ પડી રહી. શું તેના જેવી અનાથ દોકરી
આએ સુંદર થવું એ બી એક ગુનેહગારી હતી, કે જેને તેને એમ તેણીને
સતાવવાનું શીકરું થઈ આવતું હતું ? તેના કંગાળ શેઠની પાપી હીલચાલો
તે પુરતી રવેસે જોઈ અને સમજી જઈ શકતી હતી, અને સવાલ એ
હતો કે હવે તે આટલી હડધુત પછી બી તેનો પીછો મુકશે કે નહિ ?

નહિજ ! નીનાએ જોયું કે તે નક્કત તો બીજીજ સહવારથી પાછો
તેવો બેહમલાજે વરતવા લાગ્યો હતો. તે કાતર્યાનો ધસેલો બુઢો તેને
જોઇને બેઅબીથી હજી બી હસ્યાજ કરતો, મગર જ્યાં તક એ બધું
દુરથી ને દુરથી થતું હતું ત્યાંસુધી નીના તેને મચક આવતી કે તેની
દરકાર કરતી ન હતી. તે તો એ કારણથી તે નોકરી બી છોડી જતે,
પણ તે છોડીને પેલા છોકરાઓનો હવે ખરેખર ધણોજ પ્યાર અને પડોશ
બાંધ્યો હતો, અને વળી વગર નોકરીએ તે પાછી રવડી જ્યા ને રખડતી
થવા પણ એકદમ હીંમત કરી શકી ન હતી.

એક દાહાડે રહાંજે મીસીસ જૉઇસ વીલીને લઇને કોઠે આએ પીવા
જવાનું તેડું હશે ત્યાં ગઈ. જીમી એકસોજ ઘેરમાં હતો. તે જરા
આણુમન્યો હોવાથી મિછાણમાં હતો, અને નીના પોતાનું સીવવાનું લઇને
તેની બાગુમાં બેઠેલી હતી. એમ કરતાં જીમીની જરા આંખ લાગી, અને
તે જઇને બારીએ ઉભી. તે પોતાનાં ધ્યાનમાંજ ચકચુર હતી, જેથી
નહરી-રમતું બારણું આસ્તેથી ઉઘડ્યું તે પણ તેણે જાણ્યું નહિ.

મીં જૉઇસ એ વખતે હાથેથી તે ઓરડામાં દાખલ થયો. તેણે
જીમીને ઉઘનો જોયો તેથી તેણે ધણો સધ્યારો માન્યો, અને પછી અંશુડે
અંશુડે ચાલીને તે નીનાની પછવાડે છેક તેની લગોલગમાં ગયો. નીનાએ,
એમ છતાં, તે કશું જાણ્યું નહિ. તે તો બીલકુલ પોતાની એકલવાઇ
હાલત અને બેરેડેમ બપાવાને લગતા દુઃખકારક ખ્યાલોમાં ગીરફતાર હતી,
અને તે ધરડ વાંદરે તેનો આસાનીથી લાભ લીધો. તેણે તે ઝગકતા બાલોથી
બરેકું મનોહર માથું એક ઝટકે પોતાની તરફ ખેંચ્યું, અને પછી મોહું
ઉઘું પકડીને તે ગોરા ગાલોપર પોતાના એબદશા જેવા હોડ એકદમ દાખી દીધા.

નીના એકદમ ચમકી અને અતી ધણી ગુસ્સે થઈ, પણ ખરેખરે તો તેને ગુસ્સે થવાને જીભીએ મુતલગ વખતજ આપ્યો નહિ. તે ખરેખર કાંઈ ઉંઘાઈ ગયો ન હતો. તે મીતમાં સુતો હતો, તેટલાં બાહારનાં બારણાં આસ્તેથી ઉંઘડ્યું તેણે બરાબર સાંભળ્યું, અને તેના બાપને ધીમેથી અને સંભાળથી અંદર આવતો જોઈ તે શું કરે છે તે માંજણું તપાસવા તે ચતુર બાળકે આંખ વીંચી દૃઢને ઉંઘાવાનાજ ઢોંગ કીધા હતા. તે પછી જોવી તે ડોસાએ ગરીમ નીનાને પળવી અને તેના મીઠા હોઠો પર એક બોસો લીધો કે બિછાણાંમાંથી કુદીને બાહાર આવવાનું તે ખીજવાયલાં બચ્ચાં માટે ફક્ત એકજ પળનું કામ હતું. તે પુરેથી આવીને એકદમ તે બુઢાના ટોટાને વળગી પડ્યો, અને તે નાલાયક બાપ સાથે તેણે એક એવી સખત આઝમબાજ કરી મેલી કે નીના પોતાના આટલા ગુસ્સા વચ્ચે પણ તે બચ્ચાંની એવી ખરીજ તેજ બુદ્ધિ ને દીલસોઝ લાગણી માટે અતી ધણી હેરત થયા વના રહી શકી નહીં.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

બુઢા પાદરી મીઠ જોઈસને ખસ્યાણું આપી એટલી હદ સુધી લાગ્યું કે તેણે શું કરવું તે વટીક કેટલોક વખત તક તેને સૂઝ્યું નહીં. નીના, બોળાયલા બાલ સાથે, ઉસ્કરાઈ આવેલી ને ગુસ્સાથી તમામ લાલ થયેલી, પોતાની તેજ ચક્ષુઓમાંથી ગુસ્સાનાજ જવાબા ફાંકીને તે ધરડા વાંદરને બાળાને જાણે ત્યાં ને ત્યાં ખાક કરી નાંખવા માંગતી હોય તેવા તોડથી ઉભી હતી, કે જ્યારે ન્હાનો જીભી, ચરધો નાગો, પોતાના ન્હાના હાથની મુઠ્ઠીઓ વાળીને, હજી બી પોતાના બાપને વધતો હસકો કરી નાંખવા માંગતો હોય તેમ ગુસ્સામાં ઉંચકાઈ ઉંચકાઈ જતી છાતીએ બાગુમાં ઉભેલો હતો. એ વખતે, ખીજ હાથ પર, વળી મીઠ જોઈસ પોતે ચુંથાઈ પીખાઈ ગયલાં કપડાં અને છુટી ગયેલો કાલર વિગેરે સમું કરતો, તદ્દન ખસ્યાણા જોવો, એકદમ ગુસ્સો કરી પડવું કે હસી પડવું તેનાં ગંભીર વમાસણામાં ઉભો હતો, અને અતે તેણે જરા વારે પોતાનાં મનથી સેવટ પર આવતાં ગુસ્સો કરીને કહ્યું, “તું ધણોજ ખરાબ દુકતો છે. તારા બાપને મારવા આપો ! શરમ છે !”

“તમેનેજ ધણી શરમ છે !” તે બચ્ચાંએ વધતા ગુસ્સાથી જવાબ

ક્યો. “તમે અમારી નીનાને પાછો હાથ લગાડો તો ખરા, ને હું પાછો તમારી આંધ પર ચઢી જઈ તમોને એમજ પાછા પીપી કહડશ !”

“એડા, હું તો એની સાથે જરા એમ કરીને ગેલ કરું છ !”

“એ અમારી નીના તમારી સાથે ગેલ કરવા માંગેછજ કાંઈ જો ?” જીમીએ વધતો જીવ જીકાડ્યો. “હું મમા આવશે ને તેવજીને કેહવાનો છેઉ.”

હવે ધરડા જાંઘસ જાસતી ગભરાયો. તેને મીસીસ જાંઘસનો ધણેડર હતો, અને તેથી ઝટ ખીસામાંથી ના ડોલરનો એક સીકો ખેંચી કાઢીને તે બચ્ચાને હસ્તે એહરે આપી તેણે મનાવી લેવાનું કીધું.

“લે આએ સીકો,” તેણે હસીને કહ્યું. “તુને ગમે તે એની મીકાઈ લઇને ખાજે.”—પણ તે ધરડા બાપની અતી ધણી અજાએખી વચ્ચે તેણે ખોચી ખજવાળી જોયું કે તે સાચ્યા હેતુના દીલાવર બાળકે તે સીકો પટ દબને ઝુટવી લઇ તરત બારીની બાહર ફેંકી દીધો ! !

નીનાએ તેને, એ ઉપરથી, ધણું હેત સાથે તરત પોતાના હાથમાં ઉચકી લીધો.

“તુને પાછી બોખાર ચહરી આવશે, જીમી ડીઅર,” તેણીએ અત્યંત હેતથી કહ્યું. “તારાં દીલમાં પુરાંપાધરાં કપરાં બી નથી. ચાલ આવ, પાછો પોહડી જા.”—અને એમ કેહતાં તેણે પોતાના એ બાહદુર રક્ષકને બિલાણાંમાં લઇ જઈ સુવાડ્યો અને એક ચુમી કરી.

“પણ તું રડેછ, નીના ?” નીનાની આંખમાંથી એક આંસુ તે ચુમી સાથે જીમીના ગાલ પર ગમડી પડ્યું, જેથી તેણે તરત બિલાણાંમાં પાછો ચમકી ઉઠીને ધણી દવા અને દીલસોજીથી કહ્યું;—અને બીજીજ પણ પોતાના ન્હાના હાથો તે છોકરીની સફેદ ખરફ જેવી ગરદન આસપાસ વીંટળાઈને તે તેને સધ્યારો આપવાના હેતુથી હેતથી બગલગીર થતાં બોલ્યો, “તું કંઈ શીકર ના કર; હું મમાને બધું કેહવાનો છેઉ.”

નીનાએ, એ સાંભળતાં, તેનો ઉપકાર માની તથા તેને પસવારીને પાછો સુવાડ્યો, અને તે જરા બિલાણાં આગળથી બાહર આવી એટલે ધરડા જાંઘસે ખીજવાટથી કહ્યું, “છોકરાઓને તેં ધણા જીતી લીધાછ, નીના, પણ માએબાપને માન આપતાં તું એ લોકને શીખવતી નથી ?”

“ માએઆપોએ પોતાની સારી ચાલચલણથી બચ્ચાંઓનાં તેવાં માનને લાયક થવું જોઈએ,” નીનાએ ધણુજ ગુસ્સાથી કહ્યું—અને તરત વધાર્યું—“ અને હવે ધ્યાન રાખજો, મીં બેંઝસ, જો ફરીથી હવે તમે કદી ખી મારી સાથે એવાં એવાં કાહડવા આવશે તો મારા હાથમાં જ ખી આવશે ને હું જરૂર તમોને છુટું મારશ, અને તામરતોય તમારી નોકરી છોડી જઈ તમારી પર “એસોલ્ટ” ની ફરીઆદી માંડશ. હું ધણી મીસકીન છેઉં ખરી, પણ તમારે જાણવું જોઈએ કે હું એક ખાન્દાની બચ્ચું અને એક કરોડપતી બપાવાના દીકરાની દીકરી છેઉં.”

“ હું તુંને મીસકીન જરા ખી કેહતો કે ગણુજ નથી,” તે એઅદ્ય બુદ્ધિએ ખસીઆણું જેવું હસીને કહ્યું. “ તું તાહરી ખુશીથી મીસકીનપણમાં રહે તો તાહરી જીવ છે. લે આએ દસ ઝંઝરની નોટ.”—અને વળી તેણીના કાનપર પડીને તે એહયાએ વધાર્યું—“ અને મને એક ચુંમી લેવાની રજા આપ.”

“ હું ફક્ત મીસીસ બેંઝસની વાટ જોઉંછ,” નીનાએ ખીહીને જમીના ખીછાંણા તરફ તરત પાછી હડી જતાં ગગડાત કર્યો. —અને તેજ વખતે તે ખીછાણું તરફથી કોઇના દાંત કાહડવાને અવાજ આવ્યો. નાહતો જમી ખિછાંણામાં પડ્યો પડ્યો હજી ખી બધું જોતો અને બોલેબોલ સાંભળતો હતો, અને તેનાથી આ વખતે હવે હરયા વના રેહવાયું નહીં.

“ મમાનેજ તમે એ નોટ આપજો; મમા તમોને ચુંમી આપશે,” તેણે પોકારીને કહ્યું.

સારાં નસીબે એજ વખતે વળી બાહર કોઇનાં પગલાં વાગ્યાં, અને ખીજીજ પળે મીસીસ બેંઝસ ધસારાખંધ તે ઓરડામાં ચાલી આવી. તેની સાથે વીલી હતો.

તેણીએ ત્યાં આવતાં સાથે જોયું કે કંઈ ખી અસાધારણ બચ્ચું હતું ખરૂં. કાંઈ એવું ઘરમાં બનતું હોવાનો તેને ખટકો કે ભય થયો હોય તેમજ તે ધારવા કરતાં ધણી વધારે વેહલી ઘરમાં પાછી ફરી હતી. કદાચ તેનો ગેરસારણાંનું વખત થઈ ગયો હોય, અને તેથી ખી તે એમ વેહલી ઘેર આવી હોય ? પણ આવતાં સાથે તેણે ધરડા બેંઝસને નર્સરી—રમઝાં જોયો, અને વળી નીનાને ત્યાં લગભગ તેની નજદીકમાંજ ઉભેલી જોઈ એટલે અદેખાઇનો દેવ એકદમ તેની છાતીમાં તુફાણ મચાવી રહ્યો.

“ તમે અહીં શું કરો છો ? ” તેણે વાંધણુ જેની આંખો કહીને પોતાના બરથારને પુછ્યું.

“ હું તો—હું તો—તું પાછી ક્યારે આવવાની છે તે આપણી નીનાને અહીં પુછવા આપોતો, ડીઅર,” તે નાલાયક પાદરીએ ઓશકાતાં થરભાતાં તે તોતરો બોલેરો થતાં બચાવમાં કહ્યું.

“ એવણુ તદન જુદા છે ! ” હાં જીમીએ કુદકો મારીને બિહાણાં-માંથી બાહર આવતાં ચીસ પાડી. “ એવણુ તો અમારી નીનાને સુખી કરવા આપતા, ને નીનાએ એવણુને એક સખત તમાચો લગાવી કહ્યોયો ને મેં એવણુને પીખી નાખ્યા.”

“ હે ? શું ? એ શું બધી ખરી વાત છે ? ” મીસીસ જૉન્સે જીવ દાઢી નાખ્યો.

“ તદન ખરી વાત છે,” તે બેઠની તરફથી જીમીએજ જવાબ કરવાનું જારી રાખ્યું.. “ હજી તો તમે આપાં તેજ વખતે દસ ડોલરની એક નોટ આપીને એવણુ બીચારી અમારી નીના પાસે બીજી સુખી માંગતાતા ! ”

“ પછી એણે તે નોટ લીધી કે ? ”

“ નહીં, મમા; પછી મેં કહ્યું જે તમારી નોટ જઇને મમાને આપો ને મમા તમોને જરૂર એક સુખી આપશે.”

“ પોતાની બધરી હોય તેને કાંઈ સુખીના પૈસા આપવા પડતાજ નથી,” હયાં વીલીએ વળી દાહયો દોહરો થઇને પોતાના ન્હાના ભાઇને સમજ આપી. “ પણ જોની—કોઇ આપુને તો પૈસા નહીં આપતું ? આપુને બધાં સુખી લેછ, પણ એમ પાંચ કે દસ ડોલર આપવાનું તો કોઈ દાહરે કોઇ કેહતુંજ નથી. એ તો પપા જેવા જુદા માણસો બ્યારે બીજી છોકરીઓ પાસે સુખી માંગે ત્યારેજ પૈસા આપવા માંગે ! ”

પણ અહીં છેડાયલી મીસીસ જૉન્સે અટ્ટેક સખત ધમોલો મારીને તે બન્ને પોરચાઓને તેમની એ રમુજ બકબકથી સુખ કીધા, કે બ્યારે હવે ધરતીકંપ જરૂર થવાનો એવો મામલો જોઈ, અને એટલી પોતાની બેહોર-મતી બચાવા, જુદો જોઇસ કાંઈ બી વધુ કહયા બોલ્યા વના તે ઓરડામાંથી બાહર સટકી ગયો. તે પછી તે તેની પુઠે તરતજ છેડાયલી એક વાંધણુનીજ અદ્વધી ધસારાબંધ મીસીસ જૉન્સે પણ ગઇ, અને પછી ખરેખર ધરમ્

ધરતીકે પાલ થયો ! મીસીસ જૅમ્સના ચીચારા અને હૃદ વગરના ફેસાદથી દોળખમાં સુતેલા દોળખીઓ વટીક જાગી ઉઠે એટલો બધો ત્યાં પછીના અરધા કલાક દરમ્યાન ધમધમાત થઇ રહ્યો !

તેણીએ કોઇને બાકી છોડ્યાં નહીં. નીના ને પેલી રાંધવાવાળી મારથાની બી છત્રીવત્રી ધોઇ કાઢી, ને પોતાના કમીના બરથારની બદલાય માટે એ બન્ને અબળાઓને બી તે પેટભરતું અને મનમાનતું ગળે પડી. વળી એટલું જ કરીને નહીં ધરાતાં તેણીએ ગરીમ નીનાને પાંખડું પકડીને ધરમાંથી હાંકી કાઢવા ધકેલો માર્યો, ને ચાકરી પરથી વગર નોટીસે ને એકદમ રળ આપી દીધી.

“હું તમારાં દોળખી ઘરમાં એક પણ બી રેહવા ખુશી નથી,” નીનાએ તે ઉપરથી ધણી ગુસ્સા સાથે કહ્યું. “હું આટલા દાહડા બી તમારે તાંહાં ટકી રેહી તે ફક્ત આએ બે વાહલાં બચ્ચાંઓના પડોશનેજ ખાતર. મને મારી સરટીશીકેટ આપો કે હું ચાલી જાઉં.”

“સરટીશીકેટ ?” તે ડોસીએ જાસ્તી જીવ જીકાટયો; “તારા જેવી ખરાબ છોકરીને વરી સરટીશીકેટ કેવી હોય ?”—અને નીના એ બધું સાંખી શકે તે કરતાં, અલબત્ત, બ્યાદા થઇ પડ્યું.

“તમે લોક વર બૈયર બેઉ ધણાંજ નીચ ને મોટાં ધરમઠગ છેઓ, અને લોકોને તે મારે જાહેર કરવુંજ જોઇશે,” તેણીએ મોટા ગુસ્સાથી કહ્યું. “તું એક છાકટી ઝોરત છે એટલે તું નેકા બદી જોઇ શકતી નથી, અને તારો વર એક ખરેખરો નીચમાંનીચ આસામી છે. ઓ, એવાંઓ ધરમગુર થઇને લોકોને ધરમના ઉપદેશ કરવા નીકળ્યાંછ એ કેટલું કમકમાતભરેલું છે !”

અને જ્યાં તેને નોકરીએથી કાઢી મુકવામાં આવી હતી એમ ખાત્રી થતાં તે બન્ને છોકરાઓ—જીમી ને વીલી—તે બલી છોકરીને તોડે વળગીને રહ્યા. તેઓ તો બન્ને લાગવા તેની સાથેજ જવા તૈયાર થઇ ગયા !

“અમારે નીના વગર આએ ઘેરમાં રહેવુંજ નથી,” વીલીએ પોકાર્યું.

“અમારે નીના વગર આએ ઘેરમાં રહેવુંજ નથી,” જીમીએ પકાકા ક્યો; અને, હુંકમાં, નીનાને તેઓને સમજાવીને તેઓથી છુટું પડતાં ખરેખર જીવખરબ આપ્યું.

“શું તમે બેઠને તમારાં મમાપપા કરતાં બી આંખે ખરાબ છોકરી વધારે વાહલી લાગેછ ?” તે માતાએ હદ વગરના ગુસ્સાથી બખાળીને પ્રુછયું.

“એ ખરાબ છોકરી નથી. એ તો ઘણી સારી છોકરી છે, ને તમે લોકજન બેઠ ધણું ખરાબ છેઓ,” જીમીએ ગુસ્સાથી જવાબ કયો; કે જ્યારે એ રીતના તે નિર્દોશ ન્હાનાં બચ્ચાંઓ સાથના તે નાલાયક માતાના ફેસાદ વચ્ચે ત્યાં ટકવાનું ઘણું મુશ્કેલ થઇ પડવાથી નીના તે પ્યારા છોકરાઓની નજર ચોરાવી ત્યાંથી સ્વટકી ગઇ, અને પછીથી તરતજ પોતાના ઝોરકામાં જઇ પોતાના—જુઝવી—અસખાખ સમેત તે નેહસ્ત ધરમઠગોનાં નાપાક મકાનમાંથી આંસુભરી આંખો સાથે પાછી બાહર પડી.

પ્રકરણ ૧૬ મું.

તે એ મુજબ હવે પાછી રવડી પડી. વધારે કમભાગ્ય તો એ થયું કે તેણી પાસે જે ટુંક અવેજ એકઠો થયો હતો તે, અત્યાર આગમ્ય, આંખે નોકરીમાં ઠર પડવાના બાંએસથી તેણીએ પોતાનાં ચોક્કાંક નવાં કપડાં ચપડાં વસાવામાં ખરચી નાખ્યો હતો, અને તેથી તે જ્યારે છેલ્લી રહેતી હતી તે મુકામ પર રહેવા પાછી ફરી ત્યારે તેણીની પાસે ફક્ત નવ ડૉલરની નજીવી માયાપુંજ હતી ! વળી વધારે માફું એ થયું કે જે ગરીબ પણ આખરદાર ચાલીમાં તે છેલ્લી રહેતી હતી ત્યાં હાલમાં એક બી ઝોરડો તેને બરનો ફાજલ ખાલી ન હતો, અને નીનાએ જ્યારે તે ધરવાલીને કાલાવાલા કરીને એવી કોઇ બીજી જગ્યા બીજે કંઠે ખાલી હોય તો બતાવા કહયું ત્યારે તેણીએ ઘણી મુશ્કેલીથી યાદ કરી કરીને શીફ્થ અવન્યુ મોહરલામાં રહેતી એક અખજાની તેને બલામણુ કરી.

તે કોઇ અખજા પોતાનાં પેટાંમાં નીના જેવી ઉમરની લાચાર બેચાર મરીખ કામદાર છોકરીઓને રાખતી હતી. તેની પાસે ત્રણુ ઝોરડી ને એક બખરચીખાનું હતું, જેમાં તે ધરવાલીએ નીનાને સમજાવ્યા મુજબ સાથે સાથે એવી ત્રણુ ચાર છોકરીઓ એકી વારે રહી શકતી હતી.

તેણીએ વળી બલાઇથી ગરીબ નીનાને એક ભલાંમણુ—પત્ર બી લખી આપ્યું, અને તેણી ત્યારે તેનો ઘણો ઘણો ઉપકાર માનીને તે કોઇ મીસીઝ ચોપ નામની નવી ધરવાલીને મળવા ગઇ.

તે ઘર ધણું જ ગંદકીય હતું—એટલું કે નીના અંદર દાખલ થવાને બી સુગાંધ અને અચકાઇ. તે એક મોટી ચોલ હતી, કે જેની કફાડી બાંધણીના સગમે અંદર અંધારું એટલું બધું હતું કે નીના યોડડાતી છેક પાંચમે માળે જ્યાં મીસીસ ચૉપ રહેતી હતી ત્યાં ઘણી મુશ્કેલીથી જ પોંદડી શકી.

તે એક કોઇ દેખીતી સારી અમળા હતી. તે આખી ચોલ કુત્ર અને ગંદકીય હતી ખરી, પણ મીસીસ ચૉપને લગતા ઝોરડાઓ દેખીતા ધણુ સુધ્ધ ને સફાઇમરેલા હોવાનું તરત નજરે આવતું હતું.

તેણીએ (તે નવી ધરવાલીએ) ગરીબ નીનાની જુની ધરવાલીની બલામણુ વાંચી, અને પછી નીનાને પગથી માથાં સુધી એકાદ પળ ધારી ધારીને જોઇ.

“ તું રેહવા માંગેછ ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ હા.”

“ મારા પાછલા ઝોરડાઓ તો બેડે બરાવલા છે,” તેણીએ એ હિપરથી જવાબમાં સમજાવ્યું, “ પણ આગલા ઝોરડામાં બે જગા હાલ ખાલી છે. તેમાં પાંચ છોકરીઓ રહે એવી જગ્યા છે. ત્રણ છોકરીઓ સામટી એક ઘોડ્યાપર સુવેછ, અને બે સુવે એવો એક બીજો ઘોડ્યો હાલમાં ખાલી છે. હાલ તો હું તુંને તે આપી શકશ, પણ જો બીજા કોઇ બાકુત આવશે તો તુંને તેની સાથેજ સુવું પડશે.”

તેણીએ, વળી, તેને તે ઝોરડો લઇ જઇને બતાવ્યો. તેમાં તેનાં કેહવા મુજબ હાલમાં કોઇ ત્રણ બીડી બનાવવાવાલી મુશ્કેલ છોકરીઓ રહેતી હતી.

તે ઝોરડામાં બે ઘોડ્યા, એક વચમાંની ટેબલ, એક ચારસી સાથની કબૂત, પાણીનાં જગ, વૉશ-રેન્ડ વિગેરે બધો જરૂરી અને જુજવી અસ-બાબ હતો. બે બારીઓ હતી જેમાંથી હવા, ઉત્તમ અને નિચેનો ગંધારો સધળો સરભોગ અંદર ચાલી આવતો હતો.

“ એ આગલા રૂમમાં રહેવાવાલાંઓ મને સાડાત્રણ ડૉલર આપેછ, અને તે લોકો આએ ટેબલ પર જમેછ. પાછલાં રૂમવાલાં જે ત્રણ ડૉલર આપેછ તે લોકોને રાંધણીમાં મારી સાથે સાદરી પર એસીને જમવું પડેછ. હું પોતે તો રાંધણીમાં જ રહેછ.”

નીના શીકું હતી. આવી હદ વગરની ગરીબાઈ અને ક'ગાલ્યતમાં વડીક અરધો ડોલર વધતો ઓછો આવવાથી આપનારનો દરજ્જો અહ ઉતર કરી શકાતો હતો !

તેણીએ અતે સાડા ત્રણ ડોલર અઠવાડ્યાના આંગપર આપીને તે આગસા ઓરડાનાં પેટાંમાં રહેવાનું ક'મુલ કર્યું. તેમ નહીં તો તે જાએ કયાં ? કોઈ ઇજ્જતદાર ઠેકાણે રહેવાનું તેના જેવી એક એકલી અખળાને માટે ધણું જરૂરનું હતું, અને તેથી નવી કોઈ જગ્યાની વળી શોધખોળની જેહેમત કરવા કરતાં આએ આછતી મળી આવેલી જગ્યા તેણીએ પોતાને માટે તરત સ્વિકારી લીધી. તેણીની પાસે નવ ડોલરની માયાપુંજ હતી તે આ ભાડુંતોડું આપતાં કરતાં તેને એકાદ પખવાડ્યું પુગી શકે એમ હતું, અને એ પંદર દાહડાની મેહતલ તકની હાલ તો તેણીને ધીરજ હતી.

છેક સાંહજે છ વાગે તે સીમાર બનાવનારી છોકરીઓ પોતાનાં કામપરથી પાછી ફરી. નીના એ વખતે બારીએ ઉભેલી નીચે કકડી જતાં ગલીય લોકોનો જમાવ જોતી હતી, કે જેવામાં તે છોકરીઓનાં સાથે ઓરડામાં આવવાથી નીનાનું તેઓ તરફ ધ્યાન ખેંચાયું.

“તમે કોઈ નવાં રેહવાં આયાં હોશો ?” તેઓમાંની એક વધારે બોલકણીએ તેણીને જોતાં સાથે પુછ્યું.

“હા, હું આજે બપોરેજ આવી,” નીનાએ સાદાધથી જવાબ કયો.

“ધણે ઘાતાળ મોહલ્લો છે !” બીજીએ હસીને કહ્યું; “રેહશો ત્યારે જાંચુશો. પોલીસની બુમ તો દર પાંચ દસ મીનીટે રોજ રાત્રે પડતી ને પડતીજ રહેછ !”

“હા, બીયારો દેખીતો અહીં કોઈ ધણોજ ગરીબ વર્ગ વસેછ,” નીનાએ દીલસોજીથી કહ્યું; “તમે અહીંનાંજ રેહવાસીઓ છોઓ ?”

“હા, અમે ત્રણે અમેરીકન છઇએ,” ત્રીજીએ જવાબ કયો.

“તમે શું કામ કરોછ ?” નીનાએ પુછ્યું.

“સીગરેટ બનાવવાનું,” એકે જવાબ કયો; “તમે ?”

“હું તો એક કુકુંબમાં નોકરી હતી, પણ આજેજ તે નોકરી છુટી ગઈ,” નીનાએ દલમીરીથી જવાબ કરતાં કહ્યું.

“અમોને એ જાતની નોકરી કરવાનું ગમતું નથી,” બીજીએ કહ્યું. “તેમાં તો ઘણુંજ જાપતામાં રહેવાનું ! તમે નીકળી ગીયાં તે સારું જ કીધું. કદાચ કોઈ વધારે સારું કામ મળી જશે; તમારું નામ શું ?”

“નીના એસ્ટર.”

“નીના બી ધણું મજાહતું નામ છે,” પેહલીએ કહ્યું,—અને પછી તરત પોતાનીજ ખુશીથી વધાર્યું, “મારું નામ સીસી કાર્ટર છે. આએ”—બીજીને બતાવીને—“લુલી રોબીન્સ છે, અને આએ રૂબી બેનર.”

“સીસી, લુલી, ને રૂબી !” નીનાએ તે ત્રણે નામો પાછાં યાદ કરી લેતાં હસીને કહ્યું. “હું ઉમેદ કરું છું કે આપણે ચારે સંપત્તિથી રહેશું.”

“અચ્ચીતજ !” તે બધીઓએ ઉત્તમંદ જવાબ કર્યો;—અને એ રીતે પરસ્પરની પેહલી ઓળખપીછાંણુ થવા પછી તરતજ દોસ્તીમાં મળી જવાને તે ચારે સમવયની સજ્જનીઓને કરી રીતે મુશકેલ થઇ પડ્યું નહીં.

સીસી કાર્ટર એ ત્રણમાં સૌથી આગેવાન હતી. ઉંમરમાં તેમજ ખુબસુરત દેખાવમાં પણ એ ત્રણમાં તેજ આળા હતી. તેજ વધારે બોલકણી પણ હતી—તે એટલે સુધી કે બીડી બનાવવાનાં તે મોટાં કારખાનાંમાં જ્યાં તે નોકરીએ હતી ત્યાં ઢગલે ઢગલે તેની ઉંમરની છોકરીઓ કામ કરતી હતી તે બધીઓની સરદારી તેનેજ મળી ગઇ હતી. પેલી બીજી બે—લુલી ને રૂબી—સાધારણ દેખાવની અને ઓછી બોલી-દરાજ હતી. લુલી તો બીચારી જરા ખદીની ખાંધેલી જેવી પણ દેખાતી હતી, અને એમ છતાં એ પુરતી સંતોષી હતી. તે ત્રણમાં સૌથી વધતી સંતોષી તેજ હતી.

સૌથી વધતી અસંતોષી સીસી હતી. તેણીએ આગળ બચગીમાં સારા દાહ્યા જોયલા હતા, અને તેથી પોતાની હાલની અવસ્થા જુઠાંડે તે હંમેશા અસંતોષ પુકારતી અને ફરયાદ કરતી રહી હતી. તેનો બાપ એક મોટી બેંકમાં કેશ્યર હતો, કે જેનો પગાર ઘણો મોટો હતા, આવક ઉપરાંત ઘડઝાઠથી રહેવાના નીચ લોખને લીધે તે હર મહીને એક મોટી રકમ ઉઘાડત કર્યો જતો હતો, અને—પરીણામમાં—બોપાણું કુલું

ત્યારે એક મસ મોટી ગંજયર રકમની દગલબાજી તેણે કરેલી પુરવાર થવાથી તેને દેશતરીવારની તેટલીજ સખખત સજા કરવામાં આવી હતી. ત્યાર પછીથી એ દુઃખ અને નામોશીની મારી તેની તુટેલાં દીલની મોહરદાર પણ મરણ પામી, અને સીસી ફકત પંદર વરસની કાચ્છી ઉંમરે તેઓનું એકપુરું બચ્ચું હોનાથી તદ્દન નીરાધાર રવડી પડી, કે જ્યારે એક સજા પામેલા અપરાધીની બેટી તરીકે તેણીએ પોતે પણ જાણે શું એક મોટા અપરાધ કર્યો હોય તેમ કોઇએ કશોજ તેને સ્વિકાર કર્યો નહોતો. કોઇને કશીજ તે ન્હાની ઉંમરની નીરાધાર છોકરીની દયા આવી નહીં. બધાં ખાઇને ખસી ગયાં. તેના બાપને તેની એ બદીમાં આકસ્તરી રીતે ઉતેજન આપનારાં અને તેની રોજની ખાનીપીની ને મોજમજહમાં ભાગ લઇને ભાગ આપનારાંઓને બી આ એકળવાયાં બચ્ચાંની કશી એ દરકાર રહી નહીં.

એ આએ દોરંગી દુન્યાનો સરેસ્તોજ છે. બધાજ બાબમાં એમ કદાપી બનવા ન પામતું હોય, પણ નીના ને સીસી જેવા હીણુભાવ્ય દ્રષ્ટાંતો વારતાઓના સફાપરજ મળી આવે છે એમ નથી. ઉઘાડી આંખે જોઇએ તો આ બોહળી દુન્યામાંથી કોઇપણ એક કે બીજાં કારણથી, પોતાના હાથની ઓથ આપી નહીંજ શકે એવાં એ બે છોકરીઓ જેવાં કમનસીબો દગલે દગલે મળી આવશે.

તે (સીસી) બિચારી એમ ચાર વરસથી દુન્યા સાથ ટકર જીવવા બાહાર પડી ચુકી હતી, જ્યારે કે નીના સાથ તેને અને તેની સાથવાલી બીજીઓની ઓળખ અને દોસ્તી થઇ. એ ચાર વરસના જાલીમ અરસામાં તે હવે પોતાનાં નસીબને આધીન થઇ રહી હતી. અસંતોષ તો, અલખત, તેને ઘણુંજ હતો. ને પૈસાની રેલછેલ વચ્ચે છેક પંદર વરસની ઉંમર ટક મોટા શ્રીમંત પૈભવમાં ગુજરેલી જીંદગી હતી એ તેને કદમોકદમ હૈથે ચઢતી રહી હતી, પણ પોતે સ્વભાવિક ચચળ, ખુશાલ ને મસ્તાના સ્વભાવની હોવાથી તે એ વાતનો ચાલુ ગમ કદી કર્યા કરતી ન હતી.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

રાત્રે જમીને તે ચારે છોકરીઓ ફરવા નિકળી. નીનાને એમ જવાનું ઘણું આબરૂભરેલું લાગ્યું તો નહીં, પણ તેણીએ જોઈ લીધું કે તેની નવી દોસ્તો બધી સારી ચાલની ને નીતીમાન હતી, ને તેઓ એકમેકની કુમક પર અત્યારતક એમ અવારનવાર લગભગ રોજ રાત્રે બાહરબહરવાસ ફરવા જતી હતી, એટલે તેણીએ પણ જવાને પોતાનાં મનને થોડી વધતી ઝાંઝી બાનાકાની પછી સમજાવી લીધું.

એ પછી નીના ને સીસી, હાથમાં હાથ મેળવી, કેટલીક મુદતની દોસ્તો હોય તેમ વાત કરતી આગળ ચાલતી હતી, કે જ્યારે લુધી અને રૂખી પાછળ ધસડાતી હતી.

નીનાને પણ ખુલ્લી હવાની એ એક રાતની મજાહ ઘણી ગમી અને માફક આવી. એ તેનો એક તન નવીન અનુભવ હતો. તે કરોડપતીની પૌત્રી એ મુજબ સ્થાન પછી પોતાના બાપના વખતમાં વટીક કોઈ જવળેજ ધરમાંથી પગ બાહર કાઢતી હતી, ને તેથી લોકોની બેશુમાર વસ્તી ને ગીરદી, અને મોટી મોટી આરાસ્તા દુકાણો રોશણીમાં ઝળઝળી રહેલી વિગેરે જોવાનું તેને ઘણું ગમ્યું.

તેણીએ રસ્તામાં પોતાની નવી સહીને બધી પોતાની વીટક વાત કહી, અને પોતાનાં તન પર પણ લગભગ એવુંજ મુજરેલું હોવાથી સીસી તે છોકરી એક કરોડપતી બાપાવાની દીકરી હોવાની વાત પર કશેજ અવિશ્વાસ બતાવી શકી નહીં. ખરી રીતે બધાં મુદ્દેસોજ એ જાતની તેની અજબ જવી કાઢાંણી ખરી માનતાં હતાં;—બાપી જે માથોતુજાર શ્રીમંતોને તે કહવી પડતી તે લોક તે નીનાને યું મારતી ને કાલી મોટાઇ માંગીને અટવઇ મરતીજ સમજતાં !

“મેં તો તુંને જોઈ ને જોઈ મને લાગ્યું કે તું ક્યારામાં ફસી પડેલું કોઈ રત્ન છે,” સીસીએ તેની બધી કાંઢાંણી સાંભળી લઇને કહ્યું. “તાહરો ચેહરોજ માત્ર નહીં પણ વાત કરવાની ઢપ ને દરેક હીલચાલ વટીક તું મોટે ઘેરની હોવાનોજ તરત ખ્યાલ પેદા કરી શકેછ. ખુદા, કેમ તહારો બાપવો એટલો ગેરમેહેરબાન થઇ શકતો હોશે !”

“ને તે પારલામેન્ટનો મેમ્બર છે, ને ગરીબોની હાલત સુધારવાનું

જે એક મોઢું કમીશન પાર્લામેન્ટ તરફથી નેમાયું છે તેનો પ્રમુખ છે !” નીનાએ ખરાં દીલના તુચ્છકાર ને તીરસ્કારથી કહ્યું. “પોતાનાં વર્તનમાં તે મોટો પરદુઃખમંજન અને સરખી વચ્ચુદમાં અપેછ !!”

“એ બધી પૈસાની તાસીર છે,” સીસીએ કબુલ કર્યું. “એ બધું સાફ માઠું કરાવનાર ને કેહેવાડનાર પૈસાજ છે. પૈસા હોએ ત્યારે આદમીના અવગુણો હોએ તે બી બાજે વખત લોકોને દેખાતા નથી, પણ પૈસા જાએ તો નહીં અવગુણના અવગુણો તેનામાં ઝટ જોવામાં આવે, ને લોકો ‘કેહ રે મોહડાં શું બાવે’ તેમ મન ભાવતી નિંદા કરવાને વડીક શરમાતાં નથી !”—અને નીનાને લાગ્યું કે તે ન્હાની છોકરીના આ બધા વિચારોમાં બેશક ઘણું વચ્ચુદ હતું.

તે છોકરીઓએ તે પછી બાજુમાંના એક રીફ્રેશમેન્ટ હોલમાં જઇને થોડોક બીર પીવાની આહ્વેશ કરી. નીના, એમ છતાં, એ વાતને એકદમ એકમત થઇ નહીં. “મારી ગુંજસ નથી,” તેણીએ દીલગીરીથી કહ્યું, “અને ગુંજસ હોતે તોબી એવાં જલ્દ પીણાંનો મને શાખ નથી.”

અંતે તેઓ બધાં એકમત થઇ અંદર ગયાં, ને એક ખુણામાંની ન્હાની ગોલ ટેબલ પર ગોઠવઇ જઇને જ્યારે પેલી ત્રણ બીર મંગાવ્યો, ત્યારે નીનાએ ફક્ત સોડાનાં એક ગ્લાસપરજ સંતોષ માન્યો.

તે આખો હોલ બધી જાતનાં ને બધી વયનાં સેહેંકડો નરનારીઓથી તદન ચીકાર ભરાઇ ગયલો હતો. તે, અલબત્ત, એક ત્રીજા દર-જગતું રેસ્ટોરાં હતું. અંદરના ચોકમાં એક કંગાલ જેવું બેડ પોતાના “સુંદર શરોદો”થી પરોણાઓને રીજવતું હતું; વેટરો ભરેલી તાસકે લઇને ધમકમાં ને ધમકમાં એમથી તેમ દોડ્યા કરતા દેખાતા હતા; મોટે સાહાદે હસવાના અવાજને અવારનવાર કાને આવતા હતા, ને બધી ટોળકીઓ ખાતી પીતી ખુશાલ તાહેલાં ચલાવતી હતી. ટુંકમાં, જાણે સુખનીજ આ એક દુન્યા હોય ને તેમાં દુઃખનો એક ઓળો બી ન હોએ તેમ બધાંને ત્યાં ભેરીકરાં ને ખુશખુશાલ બેઠેલાં જોઇ આ બેતાલે દુન્યાનાં બેઠંગાપણાં માટે ગરીબ નીનાને ઘણી અજાયબી ને રમુજ ઉપજ.

છેલ્લે, સીસીએજ બધાંના પૈસા આપ્યા. નીનાએ ને બીજાઓએ બી બોંહસ તો ધણી કરી, પણ તે ખરયાણુ બાપની તેવાંજ મોટાં દીલની તરખીયત પામેલી દીકરીએ માન્યું નહીં. તેનો સ્વભાવ દેખીતા ધણો ઉદાર હતો.

તેણીએ ને તેની સાથવાલીઓએ બપોરે બી ધણી કરેલો હતો, ને નીના તે બાળે હસી ત્યારે સીસીએ જવાબમાં સમજાવ્યું કે “એ તો અમારો રવૈયોજ છે. નોકરી પર અમે મજૂર જેવીજ જાએછ, પણ બાહરબહરવાસ પેહેડવા સાર થોડાક સારા ટ્રેસ અમે ખાસ બનાવી રાખેલા છે. અમે પેટમાં પુરૂં ખાતાં નથી, પણ પોશાક પર વધતા પૈસા ખરચેછ. ‘ખાધાએ મનગમતું પણ પેહેડયે લોક ગમતું’ એ સિદ્ધાંત પર અમે ચાલવાવાલાં છએ.”—અને તે મીઠાસથી હસી.

“પણ તેનું કંઈ કારણ?” નીનાએ અન્યબીમાં પુછ્યું.

“એમ સુધડ ને દેખાવલાં બનીને ફરયે તો કેયે સારે ઠેકાણે પરણી જાએ, કે કોઈ વધારે સારી નોકરીનું ચાન્સ મળે,” લુલીએ સમજાવ્યું.

“સીસી તો કેહછ કે કોઈ પૈસાવાળું ખાંચડું મળશે તોજ હું પરણુશ, નહીં તો બધો ભવ કુમારીજ રહેવશઃ એમજ કેની, સીસી?” હયાં રૂબી વચ્ચે પુરાઇ.

“હાસ્તો,” સીસીએ કમ્બુલ કચ્છું. “હમણાં ગરીબીમાં અવત્યાં તો મેલ્યેછજ, તો પછી વળી ગરીબીમાંજ પરણીને તે શું વધારે મોટાં સુખનો લ્હાવો લેવાનાં છએ?”

“આપણી મુશ્કેલી એ છે,” રૂબીએ સમજ આપી, “કે આપણા બીખારી લતામાં એવા કોઈ સારા બરથારો હાથ આવવાજ મુશ્કેલ છે, ને આપણી મજૂરીનું કારખાનું બી એ આપણી ઉમેદોને મદદ કરે એવું નથી. એમ તો લેની—સીસીએ એક સારે ઘેરના છોકરા પર જાળ બીજાવીછ, પણ મીસીસ ચોપવાલાં કંગાળ મકાનમાં કંઈ તેને મળવા બોલાવાનું પાલવે ને બને?”

“કેમ રૂબી, એ વિશ્વાસઘાત નથી કે?” સીસીએ અરધું રમુજમાં ને અરધું મંભીરે કહ્યું.

“ખચ્ચીતજ નહીં,” રૂબીએ જવાબ કર્યો. “નીના હવે સાથેજ રહેવાની છે તો શું તે એ વાત મોડેવહેલે જાણ્યા વગર કંઈ રહેવાની છે?”

“હવે લેની ત્યારે હુંજ ખરી વાત કેહું, નીના,” સીસીએ પોતેજ બડકો ફેડ્યો; “મને એક લ્હારા જાતવાલા (કામેજ) જવાન સાથ પીછાંચું ને દોસ્તી થપલી છે. સારે ઘેરનો છે. હુશ્વાર છે, એકાએક છે,

પૈસા છે, બધું છે. અમે અવારનવાર મથ્યેછ બી ખરાં, પણ મેં હજી બીયારાને મારી ખરી હાલત કે વીટક વાત કશીજ જાણવા દીધી નથી. હું બીડીનાં કારખાનાંમાં મજૂરી કરું, અથવા તો મીસીસ ચાપવાલાં આલીશાંન મકાનમાં રહેલું એવો તો હજી તે બિચારાને સ્વપ્નો બી નથી.”

“હા, પૈસા ! પૈસા !” નીનાએ પુકાર્યું; “થું પૈસામાંજ ત્યારે બધું સુખ સમાયલું છે ?”

“અચ્ચીતજ નહીં,” સીસીએ જુરસાથી કહ્યું. “તમે પાર્કમાં જાઓ ને પાંચ મિનીટ બેસો. ધમધમ કરતી ગાડીઓમાં દમામથી બેઠેલીઓના એહરા જરા ખારીદીથી તપાસો. તરત તમે જોશો કે તે કેવી બધી અંદરથી બળીને કાયકો બનેલીઓ હોવી જોઈએ. કોઈને કંઈ દુખ ને કોઈને કંઈ બળાપો હશે. કોઈને મનતું દુખ હશે તો કોઈને તનતું. થું પૈસાજ બધાં સુખતું સાંધણું છે ? હું માનતીજ નથી.”—અને વળી પણ નીના કયું કરવા વના રહી નહીં કે આ તેજ બુધ્ધિની છોકરીતું ઘણુંખર દેહતું તમામ ખરું હતું.

તેઓ એ પછી મોડેથી ઘર પાછી ફરી. પુરતું ફરીહરી, પુરતું જોઈજોઈ, જોઈતો અનુભવ મેળવી નીના તે રાત્રે પોતાની સાથીઓ સમેત પોતાનાં કંગાલ મકાન પર પાછી ફરી. સીસીનાં કેહવા મુજબ ફક્ત ૨૫૦ ફીટ લાંબી તે ચાલીમાં ચાર હજાર કુત્રાં બીલાડાંની કાસમનાં સુફ્રીસ કંગાલો વસતાં હતાં. તે મકાન જાણે સુફ્રીસીતું એક કંગાલ ગામડું હતું, અને એવાં તો એ સાથી શ્રીમંત લેખાતાં અમેરીકામાં સેંહુંકેડો ને હજારોની સંખ્યામાં હતાં !

સીસી મોંઢે ચઢી માંગી લઇને તે રાત્રે નીના સાથેજ સુતી, ને નીનાને બી તેના દુઃખી વિચારો સાથે એકલી પડવા કરતાં એવી એક બોલકશુ સોજતણુનો સહવાસ જાસ્તી વ્હાલો લાગ્યો. તેઓએ, તેથી, બીલાડાંમાં જવા પછીથી બી છેક ઘણી મોડી રાત તક તરેહ તરેહનાં તાહેલાં કરવા કીધાં, ને સીસીના “ધારેલા”ની અનેક વાતો સાંભળતાં ગરીબ દુઃખી નીનાને હાલ તો પુરતી ગમત પડી.

પ્રકરણ ૧૮ મું.

પણ વળી વળતે દીવસથી તેણીની પોતાની જેહમતો અને હાડ-મારીઓ પણ નવેસરથી પાછી જતી થઇ. તે પોતે બીજી સહવારથીજ કાંઈ પોતાને બરની નોકરી મેળવવાના પછાડમાં પડી. તે ધણીક જાહેર-ખબરોના જવાબમાં જતે જઇ આવી, અને એકાદ બે વાર તો, મન કંટણ કરીને, પોતે નોકરીની આરજીની જાહેરખબર છપાવા પછવાડે પોતાની કુંક માયાપુંજમાંથી થોડાક મિથ્યા ખરચ બી પણ કરી છુટી !

તેને એમ તો એક નહીં પણ ત્રણ જુદે જુદે ઠેકાણે જુદે જુદે વખતે સારી મજાહની નોકરી મળવાનો લાગ હાથ આવ્યો, પણ તે બધી શેઠાણીઓએ, આગલી નોકરીની તેના કને સરટીરીફ્ટ મોજુદ ન હોવાથી, પેલી મીસીસ જોઇસને લખીને પુછાવ્યું, ને તે બેબદાંમ આરતે એ ગરીબ બિચારી છોકરીને એટલી તો સીદા ચીતારી કે નીનાનો ખુદાસો સાંભળવાનું તો બાજુ રહ્યું, પણ પોતાની ઓસરીએ ફરીથી ચઢવાની વટીક તેઓએ તેને ખાસ મના ફરમાવી ! તે, બેશક, પોતે એટલી પ્રમાણીક હતી કે છેલ્લી નોકરી બાબે તેને પુછવામાં આવતાં તે ઠગારા પાદરી જોઇસને ત્યાંની નોકરીની વાત કદી છુપાવી શક્તીજ નહીં, અને ત્યારે, પરીણામમાં, મીસીસ જોઇસ તે ગરીબનું આથરંમીથું એવી કાસમે બરી આપતી રહી કે તેના કંથે થાગજ લાગી શક્યો નહીં !

એ પછી એક સહવારે પેલી ત્રણ છોકરીઓ—સીસી, લુલી ને રૂબી—પોતાને કામે જવા કેડે નીના એકલી, પોતાનાં નસીબને સરેસ્તા મુજબ રડતી, કાંઈ પોતાનાં મોજાં ફાટી ગયાં હશે તે રડુ કરતી બેઠેલી હતી તેટલાં આરજુ ઉઘડ્યું, અને સીસી ઉસ્કેરશીથી લાલ થયલી ધર પાછી ફરી, કે બ્યારે નીના એ જોતાં કાંઈ બી અસાધારણ બનેલું માની લઇ ધણી પ્રીકરમંદ ઉઠીને ઉભી થઇ.

“લે જોયું, નીના ?” હમ દહને એક ખુરસીમાં આવતાં સાથે બેસી જતાં સીસીએ અરધું રમુજમાં ને અરધું રડી દેતાં કહ્યું; “મને કારખાનાંમાંથી લીલું નાળીએર મલી ગયું !”

“ઓ, કેમ ?”

“કેહને કારખાનું ધણું નુકસાનમાં કામ કરેલ કરીને આલીસેક

ઊકરીઓને આજે સહવારે આંગપર અકેક અઠવાડ્યાનો પગાર તોલી દધને પેડે પકડાવ્યો તેમાં હું નસીબની લીલી બીં સપડાઇ ગઇ !” તેણીએ ધણી બળાપાથી ખુલાસો કરતાં કહ્યું.

“ હવે ત્યારે તું શું કરશે ? ” નીનાએ ફક્તમંદ પુછ્યું.

“ લુખે મરશ—બીજું શું કરશ ? ” સીસીએ શીકકું હસવાની દોશેશ કરતાં કહ્યું. “ એકજ ચાન્સ છે. એક નાટકશાળામાં સારા અવાજવાલી થોડીક ઊકરીઓ જોઇએછ એમ મને ખાતમી મલીછ, ને તાંહાં હું ખમર કાઢારવા જઈછ : તું આવેછ ? ”

“ ખુશી સાથે,” નીનાએ કુદકો મારીને તરત તૈયાર થવા ઉઠતાં જવાબ કર્યો. ગરીબ બિચારી, તેને પોતાને એવાં કોઇ પ્રમાણીક “ જોય ” ની ક્યાં આછી જરૂર હતી ?

મગર તેની મુશ્કેલી એ હતી કે તેને ગાતાં મુતલગ આપડું ન હતું. તેણે કદી ગાયુંજ ન હતું. એ ખુદાઈ હોનરની ખુમીથી અથવા તો તેને લગતી મોજથી પટીક તે તો જીંદગીબર બિચારી બેનસીબ ઉધરી હતી !

તેઓ ખંને સાથેજ, એમ છતાં, ફીએટરપર ગઇ, અને નીનાએ જોયું કે આ તો તેજ નાટકશાળા હતી કે જ્યાં તે આગળ બે ત્રણ મરતયા આવી ગઈ હતી. તે કુંપનીનો માલીક તો બાહરનો બાહર ફરતો રેહવાથી તેને આ આગમય કદી મળ્યોજ ન હતો, પણ વાંચનાર યાદ કરશે કે તેનો પેસો એક લાંબટાંગ મેનેજર તેણીનો ધણો ભણે દોસ્તદાર બની ગયો હતો.

તે પોતે કાંઈ ધણો ભણે હતો નહીં, પણ માજે વખત સામાંની પાકીજળી બી બીજાને પોતાનાં તેજથી અશો ખનાવી શકે છે, ને તે માંહેલો આ એક દાખલો હતો. નીનામાં તે મીઠ લાંબટાંગે કાંઈ એટલું બધું શુધ્ધ, નેક ને પાક જોયું હતું કે પોતે એ જતની નેકની લાઇનમાં નહીં છતાં તે નીનાનો ધણો સાચો ને ખરો દીલસોઝ દોસ્ત બન્યો હતો !

હવે હમણું બી સીસી સુંદર નીનાને એ લાંબટાંગ કનેજ લઇ ગઈ, અને તે તેણીને પાછી બેકાર બનેલી જોઇ અજબ થયો. નીના તરત

યાદ કરી શકી કે છેલ્લી મીઠા જોઈસને ત્યાં નોકરીએ રહેવા જતી વખતે તેણીએ તેઓના જાહેરખબર ખતાવીને એ જવાનનીજ સલાહ લીધી હતી, અને જાહેરખબરની ઢપ પરથી તે કોઈ ધરમકગ વરખેયર હોવાની એ લાંબાગે ફરક જાહેર કરી હતી. એટલામાટે આપંદ મામલો તેવોજ કોહેલોસડેલો પુરવાર થયો હતો એમ, નીનાને તેણે કરેલા સલાહના જવાબમાં, તેણીએ ટુંકમાં તેને જે બધો ખરો ખુલાસો કહી સંભળાવ્યો તેથી માહિતી થતાં ગરીબ નીનાને ખાતર તે દીલગીર થયો ખરો, પણ અજબ જરા એ થયો નહીં. તે ટુંક ઉંમરમાં દુન્યાદારીનો આધેલ દુન્યાદારી સારી રવેસે જાણતો ને સમજતો હતો.

એ પછી સીસી ને નીનાએ તે ખાલી પડેલી જગ્યાઓ વાસ્તે આરજી કરી,

“હું તમને માલીક સાથે મેલવશ—જરા બેસો,” તેણે સબ્યતાથી કહ્યું—અને સાંઘમાંના એકે આરજા ભણી આંગળી કરી ખતાવતાં તે બોલ્યો, “પેલી મેર જીઓ! જગ્યા તો ફક્ત ત્રણ છે, ને તે માટે નજદીક સવાસો છોકરીઓ ઉમેદવાર તરીકે હાજર થયેલી છે! હું તો તાજુબ થાઉં છ કે દુન્યા વરણની મુકલસી ને કંગાલ્યત બધી આએ અમેરીકામાંજ ક્યાંથી ઉતરી પડી હોશે?”

“પણ અમે ચાલશું કેની?” સીસી અધીરી પડી; “કદાચ અમુને ગાતાં આવડતું નહોં હોશે, પણ અમારું રૂપ તો ચાલશે કેની?”

“હવે અમે લોક રૂપ જોતાજ નથી,” તે મેનેજરે સમજાવ્યું. “હવે તો ગમે એવી બદલુરતને બી રોજ પર પદ ને પાઉડરના લેપડથી ખુબસુરત દેખાડી શકવાને હુજર એટલે આગળ વધ્યો છ કે રૂપની ઝાઝી પરવાહ કરવાની જરૂર રહેતી નથી. હું તો ધારું કે અમારી કુંપનીનો માલીક હવે તો અવાજ કેવો છે ને ગાયનની આવડ કેટલી છે તેજ જોશે.”

નીનાએ, એ સાંભળતાં, નાઉમેદીનો એક નીસાસો મેલ્યો: ત્યારે તેને કામ મલવું કેટલું મહાલ થઈ પડે!

તેઓ બંને ખાનુમાં એક બાસ્ટી પર બેઠી. કુંપનીનો માલિક અંકેક બંબેને પોતાના ખાનગી આરજામાં તપાસવા બોલાવતો હતો, ને તેઓની આગમન આવેશી મુસાબધ બધીઓ એટલી હજી તો સાંઘમાંના

ઝોરડામાં ખોટી થતી હતી, ત્યારે તેઓએ અત્યારમાં ત્યાં જઇને ટાંટયા તોડવામાં શો માલ હતો ? તેઓ, તેથી, બાળુમાં બેઠી.

ત્યાં તેઓને જગનાજગ વાર ટપવું પડ્યું. આગલી ધુસની ધુસનો નિકાળ આવે ત્યારે તેમનો વારો આવે કેની ?

અંતે તે આવ્યો, પણ દુઝુલ ! ફક્ત એ મિનીટની મીલાકાતમાંજ તે ઓપરો કુંબના માલેકે તેમને નાલાયક ઠરાવી પાછી રખસદ આંખી દીધી. તેમની બેઠની ખુબસુરતી તેણે ઘણી વખાણી ને તે તેને ઘણી ગમી, પણ તેમનાં ગદાં કેળવાયલાં નહીં ને ગાયનમાં મુતલગ આવડ કે ગલુંજ નહીં, એટલે એવાં અણુશીખાઉની, તેણે સમજવું કે, તેને ત્યાં જમ્યાજ ન હતી.

તેઓ, તેથી, નાઉમેદ ત્યાંથી પાછી બાહર પડી. બેઠ ઝોય રડી દીએ તેવો તેમનો હાલ હતો. નીનાની ગાંઠમાં તો હવે પુરા એ ડોલરની બી પુંજ બચેલી ન હતી, ને કામની ઉમેદમાં તે ફરી એક વાર સીસી સાથે ધણું રવડી રઝડી, પણ વ્યર્થ !

અને હારયો ગુગારી બમણું રમે ! તેઓ છેકજ તત્યાંઝાટક ને ખાખાવરખી હોવાનો ખેદ તેમને સતારનો અને સંતાપનો હતો, ને તે છતાં સીસી બોંહસ કરીને નીનાને ઠંડા પીણું થકી લલચાવી શકી. એ જાતની મોજ તેમના જેવી અમાગનીઓ થકી નજ હતી, પણ જ્યારે આદમી હાડમારીઓની છેક છેલ્લામાંછેલ્લી પાયરીપર આવી લાગે છે ત્યારે તે એજ મીસાલે જીવ પર આવે ને જીવ પર કરે એ ફૂર સરજતતું એક અજમ જેવું કરતવ્ય છે. નીના એકલી હોત તો કદાપી એમ પૈસા વેરવા મન કરતે નહીં, પણ સીસીએ તેને સીસામાં ઉતારી અને લલચાવી.

તેઓએ, તેથી, એ રીતે થોડાંક ઠંડાં પણ મોઢાં મીષ્ટાંજીથી નવેસરની થોડીક તાજગી મેલવી, અને હવે પોસ્ટઓફીસ બણીતું હેરયું લીધું. એ બાળુના ધરમધકેલા નીનાનાં નસીબમાં તો લગભગ રોજના હતા. દુઝતું માણસ શીજીને વલગે, તેમ તે મિચારી પાછી ને પાછી તેના કરોડપતી બપાવા તરફના જવાબની આર્જુ કરતી ટપાલ ઓફીસમાં તેને નામનાં એકાદ કાગળની ખપર લેવા જ્યા કરતી, અને આ વખત સીસી તેની સાથે તે પુછપરછ માટે તેટલીજ ઉલટથી ગઇ.

ઓ, કેવું તે પણ ચ્હાતી હતી કે એવું એકાદું સુખરૂપ કાગળ ખરેખર આવ્યું હોય, ને નીના જેવી એક નવી ને બલી સહીઅર હસ્તક તેના પોતાનો બી થોડો ઘણો કાંઇક ભાગ્યોદય થવા પામે !

પણ નહીં. નસીમ જ્યાં રહ્યું હોય ને કરમના લેખ જ્યાં આ કીસમના ધક્કા પછાડાની હાડમારીનાજ હોય ત્યાં ભાગ્યોદય એમ દોડીને આવતોજ નથી. તે પોસ્ટઑફીસની ફરમાં આવેલાં અનેક કાગળો રાખનાર ક્લાર્ક, નીનાના સવાલના જવાબમાં, તેને હસ્તકનાં તે દોરી બાંધી રાખેલાં બધાં કાગળો ટપટપ તપાસી ગયો, ને “કંઈજ નથી” એવો હંમેશનો લુખ્ખો સુકકો નીનાને જવાબ કરતાં તે બી કાંઈક દીલગીર થયલો દેખાયો.

પ્રકરણ ૧૯ મું.

તે નીનાને ઓલખી ચુક્યો હતો. તે જોકે એ ગરીબ છોડીનાં સંકટો ક્યાં જાણતો ન હતો, પણ નીનાના દેખીતા ગરીબ ને નમાના સ્વભાવથી—ને ખાસકરીને આંખોએ ખેંચાઇજ રહે એવી તેની નાજુક સુંદરતાથી—તે આદમીનાં ધ્યાનમાં એ છોકરી ધણી થસી રહી હતી, અને તે કોઇ ચોક્કસ કાગળની તલમગાર ધણી હતી છતાં તે કાગળ આવતું ન હતું એમ જોઇ નીના તરફ તે બલા આસામીની સ્વભાવિક દીલસોજી ધણી ઉરકેરાઇ હતી.

“આએ ક્લાર્ક બી મારી મશ્કરી કરતો હોશે !” નીનાએ તે “કાઉન્ટર” આગલથી પાછી ફરતાં ને ખસી જતાં ઘણાંજ દર્દમંદ દીલે સીસીના કાનપર પડી કહ્યું; “હું ધારું છ કે હવે એ મારી ઉમેદનો તો ખચ્ચીતકરીને છોડેજ આવી ચુક્યો છે. મારા મપાવા પર કશીજ અસર થઇ નથી. થઇ હોતે તો મહીનાઓ આગમયથી જવાબ આવી ગીયો હોતે !”

“હજી તાહરે તદનજ આશા મુકવી જોઇતી નથી, નીના ડીઅર,” સીસીએ એમ છતાં હીંમત આપી. “તહારા બપાવા વી ઉંમરના બુદ્ધિઓ ચકરમ તો હોએજ. કોઇ બી દહાડે અચબુચ શીફર થઇ આવે તો તારૂં ને ફડ તને માફ કરવાતું ને બોલાવી લેવાતું કાગળ લખી નાંખે ! એવું

કંઈ કેહેવાયજ નહીં. ત્યારે તો અવારનવાર અહીં આવીને એ મુજબ ખબર લેતી રહેવુંજ જોઈએ.”

“ પણ હર વખત આવીને ફાકટ પુછતાં મારે ખરડે પાણી ઉતરેછતી ! ”
નીનાએ કગડીને કહ્યું.

“ તેમાં ગમરાવા જેવું શું છે ? લે ચાલ, હું આંટકે દાહડા પછી એક ત્યારે નામનું કાગળ અમથું અમથું પોસ્ટ ઓફીસની ફરમાં લખી વાલશ,” સીસીએ સધ્યારો આપ્યો. “ તુંને એમ અમથી તસ્લાસ કરવા આવ્યા કરતાં શરમ લાગેછ તો એમ કોઈ પાસ અવારનવાર લખાવ્યા કંઈએ નથી કરતી ? નહીં તો તું પોતેજ ત્યારે નામનું એક કવર નાંખ્યા કર, કે એમ અમથું આવી આવીને પુછી જવાનું ખસ્યાણું તો નહીં લાગે ? ”—અને નીનાનાં ધ્યાનમાં આ સસ્લાહ ઘણી ઉતરી અને ઘણી લાપક પુરવાર થઇ.

તે પછી સીસી સાથે તે હવે તેના (સીસીના) “ ધારેલા ” નાં કાગળની જુસ્તેજોમાં ગઇ. તે એક કોઇ શરાફની ફરમાં પોતાનાં કાગળો મંગાવતી હતી. “ ઘેરનાંઓ હમણાં ને હમણાં જાણે નહાં તેથી ” એમ તેઓએ એકમેક આગળ અડાવ્યું હતું ! તે (સીસી) પોતે મીસીસ ચાપવાલી બાલુકોની ચાલી જેવાં કંગાલ મકાનમાં રહેતી હતી એમ તે જ્યાં નને પતો આપવા ને ખબર પડવા દેવા ચાહતી ન હતી, અને તેજ મુજબ પેલાએ બી પોતાનું રેહકાણુ તેને જાહેર કર્યું ન હતું, એટલે અરસપરસનું પોગત ઉંઘાડું નહીં થઇ જાય એવો તરકીબથીજ તે બંનેએ એક થઇને કામ લીધું હતું.

અને સીસી નીના કરતાં વધતી નસીમદાર પુરવાર થઇ, કેમજે તેણીને નામનું કાગળ તો તે શરાફની પેઢીપર પુછતાં સાથે તેને તરત મલી આવ્યું.

તે એક કમીશનએજન્ટની ઓફીસ હતી, ને કમીશનથી જે સેહેંકડો જુદી જુદી જાતનાં કામનાં લક્ષ્યાં તેને ત્યાં ચાલતાં હતાં તે માંહેલી એક શાખા આમ કાગળો પોતાની ફરમાં મંગાવતી હતી. ઘણાંકે જેઓ પરમાડાં પોતાને ઘર કાગળો નહીં મંગાવવા ચાહતાં હોએ, ને પોસ્ટઓફીસની ફરમાં મંગાવવામાં બી સલામતી નહીં માનતાં હોએ તેઓને સવલતા આપવાનું આ એક અમેરીકન ખાતું હતું, ને એ તેના ધંધો બી ધીક

તોજ ચાલતો હતો એ નીનાએ ત્યાં જો એવાં થોડાં ધ કાગળો પડેલાં ને એકાં થયેલાં જોયાં તે ઉપરથી તરત જોઈ લીધું.

હવે સીસીએ તે પોતાના “ધારેલા” નું કાગળ વાંચ્યું.

“ મને આવતી કાલે સાંજે પાર્કમાં એ મલવા લખેછ,” તે કાગળ વાંચી લખને તેણીએ કહ્યું. “હું જવશ. હવે મારો છેલ્લો ઉપાય એજ છે. હું જો તેને મારી સાથે જઠ્ઠીથી ને તાપરતોમ પરણી જવા ઉંધું ચતું સમજાવી શકશ તોજ મારો ગુનરો થશે; નહીં તો બીજા માગતાં બી મારું પુરું થાનું નથી ! ”

નીનાએ જવાબ દીધો નહોતો. ગમે એવી તંગદસ્તી ને નાચારી છતાં તેની દોસ્ત આ ક્યાઈની રીતીથી કામ લેતી હતી તે તેનાં પોતાનાં પ્રમાણીક જીગરને જરા થઇને ગમ્યું નહીં, પણ તેણીએ જોયું કે તેને ના કેહેવાનું બી હેમકાતબર્યું થઇ પડે, કેમજે તે જો કહે તે સીસી આવા હલના કરમઅમાયા સંજોગમાં માની લીએ એમ હતુંજ ક્યાં ?

નીનાને તો એ વાતને લગતો બધો મામલોજ મનથી સડેલો લાગતો હતો. સીસી તેના “ધારેલા” થી પોતાની ખરી હાલત (મુદલસીની) છુપાવતી હતી, પણ પેલો બી ખરેખરો કોઇ મોટો માણસ કે શ્રીમત હતો તેની જામીનગીરી શી હતી ? કાંએ નહીં તે બી કોઇ ચીલમચલાક એમજ ઉપરથી ટાપટીપ કરી આવીને તે પોરીને ચાહતો હોએ ? અવલ તો કાંએ તે પોને બી અત્યારતક પોતાનું ધરઆર સીસીને બતાવતો કે પોતાની પુરીપાધરી ઓલખ તેને આપતો ન હતો ?

એ રીતે ચતુર નીનાને તો આ બેઉ એકમેકને વેતરતાં કાતરતાં હોએ એવુંજ બધું લાગ્યું—તો જોકે એ પોતાનો વસવસો ને પોતાની શીકરો તેણે સીસીને કે પેલી રૂબી અથવા લુલીને કોઇ દાહડે બી કહી સંજળાવાની હીંમત કરી હતી નહીં.

એ પછી બીજી સાંજે પોતાનો જો સરસમાંસરસ પોશાક હતો તે પેહડીને સીસી તે પોતાના “ધારેલા”ને મલવા ગઈ, અને પછીથી પાછી આવીજ નહીં. તેણીએ પોતાની સહીઓને એક ટુંક કાગળ લખી મોકલ્યો તે મુજબ તે તો તાપરતોમ પરણી જવા પોતાના “વાહલા હોરસ” ને સમજાવી શકી હતી, અને તેથી પડોશમાંનાં એક ગરીબ દેવલમાં જઈ ત્યાંના મદરીનાજ એ નોકરોને શાક્ષી બનાવી તેઓ પરણી ગયાં,

ને તેજ રાત્રે ચિકગોની ત્રેન પકડી ચીકગો જ્યાં ઉપડી ગયાં હતાં ! વળી સીસી વધારામાં તે કામગા મધે એમ બી લખતી હતી કે ચીકગો જઈને તેના બરથાર જોડે સારી રીતે થર પડવા પછીથી તે એક ધરખમ રકમ તેની કને માંગી લઈ બહી નીનાને મદદ થવા મોકળી આવવાની ઉમીદ ધરાવતી હતી !

પણ મદદ—જે ખરેખર આવવાની હોય તો—આવી પુગે તે આગમય તો નીનાના સંબંધમાં જે ખુફ થવાનું તે થયું, અને ખરેખર બહુ ખુફ થયું. ઘણીજ તાંગીથી—ઘણીજ ટકેવકે રેહતાં છતાં બી તેણીનું ખીસું સદંતર ખાલી થઈ ગયું, ને તેની ટુંક માયાપુજની તેના રોજના સુકલીસ ખાધા પીધાના અનિવાર્ય ખરય અને અકવાડીક બાડંતોડંથી જે ઉતાવલી ઓટ થતી આવતી હતી તે ઓટમાં આપંદ્રા તેનું સર્વસ્વ ખપી અને ધસડાઈ ગયું ! તે ગરીબ બિચારી જોતાં જોતાંમાં તદ્દનેતદન એક પછી વગરની થઈ પડી, અને ત્યારનો તેણીનો ગમરાત ખ્યાંન કરવા કરતાં પણ વધારે સેહેલથી દયાળુ વાંચનાર પોતેજ એથક કદખી લઈ શકશે.

અને એમ પણ બીજું એક અકવાડયું ગમડી ગયું. તે લુલી કે રૂખી પાસે માંગતે, પણ માંગીને શું માંગે, ને માંગે તે પાછું ક્યારે અને ક્યાંથી આપે ? મીસીસ ઓપનું એક અકવાડયાનું બાડું તો ચઢી ગયું હતું, અને પેલી બંને અકસર નિર્ધનતા વચ્ચે બીડીનાં કારખાનાંમાં આખા દહાડાનાં ગદ્દઈ વહીતરાં છતાં એટલું ટુંક કમાતી હતી કે તેમનું પોતાનું વટીક પુરૂં માહા મુશ્કીલથી થતું હતું—અદકે લુલીએ તો પોતાનાં પેહેડવાનાં કાંઈક બુઝતી કપડાં ગીરો મુકીને થોડાક ખરય નીમાવ્યો હશે તે પણ તે બીચારી અત્યારતક છોડતી બી શકતી ન હતી તે નીનાને ખબર હતું !

ખચ્ચીત, તે ખરાંજ સંકટનો સમો હતો, જે હવે કમખખત નીનાને માંથે આવી લાગ્યો હતો. તેની પાસ પુરાં પેહેડવાનાં કપડાં ન હતાં તો મારગીજ સારગીજ વટીક તે શું મુકી શકે ?

મીસીસ ઓપ ધણું સખત હૈડાંની ઓરત હતી. ઉધાર મુધારની તે હીમાયતી ન હતી, અને જ્યારે એક અકવાડયાં તક નીના બાડું આપી શકી નહીં ત્યારે તે ગરીબ છોકરી સાથે તે એવા ઉંઘાડાં અપમાનથી વસ્ત્ર લાગી કે તેણીને કદમોકદમ પાણીઉતાર થવા કરવું પડ્યું.

એમ છતાં થોડું થોડું—થોડું થોડું કરીને જે પર બી તે પાંચ સાત સેન્ટ મેલારી શકે તે બધું તે ગીરવી મુક્તી ગઈ. બીજો ઉપાયજ ન હતો, અને ત્યારે છેલ્લાં ફક્ત આંગમાંનાં વસ્ત્રભર તે સદંતર નાચાર ને નીરાધાર થઈ ગઈ અને બાડું નહોતજ આપી શકી ત્યારે એક સાહાંજે મીસીસ ચોપનાં દીલમાં એકદમ બહાર આવી ગયું, ને તેણીએ અરધા કલાકમાં ત્યાંથી ચાલતી થવા તેણીને સખ્ત રીતે તતરાવીને કહી દીધું.

અરી રીતે તો નીનાવાલું મોટું બિછાણું તે કાંઈ નવાં બાહુત તરીકે આવેલી ત્રણ નવી છોકરીઓને તેજ રાતથી બાડે આપી પણ ચુકી હતી, એટલે જે વખત જતો હતો તેમાં તે નવી બાહુતો તે ચોરડાના એક ભાગ ને તે બિછાણાંનો કપ્પને લેવા તે તરફ આવનારીઓ હતી, જેથી મીસીસ ચોપના કાલાવાલા કરવાથી બી તે દુઃખી છોકરીનું હવે કાંઈ વળે એમ ન હતું.

“પણ લુલી ને રૂબી કારખાનાંમાંથી આવે તેટલાં તો મને રહેવા દેઓ ?” તેણીએ એમ છતાં વિનંતીથી માંગી લીધું.

“તેથી તુંને શું લાભ થવાનો છે ?” મીસીસ ચોપે બખાલ્યું. “તું જો એમ સમજતી હોય કે તેઓ એકાદ કાલર તુંને ઉછીણો આપશે તો તું મોટી જીલ કરેછ. તે બી બેઠ કરજમાં દુબેલી છે, ને જે વખત જનએછ તેમાં તે બેઠને બી હું અહીંથી પેડોજ પકડવાની છેઉ.”

“હું કંઈ માંગવાની નથી,” નીનાએ ગરીબીથી કહ્યું. “હું ફક્ત તે લોકન મલી રૂઢને જતી રહેવશ.”

“તેમાં તાહર કે તે લોકનું શું બલું થઈ જવાતું છે ?” તે ધરવાલીએ તુચ્છકાર કર્યો;—અને વળી વધારામાં પુછ્યું, “હવે અહીંથી લઈ જવા જેવો કંઈ અસખાજ તારી પાસ બાકી બચેછ કે ?”

“કશોજ નહીં,” નીનાએ દુખનું એક ડચકું ખાતાં કહ્યું. “મારાં આંગપર છે તે કપડાં, રાતે પેહડી સુવાતું આએ એક ગવન અને મારો નખ્યો ખશ એ સિવાય બધું હું લોનઓરીસમાં મારગીજ કરીને અત્યા તુલકમ તેના પૈસા લઈ તેમજ ખરચા ચુકાછ.”

મીસીસ ચોપ મોટા ધીક્કારમાં ખભાં ચઢાવી ફરી ગઈ, ને ચોત્રાના ચોરડામાં ચાલી ગઈ. એટલુંજ કે પેલી બે—લુલી ને રૂબી—પાછી ફરે,

ને તે લોકને તે મલી લીએ ત્યાં સુધી ત્યાં થોળવાની તેને તેણીની એ ચુપકાદીથી જાણે રજા મલી ગઇ હતી.

તે ગરીબ બિચારી બારીએ જઇ ઉભી. ખરેખર, કેવું તેવું મન થયું કે તે બારી વાટેથી એકદમ બાહાર નખાવી દઇ પોતાની દુઃખી છંદગીથી તે સદાની રીહાઇ ને સખકરાર પામે ! તે મોટી ચાલીની છેક આકાશી ઉંચાઇએ તે હાલમાં ઉમેલી હતી, ને એક શીહા રાત્રીએ ધરખાર વના તેને રવડવું થવાનું હતું તે ખ્યાલના ત્રાસથી તે થથરી ગઇ. તે ક્યાં જશે ? તે ક્યાં સૂશે ? ખીતખીત દુખી થઇ તે એકત્રી એકત્રી રડી. અરે, તેણે એવા કોયા ગુન્હા કર્યા હતા કે આ કાસનની જાલેન હાડનારીને તે સજવાર હાંએ ?

તે બારી આગળથી હઠી ગઇ. સાહાંજ થંડી હતી, ને તે થંડી જાણે ખોરાક વનાનાં તેનાં તનબદનને ચીરીને તેનાં દીવમાં સમાઇ જતી હતી. વળી આપધાનનો પાપભર્યો એરાદો તેને એ દુખી છંદગી મુકતી પામવા ધણો લલચારતો રહ્યો — અને એ બધાં કારણોને લીધે તે બારી આગળથી ઉતાવલે હઠી ગઇ.

અને સહાંજ છેક દીવા થવા કેડે લુક્કી ને રૂપી ધર પાછી ફરી. ને તે લોકને મલીને છુટી પડતાં નીના તેમની ખાંધ પર માથું નાંખી એ અખત્યાર રડી. તે બંને ગરીબ છોકરીઓ બી ધણું રડી. તેઓને નીનાનો અતી ધણો ખ્યાર ને પડોરા પડી ગયો હતો. એક ધણી સાન્ની ને ભલી છોકરી તરીકે તેઓ બંનેને નીના ધણી ગમી ગઇ હતી — પણ તેઓ શું કરી શકે ?

તે બંનેએ પોતપોતાની પર્સ ધોલ્યા પર ખાલી કાઢી, ને તેમ કરતાં એકઠા સરવાલામાં જે નાણું ભેળું કરી શકાયું તે બજાર થઇને તેઓએ નીનાને સ્વાધીન કર્યું, કે જ્યારે એવી રીતે એકડી કરેલી રકમ ફક્ત એક ડોલર ને થોડાક સેન્ટસની હતી.

અરે, કેવાં ને કેટલાં હેસાંન અને હેત સથે તે ગરીબ છોકરીઓનું એ ધન દુઃખી નીનાએ સ્વિકાર્યું તે અત્રે વીસ્તારીને કહ્યા વના ચાલશે; અને તેટલાં પેલી ત્રણ નવી બાડુતો બી તે ચોરડામાં આવો લાગી, એટલે એજલતની મારી આંસુ ખંચાવી, લુક્કી અને રૂપીને કાસ કરી, તેણી તે ધરમાંથી સેવટની બાહર પડી.

તે ક્યાં જાય ?

લુલી ને રૂબીની બધી સખાવતે તેનો તુરત વેળા તો વળી થોડાક બચાવ કર્યો. તે મોહોલ્લાને નાકે ભીક્ષુકો ને રખડોલો રાતવાસો સુધ શકે એવું એક છાપડું હતું. તેના બી, અલગત, પૈસા લેવામાં આવતા, પણ તે એવા કે મુશ્કેલીસો બીચારાં આપી શકે; ને તેનાં એક અધારાં ખુણામાં દયાદને નીનાએ તે રાત આંસુઓ વચ્ચે ત્યાં તોડી પાડી.

પ્રકરણ ૨૦ મું.

એ મુજબ બીજી ત્રણ રાત તક—ખરચ નીચો ત્યાં સુધી—તે એ છાપડામાં જ પડી રહી. આખો દિવસ કામ અથવા નોકરીની સોહોધમાં ફવડી રઝડી રાત્રે તે બિચારી ત્યાં પાછી આવી પડતી, ને ચોથે દિવસે તેની ખરચી તમામ પાછી ખુટી જવા કેડે જ્યારે સહવારે તે આ ગલીય રેહાણામાંથી બહાર પડી ત્યાર રવીવાર હતો.

તે એ વખતે હજી પણ પુરતી “ ટીસન્ટ ” હતી. કપડાં તેની કને દીલપર હતાં એજ ને એટલાંજ હતાં ખરાં, પણ તે વટીક એવી જતનથી તે વાપડતી ને એવી સફાઈથી પેહેડતી હતી કે રસ્તેથી તે ચાલી જતી હોય ત્યારે તેની એટલી હદ સુધીની કંગાલતનો કોઇ સાધારણ જોનારને તો ખ્યાલ વટીક થઇ શકે નહીં ! બચગીથીજ સુધડતા ને સફાઈના નીયમો પર ઉધરેલી હોવાથી એ સદગુણ તેનાં હાડેહાડમાં તમામ પચી ગયો હતો, જેથી હાલની આ માહા ખુરી દુર્દશા છતાં તે દેખાવમાં સુંદર ને ધણી ખેંચાણુકારક નજરે આવતી હતી.

તે બેધ્યાનપણે બટકતી બટકતી તે તરફનાં મોટાં દેવળ આગલ આવી પોંહોંચી. તે દેવળ આગળ આવવાજ નિકળી હતી એમ ન હતું; તેના પગ જ્યાં લઇ જાય ત્યાં તે તો હોશફરામોશ જતી અને ચાલતી હતી. તેને બલાપો હદ વનાનો હતો, કેમકે બધી લુલી ને રૂબીએ આપેલા અવેજમાંનો છેલ્લામાંછેલ્લો સેન્ટ પણ ખરચાઇ ચુક્યો હતો, અને હાલમાં હવે તેની પાસે પાછું કશુંજ ન હતું.

તે દેવળ આગલ આવી પોંહોંચી, અને ત્યાં તેને લગતી પગથી ખરનાં એક ખુણામાં દયાદને જરા વાર ઉભી રહી. એ અરસામાં કસબમાંસરસ પોશાકમાં સજ્જ થયેલી બાંનુઓ બચ્ચાંઓ ને મહરથો—

ધમધમ કરતી જોડીની કે એકાની ગાડીઓમાં અથવા પાંઉપ્યાદાં— દેવળમાં આવતાં હતાં તે ભીતરે ચીસ પાડીને રડતાં હૃદય સાથે તે જોતી ઉભી. કોઇ તેની ગમ તો જરા ધુકીને જોતું બી પણ ન હતું ! તે મનમોહન પણ શીક્ષા ચહેરા કે લગભગ જુએ મરતાં બદન પર કોઇનું ધ્યાન વટીક ખેંચાયું નહિ. આવા પોશાકોનો થાથ, આટલો વૈભવ, આટલા પૈસાની રેલછેલ છેક તેની નજીકમાં હતું, પણ અફસોસ— કોઇએ તે અભાગની પર કશુંજ લક્ષ આપ્યું નહીં.

તે દંગ થઇ ગઇ. તેણીએ અત્યાર તક ખાસકરીને બધી કંગા-લ્યતજ અનુભવી અને જોઇ હતી, અને તેથી તે અમેરીકાને ધણું દલીદ્ર માનતી હતી, કે જ્યારે આ બેશુમાર દોષતની સેહેંકડોની સંખ્યામાં જીવતી શાહદતો જોતાં તે તમામ છક થઈ ગઇ.

તેને બી એ પછી અંદર (દેવળમાં) જવાનું મન થયું, પણ જ્યાં મોટે ઘેરનાંઓ જમા થતાં હતાં ત્યાં તેને દેવળના દરવાને જવા દીધી નહીં. તેનામાં પૈસાની ધમક હતીજ ક્યાં ? તે સુધ્ધ છતાં દેખીતી સાદી અને મુફલીસ હતી, અને, તેથી, તેને ઉપરની ગેલરીમાં જવા ને ખેસવા તે દરવાને દમામથી આંગલી કરી કહ્યું.

તે ઘણું કમકમી. આ ખુદાનું ઘર હતું, કે જ્યાં અદના અને આલા જરૂરકરીને સધળાં એક પંકતીનાંજ સમજવાં જોઇએ. જેમ મોહોત ગરીબ કે તવ ગર વચ્ચે તફાવત જાણતું નથી—જેમ મુવા બાદ એક કફનથી જ્યાદા કોઇપણ પોતાની સાથે લઇ જઇ શકતું નથી, તેમ તેજ આખેરીનો ચાનકરૂપી અબ્યાસ કરાવતું આ ખુદાનું મકાન હોવું જોઇએ; અને તે છતાં કેવું ખેલુદું કે ત્યાં બી તુચ્છ પૈસાજ સર્વોપરી લેખાતો હતો !

સારાં નસીબે ઉપરની ગેલેરીમાં આગલનીજ હારમાં તેને એક જગ્યા ખાલી મળી ગઇ, અને તેથી તે નીચે કીડીની પેઠે કકડી ગયલાં શ્રીમતોનો વૈભવ ઉપર બેઠી બેઠી ઘણી આસાનીથી જોઇ શકતી હતી. તે તરેહવાર સીદક ને સેટીનનું એક જોવા જોગ પ્રદરશણુ હતું. બેશુમાર પૈસાનો તે એક એવો જખરો જમાવ હતો કે જે જોતાં જાણે આખને ચીતરી વટીક ચઢી આવે ! તરેહવાર ગરમ ક્ષોક ને હુંફાળા રંગોમાં સારી રીતે હંકાયેલી તે મોટે ઘેરનીઓ એક પછી એક ટોલેબંધ આવતી હતી, કે

ન્યારે તેના પોતાનો ચીકડેહાલ પોશાક તેણીને થંડીથી ખ્યાલ આવતો તો વશુત પડ્યો, પણ તેના જીભેમરતા હાકની બની શકે તો સામી જાંજી સરયાંમ ચુગલી વટીક પુકારતો હતો ॥

એવામાં ગાયનની બંદગી શરૂ થઈ. ગાયન જીંદગીની રાહત છે, અને તેથી ગાયન આદમીનાં જીવન સાથેજ નહીં પણ ખુદ ખુદાનાં ધર સાથે બંધકે પાક ખુદાની પોતાની સાથે સગાઈ અને નીસબત ધરાવે છે. ગાયન ખુદાની પાકીજગીનો એક પવિત્ર અંગભાગ છે, અને એમ છે તેથીજ તે સુખી કે દુખી, રંક કે રાય, સાબળ કે માદાં—માનવી કે પશુને વટીક પ્રિય અને આવકારદાયક પુરવાર થાય છે. એટલામાટે આપણે અત્રે એકાદ પણ પુછવાને થોખશું કે એ એક કાંઈ નહાનીસુની અભિ-યમી છે કે ખુલંદ જરથોસ્તી મહજબનાં પાક બાણતરોમાંથી બંદગીનાં એ સૌથી મોટી જરૂરનાં તત્વને હજી આજના સુધરેલા જમાનામાં પણ બાકાત રાખવામાં આવ્યું છે ?

એ ફક્ત એક ગાફેલી છે. તમો જુઓ કે જંદ અવસ્તાના પાક કલામો વટીક ગાયન વગર કદી બણાતા નથી. તેમાંના ચઢ ઉતર અવાજને ને રાગે ગાયનનોજ ખ્યાલ આપી ગાયનનીજ ખેતકરાર જરૂરયાત પુકારે છે અને પુરવાર કરે છે. હુંકમાં, અમારું વિનંતીથી કેહવું એમ છે કે બેગા અવાજમાં, એકાગ્રચીતે, અર્થ સમજીને કરેલી બંદગી તેજ ખરી બંદગી છે, ને તે જે ખુલંદ અસર ઉપજાવે ને ખરી અશોષ ઉપાસકનાં દીલમાં પેદા કરી શકે તે એક અર્થ સમજવા વગરનાં બેદાયદા ગણુગણુ ગણુગણુથી કદી હાંમલ થવું નથી : પણ આપણે આપણી વ્યવસ્થાથી વગર અગતે વેગલાં જમશું નહીં.

નીના તે એબાદતમાં શામીલ થઈ, અને તેથી તેના દુખી જીવને ખરેખર ધણી મોટી હદ સુધીની રાહત થઈ; પણ એ પછી વડા ધર્મ-શુરએ ન્યારે તેનું ઉપદેશરૂપી એક ભાંપાણુ ચલાવ્યું, અને ચીનમાં ખ્રીસ્તી ધર્મનો ફેલાવો કરનારાં “ મીશન ” માટે પૈસાની તંગીની એક અસરકારક “ અપીલ ” ધણીજ જોરાવર જખ્યાનમાં રજુ કરી ત્યારે તે છોકરીને પોતાની દયાજનક દશાનો ખેવડો અફસોસ ખરપા થયો. કેટલી નીર્ધનતા, કેવી હદ સુધીની હાથવેલા ને કંગાસ્યત તે જ્યાં જ્યાં રહી હતી ત્યાં તેણીએ પોતે જાતે પોતાની તમામ આસપાસમાં જોઈ અને

અનુભવી હતી તે સુધારવાની આ રતાંધલાઓને સુધ ન હતી, અને આજ્યા આજ્યા તેઓ ચીનના ચીનાઓને વટલાવા ને સુધારવાનાં ફંડો જમા કરતા હતા !! ફક્ત આ ખુદાનાં ધરથી એક માઇલની આસપાસમાં દયાની ઓથ ખરેખર આપવા જોગ જે અજ્ઞાનતા, જે કુંગાશ્વત, જે નિર્ધનતા કચકચ ઉભાતી ને વસતી હતી તે ખસેડવા કે દુર કરવાનું આ “દયાનાં દોરતો” ની આંખે દેખાતું ન હતું, ને તેઓ ચીનાઓને વટલાવાના પછાડામાં આ પૈસાની ધુલ કરવા તૈયાર થતા હતા !

તે પાદરી એક શુભાષીત વક્તા હતો. તેણે એટલી તો ઉશ્કેરણીથી, એવી તો જોરાવર અને અસરકારક રવેસે તે ધર્માસન સામે બેગાં થયલાં લોકોને આમહ કર્યો કે, પરીણામમાં, “ પ્લેટ ” ફેરવવામાં આવી ત્યારે એક ગંજવર રકમ તાબડતોબ બેગી થઇ; પણ એ દરમ્યાનમાં નીનાપર જે ધણીજ ગંભીર લાગણીની અસર થઈ તે એજ કે તે જે ગંભીરીપર હતી તેની ખરાબર નીચે ખેંચેલી દેખીતી અઢાર ઉભરની એક કોઇ ધણી ભપકાવાલી ને તાલેવંત અબજાએ પોતાની સોનેરી ચાંપની મોટી પર્સમાંથી એક તૈયાર લખી રાખેલો ચેક ખેંચી કાઢ્યો. તે ચેક તે પછી તેણીએ પોતાના ખોલામાં મેલીને સરખો કીધો, ને ત્યારે તેની મોટા હરફે લખાયેલી એક હજાર ડૉલરની ગંજવર રકમ દુરથી વાંચી લેતાં જાણે નીનાની આંખ અબજાખીમાં બાહાર નિકળી પડી !

૧૦૦૦ ડૉલર !! એક હજાર ડૉલર એકની પોતાના ધર્મની આસ્થા છોડાવીને તેને ખીજો ધર્મ અપ્તયાર કરવા સમજવાનાં ફંડાંનાં ફંડમાં આપવા ? એક ખરેખરી દોલત એવી ઓછી જરૂરની બદકે ખીલકુલ ખીનજરૂરી સખાવતમાં આપી દેવામાં આવતી હતી, કે જ્યારે, એક દાખલા તરીકે, તે પોતે ખીચારીને ન રહેવાનું ધર હતું કે ન તો ખાત્રાને વાસ્તે એક પાઉંનો ટુકડો પણ આજે મલનાર હતો !

તે જાણે દુઃખની એક ચીસ પાડી મેલે એવી તે કમનસીબ છોકરીને એ અનર્થ થતો જોતાં બધી અસહ્ય લાગણીઓ ઉભરી આવી. દુર — દુરના દેશમાં આ નાણું ગટરમાં ઢોલી દેવામાં આવનાર હતું, કે જ્યારે તે અવેજનો એક હજારમો ભાગ વટીકે તેના જેવી એક અભાગીની નીભાવ ને એ ચાર દિવસના બચાવ માટે એક પેહેલાં નંખરનો આશીરવાદ થઇ પડતો !!

પણુ જે એક હજાર ડૉલરની એક રકમ એક તડાકે એમ ફક્ત ચીનાઓને ખ્રીસ્તી ધર્મમાં વટલાવા મદદ થવા કાઠી આપે તેનું દીલ કેવું દરયાવ જેવું ખોહલું અને ઉદાર હોવું જોઈએ ? તે એક તેના સરખી ખ્રીસ્તી ધર્મ ઉપર ખરી આસ્થા ધરાવનારને મદદ થવા ત્યારે શું શું નહીં કરે ? તેણીએ, એ ઉપરથી, એ દયાલુ દીલની ખાંતુ તે દેવળમાંથી બાહર નિકળે ત્યારે તેને મલીને તેની દયા માંગી લેવાનો એકદમ અને મુસ્ત-કીમ ઠરાવ કીધો.

એ મુજબ, એ પછી, જેવું દેવળ અરખાસ્ત થયું કે તે તરત નિચે ઉતરીને બાહરના દરવાજાપર તે લખોપતી ખાંતુની વાટ જોતી ઉભી. તેણીએ તેને બરાબર ઓલખી લીધી હતી, ને તેનો પોશાક વિગેરે ધણું ધ્યાનમાં રાખેલું હતું.

તે લગભગ આખું દેવળ ખલાસ થવા પછીજ બાહાર આવી, ને ત્યારે બી કાઠની વાટ જોતી હોય તેમ ધીરે ધીરે ચાલતી આવીને બાહાર દરવાજાપર ઉભી. એ વખતે ગરીબ નીના હીંમત પકડીને તેની આગલ ગઈ. આ બીખ માંગવાની ખેળલતથી કાઠ બી રવેએ ચઢતો અધીકાર નહીંજ હતો, પણ હવે બીખ માંગ્યા સિવાય તે કરમદાએલીનો બીજો ચારોજ શું હતો ?

તે ધુળતા અવયવો સાથે, બીહીની બીહીતી, તે ધનવાન ખાંતુ આગલ ગઈ. “ મને માંક્ર કરજો, ખાંતુ,” તેણીએ પોતાના મીઠા સરોદોએ ધણું માનથી કહ્યું. “ તમે કેટલાં ઉદાર ને દયાળુ છેઓ તે ચીનનાં મીશ્વનમાં તમે આપી દીધેલી ગંજવર રકમથી મેં જોયું’છ, અને હું તમારી—હું તમારી—હું તમારી દયા માશું’છ.”

પણુ પેલીએ તો એક જગલી છુંડ ધુરકે તેમ બધાં નેણુ જમાવી મોટા તુચ્છકારથી તેના બણી જોયું. તેના દેખાવમાં દયાનો તો એક જરા અંશ બી ન હતો ! નીનાની અરંધી રડતી આંખોમાં ને જોતાં દીલમાં સુથાઇ આવે એવા રડમસ શીક્ષા એહેરા બણી તેણીએ તો ફક્ત હદ વગરના શુસ્સાભરી આંખોએજ જોયું ને કહ્યું, “ શું માંગ’છ રે ? ”

નીના હીંમત હારી ગઈ. તે તદ્દન ગમરાઇ ગઈ. આ જાતના આવ-કારની તે બીચારીને મુતલગ વજાજ ન હતી.

“ હું છુપે મરું’છ,” તેણીએ, એમ છતાં, જેમ તેમ કરગરીને માંગી લેતાં કહ્યું; “ મને રેહવાનું ઘેર કે ખાવાનું અજ મલતું નથી.”

“ તો મજૂરી કાંએ નહીં કરતી ? ક્યે નોકરીએ કાંએ નહીં રેહતી ? હડતી કદતી આખ્યા હાથ પગની ને એમ રસ્તે રસ્તે બીખ માગતાં શરમ નહીં આવતી ? ચાલ નીકલ મારી સાંમેથી દુકડખોર ધુતારી ! ” તેણીએ મોટે સાહદે બખાળ્યું.

“ દુકડખોર ધુતારી ? ” નીનાએ મોઢાં દુઃખમાં પડવા કર્યો.— અને પછી પોતાનાં પ્રમાણીકપણાંનો ખ્યાલ થતાં સાથે મોઢા તુમાખમાં તરત સર ઉંચે એંચી તે પાછું પુકારી, “ દુકડખોર ધુતારી ? ”

“ ત્યારે દુકડખોર ધુતારી નહીં તો બીજું શું ? ” પેલીએ વધતાં નેણુ ફેરવી નાંખ્યાં; “ દેવળનાં ખારણાંપર બીખ માંગે તે ધુતારીને તો કંઈ આપવાતું બી ગુનાહભરેલું છે.”

“ હું ધુતારી બી નથી ને બીખારી બી નથી ; હું તો ખાન્દાંની બચ્ચું છેલ્લે ને ધણી દુઃખમાં છેલ્લે,” નીનાએ હવે તદ્દન હીંમત હારી દહને રડી દેતાં પોતાના બચાવમાં કહ્યું.

“ ખાન્દાંની બચ્ચું ! ” મોટે સાદે ને ધણા વધારે મોઢા તુચ્છ-કારથી હસી પડતાં પેલીએ કહ્યું; “ હવે જ અહીંથી આખરમાં, નહીં તો હમણાં પોલીસને સ્વાધીન કરશ.”

“ ત્યારે ખરી ધુતારી તો ખરેખર કાંઈ તુંજ છે,” નીનાએ હવે તેનો વારો આવતાં ધીરજ તમામ ખોલી દેઈ કહ્યું; “ તું તારી સખાવતોથી ફક્ત બોલાં ભોકાને ઠગવા ને આંજવા માંગેછ. તારામાં દયા કે ધરમ જેવું કશું હોવું જોઈએજ નહીં.”—અને તે આ એવાં તો જોશથી ને કાંઈ અજબ જેવી હીંમતથી બોલી કે પેલી તો જાણે તે સાંભળતાં ખેહોસ બની ગઇ. “ હું બી તાહરા જેવીજ એક “ લેડી ” છેલ્લે—નથી બીખારી કે નથી ધુતારી ! ” નીનાએ જરૂરી રાખ્યું; “ ધુતારી તો તું છે, કે જ્યારે ચીનાઓને ધર્મભ્રષ્ટ કરવા ને વટલાવા હજારો ડોલર તું રેડી દીએછ, ત્યારે તાહરાં ખારણાંની આગળ એક દુઃખી ને નીરદોશ જાત-વાલીને આશાનીથી લુખે મરતી જોઈ શકેછ, એટલુંજ નહીં પણ વળી દુઃખપર અહામ—તે બિચારીને આવી પાપભરી સરકશીથી તું અપમાન વટીક કરી શકેછ ! ”

પ્રકરણ ૨૧ મું.

હાં એવામાં પેલો વડો પાદરી પોતે બાહાર આવ્યો, ને નીનાએ જોયું કે પેલી કંથી તેને વાસ્તેજ ખોટી થતી હતી. તેણીનું ધર નજીકમાંજ હશે, કેમજે તે ચાલતીજ આવી હતી, ને પાદરીને પોતાને ધર જમવા મેહેમાન લઈ જવાની હતી તેથીજ આટલો વાર બાહાર એકલી ખોટી થતી ઉભી હતી.

એ મુજબ નીના ધણાજ જુસ્સાથી ઉપલું બોલી રહી તેજ દરમ્યાનમાં તે પાદરી ત્યાં આવી લાગ્યો, ને તે ન્હાકડી સુંદરીના અતી દીલકસ દેખાવથી ને તેને જુસ્સાથી લાલ થયલી જોઈ એ થું હતું તે ધણું તાજુબીમાં પુછ્યું.

“અરે ખીસતા જાઓ, એની આગળ ના જતા; રાંડ કાંઈ ધણીજ ખરાબ ને ડાકણ જેવી દુકતી છે,” પેલીએ મોટા જુસ્સાથી કહ્યું. “કાંઈ દુકડખોર બીખારી ને ખરેખરી ધુતારી છે, ને બીખ આપતાં નથી તો લોકને સાંબી મેંને ભાવતી ગાલ દીએછ. તમે આવી નહીં લાગ્યા હોતે તો હું હમણાં પોલીસના હાથમાં એનું પાંખડુંજ પકડારી દેવાની હતી.”

“પેહલે તેંજ મને ગાલ દીધી ને દુકડખોર ધુતારી કહી,” નીનાએ પાછું પુકાર્યું; “હું તો તારી દયાળુ તબેહપર આફરીન કરતી થોડીક ત્હારી દયા માંગવા આવીતી. હું બીખારી ખી નથી. હું તો તાહરા જેવી “લેડી” છેઉં, પણ કમનસીમે હાલ ધણાં મોટાં દુઃખમાં છેઉં.”

તે પાદરી ગંભીર થયો. પાદરીઓ ગંભીર તો હોયજ, તેમાં નીનાને આમ બોલતી સાંભળતાં તે છેક ધોરસ્તાંન જેટલો ગંભીર થયો.

“જા, છોકરી, ચાલી જા, હું તુંને પોલીસના હાથમાં આપતો નથી ને માંક કશું,” તેણે ગંભીરાઈની નાંખતીથી કહ્યું; “તું ખરેખર કાંઈ ખરાબ છોકરી છે.”

નીના કચડાઈ ગઈ ! વધારે બોલવાની હવે તે હીંમત કરી શકી નહીં. તે રડતી આંખે ચાલતી થઈ, પણ જતાં જતાં એટલુંજ બોલી, “હું જાણું જે પાદરીઓ દયા ધરમવાલા હોએછ. તમારે આએ જુદી ધુતારી ઓરતનું માનવા આગમચ જરા મારી હકીકતની સમજાઈની વલ્લાસ તો કરવી હતી ?” —અને એમ બોલી તે ચાલી ગઈ.

“કાંઈ જમરાજમરીની બેઝદબ બીખારી!” તે શ્રીમંત અખળાએ તેના ચાલી જવા પછી ખુશ મિનજે તરત હસી દેતાં કહ્યું—ને પછી બીજી ત્રીજી અલકાતુ સલકાતુ વાતો કરતાં તે બંને નીના ગાંઠ હતી તેની ઉલટીજ દીશાએ ધીરે ધીરે ચાલતાં થયાં.

“મારી લુલ તો થઈ,” જરા વારે તે પાદરીએ અચયુચ ચાલતો અચકી જઈને કહ્યું; “મને આએ છોકરીમાં કંઈ ઘણું પ્રમાણીક દેખાયછ. મારે તેહકીક કરવી જોઈતીતી.”

“ધુલ ને ઢેઠાં!” તે બાંતુએ ઘણા ગુસ્સાથી કહ્યું. “આએ તો કાંઈ સજ્જ કરાવા લાયકનોજ કેસ હતો. ચાલો તમો તમારે.”

તેઓ ચાલ્યાં. તેઓ ચાલ્યાં, પણ વળી તે પાદરી તો જરા વારે પાછો થોબી ગયો. “મારું મન માનતું નથી,” તેણે કહ્યું; “તે રૂમસ એહેરો મારી આંખ આગવથી હઠતોજ નથી. મને જવા દેઓ; હું તલ્લાસ ફરીને ઓય પાછો આયો. હું નહોં જવશ તો મને વતવતો રહી જશે, ને આખો દાહડો કંઈ ગમવાતું નથી. કદાચ બીચારી કાંઈ ખરેખરું દુખમાં બી હોએ ?”

“જમવાતું ઠંડુ પડી જશે તો વળી તમોને ખાવા ગમશે નહોં,” પેલીએ મોટી ચીંતાથી કહ્યું. “આજે મારી કુકે ઘણી ઉકમઇથી તમારે વરે એક તદન નવીજ ડીશ કીધીછ.”

“એક પાંચજ મિનીટ,” તે પાદરીએ માંગી લીધું—કેમકે ખરેખર નિદ્રેશ નીનાનો દયા સોહોધતો રૂમસ એહેરો તેને હવે કદમોકદમ સંતાપતો રહ્યો હતો.

“ત્યારે તો હું બી આઉંછ; હું તમોને એકઝા નથીજ જવા દેવાની,” પેલીએ કહ્યું. “હું તમારી સાથે આવીને તમારી ખાત્રી કરવા માંગુછ કે એ કાંઈ ખરેખરી ઠગારીજ છે.”

તેઓ, એ ઉપરથી, તે દેવળના દરવાજા પર પાછાં આવ્યાં, પણ ત્યાં આવી ચોપાસ લાંબે સુધી જોતાં બી નીનાનો ફરીજ પતો મલ્યો નહોં, કે જ્યારે ઘણાં દર્દમંદ જગરે તે પાદરી પાછે વલ્યો. પેલી તો, અલખત, એમ થવાથી ઘણી વધારે ખુશીજ થમ.

તે એક શ્રીમંત વીધવા હતી, ને પાદરી જવાં ને કુમારો હતો,

એટલે તેના પર તે દયા વગરની ઓરતે જલ્દી પાંચરી હતી. તે તેને, એ મુજમ, પોતાને ઘર મીષ્ટાંત જમાવ્યા હેતથી લઈ ગઈ, ને તેની દીક્રાપુત્ર કુંવની વચ્ચે થયેલી લેહેજતદાર ખાણી પીણી ને ખીડીના ધુમાડાએ નીનાને માટેની તે પાદરીનાં દીક્રામાંની દયા અને ખરખરો જલ્દીજ હટાવી? નાથુદ કરી દીધાં એમ વાંચનારને ખાત્રો આપવા જરૂર છે?

* * * * *

રાત ઘણી શુજરી હતી. દસ વાગી ગયા હતા, અને નીના તે મોડી રાત્રે મોટા રસ્તાને લગોલગના એક બાગના એક બાંક પર એકલી બેઠેલી હતી. તે—અફસોસ!—બીખ માંગીને પોતાને થકી ખાવાતું લાવી હતી, જે એક રદી ન્યુસપેપર પર તેના બોલામાં હતું, ને તે બીચારી હાલમાં તે ખાતી બેઠી હતી.

ઓ વાહલાં વાંચનારાંઓ, તમો એવાં લાચાર નીતીમાનોના નમાયા ને કમનસીય હાલ પર દયાનું એક આંસુ નાંખવા દયાને ખતર લાં થોમો! આ કમનસીય નીનાનાં દયજનક ચિત્રમાં સહરાગત એક બી નથી. ઘણાં ઇજ્જતદારો બાજે વખત એકેક પૈસાનાં મોહતાજ હોએ ને થાએ એ માનવાને તમો બીલકુલ વેહેમ ખાતાં ના. અરે, જ્યારે તમો ધમધમ કરતી ગાડીઓના ધમધમાત ને અએસ વચ્ચે આરામથી સેહેલ કરતાં હશો ત્યારે તમારી બાજુમાંથી પસાર થતાં એવાં સેહેંકડે કમનસીય મુફલીસો હશે કે જેઓ ઇજ્જતદાર છતાં પૈસે પૈસાનાં મોહતાજ બનેલાં રગેરગ ને નસે-નસે દુખી હશે!

નીનાએ આજ તક બીખ માંગી ન હતી, પણ છેક રાત તક કથુંજ જમવાનું ન મળી શકવાથી ને લુખમરો નહી સહી શકવાથી તેણે એક મોટાં હોટેલના દમામદાર બટલર પાસે થોડુંક ખાવાતું માંગવાના હાથ ઓઢ્યા હતા, અને ખુદાએ તે ગરીબ આદમીનાં દીલમાં રેહેમ મેલવાથી તેણે વધુસધુ એક ન્યુસપેપરમાં પુરતું બાંધી આપ્યું, જે કરોડપતી બપાવાતું તે હીણાપલું તમયલું બચ્યું એક પચલીક ગારડનના બાહેરના ઘોરી રસ્તાને લગતી પગથીની બાજુના એક બાંકપર બેસી હાલમાં ખાઈ લેતી હતી.

તે એ રાત્રે ત્યાંજ સૂતી. બીજે ક્યાં જાએ? તેનું ઘર ક્યાં હતું? પેલાં કંઘાલ છાપડાંમાં જઈને સુવાના બે સેંટ આપવા પડે તે પણ ક્યાં હતા?

તે અંધારા ખાગમાં મોટા ઘોરી રસ્તાની વિજયીક રોશણીનાં ફાન-સોના અરધો અંધારો શીફાસ ને ઉગ્ગસ આવતો હતો તેથીજ માત્ર નહીં, પણ તે બાજુએ લગોલગમાં પોલીસનો આખી રાતનો પેહરો ઉમેલો હતો તેમાં સન્નામતી માનીને ગરીબ નીના તે ચાર અને થાંથર વચ્ચે થંડીથી અકડતી ત્યાંજ સુતી.

તે સહવાર સુધીમાં ત્યાંજ મરી રહેવાની ખાત્રીમાં હતી ! તે ગમે એવાં સંકટો છતાં પોતાની ઇજ્જત વેચવા ખુશ ન હતી, ને તેથી ઇજ્જત વચ્ચેજ મરવા આ કીસમે મોહોત સોહોધતી તે ઉઘાડાં ચોગાનમાં તે રાત્રે તે બાપડી સુતી હતી !

રસ્તાનો વ્યવહાર ધીમે ધીમે ધીમે પડતો જતો હતો. ટ્રમતું ટોંગ-ટોંગ હવે લાંબે લાંબે તક્ષવતે સમજતું હતું; લોકોની આવ જા કમ થતી જતી હતી, અને આઘ્યા કીડઓ દેખાય ને ગુમ થાએ તેમ બાહેરના રસ્તાપરની આવતી જતી ગાડીઓની બતીના દુરથી દેખાતા ચમકારા બી ધણા કમતી થઇ ગયા હતા—જ્યારે કે દયાલુ નિંદ્રાદેવી તે દુખી બાળાને પનાહ આપતી તેની પડખે દોડી આવી.

* * * *

“ઉઠ રે, આએ તે કંઈ સુવાની જગ્યા છે કે ? અહીં કેમ સુતીછ ?” એક કોઇ ધણા કરડા ને ધોધારી અવાજે પુકાર કર્યો, ને ગરીબ નીના ઉંઘમાંથી એકદમ ચમકી ઉઠી.

તે કટલોક વાર ઉંઘાઇ હશે તે તેને ખબર ન હતું, પણ હાલમાં મોટી રાત થઇ ગઇ હોએ એમ સંભવતું હતું. તે તો બિચારી પોતાનાં જંકેટમાં હાથ ખોસી, થંડીથી જેમ તેમ બચાવ સોહોધતી, પેટમાં પગ ખોમી—મર્યાં મારી સુઇ ગયતી હતી, કે જ્યારે એક બારી હાથે ખુબ ધંધોલીને તેને, ઉપર મુજબ, ધમકારી પાંખી જગાડી અને ઉઠાડી.

તે, એ ઉપરથી, તરત આંખ ચોલી જાગૃત બની, ને પોતે ક્યાં હતી તે યાદ કરતી બડકીને ઉભી થઇ. તે વખતે તેણે જોયું કે તેની આગળ હાથમાં ચોર ફાનસની જોરાવર બતી સાથે એ કદાવર બાંધાના મોટા આવરકાટ ને કાન્યા ટોપી સાથના પોલીસ કોનસ્ટેબલો ઉમેલા હતા ! તેઓ મોડી રાતનો રોજી ફરવા નિકળ્યા હતા, ને નીનાને આ અવદશામાં તે બાગમાંના એક બાંકપર સુતેલી જોઇ તેને જગાડવા અત્રે ચોખ્ખા હતા.

તેઓએ પોતાનું જ્ઞાનસ હવે નીનાના સુંદર મુખપર ઉપર ફેરવ્યું, ને ત્યારે તેની એકઠાં પ્રમાણમાં એકજ બાજુએ પડતી રોશણીના ઝગઝગાત વચ્ચે એક ખરો દુખી પણ અતીથણો દીલકસ અને મીઠો ચહેરો તેઓએ પોતાની મોટી તાજુખી વચ્ચે તે શીઠા રાત્રીનાં એકાંતમાં તેમની સમક્ષ રજુ થયેલો જોયો !!

પ્રકરણ ૨૨ મું.

ગરીબ નીના ! તે બિચારીને, ઉપર મુજબ, કોઇએ કશીજ પનાહ આપી હતી નહીં. પ્રમાણીક આચારવિચારની તે લાચાર લાઇલાજ બાળા, કોઇની ખી પનાહ યા ઓથની રાહબરી વગર, એકલીઅટલી કેટલી કેટલી હદ સુધી હેરાન પરેસાંન અને સરગરદાંન થઇ તે હાલહવાલીનો હેવાલ કોઇનું બી દયાળુ દીલ દુખથી દઝાડી મેલવા જેવોજ છે. પેલી એક ધર્માતુમાં ખપતી કોઇ શ્રીમંત અમેરીકન અબળા જ્યારે દુરદરાજ ચીન દેશના ચીનાઓને ધર્મબ્રહ્મ કરવા થકી ૧૦૦૦ ડૉલરની પાદશાહી અનામત ગટરમાં ઢોલી દેવા આપી ચુકી હતી, ત્યારે તેજ અક્કલની ઓથમી આવા એક સૌથી મોટી જરૂરયાત ધરાવનારા ધર્માદા દ્રષ્ટાંતમાં કેટલી હદ સુધીની દયાહીણુ અને સંગદીલ થઇ શકી તે જોતાં આપણી અક્કલ હેરત રહે છે;—અને તોખી દુન્યામાં થતા આવતા મોટા મોટા ધરમોનો ભેદ અને તાસીર, સો વસા, એજ છે. ગામેગામ કીરતીનાં ઢપરઢમ ઢોલ વગાડવાની મકસદથી ધરમ કરવા નિકળેલાં ધાર્મિકો ઢગલે ઢગલે મલશે, પણ જમના હાથે આપેલું દાખા હાથને વટીક ખબર પડવા નહીં દીએ એવાં ધરમને ખાતરજ ધરમ કરવાવાલાં ખરેખરી સખીતબેહનાં સાચાં સખીવજુદો કેટલાં મલી શકશે ? નીનાની કીસમનાં કમઅખતોની કાકલુદીપર દયાથી ધ્યાન આપવા કે દીલસોજીથી તેહકીક કરી ઘટતું ચદા કરવાવાલાં શ્રીમંતો દુન્યાનાં કેટલાં થઇ શકતાં હશે ?—મગર અમારે જુલો જવું ન જોઇએ કે આ કાંઇ ધર્મોપદેશ કરવાની જગ્યા નથી, અને અમારે કાંઇ સખાવત ને તેના પ્રકાર ઉપર અત્રે એકાદ વાચેજી લખી કાઢવી નથી.

તે કાનચેયબોએ પોતાના હાથમાંનાં ચોરજ્ઞાનસની રોશણીનો એકઠો ઝગઝગાતમયો પ્રવાહ નીનાના પવિત્ર ચેહેરા ઉપર પડવા દીધો, ને ત્યારે તેનાં અજવાલાંમાં તે હેરત ઉપજે એવો દીલકસ અને સુંદર પણ હદ વનાતો દુખી ને શીઠો ચેહેરો જોઇ તેઓ જામજ તાજુખ થયા. તેઓએ

એવો એક એહેરો જોવાની કશીજ વડી ધરાવી ન હતી. તે બને, સરેસ્તા મુજબ ત્યાંથી ચાલી જતાં, નીનાને બાંકપર એ કાસમે એકલી સુતેલી જોઇ તેને જગાડવા ને ત્યાંથી હાંકી મેલવા શુસ્સામાં એકાદ પણ થોપ્યા હતા. તેઓએ તો બધું ગલીચજ ધાર્યું હતું. આ કોઇ રખડેલ ભમાતુ આ મુજબ અહીં રાતવાસો ઘોંટાઇ ગઇ હશે એજ અનુમાનથી તેઓ ત્યાં થોપ્યા હતા, ને એજ ખ્યાલોથી તેઓએ તેને ધમકાવીને જગાડી હતી—પણ આહા, જ્યારે તે સચ્ચાઇ પુકારતો ખરો તેજસ્વી મુખડો તે જમાનેખાધેલ “ પોલીસનાં ભોર્યાંઓ ” એ પોતાની નજરોમાર જોયો ત્યારે તેઓ એકદમ ખંચાયા અને અન્યબીમાં છક થયા તેમાં શું આપણે આનંદયમ થય જોવું કશું બી છે ?

નીના બડકી ઉડી, ને ઝટ આંખ ચોલી બેઢાર થઇ. પેહેલ્લી એકાદ પલ તો તે પોતે હાલમાં ક્યાં હતી તે પણ તેને એકદમ સુઝ્યું કે યાદ આવી શક્યું નહીં; પણ પછી નજર અને મગજ ઠરતાં તેણી સધળો હીણબાગ્ય હીંગામ એક દહેજમાં પાડે મનમાં તાળે કરી શકી— અને તે બીહી જતે, પણ પોતાની સાંમે ખુદ લોકોના જનમાલની રક્ષા કરવાવાલા સરકારના “ સુલેહના અમલદારો ” નેજ ઉમેલા જોઇને તે ચાર બી તરતજ પાછી હીંમત પામી.

“ તમે શું પુછોછ ? ” તેણીએ ધીમા, મીઠા સરોદે પુછ્યું.

“ આએ કંઈ સુવાની જગ્યા નથી; તું અહીં કેમ સુતીછ ? ” તે બેમાંના એક વડા દેખાતા અમલદારે તેને દમામદાર ઘોઘારી અવાજે પુછ્યું. એમં છતાં તે અવાજમાં ધમકી કરતાં, બલી નીનાએ જોયું કે, દયા ને દાલસોજીની શામીલગીરી બીલકુલ દેખીતી જ્યાદા હતી.

તે કોઇ કોનરેખલોનો “ કેપટન ” (સૈથી વડો અમલદાર) હોય એમ તેણે પેહેડેલા મોટા ઓવરકોટના દમામપરથી સહમગ્નતું હતું. તે દેખીતોજ કોઇ ધણો દયાળુ ને નરમાસ ધરાવનાર નેક આસામી હતો.

“ મારું કંઈ ધર્યાર નથી, ” નીનાએ છતીમાં ઉભાઇ આવતાં દયકાંઓ વચ્ચેથી કહ્યું. “ મારા પપા બીચારા બેહેસ્ત પામવા પછીથી હું તદન નાવારેસ આએ દુન્યામાં રખડી પડેલી છેઉં, ને હું અહીં સુતી કેમજે સાંમેજ પોલીસનો પેહેરો હતો તેથી મને અત્રેજ પડી રહેવાનું વધારે ધન્યતાદાર ને સલામતીબરેલું લાગ્યું. ”

“પણ તું અહીં તો સહવાર સુધીમાં આએ સખખત થંડીથી મરી રહેશે ?”

“હું મોહોતજ માંચુંછ,” નીનાએ અત્યંત નાચારીની ગમખારીથી કહ્યું—કે જ્યારે નવધાર આંતુ તેના ગોરા ગાલોપરથી ગમડી પડ્યાં. “હું આજે નહીં તો કાલે બી તો એમ થંડીમાં અકડીનેજ મરવાની કેની ?”

“શું કેહેછ તું ?” ફરી એક વાર બતીની મદદથી નીનાની પગથી માથાં સુધીની ‘સરવે’ કરી લઇ તે વડા અમલદારે પોતાના ગોઠ્યાને કાંને લાગી કહ્યું. “તું નહીં લાગતું જે આવાં મોટાં દુઃખ છતાં આએ એક કોઇ નિર્દોષ—એક તાજ ગુલાબ જેવોજ ચેહેરો છે ? દુઝારી બમાતુ કે પીધેલી હોય એવું કશું બી એ છોકરીમાં તું લાગેછ ?”

“લેશ નહીં, કેપટન,” પેલાએ ઘણાં માનથી છતાં તેટલીજ દીલસોજના ગુસ્સાથી જવાબ ક્યો. “દેખીતો હદ વગરની લાચારી ને ખરીજ તંગદસ્ત મુશ્કસીનો આએ તો કોઇ કેસ છે !”

“પણ ચાર મુશ્કસી તે બી કેવી ! ખરાબી ને ખોહારીમાં ઉતારી દે ને ખેંચી જાય તેવીજ !” કેપટને હદ વગરની દયાની “ચટ—ચટ” થી નીના અણી, જોયા કરતાં કહ્યું, કે જે ખિચારીના થંડીથી દાંત કઠકતા હતા, ને જે થરથર ધુજતી લખલખતી તે ખેડ અમલદારો સામે હાલમાં અદમ વાલી ગુપચુપ ઉભી હતી.

તે વડાએ એ જોઈ તે પછીથી તરત પોતાના ઓવરકોટનાં મોટાં ગજવાંમાં હાથ નાંખ્યો, અને એક સીકંકો કાઢી પોતાના મદદનીસને આપતાં કહ્યું, “દોડી જ, જૅક, આસપાસની કોઈ દુકાનમાં હજી ગરમ કોફી અથવા ચાએ મલી શકશે. —ગરમગરમજ લાવજે, ને એક પાંઉની પેટી. તું આવશે ત્યાં વેર હું અહીંજ છેઉ.”—અને જૅક, ખરાં દીલની દયાથી ઉસ્કેરાયલો, પોતાના વડાનો હુકમ બજા લાવવા છવ નાંખતો ત્યાંથી દોડ્યો અને ગયો, કે જ્યારે તે કેપટન પોતે નીના જોડે તે હરોહાક બાગનાં અધારાં એકાંતમાં થોડોક વખત એકલો પડ્યો.

“બેસ, છોકરી, ઉભી ના રહે,” તેણે તે મુશ્કસી છોડીનાં માથાં-પર ખરી મુરબીગીરીનો હાથ મેલી તેને પાછી બાંકપર બેસાડતાં કહ્યું—ને પછી પોતે તેજ બાંકપર એક પગ મુકી તેની લગોલગમાં ઉભો.

“કેહે મને હવે ખરેખર કે તાહરી આએ હાલત કેમ થઇ ?”

તેણે તે પછી પુછ્યું; “હુંકમાં, તાહરી જો કાંઈ મારે જાણુવા જોગી કેદયત હોય તો મને દેહી સાંભળાવ.”

“મારી વાત કોઈ માનતું નથી, ને તમે પોલીસઆશીસરો તો ખચ્ચીતજ નહીં માનશો,” તે સુંદરીએ શંકાશીલ કહ્યું.

“એવી ત્હારી કંઈ ધણી અજાનજોવી વાત છે?”

“હું તો કંઈ એમાં અજાન થવાનું જોતી કે જાણતી નથી,” નીનાએ સાદાથી જવાબ ક્યો, “પણ હું જેને કેહું છું તેઓ બધાં જો સાંભળી ધણું અજાન થાયછ, ને ધણુંખરાં તો મને દીવાની અથવા તો જુદી વટીક માની લેછ.”

“મગર મને તે કેહે,” તે કેપટને હીંમત આપતાં કહ્યું; “મારા પોલીસના અનુભવમાં મને તરેહતરેહવાર અજાન કેદયતો જાણવાનું થાયછ, એટલે તું ધારેછ તેટલો હું તે ત્હારી વાત સાંભળીને કદાપી અજાન થવાનો નથી.”

અને ત્યારે નીનાએ હુંકમાં પણ છાતીમાં ઉડીને વાગે એવી અસરકારક રવેસે, આંસુઓના વરસાદ વચ્ચેથી, તે પોતાની તમામ વીટક વાત તે દયાલુ પોલીસઅંગીકારીને કહી સંભળાવી, જે એક બી ટાહુકા દુચકા કે કશું બી વચ્ચે બોલ્યા વના તેણે એકાદ્ર ચીને અને પુરતી ગંભીરતા સાથે સાંભળી લીધી.

પેલો જેક હજી આવ્યો ન હતો. દુકાણો બંધ થઈ ગઈ હોય કે બધે ગરમ આ કોફી મરી શકી નહીં હોય તેથી તેને પાછો આવતાં ધણો વાર થયો, કે જે દરમ્યાનમાં નીના આ કોઈ નવા એકલાજ ને પેટેલાજ દીલ-સોઝ દોસ્તને સંધળું હુંકમાં ખ્યાન કરીને કહી શકી.

તેણીએ કશુંજ છુપાવ્યું નહી. પોતે કરોડપતી બપાવાની પૌત્રી હતી તે, પોતાના આપનો બપાવા સામેનો અપરાધ અને તેનું જવાંન મરણ, પોતાની નોકરીઓની હાડમારી ને નોકરી મેલવવાની મુશ્કેલીઓ, પેલી ધર્મચુસ્ત કમીનીએ તેની કાકાકુડીનો કરેલો તુચ્છકાર—ને છેલ્લે અંતે જીખ નજ સહન થવાથી હાથ ઓલીને બીખ વટીક તે મોડી રાત્રે તે બિચારીને માંગવી પડી હતી તે સંધળું તે દુખી બાળાએ ગદગદ કંઠે કહી સંભળાવ્યું, અને તાજુમ ! તે બીખ માંગરી પડવાનું કરજીમાય સેવટ સાંભળતાં પોતાની આંખમાં જમા થયેલાં આંસુઓ તે સીનેદરાખ ને કંઈ

હતીના પોલીસઅમલદારે મોઢું ફેરીને પોતાના ઓવરકોટની મોટી બોલ વડે અછાત સમેત અંધારામાં ખંખેરી કાઢ્યાં !

“ તમે એ બધી મારી વાત માની શકો છો ? તમેને મેં એ બધું કહ્યું તેપર એતમાર આવી શકે છો ? ” દુખની તે કંફ્યત પુરી કરતાં નીનાએ નિર્દોષ અભયબીમાં પુછ્યું.

“ બીલકુલ ને બેલેબેલ,” તે કંપટને તેને સધ્યારો મળે ને હીમત આવે તે કીસમે તરત જવાબ કર્યો,—અને તેવામાં તો ચા આવી.

તે બેલો અમલદાર, રવડી રખડીને, ખખડતી ગરમ અને સ્ત્રોંગ સોજી ચા અંતે મેલવી લાગ્યો હતો, જે નીનાને આપવામાં આવતાં તે હજારો હેસાંન સમેત પી ગઈ.

ખાધાની તેને મુતલક રચી ન થઈ શકી. તેણીને બોહોંસ કરવામાં આવવાથી તેણે પાંઉનો એક ટુકડો ખાવાની કોશિસ કરી ખરી, પણ તે બુક સાથેજ તેણીએ ગલું ખેચ્યું. એ ઉપરથી તેઓએ તેને ફક્ત માજ પાછ લીધી, ને એક ટાંસે તે ગરમ ગરમ પી ગઈ, કે જ્યારે તે પીધાથી તેને ધણી રાહાત મળી ને હુંફ આવી.

“ હવે, જેક, એક ગાડી લાવ,” તે વડા અમલદારે વળી તે નાધકાને બીજો હુકમ આપ્યો; “ કોઈ બી પાસેનાં સ્ટેડપરથી એકાદ બાઝાંની ગાડી પકડી લાવ.”—મગર તે એ બેલવાનું પુરું કરી રહ્યો નહીં તેટલાંમાં તો બાહરના ધોરી રસ્તાપરથી એક ખાલી “ કૉબ ” ધીમે ધીમે જતી તેઓએ જોઈ, જે તરતજ પુકારીને ઉભી કરવામાં આવી.

એકજ પળ—અને નીના તે બધ્યાર “ હૅનસમ ” માં ગોઠવાઈને બેઠી. તે વડા અમલદારેજ ગાડીનું બાહું આપ્યું.

“ હાલ તો એ વાતની ચુપ કર,” નીનાના ઉપકારો વચ્ચે તેને ચુપ કરતાં તેણે કહ્યું—ને ગાડીવાકાને વડી પોલીસ એકાપર હાંકી જવા હુકમ આપ્યો.

“ ત્યાં નીચેજ અમારી આડીસ છે, ને ત્યાં મોટી બતી હેઠળ રાત-પાલીનો ક્લાઈ બેઠેલો હોશે,” તેણે હવે નીનાને સમજ આપી; “ તેને આજે મારો કાર્ડ આપજે, ને મેં ત્હારાં સુવાની જગ્યા કરવા હુકમ કર્યો છે એમ કહેજે. તેટલાં તો અમે બી આખો રાજુ ફરીને અરધા કલાકમાં ત્યાં પાછા આવી લાગશું.”

મકરણ રૂ મું.

પોલીસ સ્ટેશનપર હંકારી જતાં નીના આ દયાલુ પોલીસના અમલ-
દારોની વર્તણૂક પાછી ને પાછી હજાર ડોલર ગટરમાં રેડી દેવાનો
વાહીયાત ધરમ કરવા નિકળેલી પેલી “સખીરમુદ” અબળાની તોરછાડ
સાથ સરખાવ્યા વના રહી શકી નહીં. શું બેહેતર હતું—પેલીએ આપેલા
૧૦૦૦ ડોલર કે આ અમલદારે તેની પછવાડે ખરચેલા પાંચ હસ સેન્ટસ ?

અને પેલો પાદરી ? તે ધર્માધ્યક્ષ પુલપીટપરથી હાથ ને પગ પછાડતો
ચીનાઓની હીમાયતમાં એક મોટો દીલસોઝ દયાનો દોસ્ત થઈ નિકળ્યો
હતો !! દયાનો દોસ્ત ? પોતાનો દુશ્મન ! જેને ખરે ધરમ ક્યાં ને કેવો
થવો બેધએ તેનું જ્ઞાન વટીક નહીં તે ધર્મગુરુ દયાનો દોસ્ત કેમ લેખાય ?

નીનાની ગાડી તેણીને લઈને ત્યાંથી પોલીસસ્ટેશનપર જવા ઉપડી ગઈ
પછી બી તેણીએ ગાડીની પાછલી બારીમાંથી જોયું કે તે બે કાનસ્ટેબલો
ઉભા હતા ત્યાંજ કોઈ વાત ને મત કરતા હજી ઉભા હતા. દેખીતી રીતે
વડો તેણીની અજબ જેવી કેફયત ધણી અજબબી સાથે ન્હાનાને કહી
સંબળાવતો હતો.

તે ન્હાનો બી ઓછો દયાળુ નહીંજ હતો. તેણે ધણી તજ્જુબલથી
આગળ રહીને આવી મોટી રાત્રે ગરમ ગરમ આ તૈયાર કરાવી હતી, અને
દુકાણુના એક પોરયા પાસ તે લાંકીદોપોતીને એ બાગ તક તેટલીજ સંભાલ
ને તાકીદ સાથે ઉચકાવી લાવ્યો હતો.

* * * * *

“ત્હારા રાતભરના અત્રે ઉતારાની ગોઠવણુ કરવાનો કેપ્ટન સાહેબે
હોકમ કેહેવાડયોછ ?” તે પોલીસ કારકુને નીના બણી અજબબીમાં પગથી
માથાં તક જેતાં પુછ્યું.

તે રાતપાલીનો કલાર્ક હતો. રાત્રે કન્યાઓ અથવા કેદીઓ આવે
તેની તપસીલ નોંધવા વિગેરે લખવા પોતવાનું તેનું કામ હતું. તે પોલીસ
સ્ટેશનને લગતા એક આગેવાન હાલમાં મોટી વિનયીક બતીની રાશણી
તળે ટેબલ ઉપર એક ઉંઘાડા ચોપડા ને કાગળ્યાંઓ તથા ફાઇલોના એક
દમ વચ્ચે અરધો ગરક ગયેલો બેઠેલો હતો.

“હા જી, મને કેપ્ટન સાહેબેજ અહીં મોકળી; છાંણીમાં આવે

તેવણનો કંઈ છે,” નીનાએ તે કારકુનના સવાલના જવાબમાં નમનતાપૂર્વક કહ્યું.

“મને ત્હારી વીગતો નોંધાવ,” તે ક્લાર્કે કહ્યું; “હું તુંને બીજાં રખડેલોને પોલીસ આશરો આપે છે તે આશ્રમસ્થાનમાં રાખવા માંગતો નથી. હું ધાંદલ કે કેપટન સાહેબનો બી તેજ એરાદો હોશે. તું બધી ધારા મુજબ અવગ તો મારા ચોપડામાં તપલીસ નોંધાવ, ને તેટલાં તો કેપટન સાહેબ બી અત્રે પાછા આવતાજ હોશે. લે પેલી ખુરસી ને બેસ મારી સાંભે.”

નીના બેઠી.

“ત્હારું નામ શું ?”

“નીના ચેસ્ટર.”

“કાંદા જન્મેલી ?”

“ન્યુ યોર્કમાં.”

“ઉંમર શું ?”

“અઢાર.”

“ત્હારો બાપ જાતનો કાણુ હતો ?”

“ઈંગ્લિશ.”

“નામ ?”

“મારટીન ચેસ્ટર.”

“ધંધો ?”

“ધંધો બાકુલી ગાડી હાંકનારનો.”

“માએ ?”

“ઈંગ્લિશ.”

“બેઉ મરી ગીયાંછ ?”

“હા જી.”

“મમાવો કે બપાવો છે ?”

“મમાવા નથી; બપાવા હૈયાત છે.”

“બપાવાનું નામ ?”

“હારકોટ ચેસ્ટર એસ્કાયર.”

“કાંદા રહેછ ?”

“ઈંગ્લિશમાં.”

“ધંધો શું કરેછે ?”

“આપખપ્ત્યાર છે. મોટી મોટી બેન્કો ને રેલ્વેઓના ધણા નળણીતા બાગીદાર છે. કરોડપતી છે.”

પેલાએ તાજુખીમાં પેન પાછી મેલી દીધી.

“ત્હારો બપાવો તું કેહેછે ને કરોડપતી છે ?” તેણે શંકાથી પૂછ્યું.

“જી હા.”

“ત્યારે ત્હારી આંખે બીખારી હાલત કેમ ?”

“મારા પપા તેવણની મરજી વિરુદ્ધ પરણ્યા, ને તેથી તેવણે અમેને ઓવારનીવાર કરી મુકેલાં છે.”

“તું હેલ્લી ક્યાં રહેલી હતી ?”

“પ્રીક્રમ એવન્યુ મોહોલ્લામાં—મીસીસ ઓપવાલી એવીપર.”

“ઘેરનું નંબર ?”

“૩૫૦.”

“ત્હારો બાપ ક્યાં મરી ગયો ?”

“રીડજ મોહોલ્લામાં”

“ઘેરનું નંબર ?”

“૨૬૧.”

“ક્યારે મરી ગીયો ?”

“હેલ્થ જીલાઇની ૨૧ મી તારીખે.”

“ત્હારા બપાવાનું હર ઠેકાણું ?”

“લેક્સીંગ્ટન હાલ—પાર્ક લેન, લંડન.”

તે કારકુને ચરચર એ બધી વીગતો પોતાના ગંજવર પોથામાં ઉતારી લીધી. એ તેનું રોજનું કામ હતું. એમાં તેને નવું કશુંજ ન હતું, અને તેમ છતાં ઉપલું બધું લખી રહીને પેન બાજુ મેલતાં તે પાછો ને પાછો નીનાને બારે તાજુખીમાં ટીકવા પડ્યો. યા ખુદ, એ શું માનવાળેગ ને બનવાળેગ હતું કે પેસાની રેલ્વેલ વચ્ચે અએસ કરતા એક કરોડપતી બપાવાની આ દીકરી બીખારડાં ને બમાતુઓ ભેગી પોલીસની એક ખોલીમાં રાતવાસો સુવાનો આશરો સોડાવતી આવી હતી ? ગજબ થયો !

ન્યુયોર્કમાં એ એક ખાસ કાયદો છે. કેદીઓનાં પીળરાંની લગભગ

પણુ ગુન્હેગાર કેદીઓથી અલગ વડાં પોલીસસ્ટેશનમાં એક ઓરડો ખાસ રાખવામાં આવે છે કે જ્યાં રખડેલ ભ્રાતૃઓ ને ધરખાર વગરનાં છાકડાં રાત ભર રહેવાની તકલ્પ કરતાં આવે તો તેમને રાખવામાં આવે છે. ત્યાં ખાલી સખત બનાવતની ખાસતીઓ સિવાય બીજું કશુંજ રાખવામાં આવતું નથી, અને, અલબત્ત, એ ખોલીનો લાભ ઓખલી ગયલાં ને જેલમાં જઈ આવેલાં અધમો વતરોગે બીજું કોઈ સોહોધતું આવતુંજ નથી.

ત્યાં સ્ત્રી અને પુરુષોનો જુદો જુદો ઓરડો હોય છે, મગર તે ઓરડોવાલા વીભાગમાં બી આએ સકુમારી સુંદરીને રાતભર રહેવા મોકળી આપવા તે બધા કલાર્કનો ખુદરતીજ છુવ ચાલ્યો નહીં. તે કંપનીને બરની, દેખીતી રીતે, આએ કોઈ બાળાજ ન હતી. તે ચીડેહાલ, તનબદનમાં અરધાં ખવાઈ ગયલાં, દાચા ખેટલાં, કદરખાં, અરધાં નાગાં, અમણુ, જંગલી છાકડાંઓની સોખતમાં આવી એકને તે મોકળીજ કેમ શકે? તેણે, તેથી, તે કેપટન આવતાં સુંધી નીનાને જરા બાળુએ ખેસવાજ કહ્યું.

અને નીનાને ધણું તપવું પડ્યું નહી. જરા વારમાં તો કેપટન વીલીસ રાણુ દ્રીને પોલીસમાં પાછો આવ્યો.

તે નીનાને ત્યાં ગોઠવાઈને ખેડેલી જોઈ માયાથી એક “હોલ્લો” બોલી હસ્યો.

તે છક થયો. તેણે જે પોતાનાં ચોરફાનસની મદદથી પેલા પખલીક ગારડન્સમાં એકાંત અંધારામાં જોયું હતું તે હાલમાં આ પોલીસ સ્ટેશનની વિજળીક રોશણીના ઝગઝગાત વચ્ચે હવે પાછું જોયું, અને ત્યારે તે અજબ જેવી નિર્દોષતાની નુરાંતી ધરાવનારા ચેહેરાની ચમક અને ઝલેહ તથા તે ચતુર ચસ્મોનો દેખીતો તેજસ્વિ પ્રકાશ જોઈને તે ખરેખર છક થયો.

તે પેલા કલાર્ક પાસે ગયો, અને તેણે સરેસ્તા મુજબ બધું નોંધી લીધું હતું કે નહીં તે પ્રુછ્યું, જે પછી નીનાએ લખાવેલી તે બધી નોટ તે પોતે ધ્યાનથી વાંચી ગયા.

હમાં તે કલાર્કે તેને તરત ઉમો થઈને તેની વાટ જોતી નીનાને બેસાડી રાખવાનું પોતાનું કારણ સમજાવ્યું. “એવાં ગલીચ ને તમામ

વંઠેલાંઓ સાથે એને બી રાખવાનું મારું દીલ થયું નહીં,” તેણે ખુલાસો કરતાં કેપટને કાને લાગી કહ્યું.

“ઓ તદ્દન ખરાખર, તદ્દન ખરહક,” કેપટન વીલીસે તરત એકમત થતાં ને તે ક્લાઈની એ બલાઈમરી સંભાલ અને કાળજી વખાણતાં કહ્યું. “તમે ધણું નેક કીધું. હું અજબ થાઉં છ કે મને એ વાતનો કેમ ખ્યાલ થયો નહીં ?”

તેણે એ પછી જરા વાર પાછો વિચાર કીધો, ને ત્યાર કેડે નીનાને એસારતથી પોતાની કને બોલાવી લીધી.

“હું તુંને અત્રે નજદીકમાંજ એક મારી ઓલખીતી ધણી બલી બાંતું છે તેને ત્યાં આજ રાતરાસો સુવા મોકળું છ,” તેણે એક બલા ખાપને શોભા આપે એટલી માયાથી કહ્યું. “તે બાઈ એકલીજ છે. હું તાહરી સંભાલ લેવા મારે નામે કહેવાડું છ, ને ત્હારી સાથ તુંને પુગાડવા એક કોનસ્ટેબલ આપું છ. આએ એક ડૉલર હાલ તો મારા તરફની બેટ તરીકે તું રાખ તાહારી પાસે. એમાંથી સહવારે તું ત્હારો નાસ્તોપાણી કરી શકશે. તે બાઈજ તુંને ત્હારો નાસ્તો આપશે, ને જે પૈસા થયા હોશે તે લેશે. તે પછી નાહીધોઈ તૈયાર થઈને બપોરે અગ્યારને શુમારે અહીં મારી આગલ પાછી આવજો ને મને મલજો. પછી હું જોવશ કે તાહરા બાપમાં શું કરવા જોગ છે, ને તે હું કરી આપશ.”

નીના રડવા લાગી. તે, અલગત, હેસાંનનાં આંસુ હતાં.

“છટ, છટ, છોકરી, હવે રડવાનું શું છે ? જા તું ત્હારે. ત્હારે ઓશકાવા કે નાહોમત થવા જેવું હવે કંઈજ નથી,” કેપટને તેને ધણો સંધ્યારો આપતાં કહ્યું—અને તે પછી ઓટલાપર એકઠા થયલા કોનસ્ટેબલોમાંના એકને હાંક મારી નીનાને ક્યાં લઈ જવી ને શું કરવું તે બાબે તેણે ધીમે સ્કાંટે તેને સર્વ થોગ્ય હુકમો આપ્યા.

પ્રકરણ ૨૪ મું.

તે ડોસી કોઈ બલીજ અમળા હતી. કેપટન વીલીસ સાહેબનો હુકમ સાંભળતાં તેને ફફડીને ઉઘમાંથી ઉડવું પડેલું હોવા છતાં ધણીજ બલમન-સાધ ને ધણીજ નમનતાઈ બતાવવાની તેણીએ ખરાં દીલથી મલજી કરી.

તેણીએ તરત એક સુખકારક ખીછાંણું ગરીબ નીનાને માટે તૈયાર કર્યું, ને તે હાથ મોં ઘોઘ ખુટાની એ મોકળેલી મદદ માટે એક ટુંક એવા-
હતમાં લખ્યો શુકર અદા કરી નિરાંતથી સુષ ગઈ.

તેના જીવમાં જીવ આવ્યો હતો. હવે આવા મેહેરબાંનેને બસ પડેલી તે આજના જેટલી હીણાવાની ને હેરાન થવાની નથી એવી તેને ધીરજ અને હીંમત આવી ગઈ હતી.

એક બલવાન હાથ, એક બાપનીજ મમતાળુ બાથ સાથ, તેને માથે મેલાયો હતો, ને તે કેપટન વીલીસનો હતો. તે દેખીતો જોરેમંદ ને ઝંતુની, ગુસ્સાવાલો ને થરસાવાલો હતો, મગર બાતેનમાં, આહા—એક માતા જેવો મેહેરબાન ને માયાળુ હતો.

નીનાએ તેને માટે આગત્ર બી ધણું સાંભળ્યું હતું. પોલીસ ખાતામાં તેણે ધણી નામદારી કરેલી હોવાથી તે એક રાજા જેવો લેખાતો હતો. રાત્રે આ મુજબ રોણુ દરવાની તેની દરજ્જા કશીજ ન હતી, પણ પોતાના હાથ નિચેના અમત્તદારોને હુસ્તાર રાખવા અવારનવાર તે પોતાની ખુશીનો એ અધિકાર બજાવતો હતો. બદમાસો તેતું નામ સાંભળતાં કંપતા ને તેનો ઓલો જોઈને બી દુમ દબાવી નહાસી જતા હતા. તેની સારાં સારાં લોડામાં ઓળખાંણુ પીછાણુ ને લાગવગ બેશુમાર હતાં, અને એવા એકની બલામણુથી નીનાને મદદ થવા ને આસરો આપવા સેહેંકડો નિકળી આવે એમાં સંદેહ શો હતો?

એટલામાટે એ બધા ખ્યાલોથી પુરતી ધીરજ પાંખી નીના તદ્દન નિરાંત કરી સુતી; અને છેક સહવાર સુધી ઉઘાઘ રહી. એક લગભગ આખી રાતભરની હાડમારીઓની થાક અને આગત્રા દિવસની હદપાર જેહેમતોથી તદ્દન આજેજ બનેલી તે છોકરી છેક સહવારે મોકું થતાં સુધી ધોરમાર ઉઘાઘ રહી.

અંતે સહવારે તે જાગી અને ઉઠી, ને પછી એક તડકે નાહી ઘોઘ તૈયાર થઈ ગઈ, કે જ્યારે તે દયાળુ કેપટનને દુઆ કરતી ધણે લાંબે વખતે એક પેટ બરતા નારાતની નામતથી પણ તે તૂટી પામી. ત્યાર કડે તે વળી ૧૧ ને ટકારે, તેને હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો તેમ, પેલાં વડાં પોલીસ સ્ટેશનપર પાછી ફરી.

ત્યાં જો સારજંટ પેહેરાપર હતો તેને તે અવલમાં જઈ મલી, ને

કેપટને તેને કહી મેલ્યુંજ હશે તેથી તેણે તરત સાથે એક કોનસ્ટેબલ આપીને તે સુંદરીને કેપટન જે ઝોરડામાં હતો ત્યાં બાબાદરમાન મોકળી આપી.

તદન દેખીતી રીતે તેઓ બધા તેની સાથે અતી ધણાં માન ને સન્મતાયીજ વર્તતા હતા. ખરેખર, જ્યાં મુળ પોતેજ પાધરૂં હોય તો તેનાં ડાળપાંખરાં પણ પાધરાંજ ઉતરે એમાં નવાઈ શી? કેપટન પોતે આવો નેક, દયાળુ ને ભક્ષે હતો, ને તે વડો પોતે તેના જેવી એક મુશ્કેલીસની આટલી ઇજ્જત ને ભલાંની કાળજી કરતો હતો, તો પછી તેને પગસે તેના ન્હાના મોઢા હાથ નિચેના અધીકારીઓ તેમજ વરતે એમાં અજ્ઞયખી એક ન હતી.

તે કેપટન એક મોટી ટેબલ આગળ લખવા બેઠેલો હતો, અને નીનાને પોતાના ઝોરડામાં દાખલ થી જોતાંજ આવકારમાં ધણુ મીઠા-સર્થાં તેના બણી જોઈ હર્યો.

તેણે તરત પેન મેલી દીધી, અને વળી શેકરેન્ડમાં હેતથી હાથ આપી નેને પોતાની પાસે એક ખુરસી બેચી બેસાડી, કે જ્યારે તે કોનસ્ટેબલ, તેને કેપટન આગળ રજુ કરી, અદ્યયથી ચાલ્યો ગયો.

તે એક ધણો કદાવર આસામી હતો—એ કેપટન. તે હવે પોતાની ફરતી ખુરસીમાં નીના ગમ ફર્યો, અને નીના બેસવા પછી કહ્યું, “હું ધણો ખુશી છેઉં, છોકરી, કે એક રાત ભરના આરામ પછી તું હવે ગઈ રાતના જેવી કાહેલી દેખાતી નથી.”

“હું ધણી સારી પેઠે છેઉં, કેપટન,” નીનાએ કહ્યું. “ખરેખર, મારે તમારી એ બધી ભલાઈનાં હેસાંનમાં થું કહવું ને કંતી કીસમે તમારી એ બધી એક આપને છાજતી માયા મેહેરઆનીનો ઉપકાર માનવો તે ખી મને તો સુઝતું નથી !”—અને તે હસી.

“તે બધી વાત ત્યારે ખીજ કોઈ વખતે આપણે ફરસડે કરયું,” તે કેપટને તેને તેનાં હેસાંનેના ઉદગારમાં તરત રોકતાં કહ્યું; “હાલ તો આપણે કામનીજ વાત કરયો. પેઞ ચીનાઓને વટલાવાનાં ફંડમાં એક હજાર ડોલર આપી દેવાવાલી સખીચાનુદ તને એક ધાસનું તણખનું ખી આપી નહોં શકી તે બાબે રાત્રે ત્હારા ગયા પછી અમારા વચ્ચે વાત નિકળી, ને ત્યારે રાતપાલીના પેલા કલાર્કને એક અજ્ઞય વિચાર સુઝ્યો.

તેણે કહ્યું કે એવી એક ઇજ્જતદાર છોકરી એમ તંગીથી હેરાંન હોય તે થવું નહીંજ નોંધએ ને તેણે તેથી તાંત મારી રજ લઇ અમારા લોકો વચ્ચે એક ઉધગંજાનું લીટ ફરતું કંચું કે જને જે બને ને ગમે તે રકમો ભરે, ને જે કોનગ્ટેબલો ને અધીકારીઓ ડયુટીપર હતા તેઓ તેમજ જેઓ સહવારે આવનાના હતા ને બધામાં તે લીટ ફરવવામાં આવ્યું. અલગત અમારાં પોલીસખતામાં કોઇ બી શ્રીમંત કે માલદાર તો નથી— બીચારા બધા કમાએ ને ખાએ એવા—છતાં ત્યારે માટે કંઈ અજબ જેવી દીલસોજી બધામાં ઉરકેરાઇ, ને સાંચે પોતપોતાનો પાન પાવલો તાબડ-તોબ ભરી આપ્યો. એમ કરતાં એ લોક ત્યારે વારતે ૬૩ ડૉલર ભેગા કરી શક્યા, ને તેમાં મેં મારી તરફના બે ચાર જસ્તી ઉમેરીને હાલમાં ૭૫ ની “રાઉડ સમ” કાઢી—એટલે એ ૭૫ ડૉલરથી હવે ત્યારે ૮૬ ફીક ચાલ્યા કરશે.”

“ઓ, પોલીસખતામાં બી ત્યારે તો કેવા બલા માણસો વસેછા!” નીનાએ હેસાંનની લાગણીઓથી ધુળતા અવાજે કહ્યું. “આવી મારી રાહબરી વાસ્તે હું એ બધા ફંડ ભરવાવાલાઓનો—”

“હું ત્યારી તરફથી તે લોકનો ને મારો પોતાનો બી ઉપકાર માની લેવશ.” કે પ્લન વીલીસે હસીને વળી વચમાં હોમાચું, “મારે તુને પ્રમાણીકપણે કહી દેવું નોંધએ કે તે ત્યારી કેદયત મને કેહેતાં જે લોકનાં નામ ઠેકાણાં બતાવ્યાં હતાં ત્યાં ત્યારે બાએ મેં પુરતી પુછપરછ કરાવી લાંધી, અને તારા બધા હેવાલ બોલેબોલ સાચા પુરવાર થયાછ તેથી મને ધણી ખુશી ઉપજી. વળી મેં લંડન ડીરેક્ટરી મંગાવીને મોટી જગીરો ધરાવનારા કરોડપતી શ્રીમંતોનાં લીસ્ટમાં તારા બપાવાનું નામ તપાસ્યું, ને તે બી ત્યારા કેહેવા મુજબજ તેમાં નોંધાયલું ને છપાયલું મેં જોયું. હવે હું, તેથી, તેનાપર આજે એક કાગળ લખનાર છેઉ. હું તે ડેસાને જણાવા માગું છું કે જ્યારે તે કરોડોમાં એકલો એકલો અલોટયાં મારેછ ત્યારે તેના દીકરાની નિદોષ દીકરીને બીચારાને ઉધાડા બાગમાંના એક બાંકપર ચાર ને ચંદીમાં ચથરતી સુનેલી પકડીને પોલીસે પરહેજ કાઢેલી છે.”

“કંઈજ અસર થવાની નથી,” નીનાએ ગમખારીના નીસાસાથી કહ્યું; “અસર થવાની હશે તો મારી કાકલુદીનાં આવાં અનેક કાગળો ગયાં ત્યારેજ નહીં થતે?”

“જોઈશું—જોઈશું,” તે કેપ્ટને કહ્યું. “હું મારા ઓઢાની રાહે તેને લખશ તેથી અલગત અસર થશે. ને કદી નહીં બી થશે તોબી હાલ છે તેથી વધારે ખુશ શું થવાનું છે? એટલાવાસ્તે હું લખશ તો ખરોજ.”—જરા થોખીને—“મગર હાલ એ વાત બી જ્યા દે. હવે આપણે ત્હારાં ભવિષની કંઈ ગોડવાણુ કર્યે.—ત્હારે જાણુવું જોઈએ કે તુને જો કોઈ નોકરીજ જોઈતી હોય તો હું તરત અપાવી શકશ, પણુ આએ તાહારી પોણાસો ઝંઘરની માયા પુઝ સાથે તું જો કોઈ રસ્તાં વધે કરવા માંગતી હોય તો તે બી હવે બની શકશે.”

“પણુ મને ધંધો કરતાં શું આવડે?” નીનાએ હસીને તાગુખીમાં પુછ્યું; “હું બાઈ માણુસ એકલી આખર ઇજ્જતથી શું ધંધો કરી શકું?”

“ધણા; ફક્ત પૈસાનું સાંધણુ જોઈએ, ને તે તો હાલમાં હવે ત્હારી પાસે ખુદાનું આપેલું પુરતું છે,” તે બલા અમલદારે સમજ આપી. “હવે તેથી મારો વિચાર એમ છે કે એકાદ ધીકતા મોહલાને મુખડે કોઈ નાધવી જેવી દુકાણુ ભાડે લઇને ત્યાં ત્હારે ન્યુસપેપરો ને સસની ચોપડીઓ વિગેરે વેચવાનું એક સ્ટેંડ ઉભું કરવું. અલગત, એક શોપ-ગર્લ તરીકે તું ખેંચાણુ કરશે, ને કદાપી થોડુંક કાંઈનું અપમાન ત્હારે ઉઠાવવું પડે, પણુ તું મને એક દાકરી જેવી છે એમ જો પુરતું જાણ થશે તો કોઈ તાહારી તરફ આડી નજરે જોવાનું નથી. રળી એ ધંધાથી તું પોને ત્હારી માલીક બની નહેશે. કામ નજીવું ને સહેલ, ઘણી મેદનત જેવું નહીં, ને આવક સારી; તને એ વિચાર ગમેછ ?”

“ઓ ધણોજ ગમેછ, કેપ્ટન,” નીનાએ ઉત્કેશાઈને કહ્યું; “હું તમારો—”

“આસ્તે આસ્તે બીજી બીજી ચીજોનો વેચાણમાં તું ઉમેરો કરી શકશે.”—તે કેપ્ટને જારી રાખ્યું. “દાખલા તરીકે ફુલના ગળરા, તુરા, વિગેરે. તુને ખરું કેહું તો ત્હારીજ એ ખચી ખટપટ કરવાના વિચારોને લીધે ગઈ રાત્રે હું મુતવગ સુતો નથી. અત્રેનાં એવીવેરેડ રેલ્વે સ્ટેશનની બાજુમાંજ ત્રણુ રસ્તાનાં ખુણાંમાં એક નાધવી દુકાણુ ભાડે આપવાની છે. તેનો માલીક મારો દેસા થાએછ, ને મેં તેને સહવારનું કેહેવારયુંછ. કે મને પુછ્યા વગર કોઈને તે આપે નહીં. તેજ આપણે જરા સસ્તામાં લખાવી લઈશું.”

“પણ મને એ કામની કંઈજ આગ કે ખબર નથી!” નીનાએ ચીંતાથી કહ્યું.

“તેના કોઈ મુજબો નથી,” કેપ્ટન વીલીસે સંધ્યારો આપ્યો; “એમાં આગ જેવું જોઈએજ શું જ? તે કરતાં એ કામના માહિતગાર આંક આંક દસ દસ વરસના ચપ્પરાક પોરયાઓ ઘણા મલશે, ને એરી દુકાણામાં કામ કીધેલું હોય તેવો એક ટુંક પગારનો પોરયો જો હું ત્હારી નોકરીમાં રખાવી આપશ તો તુંને ઘણી સવજતા થઈ જશે.”

અને, સુભાગ્યે, એજ મુજબની બધી ગોઠવણો પાકી થઈ શકી. કેપ્ટન વીલીસે આગળ રહીને રેલ્વે સ્ટેશનની નજદીકનાં તે દુકાણે તેને સસતામાં ભડે અપાવી. તે ખરેખર તો એક નાવડું બાપડું હતું. આંખમાં એક મોટી દારૂની ધીક્કરી દુકાણે હતી તે દુકાણુવાલ:એજ જાણે પેટમાં એ બાપડું અલાહેડું કાઢ્યું હતું, ને વધારે સગાડમરેલું તો એ હતું કે તેને મથાલેનો મજાનો એક તેવોજ નાથલો ઓરડો બી એજ મુજબ નીનાને સ્વાધીન મલી શકતો હતો.

એટલામાટે ત્યાં નીનાએ પોતાનું રહેવાનું કીધું, ને નીચેજ દુકાણે એટલે રાત તક તે દુકાણે ઉઘાડી રાખી શકવાની તેને મજબુત સવજતા મલી ગઈ. વળી જાણે તૈતું નસીય હવે ફરવા માડતું હોય તેમ ડીક નામે ન્હાનો દસ વરસનો એક પોરયો જે તેના નોકરી સાર કેપ્ટન વીલીસે સોહોધી આપ્યો તે બી ખરેખરો ખડતલ, મેકેન્ટુ ને ઘણો ધિમાનદાર પુરવાર થયો.

અને એ રીતે ઘણા સારા સંજોગો ને સારાજ સકતો વચ્ચે તે દુકાણુનું શુભ મુહુરત ને મંગલ થયું. નીનાની કને ૭૫ ડૉલરની મોટી રકમની મદદ અને કુમક હતી, એટલે હાલ દુ:ખ કશુંજ ન હતું. તેણે તે દુકાણુને બરનો તેમજ પોતાનાં રહેવાનાં મકાનને લગતો બધો જરૂરી અસમાપ પોતેજ ખરીદી લીધો, ને જે લીધો તે સખ્ત જરૂરીઆતનો ને કરકસરથી ખરીદી શકાય તેવોજ હતો. તે કેપ્ટન વીલીસને ઝાઝો કંટાળો આપવાનું ને તેનાં ઘણાં કામ વચ્ચે તેને રોકવા કરવાનું ખામુખા અખાડા કરતી, પણ તે બધો અમલદાર બનતાં સુધી તો રોજ એક ફેરો ખાઈ બધું ઓરડરમાં હતું કે નહીં તે જાતે જોઈ અને તપાસી જતો.

વળી દુકાણુને મુખડેજ પોલીસના રાત દીવસના પહેરાનું મથક હતું

એ બી એક ધગોજ નસીપવાન જોગ થયો, કેમકે દરેક પોલીસ કોનસ્ટેબલ જાણે નીનાને પેતાની વડી લેખો, ને કેપટન વીલીસની એ બાળાપર એક દીકરી જે રોજ મેડેરમાની હોવાની વાત આખાં પોલીસખાતાંમાં એટલી તો જલ્દીથી પસરી ને ફેલાઈ ગઈ હતી કે નીનાના જનમાલની રક્ષા કરવાનું એ કોનસ્ટેબલોને માટે જાણે એક વગર કેહવેનું વધારાનું કામ થઈ પડ્યું હતું !

તેણીએ તે પોતાની દુકાંણુ તેમજ મજલાપર રહેવાનો ઓરડો અકસર ગરીબાથી તોળી અજમ જેવી સુધડતા ને ખરા ટેરટથી સણગાર્યાં હતાં. અજમત, તે એકજ ઓરડો હોવાથી તેજ તેનો દ્રાઈગ રૂમ, તેજ બેડ રૂમ—ડાઈનીંગ રૂમ—કુક રૂમ વિગેરે વિગેરે હતો, પણ એવી અલાહેદી ગોઠવણથી તેણીએ એ એક ઓરડો સગવડને પેશ પડતી ને જવાબ કરતી કાસમે વેહેલી નાંખ્યો હતો, અને તેમાં ચોપાસ ફરતી બારીઓ હોવાથી હવા ને ઉગ્મસના બામમાં તે એવો ખુશનુમા દેખાતો હતો કે કેપટન વીલીસ ત્યાં જો તાહેલાં મારવા આવતો તો જાણે ત્યાંથી ઉડી જવાનું તેનું મન થતું નહીં.

અજમત તે દુકાંણુનું કામ કંઈ એકદમજ કે પેરફેક્ષ જ દિવસથી ધીકરી ગયું નહીં. એ કાસમની દુકાંણુ ન્યુયૉર્કમાં કંઈ એજ ન એકજ ન હતી. પણ સવત્તા એ હતી કે તે મોટાં રેલ્વે સ્ટેશનની નજદીકમાં હતી, અને તેથી નીનાનો વકરો પેરફેક્ષ અકાડયે એટલો પુરતો થયો કે પોરવાનો પગર, દુકાંણુનું બાડું ને તેલમતી વિગેરે બીજો પરચુરણ ખરચ તેમાંથી ધણી સગડ સથે નિકળી આવ્યો,—અને એમ ટગમચ ટકુ તરત ચાલવા માંડ્યું.

વળી ટકુ ચાલવા માંડ્યું તેના ભેદમાં નીનાની ખેંચાણુકારક ખુમ-સુરતીનો હીરસો પણ આમેજ હતો એમ અત્રે ખાસકરીને કહ્યા વના ચાલશે. તે માહયુમના મીડા એકેરામાંજ કંઈ એવું દીવપત્રીર હતું કે જેનાં તે જોવામાં આવે તે હેતથી તેના તરફ ખેંચાયા વના રહીજ નહીં શકે; અને “ધ ણી ખુપસુરત ન્યુસપેપર ગર્લ” ને નામે નીના કહ્યે કલમ ને ઓરીસે ઓરીસમાં જલ્દીજ નામના કરતી ચાલી, એટલે તે પ્રમાણુમાં તેણીના વકરાને બી, અજમત, મદદ થતીજ આવી.

વળી કેપટન વીલીસની તેને મદદ ને તેને માથે હાથ હતો એ વાત

બી લોકો વચ્ચે મુતલગ હાંની રહી નહીં—અને એ કેપટનની શુદ્ધતા માટે આગેવાન સોસાયટીમાં એટલું અધું માન હતું, ને લોકો તેને વાસ્તે એટલું અધું સાફ બોલવાવાલાં હતાં કે તે ઝોર બી નિરદોશ નીનાની પાક હોરમતના બચાવની ગોયા એક ઢાલ થઇ પડ્યું. સામટી રીતે, તેથી, નીના પોતાના ગરીબ અને ટુંક ધંધામાં ફાવતીજ ગઇ.

અત્યાર તક કોઇએ તેને એક આડો સુખન કહેવા કે તેણીની તરફ આડી નજરે જોવાની વટીક હીંમત કરી ન હતી. તે પેપરોની ખરીદી માટે આવનારો વર્ગ ખાસકરીને મરદોનો—અને તે બી જીવાન્યાઓનો હતો, અને નીના જરૂર પડે ત્યારે મીઠાસથી હસીને ગામગપાટાની તેઓ સાથે એક બે વાત વટીક કરતી; પણ કેપટન વીલીસની રાહબરીની જાણીતી થઇ પડેલી વાત ઉપરાંત તે છોકરીની પોતાની ચાલચલણ, અદ્ય અને વાતચીતમાં વટીક કાંઇ એવું મર્યાદાશીલ હતું કે જેથી જે તેને જીએ તે વખાણની આંખે જરૂર કરતાં બે ચાર મિનીટ વધારે બી તેના બણી ટીક્યા ત્યાં જીહાં જીહાં ગોટાં ખાયા કરે, પણ તેથી જ્યાદા કશું નહીં—કશુંજ નહીં.

અને એ રીતે નીના તેની ગરીબીમાં પણ પાછી ટચુમચુ સુખી ને આબાદ થતી ચાલી. કે જ્યારે પોતાને બીજા માંગવાની નામોશીની માદ તેના ખ્યાલો વચ્ચે ફક્ત એક વહી ગયલા સ્વપ્ના પેરે તેને સતાવતી ને સંતાપતી રહી હતી. ઓ, તે ડરામણી કારમી ચત ! ઓ, તે રાતની સતાવણીઓ ને હાડમારીઓ !!—અને તોપણ પેલી એક લોક માનીતી—લોક જાણીતી મશહુર મીસાલ કે “દયાળુ ખુદા કદી જીખાં ઉઠાડે પણ જીખાં સુવાડતો નથી” તેનું ખરાપણું આ ગરીબ નીનાને લગતા નસીહતકારક દ્રષ્ટાંતમાં શું બેતકરાર પુરવાર થતું નથી ?

અકરણ ૨૫ મું.

એ બધા સારાજ સકન હતા. “ ધણી ખુમસુરત ન્યુસપેપર ગર્વે ” તરીકે નીનાએ તે તરફ તાબરતોખ નામના કરવા માંડી, અને તેની દુકાંજીવું કામ જોતાં જોતાંમાં પુરતી ફાવત સાથે આબાદ થતું ચાલ્યું. પેલા નાહના પોરયા ડીકની બી તેણીને લગી મોતેમર મદદ મળી ગઇ. તેણે આમળ બીજી એક દુકાંજીમાં એજ જાતનું કામ કરેલું હતું, એટલે

તે બધી વાતે એ જાતનાં કામકાજમાં પુરતો પાહવરદો અનેલો હતો. વળી કેપટન વીલીસની મદદ તો જાણે નીનાને થકી દરેક વાત અને હરેક આબદમાં મોજુદ હતીજ. તે બનતાં સુધી રોજ ગમે તે વખતે અંકેક ફેરો દુકાંણુ પર ખાઈ જતો, ને ખાસકરીને કાંઈ કામ જેવું નહિ હોય તો એક બે કલાક તુલક ત્યાં મોટી આર્મચેરમાં પડીને તેને નીના સાથે તાહેલાં મારવામાં કાંઈ અજબ જેવી મજાહ મલતી. તેને એ ચતુર ખુદ્દિની ચાતુરી માટે મનમાં ધણું માન ખરપા થયું હતું, અને તે તેથી તેને એક પોતાની પુત્રી પેરે ખરાં દીલનાં હેતથી ચાહતાં શીખ્યો હતો.

એ રીતે કામ લેતાં પેહલુંજ અઠવાડયું આવકમાં પુરતું મનમાનતું ઉતરેલું જણાયું. આખાં અઠવાડયાનું દુકાંણુનું તેમજ માળખર તે બ્યાં રહેતી હતી તે જગ્યાનું બાકું, છોકરાનો પગાર અને તેલ બતી વિગેરે દુકાંણુનો બધો પરચુટલુ ખરચ કાઢતાં બી એક બીજાં અઠવાડયાનાં ખરચ જોયું પુરતું સીલકમાં બાકી રહ્યું, જે ધણું હીંમત આપનારુંજ થઈ પડ્યું;—અને એમ ધીમે ધીમે પણ સાચુતકદમ આમલની ખુદાની બક્ષેશથી એવી કીસમે રોજખરોજ વધતીજ આવી કે ૩ અઠવાડયાં પુરાં થતાં તો એ પોતાના ધંધામાં થોડોક વધારો કરી શકવા ઉપરાંત આવતાં એક બે અઠવાડયાંના ખરચ જોયું બાજુ મુકતાં બી તે એક ન્હાની જેવી ફાજલ રકમ બચેલી જોઈ શકી. એ ઉપરથી તેને તરત પેલી મીસીસ ચૉપની યાદ થઈ, કે જેનું બાકું ચઢી જવાથી જેણે તેને અધરચાત “હાથમાં હાલ્લાં” આપ્યાં હતાં, અને જેનાં બાકાંનું તે કરજ તે સુંદરીની પ્રમાણીક છાતીમાં હજી તક હરહંમેશ સસરતું રહી ગયું હતું.

તે, એ ઉપરથી, એ કરજ હવે અદા કરવા ગઈ. ડીકપર તેને પુરતો બચસો ને વિશ્વાસ હતો, અને તેથી તે છોકરાને દુકાંણુના સંબંધમાં જરૂરી હુકમો આપી નીના કાંઈક પોતાના પોશાકમાં સુધારો કરવા જોગી જરૂરી ખરીદીઓ માટે તેમજ એ મીસીસ ચૉપનુ દેવું બરી દેવાની મતલબથી એક દાહડે દુકાંણુમાંથી બાહરે પડી.

તે પેહલાં મીસીસ ચૉપને ત્યાં ગઈ કે જેણે તેણીને પોતાને ત્યાં એ મુજબ અચબુચ પાછી આવેલી જોઈ ટલુકાનું એક ટીચકું કર્યું. તે બીધી કે યા તો તેની પાસે અથવા પેલી છોકરીઓ પાસે તેમને મલવા આવવાને મસે નીના કાંઈ બી નવી રમરી મુકવાજ આવી હોવી જોઈએ.

તેણે તેણીનો ફરવાયસો હાથ ને પોશાકના સુધક ફરફાર પર કથું ધ્યાન આપ્યું નહીં. તેને તે બધું એ પેહલી હરોળના ખીજવતનાં મુતવગ દેખાયું નહીં ને દેખાયું હોય તોખી તેણે તેની કશી દરકાર કરી નહીં.

“કેમ રે, વરી અહીં શું માંગેછ ?” તે ધરવાળીએ નીનાને જોતાં સાથે નેણ જમાવી પુછ્યું.

“હું કંઈ માંગતા નથી આવી, મીમીસ ચોપ,” નીનાએ મીઠાસથી હસીને કહ્યું; “હું તો તમારું મારો પર રહી ગયલું બાકું બરી આપવા આવીછ.”

મીસીસ ચોપ તાજુમીમાં એક કદમ પાછળ હડી ! એમ બી શું ખનતું હશે ! આજ વેર તેની આખી જીંદગીમાં તેણે એવું કથું તો કદી નળ્યુંજ ન હતું કે બાકું ચઢી જવાથી જેને તેણે પોતાનાં મકાનમાંથી હાંકી મેળ્યાં હોએ તેઓમાંથી કાઢ બી પાછળથી ચાહીને તે દેવું અદા કરવા તેને એ કીસમે સોહોધતું પાછું આવ્યું હોએ ! તે નીનાની આ જાતની સાદાઇ ને પ્રમાણીકપણાથી, એટલાવાસ્તે, ખરેખર હદ વનાની હેરત થઇ.

“તું ચહોડું બાકું આપવાજ આવીછ ?” તેણીએ જાણે હજી તે એ વાત માનીજ ન શકતી હોય તેમ પોતાની અજ્ઞયબીમાંથી મુશ્કીલ સાથ ફારગ થતાં હજી શંકાશીળ સવાલ કર્યો.

“હા,” નીનાએ હસીને કહ્યું; “એમાં એટલું તમારે અજ્ઞય થવાનું શું છે ? ખુદાએ મને મદદ કીધીછ, ને હાલ હું મારા ચાલુ ખરચ ઉપરાંત એટલું બચાવા જોગું પ્રમાણીકપણે પેદા કરી શકીછ, તો પછી મારી એ તો ફરજજ છે કેની કે તમારાં બાકાંનું માંગતું હવે અદા કરવું !”

“તું કાંઈ ત્યારે તો ખરેખરી સજાતતુજ ફરજદ છે,” મીસીસ ચોપે મોટી ખુશાલીનાં હેત સાથે હવે તેને આવકાર આપતાં કહ્યું. —“આવ, બેસ, મારી માય, અંદર આવ.”—અને તેને બાઆદરમાન પોતાની રાંધણીમાં લઇ જઇને એક ત્રણ પગની બાગી તુટી ખુસ્તી પર બેસવાની વટીક તેણે જોરજુલમથી બોલસ કરી ફરજ પાડી.

“લુલી અને રૂબા ધરમાં નથી શું ?” નીનાએ અત્રે પોતાની તે બંને ગરીબ અને બધી દોસ્તોની માદ થતાં પુછ્યું.

“ નહીં, તે લોક તો કારખાને ગએલી છે; તે લોક ખીયારી અત્યારે ઘેરમાં ક્યાંથી હોએ ? ” મીસીસ ચૉપે જવાબ કર્યો.

“ ને સીસીની શી ખબર છે ? તે પરણી ગીયા પછી તેનું કંઈ કાગળપતર એ લોક પર આયું છ વાર ? ”

“ બીલકુલજ નહીં, ” મીસીસ ચૉપે બેઃબરેલી રીતે ડાકું ધુણાવતાં કહ્યું. “ જ્યાં છે ત્યાં તે હેમક દુકતી કોઇ રીતે ફસી ગએલી છે. મને તો લાગેછ ને બેઉ એકમેકને વેતરવા કાતરવા જતાં બેઉ એકમેકના હાથપર સાંખાં વેચાઇ ગીયાંછ. પોરથો જાણે ને પોરી મોટે ઘેરની ને છાંડવાળી છે, ને દુકતીએ તેની લતરાજ પર લોભઇ માની લીધું કે તે પોતે મોટે ખાંચરેનો ને ઘણો ચીકાસવાલો છે—જ્યારે ખરેખર તો બેઉ તદ્દન તજ્યાંઝટક ને કરકાં બીજી હતાં ! ”

“ હું બી એમજ ધારંછ, ” નીનાએ દીલગીરીથી કહ્યું. “ મને તો એ એનાં લગનની બધી બેઃબરેલી વાતો જરા થઇને ગમીતી નહીં, ને તેણે અત્યાર તુલક કશુંજ લખ્યું નથી તે આપણા એ બધા વેહેમ ખરાજ કરી આપેછ. એ છોકરી હતી ઘણી ભલી, જે એનું પોતાનું બધું થયું હોતે તો એ મને યાદ કરીને કંઈ બી લખ્યા વગર રહેતેજ નહીં. જરા એનું કંઈ કાગળ કે ખબરખાંતર મને તો મને કેહેવાર-જેની ? ગમે તો લુલી ને રૂખીને કેહજે કે અને ત્યારે મને મારી દુકાંણે આવીને મલી જાય ? ”

“ પણ શાંતી દુકાંણુ ? દીકરા, તે કીઆ વેપારની દુકાંણુ ખુલીછ ? ” મીસીસ ચૉપે હજી કાંઈકે શંકાશીલ સવાલ કર્યો;—અને ત્યારે નીનાએ ધીરજથી માંડી મેલીને તેને પોતાની સઘળી હકીકત કહી, જે સાંભળી તે ડાસી જેટલી અજમ તેટલીજ ખુશી થઇ. તેણીએ નીનાને ચાંપીને કાટી કરીને મુઆરકાડી આપી, અને તેની નીતી અને પ્રમાણીક હેતુઓની ઘણી ઘણી તારીફ કરી.

નીના મંદાસથી હસી. આ બધું મીસીસ ચૉપે ગાજે કરતી ને કેહતી હતી, કેમજે તે તેનું દેવું અદા કરવા આવી હતી; અગ જો તે ખાલા હાથે તેને મલવા આવી હને તો તે ડાસી તેની એ બધી કશી-યતમાનો એક હરફ બી સાચો માનને નહીં—અજાજ તો તે તેના કશા ખુલાસો સાંભળતેજ નહીં—અને કહી સાંભળતે ને માનતે, તોખી તેણીને

મોટે કશુંજ સાફ ધારતે કે જાહેર કરતે નહીં ! એ તો હાલની તેની એ બધી બલાઇ ને સફાઈના ખાતેનમાં પેસા હતા, અને તેથી એવી એકનું દેવું ચુકતે અદા કરી શકવા વાસ્તે ગરીબ નીના ખરાં દીલથી ખુશી ને ખુદાની શુભશુભર થઇ.

તે એ પછી મીસીસ ચૉપથી રૂખસદ લઈ ત્યાંથી બાહર પડી, અને જ્યાં તેણે પોતાનો વધતો ઓછો અસખ્યાબ ગીરવી મેળવેા હતા ત્યાં હેરયું લીધું. તેણીએ તે તંગ વખતમાં એક પછી એક ગીરવી મેલેલાં કપડાં સુદાં સધળું પાછું પોતાને રવાંધીન લીધું, અને ત્યાર કેડે ખુશાલ જીગરે બજારમાં જઈ થોડીક નવી જરૂરી ખરીદીઓ કરી; અને એ રીતે એ બધાં બોચકાં ને પેકેટોના બોજ સમેત પોતાનાં મથક તરફ તે પાછી ફરતી હતી તેવામાં અધવચ રસ્તે તેને તેનું એટલું બધું ભણું કરનાર, પેલો ભલો કેપટન વીલીસ પોતેજ અનાયસે મલી ગયો.

તે તેને જોઇને ખુશીથી હસ્યો.

“આએ બધી આખાદીની શાહદતો છે,” તેણે હસીને તેણીના હાથમાંનો બોજ બતાવતાં કહયું. “લાવ, થોડુંક ઉચકવામાં હું તને મદદ કરું.”—અને નીનાની ધણીએ ના છતાં બજાઇથી તેણે કેટલાંક બોચકાં પોતે તેના હાથમાંથી લઈ લીધાં, કે જ્યારે તેઓ બંને ખુશ મિનનજે વાતચીત કરતાં એ પછી આગલ વધ્યાં. કેપટન હાલ તેના પોલીસ યુનીફોર્મમાં સજ્જ થયેલો ન હતો; તે “ઓફ ડ્યુટી” હતો, ને સીવીલિયન પોશાકમાં હતો.

“તમે મારા પપાનાં કાગળ્યાં જોઇ જવાના હતા તે તો જુવીજ ગયાછ ?” નીનાએ યાદ આપી કહયું.

“આજની આજેજ,” કેપટન વીલીસે હેતથી કહયું. “હાલ મને કલાક બે કલાકની પુરસદ છે, ને હું પોતે બી એ કાગળ્યાં એક વખત જોઇ લેવા ધણી ખાહેસ રાખુંછ.”

એ ઉપરથી તે ધણી ખુશી સાથે કેપટનને પોતાનાં મુકામપર લઇ ગઇ, અને ત્યાં સરેસ્તાની મુરખીગીરીથી તે પોલીસ ઓફીસર ફરામત થઇ બેઠો.

“અને તારા બપાવાએ હજી સુધી કરોજ જવાબ કર્યો નથી,” તેણે જ્યાં યાદ થતાં કહયું.

“ ને કરશે બી નહીંજ તે તમે ખાત્રી રાખજો, કેપટન,” નીનાએ શીકકું હસીને કહ્યું. “ જવાબજ કરવાના હોતે તો મારી આવી કાકલુદીનાં કાગળો પર કાગળો ગીયાં તેનાજ જવાબ નહીં કરતે ? ”

“ પણ હું તો તારના જવાબની વાત કરું છું,” કેપટને હજી ઉમીદ બતાવી; “ જો એ ડોસાજીએ મારાં કાગળોનો કાગળથીજ જવાબ કર્યો હોય તો તે જવાબ ફરી વલતાં તો હજી ધણા દાહાડાનો વાર. મારી. તો ખાત્રી છે કે મારાં આશીસ્વલ કાગલનો એ જવાબ કરશેજ.”

“ હું તો માનતીજ નથી; મેં તો હવે એ ઉમેદો પર પુરોજ મુક્યોજ, ને તમે બાપ જેવા મેહરખાંન ને બલા થયાથી આએ રીતે મારો હાલ સુધર્યોજ એટલે મને હવે એ વાતની ઉમેદ કરવાની બી જાણે પરવાહ નથી,” નીનાએ જવાબ કર્યો.

તે કેપટન હસ્યો.

“ આજે તું એમ કહેજ ખરી, પણ જો તારું સુતેલું કાસમત જાગે ને તું એકદમ કરોડોની ધણ્યાણી થાય તો હાલના તારા એ જાહેર કરેલા વિચારોની યાદ તું ને રમુજ આપ્યા વગર રહે નહીં,” કેપટને કહ્યું. “ ખરેખર તો તે વખતે આએ બધી મુશ્કેલી ને હાડમારીઓની યાદ એક પાછળ રહી ગયલા સ્વપ્ના જેવીજ તું ને પુરવાર થશે.”

નીનાએ એ દરમ્યાન તેના બાપનાં કાગળાંઓનો ઓકસ કાઢ્યો, જે કેપટન વીલીસ બેઠો હતો તેની બાજુમાં એક ટીપ્પાય ખેંચી તે ઉપર તેણે ખુશી આપ્યો.

તેમાંથી કેપટને એક દોરીથી બાંધેલું બંડલ ખેંચી કાઢ્યું, અને નીના બ્યારે તેને માટે સેજી આએતું એક કપ તૈયાર કરવાની જાગ્રદમાં પડી તેટલા અરસામાં તે અમલદારે પોતે ગંભીર ધ્યાનથી તે બંધાં કાગળાં વાંચી લેવા માડ્યાં.

પ્રકરણ ૨૬ મું.

તે કાઈ એવા મોટા કદદાર કે સરકારી હસ્તાવેજો ન હતા. જે હતાં તે સદાં બે ચાર કાગળપત્રો હતાં, ને તેમાં જે કેપટન વીલીસને અમલજેશું બાંધ્યું તે ફક્ત તેણીના બાપનાં તેની માતા સાથે થયેલાં લગ્નની ને પછીથી તેઓને ત્યાં નીના અવતરવાની સરટીફિકેટ હતાં.

“આએ બેડ સરટીરીકેટા તું ધણી સાચવજે, નીના,” કેપ્ટને એ ઉપરથી તાકીદ કરતાં કહ્યું. “જો કદી તારો ધરડો બપાવો વીલ વગર મરી જાય તો તેની બધી કરોડોની અસકયામતની માત્રીક થવા તારો હક પુસ્તવાર કરવા સાર આએ બે કાગળ્યાંની તને ધણી જરૂર પડશે.”

“મોટાબાવા વીલ કરવા વગર મરી જાય એ માનવુંજ બેહુદ છે, કેપ્ટન,” નીનાએ જવાબ કર્યો. “એ રીતે તેવણનાં મુવા પછી બી જો બધું તેવણનું મનેજ મલવાનું હોએ તો હમણાં પોતાની હૈયાતીમાંજ તેવણ નહીં આપે? મને એવણના કસમ મુજબ કશુંજ નહીં મલે તેથી તો એવણે અચ્ચીતકરીને કોઇના બોલામમાં વીલ કીધેતું હોવુંજ જોઇએ.”

“કંઇ કેહેવાય નહી,” કેપ્ટને સંધ્યારો આપ્યો; “એ કાતરયાંના ધસેલા ઢાંખરાઓનાં મનના ફાંટાને વાસ્તે કંઇ કદી કેહી શકાયજ નહી, અને તેથી તારે તારાં પોતાવતની આ પુરવારીઓ અચ્ચીતજ ધણી કાળજી ને સંભાળથી સાચવવી જોઇએ.”

“પણ મારા એ હક બાબે વાંધોજ કોણ કરવાનું છે જ? ”

“પાંચ પૈસા હાથ કરવાના હોએ તો અકત્ર નહી કયુત્ર કરી શકે એવા બી વાંધા રજુ કરવાને જુઠા દાવાદારો ચુકે નહી,” કેપ્ટન વીત્રીસે સમજ આપી. “જો તારો બપાવો આજે વસ્યત વગર મરી જાય તો કાલે તારા બાપ તરફનાં સગાંની એક ફાજ ને ફાજ તેની દોલત હાથ કરવાની હુંકમાં મેદાન પડે, ને તે લોકને જો તારી હસ્તીની વાત ખબર પડે તો તારાં માએ બાપનાં લગન ગેરકાયદે ઠરાવા ને તું હકદાર અચ્ચું ને વારસ નથી એમ પુરવાર કરવા તે લોક આસમાનના તારા તોડી નીચે લાવે!”

“ને તે લોકનું માને કોણ?”

“બધાં. દામ કરે કામ. તારી ગાંઠમાં કોર્ટ લડવા જરૂનું જોર નહીં એટલે તું કરીજ શું શકે? તે લોક તો એકના ચાર ખરચીને ઉભાં રહે, ને પોતાનું અંતઃકરણ ચાર ચણાને બદલે બી વેચી નાંખનારા વકીલોની ક્યાં ખુટ છે જો તે લોક સુલતાનું ઉચ્છું ને ખોટાનું ખરું નહીં પુરવાર કરી શકે? હું તો ધારુંજ જો તું આવતા સોમવારે મારી સાથ આવજે, ને અહીંની “સેફ ડીપાઝીટ કંપની” માં એ ઓચરમાં આપણે સલામતી ખાતર મુકી આવશું. તેજ સૌથી બેહેતર થશે.”

“ખરચ થું થશે ?”

“તદનજ નજીવો,” કેપટને ધીરજ આપી. “ઘેરમાં એ ઓચરયાં તારી પાસે ને તાહરી સાથે રહે તે હું મુતલગ સલામતીબરથું ધારતો નથી.”

“પણ એમ તો આએ મારી રોજની આવક અહીં મારી પાસે રહેછ તે ?”

“તે ચોરઘ જાય તો યરજાંહનમ—પણ તેને વાસ્તે ખી આપણે નબરવસ થું કામ રહેવું જોઈએ ?” કેપટને કહ્યું. “તું એક સાથે રીવોલવર રાખ. એક બરેલી રીવોલવર તાહરી પાસે હોશે તો દુકાંબુમાં તેમજ રાત્રે અહીં માલપર તું ને તાહરા જીવથી ધણી નીરાંત ને સલામતી રહેશે. તે કંઈ નહીં તો તારા બચાવની ઢાલ થઈ પડશે. તું ને રીવોલવર વાપરતાં આવડતું નહીં હોશે તો હું શીખવશ.”

“નહી, તે તો આવડેછ; મને મારા પપાએ બતાવેલું છે,” નીનાએ જવાબ કર્યો. “પપાની એક રીવોલવર હતી તે મેં પેહલીજ હરોલમાં મને પૈસાની ધણી તંગી પડી ત્યારની ગીરવી મુકેલી છે, જે આજ તક મને નકામી જાણીને મેં પાછી છોડવી લીધીજ નથી.”

“ત્યારે તે જરૂર છોડવી લે,” કેપટન વીલીસે તાકીદ કરી, “તું ને બાપ માણસને થોડા ધણા રોકડ અવેજ સાથે રોજ અત્રે એકલું રહેવાતું, એટલે રાત અવારના તારા બચાવ સાથે એ તો એક ધણી જરૂરીજ ચીજ છે.”

“ખરેખરજ છે,” નીના પણ હવે તરત એકમત થઈ. “આજ થોડા દાહડા થયા એ ત્રણ ભામતા જેવાઓએ મારી પુક પકડેલી છે એમ મને લાગેછ. હું જરા ખી ઘેરમાંથી બાહર પડુંછ તો તે લોક મારી પુકેપુક આવેછ.”

“હું જાણુંછ,” કેપટને હસીને કહ્યું. “હું જાણું જે તું ને એ વાતની ખબર નથી, ને તું ખીલી જાય તેથી મેં તું ને કેહવાની જરૂર પીછાંચી હતી નહીં. અહીંના પેહરાવાલાએ તે લોકને આએ તરફ જસ્ટી ભમતા રેહતા જેવાયી તે લોકની પુક પકડેલી છે, ને મને તે બાબે રીપોર્ટ નોંધાવેલો છે. હું તેથી એ બાબે તો વખત આવતાં ઘટતું કરશ, પણ તું તે છતાં તારી તપાસમાં રહેલી બધી.”

“ મને મારાં આંખે કામમાં બાળે વખત નાહોમત કરી મેલનારં ફક્ત એજ છે, કેપટન,” નીનાએ ગમલી પડી કહ્યું; “ બધી રીતે આંખે મારં બીજનેસ ખરેખર મને ગમતું ને સારં છે, પણ હું કોઇના બી આસરા વગર અહીં એકલી રહેલી તેથી કોઇ બી મને ડરાવા કે સતાવા કોઇ બી પહે ઉભો થઇ નય તેની રોજ મને દેહેસ્ત રહેછ.”

“ આસકરીને એમ દેહેસ્ત રાખવા કે બીહીવા જેવું કંઈજ નથી,” કેપટન વીલીસે તરત તે મધુરીને હોમત આપી. “ મેં તુંને બીહીવડાવાની મક્કસદથી નહોં પણ હોમત આપવાની મક્કસદથી રીવાલવર સાથે રાખવા કહ્યું. વળી તું કોઇના બી આશરા વગર અત્રે એકલી રહેલી કેમ કેહેવાએ ? ”—અને તે બલો કેપટન પાછો હસ્યો.—“ હું એક બાપ જેવો તારે માંથે હાલને કાજ તો છેલ્લે કેની ? વળી મારાં કારણથી મારા હાથ નિચેનો આખો પોલીસ ફોર્સ તાહરી સંભાલ ને ખીદમતમાં ખડો છે, એટલે તું તો સાંભી એક રાણી જેવી કેહેવાએ ! હવે તને બીહીવાનું છેજ શું ? મારી પોલીસનો દરેક અમલદાર તુંને ઓલખેછ, ને તું જ્યાં બી હોય ત્યાં તારી સમાલ કરવા ને તારાપર નિધાહ રાખવા તે લોકને મારી તાકીદ છે, તો પછી તાહરે બીહીવુંજ શું કરવા જોઇએ ? ”

નીનાએ એ સાંભલી પુષ્કળ સધ્યારો પામતાં મોટાં હેતના હાવ-ભાવથી તે બલા પોલીસ ઓફીસરનો અતીધણો ઉપકાર માન્યો. “ તમારો ઉપકાર કાયા બોલોમાં માનવો, કેપટન, તેજ મને ખરેખર તો સુઝતું કે સમજ પડતું નથી ! ” તેણીએ ઘણી ઓળંરખ્વાહીથી કહ્યું.

“ મેં ઉપકાર મનાવા એ કહ્યું નથી—તુંને ધીરજ મનાવા ને તારાં કામમાં ઉલટ આપવા કહ્યું,” તે કેપટને દીલાસો આપ્યો. “ મને તો લાગેછ કે તારી ખુમસુરતીએ લોકોમાં ખરેખર એટલી ચકચાર કરી મેલીછ કે તારં કામ હજી વધારે વધવું ને આઝાદ થવુંજ જોઇએ. એક વખત આવી ગીએલો ધરાક ત્હારે ત્યાં ફરીથી નહીં આવે એ તો જાણે બનવાનું તારા બાબમાં હું માનીજ નથી શકતો ! ”

“ અને તેમજ છે, કેપટન,” નીનાએ સ્વભાવિક ઓશકથી લાલ થતાં કહ્યું; “ ધણાક જવાન્યાઓ તો મારા રોજના ને જથુકનાજ ધરાક થઈ પડ્યાછ ! ”

“ થવાજ જોઇએ,” કેપટને હસીને જવાબ કર્યો, “ મારોજ હાખલો

લેની ! તે દાહડે હું આએ તરફથી જતો હતો ત્યારે નીચેની દુકાણુમાં એક એવી તો દીલક્ષ પોરી એક ન્યુસપેપરનાં ચેંડ આગળ ઉભેલી હતી કે તે જીવતી હતી કે એક કોઇ પીકચર તેજ જાણે હું તો ફટભોક વખત મારાં મનથી નક્કી કરી શક્યો નહોં. તે ચેહેરામાં ઉદાસી છતાં નેકા ને મરીખી છતાં પવિત્રાઇ કાંઇ એટલી બધી હતી, અને તેમાં ગરીબીના દરેક દેખાવ છતાં તવંગરી અને અમીરીપણાંની અસહ્યાતનો એવો તો કંઇ ઉડો છાપ છપાઇ રહેલો હતો કે પાંચ મિનીટ તક મેં તો છુપો ઉભો રહી તે ચેહેરા ટીક્યાજ કીધો, ને એવો એક ચેહેરો ધરાવનાર નાજનીનનો હું બાપ અથવા વાલી થયો હતો તે માટેની મારી ખુશાલી મારાં તનબદનમાં જાણે તે વખતે સમાઇ બી શકી નહોં ! ”

નીના ધણે મોટે સાદે હતી પડી.

“ તમે એવી ગંભીરતાથી શરૂ કીધું કે પહેલાં તો હું સમજી બી નહોં શકી કે તમે કોણને વાસ્તે કેહવા માંગતા હોશો, ” તેણે કહ્યું; “ પણ એટલું તો ખરું કે તમે એમ ને એમ મારાં મોંહનાં પર ને મોંહનાં પર અને ચહરાવી ચહરાવીને જગાવી મેલશો, એટલે પછી આએ મારું બીજું નેસ આપાદ થવાને બદલે સામું કરાકરી બીરકોટની પેરે ભાગી પડશે ! ”

“ તાહરા બાબમાં તેવી કોઈ ફકર રાખવાની જરૂર નથી, ” કેપ્ટન વીલીસે હવે રૂખસદ લેવાની મતઝમથી ઉડતાં ને પોતાની લાકડી ટોપી પાસેની ટેબલપરથી ઉંચકી લેતાં કહ્યું; “ ને ચાલ, હવે હું જતો. હું સોમવારે પાછો આવશ ત્યારે તારાં આએ બાપીકાં પેપર્સ પેલી સેફ ડીપાઝીટ કુંપનીમાં મુકવા માટેની બંદોમસ્તી કરતોજ આવશ. ”—અને તે બલો અમલદાર એમ કેહતાં નીનાને ત્યાં એકલી છોડી, કોઇ એપે-શનો એકાદો રાગ સીસોલીમાં વગાડતો, ખુશાલ જીગરે, દાહર ઉતરી આવતો થયો.

નીનાએ તે પછી પેલાં બધાં કાગળ્યાં સમાલથી પેલા નાંધલા અથ બાંકસમાં પાછાં મેલી ઉંચાં કર્યાં, અને ત્યાર કંડે પોતાનાં કામ પર ધ્યાન આપવા નિચે દુકાણુમાં પાછી ફરી.

પ્રકરણ ૨૭ મું.

એ પછીના સોમવારે કેપટન વીલીસની મદદથી તેણીએ અસહ્ય ઠરાવ મુજબ તે બાકસ સેફ ડીપાઝીટ કંપનીની ઓફીસને સ્વાધીન કરી રસીદ લીધી, અને વળી તેજ દાહડે તે બંને જણ સાથે જઈને જ્યાં તેણીએ પહેલી હરોલમાં પોતાના મરનાર બાપની રીવોલ્વર ગીરવી મેલેરી હતી તે પૈસા ભરીને છોડવી લીધી. એથી થયું એમ કે સ્વખચાવ માટે જાણે તેને વધારે નીરાંત અને હીંમત આવી ગઈ. તેની પાસે હુટાઈ જાય— ચોરાઈ જાય એવું તો કાંઈ હતુંજ નહીં, પણ આખી દુન્યાના ખજાનાથી બી બેકામતી જે તેની પાક અસમત માટે તે આખી જીંદગી ભર વહીવી પડતી હતી તેના જરૂરી ખચાવની એક દાલ તે આ રીવોલ્વરમાં તેને હાથ ચઢેલી પોતે માની લેતી હતી.

તેનું કામ, અલખત, ધીકતું ચાલતું ગયું. બધાંજ અઠવાડયાં કાંઈ મોટી કમાઈનાં કે આબાદીમર્યાં જતાં ન હતાં, પણ તેના વકરો જ્યારે કમતી ઉતરતો ત્યારે બી બધો ખરચ નિકળતાં થોડુંક ફાજલ નાણું બચી શકતું એ જોઈ તેને ઘણી ધીરજ ને ખુશાલી ઉપજતી રહી હતી.

તે, એ રીતે, એક સહવારે દુકાંણના દરવાજા આગલની પોતાની એકકમાં સરેસ્તા મુજબ ધરાકોની બાજુ કરતી ને વાટ જોતી એકલી પોતાનું કંઈ વાંચવાનું લઈ બેઠી હતી. તે દિવસ ખુશાલ તડકાંવાળો (એ મહીનાનો) હતો, અને તેને એ જાતના દિવસો જાસ્તી પસંદ હતા, કેમજે તેણીએ અનુભવથી જોયું હતું કે જ્યારે વાદળાં ઘેરાયલાં હોય કે વરસાદ અથવા ધ્રુમસથી રસ્તા ચીકળવાળા બની ગયલા હોય તેવા દિવસોની તેણીની આમદાની ખચ્ચીતકરીને ઘણી મંદ રહેતી હતી. એટલામાટે આજના તેજસ્વિ દિવસથી તે ઘણી ઉત્તમ મંદ હતી, કેમજે બડી બામદાદે દુકાંણ ખુલ્લા પછી તે અત્યાર સુધીમાં એક સારોજ વકરો કરી શકી હતી.

એ મુજબ તે બીજાં નવાં ધરાકોની રાહ જોતી બેઠી હતી તેટલાં તેનું ધ્યાન ખેંચાયું કે ઘણા ખુબસુરત એ તેજ ધોડા જોડેલી એક સુંદર બ્રોહામ સામેનાં એલીવેટ્ઝ સ્ટેશનના દાદરની લગોલગમાં આવીને ઉભી રહી, ને સપ્તે બારણું ઉઘાડતાં તેમાંથી એક ફાંકડો જવાંન કુદીને બાહાર આવ્યો. તેણે તે પછી ગાડી કાચબેનને ત્યાંથી હાંકી લઈ જવા હુકમ આપ્યો,

અને પોતે કાઢને તે તરફ મલવાનો હોય તેમ બંને તરફ લાંબે સુધી નીધાહ પોંહચાડી જોવા લાગતાં થોડોક તે તરફ ખોટી થઇ ઉભો.

તે એક ઘણો સોહામણો ને સુંદર જવાન, વરસ ત્રીસેકની ઉંમરનો, દેખાતો હતો. તેનો પોશાક બધો થયેરામાર હતો, પણ તેમાં, એમ છતાં, ટેસ્ટનું કથુંજ ખુન થયેલું જેવામાં આવતું ન હતું. તેના ચેહરાપર કાંઈક અધીરાઇ યા ગુરસાની લાગણીઓ પ્રગટી રહી હતી, અને દીસ્તુંજ હતું કે જેને તે એ તરફ મલનાર હતો તે આસામી ત્યાં મોજુદ અને તૈયાર ન હોવાથી તે ખફા થયેલો હતો.

તેણે એ ચાર ફેરા આમથી તેમ તે સ્ટેશનના પોરડીકોની લગોલગમાં ખાંચા, ને પોતાના હાથમાંની લાંકડી પોતાનાં પાટલુનપર ફટાફટ મારતો રહેવાની તેની અદા જોર બી તેની અધીરાઇ ને ખફાગીનો એક પુરાવો થઈ પડ્યો. હુંકમાં, તેની એ બધી હીલચાલ ને તેના દેખાવમાં કાંઈ એવું ખેંચાણુકારક ને દમામદાર હતું કે સુંદર નીના તેને થોડીક અન્યબી વચ્ચે થોડોક વાર ટીકતીજ બેઠી.

એવામાં તે બંનેની નજર એક થઇ, અને ત્યારે અચપ્પચ યાદ આવી અથવા વિચાર થયો હોય તેમ તે પાધરો નીનાની દુકાંણુમાં ચાલી આવ્યો.

તેણે ત્યાં આવીને છેલ્લાં પંચની એક નકલ માંગી, જે નીનાએ ઉઠીને તરતજ આપી, ને તેણે ગજવાંમાંથી એક પા ડાઝર કાઢીને કાઉન્ટર પર ફેંક્યો. તે પછી તે પેપર લઇને પીઠ ફેરવી ચાલતો થયો ખરો, પણ દુકાંણુમાંથી જતો રહેવાને બદલે દુકાંણુનાં બારણાં આગલજ ઉભો રહી પાણાં ફેરવી પંચ જોવા લાગ્યો.

“તમારા ક્યારટરના બાકીના પૈસા લેશોજ ?” એવામાં નીનાએ પછવાડેથી આવીને અદબ સાથે કહ્યું; “પંચની કીંમત તો ફક્ત ૧૦ સેન્ટ થાએજ.”

“હવે એ થોડાક સેન્ટ પાછા કોણ લે ?” તેણે હવે નીનાના તેજસ્વિ ચેહરામાં પુર હીંમત સાથે જોતાં હસીને કહ્યું. “આની એક બેહેસ્તની પરી જેનીને હાથ ન્યુસપેપર ખરીદવાની મોજમાં દસ સેન્ટસ આપવા એ હું તો એક ઘાટકીપણું બદકે ગુનાહ સમજીશું !”

નીના ઓશકથી લાલ થઇ ગઇ.

“એમ તે કંઈ હોય ?” તેણીએ ધીમે સાદે કહ્યું; “તમારો ચેન્ન લેઓજી.”

“તમે ખુશ નહીં માનતાં હોવો તો રહેવાજ દેવો,” તેણે માંગી લેતી હપે કહ્યું—અને નીનાએ ત્યારે “ઠંકસ” કહીને તે ખુરદો પાછો પોતાના વકરાના વકેરામાં નાંખ્યો.

એ કોઇ બી રીતે અસાધારણ હતું નહીં. એવા તો રોજના ઘણાક પૈસે પુર માલેતુજનર મારતેમીયાંઓ ખરીદી સારું આવી જતા, કે જેઓ એક મોટો સીકકો આપીને બાકી નિકળતા ત્રાંખા કે નીકલના સીકા પાછા માંગવા કે લેવાની મુતલગજ દરકાર નહીં કરતાં ખુદલી તે બાબે ના કહી ચાલતા થતા હતા, ને નીનાએ જોયું કે આ કોઇ ફાંકડો જવાંન તેજ વર્ગનો શ્રીમંત આસામી હતો.

“કેટલુંક થયું તમે આએ બીઝનેસ કરોજી ?” તે જવાંને હજી ત્યાંજ થોખતાં, જાણે વખત કાઢવો હોય તેમ, નજર ઘણીખરી સાંમે રેશનની બાબુએજ રાખીને સવાલ કર્યો.

“નજદીક બે મહીના થયા.”

“સારું ચાલેજી ?”

“સુકા દાહડામાં ઘણું મળજતું ચાલેજી, પણ વરસાદમાં એટલું સારું નથી ચાલતું,” નીનાએ સાદાઇથી સમજાવ્યું.

“કોઇ બી એ ધંધામાં બે ફાવી શકે તો મારાં મત મુજબ તમે જરૂર ફાવવાં જોઇએ,” પેલાએ હસીને પાછું કહ્યું.

“ન્યુસપેપરો એટલાં સસતાં છે,” નીનાએ તેના એ રીમાર્કપર ધ્યાન આપ્યા પના કહ્યું, “કે જ્યારે પુરતી સંખ્યામાં હું વેચી શકું ત્યારેજ થોડો ફાયદો હું મેઝવી શકું, ને તેથી બધો આધાર મારી વધતી ઓછી ધરાકી પરજ છે.”

“હું તો અહીં છેડે તેટલાં રોજ એક ફેરો આવ્યા કરશ,” પેલાએ હીંમત આપવાતું કહ્યું. “હું અહીં આએ તરફ હાલમાં થોડુંક સુધી રહેવાનો છેડ.”

“ ઠંકસ; એવા તો ધણા મેહેરખાંનો છે કે જેઓએ રોજ એક ફેરો બી જતાં આવતાં આવીને મારેજ ત્યાંથી પેપર ખરીદવા જાણે કાયદોજ કરી મેદયોછ.”

“ હું કંઈ અજાણ થતો નથી,” પેલાએ પાછું કહ્યું. “ આવો એક ચાંદના ટુકડા જેવો મીઠો મેહેરો જેવાની તક મલે તેટલાંમાંજ ન્યુસપેપર ખરીદવાના તે લોકના પૈસા તો વસુલ થઇ જવા જોઇએ ! ”

નીના પાછી ઓશકથી મેહેરમાં તદ્દન લાલ થઇ ગઇ. આ જાતનું સાંભળવાનું તો જોકે તેના ધંધામાં રોજનું ને લગભગ સાધારણ થઇ પડ્યું હતું, તોપણ આ જવાનની એ વખાંણમાં કાંઇક એવું હતું કે જે તેને ગમતું ને નહીં ગમતું બેઠ હતું ! બીજાઓ જે બોલતા તે નેક નિષ્ઠાનુંજ નહીં હતું; તે એક ગરીબ “ ન્યુસપેપર ગર્લ ” પડી એટલે એ શ્રીમંત છોકરાઓ એવી કાસમનું દુખ નહીં લાગે તેટલી હતું વખાંણનું બોલવાને જાણે સરકારી પરવાનો ધરાવતા હોય તેમ વરતતા હતા, પણ આ જવાનની વખાંણ તદ્દનજ પ્રમાણીક હોય ને તે જે બોલતો હતો તે ખરાંજ જીગરથી બોલતો હોય એમ નીનાને તરત અને ખાત્રીપૂર્વક લાગ્યું.

એવામાં સ્ટેશનની બાજુમાં કોઇ બપકામંધ બે ધોડાની વિક્ટોરિયા આવી, કે જેમાં કોઇ જૈફ દેખાવતો આસામી બેઠેલો હતો; અને તે જોતાંજ પેલો નીનાને ઊતાવલે “ ગુડમોર્નિંગ ” કરી દુકાંણમાંથી ઉતરી ગયો. “ હું સાંહજે ઘડી ચપકો પાછો આવશ,” તે, એમ છતાં, જતાં જતાં કહી ગયો, ને પછી તે પોહલો કુટપાઠ ઓલંગીને તે સામી સાઇડે જ્યાં પેલી તરતની આવેલી ગાડી ઉભી હતી ત્યાં ગયો, ને ગાડીમાં બેસવાથી તે ત્યાંથી તરતજ ઉપડી ગઇ.

ટકારા બંધ, એમ છતાં, તેણે કહી મેથ્યું હતું તેમ, વળી તેજ સાંહજે તે દુકાંણમાં પાછો આગ્યો. તેણે એક ક્વારટર ખરચીને વળી “ પક ” પેપર લીધું, ને પછી નીના સાથે પાછો થોડો વાર તાહેલાં મારતો ઉભો.

“ કેટલે વાગે દુકાંણ બંધ કરોછ ? ” તેણે પુછ્યું.

“ સાત વાગતે.”

“ પછી ઘેર જાઓછ કે ? ”

“મારું કોઈ ઘેર નથી; હું તો અહીંજ ઉપલા માલપર રહેલું છું,” નીનાએ ખુલાસો કર્યો.

“કોઈ સગાંવાહલાં—દોસ્તઆસના કોઈજ નથી?”

“કોઈજ નહીં,” નીનાએ ગમખારીથી કહ્યું.

“વેલ, એ ધણો અજાણજોવો સંજોગ છે,” તે જવાંને હસીને કહ્યું. “હું બી હાલ અત્રે લગભગ એકસોજ છેઉ, ને મારી આંખે તરફ ઝાઝી ઝોળખ પીઝાંણુ નહીં હોવાથી વખત મને ભારી પડેછ. તમે, તેથી, મારી ઑફરમાં કશું બી ગંધીય કે અપ્રમાણીક નહીં માની શકો તો તમારી કંપનીથી મને ઘણી ગમત મળશે. આજે રાત્રે આપણે ઠીએટરમાં જશું, ને ડેલમોનીકાનાં મોટાં હોટેલમાં જમવા પછી હું તમોને અત્રે ઉતારતો જવશ. તમોને ગમશે?”

નીના ગભરાતમાં પડી. તેણે શો જવાબ કરવો? જવાબમાં તેણીએ ના કહેવી કે હા? આ એટલું અચપુચું હતું! કેપટન વીલીસની સદલાહ લેવા જેટલો બી વખતજ ક્યાં હતો?

જો તે ત્રા કહે અને આ દીલખુશ પરાયાની મક્સદ કે મતલબમાં કશું બી અમર્યાદશીલ કે વાંધાભરેલું નજ હોય તો કેવું તેને માફું લાગે? —અને, બીજા હાથપર, જો તે હા કહે ને જેમ પેલી સીસીના બામમાં થયલું હોવાની તેણીને ફકર હતી તેમ આયંદા આ બી કોઈ ઘોઝાબાજજ હોય તો?

ઠીએટરમાં લઇ જવાની તેની ઑફર અતી ઘણી લલચાવનારી હતી. આજ વેર તેણીએ કદી બી કોઈ નાટક આખી જીંદગીમાં જોયો ન હતો, ને તેને ખજર હતી કે આખી ખલક, ખુશાલીમાં જીતતી, નાટક પર તો મરવવાલી હતી. વળી ડેલમોનીકાનાં મોટાં મોટાં હોટેલમાં જમવા જવાનું એ બી શું કાંઈ નહાનીસુની મોજ હતી? સોર્ડો અને લેડીઓ સિવાય કોઈનું જ્યાં આગમનજ નહીં ત્યાં તે જમવા જઈ શકે એ કાંઈ જેવું તેવું સુભાગ્ય? એ હોટેલ અથવા એ ઠીએટરો પાસેથી કોઈ સ્થાંજ પછી પસાર થતાં તે માંડેલી ભલુકદાર રોશણી અને તેમનો દોરદમામ જેઘ અંદર કેવુંકે હશે તે જોવાની સેંહુંકડો વાર તેને જીજાસુ તરસ ઉમરી આવેલી તે યાદ કરી શકી, કે જ્યારે તેની અંદર જઈ શકવાની કશીજ હીમત

કે મળલ તે પોતે ધરાવતી હતી નહોં—અને તોખી આ કીસમે ધર બેઠાં ને તદ્દન નહોં ધારેલી કીસમે લક્ષ્મી ચાંદલો કરવા આવી ત્યારે શું તેણે ના કેહવી જોઇએ?

પ્રકરણ ૨૮ મું.

તેણે નાજ કેહવી જોઇએ, ને તેજ અનુમાન પર તે તાબરતોખ આવીને થોખી. અલખત, પેલાનાં સવાલના જવાબમાં હા કે ના કેહવા પેહેલાં ઉપલી બધી ગણત્રીઓ, વિચારો ને અનુમાનો ગરીબ નીનાનાં મનમાં વિજળીને વેગે દોડી ગયાં, અને આયંદા ઘણીજ સંભાળથી વરતવાની જરૂર પીછાંચી તેણે એ બધા લલચાવનારા લોભો ઉપર દુરઅંદેશ દાના-ઇનેજ ફાવવા દીધી, ને ના કહી.

“મને માફ કરોજી,” તેણે ઘણીજ નમ્રતાથી માંગી લીધું; “રાત્રે માહાર જવાનો મારો ધારોજ નથી.”

“સખ્ય ?”

“સખ્ય કે હું હજી તો જેવણુ સાહેબનું નામ વટીક જાણતી નથી તેવણુની સાથે કશી બી ઓળખ પીછાંણુ વગર એમ નાટકોમાં જવાનું ને તેવણુને માથે બોલો થઇ પડવાનું મને શોભે નહોં,” નીનાએ સમ-જાવ્યું. “એ માફ પોઝીશનજ નથી. વળી કેવને ત્યાં મારા જેની મુફલીસ એક ન્યુસપેપર વેચવાવાલી જમવા જાય તેથી તમોને ને મને બેઠને ઘણું નબોજી લાગશે. મને અત્રે દુકાંણુમાં જોયલી તે તરફ કોઇ બી ઓલખી કાઢશે, અને વગર કારણે હું ગરીબ આદમી નોંદામાં ચુંચાઇ પીખઈ જવશ.”

પેલો હસ્યો.

“તમારા વાંધા ખોટા નથી, મીસ,” તેણે હસીને કહ્યું. “તમારા વાંધામાં બેશક ઘણી વજીર છે એમ મારે પ્રમાણીકપણે એકદમ કબુલ કરવું જોઇએ, ને તેથી પેહેલે મારે મારું નાજ નીશાંણુ તમોને જાહેર કરવું જોઇએ. મારું નામ મી. પૉલ સીમન્સ છે, અને હું એક જાણીતા બેન્કર છું. મારી પાસ ખુદાનું આપેલું બીશ્વાર છે, ને ૫૦૦ ઝૅલર હું જમીનગીરીના આએ તમારા કંઈના વકોરામાં મુકવા રાજી છું કે

આજે રાત્રે પુરતી ઇજ્જત સાથે તમે મોજ કરીને સહી સલામત ઘેર પાછાં ફરો તો મારો અવેજ મારે કાલે સહવારે પાછો લેવો—નહીં તો નહીં; કયુલ ?”

“ નહીંજી, મને માંદ કરો,” નીનાએ હસીને પાછું માંગી લીધું.
“ હું કંઈ તમારે માટે એવું બુરું ધારી નથી શકતી, પણ—”

“ પણ ત્યારે તો આવવા કયુલ કરો. મને ફક્ત તમારી કંપનીની મોજ ગમેછ,” પેલાએ આગ્રહ કર્યો. “ હું જોઈ શકું છું કે તમે જેટલાં અસાધારણ બુદ્ધિસુરત છેઓ તેટલાંજ વળી ખરેખર બુદ્ધિમાં બી તેજ છેઓ. તમારા મીઠા હોઠ ઉંઘાડી, તેથી, મને હા કેહો.”

હાં એક છોકરો એક કોઈ પેપર ખરીદવા આવ્યો, અને તેના પૈસા ખાણમાં નાંખતાં તેણીની નજર પેલી રીવેલવર પર પડી, ને તેને તરત હોંમત આવી ગઈ. તેણીને લાગ્યું કે તેણીએ પોતે પોતાનો બચાવ કરતાં શીખવું જોઈએ, ને જીંદગીની લડત માટે પોતે લાયક અને પુરતી હોંમતવાન થવું જોઈએ. તેની પોતાની નીતી તેવું ફાલાદી બખતર હતું, ને બચાવમાં જો આવે હથ્યાર તેની પાસે મોગુદ હતું તો પછી તેણે બીહીવું શું કરવા જોઈએ, ને આટલા માયાળુ આગ્રહના જવાબમાં ના કહી આ આદમી જે ખરેખરો ભલોજ હોય તો તેને માંહુ લાગે તેમ તેણીએ શું કામ વરતવું જોઈએ ? શું કામ તેણીએ તેને તેની એવી પ્રમાણીક ઉલટમાં નાઉમેદ કરવો જોઈએ ?

તેણીને પોતાને બી જવા તો ઘણુંજ ગમતું હતું. જે આગેવાન વર્ગને તે પોતાના જનમના હકથી લગતી લેખતી હતી તે સોસાયટીમાં બેલાવા ને ફરતી હરતી થયા, તેઓની રીતમાત જોવા ને તેમનેજ લગતી આબોહવામાં જીવવા તે તરસતી હતી, તો પછી તેણીએ ના શું કરવા કહેવી ?

કેપટન વીલીસ બી ના કેહતે નહી. તે તો એજ સસ્લાહ આપત કે તેણે પોતે પોતાની હીમતપર મુસ્તાફ રેહતાં શીખવુંજ જોઈએ. હાં બી તો તે એકલીજ રેહતી હતી—વાસ્તે જોખમ તો તેના બાબમાં જેટલો તેનાં પોતાનાં ધરને આંગણે હતો તેટલોજ બાહાર બી હતો, તો પછી તેણીએ ના કાંએ કેહવું જોઈએ ?

આ બધા વિચારોથી તે એકદમ મનમાં ને મનમાં હીમત પાંખી,

ને પેસો કાઢ છોકરો ન્યુસપેપર ખરીદી બાહર ગયો એટલે તેણે હસીને કયું, “ ઠીક છે જી, હું આવશ. તમારી આટલી મેકુરઆની છે તો પછી મારે ના શું કરવા કેહવી જોઈએ ? ”

“ વેલ સંડ, ” પેલાએ ખુશાલીથી પુકાર્યું—ને રાત્રે સાત વાગતે તેને લેવા પાછો આવવાનું કહી તેણે તુરત વેલા તો રખસદ લીધી. નીનાએ તૈયાર રેહવાનું પ્રેમીસ કર્યું.

તેણીએ, એ ઉપરથી, તે સાંહજે વેહલુંજ કામ આટોપીને બંધ કીધું, ને પછી તે ઘણી સંભાળથી તૈયાર થવા માળ ઉપર ગઇ. તે એક ઘણી ખુશીની જેહેમતનું કારજ હતું. તે ઘણીજ તખ્તમળથી તૈયાર થઇ. તેના કને જે સરસમાંસરસ પેહેડવાનું હતું તે અત્યંત ગરીબજ હતું—એ તો સાફ થયું કે હમણું થોડાક દવસ પરજ પોતાના પેહેરવેશ જોગી થોડીક નવી ખરીદીઓ તે કરી લાવી હતી—પણ તેનો એહેરોજ એવો દીવકસ હતો કે તે ગમે એવા મુકલીસ પોશાકમાં જી ઝળકી રહ્યા વના રહેજ નહોં, તો હાલના તેના આ લગાર ચટતા થયેરામાં તે આંખ આંજી નાખવા જેવા તોરથી તૈયાર થઈ શકી એમાં એજામખી શું હોય ? લખખોમાં એક એવી જે જોવાજોગ ખુમસુરતીઓ ખુશવંદ કરીમતી પેદાયશમાં થઇ શકે છે તે માંહેલી આ નિર્ધન નીના ખરેખર એક હતી.

તે ટકોરાબંધ તૈયાર થઇ રહી, અને પોતાના રકટંતી ફાલડસમાં તેણીએ પેલી ભરેલી રીવાજવર સંભાળથી છુપાવી લીધી કે તરતજ એ અતી ખુમસુરત અને તેજ થોડાની વિક્ટોરિયા બારણાંમાં આવી ઉભી, ને પેસો ખુશાલીથી તેને સાદ મારતો ને તેનું નામ પુકારતો નિચે આવ્યો.

નીના વહેલી કે નીચે દોડી, ને બધું બંધનસ્ત કરી—નાથલા નોકર દીકને સરેસ્તા મુજબ નીચે બારણાં આગળ જરા સમગરત સુવાની બધી તાકાદો આપી તે ઘરમાંથી બાહર પડી.

તે એક ઘણીજ દીવખુશ રાત હતી. તે છક થઇ ગઇ. નાટક ને તે જોવા આવેલી ઉપલા વર્ગની તમાસગીર દુન્યાનો બધો વૈભવ જોતાં તેનું બેજીં ચક્રાંમ ફરી આવ્યું. તે જાણે બીતરમાં લગમગ ચીસ પાડી ઉઠી. આટલો પૈસો, આવો ઠાઠ, આવા બધા બેકીમતી વૈભવની રેલજેળ શું ખરેખર તેજ દુન્યાને લગતી હતી કે જે દુન્યામાં આટલી તંગદસ્તી—આવી

નક્કીમ મુદ્દલસી ને પૈએ પદ માટેની આવી સમ્પત મોહતાજી લોકો ભોગ-
વતાં હતાં ? તેણે પોતે પોતાનાજ ખાખમાં શું ઓછું અનુભવ્યું હતું ?

દરેક અબળા જોતાં આંખને ચીતરી આવી જાય એવા ભારે ભપકા-
ભર્યા પોશાકમાં સજ્જ થઇ આવી જણાતી હતી. દરેકની ઉઘાડી છાતીપર
હીરા ને મોતી કે જેની કીમતનો શુભારજ ન હોવો જોઈએ તે ચકચક
થતાં હતાં, ને કોઇ બી કાન હીરા વગર ખાધી ન હતો, કે જે તેમના
દમામદાર ડોકાંનાં દરેક ફરવા ને લેહકા સાથે હીએટરની ઝવેલવત રોશણીમાં
એકથી અનેક ચમકારાઓ ફેંકી જાંણે અપાઝબ જવામ કરતા રહ્યા હતા—
અને અરે, ૧૭ વરસ તેણીએ પોતે જે ગરીબી ને નિર્ધનતાનાં જીવતાં
દોગખમાં ગુજર્યાં હતાં તેને મલતી ને લગતીજ આએ શું એક દુન્યા
હતી ? તે જાણે માનીજ નહીં શકી !

ચીઠડેહાલ, દાયાં ખેડેલું, ખવાયલાં બદનનું, ભખાયલાં ચેહેરાનું,
અંદર ઉતરી ગયલી આંખનું તો જાંણે ત્યાં કોઈ હતુંજ નહીં. બધા રોશણ
આક્રતાજ જેવા ખુશીમાં ઝલકી રહેલા સેતારાઓ (ચેહેરાઓ) હતા, અને નીના
તે ખુશીના ખાખમાં ખેલ શરૂ થવાથી તે ખતમ થતાં સુધી જાંણે હોશદ્રરંમોશ
ખેફાંમીની એક ગોખારમાં સરખસર ગરક ગઇ. તે જાંણે દોગખમાંથી
સ્વર્ગમાં આવી હતી. છાકટાંઓ, અમણો, લડાકવઢાકો, નિર્વંજો, ચીઠડેહાલોની
એક દુન્યામાં તે અત્યાર તક ઉધરી ને જીવી હતી તેમાંથી એક જાદુઇ
તીલસમે તેને આ નવીજ દુન્યાના દીલખુશ સમાગમમાં લાવી ઉતારી હતી—
અને ત્યારે તે કેમ ખુશીના ખાખમાં એ કીસમે ગરક નહીં જાય ?

તેણીનો સાથી કોઇ દેખીતો મોટો માણસ હતો. તેણે એ તરફ તેની
ઓલખખીછાંણુ ઝાઝી ન હોવાનું તેને કહ્યું હતું ખરું, પણ આગેવાન
બાકસોમાંથી લોકો તેને ડોકાંના દડેકાથી જોતાં સાથે “વીશ” કરતાં, ને
તેના તે હસીને જવાઓ કરતો. તેની ઓલખખીછાંણુ દેખીતી, તેથી, વગ-
વાલી નજરે આવતી હતી, ને નીના સાથે, એમ છતાં, કશું બી નવું કે
અસાધારણ હોયજ નહીં તેમ તે તરેહવાર એવી તો દીલખુશ વાતચીત
કરતો રહ્યો કે જાંણે નીના પોતે તેનાજ વર્ગની હોએ !

તેણે તેના ગરીબ પોશાકનો કશોજ વાંધો કર્યો ન હતો, અને એક
બી ઝવેરાતની ગેરહાજરી છતાં તે તેની સાથે હીએટરના ઉપલા વર્ગમાં એ
મુજબ આવવા—નીના અજ્ઞય થઇ ગઇ કે—આટલી તેની દેખીતી

ઝોલખાંણુપીછાંણુ છતાં જરા બી ઝોશકાયો કે ખંચાયો ન હતો. એમ છતાં, એટલું તો ખરું કે લોક તેની તરફ તેમજ નીનાની પોતાની તરફ કાંઈક અનન્યબીમાંજ દીકતાં હતાં, ને નીનાએ સેહેંકડો વખત સેહેંકડો આપેરા ગ્લાસ—ખાસકરીને પુરૂષ વર્ગનાં—દરેક ક્લાસમાંથી તેણીની તરફ આખાદ દીકાયલાં બારીક આંખે અચ્છી રેવેસે જોઇ લીધાં હતાં.

મી० પૉલ ઘણાંજ અહરથપણાંથી વરતતો રહ્યો. તે તેણીને કાનપર પડીને ધીમે સાહદે નાટક સમજાવતો ગયો, ને નીનાને નાટક, તેથી, જ્યાંદા ગમ્યો. તેણીને તો બહુજ ઘણું ગમ્યું. તેણીએ જે જે જોયું અને અનુભવ્યું તે ગોચા એક તદ્દન નવીજ દુન્યાને લગતું હતું.

તે પછી તેઓ જમવા ગયાં, અને તે કેલ (કેલમોનીકો) નાં હોટેલના વૈભવમાં નીનાએ ત્યાં જે કાંઈ વળી જોયું તે બાબેની તેની અનન્યબી ને ખુશાલીનું બ્યાંન કરવું બેજા છે. એમ છતાં, તે જરા બી ગભરાઇ કે બીહીધી નહીં. ખુદરતેજ જાણે તેને આ નવી દુન્યાને લાયક પુરવાર થયા જેવી ત્યાં ને ત્યાં દરેક તોડીયતો બહી દીધી.

તે એક મોટી દમામદાર ટેબલ હતી, કે જ્યાં સેહેંકડો લખપતી ને કરોડોપતીઓ જમવા આવેલાં હતાં, ને તેમની સંદ્રમાં લગોલગ, જરા બી ગભરાયા કે કશું બી ધામટ કર્યા વના, તે ટેબલના અદ્ય વચ્ચે એવી દુરસ્ત કીસમે વરતી કે તેના સોખતીને લેશ માત્ર પણ શરમાવાનું થયું નહોતું. તેણીએ ના તો નહી દીકાંતું દીહું જાણી યાહોમ ખાઈપી લીધું, કે ન તો નખરાં કરીને વળી ચંચેરયા કાધું. તે આસપાસનાંઓને બારીકબીન નજરથી જોતી ગઇ ને પોતે શીખતી ગઇ. હુંકમાં, મી० સીમન્સને દુરયાદ કરવા જેવું કશુંજ ન થયું. તે ઝોરબી સાંમો મગર થયો, કેમકે નીનાની દરેક હીલચાલમાં જાણે તે ગ્લાસીની ઝલેહવતી ખુમસુરતીના ઝોળા ઉતરતા હતા, ને જેઓ તેની તરફ જોતાં તેઓ ગમે એ કરતાં પોતાની આંખો તે મધુરા એહેરા તરફથી પાછી એકદમ ઉંચકી કે ખસાડી શકતાં ન હતાં !

સમટી રીતે, નીનાએ તે રાત્રે તે કાંઈ નવા મેહેરયાંન મિત્રના પૈસાએ પુરતી મોજમજાહ કરી, કે જ્યારે ખુદાનો મોકળેસો તે દોસ્ત તે આખો વખત ઉપર કેહવા મુજબ તમામ અહરથપણાંથીજ વરત્યો. તે નીનાની ખુમસુરતી પર વડીક જરા થઇને ધ્યાન આપતો જણાયો નહી.

જાણે વરસોથી સાથે ઉધરેલાં બે આઘ બેહેન હોય એટલા અદ્ય ને એટલા બધા એખલાસથી તે ગરીબ નીના જોડે વરતતો રહ્યો, ને છેક મોડી રાત્રે—બાર વાગતા પછી—તે નીનાને તેને ઘર ઉતારવા લાવ્યો.

ત્યાં નીનાએ તરત બારણું ઉઘડાવ્યું, અને પછી બારણાંની ઓથેથી અંદર જતાં તેને પોતાનું હજારો હેસાન જાહેર કરી તે સુંદરીએ શેક-હેન્ડમાં પોતાનો નરમ નાનુક હાથ આપ્યો.

તે તેણે ધણું હેતથી પોતાના હાથમાં લીધો અને રોક્યો, અને પછી વાંકો વળી તે નીનાના ગોરા ગાલ પર એક બોસો લેવા ગયો—પણ નીનાએ ઝટ પાછળ હટી જઈને પોતાનો બીજો હાથ આડો ધર્યો.

પ્રકરણ ૨૯ મું.

“એ વાજબી નથી,” નીનાએ ઝટ આડો હાથ કરીને હટી જતાં કહ્યું; “મેં તમોને સાધારણ જવાન્યાંઓથી ધણી વધારે ઉંચી પંક્તીના માની લીધા છે, ને તે મારાં મત ને તમારે મોટેનાં મારાં મોટાં માનમાં કશે બી આંચકો એ રવેસે આવવો જોઈતો નથી.”

“એક કીસમાં તે કેમ તમે ખુશ માની શકો છો?” તે જવાંને દેખીતી ધણી ઉશ્કેરણી વચ્ચે નીનાના પરીસુરત મુખમાં ભણી જોયા કરતાં, તેણીના આ ઠપકાના જવાબમાં કાંઈક દીલગીરી અથવા ઠપકાનીજ લાગણીથી પાછું કહ્યું; “મને માફ કરજો, મીસ ચેસ્ટર, પણ હું દુન્યા ધણી ફરેલો છું, અને મેં દેશે દેશની ખુબસુરતીઓ જોયલી છે, પણ તમારી કીસમની છેક જાદુઈ અસર આજ તક કોઈ બી અબળાએ મારી પર—”

“ચુપ કરી જાઓ,” નીનાએ એ સાંભળતાં તેને અધુરે અટકાવી, તરતજ પોતાના હોઠ પર આંગલી ચુકી, અરધું હસીને અને અરધું ગંભીરતાથી કહ્યું; “મારા જેવી એકલી પડેલી એક નાદાન છોકરીને તમોએ એવું કાંઈ બી કેહી સાંભલાવવું નહીં જોઈએ, ને મારે એવું એવું સાંભળવું બી નહીં જોઈએ;—અને હું માંગી લેઉં કે હવે તમે સીધારો. અહાં પોલીસનો પેદરો છે, ને તે કાનરટેબલ જો મને આટલી મોડી રાત્રે અત્રે તમારી સાથે એટલી બધી વાત કરતી ઉભેલી જોતો

હાશે તો જરૂર મારે વરે તે ઘણું ખુશ માનશે, ને મારી પાક ધન્યજ્ઞને તેથી નાહકમાં ઘણો ઘોઠો પુગશે.”

“ એમ છે તો હું એક મિનીટ બી થોખતો નથી,” મી૦ સીમન્સે તરત નાંખતીથી જવાબ કરતાં કહ્યું. ‘આય—આય; હું ત્યારે રજા લેઉંછ.”

અને નીનાએ તે ઉદાર હેતુના જવાંનની એ અધી કાળજી ને લાગણી ખરાં જીગરથી વખાણી, ફરીથી તેનો ઘણો ઘણો ઉપકાર માનતાં તેને શેક હેન્ડમાં હાથ આપ્યો, જે હેતથી પોતાના હાથમાં એકાદ પણ નામો બોજી પળે તે જવાંન ત્યાંથી ઉતાવળે પોતાની ગાડીમાં બેસી આવતો થયો.

નીના પણ તે પછી નિયતું ખાસજી અંધ કરી પોતાના માલ પર ગઇ. ત્યાં ગેસ સળગાવેલી ધીમી આંચે બધા કરતી હતી જે તેણીએ તેજ કરી, ને કપડાં બદલી નાંખી ત્યાર કડે તે ખારી ખુશી, વિચારવંત કીસમે ખારીએ આવીને ઉભી.

તેની આખી જીંદગી જાંજી અચખુચ એક જાડુઈ ફરફાર સમેત ફરી ગઇ હતી ! પૈસાનું પ્રમાણ અને આગેવાન સોસાયટીનો સહવાસ તે આખી જીંદગીમાં પેહેલવેહેલાંજ અનુભવીને થોડા કલાકની એક સ્વપ્નવત મોજ પછી આજ રાત્રે પોતાને ઘરે પાછી ફરી હતી. તે એક નામાંકીત નાટક જેઠ આવી હતી, અને એક મેહેલ જેવાં આરાસ્તા મકાનમાં મોટાં મોટાં ધનાઢ્ય આસામીઓ સાથે એક સુફરે બેસીને એક મોટું ખરયાલુ “ડીનર” ખાઇ આવી હતી; અને અરે, તે પછા તે પાછી મુશ્કેલીમાં અવત્યાં મેલતી અને પોતાની ગરીબ દુકાંજીનો સ્ટોલ સમાલતી વલતી સહવારે ન્યુસપેપરો વેચતી બેસે એ શું ફર કીસમતની એક મગક માત્ર ન હતી ?

તે નાસખર બની. ખુદાએ તેને એવે એક મોટે ઘર જન્મ આપવાની નવાજીશ ફરમાવી હતી કે જે અધું પાંસડું ઉતર્યું હને તો અત્યારે તો તે મેહેલોમાંજ એશ કરતી હતે ! એટલામાટે એ ઉંચ સોસાયટીનો સહવાસ, મોજશોખ ને ખાણીપીણી પર ગોવા તેનો હક પુગનો હતો એમ તેને લાગ્યું. તે એક ઉતાવલાં ડોકયાંથી શ્રીમંત જીંદગીનો જે એક છક કરનારો સફા આજે થોડા કલાકની રમતમાં જેઠ આવી હતી તે ખરી રીતે તો તેની રાજની અને ચાલુ સરજત થવી જેઠતી હતી એમ

તેનું જીવન ચીસ પાડી તેને ફેરવું ઉરકેરણીએ. સાથે તેના સંબંધમાં નાસખર બનાવતું રહ્યું; અને ત્યારે છેલ્લે એ બધા બેસખર ખ્યાલોના બેસથી બચવા તે ગરીબ છોકરીએ સુવા જવાની તૈયારીઓ કરી, બ્યારે સુવા આગમ્યની તેની સરેસ્તાની બંદગીમાં આજે તેણીએ ખરી વિનંતી સાથે તે દાદારને બારથી વધારામાં એ માંગો લીધું કે તે માલિક તેને તેની હાલની આ હાલત પુરતા સંતોષ ને સખર સાથે નીતી વચ્ચેજ જાળવવાની ફીડી તોફાયત ને હોંમત બક્ષે. તે બંદગી ખરાં દીલની હતી, અને તેથી તેને પાછી ઝેટલી બધી ધીરજ ને હોંમતની રાહત મળી ગઈ કે તે નીરાંત કરીને સુતી, અને પછી જલ્દીજ ઉંઘાઇ ગઈ.

પણ ઉંઘના સ્વપ્નામાં બી, અલગત, મીઠા પોલ સીમન્સનો સુંદર મુખડો તેને સતાવતો ત્યાં મોજુદ અને હાજર હતો. તે જવાનતા મોલક મુખડામાં ને તેનાં ઉંચા અહસ્થપણાંમાં ખરેખરજ કંઈ એવું અસરકારક ને ખેંચાણકારક હતું કે જે બી તેને જુએ ને તેને ચાહ; અને ન્હાની નીનાને, તેથી, તે મુખડો ઘણું ગમી ગયો હતો એ તો તે પોતાનાં મનની ગમે એવી ઓશક વચ્ચે પણ પોતાના ગરીબ ઓરડાનાં એકાંતમાં પોતાનાં મનથી બીજી સહવારે કમ્પુલ કરવા વના રહી શકી નહીં.

અને તે બીજી સહવારે, એમ છતાં, અસંતોષની એક બી લાગણી વગર હંમેશની હલકથી તે પોતાની ન્હાની દુકાંણમાં ન્યુસપેપરો વેચતી સરેસ્તાની ખંત સાથે પાછી ખડી હતી. તે કામ લોકજાગણીને તેને એક અઝો અબ્યાસ કરાવનાર હતું. તરેહવાર રકમ ને તરેહતરેહની કીસમનાં લોકો ચોપડીઓ ને પેપરોની ખરોદી સાર આપી જતાં. કોઈ મોટી ધમકમાં ને ધમકમાં આવી ઉતાવળમાંજ જે જોઈએ તે ચોપડી કાં પેપરનું નામ બોલી દેછે તેની જે હોય તે કોંગત ટેબલ પર ફેંકી આપી પાછું જરા એ જોયા વના તે લખે ચાલ્યા જતા; કોઈ દુકાંણમાં ગોઠવેલાં ચાટમાંજ દમામથી વાંચતાં પોતે ખોટી થતા ને તેને નાહક ખોટી કરતા; કોઈ આવીને ચપ દેને એકાદ રૂપાંતે કે સોનાનો સીકો ફેંકતા, અને જે ચાર પાંચ પેપરો જોઈએ હોય તે પોતેજ ચપોચપ ઉપાડી લઈ શક કરીને ચાલતા થતા, ને આડી નીકળતાં નાણાં પાછાં સ્વાધીન લેવા કે તે માટે ચોખવાની બી કશીજ તુંબા ધરાવતા નહીં; કોઈ વળી જે જોઈએ તે ખરીદી કરવા પછી બી નીનાને ખેંચદમીથી ટીકવા અને જે બેંજમાં આવે

તે સારું મારું તે ગરીબ છોકરીને કહી સંભળાવા બી થોભી જતા—અને એ જાતનો આપણી સુંદર નીનાનો પોતાના એ ધીકતા ધંધામાં રોજનો ચાલુ અનુભવ હતો !

તે દાહજનો નીનાનો વકરો ધણેજ મનમાનતો થયો. કાંઈ રાજદારી ખટપટના સમાચાર બાહેર આવેલા હોવાથી સહવારની તેમજ રહાંજની ન્યુસપેપરોની બધી કૉપીઓ ટપોટપ તે દાહડે ઉચકાઈ ગઈ, અને નીના પોતાની અનન્યબી અને ખુશાલી વચ્ચે સરેસ્તા કરતાં ધણી વેહલી પરવારી ગઈ. તણીએ, એ ઉપરથી, દુકાંણુ સરેસ્તા કરતાં જરા બેહલી બંધ કરીને જાલદીથી ઉપર જતી રહેવાનું મનથી નક્કી કર્યું.

તે જરા નાઉમીદ થયેલી હતી. મીં સીમન્સ કાંઈ ને કાંઈ ખરીદવા તેણે ગઈ કાલે જાહેર કર્યું હતું તેમ આજે પાછો આવેલો જોઈએ એવી તે સુંદરીએ મનથી મજબુત ગણુત્રી કરી મેલી હતી ને બધી જાતનાં તે દિવસનાં પેપરોની છેલ્લામાંછેલ્લી ટ્રાપી વટીક ઉચકાઈ ગઈ ને દુકાંણુ બંધ કરવાનો સમો જતાં સુધી બી તે નહીંજ આવ્યો. તેથી તે સહમજીજ નહીં શકે તે કોસમની તે મધુરીને નાઉમેદીની એક છુપી પણ મજબુત લાગણી બરપા થતી રહી.

વળી તે દીલગીર એટલા માટે બી થઈ કે તેનો ધરમબાપ કેપટન વીલીસ બી એ દિવસોથી તેની ખબર લેવા તે તરફ મુતલગ આવ્યો ન હતો. તે ઘણું કામમાં હોય અથવા તેને પુરતી સલામતી ને સુખ વચ્ચે હવે થર પડી ગયેલી જોઈને તે ઉમરાવી ખવાસનો ભલો પોલીસઅમલદાર નબરવસ થયો હોય એ બી બનવાજોગ હતું—એમ તો તે બાજે વખત કામનો જોજો ધણો હોય ત્યારે લાગલાગત આંક આંક દિવસો સુધી બી નહીં આવી શકતો હતો—પણ આજે નીનાએ તે આશીસરની જરા વધતી કાળજીથી એટલામાટે વાટ જોઈ હતી કે તે ગઈ રાત્રે મીં સીમન્સ સાથે જઈ આવી તે તેણીએ જોતું કર્યું કે વાજબી તે માટે એ પોતાના મેહેરબાન વાળીની સલ્લાહ પુછવા ચાહતી હતી. તે એમ તો ડીકને મોકળીને તેને એક દહેજમાં તેડાવી લઈ શકે, પણ તે ઘણી રોકાણમાં હોય તો તેનાં ઘણાં કામ વચ્ચે તે મેહેરબાનને એવી નજીવી વાતનાં કારણથી એટલો રોકવા ને સતાવા તે પોતાનું મન મનાવી શકી નહી.

અને એ રીતે એ જોવા સમજાથી નાઉમેદ ને જરા દીલગીર થયેલી નીના હવે દુકાંણુ બંધ કરવાનું ડીકને કેહેવાની તૈયારીઓ કરતી

હતી, ને પોતાનો વકરો ગણીને ઉચો કરતી હતી તેટલાંમાં કોઇએ પછવાડેથી અલગ અલગ આવીને ઘણી નાચુક કીસમે તેનાં ખભાં પર હાથ મેલ્યો, ને તેણીએ ચોંકાને પાછું ફરી જોયું. તો તેણીના ગભરાત અને ખુશાલી વચ્ચે તેને માલુમ પડ્યું કે તે કોઈજ નહીં પણ પેલો ભલો મીઠો પોલ સીમન્સ પોતેજ હતો !

તે આશ્ચર્યથી લાલ થઇ ગઇ.

આ યુગલીખોર લાગણી તેને કાંએ થવી જોઇએ તેની તેને પોતાને કશી સમજણ પડી નહીં, અને તે ઓર તેથી એવડી ગભરાઇ. જેમ ખીજા મેહેરખાંના આવે તેમ પોલ આવ્યો હતો ને તેમાં નવું કશુંજ ન હતું; પણ તેણીએ આખો દાહડો તેની છુપી આતુરતાથી વાટ જોયા કરી હતી તેની તેના આયનારૂપી ચેહરો હાલ યુગલી કરવા ચાહતો હોય તેમ ને મધુરી એઅખ્તાર આશ્ચર્ય ને ગભરાતથી ચેહરામાં એકદમ લાલ થઇ ગઇ !

પ્રકરણ ૩૦ મું.

“ગુડ ઇવનીંગ; કેમ આજે જલ્દી જલ્દી ?” નીનાનો ગભરાત અને તેણીની આશ્ચર્ય જોયાંજ ન હોય, અથવા જોયાં હોય તો તેની મતલબ તે કશી સમજણ ન હોય તે રવેસે મીઠો પોલ સીમન્સે આવતાં સાથે નીનાને ડુકાણે બંધ કરવાની ખટપટમાં પડેલી જોઇને હસીને સવાલ કરતાં પુછ્યું.

“ગુડ ઇવનીંગ,” નીનાએ જવાબ કરતાં કહ્યું. “હું તો આજે કેઆરની પરવારી ગેઇછ. આજનાં બધાં પેપરો જલ્દીથીજ ઉંચકાઇ ગીયાં ને ખલાસ થયાં, તેથી હું તો કેઆરની અમથી બેસી રહેલી હતી.”

“ત્યારે તો તમારું કામ હવે દેખીતું વધારે ધીકતું ચાલવા લાગ્યું ?”

“ડુકાણનાં પ્રમાણ પ્રમાણે જોતાં બેશક બહુ સાઈ,” નીનાએ હસીને જવાબ કયો.

“આજે જરા ચીનની સરહદ તરફની રાજદ્વારી ખટપટના સમાચાર ખી છેની તેથી,” પોલે સમજ આપી. “આજે પેપરોપર તે કારણથી વધારે દરોરો હોવાજ જોઇએ.”

“એવી ખટપટના સમાચાર ત્યારે તો રોજ ને રોજ આવતા હોય તો વધારે સાઈ,” નીનાએ હસીને વધાર્યું.

“ વધારે સારું તમારા જેવાંઓ વાસ્તે; તમારું થોડુંક વધારે ‘સેલ’ થાય ખરૂં, પણ અમારો તો વયમાં નાહક ક્યારડોજ નિકળી જાયની ? ”

“ તે કેમ ? ”

“ તે એમ કે લગાઇ તો શું પણ લગાઇની સહેજ બી ધધુખરના સમાચાર આવે તો અમારાં નાણાંજનરમાં તરત ગભરાત ચાલે, ને શૌર ને સ્ટોકસ એવા દયાઇ જાય કે વગર દુકાળનો દુકાળ પડે ! ” મીં સીમન્સે સમજાવ્યું; “ પછી જોઇ લેઓ લખ્ખાનાં તુકસાંન ! એટલાવાસ્તે એવા સમાચાર અમોને ધણા ગરમ પડી જાય; પણ હવે જ્યા દેઓ એ વાત, હવે કહેા મને કે આજે રાત કાંહાં ગુજરવીછ ? આજે મારી સાથ પાછું આવવુંછ કેની ? ”

“ આજે બી ? ”

“ હા; નહીં કાંએ ? એમાં ખુરું શું છે ? ” પોલે તકરાર ઉઠાવી. “ આપણે રાત્રે જમવાનાં તો ખરાંજ કેની, તો પછી પોતપોતાનાં ઘેરમાં નહીં જમતાં કેથે સાથેજ જમશું ! ”

“ પણ ગેઇ રાત્રે ડીનર પર કંઈ તમને થોડા ખરચ થયોછ ? ” નીનાએ ગભરાતથી કહ્યું; “ એક ડીનર પછવાડે એટલો પૈસો ખરચાય એ તો મેં જાણે નવુંજ જાણ્યું ! ”

મીં પોલ સીમન્સ તુચ્છકારથી હસ્યો.

“ તમારી જીલ છે, ” તેણે કહ્યું; “ કાલે આપણે શું એક એવો તે મોટો ખરચ કીધો જે તેની વાત ? તમે વળી ખાનાર પીનાર બી ધણાં ધોતાલ કેની તે મને મોટો ખરચ થઈ ગયો !! હવે ત્યારે એ જીલ વાંધા-સાંધામાં માલ નથી. તમે આજે આવો તો આપરે “ રસ્ટીકે ” ના ઑપેરામાં જઇશું. ”

નીનાની આંખ એ સાંભળતાં ખુશીમાં એકદમ ઝળકી રહી.

આ નાનાંકીત ઑપેરાની તેણે આ આગમચ ધણીકે તારીફા વાંચી ને સાંભળી હતી, પણ અકેકે સીટું દામ એવું મોંધું કે ફક્ત માલોતુજર લખપતીઓજ ત્યાં જઇ શકે; અને ત્યારે શું ત્યાં જવાતું તેના જેવી એકને સજ્જત થઇ શકે ?

તેણીને ગાયનનો ધંજોજ શોખ હતો. તે પોતે ગાઈ ન જાયતી હતી પણ કેથે બી ગવાતું હોય તો કલાકો તક એકાગ્ર ચીતે સાંભળતાં એ સુંદરી કદી થાકતી કે કંટાળતી નહીં; અને ત્યારે જ નામચીન ગાનારીઓના હલક ને હુજરની તારીફમાં આપું અમેરીકા એકમતે હળીમળી રહેલું તે જોવા ને સાંભળવાની તેને આ તક મળતી હતી તે એ ગરીબ છોકરી કેમ જતી મેલે ? મોટે ખાંચરે, ઉમદા, પેહલી પંક્તીનાં ને લહેઝતદાર ખરચાલુ ખાના ખાવા જવાનો તેને ઝાઝો લોભ હતો નહીં ને જો મીં સીમન્સ કેથે જમવાજ લઈ જવાનું કેહતે તો તે માનથી ને ઠરાવથી નાજ કેહતે; પણ આ ઑપેરામાં જવાની પોતાની લાલચને તે થોભાવી અથવા વશ કરી શકી નહીં.

“ તમારી ઘણી મેહરબાની છે, મીં સીમન્સ, ” તેણીએ ધીમે સ્વરે એ ઉપરથી અતીઘણી ઓશકાતાં શરમાતાં જવાબ કર્યો; “ હું આવશ. ”

“ ત્યારે અરધા કલાકમાં તૈયાર થઈ જાઓ, ” પોલે કહ્યું. “ તમારો જ સરસમાંસરસ ફ્રોક હોય તેજ પેહેરજો. ”

નીના શીકી પડી. તેની આંખમાંની ખુશાલી એકદમ સમી ગઈ.

“ મને માફ કરો, ” તેણીએ દીલગીરીથી કહ્યું; “ હવે મને ધ્યાન આવેછ કે એવા મોટે ખાંચરેના મેલાવડામાં જવા જોગ મારી પાસ એક બી ટ્રેસ નથી, મીં સીમન્સ. ”

“ તો શું શીકર છે ? ગઈ કાલે જ પેહેડયોતો તેજ પહેડી લેઓ ? ”

“ પણ તેની તો મેં ગોંઝે કાપી કાઢીને તે નવેસરથી સુવારવા આપ્યોછ, ને મેં આવવા હા કહ્યું ત્યારે તે વાતનો બી મને કશો ખ્યાલ નહીં રહ્યો હતો ! ” નીનાએ વધતી ઉદાસીથી જવાબ કર્યો.

“ ઓ, તેમાં તે શું મોટી આફત કે અફસોસની વાત આવી ગેઈ ? ” મીં સીમન્સે હસી પડીને કહ્યું; “ એ નજીવી વાતથી તે હારી જાતી ખાવાની ? લખ્ખો તૈયાર સીવેલા ટ્રેસ જેવા જોઈએ તેવા મોંઘા સસતા, મધરાત્રે બી માંગો તો મધરાત્રે બી આઈતા મલી શકે ! ચાલો મારી સાથે, મારી ગાડી છે. આપુને એક સો વારને છેટે બી નથીજ જવું પડવાનું. ” — અને નીના કાંઈ બી ના ફાંતો વાંધો કરે અથવા ના કહી શકે તે આગમ્ય તો તેને, લગભગ જોરાવરીથી હાથ પકડી, બાહરે તેની ગાડી ઉભી હતી તે તરફ તે ધસડી ગયો.

નીનાને, તેથી, જવા વના જાણે ચાલ્યું નહીં, ને તે ડીકને દુકાંણ સમાલવા તાકીદ ફરમાવી ઉતાવળમાં મીં સીમન્સ સાથે બાહર પડી.

જાણે તેની એ બધી હદ બાહરની ભલમનસાઇ માટે ઉપકાર માનવા કે પ્રોટેસ્ટ કરવા જટિલો બી તે જવાને તે સુંદરીને વખત મલવા દીધો નહોતો. તેણે કોચમેનને કહેલા હુકમ મુજબ રોશણીથી ઝલઝલી રહેલાં એક મોટાં કપડાખાતાંની દુકાંણના પોરટીકોમાં ગાડી બાજુ પળે પોંહોંચી ગઇ અને ધમધમાત સાથે જઇ ઉભી, ને ત્યાં જઇ તરતજ લેડીઝ ડીપાર્ટમેન્ટની વડીનાં સ્વાધીનમાં મીં સીમન્સે સુંદર નીનાને સોંપી દીધી.

તેણે (મીં સીમન્સે) તે અબજાને એમ કરતાં ધીમે સ્હાદે જે હુકમો આપ્યા તે બધા કંઈ નીનાને સંભળાયા નહોં, પણ “જલ્દીથી” “ફર્સ્ટ રેટ,” “મોંઘો પણ બીલકુલ ડીસંટ,” “બીલ મારી પાસે બાહર હું ઉભો છું ત્યાં લાવજો”—એવું એવું બાંયુંતુડું ને અછડતું તેણીએ ધડકતાં જીરે સાંભળી લીધું હતું.

તે જાણે સ્વપ્નોજ જેવા પડી હતી !

તેણીની ઉપર ધ્યાન આપનાર તે કોઇ મોટી કીસબી ને ખરા સુધઝ ટેરની બાહોસ દરજણ હતી. તે એ રૂપસુંદરીને પોતાનાં ખાતાંમાં લઇ ગઇ, ને ફક્ત ૨૦ મિનીટના દરમ્યાનમાં તો તેને એવા સુધઝ ટેરના બીલકુલ સાદા થયેરામાં સજ્જ કરી આપી કે નીના પોતે પોતાની અકલથી હેરત રહી !

તે એક દીલખેસતો, મનોહર ને મોંઘો પણ સાદો પોશાક હતો, કે જેના બાહરમાં સુંદર નીના સુંદરતાના એક દીલકસ દરયાવ જેવી દેખાતી હતી. તેણીના જથ્થાવાળા બાલ બી છોડી નાંખીને નવેસરથી તે પોશાકને મેચ થતી કોસમે બાંધવામાં આવ્યા હતા, અને તેવી રીતે તૈયાર થયલી તે પોતાના જીવ સાથે અતીથણી ખાંચાતી અને ઓશકાતી બ્યારે નિચે આવી ત્યારે મીં સીમન્સ તેને માટે ઉપર ઓઢી લેવાનો ઉંચી કીંમત ને બનાવતનો એક “આપેરા ક્લોક” લઇને વળી તૈયાર ઉભો હતો !

નીના ધણીજ ઓશકાઇ. આવી ઉંઘાડી છાતી અને ઉંઘાડા હાથનો “આપેરા ટ્રેસ” (સુધરેલી ફેશનને જવાબ કરતો) તેણીએ આજ તક કહી પેહેડયો ન હતો, અને તે તેનાં પ્રમાણીક જીરને ઝાઝો ગમતો પણ નજ

હતો. એટલાવાસ્તે આ મોંઘી કીંમતના આપેરાકસોકનો મીં સીમન્સે કરેલા નવા ખરચનો બોજ જોકે તેને ગમ્યો તો નહોતો, પણ તે આવતાં સાથે તેણે જ્યારે તે ઉઝાડી ગરદન છાતી ને હાથપર ઝોઢાડી દીધો ત્યારે નીનાને સમ્યક્તાને ખાતર તે વિશેષ ગમ્યું એ તો ખરું.

“તમે તો એવું ચપોચપ ને એટલી બધી ભલામથી કામ લેઓછ, મીં સીમન્સ, કે મને તો કોઈ ચીજને વાસ્તે ના કેહવાનો બી જાણે યાદમ નહીં મતો, ને હું તો બધી ગમરમ ગમરમ જાઉંછ !” નીનાએ એક બીહીધેડી હરણીની અદ્ધથી, આસપાસનાં કોઈ નહીં સાંનજે તેમ, તેના કાનપર પડીને ધીમે સ્વરે કહ્યું.

તે ખરેખર ઘણી ગમરામ ગયલી હતી. તેને બરડે પાણી ઉતરતું હતું. એક ત્રાહીત પરાયો તેને માટે એકદમ એટલો બધો ખરચ કરી નાખે એજ શું ? તે દુકાણુવાલાંજ તેને માટે શું ધારતાં હશે ? તેની છાતી અંદરખાને ધુજતી હતી. ઓ ખુદા, રખે કોઈ તેણીને માટે જરા એ અપ્રમાણીક માની લેવાની ભુલથાપ ખાઈ જાએ ! કેવા અજબ જેવા સંજોગમાં તે આ ખરચાણુ ખરીદીઓ માટે એકમત થયા પાંખી હતી તે તો તેના ખુદાને રોશન હતું, પણ લોક શું જાણે ? લોક શું ધારે ?

“તમોને એટલો બધો મારે વાસ્તે ખરચ થાએ તે વાજબી કે મારે વરે શેખાભરેણું કેમ કેહવાય, મીં સીમન્સ ?” તેણીએ ફરયાદની ઢપે પાછું કહ્યું—અને તેના જવાબમાં મીં સીમન્સ ખુશ ગિજાજે ફક્ત મોટે સાહાદે હસ્યો.

“તમે માનતા નથી, મીં સીમન્સ,” તેણીએ કાકલુદીથી પાછું કહ્યું, “પણ મને બીહીક લાગેછ કે હું મર્યાદાની તદ્દન હદ કુટલી ગેઈછ.”

“હદ ?” મીં સીમન્સ હસ્યો; “હદ કે સરહદ ? તેની પુર્વે શું ને પશ્ચિમે શું ? ઉત્તરે શું ને દક્ષિણે શું ? હું “જ્યોઆરી” ઘણી મજાહની નથી શીખ્યો, મીસ ચેસ્ટર; હું મારા કલાસમાં “જ્યોઆરી” માં મોટો ઢોંડો પુરવાર થયલો છેઉ.”—અને જરા થોબીને.—“તમોને તમારી અકસર ખુશ્મસ્તીના બાહાર વચ્ચે આ પોશાકના થયેરામાં જોવાનુંજ એવું દીલપઝીર છે કે તેથીજ જાણે મારા તો ખરચાણના બધા પૈસા એટલા વારમાં વસુલ થઈ ગીયા ! !”

એ પછી નીનાના જવાબને વાસ્તે થોડા વના તે ઉચ્ચટમંદ જવાંન એકદમ ત્યાંથી ફર્યો, અને તે મોટાં ખાતાંના “કેસર”ની ટેબલ આગલ જઈ નીનાને લગતા સઘળા ખરચનું તૈયાર કરવામાં આવેલું ખીલ (નોટોનો એક ખીચોખીચ ચોડો ખીસામાંથી ખેંચી કાઢી તેમાંથી) એક લહેજમાં પગાર કરી આપ્યું.

“હવે હું તમોને તમારે ઘેર પાછાં ઉતારું,” તેણે નીના આગલ પાછો આવતાં કહ્યું. “તમો ત્યાં બધું થરીયામ કરીને ઠીકઠાક થાઓ, ને તેટલાં પંદર મિનીટમાં તો હું પે.તે તૈયાર થઈ તમોને લેવા પાછો આવુંછ.”

અને અરધી બીહીધેલી—અરધી શરમાતી, એક ઘાઉન પેપરમાં પોતાનાં જીનાં વીંટાલી લીધેલાં કપડાંનાં પારસલ સાથે, બલી નીના બીજી પાંચ મિનીટમાં પોતાનાં મુકામ પર પાછી ફરી. તે પોતે પોતાથી શરમાતી ને ન્હાસવા માંગતી હોય તેમજ પોતાના માત્રપર, ઝનઝન થતા ગાલ અને કાન સાથ, પોતાનાં મનનું સમાધાન કરી લેવા એકદમ જતી રહી. તેના રૂપસારો ને કાન બધા ઓશકની ઉરકેરણીઓથી લાલ ચણોઠી સરખા થઈ ગયા હતા !

તેને, એમ છતાં, એ થયેરા બાબે પોતાનાં મનથી શાંત ને એકમત થતાં ઘણી વાર થઈ નહીં. તે પછી તેણીએ ડીકને બોલાવી બધું બંધમસ્ત કરાવ્યું, અને ત્યાર કેડે નિચે આવીને મીં. સીમન્સની પાછી વાટ જોતી બેઠી.

પ્રકરણ ૩૧ મું.

તે છક થઈ ગઈ. તે ઓપેરા હાઉસનો થાથ આગલી ચતનાં થીએટરના બપોરથી કોઈ હજારો દરજ્જા આલા હતો ! અહીં તો બધો આગેવાન સોસાયટીનો સૌથી ઉપકોજ વર્ગ જમા થયો હતો, કેમજે અત્રે દાખલ થવાની ફી અતીધણી મોંઘી ને આકડી હતી; અને પરડો ઉપડતાં રજી થયેલો તે હુબહુ પરસ્તાનનો દેખાવ પોતાના બાકસમાં ખેંસીને નિહાળતાં ગરીમ નીના હર્ષની મારી જાણે એકદમ હૈયાંમુતી ને બાણુભુતી બની ગઈ.

તે, પોતાની ખુશીમાં છકટ બની ગયેલી, જાણે મીં. સીમન્સની તેની બોરડામાંની હસ્તી અને કંપની વટીક ભુતી ગઈ ! તે મ્યુઝીકથી

બસ તે જાણે વશ થઈ ગઈ, અને તે ગાયનની જાદુભરી અસરથી તેનું જીવન ઉછાસો મારી તેનાં ગાંઠાંમાં આવી ખુટી બેઠું.

અંતે “એક્ટ-ગ્રાપ” ઉતર્યો ત્યારેજ તે મી. સીમન્સ સાથ વાત કરી શકવા જેટલી ધીરજ ને કુરસદ પામી. “મને માફ કરજો,” તેણીએ માંગી લીધું. “રખે મ્યુઝીકની એકાદ નોટ બી સાંભળવામાંથી મારાથી ચુકી જવાય તે શીકરથી હું અત્યાર તક તમોને બોલાવી શકી નહીં.”

“ફકર નહીં,” મી. સીમન્સે સંધ્યારો આપી કહ્યું. “તમો કેટલી મોજાથી જીઓછ તે હું જોતો હતો, ને તમને એટલી મોજ મલેછ તે જોવાથી મને પોતાને બી ઘણીજ મોજ પડી.”

“તમે મને અત્રે આવવા ઈજન કીધું ને તે સાર આવેલો ખરય બી ઉઠાવ્યો તે બધું તમારાં મનની મોટાઈ પુરવાર કરે છે,” નીનાએ સાદાઈથી કહ્યું. “હું એ રાત થઈ જાણે મારી અસલ દુન્યા છોડીને સુખની એક નવીજ દુન્યાની મીલાકાતે ઉતરી પડું છું! આવા સુધરેલાં, શીખેલાં, ઉંચી હરોળનાં, સુદર ચહેરાનાં ને ઉંચી કીસમના પોશાકોનાં હજારો લોકોને મારી આસપાસમાં જોઈને હું જે દુન્યામાં અત્યાર તક વસતી હતી તેજ દુન્યાને લગતાં એ લોકો હોય એ તો જાણે મારા માન્યામાં બી આવતું નથી ?”

પૉલ ખુશ મિનજો હર્યો.

તે પછી તેઓએ થોડુંક “રીફ્રેશમેન્ટ” લીધું, ને થોડી બીજી ત્રીજી વાતચીત કરી તેટલાંમાં તે ગ્રાપ પાછો ઉંચકાયો, ને ખેલ આગળ ચાલ્યો, જે પુરો થતાં ડેલનાં પેહેલે વાંધેનાં હોટેલમાં ગઈ રાતનીજ પેઠે ખાતું લઈ પૉલ આપણી નીનાને પાછો તેને ઘર ઉતારવા આવ્યો.

તે રાત્રે બી ત્યાં આગલીજ રાતનો “નાટક” પાછો થયો. પૉલે શેકહેન્ડના જવાબમાં નીનાને હાથ પોતાના હાથમાં લેતાં તેને ઝટકાથી પોતાની સામડે ખેંચી લીધી, ને તે તેને રોકે અથવા રોકવાનું મન કરી શકે તે પેહલાં તો તે માહાબોખતાર જેવા રૂખસાર ઉપર તેણે અદમથી એક બોસો લઈ લીધો !

અને તાજુબ કે નીનાએ આજે તેને રોક્યો નહી. રોકવાનો તેણીને કદાપી વખત મળતે તોબી તે તેને રોકી શકતે નહીં. એક સ્વભાવિક

પ્રેરણાથી તે સુંદર છોકરીનું દીલ પણ તેના તરફ ખેંચાઈ ચુક્યું હતું, અને તે પ્રમાણીકપણે માનતી હતી કે તે વ્હાલા જવાનની આટલી બધી ભલામી અને આવા ખરાં દીલની ખુશી સાથે તેણે તેણીની કરેલી ખીદમત અને તેણીની પછાડે કરેલા ખરચ પછી એ એક “કીસ”નાં “ઇનામ” ઉપર ગયા તેના સાત પાણીએ ઘોયલો હક પોંદોંચતો હતો !

“તમે મારી પર ગુસ્સે થયાંછ, મીસ ચેસ્ટર ?” તે પેહેલી હસી-લતો ગુસ્સો સમી જતાં રખે નીના નારાજ કે ગુસ્સે થઇ હોય તે શીકરથી મીં સીમન્સે હવે તરત સવાલ કર્યો.

“નહીં; હું ગુસ્સે તો નથીજ થઇ પણ હું નાઉમેદ થઇ ખરી,” નીનાએ સમન્વયું

“તે કેમ ?”

“હું મારા પોતાના ઠરાવમાં વિશ્વાસ ખોલી ખેડીછ,” તેણીએ શીકું હસીને જવાબ કર્યો. “આજ વેર એ જાતની નખલાઇને હું કદી મારાપર ફાવવા દઇ શકી નથી, કે જ્યારે આજે તો હું તમને તમારી એ પેરવીમાં અટકાવીજ નહીં શકી એ મારી અભયખી ને નાઉમેદી છે.”

મીં પૉલ સીમન્સ ખુશીનું હસ્યો.

“હવે કાલે રવિવાર છે,” તેણે વાત વીસરાવી કહ્યું; “કાલે આપણે સાંહાંજે ઠડે પ્રહર ફરવા નિકળી પડશું, ને હું તમને શેહેરની સહરદ તક ફેરવી લાવશ. હું મારી ગાડીમાંજ આવશ.”

આ વળી નવી લાલચ હતી ! લાલચપર લાલચ આ કોઇ જવાન બધી કુનેહભરી કારસાજથી આ નિર્દોશ બોલીભાળી કને રજુ કર્યો જતો હતો ! શું તે કોઇ ત્યારે ઘોડાખાજજ હતો ? શું તે કોઇ ઉંડાં પાણીમાં રમત રમતો હતો, અને સમે સાચવીને કંઇ દાવ લેવા માંગતો હતો ? આપણે આગળ જોઇશું.

નીનાએ પોતાનાં ધરના ઉંમરની બાહેર જઇને—એમ કહીએ જે—કશુંજ જોયું ન હતું તો તે સહરાગત કરેલી લેખાશે નહીં; અને, તેથી, શેહેરનો શેણ ફેરવી લાવવાની મીં સીમન્સની આ ઉદ્ધાર માંગણીથી તે ઘણો મોહ પામી. ફક્ત “સેન્ટ્રલ પાર્ક” સિવાય તેણે શેહેરનાં કોઇ બી

રમણ્ય યોગાંજ્ઞા કે જ્ઞેવાન્જોગ જગ્યાઓ તરફ અત્યાર તક કદી એ પગલાં લીધાંજ ન હતાં. તે માટેની તેને હોંમત, ગુંજસ કે સગવડ કદી અત્યાર તક થઇ શકી ન હતી.

એમ છતાં તેણીએ વળી વિચાર કર્યો. ઓ ખુદા, રખે તે કાંઈ ખોટુંજ કરતી હોય ? રખે એમ જતાં આવતાં તે કોઇ ખરાબીના ખરાબા ઉપરજ અંતે અફલાઇ મરવાની હોય ?

“હું આવશ,” તેણીએ અંતે એક ટુંક વિચાર કરી લઇને તરત નક્કી ઠરાવપર આવી જતાં કહ્યું; “હું ખુશં કંઈ જોતી નથી ને હું ફરવા આવશ.”

“તમે કેટલે વાગે ત્યારે તૈયાર થઇ શકશો ? દુકાણુ ક્યારે બંધ કરશો ? ”

“હું આનવારે તો ૧૧ વાગતામાંજ પરવારી જાઉંછ,” નીનાએ જવાબ કર્યો; “સૌથી સરસ વકરો આખાં અઠવાડ્યામાં મારો આતવાર-નોજ છે, ને એ અરધા દાહડામાં હું આખા દાહડાની નોકરીથી ખેહેતર લાભ મેલવી શકુંછ.”

“ત્યારે હું એને શુમારે આવશ,” સીમન્સે હજી એક કદમ આગળ વધતાં કહ્યું; “આપણે સાથે કેથે લંચ લેઇશું, ને એ રીતે બપોરનું જમી લઇને જરા નમતો પ્રહર થતાં લાંબે છોટે ફરવા નિકળી જઇશું.”—અને એ રીતે અરસપરસ ગોઠવણો બધી નક્કી કરી તેઓ તરતજ એક સાદી શેકહેન્ડ સાથે વળી છુટાં પડ્યાં.

નીના ત્યાર પછી પોતાના ગરીબ મજલાનાં એકાંતમાં પાછી ફરી, અને પોલે તે રાત્રે અપાવેલી પેલી મોંઘીદાટ શૉલ (“આપેરા-ક્લોક”) પોતાની પીઠ પરથી ઉતારી નાખતાં તે પોતાની હાલતની ને આવતી હાલતનો ગંભીરાધથી ઘેર કરવા પડી. તેનાં દીલમાં ખુશી ને ગમી, ઉમીદ અને ભય એ બધું એકઠું રાજ ચલાવી રહ્યું હતું. તેને પોલનાં વર્તણુમાં ધડીભર બધું પ્રમાણીક ને સારું લાગતું, તો બીજીજ પહે વળા ડર ખાઇ જવાય એવું બધું ભયભીત ને ગલીચ દેખાતું !

તેણીએ સંભાલથી પેલો નવો પોશાક પણ દીલપરથી ઉતાર્યો, ને પછી તે સફા ધડી વાલી ઉઘો મેલ્યો, જ્યારખાં એક સાદાં “નાઇટ

ગાઉન”માં હંકાયલી તે ગરીબ છોકરી પોતાની ખાટલીની એક કીનારીપર બેઠેલી ધણી ગંભીર અને ધણી ઉંડા ધોરમાં ઉતરી ગઇ. તેના છેલ્લી બે રાતના અનુભવો ખરેખર ધણી ન્યારા થયા હતા. અત્યારતક તો બધું સીધું સીધું ને સાફ સાફ હતું, પણ એનો ફળ અને અંતિમ આયદ્ય શું થવો હશે ? તે કોઇ દેખીતો પૈસામાં પોખાતો મોટો શ્રીમંત વેપારી હતો. તે સુંદર, સાહસેસ ને જવાંન હતો—ભાગ્યેજ વરસ ૩૦ ની ઉમરનો હોય;—અને એવો એક શું નીના જેવી એક સુફલીસ ન્યુસ પેપર ગર્લને કદી બી પ્રમાણીક આફરથી પરણીને પોતાની ધણ્યાંણી કરી શકે ? તે હજી તો તેણીની આગલી પાછલી બી કશીજ જાણતો ન હતો. તે કુલવાન માયાપતુ* ફરજદ હતી અને તેનો બપોવો કરોડોનો માલીક હતો એ વટીક તેણીએ તો અત્યાર તક તેને જાહીર કરવાને કોઇ જરૂર પીછાંણી ન હતી; પણ હવે વળતે દિવસની સાંહાંજની સ્હેલવાહ દશમ્યાંન એ બધો ખુલાસો કરી દઇને તે જવાંનની પોતાની તેણીને માટેની ખરી ખોટી લાગણીનું પારખું લઇ લેવા તેણીએ દીલેરી સાથે તે રાત્રે મુસ્તકીમ કર્યું કર્યો.

તે સરેસ્તા મુજબ તે પછી બંદગી કરીનેજ સુતી. તે બંદગીમાં નીતી અને નીતીની જાળવણી જોગી જરૂરી હોમત હંમેશ માંગી લેતી તેમજ આજે બી માંગ્યું, અને, ખરેખર, ખુદા એવી શુદ્ધતા વચ્ચેજ છપતી પાકળદ સુંદરીઓનું સર્વદા રક્ષણ કરેજે !

પ્રકરણ ૩૨ મું.

બીજે દિવસે સ્વીવાર હતો.

નીના જોકે આગલી રાત્રે ધણી મોડેથી સુવા જઇ શકી હતી, તોપણ તે દાહડે બડી બામદાદે પોતાના ધંધાને લગતી શીકરો સાથે તે ખંતથી જાગી ઉઠી. એ દિવસ, તેણીએ મીઠ પોલને આગલી રાત્રે સમજાવ્યું હતું તેમ, તેના વફરામાં આખાં અકવાડયામાં સૌથી બળવાન પુરવાર થતો હતો, અને તેથી હજી તો ન્યારે એ આસાએસને દિવસે ધણુંખરું લોક પોતાનાં ગરમ હુંદ્રાલાં મિઠાણાંઓમાં આસાએસ કરતાં હશે ત્યારે તે બાળા પોતાની દુકાંણુ સાફસુફ કરતી ને નવાં આવેલાં તાજાં તે દાહડેનાં પેપરે એકવતી કામે વળગી ગઇ હતી.

પેલો પોરયો ઠીક તેને ઠીક મદદ કરતો હતો, અને આવતી ધરાડીની ઉમીદમાં એ રીતે તેઓ બંને એપથી તૈયારીઓ કરવા પડી ગયાં હતાં. હજી રસ્તા ઉપર તો નવર નીછટ હતું. ત્રામના ખટારા ધણુ ધણુ વારે ધણુકરીને ધણુખરા તો ખાલીજ દોડતા; દુધના ઘડાનાં ગાડાંઓ એમેર ત્વરાથી દમકતાં દેખાતાં; છેલ્લી અરધી રાતના ઉંઘણુસી પેહેરેદારો અવાચી ખાતાં ધીમે ધીમે ધર તરફનું હેરથું લેતા નજરે આવતા હતા, અને થોડાંકે “સનડે સુટ”માં સજ્જ થયલાં હાથમાં બાઇબલો લઈને સહવારને પ્રહરની બંદગી સારૂ દેવળ તરફનો પાંઉપેઆદાં રસ્તો માંપતાં જણાતાં હતાં—તે સિવાય તે હંમેશના ભરચક રસ્તા ઉપર આજે બીજી ધમાલ કશીજ નજરે આવતી ન હતી.

નીનાનું ધ્યાન એ બધું જોતાં ને સરેસ્તાનું કામકાજ કરતાં, એમ છતાં, ખાતેનમાં આગલી પાછલી ‘ડીસકસ’ કરતું રોકાયલું રહેતું હતું. તે પોતાની અજબ જેવી હાલત ને સરજતનોજ હમણાં બી ખ્યાલ કરતી જતી હતી. ગઈ રાત્રે “ઓપેરા—હાઉસ” માં મોટાં બડેખાંઓની સંક્રમાં ને તેજાજ પોશાકમાં સજ્જ થયેલી મોજમાં માહાલતી તે બેઠી હતી, ને જ્યાં ગરીબોનો સંચરજ નહીં એવાં ડેલનાં મોટાંમાંમોટાં પોંહિયખાનાંમાં તે જમવા વટીક જઈ સકી હતી, કે જહારે વળી હાલ પેની બે પેનીનાં પેપરો વેચવાના એક નહાના ઘુટકદ્યા ધધાને લગતા નફાના ઘસડખોરામાં તે પાછી રોકાયલી હતી !!

પણ એ તેના ચિત્ર વિચિત્ર ત્રિચારો સાથે તે એ મુજબ લાંબો વખત તક એકલી પડતા પાંખો નહોં. જરાજ વારે એક કોનસ્ટેબલ દુકાંણમાં આવ્યો, જે પોતાની ટોપીને માનથી આંગલી મારી અદબથી ખબર આવતાં બોલ્યો, “તમે જાણ્યું કે, મીસ, અમારા વડા બીચારા કેપટન વીલીસને સારું ?”

“ઓ નહીં, શું ?” નીનાએ ફાલ ખાઇ પુછ્યું.

“બિચારાને ઘણો ભયભીત અકસ્માત થયોછ.”

“અરરર ! કેમ ? ક્યારે ?”

“ગઇ રહાંજે; તેવણુ એખલાજ બે હરામખોરોની પુકે કથા પડ્યા હતા, ને તે બદમાશો એક મોટાં ઉંચાં ઘરનાં બે મજદાનાં હાપડ પરથી નહાસવા ગયા,” તે ભલા ખબર આપનારે હકીકત કહી; “હવે કેપટન

એટલાંથી હઠી જાય કે ખાંડ્યા જાય એમ ક્યાં હતું ? તેઓ તુરત પુઠે પડ્યા, ને તેવામાં એક મંગર્યામાંથી પગ છટક્યો ને નીચે ચાઢોમ બિચારા તુટી પડ્યા ! ”

“ ઓ ખુદા, કેવું ખરાબ ! પણ કંઈ જોખમ છે ખરો કે ? ” પોતાનું બહું કરનાર તે બાપ જેવા નેકઅખત પોલીસઑફીસરને માથેની બયની એ બયભીત વાત સાંભળતાં નીનાએ ખરાં દીલથી એકદમ શીકરમંદ થતાં પુછ્યું.

“ જોખમ હતો ખરો, પણ હવે હાલ નથી, ” તે કોનસ્ટેબલે ધીરજ આપી; “ હાલમાં ઑરપીટલમાં છે, પણ હવે ડાક્ટરો ઉમીદ કરે છે કે બચશે. ખલું તદન ઉતરી ગયું છે ને પગ ખરાબ રીતે બાગી ગયો છે તે સિવાય બીજી કોઈ જોખમ પુરવાર કરનારી નિશાંણીઓ હાલમાં હવે રહી નથી. ”

“ સારે રાત્રે કેસ ખરાબ હતો ? ”

“ હા, બોખાર ધણી ચઢી હતી તેથી શીકર રાખવાનું કારણ હતું, ” તે કોનસ્ટેબલે કહ્યું. “ એટલું સારું થયું જે એવણુ નીચેનાં ઓગાણુ પર પોતેજ અફલાઈ ગયા નહીં. એક બદમાસનો પગ તે મંગર્યાં આગ-લજ એવણુના હાથમાં આવી ગયલો હોવાથી તે એવણે પકડી લીધેલો તેટલાં તે મંગર્યાંમાંથી તે પેહલાં નિચે તુટી પડ્યો, ને તેના આંચકા સમેત તેની ઉપર પછીથી એવણુ પડ્યા, એટલે એટલો બી બચાવ થયો ! ”

“ ને પેલો ? ”

“ તેની તો પડતાં સાથે માથાંની ખોપરી ફટી ગયલી છે, ને બચવાની મુતલક આસાજ નથી, ” પેલાએ કહ્યું; “ પણ તેનાં મરવાનો કોઈને ગમ બી નથી. ધણોજ ત્રાસ વરતાવી રહેલો કરપીણ હતો. તે બી હાલ તો ઑરપીટલને લગતાં કેદખાનાંમાં ચોકી પેહેરા હેઠળ મરવા પડેલો છે, પણ આએ બીચારા જલ્દી સાજ થાય, ને નવું કંઈ વચમાંથી નહીં ધારેલું નિકળી નહીં આવે તો સારું. ”

“ ખુદા મદદ કરે ! ” નીનાએ દીલસોજીથી લગભગ રડી દેતાં કહ્યું; “ ઓ, હું ક્યારે તેવણુને મક્કી શકશ ? હું થોડાંક તાજાં ફુલ લઈને તેવણુને જલ્દીથી મલવા જવા માંગું છું. ”

“હાલ કોઇને બી કાકટર મલવા જવા દેતા નથી,” તે કોનસ્ટેબલે સમ-
જાવ્યું; “તેવણનાં બેરી હોકરોને વટીક નહીં. હજી તો પુરા હોસમાં બી
નથી. જરા બી મલી શકે એમ થશે તો હું દોડતો આવી તમોને ખબર
આપશ.”

“ધણીજ મેહેરખાંની,” નીનાએ ધણું હેસાંન સાથે જવાબ કર્યો.
“એવણ મારે માથે મને એક બાપ જેવા છે. બપો ખરતખા તો બિચા-
રાએ તસ્દી લઇ મારા બપાવાને મારે વાસ્તે કાકલુદીથી લખ્યું—જોકે
તેવણે તો તેનો કદી કરોજ જવાબ વટીક કર્યો નહીં । ”

“તે જવાબ નહીં આવ્યો તેજ તમારી વાતની સચ્ચાઇની પુરવારી
છે, મીસ; અમે તો બધા એમજ સમજ્યેછ,” તે બધા સુલેહના હીમાયતીએ
કહ્યું; “જો તમે ગપ મારી હોતે તો કાગળ મલતાં સાથેજ તમને કાગરાં
તરીકે જાહેર કરી તે ડોસાજી ખરી બાતમી લખી વાલતે, પણ આ તો
બધું જ છે તે તમારાં બધાંમાંજ છે. હવે ખુશ થું છે? ન તમને કોઇનો
હોકા કે ન ધોકા; ન કોઇની નોકરી કે તાબેદારી; તમો પોતેજ પોતાનાં
મલીક ને મુખ્યાર ! સાફ કેની ? ”

“એ બધાં સારાં વાણાં મારા મુરખી જેવા એ કેપટન સાહેબનીજ
ખરકતથી છે,” નીનાએ ખરાં દીલનાં હેત ને જોસથી પાછું કહ્યું.

“ને ખુદ તેવણને તમારી રૂડી દુઆથી બહેલું સાફ કરશે,”
પેલાએ કહ્યું; “એ સવેલાનો બચાવ થયો તે એ બધાઇનાં પુનથી ને
તમારી બધી દુઆની ખરકતથીજ થયો હાંએ એમ કાંએ નહીં ?—ને લે
આલો, હવે હું જતો; ગુડ મોર્નિંગ.”—અને તે ગયો.

જેનાં મુજ મીઠાં ને પાધરાં તેનાં ડલપાખરાં બી તેવાંજ થાય છે.
જેનાં મામાપ બધાં તેનાં બચાં બી તેવાંજ. જેનાં વડીલો લાયક અને
સાચાં તેના તાબેદારો ને હાથ નીચેનાં બી તેવાંજ થઇ શકે—અને એ
બધી વાતની સચ્ચાઇની શુવાહી બધા કેપટન વીલીસમાં કદમોકદમ જોઇ
લેવાતી હતી !

મગર તે આતવારની નીનાની ધારેલી મોજમાં એ ખુરા બનાવના
નહીં ધારેલા માઠા સમાચાર આવી જવાથી ધણો ખતરો પડ્યો. ખરેખર
તો તેણીનો હમગજ બધો નાશ પામી ગયો. તે તો મુર ખાત્રીની વક્તીમાં
હતી કે બપોરે સીમન્સ તેની બગી લઇ તેને લઇ જવા આવશે તે આગ-

મય તો એ બસો કેપટન, સ્વીચાર હોવાથી, ખચ્ચીતકરીને તેની મીલાકતે આવી જશે, ને બધી તેણીની હકીકત સાંભળી લઇ તે ધરમખાપ તેને ખચ્ચીતજ ખરે રસ્તે પ્રેરશે; અને કેટલી દીલગીરી કે એ બધી ગણત્રીએ એક દહેજમાં ઉઠી વલી ગઇ.

તેણીએ જાણે સંચાથી કામ ભેતી હોય તેમજ તે દિવસે, તેથી, પોતાનો વકરો અરધા બેધ્યાંનપણાં વચ્ચે કરી લીધો, કે જ્યારે સરેસ્તા મુજબ એક વાગતા સુધીમાં તો તે પોતાની વક્ષી મુજબ બધું વેચી સાટીને પરવારી બી ગઇ.

તે પછી તે ઉપર ગઇ, અને એ ટાંકણાને અનુસરતો એક સુધડ કેસ કરી તૈયાર થઇ. તે સીમન્સને કમ્પુલ થઇ ચુકી હતી, એટલે પોતાની કેપટન વીલીસની માટેની ગમે એવી ખરાં દીલની દીલગીરી ને ગમખારી છતાં હવે જવા અથવા તૈયાર થવા વના ચાલે એમ ક્યાં હતું ?

તે ટકોરામંધ આવ્યો. ખરાખર આગમચથી કહી રાખેલાજ વખતે એક શુદ્ધ કાલા દેખાવલા તેજ ઘોડાની એક બગી નીનાની દુકાંણુ આગળ આવી ઉભી. પોલ પોતેજ તે હાંકી લાવ્યો હતો, ને પછવાડેના બાકસમાં એક ઇસ્કી યાટ સધસ છોકરો બેઠેલો હતો.

નીના એક ધડીમાં તેની સાથે થઇ, ને તેઓ પછીથી હાંકમાનનાં જાણીતાં હોટેલમાં લંચ ભેવા હંકારી ગયાં, કે જ્યારે નીનાએ જોઇ લીધું કે ખરેખર તે બગીની સુદરતામાં એક બી મના ન હતી. એટલું તો ઝલ-ઝલ થતું બધું એવું તો નવું ને છેલ્લામાંછેલ્લી ફેશનનું હતું—એટલું તો સુધડ કે તે ‘ટર્ન-આઉટ’ જેતાં સાથે જોનારની આંખ ખુશીમાં ખેંચાઈ રહે; અને એ જેતાં નીનાનું જીગર ખુશીના ઉછાલા મારવા લાગ્યું.

મી. પોલ બધો વખત સખ્ત મહસ્થપણાંના વિવેક ને અદમથીજ વરત્યો, ને જમીને સંધ્યાકાલનો નમતો પ્રહર થતાં સાથે તેઓ સારાં શેહેરની સેહેલવાહની તે ધારી મેલેલી એક દીલખુશ લટાર માટે હાંકી ગયાં. તેઓ “શીફ્થ એવન્યુ” ના મોહલ્લામાં થઇને “સેન્ટ્રલ પાર્ક” માં ઉતરયાં, ને તે વિશાળ બગીચાની શેણુક જેતાં “રીવર સાઇડ ડ્રાઇવ” પર આગળ વધ્યાં, કે જ્યાંની ખુદરતની દીલખુશ સુદરતાઓ જેતાં નીનાનો જીવ ખુશીમાં બધો બાગ બાગ થઇ ગયો. ત્યાંનો કુદરતનો લીલો કંજર ગાલીઓ અને લીલાં પાંદડાંઓથી ભરપૂર ભરાયલાં ઝડપાન સાયનાં કુલોના પમરાત

ને બેઠકાત ઉપરથી થઇને આવતી પવનની એક દીલખુશ દેહકી દરેક આદમીના દેમાગને જાણે ખુશીમાં તર કરી મેલતી હતી. તે તરી થઇ બગીમાં બેઠી. જાણે તે બેઠેકબેઠેકાતનો બધો મીઠો પમરાત અને રસ ખુલ્લાં નરકારાંઓ વડે અધીરી પડી તે સામટો પી જવા માંગતી હોય તેમ મલક મલક આસપાસ જોતી ને ખુશીમાં સધળું વખાણતી તે મીઠ પોલ સીમન્સની લગોલગ—અરધી ગોદમાં—બેઠી હતી !

તેની આંખો ખુશીમાં ઝલકી રહી હતી, અને કેપટન વીલીસને લગતો પોતાનો બેઠ વટીક કેટલીક હદ સુધી તે હાલમાં વીસારી ને જીતી શકી હતી. તે આજે તો બગીમાં મીઠ સીમન્સને બધી પોતાની વીટક વાત કહી દેવાની હતી, પણ તે આસપાસની બધી રમણ્ય ખુદરત જોવાની તેની ખુશાલી વચ્ચે તે આગલી રાતનો તેનો મુસ્તકામ ઠરાવ વટીક હાલ તો પાણી ભરવા ગયો હતો ! હાલ તો તે ખુશાલ સધળું જોતી ને વખાણતીજ બેઠી હતી. તેના સુંદર રોખસારો તાજગીબપ્પા હવા અને દીલની ખુશાલીની ઉરકેરણીના બાએસથી બધા ગોલાખી ગોલાખી થઇ ગયા હતા, અને તેની નૌજવાન છાતી એ ખુશીના આવેશમાં ચઢ ઉતર ઉચકાતી રહેલી પ્રગટ નજરે આવતી હતી. ટુંકમાં, ખરીજ ખુમ-સુરતી ને ખુશાલીનું તે એક જોવા ગમે એવુંજ મનોહર ને તનદરોસ્તી-ભરયું ચિત્ર હતું !

તે રખરટાયર બગી તેને જોતરેલા તેજ કલા મરોડદાર ચાલના ઘોડા સાથે પવન વેગે રાહ માપતી જતી હતી. ઘોડો તેજ હતો તેવોજ તેનો હાંકનાર મીઠ પોલ પોતે ખરી સમજદારીથી તેને હાંકા બાણુનાર હતો, ને તેઓ કલાકના ૧૪ મૈલની ઝડપથી યાહોમ જતાં હતાં !

એ પછી નીનાએ જોયું કે તેઓ અચખ્યુચ એક કાઠ એકાંત જોવા રસ્તાની વલાંણુમાં ઉતરયાં, ને તે તરફ પુગતાં સાથે પોલે લગામ ખેંચીને પોતાના ઘોડાને રોક્યો, અને તેની ચાલ એકદમ ધીમી કરી નાંખી.

પ્રકરણ ૩૩ મું.

“આપરે શીફ એવન્યુમાંની ગીરદી મુક્યા પછીના એક કલાકમાં ચૌદ માઇલ નિકળી આયાંછ,” પોલે ગાડી ધીમી કરીને પોતાનું સુંદર સોનાનું ઘડયાલ એક ઉતાવળી નજરથી ખીસામાંથી ખેંચી કાઢીને જોઇ લેતાં કહ્યું—અને પછી નીના બણી તેનું ધ્યાન ખેંચાતાં વધાર્યું, “ઓહો, તમારા ગાલપર તો બધા ગોલામજ ઝલકી રહ્યાંછ !”—અને તે હસ્યો. “વળી ગુલામ ખી તે કેવા કે આપણે જે આસપાસની વાડીઓમાં જોતાં આયાં તે તો જાણે આમે ગાલોના ગુલેગુલામ આગલ પાણીજ ભરે !”—અને એમ કેહેતાં તેણે ઝટ વાંકો વળી તે ગુલામી રૂખસારો ઉપર ધણું હેતનો એક પાછો ખોસો લીધો.

નીનાએ વાંધો કર્યો નહો. તે વાંધો કરી શકીજ નહો. આખર પણ તે એક અપળા હતી, અને “ઝોરત ” તો બેશક મોહત અને માયાનુંજ એક મંદીર કેહેવાય છે. તેણીએ ફક્ત ચમકીને પાછળ ફરી જોયું. રખે પેલા સપ્તસ છોકરાએ મીઠ પોલની એ હીલચાલ જોઇ લીધી હોય તે ખ્યાલથી તે પેહેલી હરોલમાં ખીલીધી, મગર જોઇને પુરતી ધીરજ પાંખી કે “ડ્રાઇવ ” કરી ખી ગીરદી વનાનોજ હોવાથી તે પોરયો તો બાકસનાં હેઠાંબાં પોતે હાલમાં નિરાંત કરીને બેસી ગયો હતો, ને તેથી તેઓને જરા એ જોઇ શકે એમ ન હતું.

તે બહો જવાંન દેખીતો ધણો મોહ પામેલો જણાતો હતો. એ દીલખુશ ડ્રાઇવનાં પરીણામમાં આસપાસનાં પુલોના બેહેકાત અને તરો-તાજગીભરી હવાના બાએસની તનમનની ખુશાલીભરેલી ઉસ્કેરણીઓને લીધે મનોહર નીના એટલી હદ સુધી દીલકસ દેખાતી હતી, તેના ગાલો પર એટલો બધો ગુલામી રતાસ દોડી આવ્યો હતો, ને તેની આંખોમાં એટલી હદ સુધીની ખુશાલી નાચતી કુદતી નજરે આવતી હતી કે જાણે તે માહયુગનાં જીવનનાં છેક ઉડાણમાં તે ડાક્યું કરી તેની લાગણીઓ વાંચી લેવા માંગતો હોય તેમ છક થઇ પોલે તેના તે માહાબોખ્તાર સરખા એહરા સમું જોયા કર્યું. તે જાણે મીઠાસ, મોહત, ખુશાલી, પવિત્રાઇ અને તનમનની શુદ્ધતાને જવાબ કરતી ઓશકતુંજ એક જોવા જોગ દીલજીત ચીત્ર હતું !

તે પોલની બાજુમાં—જાણે તેની અરધી ગાંઠમાં તે બગીમાં

દબાઈને બેઠેલી હતી, અને પોલે લીધેલી ચુપી પછી પોતાની ઝોશક અને ખુશાલી તે હુખાચ માંગતી હોય તેમ એકરો તેનાથી ફરવીને સામી પારે જોતી તે અરધી હસતી—અરધી મંબીર બેઠી હતી. તે પોતે પોતાની લાગણીઓ સમજવા કે પોતાને સમજાવવા કેવળ અશક્ત થઈ પડી હતી. તેણીને લાગ્યું કે હીએટરમાં કે ઑપેરામાં પોલ તેની બાજુમાં બેઠેલો તેના ઉપર આટલી અસર કરી શક્યો ન હતો—તે વખતે તો તે એ જવાન પર કશું ખાસ કરીને ધ્યાન આપવા જેટલી બી લલચાઈ ન હતી, પણ આજે તે પોતેજ જાણે પોતાનાં ગહપણ ને પોતાની લાગણીઓ પરનો કાબુ ખોડી બેઠી હતી !

તે કેમે કરતાં આંખવીચામણું કરી શકી નહીં કે એ માયાળુ જવાનના સુભાષ સહવાસમાં તે એક જુદીજ ને નવીજ દુન્યા જોઈ વળી હતી, અને ત્યારે તેણીની મરજી ઉપરાંત તેનું દીલ તેની તરફ આતી ધણું ખરાં દીલનાં હેત અને હેસાનમાં ખેંચાતું રહે તેમજ પોલ અત્યાર તક વસ્યો હતો. તેણે પેહલાંથી તેને જરા એ બીહીંચરાની કે ખેસખર બનાવી ન હતી. તેણે તેને ઢંગેધારે રેહવા દઈ ઘણી કાબેચત અને કુનેહથી કામ લીધું હતું—અને, પરીણામમાં, તે સુકાબેચ ન મળી શકે એવી આ એક પરીસુરત સુંદરીને અરધી ઉપરાંત અત્યારમાંજ જીતી શક્યો હતો !

એ રીતે બીજો અરધોક માઇલ એ ધીમી ચાલે જવા પછી પોલે રેકાબ ખેંચી ગાડી એકદમ ઉભી અને થંબ ફાધી.

“આપણે અહીં ઉતરશું,” તેણે કહ્યું. “આએ ટેકડીને મથાળે એક ધણું નામીચું હોટેલ છે, જે તેની આસપાસની સીનરીને લીધે ધણું વખણાયેલ. આપણે તેના બગીચામાં જઈને થોડુંક રીફ્રેશમેન્ટ લઈએ, કે જે દરમ્યાનમાં મારા ચાકેલા “બોબી” ને બી જરા દમ ખાવાની આશાએશ મળશે.”

નીનાને, એમ કહેતાં, તેણે ઉતરીને હાથ આપ્યો, ને તે છોકરી એક હરણીની ચપળતા ને સાચુત કદમ સાથે તેના હાથ પર ટેકા લઈ તરત એક કુદકે બગીચાંથી બાહરે આવી.

“મને બી હવે જવા ચાલવા ગમેલું,” તેણીએ હસીને કહ્યું;

“બગીમાં બધા પગ જાણે સીવધ ગયા ! ”—અને પછી પૉલની બગસમાં હાથ આપી તે તેના જોડે ટેકડી ચઢીને ઉપર ગઇ.

તે હોટલ ખરેખરજ ધણું પુશકારક હતું. તે ધણું ઉંચાણમાં આવેલું હોવાથી બાજુમાંની વિશાળ નદી અને દુરનાં શહેરનો દેખાવ આંખે ચીતરી આવે એવી ક્રીસમે રજુ કરતું રહ્યું હતું. તેના બગીચા બી તેવોજ નાદર હતો, ને વરંદા પણ અતી ધણો કુશાદે હતો.

તેઓએ બગીચાની કોરાંણુ મુકેલી એક એકાંત જેવી ટેબલ કે બાંધી વળી માઇલો સુધીતો હદસન તરફનો રસ્તો—“ રાહીન ઓવ અમેરીકા ”—ને નામે ઓલખાતો જોઇ શકતો હતો તેજ પસંદ કરીને ત્યાંજ પોતાની જગ્યાઓ લીધી. ત્યાં તે પછી પૉલે કૉશી, કેક્સ, આઇસ્લીમ વિગેરે વરંદા આપી મંગાવી લીધું, અને ત્યાર કેડે તેઓ નિરાંત કરી ત્યાં તે રીફ્રેશમેન્ટ લેતાં ને વાતચીત કરતા બેઠાં.

પ્રકરણ ૩૪ મું.

“ આહ, કેવો દીલપઝીર દેખાવ ! ” નીનાએ ખરાં જીગરની ખુશાલીથી પુકાર્યું; “ ઓ, હું એ બધું જેવા પામવા વારતે કેટલી બધી ભાગ્યેશાલી ને કેવી તમારી આભારી છઉં ! ”

નમતા સુર્યનાં કીરણો વચ્ચે નીચાંણુમાંની તે રાહીન નદીનાં પાણી આંખ ખુશીમાં ખેંચાઈ રહે એવી ક્રીસમે ચળકતાં માઇલોના માઇલો સુધી જોઇ શકતાં હતાં. બધે લીલોતરી અને પુલપાનનો સહવાસ યોગરદમ નજરે આવતો હતો. તેઓ બેઠાં હતાં તે ઉંચાંણુમાંનો બગીચોજ મજા ખુશીમાં તદન તર કરી નાખે એમ એક બેઠેકબેઠેકાતથી ભરપુર હતો.

“ મારી આટલી મોટી ઉંમર થઇ, ” ગરીબ નીનાએ જારી રાખ્યું, “ પણ મેં અત્યાર સુધી આવી ખુશનુમા જગ્યા કોઇ જોઇતી કે જાણીતી નહીં. અહીં રહેવાનું કેટલું બધું નસીમદાર કેહેવાય ! સહવારે બડી બા-મઠાંડે ઉઠીને આગે ઉચા વરંદાપરથી ખુદરતનો એ નાદર નક્કસ નજરે જોવાનું ખરેખર કેટલું બધું પુશકારક થઇ પડતું હોશે ! ”

પૉલ ખુશીથી હસ્યો.

“ તમોને એટલું બધું અહીં ખુશ લાગેજ ને ગમેજ તેથી હું અતી

ધણા ખુશી થયો, " તે બધા જ્યાંને કહ્યું. " ખરેખર તો કંઈ એટલું બધું છક થયા જેવું નહીંજ, કેમકે દુન્યામાં એથી દમરો ધણી બેહતર ખુદરતની ખુમસુરતીઓ તો થામેયામ ને થારેયાર જેવા ॥ મતી આવેજ, પણ તમારો સ્વભાવજ એવો ઉલટમંદ છે કે તેને એમ મારી મંદથી સચેત કરી શકવા માટે હું એર બી પોતાને નસીમદાર જાણું છું. "

" તમેને એ મારી ઉલટ જોઇને અજાયબી લાગે એ બનવાજોગ છે, મીઠા પૌલ, " નીનાએ કાંઈક દીલગીરીથી જવાબ કર્યો. " અત્યાર તક મેં એટલી બધી નિર્ધનતા, મુશ્કસી ને કંગાલ્યત વચ્ચે ગલીચી ને ગંધારામાંજ મારી જીંદગી ગુજર કરેલી છે કે આવું કંઈ જોતાં હું કદાપી વધારે વેહેલી ઉસ્કેરાઈ આવતી હોવશ એમાં સંદેહ નથી. ઓ, ખરું માનજો કે આએ નવી જીંદગીનો એકજ સફેદ આએ કીસમનાં ડોકયાંથી જોઇ લેવા પછી મને જો તે મારી આગળી કંગાળ જીંદગીનાં પાછી હડસેલી દેવામાં આવે તો હું ગમે એટલી ધીરજનાંતી ને સંતોષી છેલ્લે તોખી હવે મને લાગેજ કે તે જાતની મારી અસહ જીંદગીમાં તો હું હવે એક દાહાડો બી જીવી શકું નહીં. "

" પણ હવે તે જીંદગીમાં તમને પાછું જવું પડેજ શું કામ ? " મીઠા પૌલ સીમન્સે વધતી હીંમતથી થોડોક જાહેર થતાં અને પોતાને જાહેર કરતાં કહ્યું. " બાકી આંખે જરા જોઇ લેવો કે પેલા ઉંચા વરંદાપર ઉભેલા ત્રણ જણાઓ એવા છક થઇને શું જુએજ ! નહીં કે આએ આંખે ઉડીને વળગે એવા ખુમસુરત તાજા ગુલાબોનો ગુલબાગ; નહીં કે આએ આસપાસની લીસોતરીભરી ખલક; નહીં કે નિયાંણુમાંની નદીની ખુમસુરતી ? તેઓ તો તમારો જોતાં છક થયા વના રેહેવાયજ નહીં એવો મનમોહન મુખડોજ ટીક્યા કરેજ, ને તે પુરવાર કરેજ કેની કે ખુદાની આએ બધી ખલકથી બી જ્યાંજ જેવા લાયક તો પુનમના આંદ જેવો તમારો પોતાનો એહેરોજ છે ? "

નીના આશકથી એકદમ લાલ થઇ.

" તમે એવી ઘેલી ગાંડી વાત મારી આગળ કરી કરી મારું માથું ફેરવી નાંખશો ને મને તકામરીભરી કરી મેલશો, " તેણીએ હસીને તેના હાથપર નરમાસથી પોતાનો હાથ મારી નરમ કપડાની ઢપે કહ્યું. " હું સુંદર હોઉં કે નહીં હોઉં પણ માહરે ને મારે સુલી જવું જોઇતું નથી

કે હું એક ગરીબ મુશ્કેલીસ છોકરી તમારી દોષને ફક્ત એકાદ કલાકની નિંદોષ મળહ મારવા ઉતરી પડેલી છેલ્લું. રાત થશે તે આગમય તો મને મારાં ગરીબ ઘેરનાં એકાંત ખુણામાં પાછું ફરવાનું છે, ને સહવાર થતાં ન્યુસપેપર વેચવાનું મારું ગરીબ કામ પાછું જારી કરવાનું છે । ”

“ ને તમે ચાહે તો તેની બી હવે કશી જરૂર નથી, ” પોલે હજી હીમત કરી પુરતો જાહેર થતાં કહ્યું: “ મોહબત, આએ જાતની મોજ મળહ અને પૈસા વિગેરે જે ચાહે તે તમારી ખીમતમાં હવે મોજુદ છે. ફક્ત તમારી દીવખુશ રળનીજ ખોટી છે. નીના ડીઅર, જે મારી બાણી । ”

અને નીનાએ ચમકાવે બેધું. તેના અવાજમાં ઉરકેરણી અને તેના ચેહેરામાં સચ્ચાઈ વંચાતી હતી । તે ખરાં દીવન જોશ સાથ સધળું ખરુંજ દેહતો ને કેહવા માંગતો હોય એમ જણાતું હતું ।

“ હું હવે વધારે વાર મારી લાગણીઓ તાહરાથી છુપાવી નથીજ શકતો, નીની વહાલી, ” તેણે જુ.સ. સાથે એકરાર કર્યો. “ મેં તો તુંને જોઈ ને જોઈ તારી મુકામો નહીં મલી શકે એવી ખુબસુરતીથી હું છક થયો છેલ્લું, ને તુંને ચાહતાં શીખ્યાં. કહે મને ત્યારે, તું મને કયુવ કરશે ? ”

નીના યુપ રહી. તેની નજર નખી પડી. તે શો જવાબ કરે ?

“ હું કાંઈ ધણો પૈસાદાર નથી, ” પોલે જારી રાખ્યું; “ કોઈ મોટો કરોડપતી નથીજ, પણ જે છે તે આએ મારી વહાલીને સદા અમન ચમનમાં મગન રાખવા માટે ધણું બીસ્વાર ને જોઈએ તે કરતાં ધણું વધારે પુરતું છે. ”

ઓ સુભાગ્ય ! એથી ખેહેતર નસીબદારી બીજી શી થઈ શકે ? આ લખખોપતી જવાંન તેને ચાહતો હતો—તેને, તે મુશ્કેલીસને ! તે તેના કરોડપતી બપાવાની કશી વાત જાણ્યો ન હતો, એટલે તે બવિશના મોટા વારસાની ઉમીદના રસનાથી લલચાયો કે ખેંચાયો હતો એમ પણ ન હતું. તેનાજ પાસે ખુદનું આપેલું પુરતું હતું, ને એ ન આઈતા દલ્લાની તેને કશી તુંબા ન હતી. અને તે—આ દુન્યાનો ફરેશો આદમી તેના જેવી ગરીબના હાથની ઉમીદવારી જે રજુ કરતો હતો તો તે તેનાં પોતાનાં

પોતાવત માટે નહીં તો ખીન્ન શાને કાળે હોય ? અરે, તેણીને લાગ્યું કે, એવા પ્રમાણીક ને ખરા દીલસોઝ પ્યાર પર લખખો આધરીન હોજે !

તે જવાબ કરી શકી નહીં. બોલો તે જે બોલવા ચાહતી હતી તે તેનાં ગલાંમાં ખુટી બેઠાં ! તેને અવાજ રૂંધાઈ ગયો, તે નિચેથી ઉચું વટીક જોઈ શકી નહીં, અને તેની ઉચી ડોક, શુભાખી ગાલ—બધેકે માથાંનાં તાલક સુધી તે ઓશકથી જેવાજેગ હદ સુધી તમામ લાલ લાલ થઈ ગઈ.

પોલે પોતાની દાવાદારી રજુ કરતાં દીલની ઉરકેરણી વચ્ચે તેણીનો હાથ પોતાના હાથમાં ધણી ઓસ્તવારી સાથે પકડી લીધેલો હતો, અને તેણીએ તે છતાં હાલમાં તે છોડાવી લેવાની જરા ખી કોશિશ કરી નહીં, કે જ્યારે નીચે નમી પડેલી આંખો ને સરેસ્તા કરતાં વધતાં જોશમાં ઉંચકાતી ને નમતી તેની છાતી યુગતીખોર રવેસે તેણીના વક્તતા પ્યારનોજ એક મુંગો અને બેબોલો જવાબ કહી સંભળાવતી હતી !

તે ખુશીનો એક છાકટ કરી મેલનારો ખવાખ હતો—એવો કે જે તે મોટાં હોટેલમાં અવારનવાર આદમીઓ ફરતાં હરતાં નજરે આવતાં હતાં તેમના અદખનો ડર નહીં થતે તો પોલ એક ધડીની વચમાં તે માહાખુ-ખને પોતાની પનાહ આપતી સીનેફરાખ ગોદમાં ખેંચી લઈ તેને યુમીઓના એક વરસાદથી આજેજ કરી મેલતે ! હાલ તો તે ફક્ત છાકટ ખુશી સાથે તે અંદ્રસમ ચોહેરાપર પ્યારથી જોઈ રહ્યો, અને પોતાના હાથમાં પકડેલા તે નરમ નાચુક પ્યારા હાથ સાથે પ્યારથી રમ્યા કાધો.

“તમેને હું મારી જીંદગીનો હેવાલ કેહી સંભળાવા માચુંછ, પોલ,” અંતે નીનાએ પોતાની લાગણીઓપર કાખુ મેળવી લઇને ધીમા સ્વરે કહ્યું. “તમે હજી મારા જન્મને લગતી એક જાણુવા જોગ હકીકત કશીજ જાણુતા નથી.”

“ને તે કેહતાં જે તને જરા ખી દીલગીરી કે દુઃખ થતું હોય તો તે જાણુવાની મને જરા એ દરકાર ખી નથી, બહાલી,” પોલ સીમન્સે હેતથી જવાબ કર્યો. “હું આએ મીઠી આંખોમાં આંસુ જોઈને ખમી શકવાનો નથી. એવી દુખની વાતોને આપણી દુરથીજ સત્તાંમ. આપણે હાલ તો પ્યારની મીઠી મીઠી વાતોમાંજ મગ્નહ મેલવશું.”

“પણ માહરે તે વાત કેહવીજ જોઈશે.”

“જે તાહરી મરજી છે તો હા,” પૌલ તરત એકમત થયો. “એટલુંજ, ડારલીંગ, કે દુખની વાત હોય તો વગર અગને લાંબુ કરતી ના. હવે તાહરાં દુખના બધા સીદા દિવસો તારી જીંદગીમાંથી જુલધ ને જુસધ ગયલા જાણુજે. એ એક ગઘજીવરીનો નાપસંદ સ્વપ્નો માત્ર સમજી લેજે. હાલના સુખી હોગામને દુખની તે યાદોથી દર્દમંદ બનાવા કોઈજ નર નથી. એમ તો મારી જીંદગીનાં તડકાંમાંથી બી ધણીક વાદલીઓ પસાર થઇ ગેઇજી ખરી, પણ મેં તે નાપસંદ ગઘજીવરીની યાદ સંતોષથી વીસારી આપીજી.”

“અને તોખી મારી વાત તો તમારે એક વખતે મન કંઈ કરીને બધી અવગતી આખર તક સાંભળી લેવીજ પડશે,” નીનાએ ઓળંગવા-હીથી માંગી લીધું. “કમકમતા ના, વાહલા પૌલ, પણ આએ ન્યુસપેપરનું કામ લીધા આગમય મને ખાવાનું વટીક બીખ માંગીને એક વખત તો મેલવવું પડ્યું હતું.”

અને ત્યાર પછી સાચી નીનાએ તે પોતાની બધી વીટક વાત સવિસ્તાર તોખી બન્યું એટલું ટુંકમાં તે શ્રીમંત નાણાવટીને કહી સંભળાવી, જે તેણે ધણાંજ એકાગ્ર ચીતથી સાંભળી. તે વચ્ચે વચ્ચે “અરે—અરે!” ને “ચટ—ચટ!” નાં હુંકારા આપતો, અને ધણેક ઠેકાણે નીનાને ધણી ધીરજ આપવા જેવુંજ કહી સંભળાવતો. ટુંકમાં, તે બધું ખરાં દીવની કાળજીથી, હેતથી ને ધ્યાનથીજ સાંભળતો હતો એમ જેઠ લેવાનું જરા એ મુસ્કેડ થયું નહીં.

“દીસ્તુંજ છે કે તારો ખપાવો તારી મરનાર માયને ધણો ચાહતો હોશે,” પૌલે એ સવગળી વાત સાંભળી લીધા કેડે કહ્યું, “પણ હું જે સમજી નથી શકતો તે એ કે જેને તે એ કીસમે ચાહતો હતોજ તેનાંજ બચ્ચાં પર તેણે આટલો આગમ કેમ ગુજરવા દીધો હોશે? તેમ કરવા તેની છાતીજ કેમ ચાલી હોશે? તાહરી પરની આટલી બધી હાયવેલાની વાત કેપટન વીલીસ જેવા સતાધીકારીએ સતાચાર કીસમે તેને લખી વાળવા છતાં એ ધસેલા હાંખરાનું એક રૂબી પસીનું નથી તે સાંભળીને મારી તો જાણે અભયખીજ ભાગતી નથી.”

“ખુદા એવણને માફ કરે!” નીનાએ આંસુઓ વચ્ચેથી કહ્યું. “મેં કવી કાલુદી ને મીનતગરીઓનાં બધાં ઉપરાસાપરી કાગલો લખ્યાં

કે હવે મારી ખરચી તાતજ ખુટી ગેઇછ, મને નોકરી બી કંઈ કરી રીતની મળતી નથી. ને તેથી મારા પર જરૂર દયા કરો. કેપટન વીલીસે મને નીરાધાર થાંડીમાં થયરતી ને મરવા સુતેલી એક જાહેર બગીચામાં પકડી કાઢી તે બી તેવણે બિચાનાંએ પોને બધું લખ્યું, ને તોમી એવણને જરા બી દયા કે શરમ આવીજ નહીં હોશે ? ”

“ એ એક ધણાજ કરપીણ કસમ ને દલીદ્ર કીનાની કેદયત છે, ” પોલે ગુસ્સાથી કહ્યું. “ બાપ ને બેટા બંને એકજ અખળાને ચાહતાં શીખે એ ધણુંજ કફેડું છે, મગર તેનાં પરીણામ છેક આએ હદ સુધી પોહાંએ એ તો એક ખરા ગજબનીજ વાત થઇ ! ”

“ એ એક ખુદાને ઘેરનો શ્રાપ હોવાન્નેઇએ, ” નીનાએ ગમખારીથી કહ્યું. “ બાપ ને દીકરો એકજ છોકરીને ચાહવાના ઝગઝમાં ઉતરે એ પેહલી નજરે હસવા જેવું ને રમુજ છે, પણ મારા કેસમાં તો તેથી જે સત્યાનાસી વધી ગેઇ તેની જાણે દહજ નથી ! ”

“ હવે આપરે એ બધી વાટ દાની દહશું, ” પોલે પાછો સેવટપર આવી જતાં કહ્યું. “ દેખઇતું છે કે એ કેસાજ ત ફથી હવે તો ત્યારે તાહરે એક પાન-પાવલાની બી ઉમીદ કરવાની ને રાખવાની નથી. ને ખુદાની બક્ષેશથી હવે તે વાતની તુને કદી ગરજ કે તુંબા બી રેહવાની નથી. હવે હું તારી બાજુમાં છેઉં. અત્યાર સુધી દુખની દુઃયા સાથની તાહરી લડત તું બિચારી એકલે હાથે લડીછ, અને આની ફતેહમંદીથી લડીછ. તાહરા જેની સખત નાચારીમાં તાહરી કાસમે નીતીમાં ઓસ્તવાર, સાચી ને સાચુતકદમ રહેવાવાલી છોકરીઓ કાઇજ થતી હોશે. હું જેઉંછ, વાહલી, કે તું લાખ નેકમાં એક છે, ને તેથી આએ તારી બધી વીટક વાત સાંભળવા પછી તાહરે માટેનાં મારાં માન ને ચાહમાં લખખો મરતખા વધારે વધારો થઇ પડયો છે. આપણે હવે બેઉ સુખીજ થયું, નીની. હજી આપણે બેઉ જવાંન છઇએ, બેઉના ટેસ્ટ લગભગ એકમલતા છે, બેઉના સ્વભાવ એક છે તો પછી દીલ એક થતાં વાર થયો નથી તેમાં અજબમી કાઇ નથી. કેમ, ખડું કેની ? ”

“ ચપી જાઓ ! ” નીનાએ શરમાઇને વાત ઉડવતાં કહ્યું. “ જુઓ સાંભેથી લેડી સાઇકલીસ્ટોતું એક ગંજાવર ટોલું આએ બાજુ આવેછ. ઓ, બાપરે, કેટલી ! ”—અને ઉલટમંદ ઉભી થઇને તે ઉંચાણને લગતા કોરાપર

દીંગાઇ તે રૂપસુંદરી નિયાણુમાં દુરથી અકેકપર ગબડી આવતી તે જવાંન ખાનુ સાઇકલીસ્ટોની ઉલટમંદ ટેળાને જોવા લાગી.

તેઓ બધીઓ એ હોટેલ તરફજ ધસડાઇ આવતી હતી, અને જરા વારમાં તો એ ગરબડ્યાં ટોળાંથી તે એકાંત હોટેલ બધું ગાજી વાજી રહ્યું. તેઓની વાતચીતનો ને મોટે સાહજે હસવાનો અવાજ તેઓ કેવી આસુદી કસરતની મોજ બોગવતાં આટલે લાંબે છેટે નિકળી આવ્યાં હતાં તેની જાણે પુરવારી પુકારતો હતો.

બધાંના એહેરા તે તરોતાજગીબરી હવાથી લાલ લાલ થયલા હતા. તેમાં બધીઓ જવાંન હતી, પણ તરેહવાર ચઢઉતર ઉમરની અને ખુબસુરત હતી. તેઓ ધસડાઇ આવતા વટોલ્યાની અદ્વયી તે ઢળ બાઇક પર ઉતરી આવતી હતી ત્યારે તેમને દુરથી જોવાનું ધણું દીઝપઝીર દેખાતું હતું. તેમનાં રંગમરંગી ખ્લાઉઝ અને હવામાં નાચતાં સ્કર્ટ, અને વળી ધણીકનાં માથાંના છુટા બાલ (વગેરે ધણું જોવાજોગ દેખાતું હતું.

પ્રકરણ ૩૫ મું.

“કેવું મળહતું લાગેછ !” પોલે ખુશીથી કહ્યું. “એક ખુબસુરત અબલાને બધી ટ્રેસ સાથ બાઇકપર ગબડી જતી જોવાનું બાજે વખત કેટલું ખુશકારક થઇ પડેછ !”

“એક ખુબસુરત અબલાને બધી ટ્રેસ સાથે બાઇકપર બેસવાનું તેને પોતાને વાસ્તે વધતું ખુશકારક પુરવાર થતું હોશે,” નીનાએ હસીને કહ્યું.

“હું કાલ ને કાલ તુંને એક બાઇક અપાવશ,” પોલે દીલસોઝ હેતથી જવાબ કર્યો. “હું પોતે એક અચ્છો સાઇકલીસ્ટ છેઉ, ને તુંને શીખવવાનું મને કશુંજ મુશ્કેલ થવાનું નથી. પછી આપણે સાથે લાંબી લાંબી સેહેલધાહે નિકળશું તો ધણી ગમત પડશે.—મગર એ બધી વાત હાલ જવા દે. મને તેં તાહરો ખુલ્લા બોલોના એકરાર સાથે જવાબ આપ્યો નથી, નીની ડીઅર? મેં તુંને કહ્યું કે હું તુંને આહુંછ. તારી કંપની મારી જીંદગીને લગતી સહનુમા રોશની પુરવાર થશે. તાહરે ખાતર જો મને સગાંવાહલાં ને આખી દુન્યા વટીક ત્યાગ કરવા પડે તો તે હું હજારો

ખુશીથી કરશ. હુંકમાં, નીની, હું તાહરા વગર જીવી શકવાનો નથી—અને ત્યારે તેના જવાબમાં, વાહલી, તાહરો પોતાનો કંઈ જવાબ ? ”

“હું મારો જવાબ કેમ આપું ને શું આપું ? ” નીનાએ ઓશકથી કહ્યું. “આપણી અરસપરસ ઓલખપીછાણ થવાને પુરા ચાર દાહાડા બી થયા નથી, અને ચારજ દાહાડાના અરસામાં આપણે પ્યારની ને પરણવા અદરાવાની વાત કરવા પડ્યે તે શું બેહુંદું નથી ? હું તમારાં હેસાંને બે-કદર કે બેદરકાર નથી—તમારી આટલી બધી મેહરબાની કંઈ કમ છે ? મગર મારે હાથ એકદમ હા નહીંજ કેહેવી જોઈએ. હું માંગી લેઉંછ કે હજી એક મહીનો વધારે તમે મારા સંબંધમાંની તમારી પોતાની લાગણી તપાસો. તેટલાં આપણે આએજ મુજબ અવારનવાર મલતાંમેટતાં રેહીશું, ને હું મારી દુકાંણ ચાલુજ રાખશ ને સમાધ્યા કરશ; ને પછી એક મહીના બાદ બી તમારી લાગણી મારે વારતે એરી ને એવીજ રહે તો—તો હું તામે છઉં. ”

પણ એ એકએક શું થયું ? શું નીનાનાં એમ માંગી લેવાથી પોણ સીમન્સને કાંઈ માહું લાગ્યું હશે ? તે ઘણો ઉશ્કરાયલો દેખાયો । તે એકદમ ઉઠીને ઉભો થયો, ને નીનાને એકલી છોડી વિચારવંત અદાથી ઉપર નીચે તે બાજુએ ફેરા ફરવા લાગ્યો. એ શું થયું ?

નીના ઝખકા ઉઠી, ને તે હવામાં ટીકતો એકલો વિચારવંત ઉભો હતો ત્યાં ગઇ.

તેણીએ નરમાસથી તેનાં ખભાંપર હાથ મેલ્યો, ને ધીમેથી પુછ્યું, “તમને મેં કંઈ ગુસ્સે કીધા, પૉલ ? તમારી દરખાસ્તના જવાબમાં સમ-જવીને મેં જ કહ્યું તેથી કંઈ તમને માહું લાગ્યુંછ વાર ? ”—અને કાકડુદીથી વધાર્યું, “મને તમારાં હેસાંને જીતી જાંણવાની જુલ કરતા ના. હું આપણાં બેઉનાં ભલાંમાંજ એ માંગી લેઉંછ. ત્રણ દાહાડામાં આપણે પરણી જવા એકમત થઇએ તે જાતની ગેરકાયદે ઉતાવલમાં શાનપત નથી, ને આપણે બેઉ અરસપરસ સાચાંજ છઇએ તો પછી થોડી વધતી ધીરજ રાખવાથી બીગડવાનું કશુંજ નથી. ”

આ કાકડુદીથી તરત ધારેલી અસર થઇ. તેના એહેરા ઉપરની ગંભીરતા બદલે ઉદાસી એકદમ ઉઠી ગઇ, અને આસપાસ કાંઈ નહીં હતું તે એક ઉતાવલી નજરથી જોઇ લઇ તે બહાવા જવાંને તે રૂપરૂંદરીને હેતથી પોતાનાં પાસાંમાં ખેંચી તરત એક મીઠી ચુમી કરી લીધી.

“તાહારાં ગઢપણુ ને તારી નીતીને ધન છે, નીની,” તેણે જુસ્સાથી કહ્યું. “જા, મારે ક્યુલ છે. હું તો ખાસકરીને થોખવા જેવી એક બી જરૂર જોતો નથી, કેમજે અત્યારમાંજ આપણે અરસપરસ એકમેકને પુરતાં ઓલખી ચુક્યાંછ, પણ એમ દીવ કરવાથીજ જો તારાં પ્રમાણીક જગરને તસદસી મળી શકતી હોય તો જા, ડારલીંગ, મારે એ બી માન્ય છે. જાણે સરજતેજ આપુને એકમેકને વારને નીર્માણુ કરી અજબ જેવી રીતે ને તદન નહીં ધારેલી રવેસે એકઠાં મેલવ્યાંછ. તેં મારા રસ્તામાં મોહબતની મીઠાસભરી તુરાંણી પાંચરી આપીછ, ને તું બહાલી પોતે ગમે એવી મીઠી, બલી ને સદગુણી છે મગર તું બી આખર પણ એક અખળા છે, ને એ જાતના પાક ને પ્રમાણીક પ્યારથી બાકાત તું કદી રેહવાની નહીંજ હતી. તું બી ક્યુલ કરેછ કેની, ડીઅર, કે તાહરી જીંદગીના સુનકાર અને અંધારા રસ્તામાં મેં મારી શામીલગીરી આપીને તાહરે વાસ્તે તે વધતો ઓછો તેજસ્વિ ને ખુશનુદ કર્યોછ ?”

“તેમાં શું શક છે, પૉલ ડીઅર ?” નીનાએ હેતથી ને હેસાંનથી કહ્યું; “કેવી મારી એકલી એકાંત જીંદગીમાંથી મને બાહર લાવી એક નવીજ દુન્યાના કેવા કેવા તમે કીંમતી અનુભવો મને મેળવી આપ્યાછ ! હું જે બીહુંછ તે એજ કે મારી સાથની દોસ્તી જુની થતાં મારા જેવી એક નાવારેસ મુઠ્ઠીસ પછવાડે એટલો બધો પૈસો ખરચવા વાસ્તે તમે વાહલા દીલગીર થશો ને પરતાવો કરશો, અને કદાપી-કદાપી મારા જેવી એકની કુંપનથી કાયર થઇ ખરતા થઇ જશો !”

“કદી બી નહીં !” મીં સીમન્સે ગરમ જુસ્સા સાથે જવાબ કર્યો. “એ તારી બધી ફીકરો બેવજુદ ને ખ્યાલી છે. મારે માન ને મારી થા. હવે પછી એક સદા સુધી માટે હું તાહરો-તું મહારીજ છે.”

“એક મહીનો, બહાલા, એકજ મહીનો વધારે,” નીનાએ પાછું દાનાઇ સાથે માંગી લીધું;—અને ઓ, તે સુખની પક્ષો ! તેની અરથી ગોદમાં દબાયલી તે મોટા વીશાળ બગીચાનાં એકાંતમાં તે એકલી ઉભેલી હતી ત્યારે તેના આત્મા ખુશીના એક ખાખમાં સરખસર ગરક ગયો હતો. તે ચુંમીઓની થોડીક આપ લે તે માહયુગના પવિત્ર આત્માની શુદ્ધતા ને અશોધને વટીક બની શકે તો ઓર બી જ્યાદા પાકીજગીજ પુરી પાડતી તેને પોતાને લાગતી હતી !

“મારે એ લગન માટે ત્યારે હવે મારા બપાવાની મંજુરયાત મંગાવવી પડશે,” નીનાએ કહ્યું; “તેવણુ મારો કશોજ સ્વિકાર આજ તક કર્યો નથી એ ખરું, પણ તેવણુનાં હકદાર બચ્ચાં તરીકે મારે એ મારી જીંદગીના મોટા બનાવથી, મારી ફરજ છે તેમ, તેવણુને વાકેફગાર કરવાજ જોઈશે.—પછી બધે જોઈએ તો તે કાગળ બી તેવણુ કચરાની ટોપડીનેજ સંપૂર્ણ કરે ! તમને લાગેછ કેની, વાહલા, કે તેવણુને ખમર આપવાની મારી ફરજ છે ?”

પણ વળી એ સાંભળતાં પેલીજ ચીન્તાતુર વાદળી તે સોહામણુ જવાનના મનોહર મુખપા ઉપર પાછી ધસી આવી ! તે વળી પાછો જરા જઈ ને જખવાણો થયલો દેખાયો, અને કાંઈક બોખરે સાહાદે બોલ્યો, “હું તો એમ કરવાની એક બી જરૂર જોતો નથી, નીની મારી ડરલાંગ. એવા એક સંગદીલ ડોકરાની ત્હારે હવે તુંબા કરવી ને રાખવીજ શું કરવા જોઈએ ! તે તો એમજ સમજશે કે વળી એ રસ્તે તું તેને થોડુંક ચીરવા ને નીચવવા ચાહતી હોશે.”

“તે બી ખરાબર છે,” થોડાક વંધતા વિચાર પછી નીનાએ એકમત થતાં જવાબ કર્યો; “ત્યારે હું કેપટન વીલીસનીજ રજા લેવથ. તેવણુ બી મારા ધણા મેહેરબાન ને એક ખરા મુરખી જેવાજ છે.” — અને જરા થોખીને—“ઓ ખુદા, જીઓની, પૉલ મારા જેવી અભાગની કાઈ બી બીજી હોશે ? કાઈ એક બી અંગત સગુવાહલુંજ નહીં, કે જેની મારી જીંદગીના એ મોટામાંમોટા બનાવ વખતે બી હું રજામંદી કે સહલાહ શોધી શકું ?”

“એમાં કાઈની બી સહલાહની હવે કશી જરૂરજ નથી,” પૉલે બાર નાંખી જવાબ કર્યો; “હવે હું સદા ત્હારી સાથમાં છેઉ, મારી નીની, અને મારો ખ્યાર છે તો તું દુન્યામાં કાઈને વાસ્તે કે કશાંને વાસ્તે કશી રીતે હવે મોહતાજ રહેનાર નથી.”

તે માહાત્મ્યમે અખંડ હૈત ને હેસાંન સાથે આએ મુલ નહીં થઇ શકે એવા સધારા થકી તે બહાલા જવાંનની આંખોમાં જોયું, કે જ્યારે ખુદાને બાર ખરી શુકરચુબનીની એક ટુંક બંદગી તેનાં જીગરનાં ઉડાં-જીમાંથી આ નહીં ધારેલી નવાજીશ માટે તે પોતાના હોઠદવારા મોકળ્યા વના રહી શકી નહીં.

તેઓ મોડી રાત સુધી તે હોટલના ઉંચા વરંદાના એકાંતમાં રહી ગયાં. તેઓ ત્યાંજ જમ્યાં. નીનાને એ જમ્યા એટલી બધી ખુશકારક લાગી કે ત્યાંથી ઉઠવા જાણે તે સુંદરીને મન થયું નહીં, અને તે સુંદરતાની દીક્ષુશ કુંપનીમાં પોલ સીમન્સને એટલી મજા મળતી રહેતી હતી કે તેણે ત્યાંથી જવાને કશીજ ઉતાવળ કરી નહીં. પરીણામમાં, તેથી, તેઓ બંને ત્યાંજ જમ્યાં, ને છેક નવ વાગતે ખાધ જમીને તૃપ્ત અનેલાં ઘર પાછાં ફરવા નિકળ્યાં.

ચંદ્રમા એ વખતે આકાશમાં પુર બાહાર સાથે પ્રકાશતો હતો, ને તે ઘોલા દીસ સમ ચંદ્રણીમાં તે બગીમાં ઘર પાછું ફરવાનું તે બંને માટે ખરેખર તેટલુંજ ખુશકારક હતું. હવે નીના ગોચા એક પાક સમ-જુતળી શ્રીમંત બેંકર મી. પોલ સીમન્સની અદશયલી અને હકદાર ધણ્યાણી હતી. તેઓ અરસપરસ એકમત થઇને પોતપોતાનાં બલિશનાં સાથી તરીકે એકબીજાને કબુલ રાખી અને કબુલ કરી ચુક્યાં હતાં, અને તેથી તેમની તે રાતની બધી વાતચીત, અલખતાં, એક ચલકતાં બલિષને લગતીજ હતી.

પોલ બીજેજ દિવસથી નીનાને દુકાંણુ કાઢી નાંખવાનું કેહેતો હતો, ને નીના તે બાબે જરા આનાકાની કરવા કરતી હતી. “એ મારો સ્વતંત્ર ધંધો એટલી ઉતાવળમાં તમે બંધ ના કરાવો, પોલ ડીઅર,” તે માંગી લેતી હતી; “લગન પછી એ બધું થઈ રહેશે?”

“પણ હવે લગનમાં બી ઢીલ થવીજ નથી તે તો આપણે નક્કી કરી ચુક્યાં કેની, નીની?” પોલ તરત ગલે પડ્યો. “આપણે થોડી લગન પર ધામધુમ કરવાનાં છીએ કે તેડાં ઇજન કરવાનાં છીએ જે તેની વાત? આપણે “સીવીલ મેરેજ” કરી લઇશું. કોઈ બી અધીકારી આગલ જઇ આપણે વરબેચર થવાની સરટીફીકેટ મેલવી લેઈશું.”

“મને તે ગમતું નથી, બહાલા,” નીનાએ એ સાંભળી તરત વાંધો કર્યો. “હું કંઈ એ વાતમાં બહુ સમજતી નથી, પણ હું એટલું તો જાણું છું કે દેવલમાં પાદરીઓ હસ્તક જરૂરી ક્રિયાઓ વગરનાં થયલાં એ જાતનાં લગન જેમને એટલાં હકદાર લેખાતાં નથી. પાછલે દાહાડે એવાં લગનથી પરણેલી ધણીક મિચ્છારી નિરદોશ અબળાઓ ફસી પડેલી મેં સાંભળેલું છે. તેનાં કે તેનાં બચ્ચાંના હક તે પરણનાર ધણીનાં

સગાંવાહલાં કદી બી સ્ત્રીકરતાં નથી, ને આમંદા કોઈ દરબારની દેવડીએ તે બધું ફેસતા ફજેતવાડા જેવુંજ થઇ પડે છે. ”

“પણ મારાં તો કોઈ સગાંવાહલાંજ નથી કે જે પાછલે દાહડે તારા હકો માટે વાંધો કરે કે લડત ચલાવે ? ” પૌલે સમજાવ્યું. “વળી હું મારું વીલ એવી મજબુતીથી ને સંપૂર્ણ રવેસે કરી જવશ કે એવી કોઇ બી ફકર તહારે રાખવાની જરૂરજ રહેશે નહીં ! ”

“તોબી મને તો સરખી ઢપનાં લગનજ ગમશે, ” નીનાએ હસીને માંગી લીધું. “પાદરી આપણા હાથ મેલવી આપણને સદાનાં એક કરે તેના જેવું બીજું કંઈજ નહીં. તમે કંઈ તેને લગતા ખરચને વાસ્તે તો વાંચુ કરતા નથીની ? ”

“હું તાહરા સંબંધના કોઇ બી ખરચની કદી વાંચુ કરું નહીં, ” પૌલે કહ્યું. “પણ એ ખરચ તો મારાં મતથી ફાકટ ફેંકી આપવાનો છે; મગર તહારી મરજીજ છે તો જી, મારે કયુજ છે. તું કહે તો ચર્ચ આદિ ઇંગ્લાંડની કીયાવીધી મુજબ લગન કરવા હું તાર કરીને ઠેઠ લડન વેરથી ખાસ કોઇ ઇંગ્રેજ બીશપને કીયાકામ કરવા તેડાવી મંગાઉં ? એવું તો આએ અમેરીકમાં કોઇ લગન અત્યાર સુધી થયુંજ ન હશે, કે જેની કીયા માટે ખરચ ખાતો કોઇ ઇંગ્રેજ બીશપને જેક ઇંગ્લાંડથી ખાસ પકડાવી મંગાવવામાં આવ્યો હોય ? ”

“તેનો ધણો ખરચ થતો હોશે ? ”

“વળી ખરચ નહીં થાય, વ્હાલી ? મગર તહારી રાજી ને મરજી આગળ મને ખરચનો કોઇ મુજકોજ નથી, ” પૌલે પાછો જવાબ કર્યો.

“નહીં, ત્યારે તેટલી હદ સુધી જવા જરૂર નથી, ” નીનાએ મત આપ્યું; “મને કંઈ બી દેખાદેખીની લોકોને બતાવાની ધામધુમ કરવાની નથી—મને બપકાનું કંઈજ જોઇતું નથી; મને તો ફક્ત ખરી કીયાનાં કાચદાસરનાં લગન થાય તેજ જોઇએજ ને તેજ ગમેજ.”

પૌલે એ સાંભળતાં નીનાની કાંઈક અજાણબી વચ્ચે એક નીસાસો ખેંચ્યો, ને વગર અગતે ધ્રુમાવીને તે તેજ અરપને એક ચાલુક ફટકાવ્યો, કે જેનાં પરીણામમાં તે અસીલ જનનવર ગુસ્સો કરી તે બગી લઇ ચારે પગે વ્હાસવા પડ્યું !

પ્રકરણ ૩૬ મું.

“ તાહારા એ બાબેના વિચારો ધણા વિચીત્ર છે, નીની,” તે જવાંને થોડેક વારે થોડાક અણગમાથી પાછું કહ્યું. “ એ ક્રિયાઓમાં ફેટલુંક નબોચુ છે. પરણતી કન્યાઓને આપવામાં આવતા કસમોમાં ને બોલાવામાં આવતાં વાક્યોમાં એવું ફેટલુંક વાહીયાત છે કે જે—”

“ શું—ધણીની હાંદગી સુધીની વફાદારી ને તાબેદારી કરવાનું એ લોક બોલાવેછ તે ? ” નીનાએ અન્યમીમાં પુછ્યું.

“ હા; તેની જરૂર શું છે ? ” પૉલે તકરાર ઉઘવી; “ એક સુધરેલા વિચારના જવાંન તરીકે હું એ જાતના કસમની વિરૂધ છેઉ. તહારે એ જે કરવાનું છે તે તહારાં દીલનું છે—નહીં કે કસમની ફરજનું ? બે જીવ પ્યારમાં એક થાએ તેમને એવા ફાર્સિકલ કસમોનાં ઢીંગની કાષ્ટ જરૂર નથી.”

“ હું કાંઇ એ કસમોની હીમાયત કરતી નથી, બહાલા, ને તેમ એ કસમોમાં એટલું ગેરકાયદે હું કંઇ પોતે જોતી બી નથીજ,” નીનાએ સમજાવ્યું; “ પણ હું ઈશ્વાંડની વતની છેઉ, ને મારી નેશનની રહી મુજબનાંજ મારાં લગન થાય તે મારા જીગરના સંતોષ વાસ્તે હું ધણું જરૂરનું સમજું છું.”

“ મારે મંજુર છે,” પૉલે વળી નાખ્તીથી કહ્યું. “ હું તુંને મારી મરજીને શરણ થવા ફરજ પાડવા મુતલબ ચાહાતો નથી. મારા વિચારો ધણા સુધરેલા ને આગળ વધેલા છે ખરા, પણ જે મને મારી હાંદગીની જોત જેવી પ્યારી છે તેને રાજી રાખવા હું એ વાતના મારા વસવસાને વશ કરી લેવશ, ને કાલેજ તહારી મરજી મુજબની ક્રિયાક્રમ સાથનાં આપણાં લગન થઇ જાય તેની ગોઠવણ કરશ.”

“ કાલેજ ? ”

“ હા, કાંએ નહીં ? બલાં કામમાં દીલ કેવી ? ” પૉલે વળી તકરાર ચલાવી. “ તહારું આએ કંગાલ કામ મેલાવી દઈ તને મારા પૈસાટકા ને મારી હાંદગીની મુખ્ત્યાર બનાવા હું અતીધણી ખંતી ને ઉતાવળો છેઉ. તારા આએ પ્યારા હાથ એ જાતની મજુરી ને ખડતલપણાં વાસ્તે સર-જાયલાજ નથી, અને તેથી આવતી કાલેજ એવા એકની તું પુજ્ય પરણેતર

થશે કે જે ત્હારી બાકીની જીંદગી ત્હારા અસલ જનમની મોટાઇનાંજ બધાં અમનચમનભર્યાં સુખમાં જાય એવી ગોઠવણ કરવા પોતાનો બધો જનન પટકી નાંખશે.”—અને બહી સુંદર નિર્દોષ નીનાએ હેતનાં આએ બધાં પ્રમાણીક જોશ ને જુસ્સાદાર સંધ્યારાનો કેવાં હેસાંન સાથે વળતો જવાબ કર્યો તે બધું અત્રે વીગત સાથે વિસ્તારીને કહ્યા વના ચાલશે. લગન એક મહીનો તક મુલતવી રાખવાનું તેનું ગઠપણ વડીક આ દીલસોજ સમજવતની પ્રયત્ન અસરમાં દુખી ગયું !

* * * * *

તે રાત્રે નીના નિરાંતની ઉંઘે ઉંઘાંઇ નહીં. તેની જીંદગીમાં મોટાં-માંમોટી ઉથળપાથળ કરનારા દિવસની એ આગળી રાત હતી, ને પરણતી છોકરીઓ એ રાત્રે નિરાંતથી. સુખે સુઇ શકતીજ નથી એ તો જગજહેર ખીના છે.

તે વળતે દિવસે સકળે ઉડી. તેને તેનું કામ બંધ કરવાનું હતું. તેજ મક્કસદની પોલે ગોઠવણ અને ફરમાસ કરી હતી. તેણીએ દુકાંણ બધી મોકુફ કરી પરવારી જવાનું હતું, અને એક અઠવાડિયું ચાલે એટલાં નવાં કપડાં વસાવી લેવાનાં હતાં, કેમજે સાંજે એક ઇંગ્રેજ પાદરી હરતક લગન થવાનાં હતાં, ને તેજ રાત્રે શીલેડેલશીયા તરફ “હનીમુન” ગુજારવા તે નવું પરણેલું જોડું ઉપડી જવાનું હતું.

તે જે પાસેની દારની દુકાંણવાળાનાં પેટાંમાં પોતાની દુકાંણ રાખતી હતી તેને જઇ મળી, ને ગાલો પરના રતાસ સાથે પોતે પરણી જતી હતી તેથી હવે દુકાંણ માટે નહીં રાખી શકવાનું કહી આંગપર એક બાડું આપવા માંગ્યું, પણ તે ધરવાળાએ તે લેવા સાફ ના કહી. તે એ બહી ને ખરી નીતીમાન છોકરીના અચબુચ થયલા બાગ્મોદયથી ઓર પોતે એટલો ખુશાલીમાં આવી ગયો કે તરત ચંપીનની બાટલીઓનાં તેણે માથાં બાઝ્યાં, ને પોતાના આદમીઓને બોલાવી તે શીજીથી ઉભાતો શરાબ નોશ કરતાં તે બધાઓએ નીનાને સુખ અને આબાદી ચાહી લીધાં, કે જે પછી નીના પોતાની ઉતાવળી ખરીદીઓ માટે હંધીત જગરે બાહર પડી.

ત્યાર કેડે સાંહાંજે તે તૈયાર થઈ પોતાના ભવિષના ભરથારની વાટ જોતી બારણાંમાં ઉભી. તેનો તમામ પોશાક પગથી માથાં સુધીનો તદ્દન નવો હતો. પોલની ખાસ ખાહેશ મુજબ તે ડીસંત મથેરાથી તૈયાર થઈ

હતી. બપોરનારેલું કે ટેરનું ખુંન કરેલું તેમાં કશુંજ ન હતું. તે પરણવા જતી હતી એમ લોક જાણી કે માની લીએ તેવો ખી તે પોશાક ન હતો. પોલની ખાસ ખાહેસને માન આપી તેણે એ જાણે કરીજ ધોંધાટ થવા દીધો ન હતો, અને તે છતાં તેણીએ જે સાદો સણગાર સજ્યો હતો તેમાં પણ તે શુકના સેતારા સમાન દીપતી અને શોભતી હતી. તેણીનો અસખાળ બધો એક મોટી ટૂંકમાં સમાવેલો પોલના આદમીઓ આવીને શીલેલેશીઆ ખાતે રવાના કરવા રેલપર ચઢાવી ચુક્યાં હતાં.

સાંહાંજે સાડા પાંચને શુમારે પોલ એક જોડીની બધ લેન્ડામાં આવ્યો. તે એક કુદકે ગાડીમાંથી બાહરે આવ્યો, નીનાને અંદર કુદી જવા હાથ આપ્યો, ને પછી પોતે જોઠો એટલે કોચમેનને કહી મેદયું હશે તેમ તે ગાડી તાબરતોજ ત્યાંથી ઉપડી ગઇ.

ગાડી બંધ હતી, ને તેનાં એકાંતમાં પોલે નીનાને ચુમીઓના એક વરસાદથી વધાવી લીધી—એવી રવેસે કે તેની સોહામણી ટોપી બચડાઇ ગઇ, અને ડેસ ચુંથઇ પીખઇ ગયો; અને અરધું હસીને અને અરધી ગંભીર બનીને નીનાને તે વાહલા જવાંનને તેનાં એ ઉજ્જતમંદ ઘેલાંગાંઝાં વચ્ચે ફરજ્યાત રોકવો પડ્યો. “ મને પાદરી સાંમે એવા ચુંથાયલા પીખાયલા ડેસ સાથે તમે ઉભી કેમ કરી શકશો તેનો ખી કંઈ ખ્યાલ છે કે નહીં, વાહલા ? ” તેણીએ નરમ ઠપકાથી કહ્યું.

“ તું મારી ગાડીની વાટ જોતી બારણામાં ઉભેલી હતી ત્યારે કંઈ એટલી બધી તો સુંદર દેખાતી હતી ! ” પોલે દેખાતી મગરૂરીથી કહ્યું. “ મારી મોહરદાર તરીકે તારો માલિક થવા સારું હું ખરેખર કેટલો નસીબદાર ! હું વગર શકે ખુદાની એ ધનાયત માટે મગરૂર થઈ શકું ! ”

“ અને ત્યારે એ અજબ જેવું નથી, વાહલા, ” નીનાએ નરમાસથી કહ્યું. “ કે તમે તે છતાં મને છુપાછુપ પરણાઇ, ને જાણે નહાસભાગનાં કે કંઈ ચોરી છુપીનાંજ થતાં હોય તેમ આપણાં લગન કરવાનું તમને ગમ્યુંછ ! હું તો તમારી મરજીને તાબે થઈછ, પણ તમે એક ખી તમારા દોસ્તને નોતરયો નહીં કે કશીજ ધામધુમ થવા દીધી નહીં તે ખરેખર મને ઘણું અજબ કરેછ. ”

“ મને એ જાતનો “ ફસ ” મુતલગ ગમતોજ નથી, ” પોલે લગાર તીખાસ સાથે કહ્યું. “ એ તેડાંઆણાંના હબગને તાબે થવું

પડવાથી આપણા વખતની કેટલી બરબાદી થાએ ને આપણી મોજ કેટલી બગડે ! આએ તો દસ મીનીટમાં ધણી ધણ્યાની થઇ આપણે આપણાં એકાંતાનાં સુખમાં એકલા પડવાં પાધરાં સ્ટેશનપર હંકરી જઇ શકશું. હું મારી એક એવી અતી ખુબસુરત મોહરદારને માટે મગરર છેઉ, મગર હેમકે જાણે કંઈ જોવા જોગ જનાવર હોય તેમ ડોકાં તાંણી તાંણીને મારી તરતની પરણેલી પરણેતરને ડોકો ખોળી ખોળીને જોયા કરે તે ખ્યાલ હું ખમી શકતો નથી.”

હયાં પા એક કલાકના ડ્રાઇવ પછી મારી એક મોટી બીલડીંગ આગળ ઉભી રહી, અને નીના તે જોઇને અજબ થઇ !

“ આએ કંઈ દેવળ નથી ? ” તેણીએ અજબબીમાં પુછ્યું.

“ હા, એ પાદરી જ્યાં રહેછ ત્યાં પોતાના ચેમબર્સમાંજ ક્રિયા કરશે, ” પોલે જવાબ કર્યો. “ એણે અહીંજ બધું તૈયાર રાખેલું છે, ને દેવળમાં જવાની આપણી કડાકુટ બચાવેલી છે.”

અને નીનાને અજબ થવા કે વાંધો કરવાને વખત મળી શકે તે પેહલાં તો તેણે હાથ આપી તેણીને ગાડીમાંથી ઉતારી, અને પછી એક લીફ્ટમાં લઇ ગયો, કે જે તે ધરના છેક દસમે મજલે જઇને ઉભી.

ત્યાં તે પાદરીનો “ ઓરડો ” હતો. તે સુંદર રીતે સજ્જગારેલો ને ખુશકરક હતો.

તે પાદરી, નીનાએ જોયું કે, વરસ ત્રીસેકની ઉંમરનો એક ગંજ જવાંન હતો. તે ભપકામાં તૈયાર થયેલો હતો. તેનો પાદરીનો લેખાસ ક્યાં ? તે તો “ ઇવર્નીંગ ટ્રેસ ” માં હતો !

“ માફ કરજો, ” તેણે પોલને અને નીનાને હસીને શેકહેંડ કરતાં કહ્યું; “ મને હમણાંજ એક પાર્ટીમાં જવું છે ને વખત થઈ ગયેલો હોવાથી મારે આએ ડેસમાં તમો કને રજી થવા ફરજ થઇ પડીછ.”

“ મને તમે ગમે તે ડેસ પેહેડો તેની પરવા નથી, ” પોલે જવાબ કર્યો. “ હું ફક્ત ક્રિયાનાં ખરાંપણાંમાંજ માનવાવાલો છેઉ. કોઇ સાક્ષી બી તૈયાર છે કે ? ”

“ હા, મારી સાથ પાર્ટીમાં આવવા એક દોસ્ત આવેલો છે તે

સાક્ષી તરીકે ચાલશે," પાદરી સાહેબે જવાબ કર્યો; "હવે ત્યારે કમ ચલાવશું ?"

"બેશક; જેમ વેહેલું તેમ બેહેતર," પૉલે ઉતાવલ કરી.

એ ઉપરથી પેલાએ પાસેના રૂમમાંથી પોતાના "સાક્ષી" દોસ્તને બોલાવી લીધો, પૉલ અને નીનાને એક ટેમલ આગળ ઉભાં કર્યાં, પોતે પાદરીની એક કોળાહ જરા ઓઢી લીધી; ને પછી ચોપડી ઉંઘાડીને લગનની "સરનીસ"ને લગતા કંઠાંમો એવી તો ઉતાવળી ક્રીસમે બબડી બઝબડી જવા માંડ્યા કે એ લગનની પવિત્ર ક્રિયાની મોનેખરી ને બુલંદીની ગંભીરતા અથવા અગત કરતાં ધવનીંગ પારટીમાં મળહ મારવા દોડી જવાતું તે ધર્માધ્યક્ષને વિશેષ પ્રિય હોવું જોઈએ એમ મોટા અણગમા સાથે સુંદર નીના તરતજ અનુમાન કરી શકી !

અને ફક્ત પાજ કંઠાકમાં ક્રીયા તમામ બી થઇ. તે પછી બુન્નેર્ગીની બધી અદા સાથે તે જવાંન પાદરીએ નીનાને ચુમી કરી, પૉલ, સાથ શેક-હેન્ડ કરી, ને પૉલે આ ટુંક ખીદમતના બદલામાં નોટનું એક મોટું બંડલ જે તેના હાથમાં મેલી દીધું તે ગળવાંમાં થેસરી દઇ તેઓ બેઠને અનંત સુખ ધમ્મતાં તેણે ઉતાવળે ત્યાંથી રૂખસદ કરી દીધાં !

પ્રકરણ ૩૭ મું.

તેઓ પરણીને તેજ રાત્રે શીલાડેલરીયા બેક્ષપ્રેસમાં હતીચુન કરવા સાફ ઉપડી ગયાં. તે નીનાનો પહેલોજ અનુભવ હતો. તે જીંદગીમાં પેહેલીજ વાર એક ટ્રેનમાં બેસવા પામી હતી, અને તે સંલુનની ગાડીની સગવડો અને આરાસ્તા બપડો વિગેરે જોઇને તે છોકરી છક થઇ ગઇ. એવું તેણી આ આગમચ કદી કદપી વટીક શકી ન હતી. તેણે ટ્રેનો ધસારા-બંધ આવતી જતી પોતાની આગળથી પાસ થતી ધણીક વાર જોઇ હતી ખરી, પણ તે ટ્રેનોમાં એવા મેહલ જેવા આરાસ્તા ઓરડાઓ થઇ શકે, અને ધરનીજ દરેક સગવડો તેમાં હોઇ. શકે એવી રીતની શ્રીમંતોની ખીદમતશુભરી માટે જરૂરી સામગ્રીઓ મોણુઃ અને તૈયાર હોય એ તેણીનો કેવળ નરીન અનુભવ હતો.

એ એક મોજ હતી, અને એ મોજમાં લગન અને તેની ક્રિયાઓને લખતો જે થોડાપણો પેહેલી હરોલનો પેલો વસવસો તેણીનાં દીલમાં બરખા

થયો હતો તે જમીન દુખી ગયો. તે લાંબી ઉતારોથી ચીકર બરેલી ટ્રેન તેમને લઇને જાણે પવનની પાંખ પર ઉડી જતી હતી, અને ખાડી-ખીણ—સરોવર—પાહાડ—નદી—નાલાં—જંગલ—ઝાડ એ બધું વિજળીને વેગે વટાવતી આગળ વધતી હતી તે જોવાનું હદ વનાવું ખુશકારક અને સુખકારક હતું.

“ પૉલ ડીયર,” તેણીએ એક બચ્ચાનીજ નિરોધતા ને ખુશાલીથી કહ્યું, “ આએ મારી નવી જાંઘો અને બધી મોજમજા હોય છે ખ્યાલમાં લેજો ત્યારે હું જાણે તમારાં હેસાંનોમાં દુખી જતી હોઉંની એવીજ મને જોરાવર લાગણીઓ થતી રહેછ. ”

તેણીને બરથાર ધણાજ મીઠાસથી હસ્યો.

“ મારી મોજ એજ છે, ” તેણે હસીને કહ્યું; “ તુંને હું ખુશી અને સુખી જોઉંછ, અને તું જાંઘીમાં જે નવું નવું જોએછ તેથી તુંને હું હરખાતી અને રાજ થતી જોઉંછ તેથી જાણે મારો આત્મા ઠરી જાએછ. હજી તો તુંને ધણું નવું નવું બતાવાનો મારો લોભ છે, અને તે બધું જોતાં ત્હારી આંખો અન્યથામાં ઉધડી જશે અને ખુશીમાં ઝળકી રહેશે તે જોવાને વાસ્તે હું ત્હાંની રહેલો છું. ”

તે હનીમુન સુખનો એક સ્વપ્નનો હતો. તેઓ શીલાડેલશીયાથી ઉપડેલાં વૉર્શીંગટન ગયાં, અને ત્યાં પાણુ એક મોટાં મેહલ જેવાં હોટેલમાં ઉતારો લીધો, કે જેનો ઢેલાવદાર અને વિસ્તીર્ણ બગીચો પૉટોમૅક નદીના કિનારાપર ઉતરતો હતો. કુંકમાં, પૈસા જે સધળી ખરચાણ મોજ મેલવી આપી શકે તે બધી પૉલ જેવા એક અતી શ્રિમંત બરથારના સહવાસમાં નીનાને નસીબ થતી રહી હતી. પૉલ પૈસાને પૈસો જાણતો ન હતો. તે નીનાનાં સુખ અને મોજ માટે પાપરી પેરે બેઅખત્યાર પૈસો વેર્યો જતો હતો.

તેઓ એ રાજવાની શહેરમાં ધણું ફરયાં, ને ત્યાં તે વરખેયરે ધણું નવું નવું જોયું. તેઓ મોજ અને મોહમતના દરયામાંજ જાણે જીવતાં હતાં. પૉલે નીનાને એક બાઈસીકલ પણ અપાવી હતી, અને એટલા ઉમંગથી અને એટલું વહેલું તેપર સ્વાર થવાનું તે શીખી ગઇ હતી કે સહવાસને પ્રહર તે સોહામણાં વરખેયરનાં દીલકસ જોડાંને લાંબી સેહલધાહે નિકળી ખડેલાં જોવાનું ખી તેટલુંજ સુખકારક પુરવાર થતું હતું !

ત્યાંથી તેઓ ચીકાગો ગયાં, અને ત્યાં બી તેટલાજ બપોર અને ઠાઠ-
માઠથી રહ્યાં. પોંલની પાસે નમલાં સમલાંની તો જાંણે વાતજ નહિ હતી.
અવલ અને આલા દરજ્જા વગરની તે એક બી હીલચાલ કરતો ન હતો.
તે સૌથી આગેવાન અને પેહેલાં નંખરનાંજ હોટેલોમાં ઉતરતો, સૌથી સરસ-
માંસરસ ઓરડાઓ મોંઘામાંમોંઘાં દામે રીઝવ કરતો, નાટકશાળાઓમાં સૌથી
આગેવાન બેઠકોજ રખાવતો, ખાણીપીણીમાં બી સૌથી પેહલું નંખરજ
સાચવતો, ફરવાહરવાની ગાડીઓ બી જે આવતી તે પણ કાંઈને બાડેની
ગાડી હોવાનો ખ્યાલ વટીક નહિ થઈ શકે એવી સોહામણી અને આલા
દરજ્જાનીજ હોય તેની કાલજી કરતો, અને પોતાની મોહરદારને જે બેટ-
સોગાદો અપાવતો તેમાં બી તે તેટલોજ ઉદાર અને ખરચાણુ થઈ શકતો.
જાંણે નીનાને પોતાના પૈસા અને ખરચોથી તે આંજીજ નાંખવા માંગતો
હોય એવીજ બધી તે શ્રિમંત જવાંનની હીકમત અને હકીકત હતી.

એ રીતે બે મહિના ગમડી ગયા. અખંડ સુખના બે લાંબા મહિ-
નાઓ, કે જે દરમ્યાન પોતાના ખાવંદ માટેનો નીનાનો ચાહ અને વિશ્વાસ
વધીને બેવડો અને પાકો થયો. તેને તે હેતવંતા ભરથારમાં એક એબ
નજરે આવી શકી નહિ. બીજા હાથપર નીના વાસ્તેની લોકોની ફીદમીરી
પણુ તેટલીજ જોરાવર થઈ પડી હતી. તે નમુનેદાર નાજનીનને જે કાંઈ
જોતું તે ચાહતું ને વખાણતું. તેણીનામાં કાંઈ હતુંજ એવું દીલકસ ને
ખેંચાણુકારક કે મોહમત સિવાય કાંઈ તેના તરફ બીજી કાંઈ આંખોએ
જોઈ શકેજ નહિ. તે ચતુર અને ચળકતવાલી તેજસ્વિ કાલી આંખો,
ગોરા ગોરા ગાલો, અને કાંઈને બી બોસા માટે તણપાપડ તલમગાર કરી
મેલે એવા તે પ્યારા મીઠા હોઠો, એ બધું તેની આસપાસ તેને વખાણનારાં
અને ચાહનારાં દોરતોની એક ફાજ તે જ્યાં બી જતી ત્યાં એક લહમમાં
ઉછું કરી શકતું. મરદો તેને જોઈને મલકાઈને હસતા, અને ઓરતો તેની
સોડ સાંધવા સાર તેની તહરેવાર ખુશામદ કરતી.

એ દરમ્યાન પોંલને એક અગતનો તાર આવવાથી કાંઈ તેનાં
નાણાંવતી કામઝંજ સાર એકદમ બોસતન જવું પડ્યું, અને તે વખતે
નીનાને અચ્ચુચ એકલી પડ્યાને નહિ ધારેલો પ્રસંગ થયો. એ વખતે
એકલી પડેલી નીનાએ લોકોનું ધ્યાન ત્યાં ધણુંજ ખેંચ્યું. તે આખાં
હોટેલમાંના સૌથી સરસમાંસરસ ઓરડાઓ રોકી બેઠેલી જવાંન ખુબસુરત

શ્રીમંત માહબુએ ત્યાં ધણી ચક્રચાર કરી મેલી. તે કાણુ હતી અને ક્યાંથી આવી તે લોકો જાણતાં ન હતાં; એમ છતાં તેણીની સોડ સાંધવા ને તેણીની સાથે દેસતી કરવા તે હાટેલનાં બીજા પરાણાંઓએ અનેક તરાંહના પછાડ માર્યા, પણ નીનાએ કોઇને કશુંજ મચક આપ્યું નહિ.

એ તેણીએ તેના બરમારના હુકમ અને તાકીદને માન આપીને કર્યું હતું. તેની મોહરદાર તેની ગેરહાજરીમાં બીજાઓને મલતી બેઠતી થાય અથવા પરાયાંઓ સાથે બેઠાતી રહે એ પોલ સીમન્સને મુતલબ મચ્યું નહિ, અને પરીણામમાં જે દસ દિવસ તેણીનો આવડ ગેરહાજર રહ્યો તે અરસામાં નીના ધણી ઝુરપંજર પડી ગઇ.

એક સહવારે તે એ મુજબ ઝુરપંજર પડેલી અને લગભગ એકઠી રેહતાં કંટાલેલી દરયા કિનારે વિચારવંત અદાથી એકઠી ફરતી હતી તેટલાં પોતાથી થોડેક દુર તેણે એક કાઠ આસામીને રહેલ કરતો ફરતો પીઠેથી જોયો, કે જેનું કદ અને ચાલ હાલ તેના વ્હાલા દોષ્ટ અને બહું કરનાર ખેરખ્વાહ કેપટન વીલીસનીજ તેને યાદ કરાવા પડ્યું ! તે ઉચ્ચટમંદ, તે ઉપરથી, પોતાની ગંભીરતા અને દરજ્જે વટીક એકાદ પલ લુટી જઇને તેની પ્રુટે દોડી, અને તેની લગોલગ જતાં ધણું હેત સાથે તેની પીઠપર હાથ મેલીને તેણે તેને આગળ વધતો એકદમ રોકા નાંખ્યો.

પ્રકરણ ૩૮ મું.

“ઓ કેપટન વીલીસ !” તેણીએ ઉચ્ચટમંદ પોકાર્યું.

કેપટન વીલીસે એ એખલાસભરયાં બોલાવણાંથી અજાણીમાં તેની તરફ ડોલા ફાડી જોયું. નીનાના કંઠરાથી તેનામાં એટલો બધો ફેરફાર થઇ ગયો હતો કે દેખાઇતી રીતે તે તેને ઓળખી શક્યો ન હતો.

“ઓ, તમે શું મને ઓળખી શકતા નથી ?” નીનાએ મોટે સાદે હસી પડીને કહ્યું; “શું સારાં માઠાં કપડાં વટીક લોકોનાં સ્વરૂપમાં એટલી હદ સુધીનો ફેરફાર કરી શકે છે ન્યુયોર્કની પોલીસનો નામાંકીત વડો મને ઓળખી બી નહિ શકે ?”

“હા—કાણુ, નીના !” તે આંશીસરે ખુશાલીથી કહ્યું; “જરાબર છે. તારે વાસ્તે ખબર મેલવતાં મને મારાં માણસોએ કહ્યું હતું કે તું

પરજી ગએલી છે.”—અને તે ધારી ધારીને તેને પગથી માથાં સુધી જોવા લાગ્યો, અને પછી પુછ્યું, “તું સુખી તો છે, નીના ડીઅર ?”

“ઘણીજ સુખી, કેપટન,” નીનાએ હેસાંનમંદ લાગણીઓથી કહ્યું. “જોદા તેની નવાજેશોથી જાણે મારી આગલી હાડમારીઓનો બદલો વાલી આપવા ચાહતો હોય તેમ હાલમાં તો હું ઘણી અને પુરતી સુખી છેઉ.”

“તારો બપાવો કંઈ સમજ્યોહ, વાર ?” તે પોલીસ ઓફીસરે લગાર શંકાશીલ પુછ્યું. “તેના પૈસા કંઈ તારે ફાલે આવી ચુક્યાહ ? હું પુછુંહ એટલા વાસ્તે કે તારો પોશાક અને ઠોરો હાલ હદ વગરનો છે, અને વળી હવે મને ધ્યાન આવેચ તે મુજબ ગેઇ કાફે મેં તુને એક ફાંકડી જોડીની વિક્ટોરીયામાં સહેલ કરતી બી જોઇ હતી.”

“નહિ, બપાવાહ તરફનો મને કશોજ જવાબ મળ્યો નથી, અને હવે મલવાની મને વકી બી નથી.” નીનાએ જવાબ કર્યો; “મારામાં થયેલો ફેરફાર બધો મારા વહાલા બરથારનેજ આભારી છે. તેવણુ ધણા બધા, મેહરબાન અને ઉદાર છે.”

“ત્યારે તેં તો એક સદ્દર શિકાર મારી લીધો ?” તે કેપટને હસીને કહ્યું; “પણુ તેમ વળી તેણે બી કંઈ નયલો સમજો તારાકો માર્યો નથી. કોઈ મીઠો પોલ સીમન્સ નામનો આદમી છે તેજ તારો વર છેની ?”

“હા કેપટન,” નીનાએ શરમથી લાલચોલ થયેલે મુખડે કહ્યું.

“અહિં તેં અચ્છો તરખાત મચાવ્યોહ,” તે કેપટને કહ્યું. “જાહાં તારાં લોકો તારી ને તારી ખુશસુરતીનીજ વાતો કરેહ, અને તે વાત જ્યારે મારે કાને આવી ત્યારે મને સ્વાપ્ને બી ખ્યાલ નહિ થયો કે તે તું હોશે.”

“એ બી જમાનાના અજબ રંગદંગ છે,” નીનાએ હસીને કહ્યું; “હું જે આજે છેઉ તેજ હ મહિના આગમચ બી હતી, અને ત્યારે તે છતાં તે વખતે હું ઢેફેઢેફે મરાતી હતી—એટલે સુધી કે લોકો મને ખેરાત ખાતે ખાવાનું અથવા બીખ આપતાં બી કમકમતાં અને સુગાતાં હતાં !”

“અને આજે ?”

“આજે લોકો મારાં કદમપરથી બી મરવા માંગેહ !” નીનાએ તે

હીણુભાગ્ય આગલી યાદના નિસાસાથી કહ્યું. “આજે લોકો મારી દોસ્તીની આરંભ કરેછ, અને હું નથી ચાહતી તોખી લોક મને ચાહતું આવેછા મને એમ છતાં એ વાતનું હવે કશું ઝોસ્પાણું કે ગરજ નથી. હું મારા ધણીનાં રાજમાં ને ધણીના પ્યારમાં એટલી પુરતી સુખી છેઉં કે મને બીજાં કોઇના ચાહની કશીજ પરવાહ રહેી નથી; મગર તમે તો મારા બાપ જેવા મેહરબાન અને મુરખી છોઓ. તમેને મલવા તો હું કેવી તલપતીતી ને તરફડતીતી તે મારા ખોદાને ખમર છે, વારતે હવે હાલ તો ચાલો મારાં હોટેલ તુલક મારી સાથે. આપરે ત્યાં સાથે નાસ્તો કરશું. મને તમેને ધણી વાતો કેહવાની ને પુછવાની છે.”

તે કેપટને એ હેતમરયાં ઇજનના જવાબમાં એકે બોલે હા કહ્યું, અને હાથમાં હાથ મેળવીને તેઓ બંને તે પછી નીના જ્યાં રહેતી હતી તે હોટેલ તરફ ચાલ્યાં.

તેઓ એમ કરતાં આખે રસ્તે દીલખુશ વાતચીત ને તાહેલાં કરતાં ચાલતાં હતાં. તે કેપટનની અદામાંજ કાંઈ એવું મુરખીગીરીમરેણું, એવું મોહબતવતું, દેખાઈતું એટલું પ્રમાણીક હતું કે નીના તેના આચારવિચારમાં શક લાવે તો તે પોતે પોતાનેજ અપમાન કરતી કહી શકાય. તે પોતે પુરતી સ્વચ્છ અને નિતીમાન હતી, અને તેથી એતખાર ક્યાં, કાણુનો અને કેટલો કરવો તેની તેને પુરતી આવડ અને સમજ હતી.

તે કેપટને એ વખતે રસ્તે જતાં બધું તેને ચીપીચીપીને પુછ્યું, અને નીનાને લાગ્યું કે તે તેનાં બધાંમાં હજી એટલે તેને એ બધી કાલજ કરવાનો અને એ રીતે બધું પુછી લેવાનો હક હતો. તેણીએ, એટલા-માટે, કશી બી આનાકાની વગર તેને સધળી વાત વિગતે કહી, અને લગન કેવી રીતે તથા ક્યાં અને કાણુને હસ્તક થયાં હતાં તે પણ કહી દીધું, કે જ્યારે પોતાની ઉચ્ચમંદ ખુશાલી વચ્ચે તે બોળી બાળા જેઇ શકી નહિ કે એ છેલ્લી હકીકત સાંભળતાં કેપટન વીલીસનો એહરો કાંઈક એકદમ ગંભીર બનેલો દેખાયો.

“ એવજી એક નવી ચોટ લીધેલી છે,” નીનાએ તે કેપટનનાં મોઢાં પર ધસી આવેલી તે ગંભીરતા જોયા અથવા સમજ્યા વગર ખુશાલ તબી-એતથી કહ્યું, “ અને આએ વખત એવજી પાછા આવશે પછી અમો થોડુંક સુધી તે ચોટપરજ રહેવા જવાનાં હજીએ. કેહ જે ધણીજ સરસ બોટ

છે, અને તેમાં સપ્ટેમ્બર સુધી દરયામાં રહેવાનું બાહ્યજ ખુશકારક લાગશે, નહીં ? ”

“ ત્યારા પર ક્યારે અત્રે પાછા ફરનાર છે ? ”

“ હું બાઈઝ કે કાલે સાંહજ સુધીમાં પાછા અત્રે આવી જવા જોઈએ,” નીનાએ જવાબ કર્યો.

“ ત્યારે તો બાહ્ય સાઈ,” તે કેપ્ટને હસીને કહ્યું; “ બેશક, પાસે પુષ્કલ પૈસા અને વળી પુરતી દુરસહ એવો એક ખાવંદ પામવાને વાસ્તે તું નસીબદાર તો ખરી, નીના ! ”

“ એ બધી તમારીજ દયાની ખરકત છે, કેપ્ટન,” નીનાએ હેસાંનથી કહ્યું. “ તમોએ જો મને કટોકટ વખતે હાથ ને ઐથ નહિ આપ્યાં હોતે તો એ આજના સારા દાહાડાઓ જોવા હું કદી જીવવા પામતે નહિ.”

“ એનો ધંધો શું છે—એ તારા વરનો ? ” કેપ્ટને પુછ્યું.

“ હવે કામકાજ પર ઝાઝું ધ્યાન આપતા નથી,” નીનાએ સમજાવ્યું. “ બોસ્તન અને ચીકાગોની એક મોટી બેંકીંગ અને સ્ટોક એક્ષ્ચેન્જ પેહડીના એવણુ વડા ભાગ્યા છે, પણ હવે તો બાહ્યકરીને ન્યુયૉર્કમાંજ રહેછ, ને કામકાજમાં ઝાઝી ઉત્કટ લેતા નથી.”

“ ને એ ત્યારાં લગન થયલાં હોવાની વાત ત્યારે બપોવો જાણેછ કે ? ”

“ નહિ; હું તેવણુ પર લખવાની તો હતી, પણ મી. સીમન્સે મને ના કહ્યું,” નીનાએ જવાબ કર્યો. “ તેવણે કશું કે હવે તેવણુ સાથે કાઈબી જાતનો વેહવાર રાખવાની જરૂર રહી નથી.”

“ ખરેખરજ નહિ,” તે કેપ્ટન એ સાંભળતાં તરત એકમત થયો, “ મગર એમ છતાંબી ત્યારા જન્મની પુરવારીને લગતાં પેલાં કાગળાંઓની બહુ સંભાળ લેજે. આપણે જે દીપોઝીટ કંપનીમાં મુકી આવ્યાંતાં ત્યાંથી તું તે પાછાં લેઈ તો નથી આવીની ? ”

“ બીલકુલ નહિ; મને તો તેની યાદ બી નહિ રહેલી ! તે વાતની તો મને લગન પછી યાદ થઈજ નથી,” નીનાએ સાદાપથી જવાબ કર્યો.

“ ત્યારે તે તાંહાંજ રહેવા દેજે,” કેપ્ટન વીલીસે દીલસોઝ સદલાહ આપી; “ ત્યાં એરાઈ લુગાઈ જવાના કે બળી જળી જવાના ભયથી તે

બચેલાં ને સલામત રેહશે. કોઈ બી દાહડે તે ઓચરયાં કદાપી કામનાંજ થઈ પડે.”

અને એ રીતે તરેહવાર વાતચીત કરતાં અત્રે તેઓ હોટેલમાં આવી પુઝ્યાં, અને વરંડાપરનાં એક ઠંડાં છાંયાવાલાં ખુંભાંમાં—જ્યાંથી બાગ અને દરયાનો દેખાવ અચ્છી કીસમે જોઈ શકાતો હતો ત્યાં—મુકેલી એક ટેબલ ઉપર નાસ્તો કાઢવાનો નીનાએ તરત હુકમ આપ્યો.

“ પેલી એક હીલુભાગ્ય મધરાત્રે ગરમ ગરમ ચાએતું એક કપ પાછને મને ઠંડીથી અકડી જતી બાગમાં તમે દયાથી બચાવી લીધી હતી તે તમોને યાદ છે, કેપટન ? ” નીનાએ ચાએતું કપ સીપ કરતાં આસ-પાસના વેટરો નહિ સાંભળી શકે તેમ ધીમે અવાજે યાદ આપી પુછ્યું.

ખરેખર, એ એક અકસર ધ્યાન પુગાડવા અને મનન કરવા જોગજ મુકાબ્લો હતો. એ સરજતનો એક અજબબ ખેલ હતો. તે રાત્રે ચાનાં એક કપ માટે પશુ કમખપ્ત નીના મોહતાજ હતી. અને આજે ! આજે એક સૈથી શ્રીમંત અને આજેવાંન હોટેલમાં તેજ પોતાના બહુ કરનારની એક અતી ખરચાણુ તોરની મેહમાનદારી કરવાને ખોદાએ તેને પોતાને પાછી સમર્થ બનાવી હતી !

“ ખરેખર, એ સરજતનો ધણો અજબજોવો ખેલ છે,” તે કેપટને હસીને જવાબમાં કહ્યું. “તે વખતે મને એવો સ્વપ્ને બી ખ્યાલ નહિ થઈ શક્યો કે આવાં એક નામાંકીત હોટેલમાં હું ત્હારો મેહમાન થઈને ત્હારે ખરચે એટલા હુંક અરસામાં નાસ્તો કરવા આવશ ! હવે તો તું ત્યારે ખોદાની દયાથી એટલી બધી મુખી છે, અને હું ઉમેદ કરું છું કે તુંને મારી સલ્લાહ કે મદદની જરૂર પડવાની નથી; પણ ખુદા ન કરે ને કોઈ બી દાહડે તુંને કોઈ બી જાતની મુશ્કેલીમાં મારી મદદની જો કંઈ જરૂર પડે તો તે ત્હારે વાસ્તે સદા મોજુદ છે એ હજી બી ખાત્રી રાખજે.”

“ ઠેક યુ. એ તમારી હોંમત અને કુમક મારે માથે સદા કાયમ હોજો ! ” નીનાએ ખરાં દીલની શુકરચુખરીથી કહ્યું. “ આએ મારાં લગનના સંબંધમાં બી હું તમારી સલ્લાહ લેવાને ધણી તલપાપક અને આતુર હતી, પણ તમારી પાસે આવી સકાય એમ નહિ હતું એટલેજ નાચાર થઈ હતી. હવે તો એમ છતાં મારે માથે મારા ખાવંદનો સાહયો છે એટલે ખોદા કરશે તો તમોને તસ્દી આપવાને કોઈ કારણુ રેહશે નહિ.

તમે તેને રૂબરૂ મક્કશો ને જોશો ત્યારે જાણશો કે એવો એક નમુનેદાર ભરથાર મેલવવા માટે હું ખરેખર કેવી નસીબદાર કહેાઉં !”

અને તે કેપટને નીનાની એ “ નસીબદારી ” ના જવાબમાં જ્યાં કશું કશું નહિ. તે વિચારવંત અર્થથી દુર દરયા ઉપર નિધાહ રાખી ખામોશ બેસી રહ્યો. દેખીતી રીતે તેને આ ઉતાવળનાં લગનમાં કંઈ બધુંજ પાંસડું હોય એમ દેખાતું ન હતું. તેને કંઈબી વધુનોઆછો દગો હોવાનો ખટકો થતોજ રહ્યો. તેણે, એમ છતાં, નીનાને વગર કારણે બેચેન કે નાસખર નહિ બનાવવાના નેક હેતુથી પેતાના તે વિચારોને પેશ પડતું તેણીને કશું કશું નહિ, અને ખામોશી અખ્યાર કરી તુરત વેળા તો તે જમાનેખાધેલ પોલીસ અમલદાર ચુપજ રહ્યો.

પ્રકરણ ૩૯ મું.

ખીજે દહાડે બપોર પેહલાં પૌલ સીમન્સની કોમતી સ્ટીમ—ચોટે આવીને તે હોટેલની સાંમેનાજ દરયા કિનારા પર લંગર નાંખ્યું, અને તે પછીના અરધા કલાકમાં હાથમાં હાથ અને હોઠસે હોઠ મેળવીને તે બે પરણેલાં પ્યારાં—પૌલ અને નીના—ને બેઠેલાં જોવાનું ખરેજ ઘણું સુખ-કારક હતું. જાણે હજી તેઓ પરણવાનાં હોય એટલો બધો પ્યાર તેઓ વચ્ચે ઉભાતો દેખાતો હતો !

“ મેં ત્હારાં જેવો મનમોહન ખીજ કોઈ જોઈ નથી, નીની ડીયર,” તે વ્હાલા જવાંને પોતાની પ્રીયાને હેતથી આલોગન કરીને ગોઠમાં દાખી રાખતાં મગરૂરીથી કહ્યું.

“ તે તો ઘણું ખુશ છે,” નીનાએ હસીને જવાબ કર્યો, “ કેમકે મને ખીહીક લાગેજ કે મારા કરતાં કોઈ જ્યાં ખુબસુરત જો તમારા જોવામાં હવે પછી આવશે તો એજ માફક ત્યારે તો તે તમારૂં દીલ મારી તરફથી ખેંચી લેઈ શકશે !”

“ ત્હારી જીવ છે, વ્હાલી,” પૌલે સધ્યારો આપ્યો; “ તું આકાશની ઢુરીને શરમાવે એવી ખીજ કોઈબી ખુબસુરતી પેદા પડી હાએ એમ માનવુંજ મારાં મનથી જીવભરેતું છે.”

“ ખોદા કરે ને તમારું એ અનુમાન સદા મારે સાથે એજ રીતે

સચવાયલું રહે ! ” નીનાએ દુઆ કરી—અને પછી જરા વારે વધાર્યું, “ હવે ફરીથી તમે બોસ્તન કામેકાગે જશો તો હું તો તમારી સાથેજ આવવાની છઉં. એમ મારેથી કંઈ પંદર દાહાડા એકઠી એકાંતમાં અને ઝુરખંજર રેહવાય નહિ.”

“ તુંને બોસ્તનમાં ગમવાતું નથી,” પોલે ઉતાવશે જવાબ કર્યો. “ મને પોતાનેજ ત્યાં ગમતું નથી. હું ફક્ત જરૂરી કામ જેટલુંજ ત્યાં રહેહું ને થોણુંજ. આપણે સપ્ટેમ્બર સુધી તો હવે ચોટમાંજ રેહીશું, અને સપ્ટેમ્બર પછી ન્યુયૉર્કમાં જઈને હર પડશું. મેં ન્યુયૉર્કમાં તે માટે એક ઘણુંજ મનોહર સીન્યુએશનનો ખંગસો વેચતો લીધો છે, અને તે હાથમાં છેલ્લાંમાંછેલ્લી ઢપનાં ફરફરનીયર સાથે ખાસ આરાસ્તા કરવામાં આવે છે.”

“ બોદાની કેવો મોટી મેહર ! ” નીનાએ મોટા સતોષનો ઉદ્ગાર કર્યો. “ આપણે ન્યુયૉર્ક બી થઈનેજ જઈશું કે ? ”

પોલ સીમન્સનો ચેહરો એ સાંભળતાં એકદમ ઝંખવાણો અને ગંભીર થયો.

“ નહિ,” તેણે કાંઈક તીખાસથી કહ્યું. “ ન્યુયૉર્ક મને મુતલબ ગમતું નથી, અને ત્યાં બી બોસ્તનની પાંખે જવાની આપણને જરૂર નથી.”—અને આ તે ખરેખર કંઈ એવા તો તીખાસથી અને દેખીતી કરાજીથી બોલ્યો કે નીના વધતી એાછી હમતીજ ગઈ. તે એમ તરયાપાવ હંમેશ ફક્તો ન હતો. જાણે બોસ્તન અને ન્યુયૉર્કથી તે બીહીતો હોએ અથવા તેને તે તરફ કાંઈ ગભીર તુકસાન પોંહ્યું હોએ એવોજ મામલો નજરે આવતો હતો !

એ શું હતું ? શું તેની ઉપર પણ કાંઈ લીલીમુક્કી ગુજરી હશે ? ત્યારે શું તેણે પોતે પણ નીનાની પેઠે કાંઈ ખમ્યું હશે ? કદાચ તે તરફની કાંઈ છોકરીના ખ્યારમાં પડ્યો હોએ, અને તેણીએ તેનો તુચ્છકાર કર્યો હોએ ? અને એ બધા વિચારો વિગળીના વેગે સુંદર નીનાનાં મનમાંથી પસાર થતાં તે જરાખી અદેખી થઈ નહી. જો કાંઈ બી હોએ તો દયા અને દીવસોજીથી તેનું દીવ જરાઈ ગયું. તેની બજીમાં બેસીને તેણીએ, તેથી, તેના તે હૈયાના હારનાં ગઝાનાં પોતાના નાજુક હાથ નાખ્યા, અને વગર માંગવેની મીઠી સુમીઓ સાથે તેણે તેને ધીરજ મનાવતાં કહ્યું,

“બહાલા પૌલ, તમે તમારા જીવને કશીજ રંજ થવા ના દેઓ. બ્યાં તમે જ્યાને ખુશી નહી હે.વો ત્યાં મને જ્યાને કશીજ મોગ નથી. જેમાં તમે સુખી તેમાંજ હું પોતે બી સુખી એ સન કરીને જાણુજો. એસ્તન અને ન્યુપોર્ટનાં નામપર એટલાવાસ્તે આપણે—તમારી તે તરફ જવાની ખુશીજ નથી તો—મોહું જેવું મીડુંજ મુકયું.”

પૌલ એ સાંભળતાં પાછો ખુશીથી હસ્યો અને તે વાત તે વર ઐયર વચ્ચે દેખીતી રીતે જલ્દી પાછી વીસરાઇ બી ગઇ—જેકે ખરેખર તો નીનાના ખ્યાલો પાછા અને પાછા પછાથી બી કલાકો તક પૌલના એ અજબ જેવા અણુગમા તરફ ઘણી અભયબી વચ્ચે દોડતા રહ્યા.

બીજે દહાડે પૌલ નીનાને લેઇને તેની નવી ચૉટ (કે જેવું નામ “ટાઇની ” હતું તે) ઉપર રેહવા ગયો. નીના એટલા દરમ્યાનમાં મોટાઇને લગતા દરેક બપોરથી પુરતી માહીતગાર થઇ ચુરી હતી, અને તોપણ તે ન્હાની ચાટ “ટાઇની ” માં તેણીએ ઘણુંક એવું અને નવું જોયું કે જેનો ઠાકમાઠ અને વૈભવ જેતાં તે અકસથી હેરત થયા વિના રહી શકી નહિ. તે એક તરતો મેહલ હતો, અને સુંદરતાની જે બારીકીઓ સાથે તે બાંધવા અને આરાસ્તા કરવામાં આવ્યો હતો તે તેના માલેકની દોલત અને હદ વગરના ઉંચા ટેરની બેતકરાર ગુલાહી પુકારવું હતું. નીનાને તે માંહેથી મુસાફરી ને સેહજગાહ ઘણી ખુશકારક લાગી. તે કલાકો તક દુટકપર બેસીને ઉછલતા દરવાની હીલચાલો તપાસતાં જરા બી ઠાકતી કે કંટાળતી નહિ.

એ રીતે એક સાંહજે તે પોતાના વર સાથે વાત કરતી દુટકપર બેઠેલી હતી તેટલાં તે ઠંડી લેહકીમાં વાત કરતાં કરતાં મીઠ સીમન્સની આંખ લાગી ગઇ, અને ત્યારે નીનાને પુરતું નહિ સોહવાવાને લીધે તે નિચે કેમીનમાં ગેઇ. તે ત્યાંથી એકાદ વાંચવા સાર ચોપડી લઇ આવવાની ઉમેદ કરતી ગઇ હતી, અને “યુક્સ”ની ડીફીટ મારેલી એક મોટી ટૂંક આગલ વાંકી વળીને તે કાંઇ ચોપડી જેવા જોગી ત્રેવડ કરવા લાગી.

તેમાં અનેક તરાંહની ચોપડીઓ હતી. વારતા, મુસાફરી, તવારીખ, કવિતા જે જોઇએ તે મજકુર બૉક્સમાં મોજુદ હતું, અને તે મોટો બૉક્સ તે એ મુજબ તથા ઉપર કરતી હતી તેવામાં જુનાંપુરાનાં થોડાંક

ન્યુસપેપરોનું દોરીએ ખાંધેલું એક પાંડવ તથાથી મહેલું તેનું ધ્યાન ખેંચી :હયું કે જે તેણીએ તામ્બુલીમાં આડેર ખેંચી કાઢ્યું.

ખાસ કરીને તે શું હતું તે જોવાની કાંઈ તેણીની-મનઃક્રમ નહિ હતી; પણ એમાં પુરાણું પેપરો એવી સંભાવથી ખાંધીને પાંચે ઉંચાં શું કામ મેલી છાંડ્યાં હશે તે જરાક તેને પેહેલી હરોલમાં જાણવાજોગ અને નવાઈ જેવું લાગ્યું.

તેણીએ ધ્યાનમાં ને ધ્યાનમાં તે દોરી છોડી નાંખી, અને જે ઉપરનુંજ પેપર જોયું તે એક વરસ પુરાંણું હતું; અને ત્યારે આજુમાંની એક નિચી ખુસ્તીમાં બેસીને તેણીએ જે પેદલુંજ પેપર ખોલ્યું તે મારેલી એક આપદનાં મોટા હરફનાં જુદાં જુદાં મથાળાંજ તેને ચોંકાવા ને ધુભવા ખસ હતાં ? તે મથાળાં આ મુજબ હતાં:—

છુટા છેડાની પ્રયાદી.

જડજ ડાનાવેનના એક પરણેલા જવાંન મારેના

સખતમાં સખત ટીકા.

સમજદાર જુરીનો ચુકાદો.

પોલ સીમન્સને હડધુત સાથે તલાક આપવા કહેવામાં આવેલી ના.

તે ફરીથી પરણવાને છુટો નથી.

આ ખોદા, એ શું હતું ? નીનાએ ત્રણ વખત પાછાં અને પાછાં તે મોટા પડેરા જેવા હરફે છાપેલાં જુદાં જુદાં મથાળાંઓ વાંચી લીધાં— મથાળાં કે જે અંદરની હકીકત વાંચ્યા વગરજ એક ભયંકર ભાવાર્થ રજુ કરતાં રહ્યાં હતાં !!

તેણીએ તે લખાણ હેત્રાત્ર, તે પછીથી, શરૂઆતમાં જમાવેલાં નેણ સાથે વિગતવાર વાંચી લીધો. તેના હાથ પગ તે વાંચતાં થરથર ધુભતા હતા, અને તેના દીવકસ ચેહરમાંથી લોહીનું ટીપેટીપું ઉડી ગયું હતું. તે સમયે લખાણ હેવાલ આ મુજબ હતો:—

“ન્યુપોર્ટની વડી અદાલતમાં ગઈ કાલે જડજ ડાનાવેન અને ખાસ જુરી સાંમે પેલા જણીતા લક્ષાપતી ખેંકર અને બ્રાહ્મ મીઠ પોલ સીમન્સનો કસા છેડાને

લગતો મુકરદમો આજો દાહાડો ચાલ્યો હતો, અને મીં સીમન્સે પોતાની પદ્મોત્તરથી સદાનો છુટો થવા ને તલાક મેળવવા ને ધિક્કાર ભરેલી ફક્કીલો રજૂ કરી હતી તેનો જડને અને જુરીએ એક અવાજે મોટો તુચ્છકાર કર્યો હતો.

“અરજદાર દેખાવલો અને જવાંન છે. તલાક મેળવવાની તેની અરજીના પુનાવામાં તે ફક્ત તેની પરજોતર કડક સ્વભાવની, તામસી અને તુફાણી હોવાનું જ કહી શકે છે. તે ધર્મધ્યાનનાં વધારે કરીને મરી રહેલી હોવાથી તેનું ધર—તે ફરયાદ કરે છે કે—મોજશોખનું સાધણ હોવાને બદલે મંજીર દેવળ જેવું થઈ પડે છે. તે તેના વરણું માનવા કરતાં પાદરીઓનું વધારે માને છે, અને તેની સખત મના છતાં પાદરીઓ કપરાસાપરી તેનાં ઘેરમાં આવતા જતા રહે છે. દર સહવારે તેના નાસ્તા પર ધ્યાન આપવાને વાસ્તે એક પરજોતરની ફરજ મુજબ ઘેરમાં મોનુદ અને હાજર રેહવાને બદલે તે અબળા કલાકો બેઠાંસલ દેવળોમાં ગુઝરે છે. એટલામાટે તેનાં ઘરમાં રોજના દુન્યા ફેસાદ બરપા થએલા રહે છે, અને શાક્ષીઓ રજૂ કરવામાં આવ્યા કે એકમેકથી કંઠાળેલાં તે વરજૈયર છેલ્લાં એક બે વરસથી તલન અલાહેદાં અને છુટાં વટીક રહ્યાં હતાં.

“જવાબદાર ધણા સુંદર દેખાવની અને મહત્વપણાનાં દરેક અદબોઅદાની એક જવાંન ખાંતુ છે. તે મજકુર સઘળા આરોપનો ધણા ધિક્કાર સાથે ઇનકાર કરે છે. તેનું કહેવું એમ છે કે મીં સીમન્સ તેને પરથવા પછી તેનાથી શરમભરેલી, ક્તાવલથી ધરાઇ અને કંઠાળી બધી, અને છચોક બીજી બૈરી કરી શકવાની હમેદને ખાતર આ એક નજીસ દાહ ચાહતો તે કોર્ટમાં આવ્યો હતો. તે પહેલાં તેને ધણા ચાહતો હતો અથવા ચાહવાના ટોંગ કરતો હતો. તે પહેલાં તેણીથી પુરાકળ સંતોષ પાંમેલો દેખાતો હતો, અને તેઓ પહેલી હરોલમાં અરસપરસ પુરવાં મુખ અને સંપમાં રેહલાં હતાં. તેણીએ વળી સત્તાવાર દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા કે એ પાછળથી થયેલાં અલગપણાંમાં તેણીના કરોજ કસુર કે સામેલગીરી ન હતાં. જડને તેણીને પુન્યું કે તે પોતે તલાક મેળવવાને ખુશી થાયે કે નહિ; અને જવાબમાં તેણીએ કહ્યું કે ખુદાના ઇનસાફમાં તે પોતે ધણું માનવાવાસી છે, એટલે પરજોતરાં વરજૈયર તલાકથી જુદાં થાય તેમાં તે ધણા ગુનાહ બળ્યની હતી; અને તેણીએ અરજ કરી કે અરજદારનો દાવો ખરચ સિઠકે રદ કરવામાં આવે.

“જડને એ પછી જુરીને ચાર્જ આપ્યો, અને તેમાં તે નામકારે કરેલા ટીકકા અરજદારના સંબંધમાં ધણા સખત હતા. તેણે જણાવ્યું કે “આ કોઇ જવાંન્યો બીચકલ ઢંગઢડા વગરનો આસાની પુરવાર થાય છે. તે આવી એક નેક, પાકભદ અને લક્ષી મોહરદારથી કંઠાળેલો કોઇ બીજીની આરજીમાં

તલાક લેવા નિકળી પડ્યો છે, અને એવા એકની અરજ માન્ય કરવી એના જેવું કરી શકાય કામ બીજું કેઈ નહિ થઈ પડે. તેમનાં ઘરમાં દેખીતી રીતે કુસંપ હતો ખરો, પણ તે કુસંપનું બી એ એાજી બુધીનો આદમી પોતેજ હતો. જેમ એક મધમાખ એક દુલપરથી બીજા દુલપર મધની આરજમાં લમતી ફરે તેમ આએ કાઈ બેતાલે આદમી વગર કારણે એક મોહરદારથી કંટાલેલો હવે બીજીની હમેદમાં આએ કમકમાટ પેદા કરનારી અરજ લેઈ આવેલો છે. એવા એક કુસમાં, તેથી, સખત ઢરો બેસાડવાની ધણી જરૂર છે, અને તમે જુરીના સદગૃહસ્થો તમારા એકમતી અભિપ્રાયથી મને હમેદ છે કે અરજદાર સરખા મતલબીઓની ખાતરી કરી આપશો કે આએ રાજની અદાલતો એવા ખોટા દાવાઓ અને બુરી મકસદના મતલબીઓની આરજને કદી હત્તેજન આપવાની નથી.

“ જુરીએ ત્યાર બાદ મત કરવા સારી રીઝાયર થવાને પણ ના કહી. તેણે ત્યાં ને ત્યાં બેસીને ફક્ત અરથી મિનીટમાં પોતપોતા વચ્ચે મત કરી લીધું, અને પછીથી ફોરમૅને (જુરીના વડાએ) તે બધાઓનો એકમતી અભિપ્રાય રજૂ કર્યો કે ‘અરજદાર પોતાનાં દાવો પુરવાર કરવાને કેવળ નિષ્ફળ નિવડયો હતો, અને એક એવી પવિત્ર પતીવ્રતા અને ભલી મોહરદાર સામે એવો એક નજસ દાવો લાવવા માટે તેણે એક ધણુંજ કપકાને પાત્ર કામ કર્યું હતું.’ ”

“ એ પછી જડજે ચુકાદો આપ્યો કે અરજદારની અરજ બંને બાજુના ખરચ સિકકે કાઢી નાખવામાં આવે છે; અને પછી પોલ સીમન્સ તરફ બેઠને વધાર્યું, ‘અરજદાર, એક ધણી ભણી બેસી બેરીનું કાટકું કાઢવાની તાહરી હીચકારી કોશિશમાં તું ધણી યોગ્ય રવસે પાછો પડ્યો છે. હું દીક્ષીર છેલ્લે કે એ બાધ પોતે છુટા છડા માંગતી નથી. જો એ બાધ પોતે તેવું એક હુકમ-નામું માંગતે તો ત્હારા જેવા એક નાલાયક ભરથારથી તેને છુટી કરવા હું એક ધણી ભારે રકમને દંડ ત્હારે માંથે નાંખીને જરૂર તેને છુટી કરી આપતે; પણ તે છુટી થવા ચાહતી નથી, ને તેને તેમ કરવાની ફરજ પાડવાનો મને હક્ક નથી. એટલાવાસ્તે તુંને ત્હારી મરજ હોય કે નહિ હોએ તોખી તમે બંને જીવો ભગો ત્યાં તુલક તેનો ભરથાર થઈને રહેવુંજ પડશે, અને બંને બોરડુનો ખરચ એક સજા તરીકે ત્હારેજ માંથે નાંખવામાં આવે છે.’ ”

પ્રકરણ ૪૦ મું.

એક અરધો કલાક તુલક નીના ઉપયો દેહસ્તનાક રીપોર્ટ વાંચ્યા કેડે તે પેપર પોતાના ખોલામાં વેરનીખેર પડતું રાખીને ચુપચાપ અને હાથ્યા આથ્યા વગર એક સંગેરમરનાં પુતલાંની કીસમે સ્થિર બસી રહી. તેની આંખમાંથી આંસુ ટપક્યાં નહી. તે ચીસ પાડીને રડી પણ શકી નહી. આંસુઓનો આખો દરયાવજ જાણે તેનો આંખમાંથી એકદમ સુકાઈ ગયો હતો !

તેના હાથ પગ ધુજતા બંધ થઈ ગયા હતા. હવે તો સાંભા તેના સાંધેસાંધા અકડી ગયા હતા. તેના એહરાપરતું નુર અને તેજ, લોહી અને રતાસ, એ સવળાં તેને એકી વારે એક સંપથી છોડી ચાલતાં થયાં હતાં !

ગરીબ બાપડી તે ! ત્યારે અંતે એજ થયું ? શું તેનાં લગન સરયામ દગાંબાજીજી પુરવાર થયાં ? એ, તે કે જે શુદ્ધતાનું સ્વરૂપ હતું, નીતી અને પાકીજગીનોજ એક આયતો હતો તે શું એટલી હદ સુધી અવર્મા થઈ પડી કે એક પરણેતરના પાક હકના જુકા એતખારમાં તેણીએ પોતાનું સર્વસ્વ ગુમાવ્યું ? તે કાંએ એટલી આંધળી—ખેહરી—સુની થઈ ગઈ ? તે કાંએ એટલી ઉતાવળી—અવિચારી—હેમક બની હતી ? તે કાંએ બુરા માણસનો મતલબને, કશી બી આગળી પાછલી તલાસ કર્યા વગર, શરણુ અને તામે થઈ ? કાંએ—ઓ કાંએ ?

તે પોતાને પરણેલી માનતી હતી, પણ અફસોસ કે તે હવે જોઈ શકતી હતી તે મુજબ તે એક રા—થી કોઈ કીસમે ખેહતર નહી હતી. તેને પોતાનાં લગન થયાં ને થયાં તેને લગતા બધા કારોખાર બાએ મજબુત વહેમ પડ્યો હતો, ને આયદા તે વહેમ ખરો પડ્યો હતો ! દગો—અવલથા આખર તક બધો દગોજ હતો ! તે લુચ્છા આદમીએ તેને માયાથી અને પૈસાથી આંજી નાખી. તેણે છેક તારીફલાયક તરકીબ અને કુનેહથી કામ લઈ તે કામજાગી મધુરીને માહત કરી; પણ સખર, જીવ ! એમ કાંએ નહી હોય કે આએ બધાં તેનાં અનુમાનો હજી બી કવળ જીવનરેલાંજ હોય ? એમ કાંએ નહી હોય કે પોલ જે કીસમે દોજખી આએ રીપોર્ટપરથી દેખાતો અને સમજાતો હતો તેવો મુતલગ બી નહિજ હોય ? એમ કાંએ નહી હોય કે જે તલાક તેને ન્યુપોર્ટની કાર્ટમાં નહિ મળ્યા હતા તે બાહેર કેડે બીજી કાર્ટમાં મેળવીને તે ફરીથી પરણવાને ખરેખર છુટોજ થઈ શક્યો હોય ? એમ કાંએ

નહિ હોય કે મજકુર ચુકાદો થવા પછીથીનાં છેલ્લાં એક બે વરસમાં તે અબળા મરણ પશુ પામી હોય, અને તેથી બી તે ફરીથી પરણવાને ખરેખર છુટો થઇ શક્યો હોય ? એમ કાંપ નહિ હોય કે એ લગન જેને તે ઠગાઇ સમજતી હતી તે બધું ખરેખર હકદાર, પવિત્ર અને વાગબીજ હોય ? આવો એક દેખીતો નેક, ભરો અને સાચો માણસ—આવો હેતરં-તો, દીક્ષણ અને દયાળુ આસામી—એટલી હદ સુધી કડોર અને પાપી થઇ શકે કે એક જીવની બધરીપર બીજી કરવાનો ધારાતી આંખમાં ઘણો ગંભીર ગણાતો ચુનાહ વડીક કરે એ શું બનવા જોગ અને માનવા જોગ હતું ? દુકમાં, જેમ જેમ નીનાએ એ આંખે વધારે વિચાર કાઢ્યો તેમ તેમ તેની વધતી ને વધતી ખાતરી થતી ગઇ કે તેણીની બધી શીકરો બેચગુદ્દ હોવીજ જોઇએ, અને તે ખરેખરી હકદાર પરણેલીજ હોવી જોઇએ !

અને કદાપી એમ હોય તે છતાં બી—તેણીને વળી લાગ્યું કે—તેણીએ નારાજ અને નાઉમેદ થવાનું શું થોડું હતું ? શું તેણીએ જે ચુકાદો વાંચ્યો હતો તે પૌલની ચાલચલણપર કાંઈ નહાની સુની રોશણી ફેંકતો હતો ? તેણીએ તો પૌલ સીમન્સને એક કુમારીકાનું સર્વસ્વ હજારો હેતથી આરોપ્યું અને અર્પણ કરી દીધું હતું, અને તોપણ તેના પ્યારમાં મુસ્તકામપણું અને આસ્વાદની હાલ જે દેખાતાં હતાં તે આખેર તક સચવાયલાં રહેશે તેની જામીનગીરી શી હતી ? કાઇજ નહિ ! તે પોતાની પેહલી પરણેતરને એજ કીસમે અવલ ચાહતો જાહેર થયો હતો, અને પછીથી જરા વારમાં તેનાથી કાયર થઇને કંટાળેલો તેનાથી છુટો થવાની પેરવી કરવા પડ્યો હતો; અને તેજ ફેજ તેનો નહીં થાયે તેની પુરવારી શી હતી ! કાઇજ નહિ !

તે અતે એક દરાવપર આવી ઝટકી. તેણીને લાગ્યું કે ખરી હકીકત શી હતી તે તેણીએ જાણવુંજ જોઇએ. તેણીએ બધું ખાંનજ કરી લેવુંજ જોઇએ. ખાંનજ થય નહિ ત્યાં વેર તેના જીવને ધીરજ રહે અથવા તે નિરાંત માને એ બનવુંજ માહલ હતું.

તે હિંમત સાથે, તેથી, પૌલ પાસે તે પેપર લઇને ખુલાસો પુછવા જવા તૈયાર થઇ. પેહલાં તો તેને એમ પશુ મન થયું કે તે તેની જોડે તો કશુંજ જાણતી નહીં હોય તેમ હાલ દુરંત વરતે, અને પછીથી ખાનગીમાં બધા કેપટન વીલીસને મળીને તેની મારફતે સમજા બાહરો-

બાહર તેહકીક કરાવી લીએ. તે બાહોશ માણસને એ જરૂરી ખાતમીઓ મળતાં પોત કટલી હદ સુધીનો દગારો હતો તે જાણવાનું ને નક્કી કરી વલવાનું કરીએ રીતે માહલ થઈ પડે એમ હતુંજ નહિ; પણ પોતાની હાંસી થવાની શીકરથી સ્વમાત્રિક લગ્ન વચ્ચે તે કેપટન વીલીસ આગળ તાબરનોખ જતાં ખંચાઈ, અને બીજા કાંઈ ત્રાહીતને એમ વચ્ચે નાંખવા કરતાં પોતાનાં ખાવંદ સાથે એ નહીં ધારેલા બરપા થયલા ઝંઘડાનો ફેસલો તેને રૂબરૂ મલીને પોતેજ કરી લેવાનો તે પાકળદ પરણેતરે હોંમત સાથે કરે કર્યો.

એટલામાટે પેલી ચોપડીઓની ત્રાંકમાં બધું વેરવાર પડતું મેલીને પેલાં એક યુગલીખોર પેપર સાથે તે ગુસ્સાભરેલી અદાઓ વચ્ચે એકદમ પોતાનો ખાવંદ ન્યાં તુટકપર ઉંધતો હતો ત્યાં તેને શોધતી પાછી ફરી.

તે ત્યાં હજી પવનની ઠંડી લેહકીની એક દીલખુશ લેહરમાં નિરાંત થી નિદ્રાવશ ઉંધતો હતો, અને ત્યારે ખરી જોટી એકદમ જાણવા માટે તલબગાર બનેલી નીનાએ તે જગે ત્યાં સુધી ધીરજથી ચોખવાને બદલે, અધીરતાની એક અસહ્ય તાપ સાથે તપતાં, તે કશા બી જોડ અને ખતર વના ઉંધતા જવાંનને ખભાંમાંથી હીલવ્યો અને એકદમ જગાડ્યો.

પ્રકરણ ૪૨ મું.

“પૉલ, મને આનો એકદમ ખુલાસો જોઈએજ,” તેણીએ દુઃખથી ધાડા થઈ પડેલા પોતાના અવાજમાં બન્યો એટલો મીઠાસ ને નરમાશ આમેજ કરવાની એક વ્યર્થ કોશિશ કરતાં કહ્યું—અને એમ કરતાં પેલા પડેલા જેવા હરફનાં જુદાં જુદાં મથાળાંવાળી આર્ટિકલ તરત ધ્યાન ખેંચી શકે તેવી કીસમે તેણીએ તે પેપર તે બીહીધેલા જવાનનાં હાથમાં મેળ્યું. “તમે તમારાં આગલાં લગનની વાત કાંઈ બી દાહાડે મારી આગળ આમે આગમય કાધીજ નથી તેવું કારણ શું?”

પૉલનો એહેરો એ તકાળે રજુ થતાં સાથે મોહત જેવો શીકો બની ગયો, અને ત્યારે તે જેતાં તે બાળાનું નાઉમેદીમાં જન્મમાયડું જીગર એકદમ જલતી નાસબર બન્યું!

“તુને એ પેપર ક્યાંથી મળ્યું?” પૉલે ધુખરાવલાં હાંથા જેવો એહેરો કરીને તોપણ બીલકુલ બેપરવાદીથી પુછતો હોમ તેમ પુછ્યું.

“તમારી ચોપડીઓની ટુંકમાંથી.” નીનાએ પ્રમાણીક જવાબ ક્યો.
 “મને કંઈ વાંચવાનું જોઈતું.” તમે સ્પષ્ટ ગયા તેથી મને સોહવાનું નહિ, અને હું વાંચવાનું શોધોધતીતી ત્યારે મને આએ પેપર અનાપસે હાથ લાગી ગયું. કેહો મને—શું એ બાઈ ગુજરી ગીએલી છે?”

“ગુજરી ગીએલી છે? હા, હા, ગુજરી ગીએલી છે,” પોલે ઉતાવળથી જવાબ ક્યો.

“ત્યારે કોઈ દાહાડે એને વિશે મારી આગળ તમે આએ આગમ્ય કંઈ વાતજ નહિ કીધી તેનું શું કારણ?”

પણ એ અરસામાં પોલ સીમન્સ પોતાના ગમરાતમાંથી પુરતો ફારેમ થઈ ચુક્યો, અને પોતાનાં મગજનું સમતોલપણ પાછું પુરતું હાથ કરી શક્યો હતો.

“જે કમળને એ પેપરે એ ટુંકમાં મેલ્યાં તે જો હમણું મારા હાથમાં આવે ના તેની ગળચીજ ધરીને બચડી મેલું,” પોલે ખરાં દીવના કીના ને કપટથી બખાલ્યું;—અને પછી તરત પાછો હુશ ચહેરો કરી નાખતાં તેણે વધાર્યું, “ત્યારે એમાં બીહીવા જેવું કશુંજ નથી, ડારક્લોગ. મારી એ કમનસીબ ગઈગુજરીને લગતાં દુઃખથી તું મારી વહાલીનાં હેતવતાં દીલને વગર અગતે દર્દમંદ બનાવા મને ગમ્યું નહિ એજ ખરી વાત છે. તેથીજ મેં એ વાત ત્યારેથી આજ તક છુપાવી. ખરી વાત એટલીજ છે, જીગર, કે મારી છેક બચગીથી મને મારાં હેમક માયબાપે એક નાપસંદ લગનની બુસરીમાં જકડી મેલ્યો હતો. અમે કદી બી એકમત થતાં હતાં નહિ, અને અમારાં લગન એક કંગાઠ નાસીપાસી ને બીલકુલ હસી મસ્કરીજ પુરવાર થયાં હતાં. એટલાવાસ્તે અમારાં અરસપરસનાં બેઠનાં સુખને વાસ્તે મેં એ લગનથી રીહાઈ મેળવવાની તજવીજ કીધી, કે જેમાં તેં જોયું હોશે તેમ હું કાઢ્યો નહિ.”

“પણ તમે ક્યો તે કેમ? તમારી ફરયાદમાં વળુડનું શું બધું હતું ને?”

“એટલુંજ કે તે ધર્મધ્યાનમાં મરી રહેલી હતી, અને મારાં સુખની મુતલબ માગજ કરતી હતી નહિ,” પોલે ફજેત જેવા ચેહરાએ કહ્યું. “ખરેખર તો અમે એકમેકને મુતલબ ચાહતાં હતાંજ નહિ—બલકે ખુદલાં દીલથી ધીક્ષરતાં હતાં, અને તેવાં બે પરબેલાં વર બૈયર તરીકે રહે એ શું

હાથ ને ગુનાહને ઉત્તેજન આપવા જેવું નથી ? મેં પૈસો, એટલાવાસ્તે, ધણો વેરયો—મારા લાભનું “વરીકટ” મેળવવા મેં ખાર હામર ડૉલર તો ફક્ત ગુરીના અહરથો વચ્ચેજ વેંહચી આપવા કાઢ્યા, પણ તે કમીનાઓએ એક બહુ કામ કરવા બદલ મેં આપવા કાઢેલાં તે ધનામને લાંચ તરીકે તુચ્છકારી કાઢ્યું, અને પરીણામ અંતે આએ મુજબનું થયું !”

“અને તે ગુજરી ક્યારે ?”

“એ બહુ થવા પછી થોડેજ મહીને,” પૉલે ઉતાવળથી કહ્યું. “પણ જ્યાં દે એ બધી દુઃખ પેદા કરનારી વાત, વ્હાલી. આપણે અરસપરસનાં આપણાં પોતાનાં સુખમાં પુરતાં સુખી છીએ, અને તેમાં એ દુઃખ પેદા કરનારી યાદોથી નાહક કશો ખતરો પેદા પડવા દેવો સમજાવર નથી.”

“પણ મારો વહેમ ને દીલગીરી મીડતાં નથી, પૉલ,” નીનાએ એમ છતાં ધણી ઉદાસીથી કહ્યું. “તમોએ એ વાત આજ તક મારેથી એ રીતે છુપાવવી નહિ જોઈતીતી.”

“તું એ જાણુવા પાંખી એજ પુરતી કમનખીખી છે,” પૉલે કાંઈક ખીજવાટથી કહ્યું; “ડાંહયાં માણુમો એક સુખી જીંદગીમાં દુઃખી ગઈ ગુજરીઓની યાદથી કચરો નાંખવા કડી રાજ થતાંજ નથી.”

પણ નીનાનાં મનનું, એમ છતાં, જોઈએ એટલું સમાધાન થઈ શક્યુંજ નહિ. તે અત્યાર સુધી પોતાના બરથારની ઇઝીયરની બેરદમાં ઉમેલી હતી તે હવે દમ દબને પાસેની ખુરસીમાં બેસી ગઈ, અને પોતાનાં જીમરનાં છેક ઉગાણુમાંથી એક ઉડી હાથ ખેંચીને દુર દરવાજ ઉપર દુઃખી દેમાગ સાથે ખ્યાલી આંખોએ ટીકવા પડી. તેનું દીલ તમામ દર્દમંદ બની ગયું હતું. તે શકીલી બની ગઈ હતી. પૉલે દેખીતી રીતે આ વાત અત્યારતક તેનાથી ધણી સંજાગ સાથે છુપાવી હતી, અને ત્યારે શું તે કોઈ હુચ્છે કે ઘોડામાજ નહિ હતો ?

તે આમો દાહાડો પૉલ સીમસને એ મોહરદારને પાછી ઉચ્છમંદ બનાવા ધણી મહેનત થઈ પડી. તેણે રાત તક તેને ધણી મનાવી ન ધણી સન્મયો, અને રાત્રે દુરના કિનારાઓ ઉપરની રોશની જોતી ન જ્યારે એકલી ઉમેલી હતી ત્યારે તેણીને અચમુચ ખ્યાલ થયો કે ગમે તે છતાં તે તેની તરફ અત્યાર સુધી ધણી મહેરબાન અને લાયકીબરથો નિવડ્યો

હતો. તો એમ કાંઈ નહિ હોય કે નેની આગળી ઓરત આમેની તેની ફરયાદમાં કાંઈક વળુદ બી પણ હોય? વળી ને ગુજરી ગયતી હતી, ને હવે તે ધોળાયત્રાં દુધ પર રડવામાં હાંસવ શી હતી? હવે તેઓનાં હાંસનાં સુખમાં બીજી બાંધજ શી હતી?

“તમે મને ચાહો છ તે કીસમે તે બીચારીને કદી ચાહતીજ નહિ, પૌલ !” એમ છતાં તેણીએ પોતાનાં મનનું પુરતું સમાધાન કરી લેવા હજી એક છેલ્લો સવાલ પાછો પુછ્યો.

“કોઇ દાહડે બી નહિ ને મુતલગજ નહીં,” પૌલે ખાર નાંખીને કહ્યું. “મેં તુને ચાહી છ તે કીસમે મારી આખી જીંદગીમાં બીજી કોઇ બી ઓરતને ચાહી નથી, અને હવે પછી કદી ચાહી શકતાનો બી નથી.”

“ત્યારે હું સંતોષ પામી,” બકી તેવીજ બોલીમાલી નીનાએ પુરતી ધીરજ પામતાં કહ્યું—અને તેનાં શોકાતુર કમળવદન ઉપર જોવાને સુખ થાય એવું ખુશીનું હસું એક વાર પાછું પ્રગટી નિકળતું નજરે આવ્યું.

પ્રકરણ ૪૨ મું.

એક અડવાડયું વહી ગયું, અને તે દરમ્યાન પૌલ સીમન્સ સુંદરની ઘાટ “ટાઇની” એ હવે જઇને “લોંગ બ્રાંચ”ના કોચ પર લંગર નાંખ્યું હતું. તે (પૌલ) તે સહવારે સકાલેથી કિનારે ઉતરી ગયો હતો, અને પોતાનાં કાગળો વિગેરે લઇને ટ્રેનમાં બેસીને ન્યુયૉર્ક નિકળી ગયો હતો. તે ન્યુયૉર્ક પોતાના પૈસાટકાને લગતું જરૂરજોગું કામ આટોપી લઇને બીજે દાહડે બપોરે ઘાટપર પાછું ફરવાનું પોતાની પ્રિય પરણેતરને પ્રોમીસ કરી ગયો હતો.

નીનાએ તે તક તુરત હાથ કીધી. તેણીએ તેજ દાહડે કેપટન વીલીસને એક ચીઠ્ઠી લખીને પોતાની સાથે ઘાટ ઉપર તે રાત્રે જમવાનું ઇજન મોકળી આપ્યું.

તે રાત ધણી ગરમ હતી. નીના અને કેપટન વીલીસ દુટક પરજ જમ્યાં હતાં, અને જમ્યા પછીથી કેપટને એકાંતમાં ખુરસીઓ ખેંચતાં કહ્યું, “અને હવે, નીના ડીઅર, માહરે ત્હારી સાથે કાંઈ આજ રાત્રે ધણી જરૂરની ખાનગી વાત કરવી છે.”

નીના અજમ થઇ. એવું તે એ કપટનને શું કહેવાનું હશે ? તેણીએ સરેસ્તાના ખુશ રવમાવથી પેટભરીને ખાઇ લીધું ત્યાં વેર તે દાનાધર્મ થે.બ્યો હતો, અને હવે એકાએક અને એકદમ તે હસ્તા એહરાના ને ખુશાલ તબીએતના પોલીસઔપ્રીસરનો એહરો કાંઇક ગંભીર થઇ ગયથે નજરે આવનો હતો !

“ કંઇ મારા બપાવજીને લગતું ? ” નીનાએ શંકાશીલ પ્રછયું;
“ કંઇ તેવણનું કઃગળ બાગળ આવેલું છે ? ”

“ કશુંજ નહિ,” તે ઓપ્રીસરે જવાબ કયો “ મારે તો એક બીજી અને જુદીજ બાબદ પર ત્હારી સાથે વાત કરવાની છે.”

“ ત્યારે તે કાણુ વિશે તે અરધું તો હું સમજી બી ગેઇ ! ” નીનાએ હવે અતી ધણી શીક્ષી પડતાં શીકું હસીને કહ્યું. “ છેલ્લા ત્રણ ચાર દાહાગથી કંઇ માહું થવાનો મને ખટકોજ થયાજ કરેછ ! ગયાં અકલાડયાંમાં મને એક એવો મજબુત ફટકો પડી ચુકેલો, પણ પછીથીના બે ચાર કલાકમાં મારાં મનનું જરા સમાધાન થયું હતું. એમ છતાં જલદીજ પાછા મારા વહેમો મને સંતાપવા લાગ્યા, અને તે વહેમોને મજબુતી મલે એવું કંઇ ને કંઇ કારણુ મને મળતું રેહ્ય. હવે, તેથી, મારીપર જે નવું યુજરે તે ખમવાને વાસ્તે હું જાણે તૈયાર થઇ રહેલી છેઉ. એવું તે શું છે ? ”

“ હું તુને જાણીયુજીને કશું બી દુઃખ કદી થવા નહિ દેઉ એ તો તુને ખાતરી હોતી જોઇએ, નીના, ” કપટન વીલીસે હેતથી કહ્યું. “ હું ચોક્કસ દુખમરેલી ખાતમીઓ મેળતી શક્યો છું તેની ફક્ત તુને અત્યારે માહીતી આપવાની મારી ફરજ માનુંછ. તેથી વધારે કશું નથી. હું તુને કપદો આપવા માંગતો નથી અથવા સલ્લાહ આપવા બી ચાહતો નથી.”

“ ઓ તમારી સલ્લાહની તો મને ધણીજ જરૂર પડશે, ” નીનાએ લગભગ દુઃખ પાંખી રડી દેતાં કહ્યું. .

“ જરૂર પડશે તો હું હજારો ખુશીથી તે તને આપશ ” તે ભલા પોલીસ ઓપ્રીસરે હાંમત આપી; “ મને ફક્ત ને હાલ તુંતો એટલુંજ ચેતારી રાખવું છે કે પૉલ સીમન્સ તુને પ્રમાણીકપણે પરકયો નથો. એની એક આગલી પરજેતર હેવાત છે. તમારાં લગન થયાં ત્યારે તે બેસ્તનમાં હતી,

અને હાલમાં ન્યુપોર્ટમાં છે. એણે ગયે વરસ તેનાથી છુટાછેડા મેળવવાનાં બી ધણાં ફાંફાં માર્યાં હતાં, પણ ફાંચો નહિ હતો. ”

“ તે તો હું જાણું છું, ” નીનાએ ઉડી ગમખ્વારીથી કહ્યું. “ ગયાં અહવાડયેજ મેં એ બધું જાણ્યું તું, પણ મને તો એવણે કહ્યું કે તે અખળા ગુજરી ગયેલી છે. ”

“ વરસોથી એ જણાયેલો એક ઠગ અને જુઠો છે, અને તેથી તુંને એમ વાહી પતાવી લેવાને એના જેવા એક લુચ્છા આદમીને મુશ્કેલ થવું નહિજ જોઈએ, ” કેપ્ટન વીલીસે લગાર તીખાસથી કહ્યું. “ ત્હારાં કમનસીબે તે આગલી બેરી હજી હાલમાં હયાત છે, અને તદ્દન સારી પેઠે છે; અને તે જીવતી છે તાહાં સુધી તું કશીજ રીતે એની હકદાર ગણાવાની નથી. ”

“ ઓ ખુદા, ત્યારે આએ મારી કેવી ખુરી હાલત ! ” નીનાએ રડી દબને કહ્યું; અને તે બહા અમલદારનું દયાળુ દીક્ષ પ્રમાણીક દીલસોજીમાં અતીધણું દુઃખાયું. તેણે જોયું કે તે નાજનીન પુરતી દુઃખી અને અતીધણી ગુસ્સે હતી. તેની આંખોમાંથી આ શરમભરેલી ઠગખાજ વાસ્તે હાલમાં ગુસ્સાનાજ અમકારાઓ વિજળીની કીસમે પ્રગટ પડતા રહેલા જણાતા હતા !

હવે એ ગરીબ બિચારીનું શું થશે ? તેણીની તે બાએની ફરયાદનો અવાજ તેના કાનમાં વાગ્યાજ કરતો હતો. તે પોતાની હીંચ ખાવાની ખુરસીમાં અઢેલાઈ પડયો હતો, અને સાંમે બેઠેલી દમામદાર પોશાકમાં સજ્જ થએલી તે શીકી અને દુઃખી ખુબસુરતી તરફ દયાળુ હાવભાવથી તે દીક્યા કરતો હતો. તેણીનો પોશાક સાદો તોખી ધણાજ સરસ ટેસ્ટનો, મોંઘી કીંમતનો, ખરચાળું અને શોભીતો હતો.

ખુદાએ ખુબસુરતીનો તેની ઉપર વરસાદજ જાણે વરસાવી દીધો હતો. તેનાં બદનના દરેક અંગભાગની અને અંગભાગની દરેક હીલચાલમાં ધણીજ સપુર્ણ ખુબસુરતીનો અભ્યાસ થતો રહેતો હતો. જાણે તે શ્રીમંતપણ્યને વારતેજ સરભાઈ હતી, અને એમ છતાં તે તેજ છોકરી હતી કે જે એક સુકાં પાઉંના ટુકડા માટે મોહતાજ એક જાડેર બાગનાં ચોગાણમાં ઈંડીથી થયેલી ને જીએ મરતી તેને તેની ફરજ બજાવતાં એક મોડી રાત્રે મલી આવી હતી !

“ જો તલાક મલી ગયા હોત તો બરબાદનમ, ” તે પોલીસ ઓ-

શીસરે અરધું મનસે—અરધું મોટે ગુસ્સાથી બખાબું. “ એવા કેસમાં તલાક આપવાનું ના પાડવામાં આવે એ મારાં મત મુજબ ધણું કઠિન છે. વરઐયર જે એકમતજ નહિ થઇ શકે અને સાથે રહેજ નહિ શકે તો તેઓને જોડેલાં રાખવામાં લાભ થું છે ? ”

“ પણ હાલ તો હજી ત્યારે તે આગલી બૈરીજ એની હકદાર કહેવાય કેની ? ” નીનાએ ડચકાંઓથી દબાતા સાદે પુછ્યું.

“ જરા બી શક વગર. ”

“ પણ હું ? થું હું નહિ ? ”

“ બેશક નહિજ, ” તે કેપટને દીકરીથી જવાબ કર્યો. “ ખરી રીતે તો તુંને પરણીને પાંત્રે ધારાની નજરમાં એક ધણો ગંભીર અપરાધ કાઢેલો છે—સિવાય કે એ ક્રિયા જે કરાવી લીધી તેમાં બી તુંને એણે ઠગીજ હોય, અને તમામ જુદી અને ઢોંગમરી ક્રિયા કરાવી હોય ! તેમ જો હોય તો તુંને ઠગીને ત્હારો નાશ કરવા વાસ્તે બેશક તું એને ધારાથી સજ કરાવી શકે. ”

“ મારે એને એવી કંઇ સજ કરાવાની દરકારજ નથી, કેપટન, ” નીનાએ તુચ્છકારથી કહ્યું. “ એમ કરવાથી મારી એ હીણપત્તી ને ના-મોશીને નહીં ધટતી જાહેરાત મલે, અને તેમાં મને લાભ થું ? ”—વળી થોડાક વિચાર કરીને વધાર્યું—“ મને તો લાગેછ, કેપટન, કે લગનની ક્રિયામાં બી બધા ઢોંગ અને દગોજ હોશે. લગન કરનાર કોઇ પૈસા બદલ પોતાને વેચી શકે એવો ઢોંગી ઠગારો હોવોજ જોઇએ. ”

“ એ લગન કાંહાં થયાં હતાં ? ”

“ હું તો તે ઘેર કે રસ્તાનું નામ વટીક જાણતી નથી, ” નીનાએ ગમ-ખખારીથી કહ્યું. “ અવલમાં તો પોલ એ લગનની ક્રિયા વટીક કરાવાની વિરૂદ્ધમાં હતો, પણ ઇચ્છાંડનાં દેવળની રૂધી મુજબની બધી ક્રિયા કરાવી લેવાને મેં તેને ફરજ પાડી. એ બેશક ધણી ઠગાઇમરેલી રીતે મારી સાથે વરત્યોછ, પણ હું તો એટલું તો જોઇ અને કેહી શકુછ, કેપટન, કે એનો મારી પર આહ ખરેખર ધણો હતો અને છે. ”

“ તે હોય, પણ એણે સચ્ચાઇથીજ ત્હારી સાથે વરતવુંજ જોઇતું હતું, ” કેપટને ગુસ્સાથી કહ્યું.

“ ખચ્છીતળ, ” નીના એકમત થઇ. “ તેમ થતે તો મારી ઇજ્જતનો નાશ થતો બચતે, મારી ઇજ્જતની પાએમાલી સાથે જે જે મેં આપ્યાર સુધીમાં નવું જોયું, હજારોના ખરચે જે જે મોજ કાઢી ને અનુભવો મેળવ્યા તે બધું મારે મન તો હવે અકાફે ઝેર છે. ”

“ ખેર, એ નામોશીની વાત હવે જાહેર નહિ થવી જોઇએ, ” તે કેપટને કહ્યું.

“ એ જાહેર નહી થાય તેથી તે નામોશી મારે વાસ્તે ઓછી છે એમ તો તમે નહીજ કેહશો, કેપટન ? ” નીનાએ દુઃખથી કહ્યું.

“ તું પોતે નીરદોષ છે એ ખ્યાલમાં ત્હારે હીંમત અને સખર માનવાની છે, દીઅર, ” તે બલા કેપટને હીંમત આપી; “ એ હવે ધોલા-યલું દુધ છે, અને તેથી ત્હારે એ બાબેનું દુઃખ છૂટવાની કોશિશ કરવી જોઇએ. હવે તો આગળ શું કરવું ને કેમ કામ લેવું તેનોજ વિચાર કરવાનો છે. ”

એ પછી થોડોક વખત સુધી તે બંને કાંઈ બોલ્યાં નહિ. રમશાન જેવી શાંત ચુપકાદી ત્યાં પસરી રહી. બંને એજ ફેસલાને લગતા પોત-પોતાના ખ્યાલોમાં ચક્રચુર થઇ ગયાં. કેપટન મનથી અન્યથ થતો હતો કે હવે આએ પ્રમાણીક છોકરી કેમ કામ લેશે ? શું પોતાની દીલની પ્રમાણીક વાસનાઓને તે પોતાપર ફાવવા દેશે, અને આવી બધી પાદશાહી મોજ અને લખ્ખોના વૈભવને ઠોકડે મારી તે પોલથી પાછી અલગગજ થશે ? દેખીતી રીતે તે પોતે પણ પોલને ધણજ ઉડાં વ્હાલની શીદાગીરીથી ચાહતાં શીખી હતી, અને ત્યારે શું એ બનવાજોગ હતું કે તે વ્હાલને ખાતર પોતાની હાલની નામોશી મંજુર કરીને તે એ નાલાયક આસામીના આશ-રામાંજ રહેશે ?

તે એક કસોકસ કસોટી હતી. નીના જેવી એકને વાસ્તે ખાસકરીને વધારે, કે જે બિચારી ગરીબીમાં અંત્યાં મેલતી જુખમરા વટીકનાં સંકટો અને બીખ માંગવા જેવી જલ્લેમ હાડમારીઓ અનુભવી ચુકી હતી ! ખરેખર, બંને બેરદુથી તપાસતાં એ ચુકાદો કરવાને વાસ્તે એવો એક દીકટ સચાસ હતો કે કેપટન વીલીસ પોતાની તરફથી તે નાજનીનને આએ તરફ પેલી તરફથીજ સલાહ આપી શકતો ન હતો. તેણે તે ચુકાદો કરવાનું

તે વાહલી છોકરીની પોતાની મરજી ને મુનસરી પરજ રાખ્યું, અને તે બેમાંથી જે બી જીંદગી પસંદ કરવાનું ચુકવે તેમાં તેનો અસર જોવોજ દોસ્ત થઈ રહીને તેને પોતાની દસ્તગીરી અને પનાહ આપતો રહેવાને તે બલા અમલદારે મનથી મજબુત કર્દ ક્યો.

છેક પા કલાક સુધી ચુપકીદી સાચવ્યા પછી અંતે નીનાએ પોતેજ પાછી જખાન ખોલી.

“તમે ધારોજ વાફ, કેપટન,” તેણીએ પુછ્યું, “કે જે હું એની આગલી ખેરીને શોધી કાઢીને મલવા જાઉં, અને મારે ખાતર તજાક લેવાની તેણીને પગે લાગીને વિનંતી કરું તો તે મારી અરજ બાહલ રાખે ?”

“ખચ્ચીતજ નહિ,” તે કેપટને મજબુતીથી કહ્યું; “ઉત્તરી તે અદે-ખાઇની મારી વધારે સપ્તાઇ સાથે એ હીજચાલની સાંમે થાય, અને તું જે એ વાતને જાહેરાત મલેલી જેવા ચાહતી નથી તેને સાંમી બેવડી પ્રસિધ્ધી મલી જાય. તે તો એમજ સમજે કે તું અને એ મલી ગીએ-લાં છે, અને એમ કરીને એ બેહુદી મતજમ કાઢી લેવાના આએ તમારા બધા પછાડ છે.”

“પણ ત્હારે હવે મારે કરવું શું ? શું મ્હારે પાછો ન્યુસપેપર લેચ-વાનો રોડાજ ઉંઘાડીને બેસવું ?” નીનાએ દર્દમંદ દીલે પુછ્યું.

“તેની શું જરૂર છે ?”

“ખરી વાત એટલીજ છે, કેપટન, કે હું જોકે કશી રીતે ચીખી થયા ચાહતી નથી તોખી એટલું તો ખરું કે આએ હાલની અપ્રમાણીક જીંદગીએ જીવવાને વાસ્તે હું મારાં મન સાથે કદી બી એકમત થઈ શક-વાની નથી,” નીનાએ સમજાવ્યું. “મોડે બહેલે ખરી વાત અજવાલાંમાં આવ્યા વગર રહેનાર નથી, અને જે હું આએ જીંદગીએ રેહું તો ઇજ્જતદાર સોસાયટીમાં પાછલથી કદી મારો સ્વિકાર કે નીમાવ થવાનો નથી. હું બલે નિરોધોજ છેઉં, પણ લોક કાંઈ તે જાણવાનું કે માનવાનું નથી. મારે તો, તેથી, પોલનો પદ્મો એકદમ પડતો મેલીને નવી જીંદગીએ જીવવા અલગ થવુંજ પડશે.”—અને તેણીએ પોતાની આંખમાં ધસી આંતેલાં આંસુ હીંમતની એક અજાત સાથે ખંખેરી નાંખ્યાં.

પ્રકરણ ૪૩ મું.

“હું ત્હારી જેટલી આફરીન કરું એટલી થોડી છે, નીના,” તે કેપટને તે ભલી છેકરીની પીઠ ઠોકાને એ તેના નેક ઠરાવના જવાબમાં ખરાં દીલની વખાંલુનાં જ્ઞેશથી કહ્યું. “મારી મદદનો હાથ સદા ત્હારા વાસ્તે મોજુદ છે. હું તુંને આએ વખતે મારે ઘેરજ રાખવા માંગુછ. મારી બધરી ધણી ભલી છે, અને મારી ખાનગી વાતો જાણવાને વાસ્તે માથાં મારવાની તેને મુંતલગ ટેવ કે તમેહ નથી. ત્હારે, એટલાવાસ્તે, કાંઈ વાતની શ્રીકર કરવાની નથી. તુંને મારે પોતાને ત્યાં આવવા ને રેહવા ગમશે?”

“નહિ, કેપટન, હું તમારી ધણી ઉપકારી છેઉં, પણ હું તમોને એવી તસ્દી આપવા માંગતી નથી. મારું દુઃખજ એ પ્રકારનું છે કે જેમાં એખલી અને જુદીજ મરી રેહવાનું હું વધારે પસંદ કરશ. મને કાંઈનો બી સાથ કે પકાશ હવે ગમતો નથી.”—અને એક દુઃખનું માણસ શીજુને વળગે તે કીસમે એક છેલ્લી ઉમેદ બરપા થતાં તેણીએ વળી વધારામાં પુછ્યું, “તમારી ખાતરીજ છે, કેપટન, કે તમોને મલેલી એ ખખરમાં કંઈ બી લુલ્લ કે ઠગાઈ નથી? કદાચ તે અમળા પોલે મને કહ્યુંછ તેમ ખરેખર મરી બી ગેઇ હોય, અને તમારી ખખર ખાલી લુલાવો ખવાડ-નારી હોય એમ તો નહિ બને?”

“બીલકુલ નહિ,” તે ભલા પોલીસ ઓફીસરે મક્કમપણે ખાતરી આપી. “હું કાચે પાએ કદી કામ લેતો કે કરતોજ નથી. મારી પાસ તે કાગળ મોજુદ નથી, નહી તો તુંને હું વંચાવતે. ફક્ત ગેઇ પરમ દાહાડેજ જે આસામી પોતે એ ઓરતને રખર મલ્યો તેનું તે કાગળ છે, અને તે મને લુલાવો ખવાડે કે ઠગે એ માનવાને કાંઈ કરણજ નથી.”

“ત્યારે તો મારી કમખખતીમાં હવે બાકી કંઈજ રહી નથી,” નીનાએ એક મોટા અફસોસ સાથે કહ્યું;—અને ત્યારે તે ભલા કેપટને તેને બને એટલી ધીરજ આપીને, રાત ધણી ગુજરેલી હોવાથી, તુરત વેળા તો ત્યાંથી રખસદ લીધી. નીના બીજી સહવાર સુધીમાં પોતે જે નકકી કરે તે ઠરાવ કેપટન વીલીસને જાહેર કરવા સાર તેણીએ તેને બીજે દાહડે પાછો બોટપર બોલાવ્યો હતો.

તે એકલી પડી. કેપટન ગયો ત્યારે રાત ધણી ગુજરેલી હતી, અને તેણીની દાખાએ તેણીને માટે સરેલા મુજબ નિચે કેમીનમાં સુખ-

કરક ખીજાણું તપ્યાર કરી મેલ્યું હતું; પણ તેને કેખીનની ગપચી ને ગરમીમાં સુવા જવા ગમ્યું નહી. એટલામાટે નીચે જઈને કપડાં બદલી નાખીને તેણીએ એક નરમ સફેદ ગવન પેહડી લીધો, ને ત્યાર પછી તે પાછી દુટકની ખુશ્તી હવામાં આવીને બેઠી.

“ઐની,” તેણીએ દુટકપરની ઇઝીચેરમાં કલાકએક એ મુજબ કાઢ્યા પછી પોતાની દયાને હાંક મારીને કહ્યું, “હું અંહીની આએ “હૅમક” (ઝાલી)માંજ મને ઉંધ આવશે તો આજની રાત સુઈ જવા માંગુ છ. મારું માથું ઘણું સખત દુઃખેછ, અને મને નિચે કેખીનમાં સુવા જવા ગમતું નથી. દુટકને લગતા ચોક્કીદારને ખબર આપજે કે હું અહિં સુતેલી છઉ.”—અને તે સુતી.

અને તે સુતી. તે ખુશ્તી હવા માહેલા હાંચકા ખાતા હૅમકમાં પડી પડી ઉંચાં આકાશમાં ચુપંકી સાથે ચક્રચક્ર કરતા લખખો તારા સિતારા જોતી તે માહાપારા સુવાની કોશેશ કરતી હતી, પણ તેને ઉંધ મુતલબ આવી નહિ. હવે શું કરવું, ક્યાં જવું ને કેમ કામ લેવું તે ચુકવવાને વાસ્તે ધારવા કરતાં ખી ધણો વધારે ખીકટ સવાલ થઇ પડ્યો. આવો વૈભવ, આવું સુખ તેણે આગળ કદી જાણ્યાં ન હતાં ત્યાં વેર તે તેની તલબગાર ન હતી, પણ અરે, હવે એ બધું છોડીને પાછી ગરીબીમાં અવત્યાં મેળતી તે કેમ જઈ શકે ?

અને તોખી જ્યા વગર છુટકજ ક્યાં હતો ? સુકકી રોટલી બધી, જીખમશે બહો, પણ નીના તે પ્રકારની એક તમામ નિષ્કલંક ને નિતીમાન છોકરી હતી કે જે એ જાતનાં અપ્રમાણીક જીવતરે જીવવા દુન્યા ઉલટપાલટ થઈ જતાં પણ કદી કપ્પલ ચાએજ નહિ !

અને તેથી તે “હૅમક”માં તે એ મુજબના એ બધા વિચારો કરતી જાગતી પડેલી હતી. એક ધીમી ઠંડી લેહકી તેના મોઝા તંદરેસ્ત ગાલોને ઉપરાસાખરી ચુંચન કરતી ચાલુ રહેલી હતી; દરયાનાં પાણી તે લંગર કરી પડેલી ખેટની સાથે અથડતાં છપકારાનો એક ચાલુ ધીમે કાનને માફક આવતો સુસ્વર રજુ કરતાં રહ્યાં હતાં, અને તેવામાં તે હાલનાં આ સુખકારક બિજાણાંમાં પડી પડી તે બચકાર ગઇગુજરી વાદ કરતી હતી, કે બ્યારે ગયે વરસે અત્યારે તેના કમનસ્તીજ વાલીદની શાશ એક ન્હાના અંધારા ઝોરકમાં પડેલી હતી, અને તે ત્યાંથી,

એકલી અને નાસખર, હચી બારીએથી ડોકાવતી હોયે આમ અને નિચે ધસતી જોતી ઉમેડી હતી ! તે વખતે તે છાકટ, અમણ, અનિતીવાન ભોંકાની દુન્યામાં જીવતી હતી, કે જેઓના ચાલુ ટંટાફેસાદ એજ તેમની જીંદગીનું સાર્થક પુરવાર થતું હતું; અને આજે ? આજે તે કેટલાં અમનઅમનમાં, તાબેદાર અને કાલજીવંત નોકરનફરોનાં એક નાધલાં લશ્કર જેવા રસાળા સાથે કેટલાં બધાં સુખમાં રહેલી હતી !

પણ તે સુખ ક્ષણીત અને ઠગાફે હતું. તે એક ખુશીનો છતાં શીર્ષ નામોશીનો—જોતાં જોતાંમાં આખર થતો—એક ખ્યામ માત્ર હતો. તેણીએ હવે તો વળી હયાંથી જાહેર પાછું તેજ ગરીબી ને કંગાલ્યતમાં ઝોંકાવાતું હતું, અને તે ભોગ ખરેખરો એક મોટામાંમોટો સ્વભોગ થનાર હતો. એમ છતાં એજ નક્કી નિર્ણયપર આવીને એક આખી રાત બીલકુલ કોરા ઉમ્મ-ગરાની ગુજરવા કેડે બ્યારે સહવારનો પ્રહર થતાં તે કમનસીમ સુંદરી હંમકમાંથી કુદીને બાહર આવી અને પોતાની કંબીનમાં જતી રહી ત્યારે તેની આંખ રડતાં રડતાં સુજીને લાલ થઇ આવી હતી, અને તે પોતે શીકી, કાહેલી, ઉદાસ અને તદન દુઃખી બની ગયેલી નજરે આવતી હતી.

તે પછી તે સહવારે દસ વાગામાં કંપટન વીલીસ ઠરાવ પ્રમાણે નીનાનો જવાબ લેવા આવ્યો. નીના એ વખતે દુડકપરજ તૈયાર થઇને તેની વાટ જોતી ઉમેડી હતી. તેણીએ ધણોજ સાદો પોશાક પેહડયો હતો, અને ચેહરામાં તે તદન શીકી હતી. તે ઉપરથી તેને જોતાં સાથેજ કંપટન વીલીસ મનથી પાંખી ગયો કે તે પૌલ સીમન્સનો પક્ષો પડતો મેળવાનોજ પોતાનાં મનથી નક્કી ઠરાવ કરી ચુકેલી હોવી જોઇએ.

“ મને મારા ભરથાર તરફથી ”—અને તરત સુધારીને— “ મને મી. સીમન્સ તરફથી હમણાંજ એક કાગળ મથ્યુંછ,” તેણીએ કહ્યું;—અને એમ કહેતાં તેણીએ શેકહેન્ડમાં હાથ લાંબો કરીધો, કે બ્યારે કંપટને કંધક દુઃખાયલાં દીલ સાથે જોયું કે તે બિચારીએ પોતાના હાથો પરથી એકે એક કીંમતી વીટીઓ પણ ઉતારી નાંખી હતી.

“ તે કાગળમાં એ શું લખેછ ? ” કંપટને પુછ્યું.

“ તેવણ બપોરે બાર વાગે આવવાના હતા તેને બદલે સ્થાંજના ચાર વાગે આવવાના છે,” નીનાએ જવાબ ક્યો.

“ અને તું શું ઠરાવપર આવીછ, દીવ્યર ? ”

“હું તેવણુ આવતાં સાથે તેવણુને કેહવાની છેલ્લે કે મેં તેવણુનું બધું તરકત પકડેલું છે, અને હું તેવણુનો અપ્રમાણીક આશરો છોડી જવાનો ઠરાવ કરી ચુકીછ,” નીનાએ હીંમતથી જવાબ કર્યો. “હું આજ સાંહજ પછી પાછી ગરીબ નીના ચેસ્ટર તરીકેજ ઓળખાવશ.”—અને પછી વળી નવો વિચાર થતાં વધાર્યું, “પણ જો તે ચોરત હૈયાત હોવાની વાત હજી એવણુ નામુકરજ જાય તો?”

“તેને નામુકર જવાનો ચાન્સ આપણે આપશુંજ નહિ,” કૅપ્ટને ઠરાવથી કહ્યું; “તેને તું મારે નામે ખુલ્લું કેહજો કે મેં પોતે તેનું તરકત પકડેલું છે, અને મારી પાસે તે બાધ જીવતી હોવાના મજબુત પુરાવા છે, એટલે તે નામુકર જઈ શકશેજ નહિ. વળી વધારે સાંમળ: જો તું તેને છોડી જવાનો નક્કી ઠરાવજ કરી ચુકી હોએ તો ત્હારી તરફથી હું પોતે તેને મળવા માંગુછ, અને તેની એ બધી શરમભરેલી ઠગાઇની સજા તરીકે તુંને દર મહીને તે એક મોટી રકમ આપતો રહે એવી હું ગોઠવણુ કરવા માંગુછ.”

“એક મોટી રકમ?” નીનાએ મોટા ગુસ્સાના તુચ્છકારથી પોઝર્યું; “એક સુકકી રોટલીનો ટુકડો બી નહિ! તેની તરફથી મને પાનપાવલો બી મળતો રહે એ તેના અપ્રમાણીક આશરામાં રહેવા ને જીવવા જેવુંજ છે, અને તે કીસમની નામોશીને વારતે હું કદી બી એકમત થનાર નથી.”

તે કૅપ્ટન હદ વગરનો અજબજબ થયો. તે તો અજબજબીમાં ફંમ થયેલો ડાચું વકાશીને તે ગુસ્સામાં ઉસ્કરાયલી અને તે ઉસ્કરણીમાં વધારે મનોહર દેખાતી મધુરીને ડોલા ફાડીને ટીકતોજ ઉભો! શું આવી બી છોકરીઓ થઈ શકે? ખોદાની ખુદરત શું એવા નેકઅપ્ત અપવાદોથી બી ખાલી નથી!

“મારી વ્હાલી નીના,” તે કૅપ્ટને ખરાં દીલની લાગણીથી કહ્યું, “મને કેહવા દે કે એમાં ત્હારી ખચ્ચીતકરીને જીલ છે. આએ ઠગારા માણસે સરયામ ત્હારાં ભવિષ્યનું સત્યાનાશ વાલી નાંખ્યુંછ, અને તું જો તેની સાંમે ક્રાઈમાં ફરયાદ નોંધાવે તો એક ધણી ગંજાવર રકમ “ડેમેજસ” તરીકે તુંને એક લેહજમાં મલી શકે; એમ છતાં ક્રાઈ મારફતે તું જો કામ નહિ લેવા ચાહતી હોય તો મને વચ્ચે પડવા દે, ને મારી મારફતે તે મેળવી લે. તું જીવે જાગે ત્યાંસુધી તુંને એક રકમ ત્હારા નિબાવખરચ માટે આવા સંજોગો વચ્ચે સદા મલતી રહે એ ખચ્ચીતકરીને ધણું જરૂરું છે.”

“નહી, મારા મેહરબાન, મને એ વાત તદ્દન માફ કરો,” નીનાએ પાછું ને પાછું માંગી લેતાં કહ્યું; “હું હવે આએ ખરી વાત જણાવી પછીથી એક ડોલર બી એની તરફનો કમ્પ્લે રાખી શકનાર નથી. હું અત્યાર સુધી એની સાથે રહી ને મેં એની દોલતનો લાભ લીધો— સમજ હું એમ જાણતી હતી કે તેની વાસનાઓ બધી પ્રમાણીક છે, અને હું પોતે તેની હકદાર ધણીઆણી છેલ્લે. એટલાવાસ્તે એ હવે કરોડો ડોલર બી મને રૂઢી દીએ તોબી એણે જે દગો મારી સાથે કીધેલો છે તેનો દંડ કે તેની ક્રોમત વળી ગયલી હું કદી બી માનવાની નથી. અલખત, મને આએ રીતની પાદશાહી એશઅસરતનું સુખ છેડી જવા ગમતું નથી, પણ પ્રમાણીકપણે તે મને મળી શકતું નથી તો એ સુખમાં હવે પાછી મારે રહેવું કે જીવવુંજ નથી.”

કેપટન વીલીસે ખભાં ચઢાવ્યાં. તેનાં મત મુજબ અમરુંજ ઉતરી જાય તે કાસમે આવા સંજોગો વચ્ચે પોલને માથે એ દંડ નાંખવોજ જોઈતો હતો. તેનું મન માન્યું નહી. તે હજી બજાઈ ચયો.

“તું તાહરાં દીલનાં હદ વગરનાં પ્રમાણીકપણાંને દાનાઇપર ફાવી જવા દેછ તે મને ગમતું નથી, નીના.” તેણે કહ્યું; “તું કેવાં સુખમાંથી પાછી ફરી ગરીબી ને કંગાલમતમાં ગમડી જવાની છે તેનો ખ્યાલ કર, અને તું સુખમાં રહી શકે એવી મને હજી બી કાંઇ ગોડવણ્ય ખોદાને ખાતર કરવા દે.”

“નહી; તમે જુઓ, કેપટન, કે એ મહીના સુધી હું એની સા— — ચઢને રહીછ, અને હવે પછી બી જે હું એનાજ ખરચે મારો જીવરો કરું તો એ નાંમોશીમાંથી મેં મારો બચાવ કીધેલો કહેવાયજ કેમ ?”

“ત્યારે જેમ ત્હારી મરજી, ” તે કેપટને નાચારીની નાખતીથી કહ્યું; “પણ જે કોઇ બી દાહાડે એ કમીનો મારા સપાટમાં આવ્યો તો ખાનરી રાખજે કે તું ને કીધેલાં તુકસાનના ખારમાં હું એનો ટોટો ભચડી નાંખ્યા વગર રહેવાનો નથી !”

એ પછી એ અણમમી વાત પડતી મેલવામાં આવી, અને થોડીક બીજી ત્રીજી વાતચીત કરીને કેપટન ખાર વાગે તે બોટપરથી પાછો ફર્યો.

તે વળી ત્યાં આહાંજે માર વાગે પાછો આવનાર હતો. પોલ આવી

મયા પછી તે પોલને ખખડાવા અને વધારેકરીને તો નીનાને ત્યાંથી પોતાની ઓથ અને પનાહ હેઠલ લઈ જવા તે ખાસ ફરો ખાનાર હતો. તેઓ બંને વચ્ચે એજ મુજબની ગોઠવણ થઈ ચુકી હતી.

એ પછી રહાંજે ચારએકનો સુમાર થવા પહેલ્લાં ઠરાવ મુજબ પોલ પોતે તે “ચોટ” પર પાછો આવ્યો, પણ તાજુબ કે જ્યારે તેની ઘોટ ચોટ આગળ આવી લાગી ત્યારે ચોટનાં દુટકપરથી હંમેશ મુજબ ઈંગાપને જોતી એ આતુર અને ઉત્તમંદ આંખો, કે તે આંખોને લગતો એક અતી દીલપત્રીર ને હસ્તો મુખડો ખીલકુલ ગેરહાજર હતાં ! એમ કેમ ? પોલ અજબ થયો. આજે નીના ક્યાં ગઈ હતી ? તે હરહંમેશ તો તેના આવવાના વખતે તેને હેતથી આવકાર આપવા કલાકે આગમચથી દુટક-પર તેની વાટ જોઈ ખોટી થઈ રહેતી, અને આજે તે ગેરહાજર કાંય હતી ?

તે કુદીને ઘોટપર આવ્યો.

તે જરા નાઉમેદ ને ગુસ્સે થયેલો દેખાતો હતો. કેપટન અને ખલાસીઓનો આખો રસાળો “ગંગ વે” આગળ તેને સલામ કરવા સરેસ્તા મુજબ સફ સમારી ઉભા હતા, પણ નીના પોતે ક્યાં ?

તેણે તેઓની સલામનો લગાર તોરમાંજ જવાબ કીધો, અને અરધા ગુસ્સાથી પુછ્યું, “મીસીસ સીમન્સ કિનારે ગીયાંછ શું ?”

“નાહિ, સાહેબ, નિચે કેબીનમાં છે,” તેને જવાબ મલ્યો.

તે નિચે દોડ્યો.

પ્રકરણ ૪૪ મું.

કેબીનનું ખારણું બંધ હતું. તે પોલે ઠોકરું અને પછી જવાબને વાસ્તે ઠોખ્યા વગર તે ખારણું ઉઘાડી ઉતાવળે અંદર ગયો.

“કેમ રે, દુકતી, ઘોટપર આવતાં સાથની મારી દુટકપરની ચુમી ક્યાં છે ? તું અહીં બરધને—”

અને હયાં તે આગળ ખોલતો એકદમ અચકી ગયો. તેણે તે “કેબીનમાં જે કાંઈ જોયું” તેથી તે ઘણો દવાયો ! વચ્ચોવચમાં એક મોટી ત્રંક ભરેલી તૈયાર પડેલી હતી, કે જે નીના હાલમાં બંધ કરીને તેને ચાવી મારતી હતી. ખીજાણુંપર, વળી, એક ઉપર એક તેના તેણીને અપાવેલા

બધા હોંમતી પોશાકો એમના એમ ઢગલો વળેલા હતા, અને કેસીંગ ટેબલ પર તેની તેને અપાવેલી એકીમતી બેટો—વીંટીઓ, ખરેસ્થેટો, હીરા મોતીના હાર, ખુટીઓ, ધડીયાલ વિગેરે બધું ખુલ્લું ઉઘાડું ઢગલા વાળાને મુકેલું હતું!

ફક્ત એજ ન હતું. તેની બૈરીના પોશાકમાં બેહસ્ત દોઝખ જેટલો ફેરફાર થઇ ગયેલો હતો. ન્યુસપેપર વેચવાની દુકાણમાં તેણે તેને પહેલી જોઇ ત્યારે જે સાદો ગરીબ મુકલેસ પોશાક તેનાં અંગમાં હતો તેજ તેણીએ હમણાં પાછો પેહડી લીધો હતો! વળી તે પોતે હવે વગરની શીકડી પડી ગયેલી નજરે આવતી હતી, અને તે ત્રંકને આવી દેતાં તેના હાથ વડીક ચરચર ધુજતા દેખાતા હતા! !

“એ શું છે?” તેણે નીના આગળ નિચે ગુફાણ પર બેસી જતાં ધણી ગભરાતમાં પુછ્યું.

“હું જાઉં છું,” નીનાએ તેની આગળથી ખસી જતાં ઉભી થતાં શાંતી સાથે કહ્યું. “તમે મને શરમભરેલી હવે સુધી ઠગેલી છે. મને આજે બાતમી મલેલી છે કે હકદાર મીસીસ સીમન્સ જીવેછ, અને હું કશીજ રીતે તમારી હકદાર નથી. ગેરહકથી, એટલા વાસ્તે, તમારી સાથે રહેવા હું સાફ ના પાડું છું, અને ગરીબ નીના ચેરતર તરીકે બને એમ પ્રમાણીકપણાંથી મારો ગુજરો કરવા હું પાછી ફરું છું. એ તમારી આગળી પરજોતર જીવેછ એ ખરી વાત છે કે નહિ?”

“જીહું! કાણુ કમજોત તુંને એમ જીહું કેહવાની હોંમત કરી ગીયું છે?” પોલે ગુસ્સાથી બખાલ્યું.

“જીહું નહિ પણ સાચ્યું!” નીનાએ ધુજારા કીધો. “જે આદમી મને એ બાતમી આપી ગીયોછ તે મારો પુરાણો મેહરમાન અને એક સગા બાપ જેવો દીક્સોજ છે.”

“કાણુ?”

“ન્યુચોર્કની પોલીસના માનવંત વડા કેપ્ટન વીલીસ,” નીનાએ ગુસ્સાથી જવાબ ક્યો. “તેજણ પાસે બાતમી છે કે તમારી આગળી પર-જોતર જીવેછ, અને તે ન્યુપોર્ટમાં “એવરગ્રીન કોટેજ” નામના અંગણમાં રહેલી છે. તેને ફક્ત ત્રણ દાહાડાપરજ તેવણુ મલેલા છે.”

પૉલ સીમન્સ એ સાંમળતાં ચાંધ પડી ગયો. તેણે હવે જાસ્તી તકરાર કરવાનું કે જુદાંડો બચાવ કરવાનું એકદમ મોકુદ્દમ કર્યું. તેણે ફક્ત તુચ્છકારથી ટોપી માથાં પર ઉંચી ચઢારી દીધી, પાટયુનનાં ઉઘાં ગળવામાં હાથ ખોસી દીધા, અને બેપરવાહીની સીસોલી વગાડવા પડ્યો.

“તમારે મન હું તો એક રમકડું હતી,” નીનાએ ગુસ્સાથી જારી રાખ્યું. “હું લાગણી વગરની એક હેવાન હોઉં તેમજ તમે મારી સાથે વરતોચ ?”

“કારણ કે, નીની, હું એમ નહિ વરતો તો તું મારે હાથ નહિ આવતો,” પૉલે હવે કાંઈક શરમાતાં જવાબ કર્યો. “હું તુને એટલી હદ સુધી ચાહતાં શીખ્યો હતો કે હું ત્હારા વગર જીવીજ નહિ શકો.”

“એ બધું હંબગ છે,” નીનાએ પોતાનો ન્હાનો નાજુક પગ ગુસ્સાથી તે ગલીચારપર ઠોકીને કહ્યું. “જો તમે મને ખરેખર ચાહતાજ હો તો એ જાતની ઠગાઈ કદી કરી શકોજ નહિ.”

“પ્યાર અને લગાઈમાં બધું કાળુંધેતું માફ છે,” પૉલે હસીને કહ્યું. “મેં જોયું કે જો તું ખરી હકીકત જાણે તો કદીની સીંચી ઉતરે નહિ, અને ત્યારે આજે રીતે કામ લીધા વગર મને ચાલ્યુંજ નહિ. તું એમ તો કયુન કરેય કેની કે હું આજ તક ત્હારી સાથે ખરાં દીનનાં હેતથીજ વરતોચ ?”

“તે કાણુ ના કેહછ?”

“અને તોખી તું એક નાલાયકના હુલકવ્યાથી મને છોડી જવા તૈયાર થછ?” પૉલે ઠપકાથી કહ્યું; “ચાલ, હવે ચેરીના થા, ને એ ઘેલો ગાંડો વિચાર એકદમ પડતો મેલ.”

“ઘેલો ગાંડો વિચાર?”

“હા, ઘેલો ગાંડો નહિ તો ખીજું શું?” પૉલે સમજાવ્યું. “મારી આગલી બેરીની વાત તુને ખબર પડી તાહાંવેર તું પુરતી સુખી હતી, અને જો કોઈથી મને છુટા છેડા મળ્યાં હો તો તુંજ મારી હકદાર કેહવાતે ખડૂ કેની? ત્યારે હવે એમજ સમજ કે તુંજ હકદાર છે. તું ખુદમાં ધણું માનવાવાદી છે, તો હું ખુદનાં નામની તુને પુણું કે તવાક મળ્યા ને નહિ મળ્યા તોખી અમે જો છુટાં છીએ તો તું મારી હકદાર કાંય નહિ કેહવાય?”

“ હું એ જાતનાં ઘેઘાંપણાંમાં કદીથી માનવાવાલી નથી,” નીનાએ જુસ્સાથી કહ્યું.

“ તે ગમે તે હોય, પણ હું તુંને જવા દેવાનો નથી.”

“ તમે જવા દેવો કે નહિ પણ હું જવા વગર રહેવાની નથી,” નીનાએ ખેતરા ઠરાવથી કહ્યું.

“ એ બધું તુંને કાણે—કેપટન વીલીસે સમજાવ્યું કે ? ”

“ તે બધા આદમીને નાહિકે બદનામ ના કર્યો કરો,” નીનાએ તી-ખાસથી કહ્યું. “ તેવણે મને કશુંજ કહ્યું કે સમજાવ્યું નથી. હું પોતે મારી પોતાની ખુશીથીજ જાઉંછ. તેવણુ મારી અરજ ઉપરથી ચાર વાગે આજે તમારી સાથે મારા મુરબી તરીકે તમારી એ ઠગાઇ બાબે વાત કરવા ને મને અહીંથી લઇ જવા આવવાના છે.”

“ ચાર વાગે ? ”

“ હા,” નીનાએ જવાબ કર્યો. “ તમે અપાવેલા બધા તમારા કોમતી પોશાકો ને દરદાગીના હું અહિંજ પાછાં છોડી જાઉંછ, ને માહરા ગયા પછી અંબીને પગાર આપીને રૂખસદ કરાજો.”

“ પણ વાંચું જવાની છે તો જજે, પણ તેથી અત્યારથી એટલી બિમાર બી કાંય થાયછ ? ” હવે પાંચે ઘણીજ નરમાસથી તેનો હાથ પોતાના હાથમાં લેતાં કગલીને કહ્યું. “ કેટલી શીકડી છો એક ગ્લાસ વાઇન કે ચાંપીન લે—જરા બી તહારાંમાં તાકાત આવશે. ઉભી રહે. એક મિનીટમાં હું એક ગ્લાસ બનાવી લાઉં.”—અને એમ કહી નીનાનો જવાબ મેળવવા થોપ્યા વગર તે કમાનમાંથી છુટેલા તીરની કીસમે એકદમ દુડકપર દોડ્યો.

તે દુડકપર છેક નાકે જ્યાં બોટનો “ ચીફ ઓફીસર ” ઉભેલો હતો ત્યાં ગયો.

“ સ્ટીમ પુરતી તૈયાર છે કે ? ” તેણે તેને હુંકમાં પુછ્યું.

“ હા હા, સાહેબ, પુરતી છે,” તેણે જવાબ આપ્યો.

“ ત્યારે લાંગર ઉંચકો, ને અહીંથી એકદમ ચાલુ મુકો.”

“ ક્યાં જવાનું છે, સાહેબ ? ”

“ તે હું પછી કેહવશ,” પાંચે ઉતાવળમાં જવાબ કરતાં કહ્યું; “ હાલ પુરત તો અહિંથી લાંગર ઉંચકીને આગલ ચાલતા થાઓ.”

એ પછી તેણે “સેલર”માં જઈને પોતાને હાથે નીનાને માટે અપીનતું એક ઝાસ તૈયાર કરીધું, અને વળી તેમાં પછી કોઈ નહીં જુએ તેમ કાંઈક જુડી બમરાવી. ત્યાર કહે તે ઝાસ લઈને ઉતાવળે તે પાછો નિચે નીના પાસે કુબીનમાં દોડ્યો.

નીના એ વખતે બંદગી કરતી હતી. તે શુંદર પર પડીને હાથ જોડીને પોતાના નેક ઠરાવમાં તે દાવરે દાદગરથી હીંમત અને મદદ માંગી લેતી હતી; અને તે એ બંદગીથી ફારેગ થઈ ત્યાં સુધી તે બાજુમાં થોડ્યો. “લે આએ, પી જા,” તે પછી તે ઝાસ આપીને પોલે બોલસ કરીને તેને કહ્યું; “જરા બી ત્હારાં દીલમાં એથી તાકાત અને તાજગી આવશે.”—અને હયાં બોટના એક નરમ આંચકાથી તે હુચ્છને તરત માલમ પડ્યું કે બોટે લંગર ઉપાડીને તેના આપેલા હુકમ મુજબ ધીમે ધીમે હેરયું લેવા માંડ્યું હતું.

નીનાને તે કાંઈજ માલમ પડ્યું નહિ. તેણીએ તેના હાથમાંથી તે ઝાસ લીધું, અને કશી બી આનાકાની કે તકરાર વગર તે એક ટાંસે પી ગઈ. તેને જરૂરજ હતી. ગઈ રાત પછીનું તેણીએ કશુંજ ખાધું નહિ હતું. અને તેથી ધણીજ કમતાકાત થઈ ગયલી હોવા ઉપરાંત તેનાં ગલાંનો કાકડો બધો બધી જતો હતો.

તેણીએ તે ઝાસ પીધું ને તે પછી તરતજ સુષ્ટ જવા માંડ્યું, “કેપટન ત્રીલીસ આવે તેટલાં મને જરા સુષ્ટ જવા દેઓ,” તેણીએ માગી લીધું; “તેવણુ આવે એટલે તરત મને દુટકપર બોલાવી લેજો.”

“ત્યારે તું ખચ્ચીત જવાનીજ ? ત્હારો એ વિચાર નહિજ ફેરવવાની ?” પોલે મલકાતથી હસીને પુછ્યું.

“હા, હા, નહિજ ફેરવવાની; હસોછ શાનાં ?” નીનાએ ઠરાવથી કહ્યું.—અને પોલ વધારે તકરાર નહિ કરતાં તેને એકલી સુવા દઈને સીસોલીમાં એક રાગ વગાડતો બેસીકરાં અને ખુશાલ જીભરે પાછો દુટકપર ગયો.

નીના એ પછી થોડીક મિનીટ પોતાનાં ચાકેલાં મન અને તન બદલને આસાએસ આપવા અસેટઈ ઉડવાના એરાદાથી બિછાંણમાં ગઈ, પણ તે જલદીજ ભર ઉંઘમાં પડી. તેને દુન્યાદારીની કશીજ શુદ્ધ નહી રહી. મરીબ બિચારી તે ! તેને પોલના નવા ભયંદાર દગ્ગની શ્રી માલિકી

હોય ? તેણે તેને તે ચપીનનાં આમ્રમાં ફરી લુકી પીવાડી હતી એવો તે માહયુગને એક દુરનો સ્વપ્નનો પણ થયો નહિ; અને વધારે બસો કેપટન વીલીસ આવી લાગે તે આગમ્ય તે બોટે ત્યાંથી નહાસવા માંડ્યું હતું એ વાતથી પણ જો બોલી બાળા બીચકુડ ખીનમાહીતગાર હતી.

એ વખતે પોલ ટુટક ઉપર પોતાની સુંદર યૌવ “ ટાઈની ” ના કેપટન સાથે મત અને વાત કરતો ઉભો હતો. તે દુરખીનમાંથી લાંગ ધ્રાંચતો દુર અને દુર થતો જતો કીનારો મગફરીમાં મલકતો જોતો ઉભો હતો. કેપટન વીલીસની બોટ હજી બી તે તરફ આવતી દેખાતી ન હતી, અને તેથી તે અણગમા પગેણાને એ કીસમે થાપ આપી શક્યા માટે તે ખરાં દીલથી ખુશી હતો. તેનાથી હસાઈ હસાઈ જવાતું હતું.

“ કંઈ તરફ હંકારવાનો આપ સાહેબનો હોકમ છે ? ” તે કેપટન તેને પુછતો હતો.

“ તમારી પાસે કોલસો પુરતો છે કે ? ”

“ કોલસાનાં તો બધાં બંકર ગાંઠ કાલનાંજ અમે ભરાવી લીધાંજ, સાહેબ. ”

“ અને ખાધખોરાકી ? ”

“ તે બી મેં સાંભળ્યું કે ખીસ્થાર છે; મેં સહેજ પુછ્યું હતું તે ઉપરથી રડુઅર્ડ મને આજે સહવારેજ કહેતો હતો કે બધું ખીસ્થાર જગ્યામાં ભરી લીધેલું છે. ”

“ વેલ, ત્યારે તો ગલ્ફ આફ સેન્ટ લૉરેન્સ જવા દેઓ, ” પોલે હુકમ આપ્યો; “ આપણે મેનત્રીલ જઇશું. ”

“ જોવો હુકમ, ” તે કેપટને ટોપીને માનથી આંગળી લગાડીને કહ્યું.

તે બોટને સારાં નસીબે પવન ધણો સરસ મલવાથી પાણીની પીઠ પર કશા બી ઝેંક ખાધા વગર તે ધસારા બંધ આગલ વધતી હતી, અને નીના જ્યારે પાછી જગી ત્યારે રાત થઇ ગઇ હતી.

તે ધણીજ અજન્મ થઇ. પેહલાં તો તેને આગલા એક બે દિવસના બનાવો અને તેણીના ઠરાવો યદ બી પણ આવી શક્યા નહી, પણ તે બધી તેને એક ઝટકે વંજળીને વેગે યાદ થઇ તેની સાથેજ તેણે ‘ જોઇ લીધું ’ કે કેપટન વીલીસ આવવાનો વખત કસાકેથી વહી ગયો હતો.

એટલુંજ નહિ પણ તે બોટ તો દેખીતી રીતે પાણી પર રાહ માપતી આગળ વધતી હતી !!

તે ચમકીને એ ઉપરથી મિછાણમાંથી બાહર આવી. દગો—મંચકાર દગો થયો હતો ! તેણીને સ્લીપર્સ પેહડી લેવાનું પણ સુઝ્યું નહિ. તે ફક્ત આરસી આગલ જઈ પોશાક ને બાલ એક ઝપાટે ઠીક કરી બાહર દટક પર દોડી.

તેણીએ જોયું કે તેઓ ભર દરીએ ઉતરી ગયાં હતાં. ઉપર આમ અને નિચે આમ સિરાય તેઓની આસપાસમાં બીચું કાંઠજ નગર આવતું નહિ હતું, અને તે બોટ ઝડપથી આગળ વધતી હતી !

એવામાં કાંઈએ પછવાડેથી આવીને ધણી મોહમત ને નરમાસથી તેનાં ખભાંપર હાથ મેલ્યો, અને નીનાએ જુસ્સામાં ચમકીને પાછું ફરી જોયું તો તે પોલ હતો.

પ્રકરણ ૪૫ મું.

“કાંય, દીકરા, સુઝ ઉડી કે ?” તેણે ધણી મોહમતથી પુછ્યું; “હવે ત્હારી તખીએત કેમ છે ? હવે તુંને કેમ લાગેછ ?”

“તમે અંતે દગોજ કીયો કેની ?” નીનાએ તેના પ્યારનાં એ બધાં દરીંગ તરફ જાંખીને જોયા કે જરા બી ધ્યાન આપ્યા વગર પોતાના જુસ્સામાં એકદમ તરયાપાવ ફેંક્યા; “હમણાં આપણે ક્યાં જઈએછ ?”

“સેન્ટ લોરેન્સ તરફ, બહાલી,” પોતે ઠંડે કસેજે જવાબ કયો. “એ વિશાળ નદી તરફની સીનરી તુંને ખચ્ચીતકરીને ધણી ગમશે. તુંને ચેન્જની ધણી જરૂર હતી. પેસો લુચ્ચો પોલીસ ઓરીસર આવીને બધું કાંટાતું કટેસર કરી ગયો તે પછીથી મેં ત્હારી તખીએતમાં એટલો બધો ફરફાર થયલો જોયો કે તુંને એકદમ લાંબો ચેન્જ આપવાની મને ધણી જરૂર જણાઈ, જેથી મેં એકદમ હંકારવા માંડ્યું. તુંને એ તરફ બધું ગમશે. જેમ જેમ આપણે ઉત્તર તરફ વધારે જતાં જઈશું તેમ તેમ હવામાં ઠંડક ધણી જમતી માલમ પડશે.”

આ બધી પાક બેહવાઈ હતી ! એમ છતાં તે જે કાંઈ બોલતો હતો તે એટલાં તો હેતથી બોલતો હતો, અને બોલતો હતો તે વખતે તેની

આંખમાં એટલું તો ખરાં દીવતું પ્રદીપ્ત હેત પ્રગટ વંચાતું હતું કે તેણીને વાસ્તેના પોતાના ખરાં દીલના પ્યારનાજ બાએસથી પોલ આ નવો દગો રમ્યો હતો એમ જોઇ લેવાથી તે મધુરી માહબુબનો ગુસ્સો, તેણીની મરજી ઉપરાંત, જોતાંજોતાંમાં અરધોઅરધ સમી ગયો.

વળી સમે નહિ તો થાય બી શું ? હવે બીજો ચારો કે ઉપાયજ ક્યાં હતો—સિવાય કે તે દરયામાં કુદી પડે, અને પોતાના પ્યારા જનનો ધાત કરે ? તે વતરોગે બીજો રસ્તોજ ક્યાં હતો ? વળી તે પોતે ધણાંજ વગર સહરાગતનાં અને સાચાં બહાલથી એ બહાલા જવાંનને ચાહતાં શીખી હતી તે પણ એટલુંજ યાદ કરવા જોગ થઇ પડશે, અને એ પ્યાર પણ તેને તેના દમામબરયા ગુસ્સા ને ગુસ્સામાં તે બહાલા જવાંન સમક્ષ એક ક્ષણમાં પાછો નમવી કરી નાંખતો હતો !

“ કેપટન વીલીસ આવ્યા હતા કે ? ” નીનાએ હવે શું પુછવું ને શું કેહવું તે એકદમ નહિ સુઝવાથી વિચાર કરવાનો વખત લેતાં અંધી નરમીથી રહેજ સવાલ ક્યો.

“ તેને હું આવવા દેતે તો આવતે કેની ? ” પોલે નફ્ટાઇથી હસીને જવાબ કરતાં કેહયું; “ તેનો આવવાનો વખત થાય તેટલાં તો અમે ધણુ લાંબે છેટે નિકળી જઇ શક્યા હતા ! ”—અને તે મોટે સ્વદે હસ્યો.

“ તમે ધણાંજ હગારા ને પાપી છેઓ,” નીનાએ વળી પાછા છાતીમાં હિમરાઇ આવતા ગુસ્સામાં તે દુટકપર જોરથી પોતાનો બહાનો નાગ્રુક પગ ઢોકતાં કેહ્યું. “ તમારી તાકાદ નહિ કે તમે મને એમ મારી મરજી ઉપરાંત અત્રે કેદ કરી શકો ! એકદમ સ્ટીમર ફરવો ને મને ન્યુયૉર્ક ઉતારી દેઓ.”

“ તે હવે બનવાનું નથી, નીની ડીયર,” પોલે નિરદોશતાના દેખાવથી ખભાં ચઢવીને કેહ્યું.

“ બનવુંજ જોઇશે.”

“ બનશેજ નહિ.”

“ ત્યારે હું પોતે બનાવશ,” નીનાએ ગુસ્સાભરે ઠરાવથી કેહ્યું; “ હું પોતે જઇને કેપટનને હુકમ આપી આઉંછ.”—ને તે જવા કરતી હતી.

“ તેમાં તું સાર શું કાઢવાની છે ? ” પોલે તેને રોકીને સમજાવ્યું.

“તેમાં ફક્ત તહારી ને મારી ફળેતી થશે. હું પોતે અહિં હાજર છેઉં એટલે તે તહારો હુકમ માનનારો નથી, અને ઉત્તરું આપણા વચ્ચે કાંઈ બી બગાડ થયેલો હોવાનો આપણા એ નોકરોને જે અત્યાર તક એક દુરનો સ્વપ્નો બી નથી તેઓની આગલ તું તહારો ને મારો વગર અગતે રકાસ કરશે.”

“હું તે લોકોને બધું ખરેખર કંઈ દેવા માચુંછ,” નીનાએ જુરસાથી કહ્યું.

“મેં તે લોકોને કહેવું છે કે તહારી તખીએત હાલમાં સારી નથી, અને જે હું એમ કહેવશ કે તું તાપની જીમમાં ભેજમાં આવેછ તે લવેછ બકેછ તો તે લોકો તહારા કરતાં મારું વધારે માનશે. જા—હવે ગાંડી ના થા. તું કેટલી ઘાટકી થઇ—જ્યારે કે એ કીસમે પેલા અગર-ગચ્ચા પોલીસવાલાના હુલકાબ્યાથી મને તરછેડીને ચાલી વટીક જતા તૈયાર થઈ!”

“મને ઠગીને એક તદન જીહાં ને ઢોંગબરયાં લગનથી સમજવી લીધી, અને એક પરણી બેરી હૈયાત છતાં મને પરણવાની ઠગચાઇ કીધી તેના જેવું ઘાટકી દુન્યામાં બીજું શું થઇ શકે?” નીનાએ રડીને સામું પુછ્યું.

પાંડે જામરજસ્તીથી તેને પોતાનાં પાસાંમાં ખેંચી, અને જોરાવરીથી પોતાની મંજાત ગોઠમાં દાબી રાખી.

“મારી વ્હાલી નીના,” તેણે એ મુજબ તેને પટાવી—પસવારી પસવારીને કહ્યું, “મારી પરણી બેરી એકજ છે, અને તે એક તે તુંજ છે. જે એ આપણાં લગનમાં થોડું બધું બી ખોટાઈ હોય તો તે એટલાજ વાસ્તે હવું કે મારી આગલી પરણેતર મારી સાંમે ધારાથી કામ ચલાવીને ષળી મારીપર ફાવી નહિ જાય. જે તેમ નહિ હોતે તો એક સાચાં લગનથી તુંને મારી હકદાર બનાવા હું કસીજ કયાસ નહિ રહેવા દેતે, કેમજે મારી એકજ ને ખરી હકદાર તે માહરે મન એકલી તુંજ છે.”

નીના તુચ્છકારતું હતી.

“તેની ફરયાદીથી તમે ત્યારે બીહીધા, ને મારી ફરયાદીથી નહિ?” તેણીએ જુરસાથી પુછ્યું; “મને એ રીતે ઠગચા ને ફસાવા વાસ્તે શું ફં ફરયાદી નહિ માંડી શકું?”

“તું ? ત્હારું તે ખમીરજ નહિ !” તેણે ઠંડે કંઠેજે કહ્યું; “અને કદીને તેવું ખમીર હોતે તોપણ મારીપરનાં ત્હારાં આટલાં હેતુછતાં તું મારીપર ફર્યાદી માંડી શકે ત્યારે તો કયામત આવી ગયલી જાણ્યી. વળી મેં તુંને એ જાતનાં જુદાં લગનથી ઠગી એ વાતના ત્હારા પાસ હવે હાલમાં પુરાવાજ શું છે ? ત્હારા સાક્ષીજ કોણ છે ? ખડું માન, વ્હાલી, એ જાતની ફર્યાદો મજબુત સાક્ષી પુરાવા વગર કદી દુન્યામાં ચાલતીજ નથી.”—અને જરા થોખીને—“પણ જરા દે એ બધી બીજકુલ વાહીયાત ને બેહાંસલ જીકર. આપણા વચ્ચેના નાજસ મતફેરનો કરાજી પેદા કરનારો એ સ્વપ્નો હવે વહી ગયો સમજ, અને ચાલ—આપણે આગળ જેવાજ એખલાસનાં સુખમાં પાછાં સુખી થઇશું.”

“સુખી ! હવે કરી બી નહિ,” નીનાએ નાઉમેદીનાં એક દયામણાં દયકાં સાથે કહ્યું. “મારા જન પર બની આવશે ત્યાં સુધી હું તમારી સાથે કેદી હાલતમાં રેહવશ, પણ સુખી હાલતમાં કદી બી નહિ.”

“તુ મારો કેદી છે,” પોલે જવાબ કર્યો, “પણ ત્હારી જાંજીર મેં મારા દીવજીત પ્યારથી હીરાજડીત બનાવેલી છે તે તું કેમ છુટી જવાની છે ?”

નીના એ બધી તકરાથી માહત થયલી હવે અંતે નાચારીથી બેસી ગઇ. તે ટુટક ઉપર જે સુખકારક ખુરસીઓ ફરતી ગોઠવેલી હતી તેમાં ફસાઇ પડીને તે લાચાર, લાએલાજ તે ગરજના કરતા ને ઉછાલતા મોખ-ઓ જેવા પડી. તે કેમ એવા એક અજાજ જેવા હેતવંતા માયાણ અને નફત આદમી સાથે ગુસ્સો કરી શકે ? ગુસ્સો કરીને પણ કરી બી શું શકે ? અને, તોપણ, તે જે નરમીથી તેને તાબે થાય ને તાબે રહે તો તે શું પોતાતું યકીન અને ઇમાન વેચતી નહિ હતી ?

પ્રકરણ ૪૬ મું.

પોલે વધારે તકરાર કરી નહિ. તેણે તેને હમણાં ને હમણાં જાસતી છેડાંછેર કરવામાં શાનપત, શોમા કે સલામતી બી જોઇ નહિ. તે નિશાશ બેઠી હતી તેની તરફ તેણે થોડોક વખત મોહબત અને દયા વચ્ચે ફક્ત જોયા કીધું, અને પછી અપચુપ હોડીને તે પોતાની કેબીનમાં ગયો.

ત્યાંથી તે બીજા પળે પોતાનો “ બેન્જો ” લઇને પાછો બહાર આવ્યો, અને તેણીના પગ આગળ ફસરડો મારી બેસી જઇને તેણે તે વાજાં ઉપર એવા તો મીઠા ને જોરાવર હલકથી ગાવા માંડ્યું કે નીના પર તે ગાયનની એક અતી જોરાવર અસર થયા વના રહી શકીજ નહિ. તે પ્યાનાપર બેરતી અને પોલ બેન્જો સાથે વગાડતો તે વખતનો તે લોકનો “ કોરસ ” તે બંનેની મોટામાંમોટી મોજ થઇ પડતી હતી.

તે જવાંનનો અવાજ સુરીલો, જોરાવર, કોવતદાર અને મીઠો હતો. તેણે પોતેજ નીનાને ગાતાં ને વગાડતાં શીખવ્યું હતું, અને તેણીનામાં ગાયનનો શોખ એક નહિ છીમાય એવી તુષ્ણારૂપે પેદા કર્યો હતો. હાલમાં, તેથી, જ્યારે નીનાના પગ આગળ બેસીને તે પોતાનાં બેન્જોના સરોદપર એકલો પોતાના બેઠ અવાજમાં ગાતો હતો, ત્યારે નીના જાણે તેની જાદુ અસરમાં મોહીત થયેલી પોતાનું અરધું દુઃખ જુલો જઇ તેને એકાચ ચીતે ગુપચુપ સાંભળતી બેઠી હતી.

તે પોતે એ અસર પોતાનાં ગાયનથી તેના પર ઉપજતી શકશે એ વિશે તેની પોતાની (પોલની) સદંતર ખાત્રી હતી. તે એક ધણોજ કુનેહબાજ અને ગણત્રીવાલો આસામી હતો. તે પોતાની શક્તિમાં માનવાવાલો હતો, અને નીના તેની તે ગણત્રી મુજબ ખરેખર મોહીત અને માહાત થઇ એ બેતકરાર ખરું હતું. પાણીપર તેના મજબુત અવાજનો પડઘા પડતો રહ્યો હતો, અને પવનના સુસવાતા વચ્ચે તેના બેન્જોના તારોનો ધ્રુજતો ધમધમાત સરોદોની એક પડઘારૂપી એવી તો મીઠી મેલાવત રજુ કરતો કે જેથી તે પોતાનું એકાંત ખુશીમાં હલીમળીને સઘળું જાણે ગાજવાજ રહ્યું !

નીનાના ઉરકેરાયલા જીવને ખરેખર ધણી શાંતી થઇ. ગાયન કવિઓ-એ ગાયલું છે કે દર્દીઓનાં દુઃખની દવા છે, અને તે હાલ નીનાના બાળમાં કેવળ ખરું હતું. તેના જીવને કાંઇ અજબ જેવી રાહત મળી, અને તેણીનાં બેતબ બનેલાં મગજને નવી તાજગી આવી.

તે શાંત અને સમુરીવાલી બની. તે પોલ સાથ નાખતીની સદલાહમાં અતે એ કીસમે માહાત થઇ ને મલી ગઇ. ખરેખર આપણે પાકું ને પાકું પુછ્યું કે તે બિચારી નહીં તો બીજું કરે બી શું ? પોતાની પાક

છજ્જતની પાસખાની માટે તે તો પાછી સુધ્ધીસીની સુસીમત અને ગરીબીની દલદેસરીમાં ઝાંકવા જવાને વાસ્તે પણ ખડે પગે તૈયાર થઇ સુધી હતી, પણ આદમી માત્રની જીંદગી કીરતારની નિરમાણ કુરેલી સરજતનો એક નમુનેદાર ખેલ છે. એ તેણીની મન માની યોજના ને નેક મક્કસદ, એટલા વાસ્તે, ભાગી પડી તો તેણીને પોતાનો તેમાં અપરાધ શો હતો ? તે પોતે તો હાલ એક કેદીનીજ અવદશામાં હતી, અને ત્યારે થોડે થોડે, ટુકડે ટુકડે, જેમ તેમ અને જેહમતથી તે પોતાના અસલ મજબુત ને નેક ઠરાવોમાં ફરજ્યાત માહત થતી અને પાછલ પડતી ચાલી.

એ મુજબ એક કલાક વહી જવા પછી રાતનાં ખાણુંનો ધંટ થયો. ખાણુંની ટેબલ એ ગરમીની મોસમમાં ટુટકપરજ માંડવાનો મીઠો સીમન્સનો ધારો ને હુકમ હતો, અને ખાણુંની તૈયારીઓ થતી તેઓ જ્યાં બેઠાં હતાં ત્યાંથી બી જોઇ શકતાં હતાં.

તેઓ જમવા બેઠાં. ખાણુંને વાસ્તે ધારા પ્રમાણે ડ્રેસ કરવાનો નીનાનો રેવાજ હતો તેમ એક સરદ હાથ સાથે હમણાં પણ તે ફરજ્યાત ડ્રેસ કરી આવી, પણ જે શાંતી ને સમાધાની—જે મોજ ને મોહમત વચ્ચે તે પોલ સાથે બેસીને હંમેશ ભોજન લેતી હતી તે હાલ ને કાજ તો સધળું નાશ પામીને નાપુદ થઇ ગયલું નગરે આવતું હતું. તે જમવાનું, પોતાની મજકુર બેઠજ્જતી મંજુર કરવી પડતી હોવાના આએસથી, વધતું ઓછું તે પાકનદ મધુરીને મનથી ઝેરજ હતું.

રફતે રફતે, એમ છતાં, તે શરણાંગત તાબેદારીથી પોતાની એ હીણી સરજતને તાબે થતી ચાલી. તે જોઇએ એટલી સુખી કે ખુશી તો નહિજ દેખાઇ, પણ તદન રીસાએલી કે ગુસ્સે પણ તે બધો વખત રહી શકતી નહિ. પોલ જેવો એક મમતી ને ગમતી સોગમતી તેણીની ગોઝામાં હતો, અને ગમે એવું બેઅસર આદમી પણ તેની સંગતમાં લાંબો વખત તક વગર અસરે રહી શકે એ બનવુંજ મહાલ હતું. તે ક્ષણિક વાર એવું ખરેખરે રમુંજ બોલતો કે જ્યારે નીના પોતાની ગમે એવી રીસાએલી કે ગુસ્સે ગયલી અદાઓ છતાં મોટે સાદે હસી પડ્યા વના રહી શકતી નહિ. વળી રમત ગમત પણ તે શોખીતી નાની યૌતપર જોઇએ એટલી ને પુરતી હતી. બાઇસીકલ ગમડવાનું, મચ્છી પકડવાનું, બંદૂક ટાંકવાનું, બાલીબર્ડ રમવાનું, ગાનું બજાવું વિગેરે જે જોઇએ

તે ત્યાં મોજુદ હતું, અને ત્યારે ગમે એવું કુહરેલું ને ફફડેલું આદમી પણ રહી રહીને ક્યાં સુધી એમ રીસાએલું ને ફફડેલું રહી શકે ?

સેન્ટ લોરેન્સમાં પુગવા ને લંગર કરવા પછીનો એક આખો મહિનો ગમડી ગયો. તેઓ એ અરસામાં તે તરફનાં બધાં મુખ્ય કેટેડપન શેહેરો ફરી આવ્યાં હતાં. મોન્ટ્રીલમાં તેઓએ ઘણી મોજ કરી હતી, અને ઓટોનાં પાર્લામેન્ટ હાઉસમાં બી જમ આવીયાં હતાં.

મોન્ટ્રીલમાં મીં સીમન્સે નવા દોસ્તો કર્યા હતા. એક ઇંગ્લેન્ડ મનવારના ઔરીસર સાથે તેની વીડજર હોટેલમાં બીલીઅર્ડ રમતાં ઓળખાંણ થઇ હતી, ને તે ઓળખાંણે દોસ્તીતું રૂપ પકડતાં તે અરધો દળન અમલદારોને મીં સીમન્સે એક અપોરે સાથે જમવા અને તેની ઘોટ જોઇ જવા મેહમાન નોતર્યા હતા.

નીનાને એ રીતે નહિ ધારેલી રવેસે પરાણુઓની ખીંમત કરવામાં ઉતરી જવું થયું, અને તેણીએ એટલી ફતેહમંદી સાથે એની માયાણુ ને ઉદાર કીસમે કામ લઇને એક બાહોશ ધરધણીઆણીની અદ્યથી એ પરાણુગત કરી ને કરારી કે તેઓ જમીને જ્યારે રૂબસદ લેવા ઉકયા ત્યારે મીં અને મીસીસ સીમન્સનો તેઓની પોતાની ખુશાલી જાહેર કરીને ઘણો ઘણો ઉપકાર માન્યો, અને હંમેશ સુધીની દોસ્તીની ઘણાં માન અને મોહમત સાથે અર્જુ કરી. વળી તેઓએ પાલને ને નીનાને પોતાને ત્યાં બે દિવસ પછી વલતા જવાબમાં જમવા નોતર્યાં, અને ત્યારે વાહણો અને આદમીઓનો સંહાર કરી નાખનારું તે બચકાર સામગ્રીઓ ધરાવનારું છેલ્લામાંછેલ્લી શોધ ઉપર બધાએલું ગંજવર લશકરી ખારકસ જેતાં ને તેનાં હાણીકારક સાંચાકામની બધી સમજ લેતાં સુંદર નીના જાણે અકકલથી જાખજા હેરતી રહી.

નીનાનો તેઓએ બારે આદરસત્કાર કર્યો. તેના પોતાના જાતવાલાઓ સાથેનો તે નાજનીનનો તે એક પહેલોજ મેલાપ હતો, અને એવા મોટા ને વગવાવા અધીકારીઓ તરફનાં એ સન્માનથી તે સુંદરી મનમાં ને મનમાં માંહેલે ભેદ અતીધણી શરમાંછ ગઇ. તેણીએ પોતાને પુછ્યું અને પાછું પુછ્યું કે જો તેઓ ખરી હકીકત જાણે તો એ કીસમે તેણીનો આદરસત્કાર કદી બી કરે ખરા ? ખચ્ચીતજ નહિ; અને ત્યારે અરે, હાલની તેની એ ડગ્ગરી જીંદગી કેટલી દુઃખકારક હતી !

પરીણામમાં સ્વભાવિક પાછી તેને તેજ તૃષ્ણા પેદા થઇ કે તેણીએ આ અપ્રામશીક જીંદગીએ જીવવાનું ખરેખર માહ શરમભરેલું હતું, અને કોઇ બી રીતે એમાંની તેણીએ પોતાનો બચાવ કરશે અવશ્ય જરૂરનું હતું. સીમન્સને મન તો એ બંધી દમ વગરની વાત હતી, પણ ગરીબ નીનાનો તો એ ખરી નામોશીનાં દુરમાખનો ખ્યાલ થતાં બીજકુલ દમ નિકળી જતો હતો. તેને લોકો “ મીસીસ સીમન્સ ” કહીને બોલાવતાં, ચાહતાં અને માન આપતાં તે દરેક વખતે તેની છાતીમાં દુઃખી આવતું, અને તેને તેટલાજ નવા કારી જખમો થતા. તે એકલી પડતી ત્યારે તે હાથ નીસાસા ખેંચતી, અને પોતાની એ કેદી હાલતમાંથી રીહાઇ પાંખી એક પંખેરાંની અદાથી હજી બી ઉડી જવા અને પ્રમાણીક જીંદગીએ જીવવા તે મિચારી ઘણું ચાહતી; પણ ચાહતું એક ચીજ છે અને બનતું કેવળ જીંદગીન ચીજ છે.

એ પછી થોડે દિવસે નીનાને એક એવી વાતની માહિતી થઇ કે જે હવે તેણીને પોલ સથે જકડીને બાંધી રાખવા માટે એક અતી ઘણું જોરાવર કારણ થઇ પડ્યું. તેણીને પોતાની ખુશી ને દીવગીરી વચ્ચે માહિતી થઈ કે તે માતા થવાની સ્થિતિમાં હતી, અને ત્યારે જે ફરજંદ તેણીની છાતીમાં પોષાતું હતું તેને ખાતર હવે પોષતી અલગ થવાનું અથવા અલગ થવાનો ખ્યાલ વટીક કરવાતું કેવળ સુસ્કીલ ને નજ બને એવું થઇ પડ્યું !

હવે તો તે જાતની સમજણ ઉમેદો કમોહતે મરણ પાંખરીજ જોઇએ. જ્યાંવેર કે તેણીની એકલીનીજ સરજતનો સવાલ હતો ત્યાંવેર પોલનો આશરો તેણીને માટે કોઈ હીસામમાં ન હતો, પણ અરે, હવે તે કઇ કીસમે તે જવાંનથી અલગ થઇને તે કમતાસે બાળકને એક બાપના જરૂરી સાહસથી સદાનું બેનસીમ બનાવે ? તે અચ્ચાંને ખાતર તેણીએ તે બાપને તો હવે ટોટે વળગીનેજ રેહવું હતું !

હવે બધો નાખતીનોજ હીંગામ થયો. હવે, એ સ્થિતિનાં પરીણામમાં, તે બીજકુલ શાંત પડી ગઇ.

તે પોલને એ વધાઇ સંભળાવા અનીચણો આતુર બની, પણ તેજ વખતે વળી તેણીને ખ્યાલ થયો કે તેણીએ બીજન પણ સંજોગો તપાસવાના અને ધ્યાનમાં લેવાના છે. તેનાં લગન દગાઇભરેલાં થયલાં પોલ

પોતે ક્યુન કરી ચુક્યો હતો, અને ત્યારે અફસોસ—એ હજી નહિ જન્મેલો પરાણો તેના શ્રીમંત આપણો હકદાર કેમ કેહવાવાનો હતો ? સંતોષ દુઃખેકળ હતો. પોંચ કેહતો હતો કે દુન્યા ઉગતાને ખુશીથી નમતી આવે છે. શ્રીમંતોનાં દુષણ કાઢીને દેખાતાં નથી, પણ ગરીબોની નેકી વટીક બદી તરીકે લોકોની નજરે ચઢે છે; અને ત્યારે તેનું આ અવતરવાવાનું બાળક જો ધનને ઢગલેજ અવતરવાનું હતું તો તે બચ્ચું હીણાવાને માટે તેણીએ શીકર રાખવા જેવી શી જરૂર હતી ?

પોંચ આવ્યો. તેણીએ ધણાજ થોડા શબ્દોમાં પોતાની સ્થિતિ તે વ્હાણા જવાંનને કહી સંભળાવી, અને ત્યારે તે જવાંનના હર્ષનો પાર રહ્યો નહિ.

“હું આજેજ મારું વીસ ફરવશ, નીની ડીયર,” તેણે કહ્યું. “તું અને આપણો એ નવો પરાણો મારા દરેક ડાહરનાં માલેક થાવો એવી કીસમની હું મારા વસીએતમાં પુરતી ગોઠવણ રાખશ.”

“પણ લોકો મને ને તેને છુડું નહિ બોલશે ?” નીનાએ ફરમવું પુછ્યું.

“કરોડો ડાહરના ધણીને ગમે એવું ખુરં હોય તોખી કોઇ કદી ખુરં કેહેતું કે બોલતુંજ નથી, નીની ડીયર,” પોંચે હીંમત આપી; “આપણાજ દાખલો લેની ! આપુને કોણ ખુરં બોલવાની કે સતાવાની હીંમત કરેછ ?”

“પણ તે તો એમ કારણ છે કે આપણે પરાયાંઓમાં વસ્યેછ, ને મારી એ અપ્રમાણીક જીંદગી બાબે અતરે કોઇ કંઈ જાણતુંજ નથી,” નીનાએ દુખનાં એક ડચકાં સાથે જવાબ કર્યો.

“અને કોઇ જાણવાનું બી નથી; કોઇને જાણવાનું કારણ કે જાણવાની દરકારજ નથી,” પોંચે મન્યુતીયી કહ્યું. “આપણે જ્યાં બી જમશું ત્યાં આપણા પૈસા લોકોને આંજી નાંખવા અને આપણે વારતે તેઓને સાફજ બોલતાં ને વિચારતાં બનાવાં એક પુરતું જેરાવર સાંધણ છે.”—જરા થોખીને—“હું તો તે કહેલી વધાઇ સાંભળીને ખુશીથી છલાછલ થઇ ગયોછ, નીના. એ બોદાની આપણા જેગી એક મોટી મહેરબાની ને બક્ષેશ થઇછ, અને આપુને બેઠને તેથી ધણી ધણી ખુશી માનવી સભાવર છે.”

ગમે તે હોય પણ નીનાની સ્થિતિના એ ફરફારથી એટલું તો થયું કે તેણે પોલનો પલ્લો છોડી જવાનો વિચાર બીજકુલ મોકુફ કર્યો, અને પોલને પોતાને ઇનસાફ આપવા એ તો કેહવું ને કપુલ કરવુંજ થટે કે એટલો હેતવંતો, એટલો માયાળુ, એટલો બહાનથી વીહીસો પડનારો અને કાળજીથી પોતાની પ્રીયાનું સુખ સાચવનારો બીજે કોઈકજ ભરથાર થઈ શકતો હશે. તે હવે આગળ કરતાં વધતો ખુશાલ ને ખેવડો ઉલટમંદ બન્યો. તેનાં આગલાં લગન એ બાપે ખાસકરીને કમનસીબ પુરવાર થઈ ચુક્યાં હતાં, અને તેથી તેને નીના પર હવે બની શકે તો બ્યાદા હેત આવતું હતું.

“ બોદાએ મારી ઉપર આટલા બધા પૈસાટકાની રેડછેલ ફરમાવી ને એક બી બચ્ચાંના આશીરવાદથી મને બેનસીબ રાખ્યો એ એટલું બેહુંડું છે ! ” તે હંમેશા નીનાની આગળ બળાપો કરતો સંબળાતો હતો; અને, તેથી, હાલમાં હવે આ ઉમેદને તેણે ખુશીથી વધારી લીધી એમાં અન્યબી એકે નથી.

અને હવે તેઓ ન્યુયોર્ક પાછાં ફર્યાં. હવે પોલને નિરાંત થઈ હતી કે નીના તેનો આશરો કદી બી છોડી જવાની નથી, અને તેથી સેત્રલ પાર્કમાં એક દમામદાર મકાન લેખને તેઓ ધણા બપકાથી રહ્યાં.

પ્રકરણ ૪૭ મું.

નીનાને તે મેહલ જેવું મકાન ધણુંજ ગમ્યું. પાછાનો ખરચ, આદમીની ખુદ્ધિ અને એક હેતવંતા ભરથારની પ્રીતભરી કાળજીને કંઈ સુખ સગવડો મેળવી આપી શકે તે સમજી તે એક મોટા મેહલ જેવાં આરાસ્તા મકાનમાં ભલી નીનાને મોટે મોજીદ હતું.

દિવસો ગબડી ગયા, અને વખતના વધારા સાથે નીનાની બાઇકીંગ અને એવી સમજી કસરતો તેની નાજીક હાલતનાં કારણથી મોકુફ કરવી પડી. ફક્ત ફરવા જવા ને ચાલવાની કસરતો સિવાય બીજી કોઈ કસરતોનો લાભ તે સુંદરી હવે લઈ શકતી નહિ.

એક દાહાડો બંગલામાં એકલી પડેલી નીનાને પેલી ગરીબ ઘેરવાણી મીસીસ ઓપની અચખ્યો યાદ થઈ ! તે ગરીબ ઘરમાં પેલી ત્રણ છોકરીઓ — તેની જુની સહીઓ લુલી રબી અને સીસી સાથે વાંચનાર યાદ કરશે

કે તેણીએ ઘણા દુઃખના દાહડા ગુજાર્યા હતા. તેમાંથી સીસી તો પરણી ગઈ હતી, પણ લુકી અને રૂબીની શી દશા હતી, અને સીસી તરફના કશા બી સમાચાર તેમને મલતા રહ્યા હતા કે નહિ તે બંધી ખાતમીની જાતે તપાસ કરી લેવા તે ચાહીચીતીને ચાલીચલાવી તે તરફ ગઈ.

તે ડીસેમ્બર મહીનાની એક ઠંડી સ્થાંજ હતી. હવામાં ઠંડક અતિ-ધણી હતી, અને ઝઝકગું થવા આવેલું હોવાથી દુકાણોમાં બજુકદાર રોશણી પણ ઝળકી રહી હતી.

નીના એક બાહુતી ગાડી કરીને ગઈ. તેણે ખામખા પોતાની ગાડી-ઓમાંથી એક બી જોડાવી નહિ, અને તે ગંધીય ચાત્રીનો નજીસ ભાગોદુટો અંધારો ગાર દાદર ચઢતાં પોતાની આગલી અવદશા ને હાલની શ્રીમંત સ્થિતિ સાથે શુકરગુજારીનો એક દમ ખેંચીને તે સરખાવ્યા વિના રહી શકી નહિ. અફસોસ ફક્ત એટલોજ હતો કે તેને એક ફરજ્યાન અપ્રમાણિક જીંદગીએ જીવવું પડ્યું હતું.

તે હાલમાં જાણે સ્વર્ગમાંથી દોળખમાં આવી હતી. કેવું સુખકારક તેનું ઘર ને કેવા ગંધારાનો આ ગાર ? કેવું અંધાઈ એક દોળખ ? કીડા-ઓની કીસમે લગભગ કીચલમાં કચકચતાં અને ઉભાતાં કેવાં કમનસીબ તે મોટી ચાલીનાં રહીશો ?

તે મીસીસ ચાપના ઓરડામાં ખરેખર ધણી મુશ્કેલીજી પુગી શકી.

“ કેમ છેઓ, મીસીસ ચાપ ? ” તેણીએ તેને મલતાં સાથે ઉલટમંદ પુછ્યું.

મીસીસ ચાપે તેણીની તરફ ભારે અજાયબીમાં જોયું. તે ડોસીએ આંખ આડો હાથ કરીને તેને જોઈ ને પછી તરતજ ઓગખી; પણ મોટે ઘેરની એક ખાંતુને બરનો તેણીનો બધો શ્રીમંત ઠોરો જોઈને તે ગરીબ ધરવાણી થસ થઈ. શું એજ તે છોકરી હતી કે જેને બાહું બરી નહોતી શકવાના સખએ તેણીએ પોતાનાં ઘરમાંથી હાંકી મેલી હતી ?

તેણીએ હવે મામલો બદલામલો જોતાં બન્યું એટલું મીઠું મોઢું બનાવ્યું. તેણે એક ઝટકે જોઈ લીધું કે નીનાની હાલતમાં કોઈ બી સુરતે ઘણો જાણુજાગેજ ને મોટો શ્રીમંત ફરફાર થયો હતો.

“ આવ, માય, ક્યાંથી આવી, ધણું ધણુંએ ગરીબને ઘેર ? ” તે ગરીબ ધરવાણીએ હવે તેની ખુશામદ કરતાં કહ્યું; “ એમ આવ, અંદર

આવ, બેસ આંચે ખુરસી પર. " — અને તેણીએ ધામધુમ કરીને એક લાકડાંની ભાગીદુરી ખુરસી આગળ ખેંચી.

નીના બેઠી. એ તેજ રસોડું હતું કે જેમાં તે સુફલીસ ધરવાલી પોતે રહેતી હતી. તેજ તેના બેડરમ, દ્રાઈગરમ ને કુક-રમ હતો. વળી એ તેજ રસોડું હતું કે જ્યાંથી તે સખત હૈયાંની ધરવાલી એ હડધુત કરીને નીનાને અધરયાત હાંકી મેલીને રસ્તે ઉતારી હતી. તે દાહડે તે ખુદીનો તોર કેવો હતો અને આજે તેની સખ્યતા કેવી હતી ? કેહવાની જરૂર છે કે એ બધા પેલા પ્રબલ પૈસાનાજ પ્રતાપ હતા ?

" લુલી રૂબી ઘેરમાં છે કે ? " નીનાએ ખુરસી પર ગોઠવાતાં પુછ્યું.

" હા; લુલી તો બિચારી બધા દહાડાનીજ હવે ઘેરમાં છે. "

" કાંય ? "

" ધણીની ખાટલે પડેલી છે "

" અરેરે, શું થયું જે ? "

" બિચારી ખહીથી ખવાતી જાયછ. "

" ત્યારે એ બિચારીનો ગુજરો કેમ થતો હશે ? "

" પેલી રૂબીજ એતું ને પોતાનું—બેઉનું પુર કરેછ. "

" ત્યારે હું બી એ બિચારીને થોડી મદદ થવા માંગુંછ; હું અંદર જાઉં ? "

" બેલાસક; પણ તે લોકો કંઈ હવે તેજ ઝોરડામાં રહેતાં નથી. તે લોકો તો હવે પાછલી ગમ પેલો ધણો અધારો ઝોરડો છેની તે લીધોછ. આવ, માય, હું તુને લઈ જાઉં. " — અને તે ખુદી પોતે તે સુફલીસ છોકરીઓવાલો ઝોરડો ખતલાવવા આગળ આગળ ચાલી.

નીના તેની પુઠે ગઈ, ને ઝોરડાની બાહરથી તે ડોસીને વિદાય કરી પોતે એકલીજ અંદર ગઈ.

ત્યાં લુલી બિચારી બિછાંજી પડેલી હતી અને સખત રીતે કાંસતી હતી, કે જ્યારે રૂબી એક ઝુફતી ખત્તી આગળ બેસીને આંખ ખેંચતી ધણી જેઠમતનું કાંઈ સીવતી હતી.

“કેમ રે, છોકરીઓ,” નીનાએ પોકાર્યું, “મને ઓલખેાછ કે?”—અને તે બંને નીનાને જોતાં ને ઓળખતાં એકકે અચાને તેનું નામ પોકારી ખુશીની ચીશ સાથે ચમકી ઉઠી.

“ઓ નીના, તું કાંહાંથી ?” રૂબીએ તેને જોસથી શેકહેનું કરીને કહ્યું; “જોની—જોની લુલી બીચારી કેવી બીમાર થઇ ગેઇછ ? મને એનું બી બીચારીનું પુકું કરવાનું તેથી અમે આએ નાધલા ઓરડામાં રહેવા આવતાં રહ્યાં.”

દયાળુ દીલની નીના લુલીની પાસે બીછાણમાં બેઠી, અને તેણીએ ધણું હેતથી તેનું માથું પસવાર્યું.

“મને ખમર નહીં કે તમે બેઠનો એટલી બધી ખુરી હાલત થયલી છે,” તેણીએ કહ્યું; “મારે તમારે વાસ્તે કંઈ કરવું જોઇશે.”

“તેં અત્યાર સુધીમાં શું નથી કીધું, બેઠેન ?” બીચારી લુલીએ ધણું હેસાંનથી જવાબ કર્યો; “ત્રણ મહીનાપર તેં વેાશીગટનથી પચાસ ડાલર મોકળ્યાતા, અને વળી ગીચે મહિને મૌનત્રીલથી તેટલીજ રકમ મોકળેલી; તેથી તો અમે અમારાં દેવાં બરીને પાછાં જરા તગુમત્ર થયાંછ. અમે ત્હારો ઉપકાર બી કેમ માન્યે ? ત્હારું કંઈ ઠરેકાણું બી માલમ નહિ ! ફક્ત મનીઓરડની કુંપનમાં તું ‘નીના’ કરીને સહી કરે તેથી અમે તુંને કાગળ પત્ર તે કેવી અને કઇ કીસમે લખી શક્યે ?”

“વારું, પણ તું પુરતી સુખી છે, બેઠન ?” રૂબીએ પ્યારથી પુછ્યું.

“મારી પૈસા ટકા સંબંધી હાલત હાલમાં સારી છે,” નીનાએ મોગમ જવાબ કર્યો—અને રખે તેઓ તેણીનાં લગન બાબે કાંઈ પાધરો સવાલ કરે તે શીકરથી તુરત વાત ઉગ્રવતાં વધાર્યું, “મીસીસ ચૉપ તમારી સાથે કેમ ચાલેછ ?”

“ધણીજ ખુરી,” લુલીએ કહ્યું; “અમોને કેડે બાહાર જરા બી સારી જગ્યા એટલાંજ ભાડાંમાં મળી શકે તો અમે જરૂર જતાં રહેવાં માંગીએય.”

“પણ જગ્યા મલેયજ કાંહ જે ?” રૂબીએ ધણી દીલગીરીના દેખાવથી ફરયાદ કરી.

“વળી માહરા જેવી બહીની પાવેલીને કાંઈ પોતાનાં ઘેરમાં જગ્યા

આપતુંજ નથી, ને ડાકટર બી મને જરા બી હીલચાલ કરવા ના કેહેછ; હું છેક મોહતને કાંઠે આવી લાગીછ ।” લુલીએ બળાપાથી વધારયું.

“છટ, છટ, એવું કંઈજ નથી,” નીનાએ સંધ્યારો આપ્યો. “હું તુંને મારે ખરચે કોઇ સુકી કલાષમેટમાં હવા ફેરફાર સાર મોકળી આપશ, ને તું જરૂર જલ્દી સારી થશે.”—અને લુલી તેમજ રૂબીનાં હેસાંનના ઉદગારો એકદમ રોકી નાંખીને તેણીએ કહ્યું, “વાર પેલી આપણી જુની સહી સીસીની શું ખબર છે?”

“તેની બી ધણી ખુરી હાલત છે,” રૂબીએ દીલગીરીથી જવાબ કર્યો. “તેં અમોને જે ડાલરો મોકળ્યા તેમાંથી અમે તેને મોટા હીરસો મોકળતાં રહ્યાં.”

“ક્રમ, તેનો તો વર છે કેની?”

“હા, પણ તે તો એક મોટા ઠગારોજ પુરવાર થયો,” રૂબીએ સમજાવ્યું. “તે બિચારી તો પરણીને તદ્દન ફસીજ પડી. છેલ્લે એક વીમા કંપનીની તીજેરી ફાટતાં તે લુચ્છે પકડાયો,” અને આગળ ધણીક વખત એવીજ તકસીરો વાસ્તે તેને સજ થયલી હોવાથી આએ વખતની સંસન્ધમાં તેને દેશતરીપારની સજ થઇ.”

“ઓ, કેવું કમકમાટભરેલું !” નીનાએ કમકમીને દયાથી પુકારયું; “ત્યારે એ બિચારીનું શું થયું હોશે?”

“છેલ્લું કાગળ આયું ત્યારે તો બિચારી લખતીતી કે હું ભુખે મરુંછ, તેથી અમે એ વખત મક્કીને પાંત્રીસ ડાલર મોકલેલા છે. લખતીતી તો ખરી જે મારા હાથમાં આવશે ત્યારે હું તમને પાછા આપશ,” રૂબીએ કહ્યું.

“હુંજ તે તમો લોકને ભરી આપશ,” નીનાએ તરત સંધ્યારો આપ્યો, “અને સીસી પર બી જરૂર જોશું મોકળશ.”—અને એમ કેહતાં મોટાનું એક બંડલ કાઢી તેણે રૂબીના હાથમાં આપ્યું. “આએ મારી તરફની તમારી જુની સહી તરીકેની તમોને બેઉને એક ગરીબડી મદદ છે,” તેણે જમી સમ્પ્યું. “હવે હાથ તો હું જાઉંછ, ને વળી ફરીથી બી આપશ.”—અને તે બંને છોકરીઓને ધણું હેતથી ક્રીસ કરીને તે દયાથી લગભગ અરધી રહેલી દારૂ ઉતરી ગઇ. તેણે પોતે મુદ્દલસીનાં સંકેદ અત્યાર આગમ્ય ધણું ઉઠાવ્યાં હતાં, અને તેથી તે આજના પોતાના સારા

ને સુખી સમયમાં ગરીબોની ખરાં દીલથી કદર કરી જાણતી ને કરી શકતી હતી.

રૂપી અને લુલીનાં હેસાંનની વાત તો કહ્યા વિના ચાલશે. આટલું બધું ધન જે તેઓનું દુઃખ ટાલવા ને સધળી તાકીદની હાજતોને જવાબ કરવા બહી નીના તેઓને એક તડકે આપી ગઇ તેથી તે બંને જાણે કેટલોક વખત તક બેવાચા બની ગઇ, અને તે પછી રૂપી, નીનાની ધણી મના છતાં, દાદર ઉતરીને છેક તેને ગાડી સુધી વલાવા નીચે આવી.

તેની ગાડી આસપાસ એ વખતે તેને જતી જેવા ગરીબ લોકોનું એક મેજરું—તે કાંઈ જેવા જેવું જનાવર હોય તેમ—મોટી સંખ્યામાં ભેગું થયું અને ફરી વળ્યું. તે નિર્ધન—નિર્લજ્જ મોહકલામાં એવી મોટે ઘેરની અને બબકાબરેલા પોશાકની એકાદ બાંતુનું આવવું એટલું બધું અસાધારણ અને અજબ જેવું હતું કે બારીએ બારી નિંદાખેર ખેરાંઓના ઢગલેઢગલા ઉભા પડ્યા. સારાં નસીબે કાંઈ તેને એજ મકાનમાંની એક વારની રહીશ તરીકે ઓળખી શક્યાં નહિ.

એક અરધો કલાક—અને તે પછી રૂપી અને લુલીને શીરનામે એક હેલકરી વળી એક મોટો ટોપલો ભરીને બગીચામાંની હમાચીજ લઇ આવ્યો. તેમાં ખાધખોરાકી અને જીંદગીની જરૂરીઆતને લગતું બિમાર તેમજ સાજાં આદમીઓને બરતું ખાવાપીવાતું જેઠાંએ એટલું બીચાર હતું, અને એવી ખરચાણ અનેક તરાંહની એ બેકીંમતી બેટસોગાદો માટે લુલી અને રૂપી બહી નીનાનાં પોતાનાં મનમાં ને મનમાં કેટલી હદ સુધી હેસાંનમંદ થઇ શક્યાં તે અત્રે વીસ્તારીને કહેવા એક બી જરૂર છે ! તે બંને અભાગની છોકરીઓના બાપમાં તો હવે નીનાની એ દયાળુ અને પ્રસંગોપાત મદદના સબબથી ગોચા સુન્નાનો સુરજ ઉગ્યો !

પ્રકરણ ૪૮ મું.

બીમાર લુલીને વાસ્તે નામાંકીત ડાક્ટરો આવ્યા અને ગયા. કમનસીબે તેણીની બીમારી એટલી બધી વધી જઇ ચુકી હતી કે તેને આ ગરીબ ચાલીમાંથી ખસેડી શકાય એમ મુતલબ ન હતું. તે એટલી બધી નમળી પડી ગયલી હતી કે એવી એકાદ હીલચાલ તાબડોલતું મોહત નીપજાવ્યા વગર રહેજ નહીં એમ ડાક્ટરો એકમત થયા. એટલામાટે તેણીને

તુરત વેળા તો તેજ મકાનમાં રાખીને બહી નીનાએ જે પોતાથી બન્યું તેટલું સર્વ કર્યું. તેણીએ ખીમાર લુલીની સંભાળમાં મોટા ખરચે એક નર્સ વટીક મોકળી આપી, અને પોતે અવારનવાર ઉપરાસાપરી તે કમ-નસીબ છોકરીની ખબરઅંતર લેવા જતે આવતી જતી થઇ. તાજુમ તો એ કે તે એટલી બધી બહી હતી, અને આ ક્રીસમના એક બહા પરમાર્થમાંજ કાળજી કરતી ને મજાહ લેતી તે તરફ આવતી જતી હતી એ વાત તે ચાલીનાં અણુધડ ને આસપાસનાં પુવડ લોકોમાં ફેલાઇ જતાં તેઓ અજબજેવી હદ સુધી તેને હવે ચાહવા ને માન આપવા લાગ્યાં. તેની ગાડી આવી પુગતાં તેઓ અદ્યથી ખસી જઇને તેને મોકલો રસ્તો આપતાં, અને કશી બી રીતની એ વર્ગનાં લોકોને ખરતી ચાવાચીવી વગર દરેક રીતે માન અને ઈજ્જત સાથે તેઓ તેની જોડે વરતતાં. તેઓ તેને “મોટે ઘેરની એક ધણી ખુશસુરત ને દયાળુ બાંતુ ” તરીકેજ ઓળખતાં.

પૌલ પોતે કોઇ દાહાડે નીના સાથે તે બિમારને જોવા આવ્યો ન હતો, પણ તે દુરથી બી નીનાની એ ઉમદા બલાઇમાં ધણો ભાગ લેતો, અને તેણીનો એ સદગુણ વખાણીને તેને એ બામદમાં ધણી છુટથી પૈસા ખરચવા દેતો. તે રાજ ચાહીને તે બિમારની પોતે બી ખબર અંતર પુછતો ને લેતો.

એક દાહાડે તેની અખબખી વચ્ચે સુંદર નીનાએ ત્રણસો ડોલરના ચીકગો બેંક જોગા એક મોટી રકમના ચેકની આજુ કરી.

તે હસ્યો. “ કાંય, એટલી મોટી રકમનું તું શું કરવાની છે ? ” તેણે હસીને પુછ્યું; “ કાંઇ એકાદ ત્હારે કે મારે નામે ચોરફતેજ સ્થાપવાની મરજી થઇ છે કે શું ? ”

“ નહીં, પણ પેલી મારી સીસી નામની એક ગરીબ સહી જે મેં તમોને કહ્યું હતું તેમ બીચારી એક લુટારાને પરણીને ફસી ગયલી છે તેને હું એ રકમ મદદ થવા મોકળવા માંગુચ,” નીનાએ કાકલુદીથી માંગી લીધું. “ તેના વરને જનમ દેશનીકાલની સજા થયલી છે, અને તે બીચારીને તેથી હવે છુટાછેડા લેવાની ધણી જરૂર છે.”

“ ઓ યસ, ખચ્ચીતજ,” પૌલ તાબડતોજ એકમત થયો. “ અણુ-ગમતી ખુસરીઓમાં જકડાઇ રેહવા કરતાં છુટા છેડા લઇ લેવાજોગ પુનર્વ કામ બીજું કોઇજ નથી.”

“ સીસી બી એમજ લખેછ,” નીનાએ કહ્યું. “તે કેહેછ કે એવા એક અધમ ખુરાની ખેરી તરીકે તેને કાંઈ મદદ કરતું કે પોતાને ત્યાં ઉછું રાખતું નથી, વાસ્તે જો તેનાથી છુટા છેડા લઈ લે તો તે કેટ નથી જીંદગીમાં ઠર પડી શકે.”—અને પોણે એ સાંભળી તાબડોતોબ ચીકાગો ખેંક જોગો તે ચેંક કશી બી આનાકાની વગર લખી આપવાથી નીનાના મોઢા સતોસ વચ્ચે તે હીણુભાવ સીસીના છુટકારા માટે એક રેજીસ્ટર કવરમાં રવાના કરવામાં આવ્યો.

પણ આ બેરહેમ ને નાકદર દુન્યામાં બલાઇનો નતીજોજ ક્યાં છે? તેજ સ્થાને ગરીબ બીચારી નીનાને એક ભયંકર અકસ્માત થયો. તે લુલીને જોઇને ઘેર પાછી ફરવા તે અંધારા દાદરપરથી ઉતરવા જતી હતી તેટલામાં તેનો પગ છટક્યો, ને ઉભે માપ તે ઉપરથી નીચે સુધી ગમડી ગઈ ને બેહોશ થઈ, અને લોકો તેની ગાડી જે બાહર તૈયાર હતી તેમાં તેને નાખીને તેને ખંગસે લઈ આવ્યાં.

તે ઘણી બીમાર થઈ. તેના પર નામાંકીત ડાક્ટરોની મદદ અને દોડ તે રાત્રે અને તે રાત પછી કેટલાક દિવસો સુધી ચાલુ રહી.

ખરેખર, ડાક્ટરોએ તેને ધારતીમાંથી તદ્દન મોકળી થયલી જાહેર કાંધી તે આગમચ કેટલાંક અઠવાડયાં વહી ગયાં. એ અઠવાડયાં પોણા ભારે અફસોસ વચ્ચે તે બીચારીએ તદ્દન મોહત જીવત વચ્ચે ઝાંકા ખાતાં પુરાં કર્યાં. ઘણીક વાર તેની હૈયાતીની તમામ ઓટ થઈ જતી સમજવામાં આવી હતી, અને તે વખતનો પોલનો વીલાપ અને કંકલાત કશી બી સહરાગાત વગરનો ને તદ્દન સાચાં દીલનોજ નજરે આવતો હતો.

વળી એ બીમારીતું સૌથી જીવન ને માહા માફું પરીણામ તો એ થયું કે પોલની પેલી સર્વોત્તમ ઉમેદ સદંતર ભંગ થઈ. જે બચ્ચાંના બાએસથી છેલ્લા મહીનાઓ દરમ્યાન નીના પોલને સખુરી ખમી વળગી રહી હતી, ને જે બચ્ચાંની ઉમેદ વટીકથી પોણને આટલી બધી ખુશાલી બરપા થઈ હતી તે બાળક એ અકસમાતનાં પરીણામમાં અવતરયા પછી એક કલાકમાંજ મરણ પામ્યું, અને પોલ તેમજ નીનાને તે નાઉમેદીતું દુઃખ ખરેખર ઘણું મોટું માલુમ પડ્યું.

એમ છતાં ઇનસાફની રાહ કેહવું ઘટે કે એ કંરણથી નીના વાસ્તેના પોલના ખાર અથવા કાળજીમાં કશો એ ઘટાડો થવા પામ્યો

નહિ. એથી ગલીચીના અધારા ગારમાં જવાના દયાના હેતુથી નીના જે પીનહાંસલ ધૂકેલાપછાડમાં પડી હતી તેથીજ એ નખખોદ નિપજ્યું હતું ખરું, પણ એમ છતાં પોલે કરાજ કે ઇપકાનો એક બી સુખન તેને કહી સંભળાવ્યો નહિ.

એમ દિવસો ગબડી ગયા, અને નીના પાછી અંતે પુરતી ટટાર થઇ, પણ એ બિમારી દુર થવા પછી તેનાં મનની અસ્વસ્થ હાલતમાં તો ઓર બી વધારોજ થયો. તેને લાગ્યું કે પોલને પદ્મે રહેવામાં તે ખુદાની દરગાહે એક એવો ગુનાહ કરતી હતી કે જેમાંથી તેને મુક્તિ કે માફી મળી શકવાનીજ ન હતી. તેનું અંતકરણ તેને, તેથી, કરડીને ખાઇ જતું હતું. તે એ રીતે ગમે એવાં સુખમાં રહેવાનું પોતાનાં મનથી ધણું અધર્મી અને અપ્રમાણીક માની લેતી હતી. તે રહેતેજ નહિ—જે આ બચ્ચાંની વફાએ તેને જે કીસમે ફરજ પાડી તે ફરજનું કારણ નહિ પેદા પડતે તો; પણ હવે તે કારણ સદંતર દુર થયલું હોવાથી તે વળી પાછી આ અધર્મી જીંદગી તામોશ કરી શકતી ન હતી. તે પોલને નાહ ચાહતી હતી એમ નહિ હતું. તેની હદ વનાની કાળજી અને તેનું હેત તેને પોતાને તે જવાંન તરફ પુરતી ખ્યારબર બનાવે એવાંજ હતાં; પણ દીલનો ડંખ તે નેકમખત ને પાકજદ છોકરી ખમી અથવા લઇ ચલાવી શકતી ન હતી. તે બચ્ચું જીવ્યું હતે તો તે એ નામોશીની જેહમત તે નિરદોશ બચ્ચાંને ખાતર પોતાનાં તનપર જેમ તેમ બી ઉઠાવીને ખમી લેતે, પણ હવે તેને પોલ સાથે મોજ મળહમાં રહેવા ને તેના પૈસા ટકા ખરચવા પ્રમાણિકપણે જોતાં હકજ થું હતો ?

તેની બિમારી દરમ્યાન તેનાપર અધાં છત્તરછાંયાં થયાં હતાં. તેના બાપની બિમારીમાં તો કાંઇ તેને જોનાર વટીક નહિ હતું, કે જ્યારે તેનીપર તો મોટા મોટા નામાંકિત ડાકટરો અને નામીચી નસોની રોજની દોઢ પોંહોંચતી હતી. વળી આસપાસના બંગલાઓમાંથી મોટે મોટે ઘેરનાંઓ તેની ખબર પુછાવતાં ને ખબર પુછવા પોતે બી આવતાં, અને એ બધું—નીનાને લાગતું કે—પોલની બૈરી તરીકે ભોગવવા તેને એક બી હક ન હતો !

તેના જીવ અણહદ ગભરાઇ આવ્યો. રોજ ને રોજ એજ જાતના વિચારો કરતાં તે મરીબ બિચારી છોકરી મચ્છથી જાણે બેમજબ બની

જતી, અને આવા સંજોગોમાં શું કરવું તે નહિ સુઝવાથી તેને વળી એક દાહડે પેલા બલા પોલીસ ઑફીસર કેપ્ટન વીલીસની મદદની યાદ થઇ. તે યાદ તેને આજેન થઇ એમ ન હતું. તે એ બાપ જેવા મેહરબાન ને બલા કેપ્ટનને એક દાહડો બી પોતાનાં મનથી વીસારી શકી ન હતી, પણ પોતે એક અધર્મી જીંદગીએ જીવતી હોવાની ખેનગતના સખએ તે ન્યુયૉર્કમાં ધણીની આરી રહેલી છતાં તે બલા અધીકારીને મલવાને આજ તક બીહીતી ને જણી નેઇને શરમની મારી અખાડ કર્યા કરતી હતી.

એમ છતાં, હવે મન કઠણ કરીને તેનીજ સહવાહ અને મદદ શોધોધતી ગરીબ નીના પોલથી છુપીછાંની એક સ્થાંજે ગઇ. તેના ધરમાં મળવાનો વખત તેણીને ખબર હતો, અને તેથી તે વખત સાંધીને તે ધરમાંજ ગઇ. પોલીસ ઑફીસમાં મલવા જવા તેને ગમ્યું નહિ. ત્યાં બીજા ઓળખીતા અમલદારો મલે, અને તેઓને રૂબરૂ થવા તે નાજનીનની હોંમત ચાલી નહિ.

“ સાહેબને તમારું શું નામ કેહું ? ” એક અખરાક દેખાવની જવાંન પારલર મેડે નીનાએ ચંગ વગાડયો તેના જવાબમાં આવીને બારણું ઉંધાડતાં સાથે પુછ્યું.

શું નામ ? નીના તો ગભરાઇ ગઇ ! તેણે એ સવાલની વકી કે ફરર રાખી ન હતી. તેણે પોતાનું નામ “ મીસ ચેસ્તર ” તરીકે આપવું કે “ મીસીસ સીમન્સ ” તરીકે ? ખરી રીતે જોઇએ તો તે ફક્ત મીસ ચેસ્તર હતી, પણ લોક તો તેને “ મીસીસ સીમન્સ ” તરીકેજ ઓળખતાં હતાં; અને ત્યારે ?

તેણીએ થોડોક વધતો વિચાર કીધો, અને પછી એકદમ હોંમત સાથે ઠરાવપર આવી જતાં કહ્યું, “ મીસ ચેસ્તર કરીને કેહો.”

બીજા એ ચાર મિનીટ—અને કેપ્ટન વીલીસે પછીથી તરતજ પછવાડેના ઓરડામાંથી ઉલટમંદ દોડી આવીને તેના નરમ ન્હાનો નાજુક હાથ પોતાના મજબુત ખડતલ અને જોરાવર હાથમાં લેઇ તેને એક ચાંપીને શેકહેન્ડ કરી, અને પછી ધણાજ ખ્યાર સાથે તેની બધી ખેરઆશીયત પુછતો તે તેણીને, એક બલા બાપનાજ એખલાસ ને અધીકાર સાથે, પોતાના ફ્રીફ્રમમાં લઇ ગયો.

પ્રકરણ ૪૯ મું.

“હું તો બીહતી હતી કે તમે અને તદ્દન ભુલી જ ગયા હોશો?”
નીનાએ શીકકું હસીને કહ્યું.

“તુંને ભુલી જઈ? તારા જેવી એક નેકને? તે બનવુંજ મહાલ છે!” કેપ્ટન વીલીસે ધણું ખરાં દીલના જોસથી કહ્યું. “તું ન્યુયૉર્કમાં પાછી આવેલી હોવાનું જાણતાંજ મારી ખાત્રી હતી કે તું મોટે વહેલે અને મલવા આવ્યા વગર રહેવાનીજ નથી.”

“હું અહીં પાછી આવેલી હતી તે ત્યારે તમેને ખબર હતું?”

“મેં પોતે અવારનવાર તારી ગાડીઓમાં તુંને સોહેલ કરતી જોઈ હતી,” કેપ્ટને ખુલાસો કર્યો, “પણ આપણે મળી શકીએ અને વાત કરી શકીએ એવા સંજોગ નહીં હતો.”

“પછી આપણે છેલ્લાં મહત્તાં હતાં તે વખતે કીધેલી ગોઠવણ મુજબ તમે અને તે સ્થાંજે અમારી યૉટ પર લેવા આવેલા ખરા કે?”

“હાસતો!”

“અને તે યૉટ નહીં મળી ત્યારે તમે શું ધાર્યું?”

“જે ધારવાનું હતું તેજ ધાર્યું!” તે કેપ્ટને હસીને જવાબ કર્યો. “મેં જોયું કે તે લુચ્ચો તુંને ને અને માહત કરીને તે બોટ હંકારી ગયો હતો ખરો! એ મારીજ જીલ થઈ. મારે એટલું નભરવસ નહિ રહેવું હતું. મારે બોટપરથી તુંને લીધા વગર ઉતરી જવુંજ ન હતું. તે આવે ત્યાં સુધી મારે બોટ પરજ જરૂર થોમવું જોઈતું હતું!”

“એવણુ એવા ઠરાવવાલા છે કે તેમ તમે કરતે તો મારી સાથે તમેને બી ઉચકી જતે!” નીનાએ હસીને જવાબ કર્યો. “તમેને બી કાપ આપતે, અને સ્ટીમરપરથી ઉતરી જાઓ તે પેહલાં લંગર ઉચકી નાંખતે તો તમે બિચારા શું કરી શકતે?”

કેપ્ટન વીલીસ મોટે સ્હાદે એ સાંભળતાં હસી પડ્યો. ભલા ભલાને જેર કરનારા તેના જેવા એક બાહોશ પોલીસ ઓફીસરને એમ આખો આખો નહસાડી લઈ જવામાં આવે એ ભલી નીનાનો ખ્યાલજ તેને ઘણી રમુજ આપનારો થઈ પડ્યો.

“ મને ઉચ્ચકી જવાનું તેને ધણું ગરમ પડી જતે, નીના, ” તેણે હસીને કહ્યું. “ અમે મોટામાંમોટા અપરાધીઓને જેર કરી શક્યેછ, અને ત્યારે ખાતરી માનવી, નીના ડીયર, કે ત્યારા પૌલ જેવા એકને તાબે અને જેર કરવો એ મારે વાસ્તે તો ખીલકુલ એક બચ્ચાંની રમત છે. હું એક લેહનમાં મોટનો ચાર્જ લઇ લેતે ! ”

“ તો જરૂર હાથોહાથની ઝપાઝપી થતે, ” નીનાએ વધતી હસીને કહ્યું, “ અને તે વખતે તમો બેની વચ્ચે હું નાહક કુટાઇ જતે ! તમારો એક ખાલ બી વાંકો થતે તો મારો જીવ નીકળી જતે, અને પૌલને જો જરા બી ઇજા થતે તો મારે માહરો જીવ પટકી નાંખવો પડતે ! ”—જરા થોખીને—“ ખેર, હવે એ વાત જવા દેઓ, અને હાલમાં મને વળી પાછી તમારી સલાહ જોઇએય તેજ મેહરખાંની કરીને મને આપો ! ”

“ મોટી ખુશી સાથે. બોલ, ત્યારે શું કહેવું ને પુછવું છે ! ” તે ભલા કેપટને ખરી મુરખબીગીરીના તોર ને તરીકાથી પુછ્યું.

અને ત્યારે નીનાએ તે પોલીસ અમદારથી છુટી થવા પછીથી તેનીપર જે જે ગુજર્યું હતું (અને જે સધળું આપણે આ આગમય તેને લગતી તુલોત્વીલ વીગતો સાથે વાંચી આવ્યાં) તે સધળું ખ્યાન કરીને કહ્યું. પૌલના આશરામાં રહેવાને માટેના તેના વસવસા ને ખેદ તે બહાલી મધુરીએ ધણી અસરકારક કીસમે કહી સંભળાવ્યા, અને તે હજી બી તેના પૈસા ટકનો આવો મોટો વૈભવ—પૈસા ટકનો આવો લાભ લીધેલો હોવા છતાં—ઠાકડે મારીને ગરીબીમાં આવી વસ્વા ખરાં દીલથી ખુશી અને તૈયાર હતી તે જોઇને તે પોલીસ—આપીસર પોતાની અક્કલથી હેરત રહ્યો.

“ હું તુંને હવે સલાહ બી તે શું આપું ? ” તેણે અતી ધણો ગુચવાતાં કહ્યું; “ અલબત્ત તું એવા એકથી અલગ થઇ નય એ ધણું ચાહવા જોગ છે, પણ આવાં ને આટલાં મોટાં સુખ પછીથી તું પાછી ગરીબી ને કંગાલ્યતમાં જઇ વસે એ વાતની સલાહ હું તુંને આપીજ કેમ શકું ? ”

“ પણ ત્યારે શું હું એમ પૌલ સાથે રેહું તે આયોગ્ય ને યુનાહ-ભરેલું નથી ? ”

“ આસપાસના સંજોગો જોતાં એ કદાપી આયોગ્ય લેખાય, પણ યુનાહભરેલું તો નહિજ, ” કેપટને જવાબ કર્યો.

“પૉલ બી એમજ કેહછું,” નીનાએ કહ્યું; “તેવણુ બી એ વાતને કશીજ અગત આપતા નથી, પણુ મારું મન માનતું નથી તે હું શું કરું ?”

“એ બહુ મનનુંજ કારણ છે,” કેપટન વીલીસે ધણી માયાથી સમજાવીને કહ્યું. “હું બી એમજ ધારું કે ત્હારે એ ગરીબીનાં સંકલ્પે ઉઠાવા હવે જરૂર નથી, પણુ જો ત્હારું મન નહીંજ માનતું હોય તો મનથી દુખી રહીને પૉલ સાથ રેહવા ને જીવવામાં દાનાષ્ટ્ર નથીજ. વળી આએ બી ખરું કે આપણે તું ગરીબ રેહવાની નથીજ. ત્હારા બપાવાએ મોઢે વહેલે અત્રેથી પાવડો ઉઠાવવોજ જોઈશે, ને ત્હારાજ કેહવા મુજબ જો તેનું ત્હારા સિવાય અતલગતું બીજું કાષ્ટજ નથી તો તેની બિસ્માર દોલત ત્હારે ફાલે—”

“મેં તો તે ઉમેદપર પાણીજ ફેરવ્યું,” નીનાએ હસીને કહ્યું; “હવે તો મને તેની કદી યાદ બી પણુ થતી નથી ।”

“મને રાજ થાયછું,” વીલીસે સધ્યારો આપ્યો. “એ ઉમીદ પાણી ફેરવવા જેવી છેજ નહીં. તે જીવતાંજીવત તને કદાપી માંક નહીં કરી શકતો હશે, પણુ મુવા પછી તુંને જરૂર તે પોતાની બિસ્માર દોલત આપી જશે એમ માનવાને મને ધણું કારણ મલે છે.”

“એ બધી હવાઈ ઉમેદો પર, એમ છતાં, આપણે ગણત્રીઓ કરવી એવકુશીભરેલુંજ લેખશે,” નીનાએ જવાબ કર્યો; “અવલ તો કાષ્ટનાં મોહોતથી આપણું સાઈ થવાનું માનવું ને તે માટે ગણત્રીઓ કરવી કે ઉમેદો ધરાવવી એજ મારાં મતથી ખુદાને બાર ગુન્હાભરેલું છે, વાસ્તે એ વાત બી જવા દેઓ. મને ફક્ત એટલુંજ કેહો કે જો હું પૉલને છોડી દેઉં તો તમે મને આગળ માફક મારા મુરખી થઇને મદદ કરશો કે નહીં ?”

“દીલોજનથી,” વીલીસે ખાત્રી આપી. “ત્હારી પર તંગીનો એલો બી નહીં ઉતરે તે જોવા હું એક ફરજજ નહીં પણુ મોજ સમજજ. મારી પોતાની એક એવી દીકરી હોય ને હું કેમ તેને મદદ કરવા મગન મગન રેહું તેમજ રેહવશ. મેં તુંને ન્યુસપેપરનો ટોલ કઢાવી આપ્યો ત્યારે પુરતી ઓગખી હતી તોખી આટલી હદ મુધી તો નહીંજ, ને હવે જે કીસમે તને ઓગખીછ તેથી તો હું એમ ધારું કે હું કંથે બી હીમતથી મારો હોઠ હીલવશ તો ત્હારું સાઈ કરીજ શકજ.”

“ત્યારે કંઈ મને સારી જેવી નોકરી ને જગ્યા અપાવશે—એમ ?”

“હા.”

“પણ મને કામકાજની આવડ તો કશીજ નથી !”

“આવડ કરતાં બી વગવડસીમે વધતું કામ કરી શકે છે,” કેપ્ટન વીલીસે કહ્યું—“ને તે કરતાં ત્હારામાં આવડ કમ છે એ માનવું બેવકુરી-બરેલું છે. ત્હારામાં હીંમત, પ્રભાણીકપણું અને આવડ એ બધું છે ને પુરતું છે. વળી મારું તો મત છે, નીની, કે ત્હારે સીમન્સ પાસે એક ધરખમ રકમ દંડ તરીકે દર માસે લેવીજ જોઈએ. તે આગળ એ વાતની મને ધણું જોસથી ના કહી હતી તે મને યાદ છે—”

“અને હજી બી તે વાતની તો હું નાજ કેહું છું, કેપ્ટન,” નીનાએ ભાર નાંખીને કહ્યું. “જે તેના પૈસાથીજ મારે જીવવાનું હોય તો તેનો આશરો તજ દેવામાં દાનાઈજ શું છે ? મને જે એવજે જાણી યુજને તુકસાન કીધું છે ને મારી જીંદગીનો નાશ કીધોછ તેનો લખખોના દંડથી બી બદલો વાળી કે લઇ શકાય એ હું માનતીજ નથી.”

“ઝાલ રાષ્ટ્ર, જેમ ત્હારી મરજી,” કેપ્ટન વીલીસે તરત નાખતીધી કહ્યું. “મારી જીંદગીના આવા બોહળા અનુભવમાં મને તો આજ તક એક તુંજ મળીછ, કે જે પૈસાની મદદ ગમે એ કારણથી અને ગમે એ ધનસાફ વચ્ચે હાથ આવતી ના કહી શકે !”

“એમાં હું કોઈ કમાલ કરતી નથી,” નીનાએ સાદાઈથી સમજાવ્યું. “એવા સંજોગોમાં જે ખર્ચ ને વાજબી થવું જોઈએ તેજ માત્ર હું કરું છું.”

કેપ્ટન વીલીસ હવે જવાબમાં કાંઈ બોલ્યો નહો. તેણે ફક્ત વિચારવંત રવેસે પોતાની મોટી મુછના આંકડા મરડ્યા કીધા.

તેને એ ધણું નવાઈ જેવું લાગ્યું. આવાં બી આદમી થઇ શકે—આવી હદ સુધીની નેક, પાક ને અશરાર ? ને તે બી જેણે ગરીબીનાં આટલાં આટલાં સંકટ ઉઠાવેલાં એવી એક અનાથ બાળા ? એ કાંઈ તેને ધણુંજ અજાણ ને છક કરતું રહ્યું. ખુબી તો એ કે આ એક ગરીબ બાકુતી ગાડી હાંકનારની છોકરી હતી, કે જેને ધર્મજ્ઞાનની કેળવણી કોઈ એટલી હદ સુધી આપવામાં આવીજ ન હતી, તે ફક્ત જાતી યુદ્ધિ-

થીજ પોતાના પેદા કરનારની પીછાંણુ ને તેને ગમતી રાહોરીતીમાં એટલી સખ્ત રીતે એ રવેસે માનવાવાલી ઉધરી હતી.

પૌલ સાથે રહેલી છતાં તે પોતાનાં મનથી તો આજ તક તમામ થુદ્ધ હતી, ને તે મનની પાકીજગીને ખાતરજ આ રીતે તે મોટા વૈભવ ઠોકડે મારી પાછું છુટી થવાનું કરતી હતી. એમ કોણુ કરે ? તેની આવી આળક બુદ્ધિએ એટલી હીંમત, એટલી નિતી, એટલું પ્રમાણીકપણું કોણુ ખતાવી શકે !

“ ને ત્હારો એ આસામી પરનો પ્યાર નાખુદ થઇ ગીયોજ એમ કે ? ” કેપટને જરા વારે પુછ્યું.

“ એક જગા ખી નહીં, ” નીનાએ જોસથી કહ્યું. “ તે ખરેખર આહવા જોગજ એક જગાંન છે, ને હું એવણુને જોતાં સાથે ખરાં દીલનાં હેતથી આહતાં શીખીજ. મારી ખાત્રી થઇ છે કે મારી સાથની આએ ભયંકર દગલખાજ એવણુ ફકત મારી પરના પોતાના મોટા પ્યારને લીધેજ કાધેલી છે, ને તેમાં, તેથી, એવણુને હું ઘણો દોષ દઇ શકતી નથી.”

“ ને તે છતાં તું તેને છોડી જવા તૈયાર થઇજ, નીના ? ” કેપટન વીલીસે વધતી અજબખીમાં કહ્યું; “ ખચ્ચીત, તું એક ઉખ્યાણું છે ! ”

નીના મીઠાસથી હસી.

“ તમો જાણોજ કે હું કંઇ નીચ બુન્યાદતું ફરજંદ નથી, ” તેણીએ કહ્યું. “ મારાથી એ અપ્રમાણીક જંદગીએ જીવાયજ નહીં. મારા ખાપદાદાનાં નામને ઘણું નરસ લાગે. હું તેવણુની હક્કાર નહી છતાં ભોક મને “ મીસીસ મીમન્સ ” નાં નામે ઝાળખે ને બોલાવે એજ અવલ તો એક ડગાઇ છે, ને જોઆ એ રીતે મને એ નામથી બોલાવે ને માન આપે તેઓ પછીથી કાઇ એતેફાકે ખરી વાત જાણુવા પામે તો માહરે વાસ્તે શું ધારે ? તમોજ વિચાર કરો ! ”

“ વેલ, વેલ, તુંને જે ગમે ને સાફ લાગે તેજ કર, ” આ બધી તકરારોથી માહાત થતાં કેપટન વીલીસે કહ્યું, “ અને મારી તરફની ફરેક મદદની તું બહાલી દીકરી સંપુર્ણ ખાત્રી રાખજે.”

પ્રકરણ ૫૦ મું.

ત્રણ વરસ વહી ગયાં.

રવિવાર હતો, ને તે દાહડો ચળકતો, તડકાંવાલો ને ખુશનુમા હતો. મોડાં થયલાં લોકો ઉતાવળે અને ઉલટમંદ તે બામદાદે દેવળમાં જતાં જણાતાં હતાં, ને તે દેવળની નજીકમાંનાં એક ગરીબ પથુ દેખીતાં સુખકારક મકાનની બારીએ તે લોકોના રેલાને દેવળ બણી એમ ધસડાઇ જતો જોતી એક રૂપસુંદરી બેઠી હતી.

તેના લાંબા કાળા બાલ સામેથી બારીપર ઉતરતાં તડકાંમાં ધણા ઝળકતા હતા, ને બાણુમાંનાં એ કેથલીક દેવળની મોટી ઔરગનપર જે એબાદત ચાલુ થઇ ચુકી હતી તેના શરોદ સાંભળતી તે બેઠી. કેવા મીઠા શરોદની બેગા અવાજની દીલમાં અસર ઉપજતી શકે એવીજ તે એક બંદગી ! બંદગી એક ગાયન છે. ગાયન ખુદાનોજ એક અંશ છે, અને તેથી ગાયનમાં ઉતારેલા બંદગીના કલામે બંદાને તે માલીકની ઓર બી નજીકમાં લઇ જતા હોવા જોઇએ, કેમજે તે ખરાં દીલનું, સમજીને બોલાયલું અથવા માગેલું ને ખરી ઉલટનું એક બહુતર પુરવાર થાય છે. એટલામાટે તે એબાદતનું ગાયન, અમેએ કહ્યું તેમ, નજીકમાંનાં તે ઘરની બારીએ તે ગરીબ અબળા શોકાતુર અદાઓથી સાંભળતી બેઠી હતી. તે કાણુ હતી ?

તે નીના હતી. હાલમાં તે પોતાની પેલી પાછલી જીંદગીનો વિચાર કરતી બેઠી હતી કે જ્યારે પોતાનાં મનના વિસ્વાસ વચ્ચે તે પૌલ સીમન્સ સાથે એક ખરેખરા સુખના સ્વપ્નામાં વસતી ને જીવતી હતી. જ્યારે કે પૌલ બેન્જે પર પોતાના મીઠા જોરાવર શરોદથી ગાતો હતો, ને તે ગાયનથી તેણીને આકર્ષી લઇને સાથે ગાવા તથા અવાજની મીલાવત કરવા શીખતો અને ફરજ પાડતો હતો !

એ ત્રણ વરસના લખાણુ અરસા દરમ્યાન નીના એક તમામ સ્વચ્છ ને બીલકુલ નિષ્કલંક જીંદગીએ પોતે પોતાનો યુગ્ગરો કરી શકતી જીવી હતી. તે હાલમાં હવે ૨૨ વરસની થઇ હતી, અને બની શકે તો ખુમ-સુરતીમાં ઓર બી ન્યાદા બેચાણુકારક બની હતી.

તે એક ધણી મોટી જેઠેમતનું કારજ હતું—એ પૌલ સાથે છુટી

થવાનું. આટલા પૈસા, આવો વૈભવ, તે એક મેહેલ જેવું આલીશાન મકાન, નોકરોનો આવો મોટો રસાળો, આવા પોશાકો—આવા ગાડી ઘોડા એ બધું તરછોડીને ગરીબી ને કંગાળ્યતમાં પાછું આવવું ને વસવું એ કુર કાસમતે કરેલી એક હાંસીમસ્કરી કે મળક જેવુંજ દેખાતું હતું!

અને એ બધી મુશ્કેલીઓમાં માયનાં પેટ જેવા બલા કેપટન વીલી-સની મદદ, કુમક ને બાંહેધરી એ સદ્ગુણી બાળાની ખીદમતમાં સર્વદા મોજુદ હતી. તેજ એક હીમત અને સધારો હતો.

પૉલે તેને ધણી વીણવી હતી. આંખોમાં આંસુ લાવીને તેને એમ નહીં છોડી જવા તે ચાહતા જવાંને એ માહમુમ પાસ માંગી લીધું હતું. તેણે કરવામાં કશીજ બાકી ન રાખી હતી. તેણે તેને વીણવી, તેને કાલા-વાસા કર્યા, તેની હાંસી મસ્કરી કરી, તે ન બોલવાનું બી બોલ્યો, અને છેલ્લે અનેક તરાંહની ધમકીઓ વટીક તેણે આપી જોઇ, પણ તે બધું ઠરાવવાંતી નીનાના બાળમાં હવે પથ્થરપર પાણી રેડવા જેવુંજ હતું! તે સેવટ સુધી તમામ દ્રઢ રહી.

કેપટન વીલીસેજ તેને એક સારા લતા ઉપર આધતા સરસામાન સાથના એક બે 'સુખકારક ઓરડા આગળ રહીને બાડે અપાવ્યા, અને પછી એક મોટી ધીક્તી દરજીની દુકાંણમાં પોતાના લાગવગથી ધણા સારા પગારની એક નોકરી મેળવી અપાવી, કે જ્યાં તેણીએ બે વરસ તક કામ કરીધું. તેનાં ઉપરીઓ અને તેની સાથ કામ કરતી સહીયરો સર્વે તેને એક સરખી રીતે ચાહતાં, વખાણતાં અને માન આપતાં હતાં.

એ દરમ્યાનમાં સામકલીંગનો શોખ ધણા આગળ વધેલો હોવાથી બાઇસીકલનાં એક જંગી કારખાનામાં ધણા વધારે મોટા દરમ્યાન ચક્રી કેપટન વીલીસ તેને બૈરાંઓને લગતાં ડીપાર્ટમેન્ટમાં મેનેજરની જગ્યા અપાવી શક્યો, અને ત્યાં તે વધતાં સુખથી રહી. પૉલ સીમન્સથી છુટી થવા પછીથી તેણીની એકજ મોજ જે આજ તક ચાલુ રહી શકી હતી તે ફક્ત આ બાઇકની હતી, જેથી તેને લગતાં એક કારખાનામાં તે વધારે સગવડથી રહી. બેશક તે સુખ સગવડ આગલાં સુખને મુકાબલે કાંઇજ ન હતું. ઇચ્છી ફાંકડી વીક્ટોરયા ને ફેટનો, 'ટાઇની' જેવી સ્ટીમબોક્સની સેલગાહ, નાટકો અને ઓપેરાઓ, ઉંચામાંઉંચાં હોટલોની ખાણીપીણી એ બધું એક સુખી ગાઇગુમરીના સ્વપ્ના પેરે સદા સુધીનું નાજુક અઇ ગયું

હતું. ફક્ત છુટી થવા પછીથી તેણીએ એક વાઇસીકલ વેચાતી લીધી હતી, અને હાલ તે પર તે એકઠા બેસનાર પુરવાર થઇ હતી. વળી પોલને હસ્તક તેણે એ મશીનની બનાવત, મરામત વિગેરેને માટે ધણી ઉંડી સમજદારી મેળવી લીધેલી હતી, અને તેથી આ કારખાનાંમાં તેનાં ઉપરી-ઓતું સારું મત અને વિશ્વાસ વધારે જીતતાં તે સુદરીને કશુંજ મુશ્કેલ થયું નહિ.

અને હાલમાં જ્યારે આપણે સેન્ટ ફ્રાન્સીસ ઝેવરનાં દેવળની એવા-હતમાંતું ગાયન સાંમળતી તેને તેનાં મકાનની બારીએ ખેઠેલી જોઇએ છીએ ત્યારે તે હજી એજ નોકરીએ છે. તેણીને એ લાંબા અરસા દરમ્યાન પોલને લગતી કશીજ અબરઅંતર મલી શકી ન હતી, અને એમ છતાં તે તેને એક દિવસ પણ પોતાનાં મનથી વિસારી શકી ન હતી !

એ ત્રણમાંનાં પેહલાં એક વરસ સુધી પોલ તેને મનાવા, સમજવા અને પોતાને ઘેર પાછી ફરવવા ધણી તેની પુઠે લાગ્યો હતો. તેણે અણહક કર્યું હતું. ઉપરાસાપરી કાલાવાલાનાં કાગળો અને બેટસોગાદોથી તેને નવાજવાનું તેમજ સતાવવાનું તેણે તો જરૂરીજ રાખ્યું હતું, પણ જ્યારે કે નીનાએ તેને કશુંજ મયક આપ્યું નહીં ને તેનું કશુંજ પટ કર્યું નહિ ત્યારે તે રીસાયલો કેઠે જતો રહ્યો હતો. ક્યાં ગયો તે કાઇએ જાણ્યું નહિ. એ વરસથી તેનો કરો પતોજ નહિ હતો !

કેપટન વીલીસ પણ તેના ઓહાના અખત્યારમાં, એ ત્રણ વરસના અરસામાં, સારી રીતે આગળ વધ્યો અને આખા દ થયો હતો. તે ઇન્સ-પેક્ટર થયો હતો, અને પછી આખી ન્યુયૉરકની પોલીસનો સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ નેમાયો હતો, જે ઘણા માનમરેલા ઓધ્ધાની અખત્યારી હજી આજ તક તેના હાથમાં ચાલુજ હતી.

પેલી લુલી બિચારી ગુજરી ગઇ હતી. તેનો ખહી સારો કરાવા બહી નીનાએ બનવું કર્યું હતું, પણ તે તેણીની મદદે આવી પોંહચી તે આગમય એ જીવલેણ રોગે તેણીનાં બદનમાં ઉંડી જડ ધાલી લીધેલી હોવાનાં પરીણામમાં નીનાને અકસ્માત થયો તે પછી થોડુંકમાંજ તે બાપડી મુશ્કેલીને ફલીદ્રતાના એક નાવારેસ ભોગ તરીકે—બરજવાંન ઉંમરે સ્વર્ગ-વાસ પાંખી હતી. એમ થવાથી રૂબી એકલી પડી ગઇ હતી, અને તેને નેકઅખત નીનાએ પોતાને આસરે લીધી હતી. તેણે તેને પોતાનાંજ કારખા-

નામાં પોતાના હાથ નિચે નોકરી અપાવી હતી, અને તે નીનાને લખ્યો દુઆ કરતી હાલમાં હવે પુરતી સુખી હતી.

પેલી સીસી પણ તેણીની બેકી'મતી મદદની બરકતથી પાછી સુખીજ થઇ શકી હતી. તેણે પેલા કપાત્ર અપરાધીથી પોતાના છુટાછેડા મેળવી લીધા હતા, અને તે હવે ગરીબ પણ એ લાયક જવાનસે પરણીને સારી રીતે પાછી ઠર પડેલી હતી.

એ રીતે નીનાના સંબંધમાં અગતનો દેખાવ કરનારાં સઘળાં આ-સામીઓની આપણે અત્રે ટુંકમાં એક ઉડતી તપાસ લઇ લીધી છે, અને હવે ત્યારે આપણે આપણી આ વારતામાં રીતસર આગળ વધશું.

નીના ખારીએ બેઠેલી હતી. તે આગલા દિવસની રંજથી ધણી થાકી ગયેલી હતી. અઠવાડયાંઓના બીજા દિવસે કરતાં સનીવારે બાઇકનું સેલ તેનાં કારખાનામાં ધણા મોટા પાયાપર થતું રહ્યું હતું, અને તેથી તે આગલા દિવસની થાકથી નીના ધણી આજેજ થયેલી આજે ધણી મોડેથી ઉઠી હતી.

તેનું ઘર “ સીકસતીન્થ ઍવન્યુ ”ના આબરૂદાર લતાપર આવેલું હતું, કે જ્યાં આતવારે બધું ખાસ કરીને ચુપાચાપ થઈ જતું હતું. રસ્તા બધા ઉજ્જડ પડી જતા, અને એલીવેટ્ડ રેલ્વેના અવારનવાર કાને આવતા ધમધમાટ સિવાય તે બાજુની શાંતીમાં ખલલ કરવા જોશું તે વખતે બીજું કશુંજ સંભળાતું ન હતું.

એવામાં નીના પોતાની બેઠકમાંથી ખુશી સાથે ચમકી ઉઠી. તેણીએ કેપટન વીલીસ (જે હવે કેપટન નહિ પણ સુપ્રીટેન્ડન્ટના માનભર્યા ઓધ્યા પર હતો, અને જેને એમ છતાં આપણે, આપણી પોતાની સગવડ માટે, જે નામથી અત્યાર તુલક આ વારતામાં ઓળખતાં આવ્યા છીએ તેજ નામથી હવે પછી બી ઓળખશું તે) તેને મળવા આવતો દેખાયો.

“ સુપ્રીટેન્ડન્ટ મળવા આવેલા છે, ” નીનાની નોકરીમાં જે એક આધરીશ છોકરી રહેલી હતી તેણીએ ઢોડી આવીને તરત નીનાને ખબર આપી—અને તેવામાં તો વીલીસ પોતેજ અંદર ચાલી આવ્યો. તે બાપ જેવા ખુબોર્મથી નીના કાઠ વાતે પરદો રાખતી ન હતી.

“આજે કંઈ સહવારને પોહર ?” નીનાએ હસીને પુછ્યું.

“દિવસ કે રાતના કોઈ બી ભાગમાં હું ત્હારે ત્યાં વેલકમ છેઉં એ ખરું કેની ?” કેપટન વીલીસે હસીને પુછ્યું.

“જરા બી શક વગર ને હજારો હજાર વખત,” નીનાએ ઉલટમંદ જવાબ કર્યો—અને તે અમલદારના જમરાથોડી હાથ કે જે હાથોએ ધણાક જેરેમંદ જીવમગારોનાં માથાં ભાંજી નાંખ્યાં હશે તે હાથોમાં પોતાના નરમ નાજીક હાથો આપીને ન્હાની નીની તેને બારી આગળની ખુરસીઓ કને ધસડી લાવી.

“હું તો બીહીતો બીહીતો આવ્યો,” તે કેપટને ખુરસી લઇ બેસતાં કહ્યું. “હું જાણું જે રખે તું દેવળમાં ગેઇ હોય, ને મને લાંબે સુધીનો ફેરા પડે !”

“ગેઇ કાલે કારખાનાંમાં કામ ધણું જાસ્તી હતું,” નીનાએ સમજાવ્યું, “અને હું તદ્દન ઠાકી ગયલી હોવાને લીધે આજે દેવળમાં જવા મને જલદી ઉઠવા ગમ્યું નહિ; પણ કાંઈ ખાસ કરીને અત્રે આવવા જેવું હતું એમ ?”

“હા,” તે કેપટને કહ્યું; “કાંઈ મારે તુને જરૂરતું કેહવાનું હતું: પણ તું જરા શીક્ષી પડેલી લાગેછ ? કારખાનાંમાં એ લોક ત્હારી પાસે કામ ધણું સખત લેતા રહેછ કે કેમ ?”

“નોકરી કાણે કેહી ?” નીનાએ હસીને જવાબ આપ્યો. “નોકરીમાં જેહમત નહિ તો વળી બીજી શું હોય ? ગેઈ કાલે દુકાણમાં કામ ધણુંજ હતું. ન્યુયોર્કની છોકરીઓમાં બાઇકના શાખનો તો જાણે એક પવનજ ફાટયોછ ! માંગણીઓ ને તેને લગતી પરપુછ એટલાં મધાં પ્રમાણમાં થતી રહેછ કે મારી એસીસટન્ટો જવાબ કરતાં બધી ગભરાઈ ગભરાઈ જાયછ ! પણ તમે શું ખબર લાવ્યાછ વાર ? તમારી શું ફર-માશ છે ?”

“જે ત્હારે તરત ને તરત એક લંબાણુ રજા પર જવું પડશે,” કેપટન વીલીસે જવાબ કર્યો.

“તે કંઈ બને વાર ? હમણાં આટલાં કામના બોજ છતાં રજા માંગી શકાયજ કેમ ?” નીનાએ વાંધો કર્યો.

“ઉપાયજ નથી,” તે ઑશીસરે મુઠમાં હસ્તાં કહ્યું; “તુંને ઇચ્છાંડથી તેડું આવ્યું છે !”

નીના જરા ગુચવાયલી દેખાઇ.

“ઇચ્છાંડથી ?” તેણીએ અન્યયબીમાં પુછ્યું; “શું છે ? કોણે બોલાવી છે ? કોણે તેડવા આવ્યું છે ?”

“એક જણ કોઇ આચો છે તો ખરો,” વીલીસે મોઘમ જવાબ કરતાં ઠાવકેપણે કહ્યું. “બપોરે મારી સાથે જમવાનો છે, અને તે પછી ત્હારી સાથે મેળવવા અને ઓળખાણ કરાવા હું તેને ત્હારે ઘેર આવ્યે તરફ લાવવાનો છેઉ.”

નીનાનો ચેહરો ખુશાલીમાં કાંઈક ખીલી નીકળ્યો.

“માહરા બપોવાએ મને ત્યારે તેડાવી છે ખરી કે ?”

“તેણે તેડી કે તેડાવી નથી, ને બોદા કરેને તે તુંને તેડી નહિ લીએ,” કેપટન વીલીસે ગમત પામતાં હસીને કહ્યું. “તે તો ગુજરી ગીયો છે. ખબર મળવા મુજબ તેણે ત્હારાં માયબાપને અને તેઓનાં બચ્ચાં જે બી હોય ને થાએ તેઓને પોતાની જીંદગીની આખેરી સુધી નહિ પીછાણવા ને તદ્દન ઓવારનીવાર કરવા ધણા હરડતા કસમ લઇ લીધા હતા, જે તેણે પોતાની જીંદગીની આખેરી સુધી સખ્તપણે પાલ્યા છે !”

“ત્યારે હવે મારું ઇચ્છાંડ જવાનું શું કામ છે ?” નીનાએ દલગીરીથી કહ્યું.

“કારણ કે તેની જીંદગીની આખેરી સાથે તે તેના નેહસ્ત કસમોનું બી સેવટ આવી ગીયું છે,” તે બલા કેપટને સમજાવ્યું; “ફક્ત પચાસ હજાર પાઉંડ એ ત્હારો કરોડપતી બપોવો જીવે જીવે ધરમખાતાંઓમાં આપી ગયો છે, અને બાકીની કરોડો પાઉંડની તમામ દોલત—પોતાના મેહલ અને બીજી ખેડીમતી ખેતુમાર મીલકતો સાથે તે ત્હારાંજ નામખર કરી ગયો છે !”

નીના અન્યયબીમાં દંગ થઇ ગઇ ! આખરે ત્યારે શું પરવરદેગારે તેણીની નેકીને એ કીસમે હદખાહેર નવાજી આપી હતી ? તેની મુદ્દલસીની જેહમતેનું સેવટ આવી ગયું હતું, અને પછસો જે સુખનું સાંધણ હોય તો તે પોતાના પછસા વડે સરસમાંસરસ સુખો હવે અનુભવનાર હતી !!

તે આજે જ થઈ ગઈ. તે નિચી નજરે ધણો વાર સુધી રડમસ જેવી બેસી રહી, કે જ્યારે તેની આંખોમાંથી મોતી સમાન આંસુઓ ટપકતાં હતાં.

તે પોતાના આપને યાદ કરતી હતી—તે હીણુભાવ્ય આપ કે જેનું રવાંન મ્યુનિસીપાલિટીને પૈસે ધરમખાતે ઉપાડવામાં આવ્યું હતું. કે જે બિચારાનાં કંકનના પૈસા વટીક ન હતા, અને કરોડોની દોલત જેના બસમાં છતાં સુફલસી અને તાંદુસ્તીની છેક છેલ્લામાંછેલ્લી પાયરીએ પોંદ્યેલો જે આયંદા ભર જવાંનીમાં આખર થયો હતો !

“ તે ગ્રહસ્થ ક્યારે આવ્યો ? ” નીનાએ જરા વારે પાછી શાંત થતાં પુછ્યું.

“ તે ગઈ રાત્રેજ અત્રે આવી પુગ્યો, ” વીલીસે કહ્યું. “ તે તરફનો તે એક પંકાયેલો સોલીસીટર છે, અને ધણો માન પામેલો આદમી જણાયછ. તે ખાસ ખરચ ખાતો ત્હારા બપાવાનાં વીલની બંદોબસ્તીઓ પાછી કરવા અહિં સુધી આવેલો છે. ત્હારા બપાવાનું કામ તેજ કરતો હતો, અને મારનારની ફરમાસ મુજબજ તે પોતે હાલમાં અહીં આવેલો છે. ”

“ તે પેહલાં તમોનેજ પુછતો આવ્યો ? ”

“ હા. તેની પાસે ત્હારા બપાવા જોગાં મારાં લખેલાં બધાં કાગળો છે. ત્હારાં બી એકેકેએક કાગળો તેના કબજામાં છે, અને એ બધું જોઈ તપાસીને ત્હારા હકની સચ્ચાઈ બાબે મેં મારી ખાતરી કરી લીધેલી છે. ”

વળી નીના ચુપ થઈ; અને જરા વારે અરધું મનસે—અરધું મોટે બોલી, “ ત્યારે અતે મરી ગયા ? ”

“ હા, મરી ગીયા ને માયરો ખાલી કરી ગયા, ” વીલીસે હસીને કહ્યું.

નીના અજબ થઈ. “ તમો હસોછ ? ” તેણીએ કાંઈક તાજુબીમાં પુછ્યું.

“ હા, હસે નહિ કાંય ? ” કેપટન વીલીસે કહ્યું; “ એમાં દલગીર થવા જેવું છેજ શું કે તેની વાત ? ત્હારો બપાવો તેને લાયક વખત વેળાએ મુવો, અને વળી મરીને ત્હારા જેવી એક નેક કે જેનાં બલ્યાંમાં હું અટલી બધી કાલજ કરતો થયો હતો તેને તેના લાયક નીતીની

નવાજતો ને નેહાલ કરતો ગયો, તો હું ખુશી કંઈ નહિ થાઉં ? દલગીરી ફક્ત એજ છે કે ડોસાએ મરતાં મરતાં ધણો વખત લીધો ! મને તો તેના પર ધણો ગુસ્સો આવતો હતો. છેલ્લાં પાંચ વરસ દરમ્યાનમાં કાંઈ નહિ તો મેં દળનેક કાગળો લખ્યાં હોશે, અને તેમાં ત્હારી હાડમારીઓ, સંકટો, નેકચલણુ એ બધું વિસ્તારીને મેં લખેલું હતું તે છતાં તેમાંથી એકનો બી તેણે જવાબજ નહિ કર્યો તેથી મને ખરેખર ધણો ગુસ્સો આવતો હતો. ”

“ તેવણુ બીચારા કસમ લઇ ચુકેલા એટલે શું કરે ? ” નીનાએ દયા ખાધને કહ્યું.

“ તેજ ફક્ત બાધ હતી, કેમજે ગેઇ રાત પછીથી મને જે વિગતો મલીચ તેપરથી તો જણાયછ કે ત્હારી ચાલચલણુને વાસ્તે તે ડોસો અતીધણો ખુશ અને મગર હોતો, ” તે કેપટને સમજાવ્યું. “ તું જુએ મરતી હતી અને એક બી છાપડાંની ઓથ વગર સીફ નાચારી વચ્ચે રસ્તે રસ્તે રખડતી થઇ હતી તે છતાં બી તે ત્હાફે ઇમાન સાચવ્યું અને ત્હારા આપદાદાનાં નામને નરસ લાગવા જેવું કશુંજ થવા નહિ દીધું તેને લગતા મારા હેવાલો વાંચીને તે ડોસા પર ખરેખર ધણીજ ગંબીર અસર થયલી કેહવાયછ, અને એ સોલીસીટર મી. કીરપ જે હાલમાં અત્રે આવેલો છે તે કહે છે કે વસીયતમાં એ આખે મરનારે પોતાની ધણી ખુશાલી જાહેર કરીને ત્હારી તારીફમાં કેટલુંક ખાસ લખેલું છે. ” — અને હયાં તે મલો અમલદાર વધારે ગંબીર થયો.

“ જા, મારી વ્હાલી, ” જરા વારે ખરી ગંબીરતા સાથે તેણે કહ્યું. “ તું હવે ઇંગ્લાંડ જા, ને ત્યાં ત્હારા બાપીકા મેહલમાં જલદીજ એશ કરતી થશે. મેં તુંને જોઇ ને જોઇ માન્યું હતું કે આએ જાતની જેહમતોને વાસ્તે તું સુતલગ સરજાઇજ નથી; અને એમ છતાં એ નાતરસ જેહમતો સાથે તે ખરી દલેરીનાં ટકરો ઝીંધ્યાં છે. ખરેખર, લાખમાં એક મલે તેવી એક તું નેક અને નમુનેદાર છે. તું ઇંગ્લાંડમાં સૈથી દ્રવ્યવાન આસામીઓમાં મીસ નીના ચેસ્તર તરીકે એક લેખાશે, અને ત્હારા પૈસા, ત્હારી નેકી અને ખુશસુરતીને આખું ઇંગ્લાંડ એક અવાજે નમતું થશે. ”

“ અને તે છતાં ” મીસ નીના ચેસ્તર ” તો એક તરફજ સમ-

જવું જોઈએ,” નીનાએ ઓશકથી લાલ થતાં અતીથણા ખેદ અને બળાપાથી કહ્યું. “ ઇંગ્લેન્ડ સોસાયટીના કાયદા કાનુન એ બાબતોમાં ઘણા સખત છે, અને હું એક બચ્ચાંની માતા હતી તે છતાં મીસ નીના ચેસ્તર તરીકે પોતાને જાહેરમાં ઓળખાવાની હાંમત કરે છું એમ મને જાહેર થશે તો મારું શું થશે ? ”

“ કોઈ જાણવાનું નથી ને કાંઈ જાહેર થવાનું નથી, ” કેપટન વીલીસે હાંમત આપી. “ એ વાતને ખાસમાં ત્રણ વરસ વહી ગયાં છે, અને આએ ન્યુયૉર્કમાં વટીક કોઇને તે વાતનો હવે હાલમાં સ્વપ્નો નથી તો દુર દેશાવર ઇંગ્લાંડમાં કોણ તે જાણવાનું છે ? તું નાહક એવી જુડી જુડી શીકરોથી દુઃખી ના થા ! હું એ સોલીસીટરને ત્હારાં કારખાનાનાં માલેકો સાથે મેલવનાર છેઉં; અને તે લોકો ત્હારી વખાણમાં જે બોલશે તે ત્હારે મગફર થવા જોગજ ગણાવું જોઈએ.”

“ ખોદા તમારું બહુ કરે ! ” નીનાએ ખરાં દીલનાં હેસાંનથી કહ્યું—અને પછી યાદ થતાં વધાર્યું, “ પેલી ડીપોઝીત કંપનીમાં આપણે મારા મરનાર પીતાજીનાં કાગલ્યાં મુકેલાં છે તેનું કેમ કરવું ? ”

“ તે હું, તું અને એ સોલીસીટર સાથેજ જઇને ઉપાડી લાવશું, ” કેપટન વીલીસે કહ્યું. “ નીના ચેસ્તર તુંજ છે એ તો એ સોલીસીટરને ખતાવા જોગી ઓર બી એક સત્તાવાર પુરવારી થશે. ”

ટુંકમાં—એ મુજબ સઘળી કામકાજની અગત જોગી વાતચીતો કરીને તે બધા કેપટને રૂખસદ લીધી, અને નીના તેને છેક બારણાં સુધી વળાવા સાથે નિચે ગઇ.

એ પછી તે એકલી પડી, કે જે દરમ્યાનમાં પોતાની આ નાહ ધારેલી ને અજબ જેવી બદલાયલી સ્થિતી માટે તે ખુદની લખખો શુકર-શુભરી કરતી વિચારવંત બેઠી. તેણીને ઘણુંક વિચાર કરવાનું મળ્યું. આજે સહવારે તે ઉઠી ત્યારે બીજા બે કલાક પછી તેણીની એ મીસ્ટ્રીન હાલત ફેરવાઇને તે એક કરોડપતી થઇ જનાર હતી એવો કરીજ સંભવ તેણીએ જાણ્યો ન હતો !

ખુદના રસ્તા ન્યારા હોય છે ! તેણીની આખી કારકીરદી એક અજબથી હતી, અને તેણીને લાગ્યું કે એ કારકીરદીમાં તેણી જે આજ તક ઇજ્જત સાથે બચી અને જીવી હતી તેમાં બધા કેપટન વીલીસનો

હીસ્સો બેશુમાર હતો. તેનો તે શું ગુણુ ગાઈ શકશે? તેતું તે શું હેસાંન પીછાંણી શકશે? તુમ્મ પૈસો એવી એક ખરી બલાઇતું હેસાંન પીછાણવાને વાસ્તે ગમે એ પ્રમાણમાં ઓછોજ લેખાય.

વળી આવતાં ભવિષ્યને વાસ્તેના તેનાં મનમાં ઉભા થતા સવાલોની એક હારમાળા, પલટન રૂપે, તેની સમક્ષ ખડી થઇ. તે કેમ રહેશે? તે મોટા મેહલમાં તેને એકલીને કેવું લાગશે? શું ઇચ્છાંડની આગેવાન માંસાયટી તેના જેવી એકનો હેતથી આદરસત્કાર કરશે? તે ગરીબીમાંથી પૈસાવાલી થઇ હતી તે વાસ્તે ઇચ્છાંડનાં બોકોમાં શું ચાવાચાવી નહી થશે? શું પાંત્ર સાથે તેની ગુજરેલી જીંદગીની વાત જાહેરજ નહી થવા પામશે?

એ અને ખીજા હજારો એવા સવાલો તેને સતાવતા અને સંતાપતા રહ્યા હતા, કે જેવામાં બપોર થઇ, અને જમવા પછી કેપટન વીલીસે કહ્યું હતું તેમ તે સોલીસીટર મીં ક્રીરપને નીના જોડે મેળવવા ને ઓળખાવવા લાગ્યો. તે એક નજદીક સાહક વરસનો સફેદ બરફ જેવા પાકેલા બાલનો યુજોર્ગ યુરોપ્પન હતો. તે કુમ્મરમાં રહેજ વગેરો તોપણ દેખાવમાં ધણો દમામદાર હતો, અને તેનું પોહોણું અને ઉંચું કપાળ તેની કાબેલ્યત અને વિદ્વાતાની ગુવાહી પુકારતું હતું.

“આએ મીં ક્રીરપ—વેલાતના પંકાયલા સોલીસીટર છે,” તે પોલીસ સુપ્રાટેન્ડન્ટે ઓળખાણ કરાવતાં કહ્યું, “કે જેઓ આખો આટલાંટીક માહ-સાગર ઓળંગીને અમેરીકા સુધી તુંને મળવા ને ત્હારી રૂબરૂ પીછાણ કરવા આવેલા છે.”

“હું ધણો ખુશી છેઉં, મીસ ચૅસ્ટર, તમોને એટલાં જલદી શોહોધી કાઢી શકવા માટે,” તે સોલીસીટરે ધણી મમતા સાથે નીનાને શેકહેન્ડ કરતાં કરતાં કહ્યું. “તમો ગરીબી છતાં આટલી ઇજ્જતથી અને આવાં સુખમાં રહેલાં છેઓ તે મારી તેહકીકમાં બધું જાણવાથી હું ખરા જીગરથી અતી ધણો ખુશી થયો છેઉં.”

“મારું સુખમાં રહેવાતું બધું આએ મારા મુરખીનેજ આભારી છેજી,” નીનાએ હસીને કેપટન વીલીસને બતાવતાં કહ્યું.

“અને એવા એકનું સાઈ મત અને પ્યાર તમે જીતી શક્યાં એજ તમારી સારી ચાલચલણનો એક આયનો છે,” મીં ક્રીરપે જવાબ કર્યો. “તમારી ઉપર જે જે ગજબો ગુજરયા તે બધી ક્રૂર્યત તેને લક્ષ્મી

તુટેલીલ વીગતો સાથે આવે મીં વીલીસે મને કહી સંભળાવેલી છે, ને તે સાંભળીને હું મારી અકકલથી હેરત રહ્યોછ. મેં એને લગતી બધી આઉટલાઇન્સ તમો બેઠેનાં કાગળોમાં ઇપ્લાંડમાં વાંચેલી હતી. તમારા મરનાર બપાવાએ પોતેજ મને પોતાને બંગલે તેડવીને તે બધાં કાગળો વંચાવ્યાં હતાં. અફસોસ એ હતો કે એવણુના કરપીણુ કસમ તમારા લાભમાં ઉલટાવી નાંખવા વાસ્તે ગમે એ કરતાં હું એ મરનારને મનાવી શક્યો નહિ. ‘મારા મુવા બાદ એ છોકરીનું જે ભલું થાય તે તમે કરજો, મીં ફીરપ,’ તેવણુ કહ્યું હતું. એ બધાં અત્રેથી તમો લોકોનાં કાગળો આવેલાં તેવણુ ધણીજ સંભાળથી સાચવી રાખ્યાં હતાં, કાંઇક સેહેંકડો વખત તે પાછાં ને પાછાં મોટી ઉકમાઇથી સાથે એવણુ વાંચ્યાં હોશે !”

“અને તોખી તેવણુને મારી જરા ખી દયા આવી નહિ?”

“દયા તો ખરેખર ધણીજ આવી,” સોલીસીટરે સમજાવ્યું, “પણ કાંઈ ખી કીસમે તે કરપીણુ કસમે તોડવા તેઓ પોતે પોતાનાં મનને સમજાવી શક્યા નહિ; પણ તે વાસ્તે પછીથી મરતી ધડીએ ધણુ પસ્તાયા. ‘મેં જખરી લુલ ખાધી, મીં ફીરપ,’ તેવણુ મરવાની બે દાહાડા આગમ્ય મને કહ્યું હતું. ‘મને કેવું મારા દીકરાની દીકરીને હવે મારી મરતી ધડીએ મળવા ને પેટમાં દાખવા ગમેછ !’—અને નીનાની આંખમાં એ સાંભળતાં પાછાં આંસુ એકદમ ધસી આવ્યાં.

મીં ફીરપ તેને એ દરમ્યાનમાં અજ્ઞયખીનાં એક આહ સાથેજ જોઇ રહ્યો હતો ! કરોડપતી મીં ચેસ્ટરના દીકરાની દીકરી એટલી હદ સુધી ખુબસુરત હોઈ ને થઇ શકે એવો તેને કદી ખ્યાલ થયો ન હતો. તેની માતાને તેણુ જોઇ હતી, કે જે તે ડાસા સાથે પરણવા નિકળેલી તે ડાસાને હાથતાલી આપીને ડાસાના દીકરા સાથે પોખારા માખી ગઇ હતી, અને તે એક ખુબસુરતીનો નમુનો હતો, પણ આ તે મરનારની દીકરીની સુંદરતા, એમ છતાં, તે કરતાં હજારો કીસમે જ્યાદા હતી !

પ્રકરણ ૫૧ મું.

તે વિદ્વાન સોલીસીટરની અકકલજ જાણે કામ કરી શકતી ન હતી. એ શું બનવા ને માનવા જોગ હતું કે જીવાનીનાં જોસમાં ઉછળતી અને જોખનના બાહરમાં ખીલતી આવી એક તનોમન મધુરી જે અમણુ અને

ખેયુન્યાઃ લોકો વચ્ચે વસી, ઉધરી અને મોટી થઇ હતી તે જાહેમ તંગ-
દસ્તી અને સખ્તમાંસખ્ત હાથવેલા વચ્ચે બી પોતાનું ઇમાન સાચવી શકી
હતી ? વળી તેની વાત કરવાની રીતભાત અને અદબ, તેની ગ્રેસ, એક
મોટે ઘેરનીનાજ તેનો દબદબો એ બધું તેને સરખસર છક કરતું રહ્યું.

તે સોલીસીટરે એ પછી તેઓને તે વીલ વાંચી સંભળાવ્યું, અને
બીજી બધી બારીકાઓ ને બાતમી આપી દીધી, કે જેમ કરતાં એક કલાક
વહી ગયો.

“હું એક વાત માંગી લેઉંછ,” નીનાએ તે બધું સંભળી લેઇને
કેપટન વીલીસને અરજ કરતાં હસીને કહ્યું. “હું આએ રીતે ધનવાન
થઇને અહીંથી ઇચ્છાંડ ઉપડી જનાર છેઉં એ વાત અત્રેનાં કોઇ બી પેપ-
રને નહિ પોંદચી જાય તેની ખસુસ સંભાળ લેવાની તમે મેહરબાની
કરશે ? પરવારતા પેપરવાલા એકના ચાર કરશે. તે લોક તો આદુ ખાઇને
એવું કાંઇ હાથ આવી જાય તેની વાટ જોતાજ મેઠેલા રહે છે ! મોટાં
મોટાં બીહીધરાવનારાં ન્હાનાં મોટાં પચીસ પચાસ મથાળાંજ કરીને કાગનો
વાધ એવો કરી મેલશે કે હું તે વાંચતાં ફક્ત ઝોશકની મારી મરી
જવશ !”

“તમે મને અજબ કરોછ,” મીં કીરપે અજબ થતાં કહ્યું. “એ
બધી વાતો પેપરોમાં પ્રગટ થવાથી જાહેરમાં તમોને સારું લાગશે કે માહું ?
તમે આટલી ગરીબીમાં આટલી તમારી સંભાળ કરીને રહી શક્યાં તે વાસ્તે
લોકો તમારી તારીફ કરશે કે તમારા વાસ્તે ખુર માનશે ?”

“મને એ જાતની વખાણ કે તારીફ કાંઇ જોઇતીજ નથી, મીં
કીરપ,” નીનાએ હસીને કહ્યું. “એમાં તારીફ કે વખાણ જેવું છેજ શું
તે હું તો ખરાં જીગરથી કેહુંછ કે કશું જોઇ શકતી નથી !”

“વેલ, વેલ, હું જાણુંછ, મીં કીરપ, કે તમે જે કીસમની
ધારોછ તે કીસમની એ છોકરી નથી,” હયા કેપટન વીલીસે વચ્ચે પડીને
ખાત્રી આપતાં કહ્યું, “ને હું તુને ખાત્રી આપુંચ, નીની ડીઅર, કે
પેપરોને એ વાત કશી પોંદચી ન શકે અથવા પોંદોએ તોબી તેમાં તે
પ્રગટ થવા ન પાંમે તે વાસ્તે હું પુરતી ને જોઇતી સંભાળ રાખશ.”

“હું તમારી ધણી આભારી છેઉં,” નીનાએ હેસાંનથી કહ્યું.
“મારી જીંદગી એવા દુખમરયા પ્રકારની ગુજરેલી છે કે પેપરોનાં પડખમ

વગર તે જીલાવે નખાયલી જેવાતુંજ મારે પોતાને વાસ્તે વધારે અતુકુળ ને ઠીક થઇ પડશે.”

એ પછી કેપટન વીલીસ તેની ઑફીસનો વખત થયલો હોવાને લીધે નીનાને મીઠા ફીરપ સાથે એકઠી છોડી રૂબરૂ માંગી ચાલતો થયો. તેઓને પોતાની ગોઠવણો એકાંતમાં કરવાને સવગતા થતી જોઇએ એ દાનાઇબરેલો વિચાર પણ તેઓને એમ એકલાં છોડવાનું અને તેણે જતો રહેવાનું એક ખાસ કારણ હતું.

“આજે આપણે હવે હાલ તો ખીજી કાંઇ કામકાજ કરી શકવાનાં નથી,” મીઠા ફીરપે એકલાં પડતાં કહ્યું; “હાલ તો તમે ટ્રેસ કરો, અને મારી સાથે ફરવા આવીને અત્રેની જે જેવાજોગ જમ્યા હોય તે મને ખતલાવો. તમોને ગમશે ? પછી રાત્રે મારી સાથે જમવાની મને ઇજાજત આપજો.”

“તમે કાઠાં ઉતરેલા છેઓજી ?”

“હોટેલ રૂલર્ડમાં. ઘણું પેહલ્લે વાઘેનું ને ખરેખર ખરચાલુ હોટેલ છે ખરૂં, પણ સેકન્ડ રેટ હોટેલોમાં ઉતરવાનો મને મુતલગ પરીચય નથી,” તે સોલીસીટરે હસીને કહ્યું. “અજામ જેવું ને રમુજી તો એ છે કે એ મારા મોટા ખરચના ખીલનું ખીલાડું આપદા તમારેજ ચુકવવાનું છે, અને તે છતાં હું તમારેજ ખરચે તમોને મારી સાથે આજે રાત્રે જમવા વાસ્તે મેહમાન બોલાઉં છું !”

નીના હસી. “ખરેખર એ ઘણું ખરચાલુ હોટેલ છે, પણ ઘણુંજ ડીસન્ટ છે,” નીનાએ કહ્યું—કેમજે એ નવાં પેહલ્લે વાંધેનાં હોટેલમાં તે ઘણીક વાર પોતે પૉલ સાથે જમી આવી હતી તે તેણીએ થોડાક ખેદ સાથે અત્યારે યાદ કર્યું. “વળી તમારો થોડોક જસ્તી ખરચ મારા કુરોડપર ઘણી અસર કરશે એમ અને ખીલીક લાગતી નથી, મીઠા ફીરપ.”

“તે તો ખરૂં, પણ તમારે લગતાં તમારા બપાવાનાં એ વીલના ત્રસ્તીઓની માહરે ખીલીક રાખવીજ જોઇએ,” મીઠા ફીરપે જવાબ કર્યો. “તેઓમાં એક તો વડો પાદરી છે કે જે મારાં એ ખરચાલુ હોટેલનું ખીલ જોતાંજ કદાપી બડકશે ! પણ તમે મારાં જૈશ્ય હતાં એમ જેવાથી મારું ખીલ વધારે ખુશીથી પસાર કરવામાં આવશે.”—અને

જરા થોખીને—“ મગર હમણાં તમો કાંઈ એવી ઢપે બોલ્યાં કે જાણે તમોને પોતાને એ મોટે ખાંચરેનાં હોટેલનો કાંઈક અનુભવ હોય ? તમે કોઈ દહાડો ત્યાં જમ્યાં છ વાર ? ”

નીના જરા ગભરાઈ. પોલની સાથની પોતાની જીંદગીની વાત તે છુપાવવા માંગતી હતી, અને તે છતાં તેણીએ જોયું કે પોતાની નિર્દોશ બોળાઈમાં તે કાબેલ ધારાશાસ્ત્રી સમક્ષ તેણીએ હાલમાં જરા આ કાચું કાપ્યું હતું !

“ હા, હું ત્યાં એક વખત જમી આવેલી છું,” નીનાએ સાદાઈથી કહ્યું. “ મારી જીંદગી તેને લગતી અનુભવીઓથી ખાલી નથી, અને મેં જાહેર આગના એક ખાંક પર બેસીને બીજા માંગીને મેળવેલો સુકાં પાઉંનો જુકો ખાધને જેમ પેટ ભર્યું છે, તેમ વળી કોઈક વખત એવાં અત્રેનાં સૌથી નામીયાં ને પેહલે વાંધેનાં હોટલોમાં પણ હું જમીલી છું ! ”

“ કુવો અનુભવ જેવો અનુભવ ! ” મી૦ ફીરપે દયા ખાધને કહ્યું : “ પણ તમારે એ બધું હવે જુલો જવું જોઈએ.”

“ એ જુલાય તેવું છેજ નહિ,” નીનાએ ગમખવારીથી કહ્યું. “ એક દાહડો તદન જુલે મરતી હું એક દેવળમાં ગેઇતી, અને ત્યાં એક ધનવાન બાલુએ ચીનના ચીનાઓને વટલાવા ને ખિસ્તી બનાવા ખાતર એક ઘણી ગંજવર નાણાંની રકમ ધર્મખાતે ભરી આપી હતી, જે ઉપરથી હોંમત પાંચી હું તે સખીવજીદ બાઈ પાસે થોડાક સેન્ટસ માંગતી હાથ ઝાળતી ગેઈ, કે જ્યારે તમો શું ધારો છ ? તે કે જે દુરદેશાવરના ચીનાઓને ખિસ્તી કરવા હજારો ડૉલર ધરમખાતે ભરી આપતી હતી તે પોતાનાં ઘેરનાં આગણાં આગળ એક ગરીબ ખિસ્તી છોકરીને જીખમરાના સંક્રંટથી બચાવા એક સેન્ટ બી આપી શકી નહિ—એટલુંજ નહિ પણ સાંખી મને હડધુત કરીને પોલીસના હાથમાં તેણીએ આપવા કાઢી !! તે વખતે ન તો મને રહેવાને વાસ્તે ઘેરમાર હતું, કે ન તો મારી પાસે ખાવાની એક અરધી હતી ! ”—અને નીના એ બધી વાત કરતાં અતી ઘણી દુઃખી થયલી દેખાઈ.

“ ત્યારે હવે આપણે જમશું; હું એક ભાડુતી વિક્ટોરયા મંગાવી લેઉં ? ” મી૦ ફીરપે તેણીની એ દુઃખી યાદો જુલાવી દેવાની બલી મક્કમથી પુછ્યું.

“નહિ; હું એક સારા તેજ ધોડાની બેડીની બ્રાહ્મ મંગાવી શકશું,” નીનાએ કહ્યું; “તમે તમારે નિરાંત કરો.”—અને તે ઘટતા હુકમો આપવા અને દ્રેસ કરવા તેને એકલો બેસાડી તે ઝારડામાંથી દોડીને બાહર નિકળી.

મી૦ ફીસ્પ તેની પુકે તેને ઘણી અન્યયત્રીમાં ટીકતો ને બેતો બેંઠા. ‘નસીબનું ચક્ર બી બાજે વખત ફેટલું અચોક્કસ થઇ શકે છે !’ તે વિચાર કરતો હતો; ‘આ છોકરી આજે સહવારે ઉઠી ત્યારે એક કારખાનાંમાં મજૂરી કરતી મુશ્કેલ હતી, અને હાલમાં પોતાને કરોડોની ધણીઆણી થયલી જાણી શકીશ ! તે જ્યારે ઇંગ્લાંડ પુગશે ત્યારે પોતાના બેશુમાર પૈસા અને તેટલીજ સુંદરતાનાં પરીણામમાં ફેટલો બધો ધોંધાટ કરી શકશે !’

તેને નીનાનો સહવાસ ઘણો ગમ્યો. તેણીની હુશ્ચારીએ તેને દરેક વાતમાં અજાજ અને છક કર્યો. કોઇ બી એના જેવી ઉમરની છોકરી આવા અચખુચા, મોટા અને નહિ વક્તી રાખેલા સુખી ફેરફારથી જરૂર માથું ખોઇ બેસતે, કે જ્યારે નીનાને તો તેણે જરા બી ઉત્કેશાયલી બેઠ નહિ. તેના સંબંધમાં નવું જાણે કાંઇ બનવા પામ્યુંજ નહિ હાય તેમ તે બધી વાત કરતી ને વાત સાંમળતી હતી, અને હેમ્પશાયરના તેના મોટા મહેતની મી૦ ફીસ્પે રસ્તામાં તેની આગળ વાત કરી ત્યારે તે પણ તેણે તદ્દન ઠંડે ક્ષેત્રે ને નમરવસપણેજ સાંભળી. તે નહિ સમજ પડતું બધું પાછું પુછતી, અને પોતાને બેઠતા સઘળા ખુલાસાઓ શોહોવતી ખરી, પણ ખુશીમાં છાકટ, છટેલ કે છટેલ જરા બી થઇ શકી નહિ.

આખો વખત એક ચોક્કસ ઉદ્દેશી તે પોતાનાં મનથી દુર કરી નહિ. તે જે મોટાઇના સ્વપ્નામાં થોડુંક સુધી જીવી આવી હતી તે બધું હાલમાં આજે કદમે કદમ તેને પાછું યાદ આવતું ને સંતાપતું રહ્યું હતું. તે હવે ઘણા પૈસા થવાથી ઇંગ્લાંડમાં એજ સુખો કદાપી પાછાં અનુભવ-માર હતી, પણ તેના માનીતા સોયતી વગર તે, અલખત, બધું તેને સુનું અને શીકું લાગનાર હતું.

મી૦ ફીસ્પે તે બંનેને માટે સ્ટીમર “સેટેનીક” માં પસેજ લીધી. તે બોટનું પેસીનજર લીસ્ટ લગભગ ચીકાર થઇ ગયું હતું, અને નીનાને વાસ્તે મોટી મુશ્કેલથી તે બે પેહલાં નંબરના કેબીન ખાસ રીઝર્વ કરી શક્યો.

તે સોલીસીટર સ્ટીમર પર પેહચો ગયો, અને પોતાના કબીનમાં આવી પોતાનો અસખામ ગોઠવાવીને ગંગે આગળ નીનાની વાટ જોતો ઉભો.

સ્ટીમર ઉપડવાનો વખત લગોલગ થવા આવ્યો હતો. પેસેનજરોનાં ટોળેટોળાં સ્ટીમર તરફ ધસડાઇ આવતાં હતાં, પણ હજી નીનાનું ઠેકાણું ન હતું ! તે ક્યાં ?

કેપ્ટન વીલીસ પણ જરા વારે ત્યાં આવી લાગ્યો. તે નીનાને “ગુડ-બાય” કરવા આવ્યો હતો. તે પોતાના પુલ યુનીફોર્મના પુર ઠોરામાં હતો.

“મીસ ચેસ્ટર હજી આવ્યાં નથી?” તેણે મીં ક્રીપને શેકહેન્ડ કરતાં કાંધક અન્યખીમાં પુછ્યું.

“નથી આવ્યાં,” મીં ક્રીપે કાંધક કરાજીથી કહ્યું; “મને લાગેછ કે છોકરીઓ ફક્ત પોતાનાં લગનને વાસ્તેજ વખતસર તૈયાર થઇ શક્તી હોશે—આકી ખીજ બધી વખતે જ્યારે જોવો ને માંગો ત્યારે તૈયાર થવાને વાસ્તે મોડું જ !”

થોડા વારે મુકવા આવનારાં દોસ્તઆસનાઓને ઉતરી જવાની ચેતવણીનો ઘંટ થયો, અને મીં ક્રીપની કરાજીની “ઇસ્ટીમ” પુલ પવરે વધી જતે—પણ તેવામાં નીના હસ્તે ચેહરે એક ખોટમાં તે તરફ આવતી જણાઇ, અને ત્યારે મીં ક્રીપનો ગુસ્સો તમામ સમી ગયો. તે અને મીં વીલીસ અને તે પછી તેણીને બાઆદરમાન ખોટમાંથી ઉતારી લાવવા એ-સ્તેકમાલ તેની સાંમે ગયા.

“અમે તો ઘણા ખીહધા,” મીં ક્રીપે નીનાને શેકહેન્ડ કરતાં કહ્યું; “અમે તો જાણુપે કે રખે તમે ટાઇમ ચુકો !”

“એમ ક્ષી તો કંઈ થતું હોશે ખરું કે ?” નીનાએ હસીને કહ્યું; “કરોડોનો વારસો લેવા જવું અને તેમાં ખી મોડું થવું એ કેઇ છોકરીથી બની શકે વાર ?”—અને તે ખુશમિજાજ પાછું હસી.

“મારે તુંને કેપ્ટન સાથે ઇન્ટ્રોડ્યુસ કરવી હતી, નીની ડીઅર,” તે પોલીસના વડાએ કહ્યું; “પણ હમણાં તો તે કેથે દેખાતો નથી. કદાચ ક્રમમાં હોશે; પણ મેં તેને બધું કહી મુકેલું છે. ઘણો બલો અને અસીલ આદમી છે. ટેમલપર પોતાના જમણા હાથપરજ ત્હારી જગ્યા એણે રીઝવું કરાવેલી છે.”

નીનાએ, અલબત્ત, બલા કેપટન વીલીસનો ધણો ધણો અને ફરીફરીને આભાર માન્યો. કેવો બાપ જેવોજ ખરા અસીલ ને મેહેરબાન ! તેણે કંઈ બલાઈ કરવાની બાકી છોડી હતી ? આએ છેલ્લાંમાંછેલ્લી ધડીએ બી તે કેટલો સંભાળભર્યો થઈ શક્યો હતો ?

તે પછી સ્ટીમર ઉપડવાની સઘળી ધમાલ ચાલી રહી, અને જરા વારે વીલીસ નીનાને મળી બેટીને છુપો પડ્યો, કે જ્યારે તે બાપ જેવા ખરા મેહેરબાનને તે સુંદરીએ ચુમી કરવા પોતાના ગાલ લખ્ખો ખુશી સાથે સંપૂર્ણ કર્યા.

અને તે પછી જ્યારે સ્ટીમર ઉપડી અને માલુમ બી નહિ પડે એવા એક ધીમા આંચકા સાથે તે દરયામાં વસાયલાં ન્હાનકડાં ગામડાંએ ચાલવા માડ્યું ત્યારે પણ નિચે બાગુમાંની બોટમાં બેસીને તેની તરફ ધણાંજ માયાળુપણે જોતા ને રમાલ ઉડારતા કેપટન વીલીસને જવાબમાં પાછો રમાલ કરતી નીના ટુટકની રેલીંગ આગળ ઉભી હતી, કે જ્યારે તેણીની આંખો આંસુથી ભરાઈ ગઈ હતી !

તે એ વેળાએ ધણીજ મનહર દેખાતી હતી. ધણીજ સાદા પણ અતિધણા સુંદર પોશાકમાં તે ધણી સંભાળ સાથે ઘેરથી તૈયાર થઈ આવી હતી, અને હાલમાં ટુટકના તે કંઠેરા આગળ કેપટન વીલીસ તરફ “ગુડ બાય” નો રમાલ ઉડારતી, આંસુ ભરી આંખો સાથે ઉભેલી, તે એક જોવા-જોગ પીકચર જેવીજ દેખાતી હતી !

પ્રકરણ ૫૨ મું.

તે સ્ટીમર ધણીજ ઝડપી ચાલતું એક મોટું અને મજબુત બારકસ હતું, અને એટલાન્ટીક મહાસાગરની પીઠપર પાણી કાપતું, ઉતાડેઓનાં એક મસ મોટાં સંસ્થાન સમેત, તે આગળ અને આગળ વધતું હતું; કે જ્યારે નીનાને એકદમ ફક્ત પડી આવી કે રખેને તેઓમાં કોઈ એવું હોય કે જેણે પોલની સાથની તેની અંત્રમાંથી કંઈક ગંભીરતામાં જીવતી આગળ તેને કંઈ જોઈ હોય ! તેને સોલીસીટર મી. કીરપની બારે બીઠીક રહેતી હતી. એ વાત તે જૈફ સોલીસીટરથી સંભાળ સાથે છુપાવામાં આવી હતી, ને તે જાહેર થઈ જાય તો (પોતે તમામ નિરદોશ છતાં) તેનું ફલસુધાઈ જવા જેવુંજ થશે એમ તેને મજબુતીથી લાગ્યા કરતું હતું.

તે દુટકપર, તેથી, એક ફેરો મારી આવી. આખું દુટક ઉતાર-
ઓથી ચીકાર હતું. પેહલા તેમજ બીજા વર્ગનાં ઉતારઓ—ખાંતુએ
તેમજ ગ્રહસ્થો—મોટી સંખ્યામાં મેળ્યાં મારતાં કે તાહેલાં કરતાં ત્યાં
ભેગાં મળ્યાં હતાં, અને તેઓમાં કોઈ એક બી જાણીતો ચેહેરો છે કે
નહીં તે નક્કી કરીને પોતાનાં મનને સંધ્યારો આપવા તે દુટકપર ફરવા
નીકળ્યા: પણ નહીં, ખુદાની દયાથી કોઈએ તેને ઝાળખી કે બોલાવી
નહીં. ઝાળખાણુ કરવા ને બોલાવા તો બધાંનું મન થયું. તે હતીજ
એવા મીઠા ચેહેરાની મનોહર કે જે તેને જુએ તે ચાહે; અને મરદો
જ્યારે એ અજબ જેવી હદ સુધીની દીવકસ સુંદરતા ડોલો જોખી જોખી-
ને જોવા પડ્યા ત્યારે બૈધરાંઓ તેના સાદા તેટલાજ સુંદર અને છેલ્લામાં-
છેલ્લી ફેશનના મોંઘા પોષાક પરથી આંખ ખસાડી શકતાં ન હતાં !

એવામાં મી० ફીરપ તેને સોહોધતો આવ્યો.

“ તમે તમારો કેમીન જોધ આવ્યાં કે, મીસ ? ” તેણે ધણું અદ-
બતી નરમાસથી પુછ્યું.

“ નહીં, મી० ફીરપ; હું તે તરફ ગઇજ નથી. ”

“ ત્યારે હું તમોને બતાઉં, ” તે સોલીસીટરે કહ્યું. “ આખી
જોટમાં સૌથી વધતા આરાસ્તા ને હવાવાળા ઝોરડાઓ, જોટના મધ્ય
ભાગમાં, તમારે સ્વાધીન છે. તમોને ધણાજ ગમશે. ”—જરા થોખીને.—
“ તમારું લંચ (જમવાનું) કેમીનમાંજ મંગાવાનો વિચાર છે ? ”

“ ઝો નહીં રે, હું તો ટેબલ પરજ આવશ, ” નીનાએ ઉલટમંદ
કહ્યું. “ બલા સુપ્રીન્ટેન્ડંટ વીલીસ મને કહેતા હતા કે કેપ્ટનના જમના
હાથપર ટેબલપર મારી બેઠક છે, ને મારા કાપ્પા હાથપર તો તમો હશો,
તો પછી મને બીઠક શું છે ? એ કાંઈ મારા જેવી મુશ્કેલીસને થોડું માન
કહેવાશે કે એ નામી ગ્રહસ્થો વચ્ચે ટેબલપર મારી જગ્યા રીઝવે રહેશે ? ”
—અને તે મીઠાસથી હસી.

મી० ફીરપ તેણીને તેના બંને કેમીન બતાવા લઇ ગયો. તે ખરે-
ખર ધણા સુખકારક અને ધણાજ આરાસ્તા ઝોરડાઓ હતા.

“ હું તો ઘરડો માણસ છેઉં એટલે બધું જોલ્લેજોલ્લું જોવી શકું, ”
મી० ફીરપે હસીને કહ્યું; “ તમારી ખુબસુરતી કંઈ એટલી તો ખેંચાણુ-

હારક છે કે તમે હુટકપર હશે ત્યારે જવાન્યાઓ પોતાની નજર તમારા તરફથી ખીસાડી શકતાના નથી, ને તેથી જ્યારે તે કાસમના બેઅદમ દીકરીગોપથી તમારો જીવ ધણેજ કંટાળી આવે ત્યારે અહીંનાં એકાંતમાં બી તમે તેટલાંજ સુખથી ને તેવીજ મોજડી આનીને બેસી શકશો. આએ બારીઓ મોટી ને મોકળાસવાલી હોવાથી હાં બી ઠંડક અને બાકેરના દેખાવો જોવાનું તો હુટકપર હોયએ તેટલુંજ સુખકારક છે.”

“તમારી ધણી મેહેરબાની છે, મીં ક્રીસ્પ,” નીનાએ આસપાસ નજર દોઝાની પુરતો સંતોષ માનતાં હેસાંનથી કહ્યું;—અને તેવામાં બેવડા ઘંટ વાગ્યા, એટલે તેણીએ કહ્યું, “ઓ, લંચનો વખત થયો શું ? ચાલો, હું પાંચ મિનીટમાં તૈયાર થઈને નિચે આવી. મને બી કકડીને જુખ લાગેલી છે.”—અને મીં ક્રીસ્પ ટોપી ઉંચકી ત્યાંથી ચાલતો થયો.

તે અજામ થતોજ ચાલ્યો. આ છોકરી તે ખુદા ધારાશાસ્ત્રીને કદમોકદમ અજામ કરતી રહી હતી. તે ગરીબીમાં વસેલી ને મુશ્કેલીમાં ઉધરેલી તેને સ્ટીમરનો આવો અનુભવ હોયજ ક્યાંથી ? તે શું બેવડા ઘટનો અર્થ સમજે ને “નિચે આવવા” નું કહી શકે ? તે તો બધી વાતમાં ધણી પાહવરદી જણાતી હતી; અને તે કેમ બને ?

તે જ્યારે ન્યુયોર્ક પેહલો આવ્યો ત્યારે તેણે તો નીના તરીકે મહેનતુ અને પ્રમાણિક પણ ગરીબીમાં ઉધરેલી, અમળુ, સાદી, રીતમાત વગરની એક છોકરી જોવાનીજ ગણુત્રીઓ કરી મેસી હતી. મોટે ખાંચરેને લગતાં ટેસ્ટ, રીતમાત, અદા, શાંતુસોક્ત વિગેરેની માહિતગારીની ગેરહાજરી તો તેનામાં જરૂર કરીને હોતીજ જોઈએ એ તેનાં પાકકાં અનુમાનો હતાં; અને ત્યારે આ શું થોડી તાગુખી હતી કે તેથી ઉત્તરુ આ છોકરી તો જાણે મુશ્કેલીમાં ને આગેવાન સરકળમાં લખખોના વંમતો વચ્ચેજ ઉધરી હોય એટલી બધી કેળાયત્રી અને નમુનેદાર પુરવાર થતી હતી ?

નીના તૈયાર થઈને જમના દાદર ઉતરવા ગઈ તેટલાં તેને કેપટન મલી ગયો. તે ગોરા, તનદરોસ્ત, ગોલાખી, બરેલા ગાલનો, મજબુત ને કદાવર ખાંધાનો, આસુંદો, બાવાભાખરા જેવો એક પાકટ ઉમરનો આસામી હતો. તે દેખીતોજ ધણો ભરો હતો. તેણે નીનાને જોતાં સાથે તેની હીંચચાલ ને રીતમાત પરથીજ તેને ઓલખી. તેણે કેપટન વીલીસની દોસ્તીની ધણીક સ્મૃતી કરી—દોસ્તી લાપકજ તે આસામી હોવાનું તે ધણી

વખાંણ સાથે બોલ્યો, અને પછી નીનાને પોતાનો હાથ આપી તે નિચે ડાઇનીંગ સેલુનમાં લઇ ગયો.

તે ધણેજ લાંબો ને કુસાદે એક આરાસ્તા સેલુન હતો. તેમાં કમમાંકમ એકી વારે ૩૦૦ આસામીઓ પોતાના પેટની પુંજ માટે ગોઠવણ ગયલાં હતાં, અને નીના તેઓ બધાં ગોઠવણ રહેલાં હોવા પછી ખુદ તે બોટના ગવરનરની બાંહેધરી હેઠળ બગલમાં હાથ આપી ત્યાં દાખલ થઇ તેથી તે બનાવે ધણું “ સેનજેશન ” ફેરી મેળ્યું. સ્ત્રી પુરુષો હંસની પેઠે લાંબાં ડાકાં ખેંચી તેને ટોંગાઇ ટોંગાઇને જોવા પડ્યાં, ને તે કોણ હશે ને ક્યાં જતી હતી તેની અરસપરસની પરપુછનો એક ધીમો ઘોંઘાટયો ગણગણાત ટેબલ પર તરતજ ચાલુ થયો, કે જે દરમ્યાન નીના પોતે તો કશાંમાં હોયજ નહિ ને કંઈ જાણતીજ ન હોય તે ક્ષીસમે દમામથી કેપટન અને મી. ફીરપતી વચ્ચે ટેબલ આગળ ખુરસી ખેંચી શુપચુપ બેઠી.

“ કોઇ એક્ટ્રેસ હોશે ? ” એકે પુછ્યું.

“ નહીં, કોઇ મોટી ડીટેક્ટીવ લેડી હશે, ” બીજાએ બમરડો ધુમાળ્યો.

“ અરે છટ, એક્ટ્રેસ ને ડીટેક્ટીવને આવી મોટી બોટનો કેપટન એટલી ઇજ્જત શાંતી આપે ? ” ત્રીજાએ ડહાપણ ડાલ્યું; “ હું તો ધારુંજ જે કોઇ કરોડપતીની દીકરી હોશે. ”

“ હોવીજ જોઇએ, ” ચોથાએ ટેકા આપ્યો. “ બોટ ઉપડતી વખતે ન્યુયોર્કની પોલીસનો કેપટન પોતે એની ફેટલી કાળજી કરતોતો તે જોયુંતું કેની ? ”

“ બધી ખટપટ મટાડ્યા રુટઅર્ડનેજ તેડીને પુછેની ? તરત માવમ પડી આવશે એ કોણ છે તે. તે તો જાણતો હોવોજ જોઇએ, ” વળી એક પાંચમાએ સસ્લાહ આપી;—અને તે સસ્લાહ બધાને ધણીજ ગમી, જે ઉપરથી તેઓમાંના એકે એસારત આપીને રુટઅર્ડને પોતાની આગળ બોલાવ્યો.

“ આઇ સે, મી. રુટઅર્ડ, પેલી કેપટનના જમના હાથપર બેઠેલી બાઇ કોણ છે ? ” તેઓમાંના એકે છેક તે રુટઅર્ડને કાંને લાગી પુછ્યું.

“કાંઈ મીસ ચેસ્ટર નામે છે. કરોડપતી છે. ઈંગ્લાંડ પોતાનો વારસો લેવા જાય છે. પાંચથી છ કરોડ પાઉંડની ગંજવર દોલતની ધણ્યાંણી કેફેવાય છે,” તે સ્ટુઅર્ડે એવી એક શ્રીમંત ખાંતુને લગતી ખબર આપવામાં બી કેલુક માન હોય તેમ ઉકમાધથી ને મોટી મગરૂરી લેતાં કહ્યું.

“જોયુંની ?” નીનાને કરોડપતી ધારી લેનારે ફત્તેહની ખુશાલીથી કહ્યું.

“પણ ત્યારે મને એ નહિ સમજ પડતું,” એકે મુંજવણ જાહેર કરી. “એવી પચીસ પચાસ કરોડ રૂપ્યાની ધણ્યાંણી પર પેલો પોર્તીસ-વાળો શાંતો મરી શીટતોતો ? ભર લોકમાં સ્ટીમર ઉપડતાં એણે તેને સુખી આપીતી તે જોયુંતું કેની ?”

“કાંઈ સારું આદમી નહિ હોશે,” વળી એકે કમકમકમીને આરંગો માર્યો.

“અરે નહીં રે, કદાચ તેની બેહેન કે બધરી થતી હોશે,” બીજા અક્કડના ઓથમીએ અભિપ્રાય આપ્યો. “મીસ ચેસ્ટર” તેનું નામ હતું એ તો તે ભમરડો જીલીજ ગયો !

એમ છતાં, આગની યુમ પેરે તે આખી બોટ પર ખાંતું ખતમ થવા પેહલાં તો વાત પસરી રહી કે પચાસ કરોડ રૂપ્યાની અક્કલ કબુલ બી નહી કરી શકે એવી બીચ્યાર દોલતની તે માલોતુજર ધણ્યાંણી કાંઈ “મીસ” હતી, ને તે પોતાના બેથુમાર દોલતના વારસાનો ચાર્જ લેવા ઈંગ્લાંડ જતી હતી; અને ત્યારે નીનાની લોકોએ જે કીસમે ખુશામદ કરવા ને તેને માન આપવા માંડ્યું તેનું ખ્યાન કરવુંજ બેજા છે !

તે બોટનાં ઉતાડોમાં એક તો કાઉન્ટેસ હતી—કાઉન્ટેસ આવાલોન. તે પોતાના પૈસા ને પદ્વીના ખ્યાલથી ધડ પર ધડ નહીં રાખતી હતી; પણ તેને બી નીનાની સામી હારમાં બેસવું પડ્યું હતું. તે ને તેના દીકરા અલે ઓવ આવાલોન નીનાની સામી સાધડે પાસે પાસે બેઠાં હતાં, ને નીનાએ જે “સેનઝેશન” કરી નાખ્યું હતું તેથી મનમાં ને મનમાં ધણીજ અજબ થતાં હતાં.

વળી નીનાના ડાયા હાથ પર મીંઠ કીચ બેઠો હતો, ને તેની આગુ-

માં એક જવાન બેરોનેટ નામે સર નેલસન બેઠો હતો, કે જ્યારે તેની પાસેજ વળી તેની માતા ઝંડી બેઠેલી હતી. તેઓએ બી નીના આવી ને કેપટનની બાજુમાં ગોઠવેલ ત્યારે તો નાક પર પ્રગટ ટીચકું ચઢાવી દીધું, પણ પછી જ્યારે તેના કરોડોની વાત તેમના કાન પર પડી ને તેમને કેહવામાં આવી ત્યારે નીના ગમ જોતાં સાથે તેઓ મીઠાસથી હસતાં, ને કેવુંકે હેત આવતું હોય તેમ દેખીતી ખરખુશામદનાં ઢરાંપરાં કરતાં તે બધું જોવાનું ખરેખર કેવળ રમુજ હતું.

: : —

પ્રકરણ ૫૩ મું.

“હું તમારા મરનાર મોટાબાચાજીને સારી રીતે ઓલખતીતી” કાઉન્ટેસે જમવા પછીથી તરત નીનાની બાજુમાં લંગર નાખી દેતાં ને નહીં ઓળખાણની ઓલખાણ કાઢતાં કહ્યું; “ઘણાજ ભગ્ના આદમી, અમારી સાથે તો મરનારને ઘણુંજ સારું.”

“મેં પોને કેમ દાહડે બી તેવણને જોયા કે ઓળખ્યા નથી,” નીનાએ સાદાધથી કહ્યું; “હું તો ઇંગ્લાંડમાં આવ્યે પેહેલીજ જાઉંછ.”

“શું કેહોછ!” તે અમીરજદીએ અન્યયમીમાં આંખો ખુલ્લતાં કહ્યું—ને પછી તરત વધારયું, “ત્યારે તો વધારે સારું. પેહેલી પીછાંજી સદા નીભે. હવે અમુને જીવી ના જતાં જો! અમે બી તમોને હવે તો રોજ મલતાં ભેટતાંજ રહીશું. અમારી એસ્ટેટ બી તમારી લગોલગમાંજ છે.”

“ઓ તમારો પેલેસ, બાઇ જીવ!” હયાં તે કાઉન્ટેસનો દીકરો અર્લ આવ આવાલોન વાતમાં જોડાયો. “હું તો કેહુંછ કે તમારા બપાચાજીના મેહંદ્ર જેવો આખાં ઇંગ્લાંડમાં કોઇનો મેહંદ્ર નહીં હોશે. તમારા બપાવા હતા તો ધરડા ખખ ને તદન ખખડી ગયલા, પણ ખરેખર તેવણનો ટેસ્ટ બધો અપ હુ ડેટ હતો!”

નીનાએ કાંઇક અન્યયમી વચ્ચે તે જવાન બણી જોયું.

તે પતલો, ઉંચો, દેખાવસો ને દમામદાર એક કોઇ જવાન હતો. તે દેખીતો ખુધિમાન અને તેજસ્વી હતો.

“અમે તો કમનસીબે તમોને આજુ ઇંગ્લાંડમાં મલી બી શકશું નહીં,” હયાં કાઉન્ટેસે એક વિચાર થતાં જરા દોલગીરીથી કહ્યું.

“કેમ વાઈ?” નીનાએ અભયબીમાં પુછ્યું.

“તે તમે તો “મોરનીંગમાં” માં હોશોતી! હજી તો તમારા અપા-
વાને ગુજરવાને ફક્ત એક મહીનોજ થયોછ!”

“હા જી, પણ હું કંઈ તેવણુનો શોક રાખવાની નથી.”

“ઓ, નહીં?”

“નહીંજ; એવા હું જીકા ઢોંગ કરવામાં માનવાવાલી નથી,” નીના-
એ કહ્યું. “મેં તેવણુને આખી ઉંમરમાં જોયલા નહીં કે જાણેલા નહી,
ને તેવણુનો હું કેમ શોક રાખી શકું?”

“પણ તેવણુ આએ બધી દોલતના દરંગથી તમેને નવાજી ગીયા તે?”

“તેજ તો મારો વાંધો છે!” નીનાએ હસીને કહ્યું. “તેવણુના
પૈસાના મારા લાભને ખાતર મારી છાતીમાં જે વાતનો જરા બી ગમ કે
શોક નહીં તે બતાવાના બાહરથી હું જરા જીકા ઢોંગ કરું તે ખ્યાલજ
મને કમકમાવે એવો છે!”

“આવો, વેલ ડન, વેલ સેડ,” તે જવાંન કાઉન્ટે ખુશાલીથી તરત
એકમત થતાં કહ્યું. “તદન વાજબી વિચારો! આખાદ મારાજ વિચારો
—મારાજ!”

હયાં સારા નસીમે મીં કીસ્ક કાંઈ કામકાજને લગતું પુછવા નીના
કને આવ્યો. ને ત્યારે નીના કામતું બાંહેણ બતાવી, સમ્યતા જોગી માફ
માંગી, છુટકારાનો દમ ખેંચતી ત્યાંથી તુરત વેલા ઉડી ગઈ.

“લે ચાલ, ત્હારે વાસ્તે મેં રસ્તો સેહેલ કરી આપ્યોછ, છોકરાં,”
નીનાનાં ઉડી જરા પછી તે માતાએ હસીને કહ્યું. “જો હવે એ સુનાતી
ચલ્લી તું હાથથી જતી મેલે તો પછી મારાં મત મુજબ તારા જેવો ઉલ્લુ
ધધેડો આખી દુન્યામાં બીજો કોઈ મલવાનો નથી!”

દરથો થાલી જેવો શાંત હતો. એકંથી એક દાહડો સરસ ખુશનુમા
ને દરયાની મુસાફરીમાં મોજ પડે એવોજ ઉગનો હતો. ન તો મોજ
કશા બી ઉછાલા મારતા હતા, કે ન તો પવનનું વાવીએ હું હતું. તુફાણ
તો દર કિનારે, પણ ધ્રુમસ વટીક સહવારે રહાંજ નજરે પડતું ન હતું!
કોઈની બી તખ્ત જરા બી બીગડી નહીં, ને બધાં પુરતી મગ્નહ કરતાંજ
આગળ વધતાં હતાં.

નીના તો સૈની વખાણની મધ્ય ખીંડું જ થઇ પડી હતી. ખુશામદથી અને હદ વગરની ધાન્યત આપીને સૌ તેને ધુલણુ કરવા આહતું હતું, પણ તે ધુલાય કે હરખાય તેવી હતીજ નહીં એ ધણું નસીબવાન હતું.

લોભા જ્યાં અને જ્યારે ખી જીવો ત્યાં ને ત્યારે તેની ખુશસુરતી ને તેના પૈસાનીજ ધુસધુસ કરતાં હતાં. આટલી જવાંન, આવી અજખજેવી હદ સુધીની ખુશસુરત અને વળી સાંચે લાગા આટલા પૈસા? સાધુ સંતોને ખી લલચાવે ને તેમનું તપ જીલાવી નખાવે એવીજ તે બધી એકમ મોહીનીઓ હતી.

જો તે એકાદ “ કલોક ” કે એકાદ ચોપડી લઇને નિરાંતે ઢુટક પર જવા પોતાની કેખીનમાંથી બાહર પડે તો જાણે તેણીએ શુંએક બોજ ઉચકી જવો હોય ને તે કેવીક થાકી જવાની હોય તેમ જવાંનનું એક ટોલું તેના હાથમાંથી તે લઇને ઢુટક સુધી તેને પોહોંચતું કરવા એક લસકરશ્ખી ધસારો લઇ આવતું ! જો તે બેઠી હોય ને ખુરસી જરા આગળ પાછળ હટાડવાની મરજી કરીને તે તેવી કાઠ હીલચાલ કરવા જાય તો જાણે તેને આગનાં બલતાંમાંથી બચારી લેવાની હોય તેમ વળી જવાન્યાઓનો ધસારો જાણે જોઇજ લેવો હતો !

કેપટને તેને આસપાસના દેખાવો જોવા એક ન્હાની દુરખીન ભેટ આપી હતી, ને તે ખી ઉચકીને સામે પાર જોવાની એ નાજનીનને જાણે શુંએક જેહમત થતી હોય તેમ તે દુરખીન વટીક ઉચકીને તેની આંખ આગળ ધરવાની ઉમીદ કરવાવાલા ગમારો પણ જોઇએ એટલા ઉલટમંદ દોડી આવતા; અને જો તે ઢુટકપર ફેરા ફરતી હોય તો બગલમાં તેનો હાથ લેવા ને તેને પોતાના હાથનો ટેકો આપવાની આરજી ધરાવનારા અક્કલના ખારડાંનો પણ ત્યાં જેટલા જોઇએ એટલી સખ્યામાં હાજર અને મોજીદ હતા, જેથી તે સુંદરી ખરેખર બારે ગમત અને રમુજ પામતી !

ઢુટક પર તો તેને એક મિનીટની જખજ ન રહેતી, અને જો મરદોની ખુશામદથી બચવા તે પોતાના આરડામાં જતી રહેતી તો ત્યાં લેડી આવાલોન કે લેડી એડી કે કાઠ ખી ખીજ બાંનું ‘ રખે તેને સોહચાય નહીં ’ કે ‘ રખે તે ખીમાર હોય ’ તે શીકરથી તેને કંટાસો આપવાં આવ્યા વના રહેતાં નહીં—અને એ બધા કંટાલાથી બચવા તે લાજીકરીને

કેપટનની કે નહીં તો મી. ફીરપની કેમીનમાંજ વાંચવાનું લખને જઇ બેસતી.

દેખીતી રીતે લેડી આવાસોન ને લેડી એડી વચ્ચે પોતપોતાના છોકરાઓ નીનાને પહેડવી દેવાની કસાકસી અને હરીફાઇ ચાલુ થઇ ચુકી હતી. તેઓ બન્ને મોઢાં પર તો એકમેકની જીવેન્મંતની સહીઓ હતી, પણ એકમેકની ગેરહાજરીમાં નીના આગળ એક બીજીની વાત કરતાં તેઓ એટલી બાકીસાકી કાઢતાં કે નીનાથી હસ્યા વના રહેવાનું નહીં.

એટલું તો ખરું કે લેડી એડી કરતાં લેડી આવાસોન ખરેખરી બાહોસ હતી, અને છોકરાઓમાં બી તેટલોજ ફેર પડતો હતો. કાંઇ બી હોય તો નીનાને લોડ આવાસોનની વાતચીતમાં વિશેષ મગ્નહ મગ્નતી. તે એક કેળવાયેલો જવાન હતો, ને પાર્લામેન્ટનો આગેવાન સમાસદ હતો, એટલે તેની વાતચીતમાં કાંઇ ને કાંઇ નવું જાણવાનું બને અથવા સાંભળવા ગમે એવુંજ હતું. તે તેની માતાના ઘણાજ લોભી હાવભાવનો ઝાઝો હીમાયતી જણાયો નહીં, અને નીનાના પૈસાનેજ વાસ્તે નહીં પણ તેણીની દેખીતી તેજ બુધ્ધિને ખાતર તે તેણીની કંપની વિશેષ સોહોધનો હોય એમ એક તકડે જણાઇ આવતું અને પુરવાર થતું હતું.

લોડ એડીમાં એવું કશુંજ ન હતું. તે કાકા કક્લીગરનાં ભેજાંમાં તો તરેલ પડેલી હોય એવું બી કાંઇક લાગતું હતું, ને તેની વાત બધી બેવજુદ અને બચ્ચાં સહી હતી. એમ છતાં નીનાએ પોતાનો કશો અભાવ તેને માટે પણ જાહેર થવા દીધો નહીં. તે બધાં સાથે બસી હતી ને ભલીજ રહી. તે તુંદ કે તોચ્છડી કોઇની બી સાથે જરા પણ થઇ નહીં.

એમ દિવસો ગમડી ગયા, અને સફરની તે છેલ્લીજ રાત હતી. સહવાનો પ્રહર થતાં તો કવીન્સટાઉન ખાતે મેલના કોથળા ઉતારી આપવાના હતા, ને ઉતારિઓને લખને સ્ટીમર પાધરી “ચેનલમાં” દાખલ થનાર હતી.

મોડી રાત થવા આવેલી છતાં તે. રાતે ટુટક હજી ઉતારિઓથી થીકાર હતું. મી. ફીરપ કેપટન સાથે તાહેલાં મારતો બેઠો હતો, ને લેડી એડી પોતાના દીકરાના સરસામાનને લગતી જાનવમાં રોકાયેલી હતી. સર નેલસન એડી પોતે ટુટકનાં એક ખુણાંમાં બેસીને નિરાંતે બીડીતો કુમાડો ખેંચતો હતો, ને એક બીજાં ખુણાંમાં નીનાની લગોલગ લોડ આવાસોન એકસોજ બેઠેલો હતો.

તેનું હૈયું ઉઘાલા મારતું હતું ! કંડી લેહકી હતી, પ્રુશનુમા ચાંદરણી હતી, દરયાનાં પાણીનું મ્યુઝીક હતું, જીવને શાંતી બક્ષે એવીજ તે એક રાત હતી, અને સામગ્રી રીતે કાંઈનું બી દીલ લોભાવે એવોજ તે તમામ સુખદ સમો હતો.

અને તેનો તેણે લાંબ લીધો. તે એટલું તો માનતો અને જાણતો હતો કે સ્ટ્રીમર પરના બધા જવાનોમાંનો તેજ નીનાનો સૌથી વધારે માનીતો થઈ પડ્યો હતો. ખરેખર તો તે બીજાઓ પણ એ મામલો જોઈ શક્યા હતા, ને પોતાનું કંઈજ વલો એવું નહીં જોતાં હવે પુરતા અળગા થઈ ચુક્યા હતા. વળી તેણે જોયું કે નીના જે કેટલીક વખત ઉદાસ અને ગંભીર થઈ જતી હતી તે બી છેલ્લાં છેલ્લાં તેની કંપનીમાં ઘણી ઉઘટ લેતી થઈ હતી, અને છેલ્લા ત્રણ ચાર દિવસોમાં તો તે ઉદાસી તદ્દનજ દેડે થયેલી અને ઉડી ગઈ હતી. એ ત્રણ ચાર દિવસ તે વધારેકરીને તેનીજ કંપની સોડોધતી ને તેનીજ વાતચીતમાં ગમત મેલવતી રહી હતી. તે એક પાહવરદો વાત કરાવનારો હતો, અને ઇંગ્લાંડને લગતું તે જે જાણવાજોગ બધું જાણતો હતો તે તેના કનેથી સાંભળી લેવા નિર્દોષ નીનાને ઘણુંજ ગમતું હતું.

અને ત્યારે શું તે તેને ચાહતાં બી શીખી હતી ? તે પોતે તો તેને ઉડી શીઘ્રગીરીથી ચાહતો હતો એમાં કાંઈજ સંદેહ ન હતો. તે એક ખાલેસ, ખરી નિપકલક ને પવિત્ર જીંદગીનો આપનો હતો એમ તે ઉમરાવ જવાંનની તમામ ખાત્રી થઈ ચુકી હતી, પણ તેણે શી રીતે કામ લેવું ? ફક્ત આ ટુંક સફરની પીછાંજીથી તેને લગ્નની દરખાસ્ત કરવાનો કરો બી હક હતો ? તેણી બડકી તો નહીં જાય ? તે તેને માટે મનમાં કાંઈ એછો વિચાર લાવીને તદ્દન અલગ તો નહીં થઈ જાય ?

જોખમ તો હતોજ, પણ એ એક ખરેખરો ખેડવા જેવો જોખમ હતો. ઇંગ્લાંડ ઉતર્યા પછી એ પંખેરાં પર તો હજારો જલ પંથરાઈ જશે એમ તે જાણતો હતો. તેની કને પૈસા ને ખુબસુરતીજ માત્ર ખેશુમાર હતાં એમ નહીં, પણ તેનું ખાન્દાન બી એક પુરાણું ને અસહવારેતું હતું, ને રાજદરબારમાં વટીક તેણીનો મરનાર બપાવો મોટું માન પામેલો ને બોહલો વગવસીલો ધરાવનાર હતો. તે ચાહતે તો એક લેહનમાં એક મ્યુકતું સૌથી આગેવાન ઉમરાવપદ પણ હાથ કરી શકતો, પણ તાજુબ

કે તે ડાસાને તેનો મોહ ન હતો. તે સાદો માદો એક “ મીઠો ” હતો, ને “ મીઠો ” તરીકેજ મરવા માંગતો હતો. તેને અનેક વાર ઉમરાવપદની સરકાર તરફથી ચાંપતી ઑફરો થઈ હતી, પણ તે તેણે મજબુતીથી અને માનથી હંમેશ નાજ પાડી હતી—અને તેથી કોઈ બી ઉમરાવપદ વગરના ખરા ઉમરાવેનીજ સંજ્ઞા ને થોડાંક ધર થઈ શકે છે તે માંહેલું નીનાના મરનાર બપાવાનું એક ધર હતું, તો પછી મોટે મોટે ધરનાઓ નીના પર જીપલાવી દીએ એમાં અગ્નયબી શી ? તે, એટલામાટે, આ તક હાથથી ગુમાવવા પોતાનાં મનને સમજાવી શક્યો નહી, અને તેથી એજ રાત્રે પોતાની ઉમેદવારી નીનાને કહી સંભાળાવા તેણે પોતાની સઘળી હાંમત એકઠી કરી લીધી.

પ્રકરણ ૫૪ મું.

નીના ગાદીની એક સુખકારક આર્મચરમાં અઢેલો મારી આરામ કરી ખેંઠલી હતી. તેના આંખો આકાશપર ટીકાયલી હતી, ને હાથો, એક-એકમાં મેલવેલા, ખોલામાં નિરાંત કરતા હતા.

તેણે તે બે હાથમાંથી નીના ખ્યાલ વટીક કરી શકે તે પેહલાં એક પોતાના હાથમાં ખેંચી લીધો, ને હદ બાહર ઉલટમાં ફાટેલાં ઢોલ જેવા ખોખરા અચાજે કહ્યું, “ મીસ એચર, મને માંફ કરજો, ને કેહવા દેઓ કે હું તમોને ખરાં જીગરથી ચાહતાં શીખ્યોછ. તમો મારો હાથ કમુલ કરી મને જાવેદાન તક હેસાંનમંદ બનાવશો ? ”

નીનાએ તે હાથ છટકાવી નાંખ્યો, ને ખુરસીમાં તે તરત તડી થઈ બેઠી. તે પોતે વિજળીના વેગે તેનાં દોડતાં નસીબ માટે હેરત રહી. ફક્ત દસ દાહડા આગમય તે સાઇકલનાં એક કારખાનાંમાં ગધ્ધધ વહીતરૂં ને મજૂરી કરતી એક મુશ્કીસ હતી, કે બ્યારે જાણે અલાદીનનાં જાદુધ ફાણુસથી હોય તેમ જોતાં જોતાંમાં તેં ધ્વનવાંન ને માનવંત થવા પામી હતી તે વાતનો તેની પોતાની અગ્નયબ હજી તો બાગી ન હતી, તેટલાં એક કાઉન્ટ—લોડ આવસોન જેવો ઉચી પદવીનો એક ઉમરાવ તેના હાથની આજુ કરતો તેના પગ તલે પડ્યો હતો !

તે પાછું બોલ્યો.

“હું જવાબની તાકીદ કરતો નથી, મીસ ચેસ્ટર—નીના,” તેણે કરગરીને માંગી લેવાની ઢપે કહ્યું. “હું જાણું કે આપણી પીછાંણુ એટલા હુંક વખતની છે કે મારી એ માંગણી એક સરકશી જેવી તમોને માલુમ પડશે, પણ મેં તમોને પુરા દસ કલાક નહીં જોયાં ને પીઠાણ્યાં હશે તેટલાંમાંજ ખરાં જીગરની ઉડી શીદાગીરી સાથે હું તમોને ચાહતાં શીખ્યોછ. મારી ઉંમર ૩૦ વરસની છે. મેં આજ તક પરણવાની ઉમીદથી કદી કોઈને ચાહી નથી, ને હું પૈસા પર મરવાવાલો બી નથી. પૈસા તમારા જેટલા નહીં તોબી ખુદાએ અમોને બી પુરતા બક્ષેલા છે; પણ હું તો તમોને તમારાં પોતાવત માટેજ ચાહુંછ, ને તમોને પરણીને સુખી કરવાં એજ મારાં પોતાનાં સુખનું મોતેજર સાંધણુ થઈ પડશે.”

નીના મીઠાસથી હસી. તેના પર આ આફરની ઘણી અસર થઈ. નહીં કે તેણીએ તેના હાથનો સ્વિકાર કરવા જેવો ઠરાવ કીધો કે જવાબ દીધો, પણ આવાં એક મોટા ખાંચરેથી આજે તેના જેવી સુફલીસને પરણવાની પ્રમાણીક માંગણી થવા પાંમી તે ખુદાની લખખો મરતમા તેણીએ શુકરગુજાર થવા જોગજ એક બનાવ હતો એમ તેણીને જાણજ લાગ્યું.

“હવે વધારે કશુંજ બોલતા ના, લોર્ડ આવાલોન,” નીનાએ તે પછી તરત જવાબમાં માંગી લીધું,—કે જ્યારે એાશકથી લાલ થયલા રોખસારો સાથે તે પોતાની આંગણી પરની એક મોટાં તેજસ્વિ માણેકની વીંટી સાથ રમ્યા કરતી હતી. એ વીંટી તેને તેના પોલની ભેટ હતી, અને જ્યારે બધું તેનું તેને તે પોતે પાછું સપુર્ણ કરી આવી હતી ત્યારે ફક્ત આ વીંટી એકજ તેની યાદ હતી કે જે તે સુખી દિવસોની યાદમાં સાચવવા પોતની કને રાખેલી હાથમાં બોટ પર આગ્યા પછીથી તેણીએ હોંમતથી પોતાની આંગણીએ પહેડી લીધી હતી. “હવે વધારે કશુંજ બોલતા ના, લોર્ડ આવાલોન,” તેણીએ માંગી લીધું. “તમે મને તમારી એ પ્રમાણીક માંગણીથી ખરેખર ઘણી ઇજાગત આપી, પણ—પણ હાલ માહરે પરણવાનો વિચારજ નથી.”

તેણીનો એહેરો—તે હસ્તો તેજસ્વિ ખુશનુમાં એહેરો—એમ કેહતાં ઉદાસ અને ગંભીર બની ગયો હતો, અને તે જોતાં લોર્ડ આવાલોન હેરત રહ્યો.

“હું બજી થતો નથી,” તેણે કહ્યું. “મારી પર હેત ખરખ થયા

વના તમે મને પરણી શકવાનાં નથી એ હું સમજી શકું છું, ને હેત નહીં હોય તો મારે દાવાવાલા કરવા એ હું બેવકુશી માની લઉં છું હું થોગશ. જ્યાં તક કે હું તમારી આંખમાં તમારા પવિત્ર દાથને લાયક થઇ પડેલો નજરે આવતો થઇ શકશ ત્યાં વેર હું ખુશીથી થોગશ, ને મારી લાયકાતની પુરતી પુરવારી આપવા પછીજ હું મારી દાવાદારી તમારી ખીદમતમાં પાછી રજી કરશ.”

“પણ મારે તો પરણવુંજ નથી તે ?” નીનાએ હસીને કહ્યું. “મને તમારે માટે ખરેખર ધણું માન છે, પણ પરણવાનો વિચાર હું કરી શકતી નથી; અને તેથી જો મને તમે તમારી દોસ્ત ગણી શકો તો ફક્ત તમારી દોસ્ત થવા ને રહેવા હું સદા ધણી ખુશી થવશ.”

“તે બી હું ગણીમત જાણુશ; તે બી હું મારાં મનથી મોટું માનપાન ને ઈજ્જત સમજશ,” તે જવાંન લોડે લાયક જવાબ કર્યો.

નીના તેના આ જવાબથી ખુશી થઇ ને સંતોષ પામી, અને પોતાની તે પ્રસંશાની પુરવારીમાં તેણીએ પોતાનીજ ખુશીથી તે જવાંનને પોતાનો હાથ આપ્યો, જે ઉપર તેને માન અને મમતાથી એક કીસ લીધી.

તે એ પછી જવા ઉઠી, અને લોડે આવાલેન તેને તેની કબીન તક પુગાડવા જવા તૈયાર થયો, પણ તેવી કશી તસ્દી નહીં લેવાનું તેની કને તેણીએ માંગી લીધું.

“મને મારા વિચારો સાથે સુવા જવા આગમ્ય જરા એકસી પડવા ગમેછ,” તેણીએ કહ્યું; “મને ટુટક પર આધેલું જેરવવા એકસીનેજ થોડાક ફેરા ફરવા ગમેછ.”

“પણ તમેને એકલાને કોઇ ફરવા દેવાનુંજ નથી તેનું કેમ ?”

“તો પછી હું મારી કબીનમાંજ જતી રહેવશ,” તેણીએ જવાબ કર્યો; અને તેજ ખરું પચ્યું. તેને એકસીને ફરવા ને જપવા દેજ કોણ જે તેની વાત ! તે અકેક લઈ અને ડામીને જેમ તેમ હુંકમાં તેનો નિકાલ કાઢતી આવે કે તરત બીજો નેનો છુત હવામાં જો થઇને તેણીની પડખે હાજર થનો; ને વળી સૌ કોઇ પોતાનું ગાલું એકજ દિશાએ હાંકતા કે ‘એ ધણું કમનસીમ હતું કે હવે તેઓને છુટાં પડવાનું લગોલગ આવી લાગ્યું હતું.’ વળી ખરડેલા પગ ગલીયા તક લઇને કોઇ ને કોઇ તો તેના

હાથની આરજી બી તડક દધને હીંમત સાથે રજી કરવાને આંચકા ખાતા નહીં, ને ત્યારે કંટાળેથી—બહકે બીહીધેથી તે પોતાના ઓરડા (કેબીન) માંજ જતી રહી.

ત્યાં જઈને બી તે એકદમ સુવા જવાને તૈયાર થઇ નહીં. હજી દુટકપર ધણાંઓ ફરતાં લટાર મારતાં હતાં, ને તેના કેબીનની બારીને મથાળેજ કોઇ એ આસામીઓ આવીને તે બાજુની ખુરસીપર વાત કરતાં ગોઠવાયાં તેઓની વાત, બારી બાગળ ઉમેચી, તે નહીં ધારેલી સાંભળવા પામી.

“ તું બધા દહાડાનો એવો ઓઠાંણી રહી ગયો, ” એક અબળા ચીરડાઇને કહેતી હતી—ને નીનાએ તેના અવાજપરથી તેને તરત પીછાંણી કે તે કોઇજ નહીં પણ પેલી લેડી એડી હતી, કે જે પોતાના અગર-ગચ્ચા દીકરા સર નેલસનને ધમકાવતી હતી. “ તેં અંતે એ પોરીને ઓફર નહીં કીધી તે નહીંજ ! ”

“ પણ મને બીહીક લાગેછ તે, મમા ? ” તે અગરગચ્ચા બેરોન્ટે કહ્યું; “ મને તો એવું પ્યાર કરવા બોલવાનું ને કહેવાનું શું હોય તેજ કંઇ સમજ પડતું નથી ! એમ તો હું ધણી બી વખત હીંમત કરી કરીને તેને મારીં સાથ પ્યાર કરવા ને પણવાનું પુછતો તેની બાગળ ગીયો, પણ મારી છાતીજ અંદરખાનેથી ધુજી આવી. એમ નહીં કરો—મમા, મારે બદલે તમોજ એનીપર પ્યાર કરો ને એને પુછો, ને જો એ હા કહે તો પછી મારી સાથે પરણાવી આપો ? ”

“ ચુપ કર—બસ કર ! ” તે માતાએ દાંત પીસીને ગુસ્સાથી બખાલ્યું. “ તાહરો કોઇ દહાડે બી સુકરવાર થવાનો નથી. જે વેહલો તે વેહલો એ વાતની તો તુંને સુદ્ધીજ નથી ! ”

“ ત્યારે પહેલો તો પેલો લોડ આવશેન છે, ” સર નેલસન એડીએ સાદાપથી કહ્યું. “ હમણાં બી તેના કાનપર પડીને કલાકના કલાક તક તે કંઇ તેની સાથ વાત કરવા કરતોતો. ”

“ એ બધાં ત્યારે એની પેલી પાખંડી માએનાંજ કંરસ્તાન છે, ” લેડી એડીએ વધતા ગુસ્સાથી કહ્યું; “ તે કાઇ બી ચીકસદાર બોલ્લુ જોયછ કે તરત પોતાના પોરયાની તોક તેને ગળે ઓળવી દેવાની હુસ્ચારી બતાવ્યાં જાણેછ ! ”

“ ને ત્યારે તમે પોતે તેના જેવાં પાખંડી કે હુસ્તાર નથી તે બી મારો વાંક કે, મમા ? ” સર નેલસને બચાવ કર્યો; “ તમોજ જીભોની ત્યારે કે એમાં મારો પોતાનો કસુર કેટલો થોડો છે ! ”

“ એ હું કંઈ સાંભળવાની કે કમુત્ત રાખવાની નથી, ” તે માતા ધણી ગુસ્સા વચ્ચે હજી બજી થઈ. “ ત્યારે કાલે સહવાર ને સહવાર તે પોરી હાથથી છટકી જાય તે આગમય તેની આગળ જઈને “ પ્રોપોઝ ” કરવુંજ પડશે—ને લે જો, વળી કંઈ ઘેઘોગાંડો બકારો ના કરો આવતો ને તોતરો બોમરો બી ના થતો. હુસ્તારીથી બધી વાત ફરજે, ને મને લાગેછ કે પોરી પીગલે બી ખરી. ધણું તો ના કેહેશે એજ કેની ? પણ તેથી ત્યારે આવો સરસ ચાન્સ થું કરવા ગુમાવવો જોઈએ ? એવા ચાન્સ જીંદગીમાં કંઈ ઘડી ઘડી થોડોજ હાથ આવી શકેછ જે તેની વાત ? ”

“ હું થોડાંક વાક્ય સુચા જવા આગમય સારાં જેવાં કાગળ પર લખી કાઢરાશ ને મોંને ચહરાવી રાખશ, મમા, ” તે અગરગચ્ચાએ કહ્યું; “ પછી તેજ બપોકમાં એની આગલ જઈને ચરચર સરસર બોલી જવશ તો છોકરી છક થશે ને કદાચ ઝપાટામાં હાજ કેહી દેશે. રાખ્યોએ જીવ્યતને જે બધું કહેલું તેજ વાક્ય બધાં તકડાવીને મોઢે કરીને બોલી જવશ—પણ તેવામાં જો તે કંઈ ડોલાબોલા કાઢશે કેની, મમા, તો પછી મારા પગ ધુજવાના ને પાગર તુટી જવાની ! ”

“ બેન ! ” પર કાચુ રાખજે, હૈયામાં નેહ રાખજે ને બોલે તે જોઈ તપાસીને બોલજે એટલે બસ, ” તે તેવીજ ચક્રમ ડોસીએ તે રાઉસ દીકરાને હીંમત આપી. “ ગમે તો વાત કરવા આગમય ઇસ્ટન સીરપના બે ચમચા પી લેજે કે હીંમત રહે. ”—અને નીનાની ધણી દીલગીરી ને નાઉમેદી વચ્ચે તેઓ એ પછી ત્યાંથી ઉડી ગયાં, એટલે નીનાની એ પેહેલાં નંબરની રમુજનો હયાંજ છેડો આવી ગયો.

તે મુશ્કેલીથી પોતાનું હસવાનું રોકી શકી હતી. દુન્યામાં તરેહવાર ક્રીસમ ને અજમ રકમનાં અગરગચ્ચાંઓ થાય છે તે માંહેલાં આ મા દીકરો નાદર નમુના હતા, અને તાગુમ તો એ કે તેઓ એક ઉમરાવ આન્દાનને શોભાવતાં અને દીપાવતાં હતાં !

પ્રકરણ ૫૫ મું.

ખીજ સહવારે નીના વેહલીજ ઉઠી.

તે દિવસે બધાં ઉતાર્યો જલ્દી જગ્યાં અને વેહલાં ઉઠ્યાં હતાં. તે દિવસે દાહડો ચઢવા વેહલાં તો સ્ટીમર પરથી ઉતરી જવાનું હતું, એટલે સુધ કાલુથી રહેવાય ?

નીનાએ તે પછી તૈયાર થઇને ડુટક પર જવા કેબીનનું બારણું ખુલ્લું એટલે મંગળમુરત સર નેલસન એડીજ સામે થયો. તે ક્યો સકાલેથી ઉઠીને એજ તરફ ધકેલા પછાડા ખાયા કરતો હતો.

“આજે તો કંઈ વેહલાં વેહલાં ઉઠ્યાં, મીસ ચેસ્ટર ?” તેણે પાઠ ગોખી રાખ્યો હશે તેમ તરત ટોપી ઉચકીને કહ્યું.

“હા, સર નેલસન,” નીનાએ જરા ગમત કરવાની મક્કસદથી કહ્યું. “હવે સ્ટીમર પરથી ઉતરી જવાનું ને કોઈને કંઈ મને કેહવા બેહવાનું રહી ગયું હોય તો તે કેહવાનો ચાન્સ બી આપવો જોઈએ કેની ?”

“ઓ યસ, ઓ યસ,” સર નેલસને મોટી ખુશીમાં આવી જતાં કહ્યું. “મારે બી કંઈ કેહવાનું છે. તમારી રજા છે ? હું તમારી સાથે ડુટક પર આવું ?”

“ધણીજ મોટી ખુશીની સાથે,” નીનાએ જવાબ કર્યો—અને ત્યારે સર નેલસનને તો સમજ બી પડી શકી નહીં કે તે પોતાના પગો પર ઉભો હતો કે માથાં પર !

“મને તમારો હાથ આપશો ?” નીનાએ પોતેજ મોંઢે ચઢીને માંગણી કરી, અને સર નેલસન એડીએ પોતાની બગલમાં તેનો હાથ લીધો ત્યારે તેનો જીવ જીવતાંજીવત સીધો પાંચરો અરધોઅરધ બેહેસ્તમાં પોંઢોંચી ગયો હોય એવાંજ તેને સરયાંમ બધી લાગણી થઇ !

તે એવો તો વાંકાચુંકો ચાલતો હતો—એકાદ પલ મોટી મોટી ફલાંગે આગળ વધી જતા, અને પછી પોતાની જુલ જોઇ દેડકાની કાસમે કુદકરો મારીને પાછો સરખો થતો, ને નીનાની લગોલગ રેહવા તેણીના મુકાબ્બેનાં વળી જીભાં જીભાં કદમ ભરતો—કે નીના મુસ્કીલથીજ પોતાનું હસવનું દાખી શકતી.

ડુટક પર ઠંડો પ્રહર હતો, ને ખુરશીદ તણ થવાની પુર્યમાં બધી

તૈયારી હતી જોતી નીના એકાદ પત્ર ખુશીમાં ઉભી. એવામાં એક સ્ટુઅરડેસ તેણીને સાડ કોકોનું એક કપ લઇ આવી, ને તે તેણીએ ત્યાંજ લીધું.

“હું એસવા માંગતી નથી,” તેણીએ કહ્યું. “હું સર એડી સાથે વાત કરતી અહીંજ એ પી લેવશ, ને પછી કપ લઇ જવા તમોને બોલાવી લેવશ.”—અને તે સ્ટુઅરડેસના જવા પછી દુટકની રેલીંગને અઢેલો મારી તે ઘણીજ દીલપત્રીર અદાથી ઉભી, અને પેલાને પુછ્યું, “હવે તમોને શું કહેવું છે તે મને કેહશો, સર એડી ?”

“ઓ યસ, હું તો બધું લંબાણુથી કેહવાનો હતો, પણ તે તો મેં યાદ કીધેલું બધું હાલમાં પાછું યાદ આવતું નથી,” સર નેલસને કહ્યું, “પણ હું હુંકમાં ને ખુલ્લેખુલ્લા બોલોમાં ખુલ્લેખુલ્લું એટલુંજ પુછી લેવા માંગુંછ કે તમે મારી સાથે પરણશો ?”

“તમારી સાથે ?”

“હા, કાંએ નહીં ? મને શું છે ? હું જવાંન છેઉં, ખુશ્મરત છેઉં, અને મારી પાસે—”

“પણ તમે પેલું રોમ્બોએ જુલ્યટને કહ્યું તે બધું મોંને કરીને મને કહી સાંભળાવાના હતા તે ?” નીનાએ હસવાનું દયાવા હોઠ કરડીને યાદ આપી.

“અરે પણ તે—અરે પણ તે એ વાત તમે કેમ જાણી ?” તેણે ગભરાઇને પુછ્યું; “તમોને કોણે કહ્યું ?”

“હું તમારા ચેહરા પરથીજ સમજી જઇ શકી, પણ મુશ્કીલ એ છે કે જે લોર્ડ આવાલોનની પાખાંડી માતાએ તેના દીકરાની તોફાં મારે ગલે બાંધવાની—”

“અરે આએ તો ત્યારે કોઇએ અમુને માથે દીકરાને વાત કરતાં સાંભળીને તમોને બધું કેહી દીધેલું છે !” સર નેલસને ગમરાતથી પુકાર્યું.

“સર નેલસન,” હવે નીનાએ ગંભીરતાંથી કહ્યું, “હું બધી તમારી વાત જાણુંછ, અને જે એવી બેવકુફીમરેલી દરખાસ્ત મારી આગળ કદી બી નહીં લાવવાનું તમે પ્રોત્તીસ કરશો તોજ હું તમારી સાથે ગુસ્સે નહીં થવશ, નહીં તો મારે હમણાંજ ગુસ્સો કરી પડવાનું ધણું મન છે.”

“ નહીં, ત્યારે ના શુભે થાઓ,” સર નેલસને માંગી લીધું. “ હું મારાં મમાને ના કેલવશ જે એવણુ તો સાફ ના કેલજ, ને ફરીથી કઠી બી એ દરખાસ્ત તમારી આગળ પાછી કરશ નહીં.”

“ ત્યારે તમે અકકલમંદ કેલવાશો,” નીનાએ કોકો ધીરજથી સીપ કરતાં હસીને કહ્યું—અને તેટલાં સ્ટુઅરડેસ કપ લેવા પાછી આવીને ઉભી એટલે તે વાત હયાંજ બંધ પડી.

નીનાને ધણુંએ ધણી બોંહસાબોંહોંસ કરીને પોતાને ત્યાં ઉતારો આપવાની આફરો કરી. તે પોતાના બપાવાની મીલકતનો કચ્છા મુજબની ફિયાઓ પછી કુખ્જને લઇ શકે ત્યાં સુધી પોતપોતાને ત્યાં તેણીને ઉતારો આપવા ધણુંક ઓઢાઇ પંથરાઇ ગયાં, પણ નીનાએ તે બધી માંગણીઓ ધણુ ઉપકાર સાથે નાજ પાડી.

લેડી આવાલોને સૌથી ધણી બોંહોંસ કરી, પણ તેને બી નીનાએ નાજ કહી. તેણીએ તો તે તરફનાં સૌથી આગેવાન “ હાટેલ સેસીલ ” માં પોતાના ઉતારાની બંદોબસ્તી કરાવી લીધી હતી, અને તે તેણીએ કહ્યું એટલે લેડી આવાલોને જરા વિશેષ બડકણુ આવ્યું.

“ પોરી પસ્તાવાની છે,” નીના ખસી જવા પછી તેણીએ શુસ્સાથી પોતાના દીકરાને કહ્યું.

“ કાંએ, મમા ? ”

“ તો કોઇ બી ઇજ્જતદાર છોકરી તબ્બ એકલી એમ હોટેલમાં ઉતરવાનું શોખાબરેલું માનેજ નહીં. તે શોખવાનુંજ નથી,” તેણીએ બખાલ્યું.

“ તમે જુલી જાઓજ કે એ જે કરેજ તે મીં ફીસ્પની બાંહેધરીમાં કરેજ,” તે જવાંબ ઉમરાવે તે નાજનીનતો બચાવ કર્યો. “ મીં ફીસ્પે પોતેજ કરીન્સ ટાઉન્માં આપણી સ્ટીમર લાંગરેલી હતી ત્યારે હોટેલ સેસીલને એક ખરયાલુ તાર આપીને બધી બંદોબસ્તીઓ કરી લીધેલી છે.”

લેડી આવાલોને, એમ છતાં, ફરજનાંજ ખમોં ચલાવ્યાં. તેને નીનાએ એ રવેસે “ નો કોઠાં ” કર્યું તેથી ધણું માફું લાગ્યું હતું.

લોર્ડ આવાલોને તેને નીના સાથે થયેલી આગલી રાત્રી વાતચીત બાબે પોતાની માતાને કથુંજ કહ્યું ન હતું. તેમાં કેલવા જોગું કથું

હતુંજ નહીં, ને હોતે તોખી એ જવાંન તરત તેનું ઢાલ વગાડી દેતે એ ખનવા જોગ ન હતું.

ઢેડી આવાશોને એ રવેસે મનમાં ઓછું માન્યું હતું ખરું, પણ તે નીનાને તેણીએ જરા ખી ખતાવ્યું નહીં. સ્ટીમર પરથી ઉતરીને એક સ્પેશ્યલમાં બધાં ઉતાડેઓ શેહેરમાં આવ્યાં તે બધો વખત તેણીએ ધણાજ મીઠાસ સાથે તેણી જોડે વાત કરી, અને છુટાં પડતાં તો, નીના સાથે વરસોની પીછાંણુ હોય તેમ, કોટીપર કોટી અને ચુંમીપર ચુંમી કરવાને પણ તે ઉમરાવ ખાન્દાનની ખાંતુ ભુલી હતી નહીં !

તેજ દાહડે રહાંજે ત્રણ વાગતે મીં ક્રીસ્પે પોતાની ઑશીસમાં નીનાના મરનાર બપાવાનાં વસ્યતાનાં ત્રણે ત્રસ્ટીઓની મીટીંગ બોલાવી, ને ત્યાં નીનાને તેઓ સાથે મીલાકાત કરાવા તે પોતે આવીને લઇ ગયો.

“તમારા બપાવાનાં વીલના એકઝીક્યુટરોએ હું જે તમારી પુરવારીના દસ્તાવેજો ન્યુયોર્કથી લાવેલો છે તે તપાસી લીધાછ, ને હવે તેઓ તમોને રૂબરૂ મલવાને વાસ્તે ધણા આતુર બની ગયાછ,” મીં ક્રીસ્પે હસીને કહ્યું. “રોકડ એવેજ તમોને મલવા જોગો એક કરોડ ચાલીસ હજાર બસો પચાસ પાંઉડનો થાયછ, ને તેમાંથી ફક્ત આ વસ્યતાને લગતો સરકારી ખરચ બાદ થશે. એ ઉપરાંત “લેક્સીંગટન હાઉસ”વાલો મેડેલ ને ખીજી બધી ખીસ્થાર મીલકતો ને એસટેટો જીદી છે.”

“હું એટલાં બધાંને શું કરશ ?” નીનાએ ગમરાઇ જઇને કહ્યું. “એ બધાંની વ્યવસ્થા કરવાનુંજ મને કેમ આવડશે ?”

“રોકડ તો બધું સરકારી કાગજ્યાંઓમાં છે, એટલે ફક્ત તમો બ્યાંજ વસુલ કરતાં રહેશો તો તેજ ખાતાં ખરચતાં ખુટે નહીં એટલું થશે, ને મીલકતોના ઉપરીઓ તો છેજ, જે લોક તમને રીપોર્ટ કરતા રહેશે,” તે બલા ધારાશાસ્ત્રીએ નરમાસથી સમજાવ્યું. “અલખત કોઇ વખતે મોટા નફાએ કોઇ ઓચાર્યાં વેચીને નહીં રોકાણ કરવી પડશે, પણ તે બધું અમો કરી શકશું, વાસ્તે તમો બાઇએ ખીલકુલ બેશીકર રહેવું.”

“ને મારે સાર તમે એક “મેડ” (દાવા) રાખવાના હતા તે ?” નીનાએ સાદાઇથી સવાલ કર્યો.

તે સોલીસીતર નીનાની એ સાદાઇથી રમુજ પાંખી હર્યો. કરોડોની જોખમભરી વ્યવસ્થાની વાતચીત ચાલતી હતી ત્યાં પાંચ દસના પગારની

એક દાયા રાખી લેવાનું મુશ્કેલ હોય તેમ નીનાને તેજ હરોલમાં તેની ફરક થઈ આવી હતી ।

“ હું રાખી ચુક્યોછ; ધણી મળહની છોકરી છે. આગલી સરદી-શીકેટા ધણીજ ઉમદા છે. મેં બધી તદ્દત્તસ કરીનેજ રાખેલી છે, ” તે સોલીસીટરે કહ્યું—અને તેવામાં તો તેઓ તે ટૂંટી સાહેબો બેગા મદ્યા હતા તે ઓરડામાં આવી લાગ્યાં.

તેઓ બધા વધ અને પાકી ઉંમરના આસામીઓ હતા એમ એક તાકે જોઈ લઈ શકાતું હતું. તેઓ એક મોટી ટેબલપર દસ્તાવેજો ને કાગળ્યાંઓના ઢગ વચ્ચે દટાયલા બેઠા હતા, ને જેવો મીઠો ફીરપ નીનાને લાગે દાખલ થયો કે તે સુદૃઢ બરફ જેવાં જીવજંતુના ત્રણે જંદ બધીકારીઓ એકજ સાથે કુદકા મારોને ઉઠ્યા, ને ધણા હસ્તે એહરે નીના તરફ તેઓએ શેકહેન્ડમાં હાથ લાંબો કર્યો. તેઓમાં વડો જે હતો તે બીશપ ઓફ ફ્રેશરીસ હતો.

“ અમે તમોને તમારી સ્વદેશ જુમીમાં ધણું હેતર્યા આવકાર આપ્યેછ, મીસ ચેસ્ટર, ” તે ધરડા પાદરીએ કહ્યું. “ અમેને ધણીજ ખુશાલીબરેલી ફરજ અદા કરવાની છે. અમારે તમને એક ગાંજવર દોલત સપુર્ણ કરવાની છે, અને તેમ કરવાને વાસ્તેની અમારી ખરેખરી ખુશાલી તો એ છે કે મીઠો ફીરપની તેહકીક ને રીપોર્ટ મુજબ તમે તમારાં કુલને શાભા આપો એવાં કસોટી પર કસાઇને લાયક ઠરી ચુક્યાં છો । ”

“ તમારા મરનાર માતાને મેં જોયલાં હતાં, ” બીજા એકઝીક્યુટર લોડ ટસે હયાં વચ્ચે પડી કહ્યું, “અને તમે આખાહ તે મરનારના જેવાંજ છેઓ । ”

“ તમારી બધી નેકી ને બલાઇની વાત અમારે કાંને આવેલી છે, ” હયાં ત્રીજા એકઝીક્યુટર મીઠો રીચલોને કહ્યું, “અને અમે ધરડા આદમીઓ તમોને આએ તકે તે વાસ્તે દરેક શાખાસી ને મુમારકબાદી આપ્યેછ.”

તે બધા ૭૦ થી ૮૦ ની બરતીમાં બરાયલા ડોસાડગરાઓ હતા, ને તેથી તેમના તરફનો આ વારા ફરતીનો મમતાળુ આવકાર સુદર નીનીને ધણીજ ખારો લાગ્યો. તેણીએ તેઓ બધાનો તે માટે ધણો ધણો ઉપકાર માન્યો.

તે પછી વીલને લગતી ક્રિયા ચાલી. “ વીલ મોટેથી વાંચવા જરૂર છે ? ” બીશપે પુછ્યું.

“ એ વીલની નકલ મેં મીસ ચેસ્ટરને આગલથીજ આપી હતી, ને તે એવણે વાંચી લીધેલી છે, ” મી૦ ફીરપે કહ્યું. “ તે મોટેથી વાંચવાની તેથી કશીજ જરૂર નથી. ”

“ હાજી, મેં તે સંભાળથી ને ધ્યાનથી વાંચી લીધેલું છે, ” નીનાએ ટેકો આપ્યો. “ હું તેમાં જે નહીં સમજી શકી તે ફક્ત એજ છે કે મને બધું બપ્પશી જવાનું તેવણે લખ્યું છે તેમાં છેલ્લે ‘ હું ’ એને મારી તરફની માંશી બપ્પશું છું ’ એમ મારા બપાવાજીએ લખ્યું છે તે એવણે શું કહેવા માંગતા હોશે ? ”

“ હા, શું કહેવા માંગતા હોશે ? ” લોર્ડ રીચલેને પણ અજાણ થતાં પુછ્યું.

“ એટલુંજ કે તમારા પીતાએ કરેલી તકસીર માટે તેવણે મરતે ફમે તમને માંદ કીધું, ” મી૦ ફીરપે હસીને સમજાવ્યું.

“ જેમાં મારો પેતાનો કશો વાંક નહીં તે તેવણે છેક ખાવીસ વરસે મને માંદ કરી શકયા—એમ ? ” નીનાએ પોતાની કરાજ છુપાવ્યા વના કહ્યું.

“ મેં એ બોલ નહીં લખાવા મરનારને ધણા સમજાવ્યા, પણ તેવણે માંદ નહીંજ માન્યું, ” મી૦ ફીરપે ખુલાસો કર્યો.

“ જવા દેવો એ જીકકર, ” તે બીશપે પાદરીઓને છાજતી ગંભીરતાથી હયાં વચ્ચે પડી કહ્યું. “ એ વાત હવે વહી વીટી. વીલમાં મરનારે એવું લખાવવું નહીં હતું એ તો ખરું. એવણની માશી તે કંઈ એવી ચીજ છે કે જેમ એવણનો વારસો આપણે ઉચકીને નીનાને હવાલે કરશું તેમ તે બી કરી શક્યે ? ”

પ્રકરણ ૫૬ મું:

“ હું એવણની આલ વાસ્તેનો મારે અણગમો છુંતી શકતી નથી, સાહેબો, ” નીનાએ ગુસ્સાનાં જોશથી જરૂરી રાખ્યું. “ એક નાલાયક ને તદ્દન પાપી કસમ પાળવા એવણે મારા ગરીબ બાપને કંગાલ્યત, ને

નજીસાતમાં કમોહતે મરવા દીધા । શું કામના તેવણુના આગે કરોડો । આગ લાગે એ કરોડો પર । મારા આપની બિચારાની લાશને ઠેકાણે પાડતાની મજુરીના ચાર આના વટીક મારી પાસ તે વખતે હતા નહી, ને મ્યુનિસીપાલ્ટીના કચરાપટીઓ આવીને લાશ ઉંચકી ગીયાતા તે હું યાદ કરું છું ત્યારે દુખથી મારી છાતીના બંદેબંદ દુટ્ટી બચ્છ. તેવણુ બિચારા કેવી રીતે એકલા વાએજાંલાંન મારી ગોદમાં મોહોત પામ્યા—ભુખમરા ને મજુરીનુંજ એક મોહોત !—તેનાં બચકારપણાંનો હું તમોને કોઇને ખ્યાલજ આપી શકતી નથી.”—જરા થોમીને.—“અને વળી મારી પોતાની શું ફેજ હતી ? બે ત્રણ દીવસના જુલમગાર અપવાસ ને જુખમરા પછી પાઉનો જુકો બીખ માંગીને મેં ખાધેલો છે, ને એક બહેર બાગનાં ઠંડાં ચોગાંણુના એક બાંક પર ઘેરજાર વગરની હું રાત મર સુતેલી છું ।”—અને નીનાની આંખોમાંથી એ ગજબનાક દુખોની પાછી યાદ થતાં મોતી સમાન આંસુઓ ગરોગર ગમડી પડ્યાં !

તમામ ચુપકાદી ત્યાં પસરી રહી. તે છોકરીનો શુરસો જોઇને તે ચારે ઠેકરાઓ જાંણે થથરીજ ગયા ।

“કેવી મારી કાકલુદીઓ—કેવી મારી વિનંતાઓને બી એવણે થોકડે મારી ! મને પૈએપૈનો મોહતાજ મરવા દીધી,” તેણીએ પાછું કહ્યું. “હવે કરોડો આપી ગયા તે શું ખપનું ? હવે તો હું ગરીબ સંસારે ધજજતથી મારો ગુજારો કરી શકતીતી. ખચ્ચીત, એ ખચ્ચીત એવણુના કરોડોથી આજે નેહાલ થવાનું હેસાંન વટીક એવણુની તે ઘાટકી ને ખુદા બી નહીં ખમી શકે એવી ચાલ માટે ફરયાદ કરતી મને ચુપ કરી શકવાનું નથી !”

“બેટી, તુને ફરયાદ કરવાને બેશક ઘણું જોરાવર કારણ છે,” તે પાદરીએ નરમાસથી સંધ્યારો આપી તેને પાછી સમજાવી લેતાં ને નરમ કરતાં કહ્યું. “પણ હવે તે વાતનો પરચારો કરવો બી બીનહાંસલ છે. એ તારાં પહાડ જેવાં સંકટોમાં તે પોતેજ ત્હારી સમાલ કર્યા કાધી તેજ ઘણું જાંણુ.”—અને નીનાને કહેતાં ને કપ્પુત કરવા વિના ચાલ્યું નહીં કે તે બધી ખરી વાત હતી.

તે પછી થોડુંક કાયદાસરનું કામ ચાલ્યું, ને બધું જરૂરી વચાતાં કરતાં ને હસાઓ નીના કને રજુ થતાં મુકતાં આખો એક કલાક ઉપરાંત વખત થઇ જવાથી સંભા બીજા દિવસ પર મુલતવી રહી.

ત્યાર કહે બીશપ નીનાને બાજુએ લઇ ગયો, અને હોટેલ સેસીલમાં તે એકલી રહી હતી તે વાતના “જેખમ અને અયોગ્યપણું” વિશે તે બહેનના ધર્મગુરુએ ઘણો લંબાણુથી તે છોકરીને ધરમબોધ કર્યો. તેણે પોતાને ત્યાં તેને લઇ જવા ને રાખવા ઘણી બોલસ કરી, પણ નીનાએ નાજ કહ્યું. તેણીને સ્વતંત્ર છંદગીએ જીવવા ગમતું હતું—તે પોતે પોતાની સંભાળ લઇ જાયતી હતી, તે પછી એવાં કાસાંડગરાંઓના ચોક્કાપેહરામાં પુરાવા તેને કેમ ગમે ?

અંતે થાકી થાકીને બીશપ અલગો થયો ત્યારે મી. રીચ્મોન્ડ આવીને પટ દબને તેનાં પાસાંમાં ગોઠવાયો. બીશપે તેની બેરીને તેને હોટેલમાંથી લઇ આવવા મોકળી આપવાની આદર કરી હતી, ત્યારે એ મીસ્તરે પોતાની બેહેનને મોકળવા કહી ! તે બેહેન એક વીધવા મારશીયોનેસ હતી.

“તે કાંઈ અસલી વિચારોની નથી,” તેણે કહ્યું; “તે તો આજના વખતની છોકરીઓ જેવીજ છે. મનહ કરે ને કરાવે તેમાંનીજ છેની !”

“એખલાંજ છે ?”

“નહીં રે, બે મોટા છોકરાઓ બી સાથે છે !”

“કુમારા હોશે ?”

“હા,” મી. રીચ્મોન્ડે જવાબ કર્યો—અને ત્યારે નીના કાંઈ એવી કાસમે હતી પડી કે તે બુદ્ધિગતે ખરેખર ઘણું ખસ્યાણું લાગ્યું.

તે બી હત્યો. “એ તો દુન્યાનો રહેયોજ છે કે સૌ કોઈ પોત પોતાની રોટલી તન્ને અંગાર બેચે,” તેણે હસીને કહ્યું. “કદાચ મારી બેહેનની એ બી મતલબ હોય કે તમારા જેવી એક મોટે ઘેરની વહુને હાથ કરવી—”

“હું મોટે ઘેરની ?”

“હજારો વખત. પૈસા આગલ ઉમરાવપંદ વટીક ઝાંખ મારી જાયજ,” તે અદસ્તે સમજાવ્યું; “ને ખુદાએ તમોને એટલા બેશુમાર પૈસાથી નવા-જ્યાંજ કે એક ડયેસ બી તમોને નમ્યા વગ રહેવાની નથી. બાઇ-ધ-બાઇ, તમોને રાણીને નમન કરવા તો જવુંજ પડશે, ને મારી બેહેન જેવી એક મારશીયોનેસ મારફતે જવાતું તમારે વાસ્તે ઘણું ઠીક થઈ પડશે.”

“ત્યારે હું જવાની હોવશ તે વખતે એવણુની મદદ માંગી લેવશ,” નીનાએ અરજ કરી, “પણ તેવું સાથ રહેવાનું તો મને માંફજ કરો. મેં બીશપની એ આફર ખી નામંજુરજ કરેલી છે.”

“ઓહો, તેવણુ સાહેબ ખી એજ દિશામાં ઘોડો દપટાવતા હતા શું ?”

“હા,” નીનાએ હસીને કહ્યું.

“તેને ત્યાં તમો સુખથી રહી શકને નહીં,” તે બુન્નેર્સ લગાર ગંભીર થતાં સમજાવ્યું. “આખું વાગ્યુંજ તેને ઘેરનું તો અસહી વિચારોતું છે, કે જ્યારે મારી બેહેન તો સાહાકની ભરતીમાં ભરાયલી છે ને આંગમાં ખી હાથી જેવી છે, તોખી રહી રહીને હજી હમણાં તો બાઇક પર બેસતાં થીખી ! અલબત્ત પચીસ પચાસ વખત ગોલાંડયાં ખાઈને ધમાધમ જી-કાયલી હોવાથી ઘણી ખોખરી થઇ રહેલી છે, તોખી એજ છોકરીઓનાં છુટાંપણાં બાબે બતાવેછ કે તેના વિચારો આજે ખી કેવા આગલ વધેલા હોવા જોઇએ !”

“અને તોખી હું માંફ માંગુંછ,” નીના બજીદ થઇ. “મારે તો કોઇને ખી ત્યાં રહેવા જવુંજ નથી.”—અને મીંડ રીચલોન તો તે છતાં હજી ખી તેને જાસ્તી બોંહસ કરતે, પણ તેવામાં સારાં નસીબે ત્રીજા એકઝીક્યુટર લોર્ડ જુટસનું ઓરડામાં પાછું આવવું થયું, જેથી રખે તે હસી કરે તે શીકરથી મીંડ રીચલોનને એ વાત પડતી મેલી અરમખાડા કરી જવા વિના ચાલ્યુંજ નહીં.

“મીંડ કીરપ અને હું તમોને તમારા “પાર્ક હાઉસ” અને “લેક્સીંગ્ટન હાઉસ”વાલા મેહેલો બતાવા લઇ જઇએછ,” રીચલોનના ખલ્લી જવા પછી લોર્ડ જુટસે એકલો પડતાં તરત પાગર બાંધી લેતાં કહ્યું, “પણ આપણે જઇએ તે આગમ્ય મને એક સસ્લાહ આપવા ને સુચના કરવા તમારી રજા છે, મીસ ચેરટર ?”

નીના ભડકી ગઇ. છુત સુએ ને પલીદ જાગ્યો ! આ ખી વળી તેજ ભેળાંદૂખણુ લાવ્યો હશે કે કેમ ?

તેમજ હજું. છેક તેવું નહીં તોખી લગભગ તેને મલનુંજ ! તેણે તુરત વેલા તો તેને રાત્રે ખોતાને બંગલે જમવાનું તેડું કર્યું. “જમીને આપણે મારી બેહેન સાથે કોઇ થીએટરમાં જઇશું,” તે ડાસાએ કહ્યું;—

અને નીના એટલી મેહેમાનદારીથી ઓફર થયેલી મેજબાની બી કેમ ના કહી શકે ? તેણીને સભ્યતાને ખાતર એ ઇજન તો કપ્પુલ રાખવું જ પડ્યું.

ત્યાર પછીથી તેઓ ત્રણે જણાં પહેલાં તો “લેક્સીંગટન હાઉસ” વાલા નીનાના મરનાર બપાવાના પુરાતમ મેહેલમાં ગયાં, અને કેહવાની જરૂર છે કે નીના તે ઇચ્છાંડના એક સૌથી આગેવાન હાલની મોટાઇ જોઇને તદ્દન છક થઇ ગઈ ? તે પોલની કંપનીમાં ધણું ફરેલી હતી ને તેણે ધણું જોયલું હતું, પણ આવા એક ખરા માતખર મેહેલનો તો ખરેખર આજ તક તેને જાણે સ્વપ્નો વટીક ન થયો હતો !

તે બંને જૈફ આસામીઓએ આગલા હાલમાં તેણીના માનવંત વડવાઓની પોરટ્ટેસ (સખી) ના જે મોટા તખ્તા હતા તે લાઇનઅંધ તેને દેખાડ્યા અને ઓળખાડ્યા.

સૌથી પેહલાં તેણીએ પોતાના બપાવાનેજ જોવા માંગ્યા—તે મરનાર કે જે ધણું ભુંડું ને ધણું બલું કરી શક્યો હતો; અને તેથી ઓખ તેના જોડે વાત કરે એવી તે કરોડપત્તી બપાવાની હુબહુ સખી તરફથી નીના મિનીટો તક પોતાની નજર હટાડી શકી નહીં. આવા તેવણુ હતા—આ તે મરનાર, કે જેણે પોતાના એકનાએક ગાદીવારેસ એટાને ભાડુતી ગાડી હાંકવાનો એક હલકો ધંધો કરવા દીધો, અને જે, અફસોસ ! સખ્ત મજુરીનો મારેલો કંગાલ્યત, નજીસાત ને નામોશી વચ્ચેજ કમોહતે માર્યો ગયો ! આ તે મરનાર કે જેણે તેણીને પોતાને પણ વગર દયાએ છેક છેલ્લી પંક્તીની મુફલસીમાં અવત્યાં મેલતી છોડી હતી, અને જેણે આખંદા પોતે મરીને તેણીને આએ કીસમે પાછલધી ધનવાન ને સુખી કરી આપી હતી !

તે એહરો ગંભીર અને થરસાવાલો હતો પણ કરડો ન હતો. ઉલટું, તે આંખમાં નરમાસ અને દયાજ વચ્ચાતી હતી, અને અરે, તે છતાં તેવણુ એટલા સખ્ત કેમ થઇ શક્યા હશે. ? ખચ્ચીત, તેવણુનો જીવ તો ધણો જલ્દીજ હશે, પણ, નીનાને મજબુતીથી લાગ્યું કે, પેલા નેહસ્ત કસમ નહી તોડી શકવાની ભુલબરેલી નાચારીજ એ બધી બચંકાર ખરા-બીઓનાં ખાતેનમાં ખાસકરીને સમાયેલી હોવી જોઇએ.

તે પછી તે ખીજાં ઓઇલપેન્ટ ને સ્ટેચ્યુઝ (પુટલાં) જોતી આગલ વધી. ત્યાં તેવું ધણું હતું. તે આખો દમામદાર એક મસ મોટો

“ રીસેપ્શન રૂમ ” હતો—એવો કે જ્યારે એક મોટા બોક્ષ કે પાર્ટીની રાત્રે તેનાં સઘળાં બારણાં ખુલી નાખવામાં આવે ત્યારે તેનો ઝંઝકાતજ આંખને ચીતરી આવે એટલી હદ સુધી છક કરી મેલે !

વળી તે ગેલરીમાં બીજાં જે એક મોટાં પીકચરે નીનાનું ધણું ધ્યાન રોક્યું તે એક અમળાની પોરટ્ટેટ હતી. તે નીનાના મરનાર અપા-વાનાં માએની સખી હતી, કે જેનાં લગનમાં તેને કેહવામાં આવ્યું કે તે વખતનો રાજા પોને હાજર થયો હતો. તે એક ઘણોજ ખેંચાણુકારક ને દેખીતો તેજસ્વી એહરો હતો.

“ તમારાંમાં એવણુનાજ હોઠ ને આંખ છે, ” મી૦ ફીરપે તે પીકચર સાથે નીનાનો દેખાવ સરખાવતાં હસીને કહ્યું. “ તમારે એ પીકચર વેચવું છ ? ”

“ વેચવું છ ? ” નીનાએ તાજુબીમાં પુકાર્યું; “ ખચ્ચીતજ નહીં. કાંએ વાર ? ”

“ નહીં, એ નામીયા ચીતારા રોમીનું કરેલું છે, અને એવાં પીકચરોના એક વેપારીએ એની એક પાદશાહી રકમ આપવાની અમોને આફર કરેલી છે.”

“ હું તો આખી દુન્યાને ખાતર બી મારા માનવંત વડીલોમાંથી કોઈનું પણ પીકચર વેચવાની નથી, ” નીનાએ મગરરીથી કહ્યું. “ હું તો એ બધાં મારા જનનની પેઠેજ જાળવશ. ”

“ સાબાશ, વેલ સૅડ, ” લોર્ડ બ્રુસે એ હેતુ વખાણીને ખુશાલીથી કહ્યું; “ મીસ એસ્ટર, તમો એક ઘણાંજ પુરાણાં ને માનવંત ખાન્દાંનનાં નખીરી છેઓ, ને એ ખાન્દાની ટેક એમજ સદા સાચવજો.”

તેઓએ તે પછી તે આખો મેહેલ ફરીને જોયો, ને તેમ કરતાં કલાકો થઇ ગયા. તે એક રાજા બાદશાહોને માટે બી જેઠાએ તે કરતાં ઘણો વધારે માતખર કેહેવાય એવોજ એક નામીઓ મેહેલ હતો—અને જે બિચારીને રેહવાની એક ગંદી ચાલીના અધારા ઓરડામાંથી વરીક પેલી ઘાટકી ધરવાલી મીસીસ ચોપે બાડું નજ બરી છકવાને લીધે એક વાર ધકેલો મારીને હાંકી મેલેલી ને રસ્તે ઉતારેલી, તેનેજ નખરાંમાંજ નસીમે આજે એવાં એક આલીશાંન અયવાનની માલેતુજર ઘણીઆણી

ખનાવી હતી !! ખરેખર, એતાલે તાલેનો એ એક અજબ તમાસો હતો, અને ત્યારે ગરીબ નીનાને તે મેહેલમાં ફરતાં હરતાં જે અનેક લાગણીઓ થતી ને તેનાં દીલમાં જે દરયાવ ઉમાતા રહ્યા તેનું, તેની ખરી અસર સાથે, એક સવિસ્તાર અને અસરકારક વ્યાન પુરી વફાદારી વચ્ચે કંઇ કલમ કરી શકશે !

પ્રકરણ ૫૭ મું.

એ પછી સ્થાંજે તે મોડેથી પોતાનાં હોટેલમાં પાછી ફરી, કે જ્યારે તેણીને તે રાત માટે થપકાં ઇજન મુજબ સમીક્ષાંજ પછી બોર્ડ બુટસની બહેન પોતે તેણીને હોટેલમાં એસ્તકેબાલ લેવા આવી. તે અખળા ધણોજ બપોલો કરીને ધણા હાદમાડથી આવી હતી. તે બી એક ઉમરાવનીજ બેરી હતી. મરનાર બોર્ડ હારઉડ તેણીનો ભરથાર થતો હતો, માટે લેડી હારઉડ તરીકેના પોતાના દમામદાર થયેરામાં પોતાના સરસમાંસરસ ઘોડાની જોડી જોતરાવી તે પોતાની ફાંકડી વિક્ટોરીયામાં આપણી નીનાને લેવા પોતે તેણીનાં હોટેલમાં સામી આવી હતી.

નીનાને તે અખળા ધણી ગમી. બધાં દીલની, ભરખર બોલી, મીલન-સાર અને મલતાવડી તે એક વિધવા બાંતુ હતી. તેઓ બંને વચ્ચે એક તણકે ધણી મહોખતનાં સહીયારાં સંધાઇ ગયાં.

“બધું ઇંગ્લાંડ તમારી કાંઠાંણીથી ચક ચહરી રહ્યું”, લેડી હારઉડે નીનાને મલતાં સાથે હસીને કહ્યું. “આખો ઉમરાવ વર્ગ તમેને નજરે જોવા ને પીછાંણુ કરવા તલખગાર થઇ ગયોછ. સીઝરે તો કહ્યું હતું જે ‘હું આવ્યો, મેં જોયું ને મેં જીત્યું’, પણ તમે તો સીઝરથી બી વધ્યાં ! તમે તો આવ્યા ને જોવા આગમ્ય જીત્યાં !!”

નીના મીઠાસથી હસી. “મેં એવી તે શું એક કમાલ કરી ખતાનીછ તે હું જાણતી નથી, લેડી.હારઉડ,” તેણીએ સાદાધથી કહ્યું.

તે પચાસ ઉપરની ભરતીમાં બરાંઈ સુકેલી તોબી ચાલીસનીજ હદમાં હોય એવી જવાંન દેખાતી, ખુમસુરત એહરાની એક વિધવા હતી. નેના બાલ બધા હજી કાઢા ભખર જેવા હતા, ને એહરામાં એક બી કરચલી ચઢેલી નજરે આવતી ન હતી. તે જરા દીલે ભરેલી ને આસુદી હતી, પણ ફાટી પુટી જાય એવી છેકજ જાડી કે કદરૂપી ન હતી. કદાચ

ગાલ કલર કરેલા હશે, પણ તે છતાં તે એવી તો સંભાલભરી સીકતથી કરવામાં આવ્યું હતું કે રતાસ ખુદરતી છે કે ઉધારસુધાર ને નકલી તે કોઈ સાદી નજરે જોઈને કહી બી નહી શકે ! તે જવાંતીમાં બેશક ધણી ખુબસુરત હોવી જોઈએ, કેમજે આ હાલની ઉંમરે બી તે હજી ધણી ખુબસુરત નજરે આવતી હતી.

“ હું તમોને મલવા પોતે બી ધણીજ અધીરી થઈ ગેઈતી,” લેડી હારઉડે જરી રાખ્યું. “ હું” તો મારા ભાઈ યુટેસનું બેજું ખાઈ જતીતી કે તમો આવો તેજ દહાડે મને તમારી સાથે મેળવે, ને તમે અમારે ત્યાં જમવા આવવાનું પેહલીજ રાતનું ઇજન કમ્પલ રાખ્યું” તેથી અમો બેઉ ભાઈ બેઠનને ધણીજ ખુશાલી હાંસલ થઈ છે.”

તે એક ધણી ખુશાલ પારટી થઈ, ને લોડ ઝુટસના મેહલમાં નીનાને તે રાત્રે ધણી મોજ પડી. તેઓએ “ ત્રીલબી ” નો પ્રખ્યાત ઑપેરા જોયો, ને જમીને નીના મોડી રાત્રે પોતાનાં હોટેલમાં પાછી ફરી ત્યારે તેણીએ જોયું કે મીઠ કીરપે તેણીની નોકરીમાં નવી રાખેલી દાયા તેણીની વાટ જોતી ત્યાં આવી લાગીને જોટી થઈ બેઠેલી હતી. તે ચંચલ દેખાવની એક જવાંનું સુંદર અબળા હતી, ને નીનાને તે જોતાં સાથે ગમી ગઈ.

લોડ ઝુટસ ને તેની બેઠેન લેડી હારઉડ પોતે તેને તેનાં હોટેલમાં ઉતારી ગયાં હતાં, ને બીજી સહવારે પાર્કમાં તેને ફરવા લઈ જવા તે ઉમરાવખદી નીનાને લેવા પાછી હોટેલમાં આવનાર હતી. ખચ્ચીત, અત્યારમાંજ તેણીએ નીનાને ધણી આગળ પાડી ને પુરતી ઓળખાવી હતી, ને ધણાંક નામાંકીત આસામીઓ સાથે હે મારકેટ થીએટરના બોક્સમાં નીના બેઠી હતી ત્યાં તેણીએ તેણીની મીલાકાત કરાવી હતી. તે આંગેવાન લંડન સોસાયટીની પોતે ધણી માનીતી હતી, અને તેથી પોતાની ઓથે નીનાને આગળ પાડવા, વધારવા ને ઓલખાવામાં તે પોતે ખાસકરીને મોજ માની લેતી હતી.

નીનાને તેની નવી દાયા મેંગીએ એક તકકામાં ડેસ બદલાવ્યો, અને સુવા જવાની “ દેઝઆમેલ ” માં તૈયાર કરી આપી. તેને ધણી ઉંચ આવતી હતી. આખા દિવસની રંજ, રખડ અને મોજ પછીથી તે પુરતી થાકીને કંટાળી ગયલી હતી, અને તેથી મેંગીની મદદથી તૈયાર થવા કહે તે પાધરી સુવા ગઈ, ને જલ્દીજ ખાખની એક ખુશીમાં ગરક ગઈ.

એ પછી બીજી સહવારે પાર્કમાં તેને ફરવા લાઇ જવા લેડી હારઉઠાવ મુજબ સરેલાએ પાછી આવી લાગી. નીના તે વેળાએ તબ્બ તૈયારજ હતી. તે વેહલીજ ઉડી હતી, અને ડ્રેસ કરી પરવારી ગયત્રી તે હાથમાં તે આલીશાન હોટેલમાનાં તેના પોતાના ઓરડાઓને લગતી અગાસીમાં સહવારનું પેપર વાંચતી બેઠી હતી.

લેડી હારઉઠાવ છક થઇ ગઇ. તે તેણીના આ રૂડી સહવારના થયેરામાં કાંઇ એટલી તો સુંદર ને દીવકસ દેખાતી હતી કે લેડી હારઉઠાવ એક અમળા છતાં અન્યથાનાં એક આહ સાથેજ જાણુ તેણીને ટકટક જોઇ રહી.

તેઓએ આઇકપરજ ફરવા જવાનું ઠરાવ્યું. નીના આઇકપર અચ્છું બેસી જાણનાર હતી એમ લેડી હારઉઠે તેણીના બાઇ યુસ્ટેસ (લોર્ડ બ્રુસ્ટ) મારફતે સાંભળી લીધું હતું, અને લોર્ડ બ્રુસ્ટે નીનાને કહ્યું હતું તેમ તે પોતે બી દીલની કદાવર છતાં એ કસરતની ધરૂંજી શોખીન હતી. એટલામાટે તે સહવારે મળતાં સાથે ફરવા જવા થકી એજ ગમત તે બંનેએ નક્કી કરી લીધી, ને નીનાને પોતાને વારતે એક “મશીન” લેવાનું હજી બનેલું ન હોવાને લીધે લેડી હારઉઠે એક તડાકે પોતાને ત્યાંથીજ બે આઇક મંગાવી લીધી.

તે સહવાર ધરૂંજી દીવપત્રીર હતી, અને તેઓ પાર્કમાં આવી પુગ્યાં ત્યારે મોટે ખાંચરેનાં ફરવા હરવા નિકળી પડેલાં લોકોથી પાર્ક ચીકાર ભરાઇ ગયો હતો. થોડેસ્યાર અને આઇકપર સ્વારી કરતાં, તેમજ પગે ચાલતાં અને ગાડીઓમાં સ્વાર થયલાં બાંનુઓ અને ગ્રહસ્થો મોટી સંખ્યામાં ત્યાં હાજર થયેલાં હતાં, અને લેડી હારઉઠને પહેલાં અરધાજ કલાકમાં ત્યાં જ કદમ કદમ હસી હસીને ડોકાંના લેહકાથી લોકોને “નોડ” કરવું પડ્યું તે તેણીની અતી બોહળી ઓળખાણુ પીછાંણુ અને આગેવાન સરકસોમાં જામી ગયલાં વગવસીવાનો—નીનાએ જોઇ લીધું કે—એક મુસ્તાફીમ પુરાવો હતો.

નીના પોતાની આઇકપર જરા બી “નરવસ” થઇ નહિ. તે એક એકકો બેસનાર હતી, અને તે પોતાની કુશંજતાની પુરવારીથી તે દરેક જોનારને છક કરતી રહી હતી. ખરેખર તો સંહેકડો બદકે હજારો આંખો તેણીની તરફ અન્યથા ને ખુશાલીમાં બેઆઇ રહેલી નજરે આવતી હતી, પણ તે પોતે કશું જોતી ને જાણતીજ ન હોય તેમ દીવખુશ કીસમે લેડી હારઉઠ સાથે વાતચીત કરતી પાર્કમાં ફેરા ફરતી રહી હતી.

તેણીની હાજરીએ તે તરફ એક તકાએ મોટી ચરચા ઉભી કરી, અને નર તેમજ નારીઓ તે કાણુ હતી તેની જીજ્ઞાસુ તેહકીકમાં એક-મેકને સવાલો કરવા પડ્યાં. ટોપચી લોકોએ તો તરેહવાર તકાકાઓ માર્યા. કોઇએ તેને નાણીતી લેડી એલગી ઠરાવી લીધી, તો કોઇએ વળી તેને કાઉટેસ આફ વીલીંગડન; કોઇએ પ્રીનસેસ ડી ઓલીવ્યા જાહેર કરી તો કોઇએ વળી લેડી સીલીવ્યા જ્યોર્જ: અને પતંગ્યાંની કાસમે બાઇકપર પસાર થઈ જતાં એવું કાંઇ ને કાંઇ કાંને આવતું ત્યારે સુંદર નીના પુષ્કળ ગમત પાંખીને મનથી જાનજાન હસ્યા વના રહી શકતી નહિ. એવામાં કોઇએ પુકેથી તેનું પોતાનું નામ પોકાર્યું, અને નીનાએ ચમકીને પાછળ ફરી જોયું તો તે પેલો જવાંન લોડ આવાસોન હતો.

નીના તરત બાઇકપરથી ઉતરી પડી. તેણીને એ જવાંન ગમી ગયો હતો તે આપણાથી અનુપ્યું નથી, અને લેડી હારવેડે નીનાના ચેહરાપર પંચરાયલી ખુશાલી જોઇને એક તકાએ ખરો મામલો પાંખી જતાં તેણીને દસ મિનીટમાં પાછી તે તરફ લેવા આવવાનું કહી પોતે આગળજ હેરયું લીધું.

એ દરમ્યાન તે બંને જવાન્યાંઓ એકઠાં પડ્યાં. લોડ આવાસોને પોતાનાં મશીનને ટેકવીને નીનાની બાઇકને બાજુએ ઉભી કરી મુકી, જે પછી એક મોટાં ઝાડની હેઠળના શિતલ છાંયા વચ્ચે મેલાયલા બાંક ઉપર બેસીને તે બંને જવાન્યાંઓએ એવાર પેઢારની દેટલીક વાતચીતો કરી લીધી. તે વાતચીતમાં, અજાત, પ્યારનું તત્વ કથુંજ મોજુદ ન હતું, અને એમ છતાં તેઓ બંને એકમેકથી પુરતાં રાજી થયલાં દેખાતાં હતાં એ વગર સદેહનું વાંચી લઇ શકાતું હતું.

ખચ્ચીત, પાકમાં મુગરેલો તે એક કલાક સુંદર નીનાને માટે ખરેખરો દીવ્યખુશ ને ખુશનુમા હતો. એ દરમ્યાન નીનાની લગભગ ત્રીસેક વગવાલાં અસામીઓ સાથે ઓળખાણ પીઠાણ કરાવી લેવામાં આવી, અને ત્યાર પછી થોડાજ વારમાં તેણીની તમામ સહકારીની વાહવાથી તે આખમે પાર્ક જાણે એકદમ ગાજવાજી રહ્યો. તેણીએ શું શું ખમ્યું હતું ને કેવી રીતે મોટાઇએ તે પુગી હતી તે વાત જાણે જાણે આપસઆપસમાં કરવા લાગ્યાં, અને તે જ્યાં લોડ આવાસોન સાથે બેઠી હતી તે બાજુએથી ફક્ત તેને જોવાને વાસ્તેજ સેહેંકડો આસામીઓ પસાર થઈ જવા લાગ્યાં.

જવાંન લોડ આવાસોનની માતા લેડી આવાસોન બી ત્યાં હતી, અને

તેણીનું ધણું દોહી ગયું હતું. જે મુરખીગીરી લેડી હારઉં હમણું તેણીની કરતી હતી તે માન તેણીને ભોગવવા પેહલેથીજ ધણી લાલચ થઇ હતી, કે જ્યારે નીનાએ તેણીને તો સમ્મત ઝાડુ માર્યું હતું ! તે એટલાવાસ્તે લેડી હારઉંની હાલમાં ધણી અદેખી પડી, અને લેડી હારઉં સંધરવા લાયક દોસ્ત ન હતી એવી મતલબનું નીનાને કાંઈક કહેવા ને કાનપર પડીને ચેતાવા તે ધણી તલપાપડ થઇ રહી, કે જ્યારે કમનસીબે તેણીને તેમ કરવા ત્યાં એક બી તક મલી નહી.

તે, એમ છતાં, જરા એ નામુરાદ કે નાહોંમત થઇ નહિ. અદેખાંએ એટલી સેહલાઇથી હોંમત હારી જતાંજ નથી. અદેખાઇનું જયુન ઝેહર તે લોકોને પુરતાં ઝેરી અને ઝતુની બનાવી શકે છે. તે, એટલાવાસ્તે, બપોર પછી નીનાને ચેતાવા તેણીનાં હોટેલ સેસીલમાં મલવા વડીક આવી, પણ માંમાં ભાગ્યે ત્યાં પણ તે માહત થઇ. તેણીએ જ્યેનું કે નીનાએ તે રહાંજે ચાએપર ચાર પાંચ તેને ચાહનારાં શુભેચ્છકોની એક ન્હાની જેવી પાર્ટી નોતરી હતી, ને તેમાં લેડી હારઉં તો સામી આગેવાન હતી ! એથી તેને એકાદ પણ ભોંય ભારી પડી જઇને ખસ્યાણું લાગ્યું 'ખર', પણ તેણીએ તરત પોતાના મગજનું સમતોલપણું પાછું મેળવી લીધું, અને ફક્ત નીનાને મળવા ને તે રાત્રે પોતાને ત્યાં સાથે જમવાનું ઇજન કરવાજ તે એ તરફ આવી હતી એવું અડવી દબને તેણીએ પોતાના ગત્રીય દ્રેશનો તાખરતોખ દાંકપીછોડા કર્યો.

પ્રકરણ ૫૮ મું.

તે અદેખી અખળાએ લેડી હારઉં વિરદ નીનાને જે કાંઇ સમ-જાન્યું તે નીનાએ એક કાનથી સાંભળીને હસી હસીને બીજે કાને કાઢી નાખ્યું. તેનાપર તેથી કશીજ અસર થઇ નહિ. ઉલટું, સોશીસીટર મી૦ ફીટ્પ સાથે મસલત કરીને બીજે દિવસેજ તેણીએ તો લેડી હારઉંને એક અઠવાડ્યું હોટેલ સેસીલમાં તેની મેહમાન આવવા ઇજન કર્યું, ને કહેવાની જરૂર છે કે લેડી હારઉંએ એકે બોલે ને મોઢામાંમોટી ખુશાશી સાથે તે ઇજન તરતજ કપ્પલ રાખ્યું !

એ અઠવાડ્યાં દરમ્યાનમાં પણ મલી લેડી હારઉં નીનાને આગળ પાડવામાં અને તેની ઝોળખાણ પીછાણ વધારવામાં ધણીજ બેકીમતી

મદદ કરી, અને તે વખતથી નીના સોસાયટીમાં પુરતી રાએતપાએત થઇ. મોટે મોટે ખાંચરેનાં લોદા પોતાને નામના કાઠો હોટેલ તક આપીને તેણીની દોષ્ટીના આરગુમાં મેલી જતાં, અને પાર્ટી, શોઅરી અને ઓક્ષનાં ઇજનેનો તે તેનીપર જાંણે વરસાદજ વરસવા લાગ્યો. વળી તમામ આગેવાન પેપરોએ તેણીની તસ્વીરો આપીને તરેહવાર રસીદા ને ઉપજારી કાઢેલા હેવાલો છાપી માર્યા, અને, સામટી રીતે, તે નાજનીન લાંડનની તે વખતની મોસમનું મધ્યખીડુંજ થઇ પડી.

ઓક્ષમાં નીના કદી ડાન્સ કરતી ન હતી, સખખ ખરી રીતે તો એ હોનરની તેણીને કશી તારીખ દ્રાઇએ કદી આપીજ ન હતી. એમ છતાં તેણીએ પોતાનું એ અજણપણું સોસાયટીને જરા પણ જાહેર થવા દીધું નહિ, અને જાણે એ વાતમાં તે પોતે અજણમો ધરાવતી હોય તેવીજ ક્રીસમે વર્તીને તેણીએ પોતાનો ટેક અને મોમો તારીફકાયક સમયસૂચકતાથી સાચવી લીધો.

તે જરા ખી આજસુ થઇ નહિ, ને મોજ શોખ પરજ તે ધ્યાન આપતી થઇ હતી એમ પણ નહિ હતું. તે એજ વખતે પોતાના કરોડોની મલકનો હાથ કરવાને લગતી વ્યવસ્થામાં પણ પુરતી રોકાવલી રહેતી. તેણીએ “લેક્સોંગટન હાઉસ”માં પોતાની મતલબને અનુસરતા ધણાક મોટા ફેરફારો કરાવ્યા, અને પોતાને માટે ધણા નાદર પોશાકોના મોટા મોટી ડ્રેસ મેકરોની પેઢીને આંરડરો નોંધાવ્યા, કે જે જ્યાંમાં લોડ જુટસની ખેલનની મદદ, સહલાહ અને શામેલગીરી સુંદર નીનાને વાસ્તે અગત-કરીને ધણી કોમતી થઇ પડી.

એ પછી નીનાના હકનો સરકારમાં પુરતો સ્વિકાર થઇ રહેતાં નીનાએ પોતાના કરોડોનો કબજો લીધો, અને તે “લેક્સોંગટન હાઉસ” વાલા મોટા મહેલમાં રહેવા આવી. તે પછી વળી ખીજેજ દાહડે લેડી હારઉડના વગથી મારસ્થોનેસ ઔદ્ધ બીપલટ્ટી મારફતે તે માહરાણીના “ડ્રાઇંગ રૂમ”માં રજુ થઇ શકી, અને ઉમરાવાની સંક્રમાંથી એક પાએરી આગળ વધીને રાજવંશી હરોલમાં પોતાની આજખાણ પીછાણનો મજબુત છાપ ખેસાડી આવી, કે જેના રંગીન હેવાલો, મસ મોટાં મથાલાંઓ કરીને, આખાં ઇંગ્લાંડના છાપાવાલાઓએ છાપી માર્યા.

એ પછી સોસાયટીના ધારા મુજબ નીનાએ પોતાના મહેલમાં

એક મોટી ડીનર પાર્ટી ને બોલ આપવાનાં ઇજનો બાહર પાડ્યાં, અને મોટી પદવી અને ફેશનનાં ધણાંક માનવંત પરોણાંઓએ તેણીનાં ઇજન સ્વીકારીને તેણીને ઇજન આપી.

તે ગરીબ નીનાની સૌથી મોટી મગરૂરી માનવાભેગી એક રાત હતી. ઓ એ શું તેજ નીના હતી કે જેને રસ્તે રસ્તે રખડતી પોલીસે પકડીને ચોકીમાં આશરો લેવા ફરજયાત મોકળી આપી હતી ?

તે આખર કરેને એક આદમી—અખળા હતી, અને તેથી હાલનાં આ સર્વોત્તમ સુભાષ્યની સરજત માટે તેની છાતી હર્ષમાં ઉંચકાયા વગર રહી નહિ. તેણીએ જમીનપર ધસડાતી એક લાંબી ટ્રેલનો દમામદાર પોશાક સળચો હતો, અને તેણીની હંસ જેવી ઉંચી ગોરી ગન્દન અને ખરફ જેવી સફેદ અરધી ઉંઘાડી છાતી ઉપર જે બેકૉમતી હીરા માણેકનો હાર ઝગઝગાત મારતો હતો તે મોટા સંગેમરમરના દાદર ઉપરથી નિચે ઉતરીને આવતાં સામેના ગંજવર આરસીના તખ્તાઓમાં નીહાળતી તે રૂપસુંદરી હાંધેલી હદ સુધી ખુદની શુકરશુબ્ધર થઈ.

આખો મહેલ એ રાત્રે ખુદી નાખવામાં આવ્યો હતો, અને રોશનીના એક મસ મોટા દરવાજ વચ્ચે તે આરાસ્તા મહેલ બંધા ઝગઝગી રહ્યો હતો. બાગોમાં તેવીજ દીલપજીર રોશની વચ્ચે રંગ બેરંગીન ફુવારાઓ ઉચે સુધી ઉડતા હતા, અને, ટુંકમાં, તે આખો મહેલ ધણે વરસે પરીઓનાં પરસ્તાન રૂપે ફેરવાઈ ગયો હતો !

નીના વચમાંનાં મોટાં બારણાં આગળ પોતાનાં માનવંત પરોણાંઓને “ રીસીવ ” કરતી હસ્ટે ચેહરે ઉભી હતી, અને દરબાન તે આવનારાંઓનાં મોટે સહાદે નામ પુકારતો જતો હતો.

“ હીઝ સીરીન હાઇનસ મેપલબ્રૅકના સાહબેદ, ” એવામાં દરબાને પોકારયું, અને નીનાએ એક કદમ આગળ વધીને તે રાજવંશી પરોણાનો આદરસત્કાર કર્યો. તે એક ઉંચો, દમાપદાર જવાન હતો, અને તેની છાતી હીરા મોતીના ચાંદા અને ડોઢરેશન્સથી તમામ ભરાઈ ગઈ હતી.

તે શાહજાદો નીનાને જોતાં સાથે જઝદીજ મોહીત થયો. તેણે આવ્યા પછી થોડાજ વારમાં નીનાના ડાન્સના આરમ્ભ કરી, પણ નીનાએ તેની અતીથશી નાઉમેદી વચ્ચે ના કહ્યું.

“ બોલ રૂમમાં સેહેંકડો મારા કરતાં વધતી ખુબસુરતીઓ તમે

નામદારનો ડાન્સ નોંધવાને મગર થશે, પ્રીન્સ,” નીનાએ હસીને જવાબમાં કહ્યું.

“ ને તમે નહિ ? ”

“ કારણ જે હું તો ડાન્સ કરતીજ નથી ! ”

“ ત્યારે તો મારે બી ડાન્સ કરવોજ નથી; હું તો ફક્ત તમારી કંપનીમાંજ મોજ મેળવશ. ”—અને તે રાજવંશી જવાનની આંખમાં પ્રજ્વળ મોહમત વાંચી લઇ શકાતી હતી !

તે રાત્રી નીનાને ત્યાં “ ડીનર ” એક માહિમારત ફોલ પુરવાર થઇ. ઉંચામાંઉંચા વાઇન્સ રજી થયલા હતા, અને મેજબાનોને લગતી દરેક બારીકીઓ એક બાદશાહી ખાણને જેમ આપે ને શાભાવે એવી તરફીબથી સંભાલી લેવામાં આવેલી નજરે આવતી હતી, કે જે બહુ બેશક બલા મી. કીરપ અને લેડી હારડેની કુનેહભરી કારસાજનેજ આભારી હતું.

મોડી રાત તક મેળાવડો વિસરજન થયો નહિ, અને પ્રીન્સ નીનાને લઇને બાજીમાં તાહેસે બેઠો હતો. તે તકનો તેણે લાભ લીધો. વરસોની મોહમત અને દોસ્તી હોય તે રવેસે આપંદા તેણે સુંદર નીનાના પવિત્ર હાથની આરજી કરી, અને તેણીને માથે એક બાદશાહી મુકટ મેળવા દેવાની ઓજરખવાહી સાથે રજા માંગી.

મગર નીનાએ ધણી નમનતાઇથી ના કહી. ધણીજ હુંક પીઝણુના વિગેરે ઓસકાઇ શરમાઇને તેણીએ અનેક વાંધા રજી કર્યા, અને તે શાહજાદાનો હાથ કચ્ચ કરવા ધસીને નાજ કહી.

તે (પ્રીન્સ) ધણો અજબ થયો. “ તમોને અમો જરમનો સામે કે મારાં જરમન રાજ સાંમે કાંઇ વાંધો છે ? ” તેણે તાજીબીમાં પૂછ્યું.

“ જરા બી નહિ, ” નીનાએ જોશથી કહ્યું; “ મને તો જરમનો વાસ્તે ઓર ધણું માન છે ! ”

તેણીએ એક ઝટકે યાદ કર્યું કે તેણીની અનાથ હાલતનાં દરમ્યાનમાં જે એક ગરીબ વેદરે તેની દસ્તગીરી કરી હતી તે પણ એક જરમનજ હતો, અને તે દસ્તગીરી બી એવા દયાળુ પ્રકારની અને એટલી નાદર તેમજ બેદીમતી હતી કે ફક્ત તેનેજ ખાતર જરમનોપર નીનાને

જાણે પ્યાર આવી શકતો હતો ! તે ગરીબ વેટરને નીના પોતાના હાલના સુખી સમયમાં ધણીક વાર યાદ કરી ચુકી હતી. તે તેને મદદ થવા ધણુંજ ચાહતી હતી, અને તેનો પત્નો મેળવવા જેવી શોધખોળ વડીક તે મીઠા કીરપ મારફતે કરાવી ચુકી હતી, પણ કમલાગ્યે અત્યારતક તેનો કશોજ પત્નો મળી શક્યો ન હતો.

પ્રીન્સે ખુશ્લી આંખે કામ લીધું. તે કાંઝે તેને નામ જીર કરે— સિવાય કે તે અત્યાર આગમ્ય કોઇ સાથે પુરતી પ્યારમાં પડી ચુકી હોય ? અને ખુશ્લી આંખે એ પાયાપર મળ્યો હોવાની કામ લેતાં તરત તેને ખાતમી મલી કે લોડ આવાલેનને તે ચાહતી હતી !

તે એ ખાતમી મલતાં સાથે તરતજ પુરતો અદેખો થયો, અને મર્યાદાની હદ ઓલંગીને તેણે તેણીને તે આખે પાધરો સવાલ વડીક પુછ્યો.

નીનાએ મીઠાસથી હસીને તેને ના કહ્યું. “ તમારે તમારા હરીફને નરમની બોલાવીને હુએલ રમવાની મરજી થઇ કે કેમ ? ” તેણીએ હસીને પુછ્યું; “ પણ એવું કાંઇ છેજ નહી. હું તમો નામદારને પ્રમાણીકપણે ખાતરી આપુંજ, પ્રીન્સ, કે તમો જેને માટે વેહમાવોજ તે જવાંનને મેં મારં દીલ મુતલગ આપ્યુંજ નથી.”

“ નહી ? ”

“ નહીજ.”

“ ત્યારે તો હું હજી બી નામુરાદ કે નાહીમત થતોજ નથી,” તે પ્રીન્સે બજલધથી કહ્યું. “ હું ઉમેદ કરુંજ કે તમો કોશિશ કરશો તો જરૂર મને ચાહતાં શીખશો.”

નીના હસી. “ પ્યાર શીખેશે શીખાતો નથી ને મનમાં માંગેશે આવતો નથી, પ્રીન્સ,” તેણીએ નરમાસથી કહ્યું. “ એ તો એક અણુડીક લાગણી છે, અને તે ક્યારે ને કોણને વાસ્તે કોઇનાં જીગરપર ગાલેજ આવે તે કોઇ કદી કહી કે જાણી શકતુંજ નથી. એ તો નજરની પવિત્રાઇ છે, અને જે છે તે ફક્ત પહેલોજ નજરની પાક અસર છે.”

“ ને તેવીજ અસરમાં હું પોતે અસીર છેઉં ! ” પ્રીન્સે હજી જીદ કરી, “ જેથી હું તમોને તમારી ઉપરાંત બી ચાહવશ, અને ચાહવશ તેથી આપદા જમરીથી અંતશ ! ”

પ્રકરણ ૫૯ મું.

તે આખી સીઝન નીનાને કોઇએ જરા થઇને જપ વલવા દીધી નહી. તેને થયલાં ઇજ્જતોમાંથી તે અરધાં પણ કમ્યુન રાખી શકી નહી— એટલી હદ સુધીનાં તેને રોજનાં ઇજ્જતો આવતાં રહ્યાં હતાં; અને જાણે તે કોણ એક મોટી બાદશાહજાદી હોય તેમ નાઉમેદી અટકાવા કેટલાંક મેલાવડો કરનારાંઓ તો જાણીયુજીને જુહું વડીક બાળે વખત જાહેર કરતાં રહેતાં કે તે આવનાર છે ।

એમ છતાં અંતે મોસમની આખેરી સાથે તેણીને લગતી એ નવાઇ અને ચરચા બી જુન્ટી ને ઠંડી થતી ગઇ, અને ત્યારેજ નવેંબરમાં નીના થોડીક નિરાંત પામવા પોતાના હેમ્પશાયરના મેહલમાં જતી રહી. તે મેહલને “ મરયટ કાસલ ” કહેતાં હતાં, અને તેના ઉંચા મિનારાઓ સાથે તે પણ એક પુરાણ વખતની ગુલાહી પોકારતી ધણી નમુનેદાર ને નાદર મીલકત હતી. તે પહાડોનાં ઉંચાણમાં બાંધવામાં આવેલી હતી, જેથી “ આછલ ઓઝ વાહીટ ”નો આખો દેખાવ ત્યાંથી ધણી મનોહર હદ સુધી જોઇ શકાતો હતો. વળી તેના અંતે વિશાલ દરવાજાઓમાંથી દાખલ થતાં છેક અંદર સુધી મોટી ઉંમરનાં પુરાણાં વખતનાં ઝાડો સામસામી હારમાં ઉભાં રહીને મથાળે એકઠાં મંડ્યાં હતાં, જેથી એક એવી તારોતાજગીમરી ઘટામાં થઇને મેહલમાં જવાતું હતું કે જે મેહલની રોણકમાં એક ઓર મજાહ વધારી આપતું હતું.

નીનાને હયાં ધણું ગમ્યું. શહેરની ધમાક ને ધુમચક્રીથી ફારેગ થતાં આ એકલાં એકાંતમાં રહેવા ને એ બોહલી મીલકતોને લગતાં મેદાંતોમાં પાઉંપેઆદી એકલી રખડવા નિકળીને ગામડાંની તનદરોરત આખો હવાનો દહાવો લેવામાં એ મનોહર સુંદરીને મોટી મોજ મલી: અને, એમ છતાં, હયાંજ એકલી પડતાં હવે તે માહાત્મ્યને ઉચાઉચ ને અચત્યુચ તેના એક વારના જહાલા પોંચતી યાદ બેવડા સંતાપ સાથેં હૈયે ચઢી આવી. નહોં કે તે તેને આજતક કદી બી વીસારી શકી હતી—કદી બી નહોં. એ તેના એકજ ને એકલોજ પ્યાર હતો. તે પોંચને ખરાં જીગરથી ચાહતાં શીખી હતી, અને ફક્ત પોતાની પાક ઇજ્જતની પાસમાંનીની મતલબથીજ તેનાં અત્યાર તક સદાની અલગ થઇ હતી. એટલામાટે હાલનાં આ તેનાં શાંત એકાંતમાં તે યાદ ફક્ત બેવડાં જોસથી તેની જવાંન છાતીમાં ખુદી આવી ।

તે જો અત્યારે આ તેનાં સુખમાં ભાગ લેવા તેની બાજુમાં હતો તો ? શું તે જાણતો હશે ? તેણીના આ બાગેચની એક સ્વપ્ના જેવી અન્યથા ગિચીથી શું તે આ આગમ્ય વાકેફ થઇ ચુક્યો હશે ? તે શું ધારતો હશે ? તે જો તેની મોહરદાર થવાને છુટી હતે તો તેના હાલના પૈસા ટકાનાં આ પ્રોઠ સુખમાં તે એવા એક કદ વનાના પ્યારથી ચાહતા હેતવંતા ખાતીંદની ગોદમાં કેટલી બધી વધારે સુખી થઇ શકતે ?

પણ અફસોસ એજ ન હતો. જો તે પૌલની યાદને સાચી રહેવા હવે કદી બીજું ધર ન કરે ને ફરીથી પરજીજ નહીં તો તેણીની પોતાની ફેજ શી થનાર હતી ? શું તેના કરોડો તેણીનાં મુવા બાદ સરકાર ખાય યા ફક્ત ધર્મદા આપી દેવાય ? તે નાચારેસતો હવે પછીને ચારેસ કોણ હતો ? તે જો બચ્ચાંના બુદ્ધિ આશીરવાદથી બેનસીબજ મરી જાય તો તેના કરોડો ને કરોડોની મીલકતોની આયંદા કેવી અવ્યવસ્થા થાય ?

તેને “ મા ” થવા ગમતું હતું. એ તે તૃષ્ણા છે કે જે ચોક્કસ ઉંમરે દરેક અબજાને થતીજ ઘટે, ને નીના જેવી એકના બાબમાં તો તે એક જરયાત થઇ પડી હતી, એટલે એ અફસોસની આગમાં તે બેવડી જલી ગઇ. તેનાં અયવાંનો બચ્ચાંઓના મીઠા અવાજોથી ગાજતાં વાજતાં થાય, ને તે પ્રિય મધુરાંઓ તેને “ મમા ” ના મીઠા હેતવંતા એલકાઓથી પુકારે તે સઘળું શ્વણ કરવા તેના કાન સરખસર તરસતા થયા !

અને તે કેમ બને—તે જો પૌલનાજ હક ને પ્યારને સદા સાચી ને વફાદાર રહેવા માંગે તો કેમ બને ? તે પૌલના જેવા પ્યારથી બીજા કોઇને કદી ચાહતાં શીખીજ ન હતી ને ચાહી શકતીજ ન હતી, તો હવે એ બેનસીબીથી બચવાનો તેના કને બીજો ઇલાજજ શો હતો ?

“ મારે પરણવુંજ જોઇશે,” તે એક સરદ હાથ સાથે એકલી એકલી મનથી પટપટી. તેને એક ભરથારની જરયાત કરતાં બી ફરજંદની નવાજીશની અગત ધણું વધારે મોટાં પ્રમાણમાં માણુંમ પડી; અને તેમ હતું ત્યારે પરણવાની ઉમેદથી જોઇ શકાય એવા ફક્ત બેજ આસામીઓ તેની ઓળખાણુપીછાણુના બોહળા વગવાલા વર્ગમાંથી તેની નજર સામે ખડા થઇ શક્યા, જેમાં એક પેલો મેપલમંકનો શાહજદો અને બીજો લૉર્ડ આવાલૉન હતા. અને ભરથાર તરીકે ઉમેદ કરવા જોગજ જવાંનો હતા, પણ એક હાથપર જેમ લૉર્ડ આવાલૉનની લોબી માતા એક સાસુ તરીકે નીનાને

ગમતી ન હતી, તેમ વળી, બીજા હાથપર, પ્રીન્સને પરણીને તો એક તદ્દન પરાયા મુલકમાં સદા સુધીનું જઈ વસવાતું થાય તે પણ તેણીને માટે તેટલુંજ કરાજી પેદા કરનારું થઈ પડતું હતું. વળી પ્રીન્સનો સ્વભાવ લગભગ અદેખો વધારે હતો એ પણ તેને કમ્યુલ નહિ રાખવાને એક વધારે મોતેબર કારણ થઈ પડતું હતું; અને ત્યારે એ બધા વિચારો કરી લેતાં સામટા સરવાલા પછી નીના પોતાનાં મન સાથે એમજ એકમત થઈ કે એ બેમાં લોર્ડ આવાલોનને કમ્યુલ રાખવો એજ વધારે દુરઅર્થ ને ડાહ્યાપણુબરેલું થઈ પડે એમ હતું,

અને ત્યારે વળી એક નવો સવાલ ઉભો ને બરપા થતો હતો ! તેણીએ પોતાની ખોલ સાથે ગુજરેલી નિર્દોષ છતાં અપ્રમાણીક જીંદગીની કેફયત પોતાના એ બવિષના બરથારને કહી દેવી ઘટારત હતી કે નહિ ? એ એક નિર્ણય કરવાને માટે ઘણો જરૂરી સવાલ હતો. બનવાજોગ હતું કે એ વાતની માહીતી થતાં લોર્ડ આવાલોન તરતજ તેનાથી અલગ થઈ જાય, અને સામો વગર કારણે તેણીનો એ અયંકાર ભેદ જાણી જાય ? અથવા, જે બીજા હાથપર, કદી તે પોતાના હાલના મોટા પ્યારના બાએસથી મન મોટું કરીને તેને પરણે બી ખરો, તોપણ એમ કાંય નહિ બને કે વખત જતાં તે પ્યારનો જીરસો ઠંડો પડતાં તેનાં માનમાંથી તે જલદીજ પાછી ઉતરી જાય, ને તેનો મનઉતારો થતાં પોતે સદાની દુઃખી થઈ બેસે ? વળી એ વાત સદંતર છુપાવીને પરણવાનું પણ તેટલુંજ જોખમબરેલું હતું. પાછલથી કાંઈ બી એતેક્રાકનાં પરીણામમાં તેને એ વાતની માહીતી થતાં વધારે ગંભીર ખરાબીઓ નહિ થવા પાંમે તેની જામીનગીરીજ શી હતી ?

કુંકમાં, કાંઈ બી નક્કી સેવટ પર તરત ને તરત તે દાહડે નિર્દોષ નીના આવી શકી નહીં. તેને કાંઈ સમજજ પડ્યું નહીં, અને તેથી હાલ તો એ વાતનો ફેસલો અધુરોજ મુદ્દા તેણીએ કામપર ચીત લગાડવાનું કર્યું. ત્રણ ચાર દિવસોનો એકઠો થયલો ટપાલ તેણીનો ચઢી ગયો હતો, અને તે અસંખ્ય કાગળો તેણીએ વાંચીતે તે માંહેલા જરૂરી હોય તેના જવાબો લખવાના હતા, જે એકલે હાથે હાલમાં કરવાનું હોવાથી ખરેખર મોટું ને ઘણી રોકાણનું કામ થઈ પડ્યું. લંડનમાં તો તેને લેડી હારઉડની મદદ મળતી હતી, અને તેથી એ કામ ત્યાં ઘણું આસાનીથી આટોપી લેવાતું હતું, પણ હયાં તો તે એકલીજ હતી.

એમ છતાં તેને લાંબો વખત એ કંટાલાનું કામ કરવા ગમ્યું નહીં. એક વારસ ફરજની ઉંમીદની તુષણા થવા પછી જાણે તેનું ચીતજ ચોરાઈ ગયું હતું, અને તેથી જલ્દીજ તે એ કામથી કંટાળી, ધણાંખરાં જમા થયલાં કાગળોનો ઢગલો ઉખેડ્યા કે વાંચ્યા વગરનો એમનો એમ પડતો મેલી, ઉડીને પાધરી અગાસી પર ગઈ.

ત્યાં હવા ધણીજ ખુશનુમા હતી. ઠંડીના દિવસો હોવાથી સુર્યાસ્ત ધણો નજીકમાં થઈ જનાર હતો, અને સમીક્ષાંજની આમદ પુકરવા મોટાં મોટાં ઝાડો પરંદાઓથી જીવતાં બની તમામ કુસાહોર કરી રહ્યાં હતાં. વળી, બીજા હાથપર, નીનાની વિશાલ વાડીનાં ખુશબોદાર પુષ્પો ચોપાસ એક મીઠો બેહેકબેહેકાત ફેલાવી રહ્યાં હતાં, ને એ બધી સુંદરતાને શોભા આપે એવી તે સુંદરી પોતે—નીના—પોતાના મેહેલના મોટા ઝરખામાં આવી એ સઘળો દીલ બેહેલાવનારો મામલો ધણી મોજથી જોતી ઉભી હતી.

અને તેવામાં તેણીએ જોયું કે કોઈ સાધકવીર જ્યાંન તેની બાષક પર તેના કંપાઉંમાં ગમડી આવતો હતો. એ કાણુ ?

નીનાને એ ઝાણું ગમ્યું નહીં. તે એકાંત સાંધતી ને એકાંત સો-હોધતીજ અત્રે ફક્ત ગઈ કાલે તો હતી આવી, ને એટલામાં એ કાણુ હતો કે જે તેને તેની એ મનહર શાંતી વચ્ચે હરકત કરતો અત્રે આવવાની એમ સરકથી કરી રહ્યો હતો ?

પણ નીનાએ તે નજીક આવતાં જોયું કે તે તો પેન્નો બન્નો જ્યાંન અર્ધ આંધ આવાસોન હતો, અને ત્યારે તેને જોતાં ને ઓળખતાં તેના ગોરા ગાંઠો પર એકદમ રતાસ ધસી આવ્યો. તે સમજી ન શકી કે એ જ્યાંનનું આવતું તેણીને પ્રિય લગતું હતું કે અપ્રિય ?

ભોઈ આવાસોને બી તેને ઉંચી નજર કરીને તે અગાસીમાં ગિરાજ-માન ઉભેલી જોઈ, અને તે ધણી મીઠાસથી હસ્યો. એકજ પલ, અને બીજી પલે તો નિચલા વરંદાના એક મોટા થાંમલાને પોતાની બાષક ટેકારી તે જ્યાંન ભોઈ કુદકે છુરકે ઉપર તે નાંગનીન જ્યાં હતી ત્યાં ઉત્તમંદ ધસી આવ્યો.

પ્રકરણ ૬૦ મું.

“હું તમોને કંટાલો તો નથી આપતોની, નીના ?” આવતાં સાથે શેકહેન્ડમાં ધણી મીઠાસથી નીનાએ લાંબો કરેલો હાથ તેટલાંજ હેત સાથે પોતાના હાથમાં પકડી તે જવાંન લોડે શંકાશીલ પુછ્યું; “તમો એકલાંજ હશે એમ ખ્યાલ થતાં આજે રાત્રે આવીને તમને મલવાની મારી ઉલટ અને ઉમેદ ધણું બી મન મારવા છતાં હું મુતલબ રોકી શક્યો નહીં.”

“તમે ભલે આવ્યા, ” નીનાએ ધીમે રહાદે હસીને કહ્યું;—અને ત્યારે બી તેના યુગલીખોર રોખસારો બજાદ હડીલાઈથી તેમનો રતાસ છોડતા ન હતા ! “તમે આવ્યા તે મને ગમ્યું—જોકે હું અત્રે એકલી હતી તેથી જરા બી મને “ડલ ” લાગ્યું નથી. હવે આવતી કાલે તો મારા વડા ગેમકાપર સાથે હું મારી ન્હાની બાંકુ લઈને એકલી એકલી શીકારે નિકળી પડવાનો વિચાર રાખતી હતી.”

“ત્યારે તો મને બી સાથે આવવાની રજા આપજો,” લોડે આવાલોને લગભગ કાકલુદી સાથે માંગી લીધું. “હું કદાપી તમને તમારી રાષ્ટ્રજનો ઉપયોગ વધતી આસાનીથી શીખવી ને બતાવી શકશ.”

“મને તે ગમશે,” નીનાએ નિચી નજરે કહ્યું; “પણ તમો શું હાલ અત્રે કેયે રહી જવાના છેઓ ?”

“હા, જો તમારી માયાલુ રજા હોય તો, “લોડે આવાલોને ઉલટમંદ જવામ કર્યો.

“ત્યારે તો હવે રાત્રે જમીનેજ જાજો,” નીનાએ ઇજન કર્યું—અને તે તો દરદીને બાવતું હવું એવુંજ વેદે ફરમાવ્યું ! લોડે આવાલોને તો જાંજો ખોદાયજીજ પાયા.

અને પછી વાતચીતનું ગાડું તે બંને એકલાં પડેલાંઓ વચ્ચે એવી આસાનીથી ગમડ્યું કે રાત્રે જમીને પોતાના ઉતારાનાં મથકપર જવા આગમય ફરી એક વારુતે આહતો લોડે સુંદર નીનાના પવિત્ર હાથ માટેની પોતાની માનીતી ઉમીદવારી રજી કરવાથી બાકાત રહી શક્યો નહીં. તેણે ઘણીજ ઓરખ્યાહીથી તે સવાલ પુરતી કાકલુદી વચ્ચે પાછો ને પાછો રજી કર્યો, અને ત્યારે ધુજતી ધપકતી નીનાએ શો જવામ કર્યો ?

“લોડે આવાલોને, એ સવાલ ઘણો અગતનો છે,” તેણીએ નીચી

નજરે ને ધીમે સ્વરે કહ્યું, “ ને તેનો ફસલો એક ઉતાવળા જવાબથી થઈ શકે એમ નથી. એ તો જન્મભરની પાલ બાંધવાનો સોદો છે ! ”—
અને, એમ છતાં, તે આ બોલતી હતી ત્યારે તેણીનો મીઠો હલક ઉચ્કે-
રણીઓના બાએસથી થરથર ધુજતો હતો, ને આંખો જાણે ઝુમીજ પડી
હતી ! “ તમે શું કરવા મારા જેવી એકનો ખ્યાલ દીલથી દૂર કરતા
નથી ? મારા કરતાં તમારા હાથને અનેક મરતયા વધારે લાયક તમે
આંખ ઉઠાવીને જોશો તો તમારી આસપાસનાં ઉમરાવી સરકલમાં તમને
ધણી મલશે.”

“ અને તમે પોતે શું પરણવાનાંજ નથી ? ”

“ હું તો ધારૂંછ કે નહીં, ” નીનાએ હસીને કહ્યું.

“ નહીંજ ? ”

“ નહી, ” નીનાએ પાછું કહ્યું.

“ હું તો માનતો નથી, ” લોડ આવાલોને જોસથી કહ્યું. “ હું
જોઉંછ કે તમે પ્યારને વશ કરી શકો તે કરતાં પ્યાર પોતે તમને વધતાં
વહેલાં વશ કરેછ ને જીતેછ, તો પછી, નીની, બહાલી નીની, તમે શું
મને ક'મુઝ કરવા તમારાં મનને નહોંજ સમજાવી શકશો ? ”

નીનાની છાતી આ જોરાવર અપીલથી ધુજી આવી.

“ બહાલા લોડ આવાલોને, ” તેણીએ એમ છતાં જરા વારે પોતાની
હીંમત ને લાગણીપર પાંખે કાચુ મેલવી લેતાં કહ્યું, “ જો તમે હમ-
ણાંજ દમાંણુ કરી મારા કને એ સવાલનો ફસલો માંગશો તો મને લાગેછ
કે મારે નાજ કેહેવી જોઈશે; પણ જો તમે થો'મી શકો તો એ વાતનો
મારો સેવટનો જવાબ આપી શકવા માટે હું હજી એક મહીનાની મેહેતઝ
માંગી લેઉંછ. હું તમને હાલ તો હજી મુતઝગ ચાહતી નથી ને ચાહવાના
ઢોંગ કરી શકતી નથી, પણ હું એ એક મહીનાનાં દરમ્યાનમાં તમને
ચાહતાં શીખવાની કોશિશ કરેશ, અને જો હું એક મહીના બાદ હા કહી
શકશ તો ખુશીની સાથે હા કેહેવશ.”

અને લોડ આવાલોને લખ્ખો ખુશીથી આ સંધ્યારો મનાવનારો
જવાબ ગણીમત જાણ્યો. તે હર્ષધેશો થયો. તે ખુશીમાં બીલકુલ જાણે
ગરક ગયો.

એથી વળી થયું એમ કે તે બંને વચ્ચે સખ્ત નીતીનો તોપણ પુરતો એખલાસ એકદમ બરપા થયો, અને પરાયાંપણનો આંકાશ અથવા અંતર ધણી હદ સુધી આપસી મેલે દુર થઈ ગયો. એથી લોર્ડ આવલોન હવે તેજ તરફ ધામો નાખી થરીથામ થર પડ્યો, ને આખો દાહડો નીનાની સુખમરી કંપનીમાં ગુજરી ફક્ત રાત્રેજ પોતાના ઉતારાનાં મચકપર સુવા જવા અલગ થતો હતો.

એમ થયાથી તે દાસમાં બીજેજ દિવસથી જાણે નીનાનો “પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી” થઈ તેનાં પેલાં કાગળપત્રોના જવાબ કરવાનાં થાકતી નાંખનારાં કામમાં તેને મદદ થતો થયો. તેઓ સાંમસામે ટેબલ પર ટપાલનો કોથલો લઈ બેઠાં હતાં, અને કાંઈક “પરસનલ” જેવાં કાગળો નીના પોતેજ ખોલતી ને વાંચતી, બ્યારે બીજાં ધણાંખરાં કાગળો લોર્ડ આવલોન ઉઘાડતો, વાંચતો, ને ટુંકમાં તેની તપસીક નીનાને સમજાવી જે જવાબ કરવા જેવાં ન હોય તે કચરાની ટોપલીને સપુદ કરતો.

એ કાગળોમાં ધણાંખરાં તો ધર્મોદ્ય મદદ માંગવાનાંજ હતાં. નીનાએ અત્યાર તકમાં પોતાપર ગુજરેલું યાદ કરી ગરીબીમાં સાહ્ય થવાને હજારો પાઉંડ કાઢી આપ્યા હતા, ને તે વાત જાહેર થતી રેહવાથી ખરાં મોહતાજ હાજતમદો અને ઢોંગી છુતારાંઓની કાકલુડીના ઢગનાઢગ રોજના તેનાપર લખાઈ આવતા રહ્યા હતા, જે પર લોર્ડ આવલોન હસીને નીનાનું ધ્યાન ખેંચ્યું.

“ઓ ધણું સંભાળજો, લોર્ડ આવલોન,” નીનાએ લગભગ કાકલુડીથી રડી હાંપને માંગી લીધું ; “ખુદનું મારી પાસે આપેલું ખેશુમાર બિસ્વાર છે, માટે કોઈ એક ખર્ચ મોહતાજ નામુસદ રહી જવા પાંમે તે કરતાં પાંચ ઠગારાં બલે મને ધુતી લે. કોઈ બી અરજી રદ કરીને કચરામાં કાઢડી નાખવા પેહલાં ધણીજ પુરતી તેહકીક કરવાનો મારો સ્વભાવ ને ધારો છે.”

તે જવાંબ અર્થે એ હેતુ ધણો વખાંડ્યો, અને જે અરજી તે રદ કરતો તેનું ખોટાઈ ને પોલાંજી તે આપના પેરે પ્રગટ કરી નીનાને બતાવતો અને ત્યારે નીનાને બેવડાં જોરથી લાગ્યું કે એવા એક સસ્લાહકારની, એક બરથારના હકની બાંહેધરી ને આથ સાથ, ખરેખર તેણીના જેવી એક એકલી અનાથને કેટલી બધી જરૂર હતી !

વળી એ કાગળોમાં કેટલાંક તો એવાં બી હતાં કે જે ખરેખરી દોષસોજી ઉઠેરી શકે. એક નમુના તરીકે લોર્ડ આવાલોને નીનાને સંભળાવેલું એક કાગળ અત્રે રજુ કરી શકાશે. તે એક તેર વરસની ગરીબ બાળકી તરફનું હતું. તે આ મુજબ હતું:—

“ તમે બાપ સાહેબે આંધળાં બેહેરાંની રુકુલને મદદ થવા એક હજાર પાઉંડની મોટી નાદર રકમ એકદમ ભરી આપી તે પેપરમાં વાંચવાથી આએ વિનંતી હું તમેને લખી વાતવાની ને તમારી દયા માંગી લેવાની હોંમત કરું છું. મારી ઉંમર ૧૩ વરસની છે. ને મને આગલ શીખવા ઘણું ગમેછ, પણ મારાં ગરીબ વિધવા માએજની મુતવગ ગુન્નસ નથી. તેવણુ બીઆરાં અમે બેઉનો ગુજરોજ મુશ્કીલથી કરી શકેછ તો હું હાથ રુકુલમાં ત્રાન્સફર થઇછ તેનો શી ક્યાંથી ભરી શકે ? ને ત્યાં શી વગર કાઢને દાખલ કરવાનો ધારો નથી. હું ફક્ત પગે લાગીને, એટલાવાસ્તે, તમારી પાસે એ મારી રુકુલની ફીના પૈસા માંગુ છું. હું લોઅર રુકુલમાં હંમેશ મારા કુલાસોમાં ફર્સ્ટ હતી તે તમે મારાં વડાં શિક્ષકને પુછાવીને ખાત્રી કરી શકશો. મારી સારી ચાલની બી તેવણુજ તમે બાપ સાહેબને દરેક ખાત્રી આપશે. હું મારી રુકુલને ને શિક્ષકનાં નામ કામતું ક્વર અત્રે જુદું બીકું છું.

“ મેં આપ મારાં કાગળ બાબે હજી મારાં ગરીબ માતાજીને કશુંજ કહ્યું નથી, પણ જો તમે મેહેરઆંન આએ મારી અરજ મંજુર કરશો તો હું તરતજ તેવણુને તમારી બઝાઇની વાત કહેવશ, ને હું આગળ શીખી શકશ ને શીખીને મારો ને મારાં ગરીબ વિધવા માતાનો આખર ઇજ્જતથી ગુજરો કરી શકશ તો અમે બંને મરશું ત્યાં તક તમે બાપ સાહેબની એ યાદગાર બઝાઇ માટે તમારા હકમાં રોજ હજારો રૂડી દુઆ માંગીશું.”

“ એ કાગળ મને આપ્યો, લોર્ડ આવાલોને,” નીનાએ મજકુર દયાની કાકલુદી સાંભળતાં દયાથી લગભગ પોને રડી દુધને કહ્યું. “ એ છોકરી ને તેની મુશ્કીલ માયને હું મારી સંભાલ હેડલ લેવા માંગુ છું.”

અને જ્યાં લોર્ડ આવાલોને બીજાં કેટલાંક કાગળો વાંચવા માંડ્યાં, કે જે અરસામાં નીનાના હાથમાં એક “ પરસનલ ” કાગળ આવી ગયું, ને તે હરફ જોતાં ને પીછાણતાં ચોંકીને તેણીએ તે ધ્રુજતા હાથે ઉઘાડ્યું.

ને વાંચ્યું. તે ઉપર સારાં કે માફાં નસીએ લોડ આવાલોનતું મુતલગ લક્ષ ખેંચાયું નહીં. તે તો પોતાનું ટાહેલું તરાણું વાંચ્યેજ ગયો, ને અંતે નીનાના હુકારાઓ કે જવાબોની ગેરહાજરીથી તાણુમ થતાં તેણે પોતાનું માથું ઉંચકી નીના બણી જોયું તો તેનું પોતાનું જીગર તે જોતાં સાથ એકદમ કરમાઇ ગયું !

તે સધળો મામલો એક લેહેજામાં સમજી ગયો. એ શું થઇ ગયું હતું ? તેણીની આંખો તે કાગળ વાંચતાં જાણે નિકળીજ પડતી હતી ! તે પોતાની આસપાસ માટે જાણે સુની બેહેરી ને હવેરી જ્યાવરી ખનેલી તે દસ્તાવેજ તમામ એકાગ્ર ચીતે વાંચતી બેઠી હતી. તે પોતે તો તેણે જોયું કે તેણીના વિચારોની છેક આરપાર અલગ ઉતરી ગયો હતો.

દેખીતો તો તે એક પ્યારનો પેગામ હતો, જે પુરવાર કરતું હતું કે આ આગમય તેણીએ બેદ ખોડીને તેને કદી કહ્યું ન હતું. પણ તે કાંઈ જવાંનને છુપા પ્યારથી ચાહતી હતી, ને તેનોજ આ કાંઈ લેખીત પુરાવો હાલમાં નહીં ધારેલો રજી થયો ને આવી લાગ્યો હતો !

અને લોડ આવાલોન જ્યારે દર્દમંદ દીલે ને અસહ્ય નાઉમેદી વચ્ચે તે સુંદરીને એ મુજબ વાંચતી જોતો ને ટીકડો બેઠો હતો ત્યારે તે પોતે શું વાંચતી હતી ? તે વાંચતી હતી તે કાગળ આ રહ્યો : —

“ હોટેલ મેટ્રોપોલિટ,”

તા. ૧૦ મી નવેંબર.

“ મારી સદાની બહાલી ને મીઠી નીના—

“ હું આઉછ. વરસોની મારી માનીતી હમીદ અને બંદગીને દાદારે અંતે પોતાની પાક મંજૂરી આપી છે, ને હું તને એક હકદાર ને સાચાં લગનથી સદાની મારી કરવા હવે આવી લાગનાર છઉં તું મનશે નહીં, પણ મારી આગલી પરણેલજ એક ટુંક ખીમારી પછી અંતે સ્વરગવાસ પામી છે, ને તે વાતની સમ્બાધની ખાત્રીમાં તેણીનાં મોહોતની સતાવાર સરદીરીકેટ હું તું વાહલીને અત્રે ખીડું છું.

“ હું એ મોહોતથી દીલગીર નથી ને દીલગીર થવાના જીજા ઢોંગ ખી કરવા ચાહતો નથી. એ એક અરસપરસની અતી નાપરંદ છુસરી હતી, કે જેમાંથી અમે બે માંહેલાં એકનાં મોહોત વના છુટકજ ન હતો. એટલામાટે એ બિચારીનાં ભરવાથી મારાં એકજ મોટાં મુખનો માર્ગ મોકલો થયો છે, ને હું તેથી ખુદના કરોડો શુકર અદા કરું છું.

“ત્હારી નેકી ને ખરી બલાઇ હું જાણું છું, ને તેથી મારી ખાત્રી છે કે તું જાગૃતિ ખુશીજ થશે કે એ મારી મરનારની સેવટની ધડીએ તેનાં મોહોતનાં બિહાણાંની બાજુમાં હું હાજર હતો. હું તેના મરવાથી દીલગીર નથી, પણ તેને જીવાડવાને એક ઇન્સાન તરીકે તેની એ છેલ્લી ધડીઓમાં મારું બનતું કરવામાં મેં કશી ગફલત કે બખીલાઇ થવા દીધી નથી. મેં તેને જાગૃતિયુક્તને મરવા દીધી નથી—અદકે તેનાં મોહોતથી હું સુખી થનાર હતો એમ જાણુવા છતાં તેને જીવાડવા ને બચાવા મેં મારી પાક ફરજ જાણી બધું ને બનતું કર્યું છે એ મારા સાચાં દીલના એકરાયથી તું બહાલી ખચ્ચીતકરીને રાજીજ થશે એવી મને ખાત્રી છે.

“અને હવે, મારી બહાલી, જે સુખની મને આદમીની અદાલતે અત્યારતક મના ફરમાવી હતી તે સુખ માટે દાદારની દરવાહથી મને બાહાલી મલી ચુકી છે. મને તાહરા પોતાના પ્યાર માટે ઘણો વિશ્વાસ છે. તાહરી નેકીએજ મને મારી આગવગણમાં તમામ સદગુણી ને શુદ્ધ બનાવેલો છે, ને તેથી તે નેકીએ તને મારે વાસ્તેના પ્યારમાં અત્યારતક સાચી, સામુતકદમ ને ઓસ્તવાર રાખેલી હોતીજ જોઇએ એમ હું જરા બી સંદેહ વના પુરતા વિશ્વાસ સાથે માની શકું છું. એટલાવાસ્તે પુર હીંમત સાથે હવે મારી દાવાદારી સમેત તાહરી રૂમર ચંદરોઝમાં હું હાજર થનાર છેઉં. જે સ્ટીમર તૈયાર નહીં હશે તેા હું એક આખી સ્ટીમર ચારટર કરીને બી એ ચાર દિવસમાં અત્રેથી નીકળી પડશ, કેમજે હવે વાર મારાથી વેકાતી નથી, અને અદકે દિવસ મારે સાફ એક જમાના જેવો જલ્દીમ ને કાતીલ છે.

“હું વરસોથી અલગ રહ્યો છું, કેમજે પાછળથી ત્હારી નેકીનેાં હું પરસ્તાર થયો છું, ને તાહરાં દીલનાં પવિત્ર પ્રમાણિકપણાંની સાંમે થવા હું મારાં મનને સમજવી શક્યો નથી.—અને અરે, તે નેકી આપદા ખુદાને બારથી કેવી ખુદાદ નવાજીશ પામી છે તેનો ખ્યાલ કરતાં ખુશીમાં મારો જીવ બાગબાગ થઇ જાય છે. હું તું ને મારા પૈસાથી સુખી કરનાર હતો, પણ તેમ કરી શકું તે આગમચ તે દયાલુ ખાવદે તને તારા પોતાનાંજ એવાં બીસ્વારથી નવાજી છે કે તું આંખાં ઈલાંડની સોસાયટીની એક શાહાનશાહ્યાનું પેઠે ઓધારમોધાર થતી હશે એમ હું ખરાં દીલથી માની શકું છું. ખુદા હવે તેા આપણને જલ્દીજ મેલવે ને એકઠાં કરે એ દીલોબ્બન દુવા કરતો,

ત્હારો વાહલો પોલ.”

પ્રકરણ ૬૧ મું.

આ તે દરતાવેજ હતો કે જે નીના, આસપાસની તમામ દુન્યાદારી નીસારી આપી, એક ચીતે વાંચતી બેઠી હતી, અને જે અજામ દેખાવ કરતાં જીગરે, ઉપર કહ્યું તેમ, જ્યાં લોડ આવાલોન જોતો ને ટીકતો બેઠો હતો. તે પોતાની પાસેની એક પેપરનાઇડ સાથે ધ્યાનમેધ્યાન રમ્યા કરતો હતો, અને તેવામાં નીનાએ તે કાગળ ઘડી વાલીને પોતાના સ્કર્ટના ખીસાને સપુર્ણ કર્યું, અને પછી ઉભી થતાં ઘણીજ માયાથી બોલી, “ભલા લોડ આવાલોન, આએ કાગળ કેયું ત્રણ ચાર દાહડાનું મારા ટપાલમાં પડી રહેલું આજેજ મારું ધ્યાન ખેંચી શક્યું એ મારી ખરાં દીલની દીલગીરી છે. હું ચાહું છ કે મેં આ આગમચ એ જોયું ને વાંચ્યું હતે, કે જેથી ગઘ રાત્રે જ્યારે આપણે આપણાં ભવિષ્યની વાત કરી, ને મેં એક મહીનાની મેહતલ માંગવા જેવી તમોને ઉમીદ આપવાની શરમભરેલી ગફલત કરી તેવું કશું બનવા પામતેજ નહીં. મને તમો માંદ કરી શકશો? મારી પર ગુસ્સે થતા ના, ને હવે પછીથી સદા મારા દોસ્ત બધકે ભાઇ થવાનુંજ મને ઉદાર દીલથી પ્રામીસ કરજો. તમારાં મનની મોટાઇમાં હું ઘણો માનવાવાલી છેઉં.”

તે લોડે કશો જવાબ દીધો નહીં. થોડા વધતા ખુલાસાની આરજીમાં હજી ખી તે ચુપજ રહ્યો.

“હું તમોથી છુપાવી શકતી નથી ને હવે છુપાવા માંગતી ખી નથી,” નીનાએ ધીમે સાહદે જરૂરી રાખ્યું : “હું તમોને મલવા આગમચ એક વાહલા જ્યાંનને ચાહતાં શીખી હતી, અને અમે એક સંજોગનાં પરિણામમાં છુટાં પડી ગયાં હતાં; પણ હાલ હવે ખુદાની દયાથી અમે સદાનાં પાછાં એક થનાર છીએ, અને તેથી તમો તરફથી હું બધી ભલી દુઆઓનીજ ખાત્રી રાખશ.”

“હું મારી સરજતને ત્યારે તાબે છું, મીસ ચેસ્ટર—નીના,” પોતાની દીલગીરી એક જેહમતથી પોતાનાં દીલમાં દબાવતાં લોડ આવાલોને પુરતી સબ્યતા સાથે જવાબ કર્યો. “તમોને જોયાં ને જોયાં હું શીદ થયો હતો, પણ જે એ સુખની મને ખુદાને ખારથી મનાજ છે તો હું મારી એ સરજતને તાબે છેઉં, ને મારી લાગણીઓને આજથી જીતવાની હું કોશિશ કરશ. હું આજ પછી સદા તમારો ભાઇ છેઉં.”—અને તે ભલા

જવાંને એમ કહેતાં હેતથી લ'આવેલો હાથ નીનાએ તરત પોતાના હાથમાં લીધો, ને તે ઉપર ઘણી લાગણી સાથે, કશી ખી આનાકાની વગર, એક બોસો લીધો, એટલે બીજી પક્ષે પોતાની ટોપી લઇ તે ત્યાંથી ચાલતો થયો, ને પોતાની આંધકપર ગમડતો તરતજ નીનાની નજરે પડતો બી ગુમ થઇ ગયો !

નીનાએ તેને રોક્યો નહીં. તેણીએ ખામુખા ગુપચુપ તેને જવાજ દીધો. તે પોતાની લાગણીઓને છતી શકે ત્યાં તક તે વાહલો જવાંન એ કાસમે તેનાથી અલગ થઇ જાય એ ધણું ચાહવા બેગ ને જરૂરનું હતું, અને તેથી નીનાએ પણ તેને હાલ તો ખુશીની સાથે રૂખસદ આપી જવાજ દીધો.

અને તે પછી તે સુંદરી પોતાના ખુશીના ખાખ વચ્ચે તદન એકલી પડી. દાદાએ તેની અંતે દયાથી દાદ લીધી હતી, અને તે હવે ચાહવું યજ્ઞ-દાનનું તો એકસ કે નાવારેસ મરનાર નહીં હતી. પોલમાંજ તેણીએ પોતાનો પવિત્ર જીવ તમામ ભરી મેલ્યો હતો, ને તેજ હવે સદાની તેને પોતાની હકદાર બનાવા તેની ગોદમાં દોડી આવનાર હતો !

તેણીએ તરત “લેક્સીંગ્ટન હાઉસ” ખાતે પાછી ફરવાની તૈયારીઓ કરવાનો પોતાની “મેડ”ને હુકમ આપ્યો, ને તે સાંભળતાં તે તેમજ નોકર નફરોનો આખો ધરખટલો અતી ધણો અજબ થઇ ગયો. તે આવી શું ને પાછી જતી શું હતી ? તેઓને કાંઇ સમજ પડ્યું નહીં, પણ સુંદર નીનાના તેજસ્વિ, ઉલટમંદ ને ખુશાલીથી ખીલી નિકળેલા ચેહરાથી કાંઇને બી જોઇ લઇને અનુમાન કરી લેવાનું કેવળ સેહેસ હતું કે તેની જીંદગીમાં કાંઇ બી ચાદગાર ફેરફાર થનાર હતો, જેનાં પરીણામમાંજ હાલમાં ઉચાઉચ ને અચખુચ “મેરયટ કાસલ” માંથી એ મુજબ પોતાના “લેક્સીંગ્ટન હાઉસ” વાલા લડનના મેહુલમાં પાછી ફરતી હતી.

*

*

*

*

લેડી હારઉડ ધણી અજબ થઇ. નીના “મેરયટ કાસલ”માં હવાફેર અને મગજની શાંતી માટે ગંધ છું ને એટલાં વારમાં વળી પાછી ફરી શું ? તેણીને નીના તરફથી એક તાર મલ્યો હતો, જેમાં તે અચખુચ “લેક્સીંગ્ટન હાઉસ” ખાતે પાછી ફરવાની ખબર લખતી હતી, અને તેથી તે ઉમરાવ ખાંતુ ધણી તાજુબ થઇ. તે, એમ છતાં, ઉમ્મરે પોંદ્યેલી

અને જમાનાની ખાધેલી હતી, એટલે એ ને એનો સરવાળો મેળવીને ચાર ઉપખર્ચી લેતાં તેને ઝાઝું મુશ્કેલ થયું નહિ. તેણીને ખખર થઇ ચુકી હતી કે ગઈ રહાંજે કાંઈ એક દેખીતો ધણો શ્રીમંત જવાંન નીના માટેની પરપુછ કરતો, ધણોજ આતુર અને ઉલટમંદ, લેક્સીંગટન હાઉસમાં આવી ગયો હતો, અને જો નીનાનાં પાછાં ફરવાનાં બાતેનમાં એજ વાતનો ભેદ સમાયલો હોય તો એમ કાંય નહિ હોય કે તે નીનાનો કાંઈ બચિશનો ખરીદદારજ આવ્યો હોય, કે જેને આ આગમય નીના કચુત થઈ ચુકી હોય ? તે કાંઈ અમેરીકન અહરથ હતો એમ તેણીને કેહવામાં આવ્યું હતું, અને તેજ જો તેણીનાં એ અનુમાનનો ભેદ હોય તો ચોર બી તે અનુમાનને જાસ્તીજ મજબુતી મળતી જણાતી હતી.

તે રહાંજે પ્રીન્સ ઑફ મેપલવૂડ લેડી હારઉડને મળવા આવ્યો. તે તેણીની સાંથેજ તેને બંગલે એ બપોરે લાંચ લેનાર હતો. તે હજી એ અહિંજ હતો. નીનાની મનોહર મુરતની મોહીની તેને એટલી મજબુત હતી કે હજી પોતાને સ્વદેશ પાછો ફરવાને તે મન કરી શકતો ન હતો; અને લેડી હારઉડ મારફતે પોતાની એ મતલબ પાર પાડી લેવા તે ખાસ-કરીને ખાંતી હોવાથી તે ધણાક વખતથી એ ઉમરાવ બાંતુની અતીધણી પ્રશામદ કરતો રહ્યો હતો.

“તમે માનતા નથી, મારા બહાલા પ્રીન્સ,” જમ્યા પછીથી પ્રીન્સે પોતાની કાકુલદી પાછી રજી કરી એટલે તેના જવાબમાં તે ઉમરાવબદીએ કહ્યું; “તમે માનતા નથી કે એ વાતમાં એ છોકરીપર મારું કશુંજ ચલણુ નથી ? જો હું એને દબાણુ કરીને એ વાત કહ્યા કરશ તો અચ્ચીત એનાં મનમાં કદાપી એમ આવી જશે કે હું તમારી તરફથી એ વાતના સંબંધમાં કાંઈ મોટી લાંચ રસવત ખાતી હોવશ !”

“હું જાણું છું કે કશી બી રીતે તમોને પૈસાની મોહતાજી કે પરવાહ નથી, લેડી હારઉડ, પણ જો મને રજા આપો તો તમો માફ એ કારજ કરી આપો તેના બદલામાં હું પચીસ હજાર પાઉંડનો એક ચેક અત્તર લેડી તમોને બરી આપવા તૈયાર છું,” તે પ્રીન્સે ઓજરખાલીથી કહ્યું.

લેડી હારઉડ મોટે રહાદે હસી પડી.

“તમારી નજદીક એ ચાર લાખ રૂપિયા બક્ષેશ આપી દેવાની ઉદાર માંગણી લખી લલચાવનારી તો છે, પ્રીન્સ, પણ દીનગીરી એ છે

કે હું કોઈ બાકુતી કારણ કરનારી નથી; અને હોઈ તોખી મને બીહીક લાગેછ કે હું આએ વાતમાં તો કશુંજ કરી શકતે નહિ," લેડી હારઉં જવામ કરયો. " મેં એ છોકરીને અનેક મરત્યા હરતરેહ કસોટી પર ફરી જોવલી છે, અને મને તો લાગેછ કે એનું આએ તરફ કેહે કશું દીક્ષન નથી."

" ત્યારે ? "

" હું હજી હમણું તમેને કાંઈજ ખાતરીપુર્વક કહી શકતી નથી, પણ મને લાગેછ કે આઠ પંદર દહાડા પછી એ છોકરીનું દીલ બીજે કેહે છે કે નહી તેની નક્કી ખાતમી મેળવીને હું તમેને ચોકકસ રીપોર્ટ કરી શકશ ખરી"—અને નીના બીજાને ચાહતી હતી એવો એક સંદેહ માત્ર પણ બરપા થતાં અદેખા પ્રીન્સનું દીલ બધી જલ્દીને કાયમો થયું ।

બીજી સહવારે સાડા નવ વાગે નીના "લૅક્સીંગટન હાઉસ"માં આવી લાગી, અને લેડી હારઉં કે જે તે વખતે તેણીને મળત્યા "લૅક્સીંગટન હાઉસ"માં હાજર હતી તે નીનાને જોતાં સાથે વધતી ખાત્રીપુર્વક પોતાનાં અનુમાનનાં ખરાંપણાંને એકદમ પોંદચી શકી. તેણીએ જોઈ લીધું કે સુંદર નીનાનો એહરો કોઈ હદ વગરની ઉરકેરણી હેઠળ હાલમાં અતી ઘણા સુંદર અને ગોલાખી થઈ ગયો હતો. તેણીની આંખમાં એક ચોકકસ જાતની ઉલટની રોશણી ચળકતી ખુદ્દી નગરે આવતી હતી, અને તેણીની દરેક હીંચલો આંગમાં બોખાર હોય તે રવેસે ઉરકેરાયલી હતી. ખરેખર તો તેણીએ જે ધરડી ઉમરાવજાદાને કાસ લીધી તે કાસમાં વડીક ઉરકેરણીનું તત્વ હતું, અને કોઈ અત્યાર તક ઉંઘમાં પડેલી ઉમેદ તેણીની જરાંન છાતીમાં એકદમ જાગીને જોસ સમેત ઝબકી ઉઠી એવોજ સંધોળા મામલો દેખાતો હતો ।

" શું છે, નીની ડીયર ? " તે ડોસીએ એ ઉપરથી હસીને પુછયું; મને તો કાંઈ નવું જુનું થયયું લાગેછ ? એકાએક " મેરથ્ર કાસલ "માંથી કાંચ પાછી આવતી રેહી, દીકરા ? "

નીના આશકથી વધતી લાલ થઈ.

" જોર જો, તું કેટલી બધી ખુશસુરત દેખાયછ, છોકરી ? " તે લેડીશીપે કહયું; " ગરીબ મિચારો મેપલખેક । તે જો આજે હમણું તુંને જોવા પામે કેની, નીની, તો હું ખાશું જે ત્યારે વાસ્તેની તેની હજારો

શ્રીદામીરી વચ્ચે તેનું માથુંજ તેનાં ઘડપરથી નીકળી પડીને જુદું થઇ જાય ! ”

“ તે હજી અહિંજ છે શું ? ” નીનાએ ધીમે સ્વરે પુછ્યું.

“ હા રે, ગઇ કાલે મેં લંચપર તેડગોતો, ” લેડી હારઉંડે કહ્યું, “ અને ત્યારે બી ત્હારે વાસ્તે વચ્ચે પડવાની મને કાકડુદીઓ કરીને બધું માડું માથું ભેળું ખાઇ ગયો ! ”

“ હવે નહિ ખારો, ” નીનાએ તે મા જેની મેહરબાનનાં ગલાંમાં હેતથી હાથ નાંખીને કાંઈક નીરાંતની શાંતીથી કહ્યું : “ હવે હું પરણી જવશ એટલે એ બધાઓના ધુમ્મરાની ધધુખર બી પુરી થઇ જશે. ”

“ ખરેખર ? ” લેડી હારઉંડે ખુશાલીથી કહ્યું ; “ હું તો ધારતીતીજ. મને તો ત્હારો તાર આવ્યો ને આવ્યો એમ લાગતુંતુંજ ; પણ એ કાણ નસીમ પુછને આવેશે ભાગ્યશાલી જવાંન છે, ડીઅર ? ”

“ તેતું નામ મીં પોલ સીમન્સ છે, ” નીનાએ ઓશકાતાં શરમાતાં જવાબ કર્યો ; “ હું ઇંગ્લાંડ આવી તેની આગમ્યની મારી તેવણ સાધની ધણા પુરાણા વખતની પીછાંણુ છે. ”

“ ઓ ખોદા ! ” લેડી હારઉંડે અન્યબીમાં હાથ ઉંચા કરતાં કહ્યું, “ અને યારે શું તું એક આવા સાદા “ મીં ”ની ધણાણી થશે ? આવા નામાંકિત બોર્ડ અને આવાં નામીયા સંસ્થાનનો સાહજનદો વટીક ત્હારા પર આવરાઇ પોવરાઇને મરવા તૈયાર થઇ ગયાછ તે બધાને ઠોકડે મારીને તું શું ખરેખર એવા એક સાદામાદા “ મીં ”ની મીસીસ થવા મન કરી શકેછ ? ”

“ એમાં ખુરં શું છે, લેડી હારઉંડ ? ” નીનાએ હસીને પુછ્યું ; “ મને તો એ જાતની મોટાઇનો જરા બી અમખરોજ નથી ! ”

“ ખરં છે ; કવીઓએ ગાયકું છે કે પ્યાર આંધળો છે ને તે તદ્દન ખરં છે, ” લેડી હારઉંડે નાચારીની અદ્દથી કહ્યું—અને પછી વિચાર થતાં વધારામાં પુછ્યું, “ કોઇ ગરીબ છે કે ? ”

“ નહિ રે, ખોદાતું આપેલું જેટલું મારી પાસે છે તેટલુંજ લગભગ એવણ પાસે બી હોશે, ” નીનાએ જોસથી કહ્યું.

“એ શું કેહેછ?” અભયબીમાં તે ઉમરાવનદીએ આંખ પોરપખાલ ખોલી નાંખતાં કહ્યું; “એટલો બધો પૈસાવાલો? એ તો ત્યારે બધું બર-તીમાંજ બરાધું !! તે ક્યારે તુને મળવા આવવાનો છે?”

“આજે સ્હાંજે છ વાગે મેં મળવા બોલાવેલા છે,” નીનાએ નિચી નજરે જવાબ ક્યો; “અને હવે તેથી તમારી રજાથી હું આજે મુસાફરીને કેસ બદલવા નહીં?”—અને તે એમ કહી પુલ જેવાં નરમ પગલે, હસતી, ઉલટમંદ અને ખુશાલ, પોતાના ચોરડામાં દોડી ગઇ, કે જ્યારે બીજા હાથપર લેડી હારઉડ, અભયબીમાં ગીરફતાર, આજે બધું નહિ ધરેડું બનતું હતું તે ઉપર મોટી તાબુબીમાં ઘેર કરતી એકલી ત્યાંજ ખેસી રહી.

તેને આ જોડાંણુ ઝાઝું ગમતું ન હતું. તેને લોડ આવાસોન અને મેપલબેકના શાહનશની ખરેખર ઘણી દયા લાગતી હતી, અને તે કે જે ચાહતે તો પોતાના કરોડોને શોભાવે એવું એક ડચ્સ કે એક શાહનશીનું મુકટ એક લેહનમાં માથે પેહડી લઇ શકતે તે આ રીતે ટુંકી નજરથી એક સાદામાદા “મીઠ” ને વરવા ખુશી થતી અને સંતોષ માનતી હતી તે માટેનું તેનું “ચટ-ચટા” ને અભયબીજ ભાંગતાં ન હતાં.

પ્રકરણ ૧૨ મું, અને છેલ્લું.

તે આવ્યો.

તે આવ્યો અને મલ્યો. “લેક્સીંગટન હાઉસ”ની સેંહેંકડો વિજળીક ખતીની રોશનીથી ઝળઝળતા કુશાદે અને ચારસ્તા ડ્રાઇંગરૂમમાં તેઓ બંને ઘણું વરસે પાછાં મલ્યાં, અને એક હેતબરી બગલગીરીમાં એકઠાં થયાં.—એક મીડી બગલગીરી, કે જેનાં નિષ્કર્ણક સુખનું બ્યાન કરવાને કાંઈ કલમમાં તાકાત નથી.

નીના એ સ્હાંજ માટે તદ્દન સાદાધર્મી તોપણ ઘણીજ શોભાતી રીતે, ઉંચામાં ઉંચા પોશાકમાં, પુરતી સંમાજ સાથે સજ્જ થયેલી હતી, અને પોલની આંખમાં તે આજના જેવી સુદર ખરેખર આગળ કાંઈ દાહડે દેખાઇ ન હતી. તે પ્યારધેસો જવાન હર્ષધેસો થયો, અને મિનીટો તક પોતાની ગોદમાં દાખી રાખેલી તેં મુતલગ તેને રીહાઇ અને મુંકિત આંખી શક્યો નહિ.

“બહાલી, આ કેલ્સો ફરફાર !” અતે તેઓએ શાંત મધને એકમેક

કને સોદા પર જગ્યા લેતાં પોલે કહ્યું; “પેહલો હું તુંને મળ્યોતો તે ત્હારી ન્યુસપેપર વેચવાની નાધલી કોટડીવાડું ત્હારું ગરીબ મકાન તને યાદ છે ?”

“માહરી એ આગલી ગરીબીના ખ્યાલોમાંજ તો મને મારું હાલતું આએ શ્રીમંતપણું રોજ વધારે વ્હાલું લાગેછ, વ્હાલા પોલ,” નીનાએ જવાબ કયો; “પણ શું તમે મને ખરેખર લુટી શક્યાજ ન હતા ?”

“માન — માન, તું મારો મેહમાંન !” પોલે હસીને જવાબ કયો. “એ વરસોનાં દરમ્યાનમાં, વ્હાલી, તું જખરીથી ને જોરાવરીની મારા વિચારોમાં સદા વસેલી છે. તુંજ જો ! — તે” મને ચાર વરસોનો દેશવટો આપીને એ ફક્ત ચાર વરસના દરમ્યાનમાં મને ચાલીસ વરસ જેટલો વધતો ધરડો કરી મેલેલો છે; અને તે બધાંતો અવેજ, તેથી, હવે ત્હારે વ્યાજ સીકકે અને પાછો વાલી આપવો પડશે ! ત્હારા સંતોષને ખાતર કાયદા ને વિધીપુર્વક હું તુંને પાછો પરણીને મારી પાકખદ ને હકદાર પરણેતર બનાવવાનો છેલ્લો, તો કેહ મને, તું એ ખુશખબરીને વાસ્તે કેટલા વખતમાં તૈયાર થઈ શકશે ?”

“તમે હુકમ કરો તો દાલેજ,” નીનાએ નીચે નજરે કહ્યું. “ઈંગ્લાંડમાં લગનને વાસ્તે લાઇસન્સ લેવું પડેછ, અને ઉતાવળનાં ખાસ લાઇસન્સને વાસ્તે ચાલીસેક પાઉંડનો ખરચ લાગેછ.”

પોલ એ મસ મોટા માથે આવી પડેલા નાહ ધારેલા ખરચનો આંકડો સાંભળીને મોટે સાદે હસ્યો !

“હું લગનને વાસ્તે કશો બી “ફસ” કરવા માંગતી નથી,” નીનાએ કહ્યું. “મારે કાંઈ ધણું તેડાં કાઢવા નથી કે પાર્ટી આપવી નથી. એમ છતાં બી મને ખરેખરી દીલગીરી એ છે કે મારા બાપ જેવાં મેહરમાંન સુપ્રીન્ટેન્ડ વીક્સ એ મારી મોટી ખુશાલીમાં ભાગ લેવા હાલ અહિં નથી !”

“ત્યારે તું ત્હારી ખુશાલીમાં કરીજ કમ રહેલી ના સમજ, વ્હાલી,” પોલે તેને સંધ્યારો આપવાને ઉતાવળ કરી, “કારણ જે તું જાણીને હદ વગરની અજબ ને ખુશી થશે કે હું તે નેક શખ્સને મારી ચાર્ટર કાષેલો બોટમાં મારી સાથે ઇંગ્લેન્ડ આપીને એક મોટી રજા પર ખમુસ અતરે લેઈ આવેલો છેલ્લો ! તે તુંને આએ ત્હારા કરોડાના વૈભવમાં મોજ કરતી

અને માહાત્મી જેવા એક દેવતા બાપનીજ અદ્યથી ઈતેજર થઇ ગયો, ને તે હાથમાં અહિંજ છે એ વાત હું તુને હમણાં કહેવા જતોતો.”

“ઓ કેરી ખુશાલી ! ત્યારે હજી તેવજુ અને મળવા કેમ આવા નથી ?” નીનાએ બેશુમાર ઉચટમાં લગમગ ખુશાલીનું રડી દેતાં કહ્યું.

“આવતોજ હોશે; આવતોજ જોઇએ,” પોલે સધારો આપ્યો, “તુને યાદ છે—હું એક વખત એનો દુશ્મન હતો, પણ મેં એ ગરીબ આદમીના હમદા યુગો ને અવસરો આખર તક ત્હારી ખરીજ ખેરખાલી કરવાના હેતુ પાછવથી ઘણાજ પીછાણ્યાછ, ને તે આજે તો મારો જીવે-જનતો દોસ્ત છે ! હું હવે તુને પવત્ર હકો સાથે પાછી પરણીને ત્હારી તરફનાં મારાં આગ્રહાં પાપોની તોજેશ કરવા જેવી હાલતમાં છેઉં એમ જાણી—”

પણ નીનાએ હયાં પોલનું મોહું દાખી દીધું. “એ દુઃખી ગઇ ગુજરી હવે મરે યાદ કરવીજ નથી,” તેણીએ માંગી લેતાં કહ્યું; “તક-સીર તમારી હોય તો મારી ઝોડી નથી. મારા જેવી એક-એટલી ઉતાવળી થઇને તમોને બધા મારા જીવન એ રીતે આપી દેવા નહેજ હતા. હું પોને ઘણી બેશમ, અવિચારી ને ઉતાવળી થઇ, અને તેની સજા તરીકે જો દુઃક મારે ભરવો સજવાર હતો તે હું ભરી ચુકી છેઉ—અને તેજ બસ છે. પરવરદેગારની બહેસથી તમોને એક વાર ભરી આપેલા મારા જીવન પાછા તમોનેજ હું સપુર્ણ કરી શકુંજ તેજ બતાવેછ, બહાવા, કે આપણી બેઉની તોજેશ અને સજા હવે પુરી થઇ ચુકેલી છે, અને તેથી હવે તો એ દુઃખી ગેઇગુજરી પાછી યાદ કરવામાં બી કોઇ હાંસલ નથી.”

“હું ત્હારી સાથે ખરેખર ઘણા દગાથી વર્ત્યોછ, બહાલી નીની, પણ મારો બચાવ સદા એકજ હતો અને તેજ આજે બી છે,” પોલે કહ્યું. “મારા ત્હારા વાતેના પ્યારમાં એક બી દગો કે એક બી સહરાગત હતાંજ નહી, અને ત્હારા વગર મારે જીવનું માહલ થઇ પડે એમ જોઇનેજ મને એ પાપી દગવાજીનો આશરો સોડોધવો પડ્યો હતો. દેહ મને, નીની, તુને મારી એ ચાલ વાસ્તે કોઇ દાહાડે-બી મારીપર ખરાં દોલને ગુસ્સો કે ધીક્ષાર આપ્યો હતો વાર ?”

“કેઇ દાહાડે બી નહિ,” નીનાએ ખાર નાંખીને કહ્યું, “અને તેનો સખમ દેખીતોજ છે.”

“ શું વાર ? ”

“ એજ કે હું તમોને ધણાંજ ખરાં દીલથી આહતાં શીખેલી હતી,” નીનાએ દયાપત્રે સ્હાટે કહ્યું.

“ હવે ત્યારે એ આગત્તા પાછત્તા હીસામો બધા ચુકને થયા,” પોંચે હતીને કહ્યું, “ અને ત્યારે બાપી મારે તુને એક તદ્દન અજબ જેવી અને નહિ ધારેલી વધાઇ જે કેહવાની છે તે કેહું ? ”

“ ઓ જલદીવી ! તે વળી શું છે ? ”

“ કે ત્હારો મીઠો પૌત્ર સીમન્સ હવે કોઇ “ મીઠો ” નથી ! તું કદાપી જાણતી નહિ હોશે, પણ ત્હારી તરફના ડયુક ઓફ કેપ્ટકાસ મારા કાકા થયા હતા, અને તેવણુ કયાં બી ફરજદ વગર મરી ગયલા હોવાથી તેવણુની દોલતનો અને તેવણુની પેદલી પદવીના ખેતામતો છેલ્લાં ત્રણ વરસથી હું હકદાર માણેક થયેલો છઉં, અને તેથી તું મારી બહાલી નીના કોઇ સદીમાદી “ મીઠીત્ર સીમન્સ ” થનાર નથી, પણ ઉમરાવોની સંક્રમાં એક આગેવાન ડયેસનું તાજ ત્હારે માથે મેગવાને અને ખોદાવદપાકે શક્તિવાન કરેલો છે ! ”

“ એ તો હમ વગરની વાત છે, બહાલા,” નીનાએ સાદાઇથી કહ્યું; “ હું તનથી તેમજ મનથી તમારી હતી ને પાંખી તમારીજ થઈ ચકી તે આખી દુન્યાનાં રાજતાજથી બી મારે મન તો હજારો વાર બ્યાદા છે.

* * * * *

તે એક વગર ધામધુમનાં પણ ખરેખરાં ખુશાલ અને ખુશખખ્તી-ભર્યાંજ લગન હતાં, કે જેમાં સોસાયટીની માન પામેલી “ ડયેસ ઓફ કેપલકાસ ” પોતાના ધનેતર ધણી પૌત્ર સીમન્સને પરણીને તેની હકદાર ધણીઆણી બની. એ હતાવળ્યાં ને ઓછી ધામધુમનાં લગન ધણાંકોને નહિ ગમ્યાં, પણ તેટલાવારને તેઓ કોઇ એ લગન માટે ઓછાં દીલસોજ, અત્રગત, નહિજ થઈ શક્યાં.

નીનાએ કહેલાં તેણં ધણાંજ યોગાં ને ફક્ત અંગત હતાં, અને એમ છતાં તેનાપર આવેલી બેકામતી બેટસોગદો ગણુનીની નહિ ગણાય એટલી બધી બેશુમાર હતી, અને વજારે ગમત આપનાર તો એ હતું કે મેપલ-બેકનો પ્રીન્સ અને લોડ આવાલોન કીમતી બેટ સોગાં માટે જાણે સરખસર એકમેક સાથે એક હરીદાઇમાંજ ઉતરી ગયા હતા !

તેઓ બંને હાજર હતા—એ પ્રીન્સ અને લોડ. ખુદ્દા ખાલેસ ખરાં દીવથી તેઓ નમુનેદાર નીનાના હવે બાઇઓજ થઇને લગનમાં આગ્યા હતા. એવો એક બેક્રીમતી ખમનો આએ કીસમે નહિ ધારેલી રીતે ખોડી બેમવાનું દુઃખ તો તેમને ધણું હતું, પણ આપંદ પોતપોતાની સરજતને તેઓ તાબે થવાને માટે પોતપોતાનાં મનને સમજતી શક્યા હતા, અને જે મનને જીને તે દુન્યા જીને, એટલે તેઓ નીનાના બાઇઓજ થઇ ચુક્યા હતા તેમાં અન્યથા શી હોય ?

સુપ્રીન્ટેન્ડ વીવીસ બી તે દાહાડે બારે ઠંડેરા કરી નીકળ્યો હતો. તેનું ધડપર ધડ રહી શકતું ન હતું ! તે આટલા દિવસો તક નીનાની બજાઇને માન આપી તેનાજ મેકેડમાં તેનોજ મેહમાન થઇને રહ્યો હતો, (કે જ્યારે ભલી નીનાએ તેની પાંશાહી પરોણાગત કરી હતી), અને આજે નીનાનો “ગોડ ફાવર ” થઇને નીનાની રહાજવારીમાં એક બાપની અદા ને હેતથી તે શામીલ થયો હતો. ખચ્ચીત, ક્રીમતી મોતીઓથી મઢી લીધેલા બેક્રીમતી “વેડીંગ દ્રેસ ”માં સજ્જ થયલી—જોતાં ચીનરી આવી જાય એટલી હદ સુધીની મનોહર નીનાનો બગલમાં હાથ લઇને તે જ્યારે તેણીને “આપી દેવા ” (પરણાવા) મિજલસમાં લાવ્યો તે વખતની તેની હદ વગરની ખુશાલી તેના મસ્ત મરદાનગીબરયા ચેહરામાં ખુલ્લેખુલ્લી વાંચી લઇ શકાતી હતી !

લેડી આચારોન, લેડી એડી, લેડી હારડિઝ, લોડ એડી વિગેરે વિગેરે પણ એ ખુશીની મિજલસમાં આગેવાન હરોલમાં હતાં, અને એ બધાંની બેટસોગાદો વચ્ચે બસા પોલીસઝાંશીસર વાલીસની બેટ પણ કાંઇ એાછી ક્રીમતી નહિજ હતી.

પણ નીના—નેકી અને બલાઇનો અવતાર એવા એકની બલાઇને પોતાના આવા સુખી હીંગામમાં જીલે એ આપણે કેમ માની શક્યે ? તે જે આજે હતી તેમાં એ બસા પોલીસ અમલદારનો હાથ અવલથી આપેર તક આમેજ હતો. તેની દયાળુ આથ મળવા પછીજ એ બાગ્યહીણ દોકરીનાં નસીબમાં થોડો ધંધો બી ફેરફાર થયો આવ્યો હતો, અને ત્યારે લગન પછી લગનની રાત્રે નીનાએ પોતાના ભંચારનો રમથી પચાસ હજાર પાઉંઓ એક નાદર એક પોતાની દોડતમાંથી તે અમલદારનાં નામપર ભરી આપ્યો, કે જ્યારે વળી, બીજા હાથપર, તેટલીજ મોટી

રકમના એક ખીજ પોતાની તરફના ચેટથી જોલે પણ એવા એક સાથી લાયક માણસની ઉદાર દીલથી કદરસનાસી કરી તે માટે શું આપણે અભય થઈશું? તે પોતાના ઠાકવી નાખનારા ધંધામાંથી એકદમ રીટાયર થઈને પોતાનો છુદાપો તમામ સુખચેતનાં નિર્ગમણ કરે એવુંજ તેને આ આણુ-ધારેલું ખીશયાર ધન મળ્યું હતું, પણ તે તો ફક્ત તેની નેકાનો એક સાથી લાયક ને સાથી સંજવાર નતીજો હતો એમ કહ્યા વગર ચાલશે.

અને પછી? પછી તો સાં સુખીજ થયાં. નેકાનો નતીજો આયંદા નેકજ થાય છે, ને નેકામાંજ સુખ ને મોજ માનનારાં આ વારતામાં દેખાવ કરનારાં બધાં લાયક પાત્રોની આગેવાન—આપણી સૈથી વહાલી અને માનીતી નીના પોતે—પોતાની સંપૂર્ણ નેકજપતી વચ્ચે પુરતી સુખીસુખ્યારી અછ તેની ખુલ્લું નશિયત વચ્ચેજ આ અમારી સાદી સસારી વારતા અમો અત્રે ખતમ કરશું, અને વહાલાં વાંચનારાંએના અમો માટેના વંસ દર વરસ વધતા આવતા ચાહ અને માન માટેના અમારા પોતાના પરમ સંતોષનાં બિચાર સુખ વચ્ચે હરે આ થાકેલી પેન, નવી એકદ એવીજ જોશર વારતાની વળી અમો તેમની ખીદમત પાછી ઉઠારી શકે ત્યાં સુધી, આસાએસ ખાતર હાથ તો આણુ મેલશું.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

તૈયાર છે.

મીઠા બહુમનજી નવરે જી કાબરાજીની આ માસમની
નવી નાવેલ :

“પ્યારનો એક પુલ.”

ઈંગ્રેજી સંસારની એક અતી અસરકારક વાર્તા.

આ વારતામાં હજી આવે એવા પ્યારના કુથરા કે તારેલાં નથી, પણ એક ખરા ખાતેશ સ્વચ્છ પ્યારની યુવદી જે ખરેખર પુલની યુદ્ધ રજુ કરે છે તેનું બ્યાન છે. એવા એક પ્યારની તાસીર એક કુદરતી ઉમરાવની આખાં ઇંગ્લાંડમાં સાચી તુમાખી લેખાતી છોકરીને આપંદા એટલી બધી નીચી નમાવે છે કે પોતાનાં ખેડુત સાસુ સસરાને તેમની અકસર નિર્વનતા છતાં છેલ્લે પોતે ચાલી ચલાવી જઈને પગે લાગે છે તેનું આ વારતામાં એક નહસીતકારક અને ધણું દિલ્લપઝીર ચિત્ર, કાબેલ વારતાનવેશ મીઠા બહુમનજી ન. કાબરાજીની લોકમાનીતી કલમથી રજુ થાય છે.

મીઠા કાબરાજીની વારતાઓ માટે એ મત કદી પડ્યોય નથી, ને ગુજરાતી સાહિત્યમાં નિષ્કલંક ને ખરી નસીહતકારક તેમજ ઉત્તમથી વાંચવા ગમે એવી વારતાઓ તરીકે તે આજે જે નામના ભાગવે છે તેને આ નવું પુલક મજબુતી આપનારું જ માલમ પડશે. આ વારતામાં મરોમ તેમજ મોટે ધરના ઇંગ્રેજ સંસારનો એક આપનો સહેલો ને સમજ પડે એવાં સ્થળો સાથે જોડાવર જમાનનાં રજુ થાય છે.

કીમત, પોસ્ટેજ સહીત, રૂપો સવા.

મહત્વાનું ઠેકાણું :—

જેહાંગીર ખી, કરાણીના છોકરાઓ,

પારસી બજાર, કોટ, મુંબઈ.

કુરસઃ ઓફીસ—ફીઅર, રોડ, કોટ મુંબઈ.

જાહેર ખબર.

તા. ૧૫ મી નવેમ્બર ૧૯૧૪ થી અમોઝે અમારી પોતાની મોટી કુશાદે બીલડીંગમાં ખાલી કર્યું છે. આગલની દુકાંબુથી જરા આગલ—નંબર ૨૬-૩૩.

એક ઓપર.

સગન વિગેરે માટે ધરમંસારી, ઉંચી ખનાવતનું, ઘણુંજ ટેસ્તફલ અને સસતું સીઝનઉક ફરનાંચર ખરીદવાનાં

એકજ આગેવાન દુકાંબુ

ધી આરટીસ્ટીક ફરનીચર મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની છે,

જે ફરનીચરના જાગૃતા વેપારી યોગ્ય અલાખપ્રશ શોમજી ડોસાની માલેકીની દુકાંબુ તરીકે ઘણી પ્રખ્યાતી પામેલી છે. ત્યાં સઘળું આરટીસ્ટીક ડીઝાઇનનું ઉમદા ફરનીચર તરેહવાર ને જોઇએ તે મધ્યમ દામે તૈયાર મલે છે. અથવા વાયદાસર ઓરડરનું તૈયાર પણ કરી આપવામાં આવેછે. વલી બીજા નંબર ૧૨વાલા શો રમમાં વીલાયતી કાઉન છાપના આખા પીતલના તેમજ લોખંડના પલગો, ઓરપીટલમાં વપરાતા કાંટ અને બાખાખાટ, ઘણીજ ફેનસી ને મજબુત બાખા ગાડી વિગેરે, વિગેરે મોટા જથ્થામાં તૈયાર જોઇ શકાશે.

એક ફેરો લેવાં ને એક અંગમાયશ કરવામાં કાંઇ ગયું નહીં.

અલાખપ્રશ શોમજી ડોસા.

ચકલા સીટ, ફરનીચર ખબર, મુંબઇ.

જાહેર ખબર.

જુની દેશાઇ કું.

કપડાં ધોનારા, રંગનારા, અને ધોનારા.

દરેક જાતના કપડાં ધણીજ સફાઈદાર રીતે ધોઈ તેમજ અસ્ત્રી કરી આપવામાં આવેછે. જુનાં ખખ થઈ ગયેલાં કપડાં તદ્દનજ નવાં જેવાં કરી આપવામાં આવેછે.

અમારી સ્પેશીયાલીટીઝ ધ્યાનમાં રાખો:—

પાકા કાળો રંગ.

દારંગી રંગ.

પાકા રંગની ચુદરીઓ.

પાકા રંગની છાએત.

છેલ્લી અપ-ટુ ડેટ ફેશનના બીજા તરેહવાર રંગો-વીલાયતના જેવા પાકા રંગની ચુદરીઓ તેમજ પાકામાંપાકા રંગના છાએતો એ સવળી સ્પેશી-યાલીટીઝા મુ'બાઇમાં એકજ ઠેકાણે—ફક્ત જુની દેશાઇ કુંનીમાંજ મલશે.

દારંગી રંગ અને વીલાયતની ફેશનના છેલ્લા અપ-ટુ ડેટ નવા રંગો મુ'બાઇમાં પહેલા અમેએજ દાખલ કર્યા-અને આજની ઘડી સુધી-જુની દેશાઇ કું ના કામની બરાબરી બીજા કોઈની કરી શક્ય નથી.

વીલાયતના જેવા પાકા રંગની ફાંકડી ચુદરીઓ—નૈયરલ કુદરતી કલરમાં—અને જાતજાતના રંગોમાં—છાપી આપ્યે છીયે. છાપેલી ચુદરીઓનું એવું કામ મુ'બાઇમાં બીજે કોઇ પણ ઠેકાણે જોશો નહીં—દરેક નમુના હાથમાંથી મુકવા નહીં ગમે એવો ફાંકડો છે.

વીલાયતના જેવા પાકા રંગની છાએતો છાપી આપ્યે છીએ કે જે ધોવામાં તેમજ બહીમાં નાખ્યા છતાં જતો નથી તેમજ શીકો પડતો નથી, જેની ગેરતી આપવામાં આવે છે. (નમુના જુઓ.)

ગમે એવાં મેલાં અખેતર જુનાં ખખ કપડાંને ધોઇ તેમજ રંગીને—તદ્દન નવાં કોરાં બનાવી આપવા માટે જુની દેશાઇ કું જાણીતી છે—તે વિશે હવે બે મત છેજ નહીં.

ધોવાનાં—રંગવાનાં—ચુદરીઓ છાપવાનાં—તેમજ — છાએત છાપવાનાં અનેબીજાં દરેક કામના બાવ ધણાજ મધ્યમ છે.

ખાશ—દરેક જાતનું કામ વેપારીઓને કીધાયતે. બાવથી કરી આપવામાં આવશે, જે માટે માલિકને મળવાથી બંદોબસ્ત થઇ શકશે.

ઠેકાણું—ધોબીતાળાવ નવાં આતશખેરામની સામે,

ખાંચ—કોટ, સરની સ્કુલ પાસે, અને આંટરોડ તરામ તરમીનસ.

મેહર અખર.

ફક્ત પારસીઓ માટે.

સાધરસ હોટેલ.

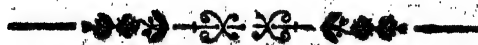
CYRUS HOTEL.

ગ્રાંટરોડ, સ્ટેશન સાંમે

આહારગામના જરથોસ્તી સાહેબોને ખુદલા ફરનીશક
રૂમમાં ઉતારે મલે છે, તેમજ સોજ્જાં ધીમાં પારસી
અખરચીઓએ બનાવેલાં પારસી સ્ટાઇલનાં ખાણાં રોજ
ઘે બેઠાં પોંઢાંચાડવામાં આવે છે.

૮ દીન મંગાવીને ખાત્રી કરવા અરજ છેજી.

મેહરખાની કરી માલિકને લખો.

બહાર ખખર.

શુભ તરેવારોમાં ખાસ
વાપરવા લાયક—

સેન્ટનો રાજ—

ઓટો દીલ-ચમન.

આ એક જ સર્વોપરી અને છલામાં
છેલી દેશનનું સોસાયટી સેન્ટ છે,

જેમાં ચંમેલીના અને બટ મોગરાના હળરો
તાળ ફુલોના બગીચાનો સુવાસ સમાવશે છે.

ફક્ત ૨ થી ત્રણ ટીપાં રૂમાલમાં
૮ દીવસ ચાલે છે.

કીમત રૂ. ૦૧૧, ૦૧૧, તથા રૂ. ૨.
૮ પાલ ખરચ જીવું.

ઓટો દીલ-ચમનના મુગંધી કાર્ડ
દરેકનો ૧ આનો,

સોલ એજન્ટ:—

એચ. આર. મોદીની કુંઠ,

નોં ૧૦, પ્રી-સેસ સ્ટ્રીટ,

મારકેટ સાંમે-મુંબઈ.

જાહેર ખબર.

“ વીકટોરીયા બેકરી,”

કોટ, પારસી ખબર, મુંબઈ.

હમારે ત્યાં દરરોજ હજારો હજાર ગરમાગરમ લહેઝતદાર બદામ મેવાથી બરપુર કેકો, પુડીંગો, પાઇઓ, અને તરેહવાર ખીરકીટો બને છે. એક વાર લાઇ જઈ જરૂર હમારાં કેકનો ટેસ્ટ કરશો, કાગલુ હમારે ત્યાં ઓરજ રકમનાં લહેઝતદાર કેકો બને છે, કે જેને માટે ઘણાક ચાંદ તથા સરટીફિકેટ મળી છે.

બેટ સોગાદ આપવા લાયક નાતાલનાં કેકના, ઘણાંજ ફેનસી, નાના મોટા બંગલા તથા મીનારા વિગેરે અમો બનાવ્યે છીયે. બહારગામ માલ ઘણાંજ સંભાળથી પેક કરી મોકલવામાં આવે છે. એક વાર હમારાં જંગી નવા બાંધેલાં કારખાનાંમાં પધારવાની એવતેમાસ કરવામાં આવે છે. પ્રાઇસ લીસ્ટ મુક્ત.

ટેલીગ્રાફિક એડ્રેસ “ મેનેલીકાઝ.”

આરસ તથા ટાઇલ્સના વેપારી તથા કંટરાક્ટરો,

જમીન, દીવાલ અને ફરનીયરના બરની સફેત તથા ફેન્સી લાદીઓ (ટાઇલ્સ), મારસેલ્સની રંગીન તથા લાલ લાદીઓ માગતોરી નળીયાં, આરસની સફેત તથા કાળી લાદીઓ, તથા પાટીયાં, ટેબલને માટે આરસનાં ચોકડાં, પોર્ટ-લેન્ડ સીમેન્ટ, શાહબાદી લાદી, બોકનમોઝેકટાઇલ્સ વગેરે જથા બધ તથા છુટક હમારે ત્યાંથી ધીકાયત ભાવે મલશે.

આરસ ઉપર કોતરકામ ધીકાયત ભાવે કરી આપવામાં આવશે.

એમ. એમ. કોપટીની કું.

... ૪૮, કસ્ટમ હાઉસ રોડ, મુંબઈ.

નાગપોરના એજન્ટ—

મી. તૈયબઅલી બરુદીન બસરાય,

કે—અદીતવારી બજાર, નાગપુર.

જાહેર ખબર.

“કુરસદ.”

વાંચવાળેગ વારતાઓ, નસીદો, નાટકો, અને અનેક વીવીધ વીધયોથી બરપુર મોટા પડે સદાનું ગુજરાતી માસિક.

એકાદ કામ સાઈ છે એમ કેહેનારાં મત ખુશામત યા લાગવગથી મંગાવાનું અથવા મેગવવાનું મુશકેલ નથી, પણ એવી કશી બી ખુશામત અથવા લાગવગ વગર, દીલના પ્રમાણીક હેતુઓને આધીન, વગર મંગાવને લખાન આવેલાં મતો કોઇ બી સારાં કામતી સૌથી શ્રેષ્ઠ અને સૌથી સાચી સીદારસ ગણાવી જોઇએ, અને એવો જામજ સીદારસ માટે ‘કુરસદ’ ભાવ્યશાલી તેમજ મગર છે. એ માસિક કુટુંબોના હાથમાં વિશ્વાસથી વાંચવા આપવાળેગ એક ગમત સાથ જ્ઞાન આપનારાં સાંધન તરીકે ૩૫ વરસ થયાં ધરેધર પહોંચાયલું ને ઘણું પ્યારું થઇ પડેલું છે.

વારસીક લવાજમ રૂ. ૪.

બ. ન. કાબરાજી.

“નવરાસ.”

(“કુરસદ”ની સગી બેહેન!!)

વારસીક લવાજમ “કુરસદ” નાં આહુકા પાસેથી રૂ. ૨
બાહેરનાં આહુકા પાસેથી રૂ. ૨૫

મસ જનેવારી ૧૯૧૩ નાં અંકથી હિંગેજ સંસારની એક નવીજ ધણી દીક્ષપત્રીર વારતા નામે “રાતો ગુલાબ” ચાલુ કરવામાં આવી છે. આ વારતા અધીપતીની કલમથી લખાય છે, ને “નવરાસ” ની વારતાઓએ અત્યારસુધી, એક બી અપવાદ વગર, તેની રસીકતા ને ફતેહ માટે “કુરસદ” નીજ પંક્તીની જે પ્રસિધ્ધ નામના કરેલી છે તેને મુકામને આ નવી વારતા નેટલીજ બગવાન ને દરેક જાતનાં વાંચનારાંઓને એક સરખો ઉમંગ તેમજ રસ ઉપજાવવા જોગ થઈ પડી છે.

મંગાવો, વાંચો ને આત્મી કરો !

બ. ન. કાબરાજી.

તમોએ વાંચી છે ?

“ સદગુણની શીરીનના સંકટો.”—૪ ભાગ.

“ કાવસાની કાંઠાંણી.”—૪ ભાગ.

ચાર ચાર મોટાં વૉલમની આ બણી રસીલી અને દીવપત્રીર પારસી સંસારી વારતાઓ છે.

મીં કામરાજની વારતામાળામાં આ વારતાઓ આગેવાન દરજ્જે ભોગવે છે. છેલ્લામાં છેલ્લી અઢકીજ પ્રત, સેકંડહેન્ડ, વેચવાની હાથ આવી શકી છે. નકકી કીંમત, દરેકના, રૂ. ૨૦.

 આ વારતાઓ વેચી નાંખવામાં આવે તે આગમ્ય રૂ. બેનાં દામથી એક મહીનાની મુદત વાંચવા પણ સરકયુલેટ કરવામાં આવે છે. રૂ. ૨) આંગપર લીધામાં આવશે, ને વાંચવા પછી ચોપડી તેવીજ હાલતમાં પાછી સપુર્દ થવી જોઈશે.

એજ મુજબ સરકયુલેશન સીસતમપર મીં કામરાજની કોઈ પણ વારતા વાંચવા મળી શકશે. વારતાનાં ન્હાનાં મોટાં કહ મુજબ કીંમત રૂ. ૧૧ થી રૂ. ૨) લેવામાં આવે છે. લખીને પુકાવવું. મુદત પણ એક આઠવાડયાંથી ચાર અઢવાડયાં સુધીની વાંચણનાં પ્રમાણમાં નહીં કરવામાં આવે છે. ‘કુરસદ’ અને ‘નવરાસ’ ની કાષ્ઠલો બાંધેલી પણ એજ મુજબ વાંચવા મળી શકશે.

બહેર ખખર.

વાંચણનાં શ્રીમંત શોખીનો માટે ખાસ.

અમારાં “કુરસદ” માસીકની આગલી ફાઇલો જે અમારે હયાં મલતી ન હતી તે ઘણાંક શોખીન બ્રાહ્મણને નાઉમેદ થવું પડતું હતું તેના સંબંધમાં અત્રે હવે ખાસ ખખર આપવાની કે છેલ્લાં ૩૫ વરસમાંની ઘણીખરી બધી ફાઇલોનો એક મોટો આવકારદાયક સંગ્રહ, સુંદર બધાઇ સમત સજ્જ કરેલો, અમો ઘણી મહેનતે મેલવીને તૈયાર કરી શક્યા છીએ. આ ફક્ત અમો કને એકજ સંપૂર્ણ સંગ્રહ છે, ને એવાં ખાતાં ખરચતાં ન ખુટે એવાં વિચાર ને રસીલાં વાંચણનો જંગી જયો હાથ કરવાની આવી એક તક શોખીન વાંચનારાંએને કવચીતજ મલી શકશે. એ છેલ્લાં ૩૫ વરસની આ માસીક મજકુરની સંપૂર્ણ ફાઇલોમાં અધીપતીની અને અતી ચુનદાં સેહેંકડો લેખકોની કલમોથી લખાયલી સેહેંકડો ન્હાની મેરી દીલપઝીર સંપૂર્ણ વારતાઓ, નાટકો, પેટ પકડીને હસાવે એવી હાસ્યકારક રમુજો વગેરે વગેરે વાંચણનો-કચી બો સહારાગત વગર કેહતાં-એક દીલ ખુશ થાએ એવો મસ મોગો સંગ્રહ મલી શકશે.

કીમત રૂ ૨૦૦, પોસ્ટેજ મુક્ત.

ધ્યાન રાખવું કે આ ૩૫ વરસની ફાઇલો તમામ સીવસીલાખંધ સંપૂર્ણ નથી. પુ તક ૧૬૦, ત્રીજી વગેરે એ સેટમાં ત્રણેક વરસની ફાઇલો નથી, પણ પાઠલયી જ્યારે બી હાથ આવી શકે ત્યારે લેનારને તે પુગાડીને એ તેમનો સેટ પુરો કરી આપવાને અમો ખરાં દીલથી કાળજી કરશું,--જેકે કોઇ બી રીતે વખતની અવધ માટે અમો કરીજ રીતે બધાતા નથી. રૂ. ૧૫૦ માં અમો બે સેટસ વેચી ચુક્યા છીએ.

એ ઉપરાંત પંદરથી વીસ વરસની, સીવસીલાખંધ ન મળે એવી પણ, થોડીક સંપૂર્ણ ફાઇલો અમારી કને છુટક વેચવાની હાલમાં ફાજલ છે. તે બધી મજમુત ને શોખીની બંધાવેલી છે, ને તેમાં પણ વાંચવાનું પુરકજ જગ્યામાં અને અતીધણું મનરંજન મળી શકશે. એ ફાઇલો દરેક રૂ ૦ ૪ ના ભાવે અમે વેચી શક્યું.

વળી એ ૩૫ વરસની ફાઇલો વાંચીને સંપૂર્ણ આકારમાં થાવી અમને પુગાડવાની ચરતથી શોખીનોને એકી વારે ત્રણ ત્રણના હાટમાં અકેક મહીનાની મુદતે અમે વાંચવા ભાડે આપી શક્યું, ને દર ત્રણ ફાઇલ દીઠ દર મહીનાનું ભાડું ટપાલ ખરચ સુંદાં રૂ. ૫ અંકે પાંચ આર્જ કરવામાં આવશે. કુરસદ ઓફીસ, કીચર રોડ, કોટ, મુંબાઇ.

સસતી રસીલી વારતાઓ:—

“ મીઠી માસીની મેહેરાં.”

“ એકજ ભુલ—જીંદગીની ધુલ.”

“ પાપનું મુળ—પૈસા !”

 આ સસતી રસીલી વારતાઓની ઘણીજ લલામણુ કરી શકાશે. ‘કુરસદ’ના નવરોઝના ડબલ મોટા અંકે માટે હરેક વરસમાં ખાસ લખાયેલી એ ચાર મોટી દીલપઝીર સંપૂર્ણ વારતાઓ છે. ગમે તે એક અથવા બધી સામટી અજમાવી જોઈ શકાશે. જે એક વાંચશે તે બધી વાંચશે.

અકેકની કીંમત ફક્ત રૂ. ૦૧, પોસ્ટેજ ૦)– વી. પી. પોસ્ટથીજ મોકલવામાં આવશે.

બ. ન. કાખરાજી.

— —
“ ખમીરે અમીર.”

“ નવરાસ”ના અધીપતીની આ એક ધરાની સંસારની બધી મનોરંજક ન્હાની સંપૂર્ણ વારતા છે. ઘણીજ થોડી ફાઇલો વેચવાની બાકી છે.

કીંમત, પોસ્ટ ખર્ચ સુધાં, રૂ. ૧

બાહર ખખર.

“કુરસદ”ના છુટક અંકો સસ્તા વેચી નાખવા છે.

સંપૂર્ણ કાષ્ઠો નહીં થઈ શકે એવાં પહેલાં ૩૦ સાત્રોનાં છુટક ખચેલાં “કુરસદ”ના અંકો નકલ દીઠ બે આનાની ધણીજ નજીરી કીંમતે, કાઢી નાખવાનાં છે. “કુરસદ”ના વખાણનાર સેહેંકડો પાછળથી થયલાં નવાં શોકીન ધરાકો માટે આ એક સોના મોહર જેવી તક છે. સસ્તું ને સીગનપોરી જાત્રા !! જોકે ચાલુ વારતાનાં સાધણ આ છુટક અંકોની ખરીદીથી હાથ આવી શકશે નહીં, પણ દરેક અંકમાં અનેક સંપૂર્ણ દીલ-પત્રીર વારતાઓ, ઉપરાંત હાસ્ય ઉપજાવે એવી ઢગલાખંધ રમુજો, નસીહતકારક નિમંધો વિગેરે, વિગેરે ઢગલાખંધ વાંચણ એક તડાકે હાથ આવી શકશે.

જે સાહેબો એ છુટક ચોપાન્યાંઓમાંની પોતાને જોઇતા ચોક્કસજ અંકો મંગાવશે તેમને ૦) નાં દામમાં મળી શકશે નહીં. એ રીતના ખાસ ચુટી ચુટીને મંગાવેલા અંકો હુંડી આપવાનું ધણુંજ મુશ્કેલી ને કંટાળાનું કામ છે. ને તે માટે અંક દીઠ ચાર આના ચાર્જ કરવામાં આવશે:

 નમુનાની થોડીક નકલો તુરત મંગાવી જુઓ.

“કુરસદ ઓફીસ” ક્રીઅર રોડ, કોટ.

કુરસદ-સીલવર-જ્યુબિલીનો મોટો યાદગારી અથ.

થોડી નકલો ધણીજ ઘટાડેલી કીંમતે વેચવાની ખાસ કાજલ રાખી છે.

આ એક મોટો દલદાર પોથો છે. તેમાં “કુરસદ”ના અધીપતીનો ખુલાસો અને ૨૪ ચુનંદા લેખકોની તેઓએ વિગતવાર આપેલી ઓલખ પહેલાં રજુ થાય છે, અને અધીપતીની જીંદગીનો એક હુંક હેવાત તથા તેમની અને તેમના કુટુંબની તસ્વીરો ઉપરાંત, તે તમામ ૨૪ લેખકોની તસ્વીરો અને એ અંથ માટે લેખકોએ ખાસ રજુ કરેલાં લખાણોનો એક દીલપત્રીર સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. એ-એક મોટું, સુશીલીત દરેક ધરમાં રાખવા ને વાંચવા જોગજ એક નમુનેદાર પુસ્તક છે.

કીંમત રૂ. ૧. ટપાલ ખરચ ૦/-.

ઠેકાણું—કુરસદ ઓફીસ—ક્રીઅર રોડ, કોટ, મુંબઈ.

અમેરીકન દેન્ટીસ્ટીસ.

આ એક નવુંજ મંજન છે, જે એક વિદ્વાન દંતવૈદના મોટા અનુભવનું બહુજ આવકારદાયક પરીણુ મ છે. દાંતનાં મંજનોની અંગેક બહેર ખખરે છપાય છે તેમની હરોલમાં આ મંજન ઘણા કીકાયતભર્યા ભાવના તમામ ખાત્રીપુર્વક માલ તરીકે બજારમાં રજુ કરવામાં આવે છે. જેઓએ આ મંજન વાપર્યું છે તેઓએ તે એક અવાજે વખાણ્યું છે. એથી દાંતના દુખારાની વેદના સદંતર નાશ પામે છે.

આ મંજન માટે અનેક રીકારસો વગર માંગવે લખાઇ આવી છે તેમાંથી છેલ્લામાં છેલ્લો એકજ ઉતારો બસ થશે:—

કરાંચીથી મીંઠ એમ, વી, હાજી લખે છે:—

“તમારો મંજન મને બહુજ માફક આવેલો છે. એ અગાઉ અમે અનેક ઘણી મોંઘી કીંમતના મંજન વાપરેલા છે, પણ તે કરતાં આપનો મંજન વગર શકે વીશેષ ફાયદા-દારક છે, ખીજી ખાતલી નંગ દજન બે મોકલી આપજેજ.”

આ મંજન જેઓને જોઇએ તેઓએ મુખપ્રમાં નીચે સહી કરનારને ત્યાંથી મંગાવી લેવું. મુખપ્રમાં જેઓને એકી વારે ચાર શીશી જોઇતી હોય તેઓ જો લખશે તો ઘેરખેલું પોંહોચાડી પૈસા ચુકવી લઇ જવામાં આવશે.

આ મંજન સર્વને લેવા સવલ થાય તેથી તેની દાખી દાખીને બરેલી એક નાધશી શીશીની કીંમત રૂ. ૦૧ રાખી છે. દેશાવરવાળાં ગ્રાહકોએ પેકીંગ અને પોસ્ટેજના મેહેરમાની કરી શીશી દીઠ રૂ. ૦૨ જનસતી મોકલવા. દેશાવર ખાતાંમાં કમતીમાંકમતી ચાર શીશીજ મોકળવામાં આવે છે.

આ મંજન હાલમાં અમે વધારે મોંઘાં વસાનાવું બનાવ્યે છીએ ને તેથી તે ‘ધર્જુજ નામીચુ’ થયું છે. એક અજમાયસની લલામણ કરચે છીએ.

બહુમનજ નવરોજ કાબગાજ.

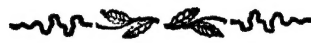
અહિર ખબર.

મોતીના દાગીના.

ભાવ મોતીની ખરીદી માટે હાલમાં અડુજ લાભકરક છે. લગાઇને લીધે વેશાતનો વેપાર સદંતર બંધ છે, ને અત્રે સારા ચોખ્ખા વેશાત યરના માલમાં ૫૦ ટકા બજાર નરમ છે. હલકાં કે ગામ સહી મોતીના ભાવમાં કશોજ ફેરફાર નથી.

અમારે હસ્તક માંગો એવું મોતી ગમે એ ભાવનું જોઇએ ત્યારે મલી શકે છે, ને હાલના નીચા ભાવોનો લાભ લઇ રાખવા સજ્જનોને અમારી ઘણી મજબુત બલાંમણુ છે. અમારે હસ્તક ધણીજ કીશાયતથી માંગો એ રકમનું ને ભાવનું મોતી મલી શકશે.

બ. ન. કાખરાજ.

“કોરદીલ”

યુરોપીયન સંસારની મોટી રાજદુવારી કાવાદવા રજુ કરનારી દીવ-પત્રીર વારતા, અધીપતીની કલમથી લખાયેલી. આ વારતા. “કુરસદ” માં ચાર વરસ ચાલી છે, ને તે ચારે વરસની કંપલીટ ફાઇલો ફક્ત ૩. આંઠ ના નજીવાં દામમાં મલી શકશે. પોસ્ટેજ જુદું. એ ફાઇલોમાં એ ઉપરાંત ધણીજ દીવજીત મોટી ચાલુ વારતાઓ જેવી કે “યુરોપ” “કોલુ ખ્યાર” — રતન કે રસ્તમ ? ” “લીલી” વિગેરે વિગેરે ખીજું ઢગસેઢગસા ખાતાં ખરચતાં ખુટે નહીં, એટલું ખીજાર રસીકું વાંચવાનું મલશે. ૩. ૮ ની કીંમતમાં ચાર વરસની એ ફાઇલોનું સુકાનું નહીં મલી શકે એવું રસીકું વાંચણ કેવળ મુક્ત છે ! ખાત્રી કરો !

બ. ન. કાખરાજ.

ઝાહેર ખખર.

એક કંપલીટ લીસ્ટ.

અમારે ત્યાં મલી શકતી અમારા પોતાનાં ચોપડી ચોપાં-
ન્યાઓને લગતી વારતાઓનું એક છેલ્લાં છેલ્લું કંપલીટ લીસ્ટ.

“ સિપાહખચ્ચાની સજ્જની ”	૧	૮	૦
“ ભુલનો ભોગ.”	૦	૮	૦
તાડકાંમાં એક વાદલી	૨	૮	૦
“ દીલસોઝ કે દીલખર ? ”	૨	૦	૦
“ સંકટની સુલમાં ફસાયલું ધુલ.”	૨	૮	૦
“ કોણ સરસ—વાહરયાની વીડું કે પટેલની પીડું ? ”	૨	૦	૦
“ મીઠી કે જુડી ? ”	૦	૧૨	૦
“ બાગે બેહસ્ત ” (નાટક)	૦	૮	૦
“ વફા પર જફા.” (નાટક)	૦	૮	૦
“ સુખલાલનાં સંકટો ” (ફાર્સ)	૦	૨	૦
“ યુડોરા.”	૪	૦	૦
“ ફોરલીલ”	૪	૦	૦
“ લીલી ”	૧	૦	૦
“ કોણ સરસ—રેતાન કે રસ્તા ? ”	૧	૦	૦
“ ખમીરે અમીર.”	૦	૮	૦
“મીઠી માસીની મેહરાં.” નોરોઝના અંકની ખાસ મોટી વારતા.	૦	૮	૦
“ એક ભુલ—છાંદગીની ધુલ.”	૦	૮	૦
“ પાપનું મુલ—પૈસા ! ”	૧	૦	૦
“ વેચાયલો વર ”	૦	૮	૦
“ દુરસદ—સીવર—જ્યુખીથી અંથ”	૧	૦	૦
“ દુરસદ”ની અકેક વરસની સુંદર સજ્જા ને અંબાઈની કંપલીટ ફાઇલો	૪	૦	૦
“નવરાસ” અકેક વરસની એવીજ ફાઇલો	૨	૦	૦
“ દુરસદ”ના છુટક અંકો નંગ દીકા	૦	૨	૦
“ નંગ પ૦ ના સીલસીલો ન મલી શકે એવા અંકો	૩	૦	૦

તદન ખપી ગયલાં ઘણાંએક પુસ્તકો લીસ્ટમાંથી સદંતર કાઢી
નાખવાં પડ્યાં છે.

